ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

1er AOUT 1928

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 713 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — Գին՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԲԱԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԻԵԻՆՈՑՆ ՈՒՂԵԳԻՇԸ

*Երէկ հատուած մը հրատարակեր էինք «Հայրենիք»ի Յու-
ա 10ի խմբագրականէն, որ պարզելով Լեհերու, Ուկրայնացի-
երու, Վրացիներու եւ Ադրբէջանցիներու բռնած դիրքը խոր-
դային իշխանութեան դէմ, կ'եզրակացնէր.*

— «Ո՛րքան գիտենք, չկայ հայ քաղաքական կուսակցութիւն
ը, որ Ուկրայնացիներու, Ադրբէջանցիներու եւ Վրացիներու հետ
ասին մասնակից դարձած ըլլայ նման դաւադրական աշխա-
անքներու' խորհրդային միութեան դէմ:»

Աւելի բացորոշ խօսելով, մեր պաշտօնակիցը կ'աւելցնէր.

— «Անկախութեան մենք կը ձգտինք, այո', նոյնքան մոլեգին
երպով, որքան Վրացիք կամ Ուկրայնացիք. բայց մեր անկախու-
եան պայքարը մենք չենք ուզեր տանիլ ճանապարհով մը որ կա-
ող է մեր ժողովուրդին *դոյութիւնն* իսկ վտանգել:»

*Այս տողերը կարդացողները պիտի կարծեն թէ նոր ուղ-
ութեան մը կը հետեւի Դաշնակցութիւնը:*

*Մինչդեռ իրողութիւն է որ, 1921ի եղերական դէպքերէն
ետոյ, մեր բոլոր ժողովներն ու Մարմինները ուրիշ ուղեգիծ
են ունեցած: Ու մեր գործունէութիւնն ալ, Հայաստանի մէջ,
չեղած այդ ամբողջ, հակառակ բոլոր գոռում-գոչումներուն:*

*1921 փետրուար 18ի ժողովրդային պոռթկումէն յետոյ, ո-
ւն շարժառիթները գաղտնիք չունին ո՛ր եւ է պարկեշտ մար-
ու համար, խորհրդային իշխանութիւնը չի կրնար ցուցնել մէկ
ատիկ փաստ, որ ապացուցանէր թէ Դաշնակցութիւնը փորձած
զէնքով, դաւադրութեամբ տապալել տիրող կարգ ու սարքը:*

Կարողութի՞ւնը կը պակսէր թէ առիթը:

*Ո՛չ մէկը եւ ոչ միւսը: Եւ երեւանի վարիչները, որոնք ահ
սարսափի մատնուեր էին հասարակ սրիկայի մը ահաբեկու-
եան (Յուշոյեան), ու խեղկատակ դատավարութիւն մը սարքեցին,
դաշնակցական դաւադրութիւն մը ապացուցանելու համար»,
ատ լաւ գիտեն այս պարագան:*

*Հասկցողներուն համար բացատրութեան կարօտ չէ այս
ադաքականութիւնը: Իսկ չհասկցողներուն եւ սուտ-խեղդե-
ուն հետ գործ չունինք:*

*Այս հիմնական գիծը անխախտ պահելով հանդերձ, մենք
ւելի քան ամուր կը մնանք մեր անողոք ընդդիմադիրի, խա-
ապանողի եւ բողոքողի դերին մէջ, իրրեւ թարգմանը հալածա-
ան ժողովուրդի մը զգացումներուն:*

*Ուրիշ խօսքով, մեր պատականութիւնն է որ կը կա-
արենք:*

Այս պայքարը օգո՞ւտ ունեցած է թէ վնաս:

*Լրագրական սիւնակներով չէ որ պիտի տրուի այդ հարցու-
ին պատասխանը:*

*Ամէն պարագայի մէջ, մեր պայքարները աւելի վնասակար
են եղած, քան կեղծաւոր եւ շողոքորթ փառաբանութիւնները
ր խարդախ ասպետներուն, որոնք հայրենասիրութիւն կը հա-
արեն սեւը ճերմակ ներկել, եւ աչք ու ականջ փակել անողոք
ականութեան առջեւ:*

*Ընդհակառակն, շնորհիւ այդ փաստացի պայքարներուն,
յսօր հայ համայնավարներուն մէջ ալ կան մարդիկ, որ իշխա-
ւորներէն, «չինովնիկ»ներէն տարբեր կը մտածեն, եւ ճիշտ
ատր համար ալ կը հալածուին, ինչպէս Դաշնակցականները:*

Օրինակ՝ վիճելի հողամասերու խնդիրը:

*Պարապ տեղը չէ որ համայնավարներ անգամ խառնուեր
ն Ղարաբաղը և Նախիջեւանը Հայաստանին միացնելու առթիւ
ատարուած բողոքներուն եւ ցոյցերուն: Հոգ չէ թէ տարիներու
ետոյ պայքարէն յետոյ:*

*Գաղտնիք չէ որ Դաշնակցութիւնը հրապարակ ղրաւ այս
անդիրը, եւ կ'արծարծէ անդադար: Երբ համայնավարներն ալ
ղրաւ կը գտնեն այս պահանջը, կը նշանակէ թէ խորապէս
ողովրդականացած է նշանախօսքը:*

*Ժողովներու մէջ խօսքեր չենք տեսներ այս մասին: Կամ
երբեմն խորհրդային մամուլը հրատարակութիւն չի տար զա-
նք: Բայց գաղտնիք չէ որ, շատ մը հայ համայնավարներ ալ
ծաղելի, տաղտկալի կը գտնեն Երեւանցիներուն յանկերգը —
ոդ չկայ» — եւ թուանշաններով կ'ապացուցանեն առնուազն
20,000 տարագիրներու տեղաւորման հնարաւորութիւնները:*

Եւ այսպէս շարք մը խնդիրներ:

*Տակաւին երէկ մատնանշեցինք ընդվզեցուցիչ անարդարու-
իւն մը,— թուրք փախստականներու արագ եւ մեթոտիկ տե-
աւորումը Հայաստանի մէջ, երբ քիթէ բերնէ կը բերեն քանի
ր հազար հայ տարագիրներու «վիզա»ն անգամ: Երբ պատ կը
աշուի նոյնիսկ անոնց դէմ, որոնք պատրաստ են իրենց սե-
ական ծախքով երթալու եւ երկիրը շէնցնելու:*

*Ինչպէ՞ս կարելի է «անհետացնել ազգային հակամարտու-
իւնները մեր երկրի թուրք, հայ եւ ռուս ազգութեանց միջև»,
ր մեծամասնութիւնը (հայ) կը զրկուի, կամ փշրանքներ կը
ոանայ, իսկ փոքրամասնութիւն մը (թուրք եւ ռուս) լիուլի
ւայելէ: Ձէ՞ որ զրկանքին հետեւանքը քէն է եւ ատելու-
իւն: Հանգի՞ստ է տուն մը, երբ տանտէրը ակռայ կը կճռտէ
ին վրայ, իսկ դրացին կուշտ-կուշտ կը քնդայ պատուհանէն...*

Իսկ ատոնք ընթացիկ հոգերն են:

*Տակաւին չխօսեցանք բուն իսկ երկրին պաշտպանութեան
ասին, որ կը պահանջէ բացառիկ ուշադրութիւն, մանաւանդ
ս օրերուն, երբ կարմիր համագումարներն ու մամուլը մէկ
րան պատերազմ կը նախատեսեն:*

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Թուրքեւիտալական դաշնագրին առթիւ գրած խմբագրականի մը մէջ, Աներեկայի «կոչնակ» շաբաթաթերթը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ, այս խորագրին տակ. (14 յուլիս).

—«Իտալօ թրքական յարաբերութեանց նոր երեւոյթին հանդէպ ի՞նչ է Անգլիոյ դիրքը: Շատ դժուար է պատասխանել այս հարցումին: Որովհետեւ Ծորին Օֆիսի մնայուն պաշտօնեաները, որ Անգլիոյ արտաքին քաղաքականութեան բուն ղեկավարներն են, սովորութիւն չունին դուրս տալու իրենց խորհուրդները: Բայց կարելի է ըսել թէ այդ մերձեցումը հաճոյքով կ'ողջունուի Լոնտոնի դրամատիրական շրջանակներուն մէջ, զոնէ: Ատով անգամ մըն ալ կը շեշտուի թուրք հանրապետութեան դէպի արեւմուտք հակումը եւ Խորհրդային Ռուսիայէն ուծացումը, ինչ որ աւելի' կը զօրացնէ թուրքիոյ պահանջատէրներուն զեղեցիկ յոյսերը: Պարտքերու կարգադրութեան խնդիրը երկու երեք տարիէ ի վեր բանակցութեան նիւթ եղած է, եւ կայացած վերջին համաձայնութեան համեմատ' տոկոսներու կրօնները պիտի վճարուին պարբեր պարբեր, այս տարուան դեկտեմբերէն սկսեալ: Պահանջատէրները այն օրուան կը սպասեն արտատրոփ: Ուստի անոնք ուրախ պիտի ըլլան, եթէ թուրքիա յաջողի, նոյնիսկ մեծամեծ զոհողութեանց գնով, փոխառութիւն մը կնքել Իտալիայէն:

Հարկ կը մնա՞յ ըսելու թէ Էնկիւրիի վարիչները ինչո՛ւ հարկադրուած են բռնելու Հոովէն կարկառուած ձեռքը...: Միամիտ լաւատեսներու գծած վարդագոյն պատկերներուն հակառակ՝ թուրքիա չարաչար կը տառապի տնտեսական տագնապէն: Ժողովուրդը ո՛չ դրամ ունի, ո՛չ ալ վաստակի բաւարար միջոց: Ամէն կողմ աղքատութիւն կը տիրէ, մինչ ամէն բանի գինը բարձրացած է անհամեմատօրէն: Երկրէն արտաքսուած Հայերու եւ Յոյներու միլիոնաւոր տոլարնոց հարստութիւնը խլելով, կառավարութիւնը պահ մը գոհացուց կուտար բազմաթիւ զբաղոնեաներու, բայց ատոր ալ վերջը եկաւ: Ջինուորական եւ քաղաքական յաղթանակներուն խանդավառութիւնը անցած է: Եւ անօթի փորը չի կշտանար պարերով, խաղերով, թատրոններով — որոնք արդէն իսկ քայքայած են հազարաւոր երիտասարդներու ֆիզիքական եւ բարոյական կեանքը: Ժողովուրդը գործ կ'ուզէ իր հացը ճարելու համար, իսկ գործ չի գտնուիր առանց դրամագլխի: Վաճառականութիւն, երկրագործութիւն, արհեստ, ճարտարարուեստ,— առանց ամէնքն ալ դրամագլխով սիրտ կ'ապրին ու կ'ապրեցնեն: Եւ դրամագլուխ ապահովելու համար է որ կնքուեցաւ Իտալօ-Թուրք Համաձայնութիւնը:»

ՏԷՅՎԻՍԻ ԲԱԺԱԿԸ

Ֆրանսա կրկին յաղթեց Թէնիսի մրցումին մէջ: «Տեյվիսի բաժակ»ը, զոր շահած էր անցեալ տարի, այս տարի եւս կը մնայ Ֆրանսայի մէջ, յաղթած ըլլալով Ամերիկացիներուն: Ֆրանսացի Քոշէ յաղթեց Թիլտընի 9—7, 8—6 եւ 6—3. իսկ Լաքոսթ յաղթեց Շէնըսթիի՝ 4—6, 6—1, 7—5 եւ 6—3:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ընկերվարականներու համագումարը

Օգոստոս 5ին Պրիւսէլի մէջ կը բացուի Ընկերվարական Միջազգայինի Գ. Համագումարը: Բ.ը տեղի ունեցաւ Մարսէյլի մէջ, 1925ին:

Մեծ պատրաստութիւններ տեսնուած են այս առթիւ:

Մինչեւ Յուլիս 25 ծանուցուած պատգամաւորներու թիւն էր 500: Բոլոր երկիրներն ալ այս անգամ աւելցուցած են իրենց ներկայացուցիչներուն թիւը: Այսպէս, Անգլիա, որ 38 պատուիրակ ունէր Մարսէյլի համագումարին, Պրիւսէլ պիտի ղրկէ 65 հոգի, Ֆրանսա՝ 56, փոխան 33ի, Աւստրիա՝ 67, փոխան 44ի, Գերմանիա՝ 100 (Մարսէյլի մէջ՝ 75) եւլն.: Է. Յ. Դաշնակցութիւնն ալ կը մասնակցի ինը պատգամաւորներով:

Ժողովը պիտի տեւէ մէկ շաբաթ: Օգոստոս 12ին հսկայ ցոյց մը տեղի պիտի ունենայ Լիէժի մէջ, ուր պիտի համախմբուին 100,000 բանւորներ:

Անգլ-Ֆրանս. նաւային համաձայնութիւն

Անգլիա եւ Ֆրանսա հասան նաւային հասկացողութեան մը որուն մանրամասնութիւնները շուտով պիտի հաղորդուին միւս պետութեանց, այն յոյսով թէ բոլորն ալ կարելի պիտի ըլլայ միացնել նաւային ընդհանուր համաձայնութեան մը շուրջ:

Այս մասին կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ Սըր Օսթըն Չեմպըրլէյն՝ Անգլիոյ Երեսփ. ժողովին մէջ, ուր վիճաբանութիւն կ'ըլլար Պրիան-Քէլլոգ դաշնագրի մասին:

Ինչպէս կը յիշուի, նաւային զինաթափութեան համար ժրաջան գումարուած խորհրդաժողովը չէր կրցած դրական արդիւնքի մը յանգիլ: Անկէ յետոյ է որ անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութիւնները ուղղակի բանակցութեան ձեռնարկեցին, ու թէեւ շատ դժուարութիւններու բախեցան, սակայն ի վերջոյ կրցան իրաւախոհութեան մը հասնիլ: Սակայն մինչեւ որ այդ հասկացողութեան գլխաւոր գիծերը միւս կառավարութեանց չհաղորդուին, Չեմպրլէյն չուզեր մանրամասնութիւններ տալ: Կը բաւականանայ ըսել միայն թէ խնդիրը պիտի քննուի զինաթափութեան նախապատրաստական յանձնաժողովին մէջ:

Ազգերու Դաշնակցութեան Ընդհ. ժողովը յառաջիկայ Սեպտեմբերին պիտի ճշտէ թուականը այն մեծ խորհրդաժողովին, որ պիտի քննէ ընդհանուր զինաթափութեան խնդիրը: Նախապատրաստական յանձնաժողովներ արդէն քննած են մասնագիտական հարցերը եւ ապահովութեան պայմանները:

Քանի մը ամիս առաջ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը կը տրամադրէր որ Ֆրանսա զոհացում պիտի ստանայ ցամաքային բանակներու մասին, ատոր փոխարէն կ'ընդունէր Անգլիոյ տեսակէտը նաւային ուժերու մասին:

Ֆրանսական թերթերը ուրախութեամբ արձանագրելով հանդերձ այս փաստը, դիտել կուտան թէ ամէն ինչ չէ վերջացած դեռ եւ կրնան ուրիշ տարակարծութիւններ ծագիլ՝ մինչեւ վերջնական համաձայնութեան կնքումը:

ԵՐԿՈՒ ՍՊԱՆԵԱԼ ԵՒ ՄԷԿ ՎԻՐԱՒՈՐ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԿԱՅԱՆԻՆ ՄԷՋ

Յուլիս 16ին, Պէյրութի վրանաքաղաքին մէջ, խիստ անպատուաբեր եւ գազանային կուիւ եւ ոճիր մը տեղի կ'ունենայ երկու գինով խումբերու միջեւ:

Գիշերը ժամը 11ին, երկու խումբի բաժնուած երիտասարդներ, սրճարանի մը մէջ օղիի սեղանին շուրջ նստած, անվերջ կը պարպեն գաւաթները:

Գինովցած խումբերը կը սկսին իրարու հետ կռուելու պատճառներ փնտռել: «Շերոս»ներէն Պետրոս անուն երիտասարդը մտակայ խանութը կ'երթայ աղանդերի գնումներ ընելու համար եւ հոն գինովութեան հետեւանքով կը սկսի աջ ու ձախ շիշերը խառնել: Սրճարակներէն մէկը խանութի մէջ հանգիստ նստող եսայի անուն մարդու մը ոտքին կը զարնուի: Եսային չափազանց զայրացած, կը յարձակի Պետրոսին վրայ եւ կը սկսի կռիւ մը երկուքին միջեւ:

Կարապետ Ֆընտըգճեան վրայ կը հասնի եւ կը մասնակցի կռիւին: Ուրիշներ կուգան, որոնք եւս մասնակցելով, կը ծաւալի կռիւը եւ բոլոր շրջապատի բազմութիւնը կը ստիպէ միջամտել կռիւին:

Եսայի իսկոյն կը մերկացնէ իր դաշոյնը եւ կը յարձակի իր հակառակորդներուն վրայ: Մահացու վէրքեր կը ստանայ Պետրոսը իր կուրծքէն եւ անշունչ գետին կը փռուի, արեան ծապաղիքներու մէջ: Կռուի մասնակցողներէն Ֆընտըգճեան կարապետը մահացու կերպով կը վիրաւորէ կարապետ Աճէմեանը, որ յուսահատ վիճակ մը ունի: Կան նաեւ հինգ վիրաւորներ, որոնք հիւանդանոց փոխադրուած են:

(Ազգակ)

Խրատները հիմնաւորութիւն կ'ուզեն

«Թայմզ»ի Պելկրատի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Նէթթունոյի դաշնագիրները վաւերացնելու մասին նոր դահլիճին որոշումը խրուան կուսակցութեանց գայրոյթը իր գագաթնակէտին հասցուց: Այս պայմաններուն մէջ, հետզհետէ անկարելի կը դառնայ համաձայնութիւն մը ներկայ կառավարութեան եւ այս կուսակցութեանց միջեւ: Բոլորին ուշադրութիւնը կը կեդրոնանայ այն բանակցութեանց վրայ, որոնք տեղի պիտի ունենան Զաղրէպի մէջ քանի մը օրէն, խրուան երկու կուսակցութեանց միջեւ:

«Թայմզ»ի թղթակիցը կ'ըսէ որ թերեւս դժուար պիտի ըլլայ այս երկու խմբակցութիւններու միջեւ համաձայնութիւն գոյացնել: Որովհետեւ մինչ Ռատիչի կուսակցութիւնը կը մտածէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԻՆՉՊԷ՞Ս Կ'ԱՅԼԱՍԵՐԻՆ

Այլասերման վտանգին դէմ որքա՜ն պայքար մղուի, այնքան քիչ է:

Յառաջ աճազանգը կը հնչեցնէ ամէն օր եւ անդադար կ'արծարծէ կայծերը՝ Թիւրաճ հոգիները շարժման մէջ դնելու, վերիներուն քիչ մը աշխոյժ ներարկելու համար:

Այլասերումը մէկ տեսակ չէ սակայն: Վտանգը միայն նորահաս կամ անչափահաս սերունդին չէ որ կը սպառնայ: Կայ դասակարգ մը, որ Ֆրանսա եւ կած ատեն կազմուած էր արդէն, խելահաս էր ու գիտակից: Սակայն քանի մը տարի չանցած, արդէն իսկ այլասերած է ու ապազգայնացած:

Հայրեր ու մայրեր կան, քիչ շատ ուսում տեսած— այդ պատճառով ալ սոփեստ դարձած—, որ այսօր «չեն գիջանիր» հայերէն խօսիլ տան մէջ, վախնալով որ իրենց պզտիկը մեր մայրենի քաղցր լեզուն կը սորվի, ու կը նախընտրեն իրենց կիսովին Թուրքացած Ֆրանսերէնը խօսիլ՝ աղճատ ու անճոռնի:

կան ծնողներ, որ իրենց 4—5 տարեկան զաւակին կը սորվեցնեն թէ ինք Հայ չէ այլ...Ֆրանսացի: Ու այդ խեղճ մանուկին միտքը կը թունաւորեն այս ժատդաշ տարիքէն:

Երբ կը հարցնես թէ ինչո՞ւ այսպէս կ'ընեն, առանց կարմրելու կը պատասխանեն.

— *Զաւակս Փարիզ ծնած է և Ֆրանսացի է: Մենք ի՞նչ իւրեր տեսանք հայրենիքնէն որ...*

Եւ կամ՝

— *Պզտիկս ֆրանսական դպրոց կը յաճախէ: Ու եթէ տունէ հայերէն խօսի, դպրոցին մէջ հայերէնն ու ֆրանսերէնը իրար կը խառնէ...*

Հապա՝ Թուրքիոյ մէջ մենք ինչպէ՞ս կը սորվէինք 3—4 լեզուն մէկ անգամէն, առանց իրար խառնելու...

Եթէ կը կարծէք, որ ձեր երախաները Ֆրանսերէն չեն սորվիր, ի զուր մի՛ ժտաիոգուիք. անոնք փողոցին մէջ իսկ կը սորվին տեղական լեզուն, դեռ դպրոց չգացած:

Իրենք գիրենք «Ֆրանսացի» ծախող ուրիշ Հայեր ալ կան: Բոլորին ծանօթ է հայանուն նպաստավաճառ մը, որ գլուխը կտրես հայերէն բառ մը չարտասաներ ու հայութիւնը կ'ուրանայ, եւ սակայն հայ յաճախորդներու շնորհիւ շէնքեր կը շինէ: Մինչ Հայու հետ ամուսնացած Ֆրանսուհիներ կան, որ հաճոյքով հայերէն կը սորվին:

Երբ ծնողները սկսած են կորսուիլ, ա՛լ ինչ օգուտ զաւակներէն: Երբ հայր մը կամ մայր մը միտքը դնէ հայ մեծցնել իր զաւակը եւ քիչ մը ճիգ ընէ, ո՛չ մէկ միջավայր կրնայ գայն օտարացնել:

Իսկ երբ տգէտ կամ Թերուս ծնողքն է որ դէպի այլասերում կը մղէ իր փոքրիկը, այն ատեն է որ վտանգը անյաղթելի կը դառնայ:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ ՇՈՒԻՑԻ ՄԷՋ

Սթոքհոլմէն կը հեռագրեն թէ շուէտական ոստիկանութիւնը ձերբակալած է ռուս հեռագրական գործակալութեան պրահենակի տնօրէն Ալեքսանդրովն ու ռուս առեւտրական պաշտօնեայ Միշկևիչը, որոնք ամբաստանուած են թէ լրտեսութիւն կ'ընէին ի հաշիւ բոլշեւիկներուն:

ԲԱԿՈՒՆԻՆԵՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿՈՉՈՒՄԸ ՉԵՂՈՂԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐԻ ՄԵՋ

ՓԱՐԻԶ, 28 Յուլիս (ծուկ. ՀԱՅԱՍ).— Մեր նախորդ թիւերուն մէջ ըսած ենք թէ Ռուսիոյ Ազգային Ժողովին մէջ ընդդիմադիր կուսակցութիւնները, որոնք կը կազմեն մեծամասնութիւնը, ամէն միջոցի կը դիմեն Ռուսիոյ ներկայ կառավարութիւնը տապալելու համար։ Ասոնք կը մեղադրեն Ռուսիոյ կառավարութիւնը, որ ան ներքին քաղաքականութեան մէջ կը հետեւի ռեակցիոն ուղղութեան, իսկ արտաքին քաղաքականութեան մէջ՝ կը հետապնդէ Գերմանիոյ հետ մերձենալու քաղաքականութիւն։ Ռուսիոյ ներկայ կառավարութիւնը կը մեղադրուի նաեւ, որ ան կը ձգտի Ռուսիոյ մէջ ստեղծել բռնակալական կարգեր։

Ռուսիոյ ներկայ կառավարութեան դէմ ամենէն աւելի կը պայքարի «Ժողովրդական Ազատութեան Կուսակցութիւնը», որ կը կոչուի նաեւ «Կադէտներ»։ Այս կուսակցութեան ղեկավարներն են Ռուսիոյ նշանաւոր գիտնականներ Մ. Մ. Յարոսլաւսկի, Մ. Ա. Ռիտիկին, Ս. Ա. Մուրոմցեւ, Ի. Ի. Պետրունքեւիչ, Ա. Ա. Քորնիլով, Մ. Ա. Սթաքովիչ, Ա. Ա. Քիզեվեթեր, Ա. Ա. Քաուֆման, Ա. Ա. Իզկոյեւ, Ա. Ա. Քոչուպինսքի, Ա. Ա. Քոլոկոլցով-Մասալսքի, Ա. Ա. Քոլոկոլնիքով, Ա. Ա. Քոլոկոլնիքով-Վասիլեւ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽ ՎԱՍՏԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

ք. Երևան, 28 Յունվարի 1936 թ.

Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետության Կառավարությունը որոշում է.

1. Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետության Անկախ Վաստակավոր Գործիչների Կոմիտեի նախագահ ընկ. Ալեքսանդր Խաչատուրի Խանջյանին՝ Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետության Անկախ Վաստակավոր Գործչի կոչում շնորհել։

2. Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետության Անկախ Վաստակավոր Գործիչների Կոմիտեի նախագահ ընկ. Ալեքսանդր Խաչատուրի Խանջյանին՝ Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետության Անկախ Վաստակավոր Գործչի կոչման համար սահմանված արտոնություններ տրամադրել։

Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետության Կառավարության նախագահ Ա. ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետության Կառավարության գործերի կառավարիչ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Պելկրաս.ի կառավարութենէն պահանջել տեսակ մը «ինքնավարութիւն», միւս կողմէ Փրիպիչեվիչի կուսակցութիւնն էր, որ ուրիշ սերպ կուսակցութեան մը հետ, դեռ քանի մը տարի առաջ միայն կը յատագովէր կեդրոնացման դրութիւնը։

*** Իտալիոյ պաշտօնական շրջանակներուն մէջ չի կարծուիր որ խրուաթ կուսակցութեանց ընդդիմութիւնը կարենայ արգիլել Նէթթունոյի դաշնագրին ուժերացումը։

Ընտրական պայքար Ամերիկայի մէջ

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն.— Նախագահական ընտրութեան առթիւ պայքարը կը մղուի բուռն կերպով եւ հանրապետական ու ռամկավար՝ երկուքն ալ կը յայտարարեն թէ յաղթանակը ապահոված են։ Երկու կուսակցութեանց վարիչներուն մեծագոյն մտահոգութիւնն է ապահովել քուէները կիներուն, որոնք ընտրողներու կարեւոր մասը կը կազմեն։

Հանրապետականներուն համաձայն, բոլոր Ամերիկուհիները «չոր» են, այսինքն ոգելից ըմպելիներու հակառակ։ Ռամկավարները այս կարծիքէն չեն եւ ընդհակառակն կը կարծեն թէ «թաց» են՝ ոգիլից ըմպելիներու կողմնակից։

Հանրապետական ծերակուտական Սմուտ՝ կը յայտարարէ թէ ռամկավարները հաւատարիմ կը մնան ազատ փոխանակութեան իրենց քաղաքականութեան եւ եթէ Սմիթ նախագահ ընտրուի, Ամերիկա պիտի կործանի։

Սմուտի այս յայտարարութիւնները անմիջապէս հերքուեցան ռամկավարներուն կողմէ, որոնք այժմ նոյնքան ղէմ են մաքսային դրութեան վերացման, որքան հանրապետականները։

Մինչ կուսակցութեանց պետերը ճառ կը խօսին և պայքար կը մղեն, հանրապետականներու թեկնածու Հէրպըրթ Հուվըր կը հանգստանայ Քալիֆոռնիոյ մէջ, ուր ձուկ կ'որսայ և երբեք քաղաք սկանուութեամբ չի զբաղիր։

Հայ մը կը վիրաւորէ Ալճերիացի մը

Փարիզ, Տէօնքէրք փողոց, ծանր կոիւ մը ծագեցաւ հայ որմնադիր Յակոբ կերպասճեանի եւ Ալճերիացի Ահմէտ Պէն Շայիի միջեւ։ Կոիւը պահ մը ա՛նքան տաքցաւ, որ Հայը ինքնիրմէն ելած, տրճանակ մը հանեց գրպանէն եւ կրակեց հակառակորդին վրայ։ Գնդակը Ալճերիացիին փորը մտաւ։ Շուտով ոստիկաններ հասնելով ձերբակալեցին Յակոբը, որ բանտ տարուեցաւ։ Ալճերիացին ծանր վիճակի մէջ փոխադրուեցաւ Լարիպուազիէր հիւանդանոցը։

Հայը 30 տարեկան է եւ որոշ հասցէ չունի, իսկ Ալճերիացին 40 տարեկան բանուոր մըն է։

Փախստականներու կալուածները

Թուրքերէն թերթերը կը գրեն թէ ելմտական գործավարութենէն լքեալ գոյքերու վարչութեան հասած հրահանգի մը համաձայն, փոխանակելի Յոյներու կալուածները միայն պիտի տրուին գաղթականներու, իսկ փախստականներու պատկանող կալուածները չպիտի տրուին։ Այս տեղեկութեան վրայ նոյն թերթերը կ'աւելցնեն որ մինչեւ հիմա գաղթականներու տրուած կալուածները «լքեալ» գոյքերէ կը բաղկանան եւ միւս կալուածները ծախուելու համար նուազ են։

Հետեւաբար զետեղման տնօրէնութիւնը այս վիճակը հաղորդած է ներքին գործավարութեան։ Եթէ նոր հրահանգը այս կացութիւնը չուղղէ, զետեղման գործերու դժուարութիւնը պիտի շարունակէ։

Պոյսահայ թերթերը կ'աւելցնեն թէ՝ այս նոր հրահանգին հետեւանքով փախստական նկատուած Հայոց կալուածներն ալ բնականաբար չպիտի տրուին գաղթականներու, որովհետեւ գործավարութեան հրահանգը ընդհանուր սկզբունք մը կը դառնայ եւ Յոյն ու Հայ փախստականի յատուկ վիճակ չի կրնար գոյութիւն ունենալ։

Հիճազի երկաթուղին

«Թայմզ»ի թղթակիցը Երուսաղէմէն կը հաղորդէ որ Հիճազի երկաթուղիին խորհրդաժողովը բացուեցաւ Յուլիս 29ին Հայֆայի մէջ։ Խորհրդաժողովին կը մասնակցին անգլիական, ֆրանսական եւ վէհապի կառավարութեանց ներկայացուցիչները, որոնք պիտի խորհրդակցին Հիճազի երկաթուղագիծը ամբողջովին Նորոգելու մասին։ Պատերազմի առեն գնդապետ Լօրանսի արաբական զօրագունդերը մեծ ջնաս հասցուցած էին այս գիծին։

Վէհապի կառավարութիւնը կը պնդէ որ իրաւունք ունի իր հակակշռին ենթարկելու ամբողջ գիծը, որովհետեւ անիկա շինուած է շնորհիւ Իսլամներու Նուիրատուութեանց, հետեւաբար կարելի է իբրեւ «վագֆ» մը նկատել զայն։ Կը կարծուի սակայն թէ այս տեսակէտը պաշտպաններ չպիտի ունենայ խորհրդաժողովին մէջ։

*** Հիճազի երկաթուղին, որ կ'երկարի Դամասկոսէն Մէտինէ, ցէրա'այէն դէպի Հայֆա ճիւղաւորուժով մը, աւարտեցաւ 1908ին եւ ծախք եղաւ մօտ 2,500,000 անգլիական ոսկի, — մղոն գլուխ 3000 ոսկի։ Ծախքերը հոգացուեցան հետեւեալ կերպով.— 50,000 ոսկի նուիրեց Սուլթան Համիտ, 250,000 ոսկի գոյացաւ Թուրք պաշտօնեաներու եւ զինուորներու Թոշակէն որոշ մաս մը գանձելով, աշխարհի զանազան կողմը գտնուող իսլամներու դրամական եւ այլ նուիրատուութենէն գոյացաւ 1,000,000 անգլիական ոսկի, մնացած մասը հոգաց Թուրք կառավարութիւնը։ Գիծը նեղ է՝ 1.05 մեթր։ Շաբաւային շրջանին մէջ կառախումբերը ժամը 8 մղոն միայն կրնան առնել, իսկ հիւսիսային կողմերը հագիւ ատոր կրկինը։ Ներկայիս Հիճազի երկաթուղիին 190 քիլոմեթրը կ'անցնի սուրիական հողէն, 96ը՝ պաղեստինէն, 280ը՝ Ընդրյորդանանէն եւ մօտ 640ը վէհապիներու (Հիճազ) հողէն։ Գիծին կէսը միայն կը բանի այժմ, մինչեւ Մաան, մնացեալ մասը կը նորոգուի։ 1912ին երկաթուղին մէկտին փոխադրեց 48,000 ուխտաւորներ։ Թուրքերը այս գիծը շինած էին կրօնականէն աւելի ռազմագիտական նպատակներով։

Երկու տարի բանտ Սիւզան Շառնոյի

Փարիզի պատժադատ պատեանը երկու տարի բանտարկութեան դատապարտեց գոհարավաճառ Մէսթորինոյի քենին՝ Օր. Սիւզան Շառնօն, որուն հակասական խօսքերը կասկած ներշնչած էին եղեռնադատ Ատեանին։ Սիւզան կ'ամբաստանուէր ոչ թէ իբրեւ սպանութեան մեղսակից, այլ իբր գողնալաքոյց, որովհետեւ Մէսթորինոյի ձերբակալութենէն յետոյ, Թրիւֆիմէն գողցուած կարգ մը քարեր իրենց պաշտօնեաներէն Օր. Սիւզան Լանկլուայի յանձնած էր, պատուիրելով որ մարդու բան չըսէ։

Դատարանը իբր վկայ լսեց Օր. Լանկլուան։ Սիւզան Շառնոյի պաշտպաններն էին ժան Լավալ եւ Ռէյմոն Իւպէր։ Պըտիկ խորհրդակցութենէ մը վերջ, դատարանը երկու տարի բանտարկութեան դատապարտեց Սիւզան Շառնօն։ Վճիռը լսելուն, Սիւզան նուաղեցաւ, ըստ սովորութեան։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

դասախօսական ժողովը՝ այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին։ Մանրամասնութիւնները վաղը։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 31ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՏԻ 1.

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ՝ Հ. Յ. Դ. ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

5 Օգոստ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին

10 Պուլվար Ռապաթօյի օդասուն պարտէզին մէջ

Կը մասնակցին՝ Զ. Ե. Ո. Մխիթեան Նուագախումբը եւ դերասանները՝ Մարուքեան եւ Գաբրիէլեան։

Բանախօսութիւն, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ։ Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԱՆԻԷՌ

կազմակերպուած Անիէռի «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» գրադարանի կողմէ

12 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐԺԱՆԹԻՕՅԻ ԴԵՂԵՑԻԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Զ. Ե. Ո. Միութեան փարիզի մասնաճիւղին կողմէ

5 Օգ. կիր. առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Քլամառի անտառին մէջ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄՕՏ ՕՐԷՆ

Հ. Յ. Դ.

Տէսինի «Կայծակ» խումբի ստիպողականժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 7ին Café de la Paixի սրահին մէջ։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Լիոնի Պատանեկան միութեան վիճաբանական ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Դրադարանի սրահը։ Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները։ Նիւթ՝ «Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը երէկ և այսօր»։

Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ 6 Օգոստ. երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

Լիոնի «Քրիստափոր» խումբի ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին Դրադարանի սրահը։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Լը փիւ, Յ. Է.— 35։
Լա Սիօթա, Ղ. Թ.— 70։
Նանթ, Գ. Ս.— 35։

ԿՐԿՆԱՑԷՔ

Կ'ՈՒԶԷՔ

կարուճի մը (seconde main)։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ Օր. Շ. Խերեանի, 20 Rue des Carmes, Paris (5e)։

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

ՍԻԴՈՆՆԱ

Վ. Է ՊԸ

Գին՝ 12 Ֆր., արտասահ. 75 սենթիմ։ Դիմել կանխիկ վճարումով «Յառաջ»ի։

ՓՈՍՏԻ ԾԱԽՍ ՉԿԱՅ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻԻ «ՏԱՃԿԱՀԱՅՏԱՍՏԱՆԸ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ 1914—1918։»

Գին՝ Ֆրանսա 15 Ֆր., ուրիշ երկիրներ 18 Ֆ.։ Դիմել՝ Յառաջի։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆԵՐ

ԻԶՄԻՐԻ ԱՂԷՏԻ ՄԱՍԻՆ

LA VÉRITÉ

Sur UN DRAME HISTORIQUE

La Catastrophe de SMYRNE

շեղինակ՝ E. Dourmoussis

Դիմել՝ Յառաջի։ Ֆրանսա՝ 10 Ֆր., գաւառ 11, արտասահման՝ կէս տոլար։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ կարուճի մը (seconde main)։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ Օր. Շ. Խերեանի, 20 Rue des Carmes, Paris (5e)։

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահի, նախկին տասնապետ հիւանդապահի Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը հսկամէ ամէն տեսակ հիւանդներ։ *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն։ Վկայեալ աղքատներուն ձրի։

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e)։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

Վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն։

106 Ave. Kléber, Paris (16e)

Շեն. Passy 72.56

Կը կանգնէ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան Թուղթերու օրինական գործողութիւնները։

Կ'ընդունի ամէն օր (բացառեալ շաբաթ) կէսօրէ ժամը 4—7.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ՓԱԹԻՍԸՌԻ

Գ. ԱՐԱՊԵԱՆ ԵՒ Յ. ՀԱՃԻ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

30 Rue Bouret, PARIS (19e) Met. Jaurès կամ Bolivar

Թրամուէյ՝ 51, 21a, 21b, 21c, 21d, 29a, 29b, 29c, 26-5, Autob. M.W.

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ եւ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ ԱՃԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

Փնտռեցէք ամէն տեղ մեր իւղով սիմիթները։ Ապագրանքի վրայ կը պատրաստուին ամէն տեսակ խմորեղէններ եւ տօշմաններ։

100 Ֆրանքէն աւելի ապսպրանքները տուները կը յանձնուին։

24, RUE ST. LAZARE
PARIS (9
ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
VAHRAM DJÉNAZIAN
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑԻ

Կ'ուզուին լաւ գործաւորուհիներ՝ ձեռքով բրդեղէ լոյս համան (tricot)։ Տեւական գործ, լաւ վ

Դիմել՝ Յ. ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆԻ, 51bis Rue Piat, Paris (20e), 6 Թիւ եւ Դ. յարկ 19 Թիւ։ Ամէն օր ժամը 9—11 եւ 2—4։ Պէլվիլ, Թրամուէյ՝ Թիւ 5 եւ 26։

"ARAX,, PHOTOGRAPHIE D'ART

9 Rue Papillon, PARIS (9e), Métro Cadet կամ Poisson

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԻ ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԳԻՇԵՐ

ԱՐԱՔՍ

ձկայ աւելի Թանկագին նուէր մը ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃԱՇԱԿՈՎ ԵՒ ՐԱԳԻՐ ԲՈԼՈՐ ՅԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐՈՎ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ ՄԸ

"ԱՐԱՔՍ,,Ը ԿԸ ԼՐԱՑՆԷ ԱՅԴ ՊԱՀԱՆՋՆ

«ԱՐԱՔՍ»ի վերջին յաջողութիւնը եղաւ աշխարհի ղուհիներէն «Միս Ֆրանս»ի գեղեցիկ նկարը։ Օտար աղուոր յաճախորդներու շքեղ ալպոմ մը ունի «Արաքս» Թանկագին գնահատականներով։

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԵՒ ԱՄԲՈՂՋ ՕՐԸ ԳԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՍՋ

ՓԼԱՔՆԵՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

18 ՖՐԱՆՔ ՅՕՒՆԱ

Ջուտ խաղողէ անարատ օղի (Պօրտօ պատրաստուած), արիւնշուշան նպարեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, աղի ձուկեր, յուղ ձէթ, ձիթապուղ, էրմիս գմնսէրլներ, Թէյ եւ սուրճ, անուշեղէններ և

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ *քով*

28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Ménil.

Métro Belleville Tramway 5 և

Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9,30

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ ԵՒ ԳԱՄԷՐ ԲԵՆԻԱՄ

ԻՐԱՒԱԳԷՏՆԵՐ

ՊՈՒԼՈՆ ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌԻՆ

8 Ave. Frémiet, Métro: Passy Tél. AUTEUIL 7

կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական եւ ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս միջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն տ խնդիրներու հետապնդումը։

Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ՝ լաւ պայմաննե

Կ'ընդունին ամէն օր (բացի կիրակիէ) ժամը 9ն կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ։

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏ

Կը զբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքային եւ պատ դատերով։ Կը ստանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արկածներ վարձակալութեան վերաբերեալ դատական գործեր, ինչպէս ապահովագրական վէճեր։ Կը խմբագրէ ամէն տեսակ actes vente et nantissement de fonds de commerce, constitution et tion de sociétés). Ձեռնահպպտակութիւն ուզողներու համ կատարէ վարչական ձեւակերպութիւնները լաւագոյն պայմաններ ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 9.30-12 և ժամադրութ 13 Rue Béranger, Métro République, Tél. Archives

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEV

ՑԱՐ եւ ՑՕՂՔԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խ ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի գէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ կորզի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-0

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրե

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48 Rue Montmartre (*Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջին դ*

Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը հաստատու կը խնամէ ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԱՆԱՆՑ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹ հիւանդութիւնները։

Tél. Central 73-38 Métro: Sentier կամ Hա

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30—8։ բակի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12։

ՏՕՔԹ. Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ

ԿԸ ԴԱՐՄԱՆԱ ՆԵՐՔԻՆ, ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ՎԷՆԵՐ. ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

17, RUE LAMARTINE PARIS (9e) Tél. Trudaine

Մէթրօ՝ Cadet կամ Նոտր-Տիւտ N. D. de Lorette

Ընդունելութիւն. ամէն օր ժամը 14 19, կիր. եւ տօն օրեր 10

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 2 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

2 AOUT 1928

Դ. ՏԱՐԻ Թիւ 714

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Օ՛Ն ԱՆԴՐ, ՅԱՌԱ՛Ջ

Յաճախ դիտած ենք, — ամէն անգամ որ կիրքերը կը մեղմանան եւ քիչ-շատ բնականոն կացութիւն կը տիրէ, խելօք խօսքեր կ՛արտասանեն մեր հակառակորդները։

Այս տպաւորութիւնը կրեցինք, կարդալով «Արեւ»ի Յուլիս 24 թուակիր խմբագրականը, «Վերակազմութեան պէտքը»։

Փոթորիկը մեղմացած է եգիպտահայ գաղութին մէջ, նորէն վարչապետ Նահաս փաշայի ծանօթ կարգադրութեամբ։ Երբեմն վերջին լուր, ըսենք որ երկու կողմերն ալ կը պատրաստուին լրացուցիչ ընտրութեանց։

Երեւի առժամեայ խաղաղութենէն օգտուելով, Եգիպտոսի համակիր պաշտօնաթերթը կը գրէ իր խմբագրականին գլուխը.

— «Մեզ համար ամէն ժամանակ, բայց հիմա աւելի քան երբեք կէտ մըն է, հրամայական պահանջք սը, քով քովի բերել, համադրել մեր փոքր ու անբաւական ոյժերը, հնարաւոր եղածին չափ ընդարձակել մեր բոլոր ձիգերը, անհատական թէ հաւաքական, որոնք կը ձգտին հանրային բարօրութեան» (Արեւ, 24 Յուլիս)։

Ասոնք միտքեր են, որոնց մասին խօսուեցաւ եւ մեզմէ առաջ, պատենք «Յառաջ»ի հիմնարկութենէն ի վեր։ Իսկ մեզմէ առաջ, ուսակցական ժողովներ եւ ամբողջ դաշնակցական մամուլը արիներով արձարծեր, տքներ, ձեռնարկներ կատարեր են։ Դեռ դաշնակցութեան դաշնագրի օրերէն բանակցութիւններ կը կատարուէին Պոլսի եւ Փարիզի մէջ, դաշնակցական եւ ոամկավար պատգամաւորներու միջեւ, նպատակ ունենալով «քով քովի բերել, համադրել մեր փոքր ու անբաւական ոյժերը»։ Մէկ խօսքով՝ միացեալ ճակատ մը ստեղծել Գաղթային Ընդհ. Միութեան, կեդր. Խորհուրդ մը կամ Վարչութիւն մը։ Կազմակերպել գաղութները։

«Արեւ» ընդհանուր գիծերով կը պարզէ գաղութներու վիճակը, տիրող կազմալուծումն եւ հակամարտութիւնը, ուժերու հատնումն ու այլասերման վտանգը, եւ կ՛եզրակացնէ.

— «Ազգային վարչական մեքենային վերակազմութեան պէտքը մնուրեք զգալի է, առաւել կամ նուազ չափով, բայց ամէն տեղ նխտիր»։

Ու կ՛առաջարկէ մշակել «ազգային ընդհանուր Օրէնսդրութիւն մը, որ իր էական գիծերուն մէջ համաձայն ըլլար մեր ազգային Սահմանադրութեան սկզբունքներուն ու պատշաճէր նաեւ տեղական պայմաններուն»։

— «Այժմ այս տեսակ օրէնք մը, — ձանչցուած ամէն մէկ գաղութի հովանաւոր պետութեան կողմէ, — ու անոր կիրառութիւնը պիտի կրնան առաջքն առնել այն քաոսային վիճակին որ գոյութիւն ունի գրեթէ մեր բոլոր գաղութներուն մէջ, առաւել կամ նուազ չափով»։

Հնարկաւոր պաշտօնաթերթը յետոյ կը բացատրէ այսպիսի ձեռնարկի մը արժէքը, իբրեւ «հզօր ազգակ մը պահպանելու համար ազգային արժէքները՝ եկեղեցին, Մշակոյթը, Ընտանիքը եւ Հայ Ոգին», եւ անգամ մըն ալ կը շեշտէ.

— «Ասիկա՛ է ստեղծուած ազգային նոր կացութեան կարեւոր մէկ պահանջքը»։

Ընթերցողները պիտի յիշեն որ, տարբեր բացատրութիւններով, բայց նոյն ընդհանուր գիծերով, մենք ալ շեշտեր ենք միշտ կը յիշեցնենք այդ պահանջը։ Եւ «մենք»ով միայն «Յառաջ»ը չէ որ կը հասկնանք։

Ուրեմն, տարակարծութիւն չկայ սկզբունքի մասին։

Հարցը չխճողելու համար, մենք չենք ուզեր յիշել նախընթաց պարագաները, փորձերն ու ձախողանքները, և այնպէս ընդունինք թէ նոր սեղանի վրայ կը դրուի այս խնդիրը։

Արդ, ի՞նչ կը թելադրէ «Արեւ»ը, խօսքէն գործի անցնելու համար։

Չի բաւեր գեղեցիկ առաջարկներ դնել։ Պէտք է նաեւ արձագանգ գտնենք։

Հնարկաւոր կուսակցութիւնը — կամ գոնէ անոր եգիպտահայ շրջանը — ունի՞ որոշ ծրագիր, անմիջապէս գործնականացնելու համար իր մտածումները։

Կամ արդեօք նոր ուղեգծի մը արտայայտութի՞ւնն է այս մբագրականը, թէ պատահարար մէջտեղ նետուած օղապարկ մը, «ի պէտս» վարանող հնամկավարներու։

Մենք մեր կողմէ ո՛ր եւ է պայման չունինք, խօսքէն գործի անցնելու համար։

Միայն մէկ դիտողութիւն, — Չենք հանդուրժեր որ այսպիսի ձեռնարկ մը, — գաղութներու կազմակերպութիւնը կամ, «Արեւ»ի բառով, «վերակազմութեան պէտք»ը նկատուի ճակատի արդարում, Հայաստանի խորհրդային իշխանութեան դէմ։

Այս պզտիկ դիտողութիւնն ալ անոր համար որ, մինչեւ որ կազմակերպութեան ձախողման գլխաւոր մէկ պատճառ՝ այդ նախապաշարումն էր։ Կամ գէթ այնպէս կ՛արտայտուէին ձեռնպահներն ու խափանարարները։

Եթէ հնամկավարները թօթափեր են այս կանխակալ կարգը, մեզի ուրիշ բան չի մնար, եթէ ոչ կրկնել.

— Օ՛ն անդր, յառա՛ջ...։

Եւ ո՛րքան շուտ, այնքան լաւ։ Արդէն շա՛տ ենք ուշացեր։

«Արեւ»ի մատնանշած քաոսը իր աւերը ցանած է ամէն գլխու, եւ Թանկագին կորուստներ կ՛ունենանք ամէն օր, մեր գործերուն առջեւ։

Երբ կարելի ըլլայ քով քովի գալ, այն ատեն է որ պիտի կարդուի ահաւոր պատկերը ամբողջութեամբ։ Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՆՁՈՒՆԻ ԲԱՐՔԵՐ

Պէյրութի «Ազդակ»ը, խմբագրականի մը մէջ հետեւեալ դառն խորհրդածութիւնները կ՛ընէ դէպքի մը մասին, զոր հաղորդեր էինք երէկ (18 Յուլիս).

—«Երկու օրէ ի վեր տեղական թերթերը սկսած են զբաղիլ դարձեալ Հայերով եւ զանազան բացատրութիւններ կուտան վրա նաքաղաքի մէջ պատահած դէպքերուն։

Իրականութեան մէջ ալ դէպքը չափազանց գոհէրկ է և վայել՝ անկիրթ եւ անուս ժողովուրդներու։

Կատարա՛ծ, կատարա՛ծ, հասէ՛ք շուտով...։

Իսկոյն կը հաւաքուին շուկայի հերոսներ, օղիի ասպետներ, և դաշոյնները մերկացուցած իրարու դէմ կը ճօճեն, զարկէք հա՛ զարկէք։ Շուտով կը բազմանան շրջականերէն կողմնակիցներ եւ բոլորը իրար անցած՝ անգթօրէն իրար կը կոտորեն։ Դանակները կը շարժին, անմեղ արիւններ կը թափին եւ ոսոխականակ միջամտութեան շնորհիւ կը ցրուին կռուողները։ Երիտասարդ մը, կռուադաշտին վրայ, անշունչ կը մնայ իր ստացած ծանր վէրքերուն հետեւանքով. ուրիշ մը մահամերձ վիճակի մէջ հիւանդանոց կը փոխադրուի եւ երկու օր դարմանուելէ վերջ հոգին կ՛աւանդէ, և դեռ հինգ հոգի ալ անորոշ վիճակի մէջ վիրաւոր կը պառկին հիւանդանոցի մէջ։

Մենք բազմաթիւ անգամներ շեշտած ենք այն դժուարին կացութիւնը, որուն մէջ կը գտնուի ներկայիս մեր գաղութը։

Դժբախտաբար կացութիւնը չէ փոխուած. գինետուններու թիւը փոխանակ նուազելու, օրէ օր աւելցած է։ Հակառակ մշտնուած սաստիկ պայքարին, հայհոյութիւնն ու թրքախօսութիւնը վրանաքաղաքներու իշխող լեզուն մնացած են։ Կրօնական խայտառակ աղանդները, իրենց բոլոր սխրագործութիւնները կը շարունակեն միեւնոյն թափով։ Չեն դադրած, վերջապէս, կռիւներն ու ծեծկուռքները։

Ժամանակն է այլ եւս մոռնալու մեր թուրքէն որդեգրած գարշելի բարքերը։ Մեր ներքին վէճերն ու անհամաձայնութիւնները կրնան շատ վտանգաւոր պատրուակներ ծառայել թուրք գործակալներուն ձեռքը, որոնք հեւ ի հեւ կը հետեւին մեր քայլերուն եւ գիտեն օգտագործել մեր տկարութիւնները։

Որքան ալ աննշան ըլլան մեր անհամաձայնութիւնները ու վէճերը, աչքեր կան անկուած մեր վրան, որոնք կ՛ուզեն միշտ խոշորացոյցով տեսնել դէպքերը և վարկաբեկել մեզ։»

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ԱՐԳԻԼՈՒՄԻ

Ֆրանս. համայնավար կուսակցութիւնը որոշած էր մարզական դաշտահանդէս մը կազմակերպել, որ տեղի պիտի ունենար Օգոստոս 5, կիրակի օր, կարշի անտառին մէջ։ Այս առթիւ, համայնավար կուսակցութիւնը կը թեւակոխէր որ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, այդ օրը նկատուէր «հակակապիտալական ազգային օր»։

Ներքին գործերու նախարարը, որոշած է յատուկ հրամանագրով մը արգիլել համայնավարներու այս ցոյցը եւ կարգը պահպանելու համար, հրահանգներ տուած է Սէն-է-Ուազի նահանգապետին։ Համայնավարները այժմ կը ծանուցանեն թէ ցոյցը ուրիշ տեղ պիտի կատարեն։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Մոսկուայի բողոքը Ռումանիոյ

Չիչէրին հեռագիր մը ուղղելով Ռումանիոյ արտաքին նախարարին, կը բողոքէ որ կալացի մէջ աճուրդով ծախու հանուած են նախկին ռուսական բանակին պատկանող կարգ մը գոյքեր։ Ասոնց կարգէն են նաեւ 200 նաւաձիգներ եւ ուրիշ գոյքեր, որոնք կը պատկանէին ռուս նաւային բնկերութեան մը, որ պետական դրամագլուխներով կազմուած էր։ Միջազգային իրաւունքի տրամադրութեանց համաձայն, այս գոյքերը կը պատկանին Խորհրդային Միութեան, որ զանոնք կը նկատէ ռումանական կառավարութեան մօտ պահ դրուած, մինչեւ այն վայրկեանը, երբ երկու կողմերու միջեւ յարաբերութիւնները վերսկսին։ Խորհրդային իշխանութիւնը 1921 Օգոստոս 18ին բոլոր կառավարութեանց — մէջն ըլլալով ռումանականը — հաղորդած էր թէ իրեն պատկանող գոյքերու մասին կատարուած ո եւ է գործողութիւն չպիտի ընդունի։

Վերջացնելով, Չիչէրին կ՛ըսէ թէ ռումանական կառավարութիւնը պատասխանատու պիտի բռնէ Խորհրդային Միութեան հասցուած վնասներուն համար եւ թէ ինք ալ նոյն միջոցները ձեռք պիտի առնէ Խորհրդային Միութեան տրամադրութեան տակ գտնուած ռումանական գոյքերուն մասին։

Նոր հակարուսիւրքիոյ մէջ

«Անգլեւիտալական» անուն ընկերութիւն մը Թուրք կառավարութեան առաջարկ բերած էր երկաթուղիէ գուրկ քաղաքներու մէջ գիծեր հաստատելու եւ Վոսփորի տակ Րումէլիի եզերքէն մինչեւ Անատոլուի եզերքը փապուղի մը շինելու։ կառավարութիւնը այս ձեռնարկը սկզբունքով օգտակար նկատելով հանդերձ, հետեւեալ երեք կէտերը ընկերութեան ուշադրութեան յանձնած է. 1.— Թուրքիոյ մէջ շինուելիք երկաթուղիները պետութեան կը վերաբերին։ 2.— Շինուելիք նոր գիծերը ուղղակի թուրք կառավարութեան կողմէ պիտի բանեցուին։ 3.— Ընկերութեան շինելիք գիծերուն ծախքերը մասամբ պիտի պատկանին այն հարուստ ազգերուն, որոնք ամէնէն աւելի պիտի օգտուին այս գիծերէն։

«Միլլիյէթ» կը գրէ թէ՝ «Ընկերութեան առաջարկած երկաթուղիներէն ամէնէն աւելի հարուստ ազգերն են որ առեւտրական եւ տնտեսական կերպով պիտի օգտուին, որով թուրք կառավարութիւնը ծախքին մեծագոյն մասը չի կրնար ընդունիլ։

Աւեւելեան երկաթուղին եւ Թուրքիա

Արեւելեան երկաթուղիներու Ընկերութեան եւ թուրք կառավարութեան միջեւ բանակցութիւնները ելքի մը յանգած չեն դեռ եւ Ազգ. Ժողովի առաջիկայ նստաշրջանին յետաձգուած են։ Հանրօգուտ գործավարութիւնը բանակցութեան մտած էր Ընկերութեան հետ եւ համաձայնագիր մը ստորագրած հինգ միլիոն ֆրանսական ոսկեդրամ ֆրանքի վրայ։ Այս գումարին վճարումով, կառավարութիւնը Ընկերութենէն իր պահանջը ստացած կ՛ըլլար։

Հինգ միլիոնէն երեք միլիոն ֆրանքը նախապէս գանձուած էր արդէն, բայց նախորդ Ազգ. Ժողովը կնքուած համաձայնութիւնը չէր վաւերացուցած կարգ մը կէտեր աննպաստ գտնելով. գլխաւորապէս ընդհ. պատերազմի ընթացքին, կարգ մը վակօներու սեփականութեան և քիլոմեթրի վրայ Ընկերութեան ուզած գումարին վերաբերեալ կէտեր։

Նաւային համաձայնութիւնը եւ Ամերիկա

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ Սըր Օսթըն Չեմպըլէյնի յայտարարութիւնը թէ նաւային համաձայնութիւն մը գոյացած է Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ, լաւ տպաւորութիւն առած չէ բերած կարգ մը շրջանակներու, մասնաւորաբար Ամերիկայի մէջ։ Երբ 15 պետութիւններ կը պատրաստուին մօտ օրէն Փարիզի մէջ ստորագրել պատերազմը օրէնքէ դուրս հռչակելու դաշնագիրը, այսպիսի համաձայնութիւն մը ծանրապէս կ՛ազդէ Միացեալ Նահանգներու կառավարութեան վրայ եւ վախ կայ, որ ամերիկեան Ծերակոյտը մերժէ վաւերացնել Պրիան-Քելլոգ դաշնագիրը։

Ֆրանսայի արտաքին նախարարութիւնն ալ բոլորովին անակնկալի եկած Չեմպըլէյնի յայտարարութենէն, առջի օր կէսօրէն յետոյ հրատարակեց պաշտօնական գեկոյց մը, որուն մէջ կ՛ըսէ թէ անմիջական համաձայնութիւն չի սպասուիր առայժմ եւ թէ համաձայնութիւն բառածը «ո՛չ թէ համաձայնութիւն է, այլ անհաժաձայնութեան վերջաւորութիւնը։» Նախարարութիւնը կը զգուշանայ մանրամասնութեանց մէջ մտնելէ, ու կ՛ըսէ միայն թէ հասկացողութիւնը իր ներկայ ձեւին մէջ կը վերաբերի միայն մասնագիտական կէտերուն և բացարձակապէս կը համապատասխանէ Ուաշընկթընի նաւային Զինաթափութեան խորհրդաժողովի որոշումներուն։

Այս կարճ գեկոյցին գլխաւոր նպատակն է փարատել այն վախերը թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա ճակատ կազմած են ամերիկեան տեսակէտին դէմ։ Ըստ գեկոյցին, նոր համաձայնութիւնը անհրաժեշտ դարձած է, որովհետեւ Ուաշընկթընի խորհրդաժողովէն ի վեր չնախատեսուած պայմաններ ծագած են։ Անգլիա ծրագրած է Ուաշընկթընի կառավարութեան հաւանութեան

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԵՐԿԻՐԷ ԵՐԿԻՐ՝ ԿԱՐՃ ՄԱՋԵՐՈՎ

Պրազիլիոյ կառավարութիւնը հրապարակ հանեց նոր նամականիշ մը, որ կը ներկայացնէ արդի կինը, կարճ մազերով։

Առաջին անգամ չէ որ կիները կ՛երեւան նամականիշերու կամ թղթադրամներու վրայ։ Նախ՝ իբրեւ Թագուհի կամ իշխանուհի, յետոյ՝ իբրեւ խորհրդանշան բեղնաւորութեան, աշխատանքի եւ սիրոյ։

Թագուհիները գահընկէց եղան, եւ հետզհետէ կ՛անհետանան ե՛ւ իրական կեանքէն, ե՛ւ պատկերներէն, ինչպէս արքաներն ու իշխանները, ինչպէս զօրապետներն ու աշխարհիկալները։

Այսօր, Թուրքիոյ մէջ անգամ, արդիական խորհրդանշաններ են որ կը տպագրուին նամականիշերու վրայ, փոխանակ Սուլթաններու եւ խալիֆաներու։

Հողագործը, սերմնացանը, գիտունը, բանաստեղծը, գրագէտը, յեղափոխականը, նաւորդը, «մանի՛ր մանիր իմ ձախարակ» (թղթադրամ Հ. Հանրապետութեան), — մէկ խօսքով՝ շարքը այն բոլոր հերոսներուն՝ որոնք մարդկութեան իրական արժէքն ու փառքերը կը ներկայացնեն։

Եւ ահաւասիկ բուն կինը, նամակադրոշմի վրայ։

Գեղուհի մը՝ կարճ, կտրուած մազերով եւ ածիլուած ծոծրակով, իբրեւ ժամանակակից նորութիւն։

Կինը՝ առանց խորհուրդի։

Մի՛ հարցնէք թէ ի՛նչ բանէ ներշնչուած՝ Պրազիլիան հրապարակ հաներ է այս նորօրինակ նամականիշը։

Կ՛ուզէ կարճ մազերու շնո՞րհը պատցնել երկիրէ երկիր, թէ նոր հրապոյրով մը զարկ տալ կնոջական շարժումին։

Խնդիրը այն է որ, աւելի քան երբեք «ի պատուի» է կինը, նոյն իսկ իր մազերը վրայ տալով։

Ու կ՛արշաւէ աշխարհիէ աշխարհ, չարաճճի ծիծաղ մը շրթներուն։

Սեւ սաթի գոյն մազերուդ գիսակները,
Քանի տեսնեմ բորբոքում է իմ սէրը...

Հոգ չէ թէ, մկրատն ու ածելին իրենց քմահաճոյքը պտտցուցած ըլլան այդ գիսակներուն վրայ...

Վ.Ա.Ձէ

ՌՈՒՄԻԱ ԵՒ ԼԵՀԱՍՏԱՆ

Մոսկուայի եւ Վարշաւայի յարաբերութիւնները վերջին ծայր աստիճան լարուած են։ Բոլշեւիկ մամուլը կը շարունակէ յարձակողական լեզու գործածել Լեհաստանի դէմ։ Գ. Միջազգայինի հաւաժողովին մէջ, Բուխարինի խօսած մէկ ճառին առթիւ լեհ դեսպանը բողոքած էր Քարախանի։ Այս վերջինը դիտել տուած է թէ կոմինտէրնը բոլորովին տարբեր հիմնարկութիւն մըն է և կառավարութիւնը պատասխանատու չէ անոր գործերուն։ Յետոյ յարձակողականի անցնելով, Քարախան մեղադրած է Լեհերը թէ իրենց հողին վրայ ապաստան կուտան ուկրաինական, վրացական եւ կովկասեան կոմիտէներու, որոնք կ՛աշխատին կռուիլ բոլշեւիկ վարչաձեւին դէմ։

*** Լոցի (Լեհաստան) քիմիական մէկ գործարանին մէջ պայթումի մը հետեւանքով 44 հոգի մեռան։

Վիլնայի մէջ 65 հոգի կայծակնահար եղան. 17 հոգի մեռան։

ՊՕԼՍԻՆ նոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ վերջին հրդեհէն այրած են միայն...երկու տուն։

ՔԻՒՐՏ ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

Այս յօդուածը յատկապէս «Յառաջ»ի համար գրած է քրտական «Թոյբուն» կոմիտէին վարիչ անդամներէն մէկը, որ կը ծածկագրէ մասնաւոր պաշտօնով.— ԹՄԲ.

Էնկիւրիի վարիչները շարունակ կը պնդեն ու կը յայտարարեն թէ Քիւրտիստանի շարժումը ազգային բնոյթ չունի, թէ Քիւրտերը նոյնիսկ անընդունակ են ազգայնութեան գաղափարն ըմբռնելու, թէ բոլոր այս շարժումները պարզապէս տեղական աւազակութիւններէ կը բաղկանան, թէ Հանրապետութիւնը ժողովուրդին կատարեալ հաւասարութիւն ապահոված եւ ապակրօնութիւն հաստատած ըլլալով, զօրաւոր հարուած մը տուած է շէյխերու շահերուն, թէայս ձեւով իրենց անձնական շահերը կորնչուցած քանի մը աղաներ ու շէյխեր կրօնքի ու խալիֆայի անունով ժողովուրդէն մաս մը տգէտներ իրենց միացուցած՝ զանոնք իրենց գործիք կը ծառայեցնեն եւ տեղական սովորական աւազակութիւններ կը յարուցանեն։

Մենք հոս ղէպքերը պիտի քննենք ո՛չ իբրեւ թուրքին թշնամի, ո՛չ ալ իբրեւ Քիւրտին բարեկամ։ Կ'ուզենք պարզապէս քաղաքակիրթ աշխարհին յայտնել ճշմարտութիւնը, բացատրել թէ ինչո՛ւ արիւն կը թափեն այս հայրենասէրները, որոնք իրենց անկախութեան և ազատութեան համար կը կռուին եւ իրենց անձնազոհ շարժումներով իրաւպէս բոլորին գնահատութեան արժանացած են։

Քիւրտ ազգային շարժման պատմութիւնը շատ հին է։ Թուրքերը չորսուկէս դարէ ի վեր կը տիրապետեն Քիւրտիստանի։ Թուրքերը պատերազմով չէ որ գրաւած են Քիւրտիստանը։ Հետեւաբար Թուրքերը այս երկրին վրայ «յաղթանակի իրաւունք» մը չունին։ Սկիզբը Քիւրտերը դաշնագրով մը միայն Քիւրտիստանէն ղէպի Պարսկաստան անցքի իրաւունք մը տուին Թուրքերուն։ Սկզբնական շրջանին Քիւրտերը իրենց երկրին մէջ կ'ապրէին բոլորովին ազատ, վայելելով վերապետական բոլոր իրաւունքները։ Շնորհիւ Քիւրտերուն թոյլտուութեան եւ զանցառութեան, Թուրքերը Պարսկաստանի մէջ յաղթանակներ շահելէ յետոյ է որ կամաց-կամաց եւ խաբեբայական միջոցներով տեղաւորուեցան Քիւրտիստանի մէջ։ Այդ Թուականէն կը սկսի Թուրքին Քիւրտը «ձուլելու եւ բնաջնջելու» քաղաքականութիւնը եւ Քիւրտին անոր դէմ «ընդդիմութիւնն ու պայքարը»։

Քիւրտը ո՛չ մէկ ժամանակ ետ կեցած է իր անկախութիւնը պաշտպանելէ։ Չորս դարու պատմութիւնը լեցուն է Քիւրտին զանազան ձեւերով եւ զանազան վայրերու մէջ անկախութեան պայքարներով։ Քիւրտերը նողկանք կը զգային թըրքական գերիշխանութենէն եւ Թուրքը իրենց հայրենիքին մէջ չժոցնելու համար բովանդակ կամքով ու հաւատքով կը դիմադրէին եւ կը կռուէին. ասոր ամէնէն մեծ ապացոյցն ալ ա՛ն է թէ 1514ին սկսած Թուրք աշխարհակալութիւնը հազիւ կարելի եղած է ամբողջացնել 1864ին, այն ալ անկատար եւ տկար չափով։

Քիւրտին աշխարհագրական դիրքը եւ զրաւող պետութեան նոյն կրօնքէն ըլլալը անոր դժբախտութեան պատճառ եղած են։ Քիւրտ ազգը շարունակ կեղեքուած է, որովհետեւ միշտ խաւարով շրջապատուեր է, ուղղակի ելք չէ ունեցեր ղէպի ծով եւ չէ ուզած հպատակիլ իր հարեւան ժողովուրդներուն։ Հակառակ ասոր, այս ազգը, որ իր անկախութիւնը ամէն բանէ վեր կը դասէ, յաջողած է մինչեւ ներկայ դարս պահպանել իր գոյութիւնը։ Եթէ Քիւրտը կրցած է պահել իր ազգութիւնն ու լեզուն հակառակ ա՛յնքան կեղեքումներու եւ տիրապետութեանց, ատիկա եղած է պարզապէս այս ազգին յատուկ բարեմասնութենէն շնորհիւ։ Շատ քիչ են այն հաւաքականութիւնները, որոնք այսքան երկարատեւ եւ վայրենի տիրապետութեանց դէմ դարերով կուրծք տալով պահպանած են իրենց գոյութիւնն ու լեզուն։

Դժբախտաբար այս կռիւները եւ պայքարները վերաբերեալ վաւերաթուղթերը պահուած չեն։ Ինչպէս Քիւրտերու պատմութիւնը, նոյնպէս ալ այս կռիւները պատկերացած են ժողովրդական երգերու մէջ։ Այս ուղղութեամբ մեր ձեռքը հասած առաջին վաւերաթուղթն է խնդրագիր մը, զոր կը զտնենք Լութֆիի Պատմութեան մէջ։ Յիշեալ պատմութեան 474րդ էջին մէջ հրատարակուած է 17 րէճէպ 1262 թուակիր խնդրագիր մը, որուն մէջ ժամանակին մեծ-եպարքոսը, նախարարական խորհուրդի որոշումները Ապտիւլ Մէճիտի ներկայացնելու առթիւ կ'ըսէ.

«Ինչպէս ծանօթ է ձերդ վեհափառութեան, վանի խնդիրն մասին տակաւին կարելի եղած չըլլալով անհրաժեշտ կարգադրութիւնները կատարել, էրզրումի միւշիր բարձրապատիւ Էսատ փաշայի էրզրում հասնելէն ի վեր այդ խնդրին կարգադրութեան մասին ամէն կարգի տեղական միջոցներ ձեռք առնուած են։ Սակայն հակառակ այս բոլորին, *կայսերական հրովարտակին հակառակ գործելու համար միացած են՝ բնիկ վանեցի Մուսթաֆա պէյ, որ համբաւ հանած է, Խան Մահմուտ, Հէքքեարիի պէյը Նուրուլլահ պէյ եւ վանէն յայտնի Պէտրխան պէյ։* Ցրուած հրաձիգներն ու ազդարարութիւնները բնաւ չեն զգաստացներայսմարդիկը եւ չեն ազդեր անոնց վրայ։ Շնազանդութեան ո՛չ մէկ նշան կը տեսնուի անոնց մօտ եւ խնդիրը հետզհետէ աւելի ձախաւեր կը դառնայ։ Ըստի ձերդ կայսերական դիւրութեան շնորհիւ, բռնի ուժ գործածելով, անհրաժեշտ է օր առաջ ասոր ճարը նայիլ...»։*

Այս խիստ երկար խնդրագրին մէջ, քիչ մը աւելի վարը, մեծ եպարքոսը իր վախը հետեւեալ կերպով կը յայտնէ.

«Ցտացուսծ տեղեկութեանց եւ այլ պատմութեանց ու լրատուածներուն նայելով, *այս ապըստամբութեան եւ դիմադրութեան մէջ վանեցիները միայակ չեն, այլ յիշեալ Խան Մահմուտը, Նուրուլլահ պէյն ու Պէտրխան պէյը միացած են. կասկած կայ որ Մուշի զայմագամ Շէրիֆ պէյն ալ անոնց հետ կը դործակցի. նոյնպէս՝ յիշեալ Քէօր Հիւսէյին պէյը Եզիդստոսէն հոն փախչելով, ներկայիս վանի մէջ յիշեալ երեւելիներուն կողմէ յարգանքի ու մեծարանքի կ'արժանանայ եւ կ'աշխատի զրգռել ու պղտորել Կարսի եւ Աճարիստանի կողմերը։* երբ ակնարկ մը նետենք այս վիճակին վրայ, կը տեսնենք որ խնդիրը Թեթեւ չէ այլ լուրջ է։ Մանաւանդ անոնց պայմանագրութեան առաջին յօդուածին մէջ գրուած է, թէ յիշեալ Մուսթաֆա պէյ, Խան Մահմուտ, Նուրուլլահ պէյ եւ պէտրխան պէյ *յանձնառու կ'ըլլան ալ ակցիր իրարու, երբ կայսերական կառավարութեան կողմէ հրաման կ'ըլլայ պատժել իրենցմէ ո եւ է մէկը։*

«Եթէ զանոնք պատժելու համար ղրկուելիք զինուորները բաւարար չըլլան եւ ապստամբական շարժումը ծաւալի, այն ատեն, Աստուած մի՛ արասցէ, ասկէ ծագելիք գանազան անպատեհութիւնները կրնան ծաւալիլ բոլոր արեւելեան նահանգներուն մէջ, Թերեւս Անատոլուի ներսերն ալ, ու մանաւանդ, անկասկած մինչեւ Սեբաստիոյ կողմերը։ Չէ բաւած Թէ այսպիսի հանգամանքներու մը պարագային, ինչպէ՞ս կարելի պիտի ըլլայ ատոր առաջքն առնել։ Եթէ ասոնց դէմ ղրկուին բացի էյալէթին մէջ գտնուած 5000 կանոնաւոր զինուորներէն, ուղուած երկու կամ մէկ գունդ կայսերական կանոնաւոր զինուորներն ու 5—600 հեծեալ պաշըլ-պօզուքները ամբողջութեամբ, դարձեալ բաւարար չ'ըլլայ։ Մանաւանդ որ յիշեալ պէտրխան պէյը ժամանակէ մը ի վեր շնորհիւ իր խորամանկութեան եւ կեղծ արդարամտութեան, խիստ մեծ ազդեցութիւն շահած է։ Վերջապէս, այս երկու կողմերն ալ մէկ անգամէն ինպատակեցնելու համար առնուազն 20,000 զինուորի պէտք կայ։ Խան Մահմուտի, Նուրուլլահի եւ պէտրխան պէյի վնասակար միտքերը այստեղ եւս ծանօթ են։ Նախապէս ալ որոշուած էր արդէն յիշեալ պէտրխանը այդ շրջանէն վտարել՝ անմիջապէս որ Ընատօլուի կայսերական բանակը իր ամբողջ պատրաստութիւնները լրացնէ։ Շնորհիւ ձերդ կայսերական վեհափառութեան, արեւելեան շրջանները պիտի բարեկարգուին։ Վանեցիներն ու յիշեալ պէտրխան պէյը ձերդ աշխարհահռչակ քաջութեան շնորհիւ իրենց արժանի պատիժը պիտի կրեն։ Միայն Թէ խընդիրը սոսկ վանի ապստամբութեան մասին չէ, այլ ձեռք առնելիք միջոցները երկու կողմին համար ալ պիտի գործադրուին։ Ուստի եւ նախգգուշութիւնը կը պահանջէ որ պատրաստութիւնները երկու կողմէն ալ տեսնուին։

Առ այժմ պէտք է միջոցներ մտածել Թէ ի՛նչպէս կարելի կ'ըլլայ կարգադրել, որ յիշեալ պէտրխանը չկարենայ օգնել վանի խնդրին, որ ներկայիս արծարծուած է։ Կը կարծենք Թէ երբ մէկ կողմէն այդ միջոցները ձեռք կ'առնուին, միւս կողմէն ալ, միեւնոյն ժամանակ, *մէկիկ մէկիկ եւ վարպետութեամբ պէտք է մաքրել օրինակ Խան Մահմուտը, Նուրուլլահ պէյը եւ Շէրիֆ պէյը. ետքէն երբ կարգը անոր գայ, գործը կը դիւրանայ...»։*

(Մնացեալը յաջորդով)

ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ
ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԷ

«Պրաւդա», Մոսկուայի պաշտօնաթերթը, Յուլիս 23ի Թուի մէջ կը գրէ.

— «Երիտասարդ բժիշկ Ցրօեան եւ իր բժշկուհի կինը որոշած էին հեռանալ կեդրոնէն եւ անցնիլ երկրի որ եւ է հեռաւոր մէկ անկիւնը, աշխատելու գիւղացիներու մէջ։ Անոնք եկան Սամարկանդ, ուր պայմանագրութիւն կնքեցին Թուրքիստանի Հանրապետութեան ներկայացուցիչներուն հետ, հոն աշխատելու համար։ Եւ միայն ամիս մը սպասելէ վերջ հրամանագիր մը առին երթալու Օշ քաղաքը, ուրկէ պիտի մեկնէին իրենց պաշտօնատեղին։ Խումբին պետն էր ընկեր Ռամեանցեւը, Թուրքիստանի ներկայացուցիչը։ Ընկեր Ռամեանցեւը մերժից իր հետ առնել դեղորայքը, որպէս զի կարենայ իր հետ տանիլ մեծ քանակութեամբ օղի (վոդկա)։ կարաւանը ճամբայ ելաւ։ ճամբան բոլոր կայաններու մէջ Ռամեանցեւը «քէյֆ» կը կազմակերպէր, ուր բոլորն ալ կը գինովնային։ Բժիշկը եւ բժշկուհին ալքոլ չէին գործածեր, ուստի խումբին անդամները քէն ըրին անոնց դէմ։ Գինարբուք, ձեճ, հայհոյանք, ամբողջ ճամբան։ կայանի մը մէջ Ռամեանցեւը որոշեց Թէ օղիի քանակը բաւարար չէ, ուստի երկու օր կեցնելով կարաւանը, յատուկ մարդ մը ճամբեց Օշ քաղաքը, բերելու բժիշկի օգնելիք ըմպելին։ Գումըր կայանի մէջ խնջոյքը կը շարունակուի երեք օր երեք գիշեր, որու ընթացքին ներս կը բերուի գիտութեան քոյր մը, որ գինովցնեն զայն պատասխանատու պաշտօնեաները պէլեաեւ եւ կալեգանով, իսկ վերջը կը բռնաբարեն ամէնուն աչքերուն առջեւ, նախապէս ենթարկելով «բժշկական քննութեան»։ Բժիշկ Ցրօեան եւ իր կինը կը բողոքեն այս խայտառակութիւններու դէմ, սակայն կը ծաղրուին եւ կ'անուանուին «մտաւորականներ»։ Երան մը գագաթին վրայ բժիշկի կինը կը նուաղի եւ չի կրնար շարունակել ճամբան։ Ամբողջ կարաւանը հայհոյելով եւ ծիծաղելով կը թողու զոյգը ճամբուն վրայ եւ կը հեռանայ։ Բժիշկը միայնակ կ'օգնէ իր կնոջը, ուշքի կը բերէ, սակայն կը կորնչեցնեն ճամբան եւ միայն հետեւեալ առտուն կը հասնին կարաւանին։

Մուղկալ կայանին մէջ կարաւանը կը վերջացնէ ոգելից ըմպելին եւ բոլորը գինովցած կը քնանան։ Գիշերը սոսկալի աղմուկ եւ հայհոյանքներով, ատրճանակը ձեռքին, Ռամեանցեւ կ'արթնցնէ բժիշկը եւ կը սպառնայ սպաններ։ Ընկերները հազիւ կը զսպեն կատղած պետը։ Ընդհմէ մէկը կը բացատրէ Թէ տիկին Ռամեանցեւ հիւանդացած է։ Շորս ժամ բժիշկը կ'աշխատի ուշքի բերելու գինով տիկինը։ Ռամեանցեւ շարունակաբար կը պոռար,

— «Եթէ կինս մեռնի, քեզ ալ կը սատկեցնեմ, կինդ ալ»։

Բարեբախտաբար տիկինը առողջացաւ եւ կարաւանը ճամբան շարունակեց։ Ամբողջ ճամբան բժիշկը եւ իր կինը նորէն կ'ենթարկուին վիրաւորանքներու, ծաղրանքի եւ այլն։ Բժշկուհին կ'անուանեն պոռնիկ եւ այդպէս ալ կը կանչեն։

Երբ կարաւանը կը հասնի Օրշ քաղաքը, բժիշկը կը գանգատի գատախազին։ Գատախազը երեք ամիս քննութիւն կը կատարէ, որու ընթացքին շարունակաբար կը գինովնայ Ռամեանցեւին հետ եւ վերջը յայտարարութիւն մը կ'ընէ՝ «կը հրաժարիմ քննութիւնը շարունակելէ, վասնզի Ռամեանցեւ իմ լաւագոյն ընկերն է»։

Վերջ ի վերջոյ Ցրօեանը կը հասցնեն գրեթէ խելագարութեան։ Ցառապած բժիշկը հրաժարական կը ներկայացնէ եւ կը մեկնի Խորոգ քաղաքէն Բայ առաջին կայանի մէջ իսկ գժբախտ բժիշկը կը ձերբակալուի եւ կը վերադարձուի Խորոգ։ Հոն կ'առաջնորդեն բանտ։ Կինը կը յաջողի փախչիլ, միջոցներ ձեռք կ'առնէ եւ ամուսինը կ'ազատէ բանտէն։ Բժիշկը ճամբայ կ'ելլէ ձիով եւ 15 օրուան տաժանելի ճամբորդութենէ մը յետոյ կը հասնի Սամարկանդ։»

Այս սոսկալի պատմութիւնը տեղի կունենայ ոչ Հապէշիստան եւ ոչ ալ Մարոքի խորերը, այլ «բանուորա-գիւղացիական ընկերվարական Հայրենիք»ի մէջ։ Եւ այս բոլոր խայտառակութիւնները կը կոչուին «Հոկտեմբերեան նուաճումներ»։ Ցասը տարուան «ընկերվարական շինարարական» աշխատանքներ տուեր են իրենց բարի պտուղները։ Աղջիկ կը բռնաբարեն բազմութեան աչքին առջեւ, հանեստ աշխատաւոր բժիշկը մինչեւ խելագարութեան կը հասցնեն եւ կը խորտակեն անհատ մը ամբողջ բարոյականն ու ֆիզիքականը։ Լբբութիւն, արբեցողութիւն, համայնավար պաշտօնեաներու անօրինակ բռնութիւններ— ահա սովորական պատկերը խորհրդային Միութեան առօրեայ կեանքին։

Եւ մտածել, որ մեր ժողովուրդը կ'ապրի հոն, եւ ահա ութ տարի է ենթակայ է Ռամեանցեւներու համայնավար դաստիարակութեան...

Ս. ԱՐԱՄԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ԲԵԻԵՌԱՅԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՆԱՆՍԷՆ — ԱՄՈՒՆՏՍԷՆ — ՍՔՈԹ

Բ.

Նանսէնի արշաւանքը խրախուսիչ ազդեցութիւն մը ստեղծած էր բեւեռի մոլեռանդութիւնը ունեցող շրջանակներու մէջ։ Այնուհետեւ ձեռնարկները իրարու յաջորդեցին ղէպի հիւսիս, մինչեւ որ 1909 Ապրիլ 7ին ամերիկացի նաւապետ Փիրին շատ մը ապարդիւն ճիգերէ ետք, վերջապէս կը հասնի հիւսիսային բեւեռակէտը և հոն սառնակոյտի մը վրայ կը տնկէ իր ազգային դրօշը...

Ինքնախաբէութիւն մը թէ բան, որովհետեւ հիւսիսի այդ հեռակէտը խորունկ ծովու մը ծփացող անկայուն մէկ սառոյցի բեկորն էր, որ մինչեւ այսօր ապահովաբար սահած, տեղափոխուած է առաւելագոյն, ինչպէս ալ, դրօշն ալ միասին։

Քիչ չէին նաեւ այն հետազոտողները, որոնց ուշադրութիւնը յառած էր ղէպի հարաւային բեւեռը, որ կը մնար եւ կը մնայ մինչեւ այսօր ալ մեծ մասամբ կոյս եւ առեղծուածային աշխարհ մը։

Մինչեւ 1900 Թուականները շատ քիչ ճամբորդներ հաւաքականութիւնը ունեցած էին ղէպի հարաւային բեւեռը, հարաւ սահմանները երկննալու, որովհետեւ եւ մարդաբնակ քաղաքակիրթ ափերէ շատ, շատ հեռու, ալ աւելի անմատչելի արգելքներու ետեւ կը մնար իրեւ անառիկ գաղտնիք մը։

Ցայտնի է որ բոլոր ցամաքամասերը մեծ մասամբ կուտակուած են հիւսիսային կիսագունդի վրայ, իսկ ղէպի հարաւային կիսագունդ ցամաքները կը նեղնան, կը հատնին եւ անոնցմէ ապին կը տարածուի հարաւի լայնարձակ մեծ ովկիանոսը։

Բեւեռային գիշերը հարաւի ատիճաններու վրայ շատ աւելի երկար է քան հիւսիսի կողմերը. արեւի ջերմութիւնը աւելի նուազ եւ տկար, և այդ պատճառաւ սառնակոյտերը ղէպի հարաւ կը ներկայանան անհամեմատ աւելի վիթխարի և այլանդակ ցանցառ ծովերով եւ անոնք կը հասնին մինչեւ բարեխառն գօտիի սահմանները, ինչ որ հիւսիսի կողմերը անծանօթ երեւոյթ մըն է։

1900էն ասդին զանազան արշաւախումբեր (Սքոթ, Նորտէնսքիոլտ, Շարքօ, Շէկքըլթըն, Ամունտսէն) աչքաւս կատակած մը չէթողուցին թէ հարաւային բեւեռի սառոյցներուն տակ կը տարածուի ցամաքամաս մը՝ այնքան մեծ որքան Եւրոպան, իր լեռնաշղթաներով, հրաբուխներով, իր պատառատուն ծովափներով. սառոյցի ուղղահիդ պատուար մը, 50-60 մեղր բարձր, կը ցցուի այդ ցամաքամասին շուրջը գրեթէ ամբողջութեամբ եւ կը դոցէ մերձենալու ամէն ճամբաները։

Անուշադրելի ժարդոց վըճռականութիւնը այդ պատուարներն ալ անցած է. 1909ի Յունուարին անգլիացի Շէկքըլթըն արդէն 88ο աստիճանը անցած էր. նոյն տարին Ամունտսէն կը փորձէր իր նշանաւոր արշաւը, որ գինքը պիտի դարձնէր աւելս աշխարհահռչակ դէմք մը։

Ամունտսէն, որու անունը այսօր չարագուշակ հարցականի մը առջեւ դրուած է, բեւեռաշխարհի մէջ թրծուած ռահվիրայ եղած է միշտ։

Իրրեւ նաւապետ 1903-906 Թուականը Ամունտսէն, առաջին անգամ ըլլալով ճամբորդած է կրօէնլանտայի և Գանատայիհիւսիսային կողմը սառուցեալ գոտիի շրջանակին մէջ տարածուած կղզեխումբերու բաւիղին մէջէն եւ ինք հաստատած է որ Եւրոպայէն ղէպի արեւմուտք, Ամերիկայի հիւսիսային ծովերը քերելով կարելի է հասնիլ միայն Պէհրինկայի նեղուցը, սկսելով Ասիա, անցք մը որ սակայն դործնական կարեւորութիւն չի ներկայացներ։

1910-11ին Ամունտսէն ղէպի հարաւային բեւեռ արշաւանքին համար իրեն մաղրուած էր Նանսէնի «Ֆրամ»ը։ Հարաւային կայքէն մեկնելով կանգ կ'առնէր հարաւի եւ մեծ պատնէշին առջեւ։

Ամունտսէն հոն թողեց եւ քանի մը ուղեկիցներ սին, սահնակներու եւ խմբակի մը հետ նետուեցաւ կ'երթար հարաւ։

Այդ փոքրիկ կարաւանը մեկնէր անկոխ տարածութիւններու մէջ, ուր հողին անթիւններուն վրայ կը բարձրանային սառնակոյտերու քաոսը։

Տաժանագին յառաջխաղացը էր իրենցը. յաճախ նահանջել կը պարտաւորուէին, որովհետեւ ալիքներու տակ. ըստ ինքեան ղէպ կոյտերուն վրայ կը ստիպուէին փոխանակ առաջ երթալու ետ կ'ընկրկէին. ցուրտը փաղցէր մինչեւ մարդ։

Դեկտեմբեր 3ին արշաւը կը թափանցէր վտանգաւոր մարգերու մէկ հարթութիւն, այլ խոշոր ճաթռտուքներու եւ անձաւներու հանդարան։ քայլափոխի շուներ կը կորսնցնէին փոսերու մէջ. ամբողջ ներու վոհմակը կապուած բաչէն կաշիներով, դիրքերու համար։

Քարողներու ոտքին տակ ոսկորները կը դղրդէին պարապ խռոչներու վրայ (երբեմն իրենց քայլը. բայց նենգ չէր ինչպէս հիւսիսային սառնակոյտերը. Ամունտսէն բակը հաստատուն եւ ան մեծ յատակի մը վրայ քարերուն ուրութիւն ունէր։

Դեկտ. 7ին հոն էին, սած էր իրենգմէ առաջ բեւեռախոյզը Շէքըլթըն։

Ու 911 դեկտ. 14ին սէն եւ իր խումբը Հարաւային բեւեռակէտին Թերեւս առաջին մարդկային ոտքը դրին։ Ամունտսէն կը փորձէր իր նշանաւոր արշաւը, որ գինքը պիտի դարձնէր աւելս աշխարհահռչակ դէմք մը։

Ամունտսէն, որու անունը այսօր չարագուշակ հարցականի մը առջեւ դրուած է, բեւեռաշխարհի մէջ Թրծուած ռահվիրայ եղած է միշտ։

«Ուրեմն հինգերնիս մնացինք, փոխադարձ շնորհաւորութիւններ ընելէ վերջ, կատարեցինք յուշիչ արարողութիւն մը։ Հոն մեր դրօշը բացուեցաւ առջեւ։ Ցանկացինք որ Հպարտութեան գագաթը ուեցուց մեր կուրծքերը։ Ծուխերը Թոռան դէպի սիրեցեալ մեր երկիրը, Մեր Նորվեկիան։

«Սա դաժան պայքարողր ապրեցանք, իմ ընկերներս հաւասար կորովով տուին դժուարութիւններ բենգ կեանքը նոյնքան բութեամբ դրին ա՛ս բան ղին մէջ. վտանգի, տառ մէջ հաւասար, ամէնն ալ սար պէտք է ըլլան այսօր ուի մէջ։ Ուրեմն մեր դրօշ է որ բարձրացնենք եւ պ ոչ Թէ մէկկէնիս, այլ խումբը միանգամայն։

«Ուրեմն հինգերնիս բռնելով ձողը, կը բարձրացնենք դրօշը եւ մէկ հարուածով կը մխրճենք սառոյցին մէ

— «Սիրելի դրօշակ, չեմ ես, մենք քեզ կը երկրագունտի հարաւային դաշտը կը կոչենք Հաագոնի

ՆԱԽԱՀԱՅԱՑՔ

ՍԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ա.) Մարգարէ Չաւարեանի «Ցեղ մը վիժած» վէպը, որ կը սկսի Ա. Աշխարհամարտի ժամանակ եւ կը շարունակուի մինչեւ 1923 թուականը, ունի ամենաթոյլ կողմերը։ Ամենէն առաջ՝ հեղինակը չի կրցած ստեղծել ոչ մէկ կենդանի դէմք։ Ամբողջ վէպին ընթացքին, ոչ մէկ անձ կ՚ապրի մեր աչքերուն առջեւ։ Ամէն մարդ կը խօսի հեղինակին լեզուով, կը մտածէ հեղինակին մտածելակերպով։ Ամէն մարդ կը ներկայանայ հեղինակին ոճով։ Ամէն մարդ կը գործէ հեղինակին ուզածին պէս։ Ամէն մարդ կը զգայ հեղինակին զգացումներ

ենթարկել համաձայնութիւնը. ասկէ զատ Անգլիա ընդունած է 1925 էն ի վեր Ֆրանսայի ըրած բոլոր վերապահումները։

«Շիքակօ Թրիպիւն» կը գրէ թէ հակառակ ֆրանսական պաշտօնական զեկոյցին, յամառ գրոյց կը շրջի թէ Ֆրանսա և Անգլիա զինաթափութեան խնդրին մէջ հաստատօրէն համաձայնած են, Միացեալ Նահանգներու տեսակէտներուն բոլորովին հակառակ ուղղութեամբ։ Ֆրանսա, որ ցարդ Ամերիկայի կողքին կեցած էր, այսուհետեւ կ'անցնի Անգլիոյ կողմը։

Նոպիլեի յաղթական մուտքը Հռոմ

Զօրավար Նոպիլէ, Վիյլիէրի, Պիաճի, Թրոյանի եւ Ցափփի առջի առաւօտ հասան իտալական սահմանագլուխը, ուր ընդունեցան Մուսոլինիի ներկայացուցիչին, Զօր. Նոպիլէի եղբօր եւ այլ պաշտօնական անձերու կողմէ։ Կայարան եկած էին նաեւ ալպեան որսորդներու վաշտին սպաները։ Ֆաշիստներու մեծ բազմութիւն մը ուրախութեան աղաղակներ արձակեց, երբ կառախումբը կայարան մտաւ։ Աղջնակներ ծաղկեփունջեր մատուցին Նոպիլէի։ Սահմանագլուխէն սկսած մինչեւ Հռոմ այն բոլոր կայարաններուն մէջ, ուր կանգ առաւ մասնաւոր կառախումբը, ֆաշիստները իանդավառ ընդունելութիւն ըրին, երգելով ազգայինն նոր երգը՝ «Ճովինեցցա»։ Թրէնթէնի մէջ Զօր. Նոպիլէի հետ ողջագուրուեցաւ եղբայրը մեքենագէտ Փոմմելլայի, որ դեկաւոր օդապարիկէն իյնալով մեռած էր։

Միլանի մէջ Վիյլիէրի խումբէն զատուելով Պորկէթթօ գնաց՝ մայրը տեսնելու։ Գիշերը ուշ ատեն բեւեռախոյզները Հռոմ հասան։ Կայարանին մէջ ծաղկեփունջերու տարափ մը կը տեղար։

∴ Նոպիլէի ընկերներէն Զեխոսլաւաք Փրոֆ. Պէհունէք Փրակա հասաւ նոյն օրը։ Փրոֆէսէօրը անմիջապէս ամբարնոց պիտի երթայ հանգստանալու եւ բեւեռային արշաւանքին մասին երկու գիրք գրելու համար, մէկը գիտական, միւսը նկարագրական։ Գիտականին համար նախապէս պիտի դիմէ Զօր. Նոպիլէի եւ Թրոյանիի, խնդրելով անոնց աշխատակցութիւնը։ Եթէ չկարենան համաձայնիլ եւ դժուարութիւններ ծագին, այն ատեն փրոֆէսէօրը առանձին պիտի գրէ։ Գալով նկարագրականին, փրոֆէսէօրը պիտի պատմէ իր տպաւորութիւնները արշաւի սկիզբէն մինչեւ վերջը։

∴ Ամունսէնը եւ Կիլպօն փնտռելու աշխատանքները կը շարունակուին։

Օդանաւային ադեսիւր Պաղտատի մօտ

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ Սուրիայէն դէպի Միջագետք ճամբայ ելած ֆրանսական երեք զինուորական օդանաւեր Պաղտատէն 50 մղոն հեռու աւազի փոթորիկի մը բռնուեցան։ Օդանաւերէն երկուքը ուզելով վար իջնել՝ գետնին զարնուեցան եւ լրջօրէն վնասուեցան։ Օդանաւորդները ողջ առողջ են։

Անգլիական օդանաւեր անոնց օգնութեան փութացին եւ Պաղտատ տարին շարժիչ-մեքենաները ֆրանսական երկու օդանաւերուն, որոնց կմախքը նախապէս այրուած էր ֆրանսացի օդանաւորդներուն կողմէ։ Նախկին վարչապետ Եասին փաշա Ֆրանսացիներուն օգնութեան փութացած էր արդէն։

Ֆրանսական երրորդ օդանաւը անվնաս Պաղտատ հասաւ։ Ֆրանսացիները Պաղտատ կ'երթային՝ այցելութիւն մը տալու համար անգլ. օդային տորմիղին։

∴ Պաղտատէն ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ.— երեք հոգինոց լեհական օդանաւ մը, որ Յուլիս 30ին Տամպլինէն մեկնած էր դէպի Պաղտատ եւ Գահիրէ, Յուլիս 31ին Պաղտատ ցամաք իջած ատեն չարդ ու փշուր եղաւ։ Մեռաւ օդանաւորդներէն Յալաս։

Գեղեցկութեան մրցում Պոլսոյ մէջ

Պոլսոյ կուսակալութեան մօտ դիմում կատարուած է՝ Պոլսոյ մէջ գեղեցկութեան մրցում մը կատարելու արտօնութիւն առնելու համար։ Մրցումը պիտի կատարուի հետեւեալ ձեւով.—

1. Զանազան անձերէ բաղկացած մարմին մը Պոլսոյ բոլոր կեդրոններուն մէջ գեղուհիներ պիտի ընտրէ։ Մարմինը պիտի բաղկանայ լրագրողներէ եւ հալք կուսակցութեան անդամներէ։ 2. Օգոստոս 21ին գեղեցկութեան թագուհիները կիւլհանէի փարքին դրան առջեւ պիտի հաւաքուին եւ կառքեր նստելով պիտի մեկնին։ 3. Կառքերէն մէկը պիտի յատկացուի թուրք հանրապետութիւնը խորհրդանշող աղջկան մը, որ ծաղկադարդ կառքի մը մէջ պիտի նստի, իր շուրջ ունենալով ուրիշ երկու իրմէ աւելի փոքր օրիորդներ։ 4. Վերոյիշեալ կառքին հետեւող երկրորդ կառքին մէջ ժիւրիին կողմէ ընտրուած գեղեցկութեան թագուհին պիտի գտնուի, որուն պիտի հետեւին միւս գեղուհիները կրող կառքերը։ 5. Ժիւրիին գեղեցկութեան թագուհիին 300 ոսկիի գումար մը՝ իսկ մնացեալ գեղուհիներուն ալ զանազան նուէրներ պիտի տայ։

Ստալին եւ Տրոցկի

Ռիկայէն կը հեռագրեն.— Մոսկուայի մէջ գրոյց կը շրջի թէ Ստալին բանակցութեանց մտած է Տրոցկիի հետ եւ կ'առաջարկէ ներման արժանացնել զայն՝ կարգ մը պայմաններով։ Ըստ այդ գրոյցին, Տրոցկի յանձն առած է հրաժարիլ ընդդիմադիր ամէն գործունէութենէ, սակայն բացարձակապէս մերժած է հրապարակաւ յայտարարել իր ծրագրին «սխալները», ինչպէս կը պահանջէր իրմէ Ստալին։ Տրոցկի յայտնած է թէ սխալ հասկցուած իր ծրագիրը ներկայիս գործադրուելու վրայ է Խորհրդային Միութեան մէջ։

Կասկածելի մարդ մը Իզմիրի մէջ

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ գաղտնի ճամբով մը Իզմիր հասած է Թորպալըցի փաստաբան Ալի Րիզա, որուն համար կ'ըսուի թէ մարդն է Մուսթաֆա Քէմալի դէմ մահափորձ կազմակերպող Մուսթաֆա Սապրիի։ Ալի Րիզա ձերբակալուած եւ հարցաքննուած է։ Ցիշեալը կը յայտնէ թէ Սեւ Ցանկին մէջ անցած Ալի Րիզան ինքը չէ երբեք։

Քննութիւնները կը շարունակուին։

50 ՄԻԼԻՈՆԻ ԱԴԱՄԱՆԴ ԾՈՎՈՒՆ ՏԱԿԷՆ

Պէլ-Իլ-ան-Մէրէն կը հաղորդեն թէ իտալական *Արթիլիօ* նաւնու սուզակները յայտնած են *Էլիզապէթվիլ* շոգենաւին մէջէն Թանկարժէք մնատուկ մը դուրս հանել։ *Էլիզապէթվիլ* պատերազմի ատեն ընկղմած էր Լորիանի բացերը (Ատլանտեանի ֆրանս. եղերք)։ Մնատուկին մէջ կար 50 միլիոն ֆրանք արժէքով ադամանդ եւ Թանկագին քարեր։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

դասախօսական ժողովը՝ այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 130 Պուլվար Սէն Ժէրմէն, Քաֆէ Պար լա Փըթիթ Սուրսի սրահը, Մէթրօ Օտէոն։ Նիւթ՝

1. Հայ Համայնավար կուսակցութեան ներքին տագնապը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը։

2. Գանձակի քաղաքական անցուդարձերը 1917—1918։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 31ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մ Ա Ր Մ Ն Ի Վ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ՝ Հ. Յ. Դ. ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին

10 Պուլվար Ռապայէօյի օդասուն պարտէզին մէջ

Կը ժամանակցին՝ Զ. Ե. Ո. Միութեան նուագախումբը եւ դերասաններ՝ Մարուքեան եւ Գաբրիէլեան։

Բանախօսութիւն, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ։ Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով։

Մ Ո Ի Տ Ք Ը Ա Զ Ա Տ Է

Ա Ն Ի Ւ Ն

կազմակերպուած Անիէդի «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» գրադարանի կողմէ

12 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐԺԱՆԹԻՕՅԻ ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Զ. Ե. Ո. Միութեան փարիզի մասնաճիւղին կողմէ Այս կիր. առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Քլամառի անտառին մէջ, ազգութիւն մօտը։

Կը նախագահէ՝ Պ. Ն. ՕՀԱՆԵԱՆ

Կը մասնակցին՝ թառիստ Աբգար եւ վրացի կինտօն։ Պանժօ, նուագ, պար եւ անակնկալներ։

Ճոխ պիւֆէ, պաղ խմիչքներ եւ պտուղներ։

Հ. Յ. Դ.

Փարիզի *Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ այս Երկուշբ. իրիկուն ժամը 8.30ին* Rue des Ecoles *լա Շօփ Փարիզիէնի վերնայարկը։*

Փարիզի *Ազբիւր Սերոբ խումբի բողովը՝ այս կիր. առաւօտ ժամը 10ին*, 184 Ave. Italie.

Մարսէյլի *Պատանեկան միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Գրադարան ընթերցասրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները։ Ներկայանալ անդամատեղով։*

Մարսէյլի «Քրիստափոր» *ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ 6 Օգոստ. Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին ձանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԱՐԶՐ ՀԱՅՋԻ Հայրենակցական միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին 131 Fbg. du Temple, Պէլվիլ։ Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն։ Ներկաներու թիւը ընտրութիւն։ Ներկաներու թիւը վճռամասնութիւն պիտի ճամարուի։

ՅԱՐԴԱՒՈՂԻ ընդհ. ժողովը այս երեկոյ ժամը 9ին Floria*յի սրահը։*

ՆԱՄԱԿ եւ հեռագիր ունի դերասան Յ. Զարիֆեան։ Կրնդրուի իր հասցէն հաղորդել *Յառաջի*ի։

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ Մասիս Այլանեանէ հանդիպիլ խմբագրատուն այս Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 4ին։

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

«ՅԱՌԱՋ»ի ԳՈՐԾԱԿԱԼԸ Է

ՆՈՒՊԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

191 Cours Lafayette, Lyon.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *եւրոպական գրասենեակի մը համար, ներկայանալի հայ օրիորդ մը 17էն 25 տարեկան, որ գիտնայ ֆրանսերէն եւ անգլիերէն։ Նախապատրաստութիւն պիտի տրուի ժեքենագրել դիտցողի։ Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան։*

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ԿԱՐԵԻՈՐ ԶԱՓԱՂԱՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՄՏԵՐԻՄ ԶՐՈՑՑՆԵՐ

ՍԵՌԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ (պատկերազարդ)

ԳԻՆ՝ Ֆրանսա եւ գաղութները 30 Ֆրանք

Միւս երկիրները 1 ½ տոլար

ԲՈՐԵՓՈԽՈՒԱԾ եւ ՃՈԽՈՑԸ ԿԱԶՄԵՑ՝ ՓՂՇՏԱՑԻ

Դիմել՝ Յառաջի խմբագրատունը

ԿԱՇԻՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

9 rue Charlot, PARIS (3e), Մէթրօ République,
Tél. Archives 05—86

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառում ամեն տեսակ կաշիներու, հրապարակի գինէն աժան։

Քուլիսի (կռնակի մասը) Ա. կարգի, քիլօն 38, 42. Բ. կարգի՝ քիլօն 34, 36. Գ. կարգի՝ 28, 30 և 32 Ֆր.

Այրերու եւ կանանց կօշիկներու համար ամբողջ կէս նրբանցու.— Քիլօն՝ Ա. կարգի 32, Բ. կարգի 29, Գ. կարգի 26 Ֆրանք։

5 քիլօ նմոյշ կը ղրկուի փոստով քօնթրը ռա պուրսման։

Մասնաւոր գեղչ հայ կօշկակարներու։ Կը խօսուի հայերէն եւ թուրքերէն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԹԻԹԵՂԱՅԻՆ ԵՒ ՄԵՏԱՂԱՅԻՆ ՏՈՒՓԵՐ ՄԵԾԱԲԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱԲԱՆԱԿ

ՄԱՆՏԻԿԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

11 Passage Ronce, Paris (20e). Tél. Ménil. 63-30, Մէթրօ Co
Նաեւ կը նորոգուին՝ կրամոֆոններ, աշխատանոցի գ
ներ եւ տնական առարկաներ։

ՏՕՔԹ. Յ. ՏԻՐԱՑ (ՏԻՐԱՑՈՒԻ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԷՆ, (Licencié ès Sc
Նախկին Interne Hôpital des Enfants maladesի
եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեան

24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St
Հիւանդ կ'ընդունի Գ., Ե. Ուր. և Շբ. օրերը, ժամէն
ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ
Métro St. Michel եւ Odeon Tél. Littré

ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Կարմիր աստղի տակ 30, Սիդոնիա 12, Աւազակապետ 15, Ալիսի սիրահարը 15, Սիրանուշ 15, Ձէք (790 էջ, կազմուած Սիրային ոճիր մը 12, Ցարութիւն (Յոյսի-Յոյ, 610 էջ) 50, Նիքին ուխտաւորները 9, Կին, խաղ եւ գինի 12, Կարմիր 10, Լեռան ոգին 15, Մացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, Գոնսթանթէն 10, Երուսաղէմը ցաւկէքարլիի մէջ 10, Էչքօ 15, Սիրոյ խորանին առջեւ 4, Հին Աստուածներ Լոմէ 4, Ապերախտ գրագիրը 4, Ցարաբախտ ուսանողը 5, Ըէտտին Հօճա 17.50, Պէբրի մուսաֆա 5, Քէօր օղլիւն Ձեպընճաց նորածինը 2, Բիւրեղեայ խիցը (294 էջ) 10, Ղարիպ եւ Շահ Սէնէմ 7, Աշըգ Քէրէմ 7, Շահ Իսմայիլ 5, Սիանոս 2, Մահացու սէր 3, Մակաբոյծ 5, Օթէլլօ 10, Շահ Ֆրանս. խօսակց. 6, 8 եւ 10, Երազահաններ 5, 10, եւ 12, Բանները՝ 3, 5, 6, 10, 12.50, 25 եւ 30, Հայաստանի մեծ քէշ 20, ինչպէս նաեւ ձեր կամ նոր ամէն տեսակ գիրք։ Պահու վեր գրացուցակը եւ ընտրեցէք ձեր նուէրցու գիրքերը Թիւններու եւ գրադարաններու մասնաւոր զեղչ։

ՆՈՒԻՐ.— 25 Ֆր.է աւելի գիրք առնողին 5 Ֆր.ի կը տրուի, 50 Ֆր.է աւելիին 10 Ֆր.ի, 100 Ֆր.է աւելիին

Դիմեցէք՝ L. Mozian, 51 Bld. Auguste Blanqui, Par

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE

ՏՂԷ եւ ՑՆՕՐԷՆ՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններու Աչքի գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19, Կիրակի 9—12

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր 9-1

ԹԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՍՈՒՐՃԻ

26 Rue Trévise: Մէթրօ՝ Cadet Tél. Provence

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՈՐ ՄԵՋԻ ՎՍՏԱՀԻՔ ՁԵՐ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ . . . . ԵՒ . . . ՏՈՒՐՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ

Դ. ԹԱՒԻՐԵԱՆ

ՓՈՂՋԱՌՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀ

19 RUE HENRI MONNIER
PARIS (IXme)

Տոմսարներու կազմակերպութիւն,
Հաշուեկշիռ եւ հաշուաքննութիւն,
Դիզուած հաշիւներու արձանագրութիւն.

ԱՄԻՍԸ **75** ՖՐԱՆՔ

Ամէն տեսակ տուրքերը ժամ յայտարարելը, Թուղթերը կր ման ական դիմումները ժամանակի տակաւ կերպով կը կատարենք։

ԾԱՆՕԹ.— Բոլոր առեւտրականներուն կը յանձնարարենք մեր մասնաւոր սիստէմը, որ կը դիւրացնէ տուրքի բոլոր պահանջները եւ առանց կացութիւնը կը յայտնէ ուզուած վայրկեանին։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
3
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928

3 AOUT 1928

Դ. ՏԱՐԻ Թիւ 715 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՄԱՆԹԻՄ

ԲԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Այսօր կը հրատարակենք վերջին մասը այն ուսումնասիրութեան, զոր յատկապէս «Յառաջ»ի համար գրի առած է քրտական «Խոյբուն» կոմիտէին գործօն անդամներէն մէկը։

Մեր բարեկամը դարձեալ «Յառաջ»ի համար պատրաստած աւելի երկար եւ այժմէական շարք մը, որ պիտի հրատարակուի հետզհետէ։

Ինչպէս կը տեսնուի այսօրուան հրատարակութենէն, քրտական շարժումը այլ եւս անցած է փորձի, մարգանքի շրջանը, ու մտած՝ գործնական ճամբու մը վրայ։ Այսօր Քիւրտերն ալ ունին կազմակերպութիւն մը եւ ուխտ մը, որ կը պակսէր մինչեւ երէկ։

— «Քիւրտ ազգը ուխտած է ամէն գնով փշրել եւ իր վիզէն ցած նետել Թրքական շղթան, զոր խորտակելու համար 300 տարիէ ի վեր արիւն կը թափէ»։

Քիւրտ գործիչին այս յայտարարութիւնը աւելի քան ձանձրացնող ձեւով նուիրագործեց քրտական առաջին համագումարը (1927 Հոկտեմբեր 5), որուն գծած քաղաքականութիւնը ո՛րքան ալ ատարմութեամբ գործադրուի, այնքան պիտի նպաստէ քրտական դատին յաջողութեան։

Արդարեւ, Քիւրտերու ազատագրական կռիւը բնական եւ գործնելի ճամբու մէջ դնելու համար, անհրաժեշտ էր որ գրագրուէին կարգ մը սխալներ եւ նախապաշարումներ։

Առանց մէջ ցլխաւորն էր այն ընթացքը, զոր Քիւրտերը տնեցին բախտակից Հայ ժողովուրդին հանդէպ։

Գոնէ «Խոյբուն»ի կապուած շրջաններուն մէջ, այսօր մէնքն ալ կը խոստովանինք թէ՝ չարաչար սխալած են ու կը շարունակեն, մինչդեռ Քիւրտ ազգին համար պարզ էր որ յիմարաբար նպաստեցին Թուրքիոյ հայաջինջ քաղաքականութեան, եւ հիմա իրենք ալ հասած են մեր օրին։

Անշուշտ հաւաստիքները չեն որ պիտի մխիթարեն մեզ։ Այց երբ մարդիկ իրենց մորթին վրայ կը զգան չարիքը, ուշանալու կը զգաստանան, եւ դէթ կը զգուշանան կրկնել նոյն արիւնոտուշտ մեղսակցութիւնը։

Ուրիշ նախապաշարում մը, որ կը տեւէ մինչեւ այսօր, նոյնն է թէ Քիւրտերը Թուրքիոյ դէմ կռուելով, Հայերու հացին կը քսեն, թէ «Հայաստան պիտի կազմուի քիւրտ ժողովուրդի դիակին վրայ»։

Այս եղանակը հնչեցուցին, վերջերս, կարգ մը ցեղապետեր եւ Թրքացած կամ իսկապէս Թուրք-Քիւրտեր, շնորհալից յայտարարութեամբ մը, որ լոյս տեսաւ արաբական Թերթի մէջ։

Ճիշտ է որ Թուրքերու կողմէ կազմակերպուած այս գարշելի ձեռնարկը մնաց անհետեւանք։ Բայց կրնայ կրկնուիլ եւ գործունէութեան ենթարկել Քիւրտերը, ինչպէս եղած է տարիներու ընթացքին։

«Խոյբուն»ի զօրացումէն եւ առ հասարակ քիւրտ յեղափոխականներու աչալրջութենէն կախում ունի այս չարիքին խափանումը։ Թշնամին արթուն է եւ կը հսկէ ամէն ճակատի վրայ։ Էնկիւրի, սպասած օգուտը չգտնելով ջարդերէն եւ տեղահանութիւններէն, կը փորձէ խաղաղութեամբ նուաճել,— ժամնել, պառակտել եւ եղբայր եղբօր դէմ հանել։

Երրորդ փորձութիւն մը, որուն կրնան ենթարկուիլ Քիւրտերը, երբ, աշխարհակալ պետութեանց եւ հարեւան երկիրներու ազդեցութեան տակ։

Անմիջական հարեւաններէն Պարսկաստան մէկ մտահոգութիւն ունի քրտական շարժման հանդէպ,— թոյլ չտալ որ Թուրքիա, Ռուսիա եւ Անգլիա պատրուակ դարձնեն զայն, նոր ճակատներ ստեղծելու իր գլխուն, կամ իր հողերուն վրայ։ Պարսկաստան բոլորին հետ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատած ըլլալով, կը ձգտի կատարեալ խաղաղութեան, որպէսզի կարենայ գլուխ հանել ծրագրուած բարենորոգումներն վերակազմութիւնը։

Այս մասին ամէն ապահովութիւն տուած են եւ կուտան Քիւրտերը, գործնապէս ալ ապացուցանելով թէ ո՛ր եւ է խնդիր չունին Պարսկաստանի հետ։

Միւս դրացին, խորհրդային Իշխանութիւնը, մասնաւոր հետաքրքրութեամբ կը հետեւի քրտական շարժման, մանաւանդ վերջերս։

Երկու տարի զայն ծաղրելէ, եւ իբրեւ յետադիմական-ֆէօտալական վարկաբեկելէ յետոյ, Մոսկուա նշանաւոր դարձ մը կատարեց, եւ այժմ հրապարակաւ ու պաշտօնապէս կը խոսի անոնց։— «Այս շարժումները ոչ թէ աւազակային են, այլ հարուածունակութիւնը ազատագրական պայքարին։ Ապացոյց՝ պատմութեան համաժողովրդական հանգամանքն ու նշանաբանները։ Բոլոր դէպքերը կը ցուցնեն թէ շարժումը ունի ազգային-քաղաքական հանգամանք»։ («Զարիա Վոստոկա», 25 Ապրիլ)։

Եւ այժմ այս գետնին վրայ կ'աշխատին օգտագործել զայն, մինչեւ անգամ յանձն առնելով օգնել Նիւթապէս եւ ստեղծել առմիր Քիւրդիստան»։

Դեռ ժամանակը եկած չէ, այս ճակատին վրայ կատարած զանազան ձեռնարկները մանրամասնելու։

Իսկ երրորդ դրացին, Անգլիա, կը շարունակէ իր վերապահ, երկդիմի քաղաքականութիւնը։ Լոնտոնի մէջ առ այժմ գոհ քրտական շարժման զարգացումէն, և պարապ տեղը չէ որ, «Այմղ»ի Պոլսոյ Թղթակիցը անցեալ օր կը թելադրէր խորհրդաժողով մը գումարել Միջագետքի (Անգլիա), Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի մասնակցութեամբ, և հաւաքական գործողութեան ծրագիր մը մշակել, «այս անելին ելք մը գտնելու համար»։

Այո՛, իրողութիւն է որ քրտական շարժման զարգացումը օրէն կը զբաղեցնէ սահմանակից եւ շահակից երկիրները։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻՒ

Յուսարեր Մ. Նահանգներու նախագահական ընտրութեանց առթիւ հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ իր յուլիս 25ի խմբագրականով.

— «*Հանրապետականները իրենց ընդհանուր քաղաքականութեամբ Թրքասէրներ են, մինչդեռ Դեմոկրատները հակաթուրք ուղղութեան կը հետեւին։ Այս տեսակէտով Հուսէյնի համաժողովին ընդունած որոշումը կը պահէ իր քաղաքական և բարոյական արժէքը մեր աչքին։ Այս որոշումը մեզ այն յոյսը կը ներշնչէ, որ Լոզանի խայտառակ փաստաթուղթը փոխարինող դաշնագիրը պիտի չվաւերացուի Ծերակոյտին կողմէ, որուն անդամներուն կէսը Դեմոկրատները կը կազմեն, մինչդեռ դաշնագրի վաւերացումին համար անհրաժեշտ է Ծերակոյտի երկու-երրորդի համամտութիւնը։*

Իսկ դաշնագրին մերժումով, առաջին հերթին պիտի խորտակուին ամերիկեան փոխադրութեան կապուած Թուրքիոյ բոլոր յոյսերը։

Հայկական Հարցը, որ ուրացուած դատ մըն էր Հանրապետականներու օրով, Դեմոկրատներու յաղթութեան պարագային կրկին հրապարակ պիտի գայ, շնորհիւ Հուսէյնի համագումարին մէջ ընդունուած բանաձեւին։

Այս հնարաւորութիւնները անկարող են բաղձանք չստեղծել մեր մէջ, որ յառաջիկայ ընտրութեանց յաղթանակը մնայ Դեմոկրատներուն, որոնց շարքերուն մէջ կը գտնուին մեր Դատին լաւագոյն բարեկամները։

Հայ Դատը կը շարունակէ պահել իր միջազգային հանգամանքը, իսկ Հիւս. Ամերիկան կը շարունակէ մնալ իբր հզօրագոյն ուժերէն մէկը միջազգային քաղաքական կրկէսին մէջ։

Այս ճշմարտութիւնները չեն կրնար համապատասխան կեցուածք չպարտադրել մեզ, մեր հարցի պաշտպանութեանը մէջ։»

ՉԻՆԱՑԻ ԿԻՆԵՐՈՒՆ ԿԸ ՀՐԱՄԱՅՈՒԻ ՄԱՂ ԿՏՐԵԼ

Չինաստանի ազգայնական կառավարութիւնը հրամայած է բոլոր կիներուն եւ երիտասարդ աղջիկներուն՝ որ մինչեւ երեք շաբաթ, կտրեն իրենց մազերը։ Հակառակ պարագային՝ պիտի ենթարկուին ոստիկանական հետապնդման եւ բանտարկութեան։

Միայն 30 տարեկանէ վեր «այլասերածներ»ը զերծ կը մնան այս պարտադրութենէն։

Այս պարտադիր հրաժանը խոր յուզումի մատնած է Չինացիները. որովհետեւ, երկար մազը անոնց համար ազգային աւանդական սովորութիւն մը եւ պատիւ մըն է։

Բայց չինական կառավարութեան այս յեղափոխական... վճիռը մեծ գոհունակութեամբ ընդունուած է սափրիչներուն կողմէ։

ՀԱՅ ԵՐԳՉՈՒՀԻՒՆ ԱՆԹԵԼՈՎ

Հինգշաբթի դիշեր ժամը 8ուկէսին P. T. T.ի *անթելի կեդրոնէն հայ երգչուհի Օր. Աղապէկեան երգեց վեց եւրոպական երգեր՝ Մասնէէն, (Մաւի Մատլէն, Մանոն), Լէօ Տէլիպէն, Մոցարտէն (Տոն-Ժուան), Թոսթիէն եւ Ռէյնալտօ Հանէն։*

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքիա եւ Ֆրանսա

Ֆրանսական նորընտիր դեսպան կոմս տը Շանպրէօնի պոլիս ժամանելուն առթիւ, Լօնուս Նատի պէյ *Ճիւմհուրիյէթի* սեպ. խմբագրականով մը կը վերլուծէ Թուրքեւֆրանսական յարաբերութիւնները։ Ըսելէ յետոյ Թէ Ֆրանքլէն Պուլեոն մեծ յաջողութիւն ունեցաւ Էնկիւրիի մէջ, Ալպէր Սառօ շատ լաւ յիշատակներ Թողուց եւ ցր ժուվընէլ 4—5 օրուան մէջ կնքեց Էնկիւրիի վերջին համաձայնութիւնը, Լօնուս Նատի կը շեշտէ Թէ նորընտիր դեսպանն ալ յաջողելու ամէն ժաւանականութիւն ունի, մանաւանդ որ այլեւս տարակարծութեան մեծ պատճառներ չկան։

«Լոզանէն մնացած միակ փշոտ խնդիրը, կտրօններու հարցն ալ վերջերս լուծուեցաւ, հետեւաբար, Թրքական տեսակէտով այլեւս անհամաձայնութեան հիմնական ոևէ խնդիր չէ մնացած։ Սուրիոյ սահմանային անվերջ վէճերը, աւելի շատ արդիւնք են տեղական պաշտօնեաներու ծայրայեղ եռանդին։ Սահմաններու ճշդումը, որ տարիներէ ի վեր առկախ կը մնայ, անլուծելի հարց մը չէ և չի կրնար ըլլալ։ Այդ կէտին մէջ, մեր ուզածն այն է որ արդարութեան և բանականութեան համաձայն գործ տեսնուի։ Եւ կասկած չունինք որ Ֆրանսացիներն ալ վերջ ի վերջոյ իրաւունք պիտի տան մեզի։

Սուրիոյ հոգատարութեամբ ստեղծուած մեր հարեւանութիւնը միայն 4—5 քիլօմեթրնոց սահմանի մը չի վերաբերիր։ Կարեւորը՝ փոխադարձ ապահովութեան կէտն է, որ կատարուած է Տը ժուվընէլի կնքած համաձայնութեանց մէջ։ Սուրիա դեռ երէկ բաժնուած ըլլալով Թուրք հայրենիքէն, անոր բնակչութիւնը միայն սէր և համակրանք կրնայ տածել մեզի հանդէպ։ Մենք ալ նոյն զգացումն ունինք անոնց համար։

Հետեւաբար, ո՛չ Սուրիոյ, ոչ իսկ Ֆրանսայի քաղաքական տեսակէտն է ապաստան տալ Թուրք հայրենիքին եւ ներկայ վարչութեան հակառակորդներուն։ Պատճառը, Թերեւս, գաղթային վարչութեան ընթացքն է, որ դժբախտաբար միշտ շիտակ չէ։ Մինչդեռ բացատրել իսկ պէտք չէ Թէ անպատեհ է այսպիսի վարչութեան մը նեղմիտ ընթացքէն բխեցնել երկու մեծ ազգերու յարաբերութիւնները։

Յետոյ, մեր արտաքին քաղաքականութիւնը ամբողջովին խաղաղասիրական է։ Օրինակ՝ Ռուսիոյ հանդէպ սկիզբէն ի վեր մեր հետեւած քաղաքականութիւնը, ինչպէսնաեւ Իտալիոյ հետ վերջերս կնքուած դաշնագիրը։ Այս պետութեանց հետ մեր ստորագրած դաշնագիրները հեռու են նմանելէ ուրիշ համաձայնութեանց, եւ ուստի կը նպաստեն աշխարհի խաղաղութեան։ Հետեւաբար, Ֆրանսա կրնայ վստահ ըլլալ որ այս գետնին վրայ Թուրքիոյ բարեկամութեան հող մը պիտի գտնէ, զերծ ռեւէ պետութեան դէմ ուղղուած քաղաքականութեան մը կասկածէն։

Գերմանական վտանգը եւ Իտալիա

Իտալական մեծ Թերթ մը՝ «Թրիպունա» իր Օգոստոս 1ի Թիւին մէջ կը հրատարակէ կարեւոր յօդուած մը՝ համերաշխութեան հրաւէր կարդալով բոլոր անոնց, «որոնք պատերազմ չեն ուզեր», դէմ դնելու համար խաղաղութեան սպառնացող վտանգներուն, եւ ամէնէն առաջ զգաստութեան բերելու համագերմանութիւնը։ Ինչպէս պատերազմէն առաջ, պատերազմէն վերջն ալ համագերմանական վտանգը եւրոպական կեանքի կեդրոնական խնդիրը կը կազմէ։ «Անշլուս»ը ատոր արտայայտութիւններէն մէկն է միայն։

Թերթը կ'աւելցնէ Թէ այդ վտանգին առաջքն առնելու համար չի բաւեր միայն Փոքր Համաձայնութիւնը շարժման մէջ դնել, այլ եւրոպական վտանգի մը դէմ պէտք է կռուիլ եւրոպական ուղղութեամբ։

Սերպ խորհրդարանին գացումը

Պելկրատէն կը հաղորդեն Թէ առջի օր Սքուփչինան նիստ գումարեց։ Խորհրդարանը փակ կը մնար Յունիս 20էն ի վեր, երբ ծանօթ սպանութիւնները տեղի ունեցան։ Ժողովին ներկայ գտնուեցան 315 երեսփոխաններէն 150ը միայն։

Միւս կողմէ 88 ընդդիմադիր երեսփոխաններ Զաղրէպի մէջ նիստ գումարեցին նախագահութեամբ Փրիպիչեւիչի։

Սքուփչինայի նիստին արմատական կուսակցութենէն ներկայ էին 11 երեսփոխաններ, սակայն այս կուսակցութեան կեդրոնի անդամները, ինչպէս նաեւ գիւղացի կուսակցութեան ծօթը ներկայացուցիչները ժողովի չէին գացած։ Այս ծօթը երեսփոխանները յայտարարութիւն մը հրատարակելով կ'ըսէին Թէ Սրուաթներուն հետ իրենց համերաշխութեան պատճառով է որ ներկայ չեղան նիստին։

Ընդդիմադիրներէն ներկայ էին միայն գերման փոքրամասնութեան երեսփոխանները։

Ժամը 11էն յետոյ խորհրդարանի նախագահը, վարչապետը նախարարները ժողովասրահ մտան։ Նախագահը նախ կարդաց Յունիս 20ի նիստին առնուագրութիւնը, որուն մէջ կ'ակնարկուէր ծանօթ ոճիրին և կ'ըսուէր Թէ նիստը ընդհատուեցաւ ընդհանուր ժխորի մէջ։

Ընթերցումէն վերջ, նախագահը ճառ մը խօսելով մեծա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԵՐԵՔ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

ձիշտ երեք տարի առաջ, այս Թուականին է որ կը հիմնուէր *Յառաջը*, փարիզի մէջ (1925 Օգոստոս 2)։

Ժան կուժոն փողոցին մէջ ցրուած Թուղթիկներ քանի մը շաբաթ առաջուընէ կը ծանուցանէին այս լուրը։

Առաջին անգամն էր, որ փարիզի մէջ լոյս պիտի տեսնէր երկօրեայ Թերթ մը, այն ալ անհատական միջոցներով։

Ցանդուգն ծրագիր էր։ Քառասուն միլիոն բնակչութեան մէջ կլանուած քանի մը տասնեակ հազար հայութիւնը հազիւ կը սկսէր շնչել։ Առաջին օրէն գործարաններու ծուխին ու քրտինքին մէջ նետուած գաղթական բազմութիւնները դեռ նոր կը սկսէին աչք բանալ։

Ու պուտ մը կայծ, պտղունց մը կրակ կ'ուզէին իրենց տառապակոծ հոգիներուն համար։

Հայրենիքէ ու սեփական երդիքէ զրկուած՝ սրտապնդող խօսք մը, դաշնակցութեան խօսքը կ'ուզէին լսել։

Պահանջը մեծ էր։

Յառաջ եկաւ այդ պահանջին գոհացում տալու։

Նեղ պայմաններ էին։ Ներսէսին տպարանը, դրան մօտ, մէկ մեդր լայնքով խցիկ մը, երկու աթոռ մէկ սեղանով, իբր խմբագրատուն կը ծառայէր։ վարչութիւնը աւելի բախտաւոր էր, —ունէր խոշոր սեղան մը եւ մէկ աթոռ։ Իսկ գրաշարները կ'աշխատէին խուցի մը մէջ, որ պատուհան անգամ չունէր։

Երբ այցելու մը գար խմբագրատուն, շատ ժլատիք տեղ չէր մնար։ ցաւախտ մեր աթոռները կուտայինք հիւրին եւ ոտքի վրայ կը գրէինք՝ ձեռագիր հասցնելու համար գրաշարին։

վարչական միակ պաշտօնեան —կարօն— հազար կտոր կ'ըլլար, Թերթին պահանջներուն համապատասխանելու համար։

Ամէն օր խմբագրատուն կը հանդիպէին խանդավառ ընկերներ, սիրայօժար Թերթ ծալելու, հասցէ գրելու կամ դրոշմ փակցնելու համար։

Թերթին մէկ մասը կը տպուէր իրիկունը, միւս կէսը կը մնար յաջորդ առտուան, չխանգարելու համար հարեւաններու հանգիստը։

Ահա՛ այս պայմաններուն մէջ ծնած *Յառաջը* շուտով զարգացաւ։ Երեք ամիս վերջ ունեցաւ իր աւելի հանգստաւէտ խմբագրատունն ու տպարանը։ Հասակ նետեց արագօրէն, ու երբ դեռ մէկուկէս տարեկան իսկ չէր, օրաթերթ դարձաւ։

Սպառումը առաջին օրերու ակնկալութենէն եռապատիկ աւելի եղաւ։

Ու այսօր, աւելի քան երբեք ամուր, *Յառաջ* կը շարունակէ իր ձամբան, սպասելով այն երջանիկ օրուան, երբ պիտի փոխադրուի Հայաստան։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՀԱՄԱՍՏԵՂ ՄԵՐ ՄԷՋ

Երէկ մեր խմբագրատան մէջ ողջունեցինք երիտասարդ գրագէտ Համաստեղը, ուրիշ երիտասարդ գրողի մը, նկարիչ Պ. Եղիա Գասպարեանի հետ։

Երկուքն ալ կուգան Ամերիկայէն։ Համաստեղ ատեն մը փարիզ մնալէ յետոյ, պտոյտներ պիտի կատարէ զանազան երկիրներու եւ գաղութներու մէջ։

*** կ'իմանանք Թէ ցափոհաս երկսեռ որբերու միութիւնը Թէյասեղան մը սարքած է ի պատիւ Համաստեղի, Օգոստոս 11ին։

ԱՅԳԵՀԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՄԱՐ

Ա. Ֆիլիպ, Ամերիկայի մէջ Հայ Ազգային Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը, ամսոյս 12-ին մեկնած է Եւրոպա՝ Ամերիկայի Հայ Գաղութներուն համար հանգանակութիւն մը կատարելու նպատակով։ Ան Ամերիկա վերադառնալէ ետք պիտի ուղեւորի Հայաստան՝ Ամերիկայի Հայ Գաղութներուն կողմէ Հայաստանի Հանրապետութեան յանձնելու համար 1 միլիոն ոսկի արժողութեամբ ապրանքներ։

Ընդհանուր հանգանակութեան մասին Ֆիլիպ կ՚ըսէ հետեւեալը։

— Ամերիկայի Հայ Գաղութը 1919-ին կազմակերպած էր «Հայաստանի Համար» ընդհանուր հանգանակութիւն մը, որ 20 միլիոն տոլար տուաւ։ Այդ գումարը ամբողջութեամբ ծախսուեցաւ Հայաստանի մէջ։ Ներկայիս Հայաստանի Հանրապետութիւնը կը գտնուի ծանր դրութեան մէջ։ Ան կը պատերազմի, կը կռուի իր գոյութեան համար։ Ամերիկայի Հայ Գաղութը կ՚ուզէ նոր հանգանակութիւն մը կատարել Հայաստանի Հանրապետութեան համար։ Ան կ՚ուզէ Հայաստանի Հանրապետութեան յանձնել 1 միլիոն ոսկի արժողութեամբ ապրանքներ։ Ես Եւրոպա կ՚երթամ Ամերիկայի Հայ Գաղութներուն կողմէ Հայաստանի Հանրապետութեան յանձնելու համար

ՆԱԻՍՆ ՎՕՏԱԿՈՒՅՆ ՃԱՀՃ

ՊԵՅԵՒ ՄԵՀ

Մոռացի՛ր չէ՞ որ ուրիշ մը չկայ ինձ համար աշխարհիս վրայ, որ ինձ պէս քեզ սիրէ։ Ըսի՛ր, որ ինձ պէս ուրիշ մը չկայ, որ ինձ պէս քեզ պաշտէ։ Ըսի՛ր, որ ինձ պէս ուրիշ մը չկայ, որ ինձ պէս քեզ հասկնայ։ Ըսի՛ր, որ ինձ պէս ուրիշ մը չկայ, որ ինձ պէս քեզ ներէ։ Ըսի՛ր, որ ինձ պէս ուրիշ մը չկ

բեց յիշատակը մահափորձին զոհ երկու երեսփոխաններուն՝ Ռատիչի եւ Վասարիչի։

85 խրուաթ երեսփոխանները ընդունեցին հետեւեալ բանաձեւը.

«Ներկայ Սքուփչինան իրաւունք չունի քուէարկելու օրէնքներ, որոնք կաեւնան զործադրուիլ ամբողջ երկրին մէջ։ Այս օրէնքները անարժէք եւ չեղեալ կը նկատուին նոր կցուած նահանգներուն համար։ Քանի որ եւուկոսլաւ նոր Սահմանադրութիւնը հաստատուած է գերակայական նպատակով մը, ներկայ պետութեան հիմը քանդուած պէտք է նկատուի։ Այս պատճառով է որ գիւղացի կուսակցութիւնը բուռն պայքար կը մղէ ի նպաստ նոր Սահմանադրութեան մը, որ հաւասար իրաւունքներ տայ ժողովուրդին։ Ներկայ պետութիւնը միայն այս ձեւով կրնայ փրկուիլ»։

Դաւադրութիւն Վենիզելոսի դէմ.

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ Սելանիկի մէջ Վենիզելոսի դէմ դաւադրութիւն մը երեւան հանուած է։ Արքայականներն ու համայնավարները ծրագրած էին սպաննել վարչապետը։ Հելլէն ոստիկանութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած է, զինուորական մեծ ուժեր և զրահաւորներ ղրկուած են Սելանիկ։

Ռուսը մը կը պայթի Սոֆիայի մէջ

Սոֆիայէն կը հեռագրեն 0գոստոս 1 Թուականով.— Կէս գիշերին առեններուն Ոստիկանական Տեսչութեան պաշտօնատան մէջ՝ ոստիկանական տեսուչին ինքնաշարժի վարիչին սենեակին մէջ ռումբ մը պայթեցաւ։

Պայթումը շատ քիչ վնասներ միայն պատճառեց։

Կը կարծուի թէ ինքնաշարժի վարիչին դէմ անձնական վրէժխնդրութեան արդիւնք է այս եղեռնափորձը։ Մարդը ազատեցաւ դիպուածի մը հետեւանքով։ Օդը սաստիկ տաք ըլլալով, փոխանակ իր սենեակին մէջ քնանալու, քնացած էր կառքին մէջ, ուստի եւ հոն չէր երբ ռումբը պայթեցաւ։

Պոլսոյ հրդեհին շուրջ

Յուլիս 28ին, ժամը 11ի միջոցներուն, հրդեհ ծագեցաւ Պոլիս Թահսին պէյ անուն մէկուն ապարանքէն։ Հրշէջներուն ուշ լուր տրուելուն և հովին սաստկութեան պատճառաւ, կրակը մեծ արագութեամբ տարածուեցաւ եւ անցաւ դիմացը գտնուած ապարանքին որ կը պատկանէր նախկին ծովային նախարար Ճէլալէտտին փաշային։ Երկու ապարանքներն ալ բոցավառուած էին երբ հրշէջները հասան եւ ամէն ջանք ի գործ դրին կրակը սահմանափակելու։ Հրդեհը մինչեւ իրիկուն տեւեց եւ երկու մեծ ապարանքները միայն այրեցան։ Հրդեհը ծագում առած է Թահսին պէյի խանութէն ուր սմբուկ կը տապկէին։ Ըսողներ կանթէ հրդեհը ծագած էր Սիւլէյմանիյէի մզկիթին քովի տուներէն մէկէն եւ հովին ուժգնութեան եւ տուներուն փայտաշէն ու չոր ըլլալուն հետեւանքով, քիչ ժամանակի մէջ այրած են բազմաթիւ տուներ եւ խանութներ։ Պահ մը հրդեհը սպառնացած է նաեւ Սիւլէյմանիյէի պատմական մեծ մզկիթին, քանի մը թեւերու բաժնուած։

Գորգի մամուլնեղութիւն

«Սէն Սաաթ» կը գրէ թէ գորգի առեւտուրին մէջ խարդախութիւն մը երեւան հանուած է։ Խարդախութեան հեղինակները օտար երկիրներէ բերուած գորգերը մաքսային նուազագոյն սակացոյցով ներս կը մտցնէին, եկած երկիրներու հիւպատոսարանէն հաստատել չտալով զանոնք։ Խարդախութիւնը կատարուած է պարսկական գորգերու շուրջ, եւ նոյն թերթին գրածին համաձայն, հայ գորգավաճառ մըն է Գէորգ Ապաճեան, որ Համատան գացեր է վերջերս եւ անկէ պարսկական գորգեր կը ղրկէր Պոլիս։ Գրիգոր Իսկէնտէրեան ալ Քիրմանշահէն գորգ կը ղրկէ եղեր նոյն անձին։

Օդային ևս աղշաւներ

Անգլիացի հարիւրապետ Քըրթնի, որ Ասորեան կղզիներու մէջ լաւ օդի կը սպասէր, շարունակելու համար իր թռիչքը դէպի Նիւ-Եորք, առջի օր ժամը 17ին ճամբայ ելաւ դէպի Նիֆաունտլէնտ։

∴ Զարլս Լէվին, հրեայ միլիոնատէրը, որ անցած տարի Զէմպըլինի հետ մէկ թռիչքով Նիւ Եորքէն Գերմանիա գնաց, փարիզ հասաւ քանի մը օր առաջ։ Լէվին տրամադիր է Գերմանիա երթալ՝ կարգ մը գործերու համար։ Միս Մապել Պոլ, «ադամանդներու թագուհին», որ ուզած էր Ատլանտեանը կտրող առաջին կինն ըլլալ, եւ մինչեւ Նիւֆաունտլէնտ եկած էր, նոյնպէս այժմ փարիզ կը գտնուի։ Զրոյցի մը համաձայն, օրիորդը կը բանակցի Լէվինի հետ՝ Եւրոպայէն դէպի Ամերիկա թռիչք մը կազմակերպելու համար։

∴ Լորտ Ինչքէյփ, հայրը էլզի Մաքէյի, որ անցեալները անգլիացի միլիանի օդանաւորդ Հինչքլիֆի հետ ճամբայ ելաւ դէպի Ամերիկա եւ ճամբան ոսկիանոսին մէջ իյնալով կորսուեցաւ, բարեգործական նպատակներու համար 500,000 անգլ. ոսկի հիմնադրամ մը հաստատեց՝ իյշատակ իր աղջկան։ Ասկէ զատ 10,000 անգլ. ոսկի ևս յանձնեց Անգլիոյ ելմտական նախարարին, որպէսզի յանձնուի Հինչքլիֆի այրիին։

Մեծ ողողումներ Սիպերիոյ մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Սիպերիոյ մէջ Ամուր եւ Սէյա գետերը յորդած ըլլալով, ողողած են ընդարձակ շրջաններ։ Պարպուած են 50 գիւղեր, ամբողջովին քանդուած են 100 տուներ եւ առանց ապաստանի կը մնան 60000 հոգի։

Նաւային հաւանձայնագիրը եւ Գերմանիա

Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ գոյացած նաւային հասկացողութեան լուրը գէշ տպաւորութիւն առաջ բերած է Պերլինի մէջ, ուր կը կարծեն թէ այդ համաձայնութենէն պիտի տուժէ Գերմանիան։ Մասնաւորաբար վախ կը յայտնուի թէ՝ երբ Հռենոսեան հոդամասերը պարպելու խնդիր ծագի, Գերմանիա իր դէմ պիտի գտնէ անգլոֆրանսական միացեալ ճակատ մը։

ՐԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱՅի 10,000 գործազուրկներ գանատա պիտի ղրկուին՝ աշխատելու համար հունձքի գործերուն մէջ։

ՖՐԱՆՒ-ՔԷԼԼՈՒ, Ամերիկայի արտաքին նախարարը 0գոստոս 10ին «իլ-տը-Ֆրանս շոգենաւը պիտի նաւի Նիւ Եորքէն՝ Ֆրանսա գալու համար։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

դասախօսական ժողովը՝ վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 130 Պուլվար Սէն Ժէրմէն, Քաֆէ Պար լա Փըթիթ Մուրսի սրահը, Մէթրօ Օտէոն, Նիւթ՝

1. Հայ ճամայնավար կուսակցութեան ներքին տագնապը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը։
2. Գանձակի քաղաքական անցուդարձերը 1917—1918։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՁԱԻԱՆՔԻ 31ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մ Ա Ր Մ Ա Ջ Ի

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ՝ Հ. Յ. Դ. ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին

10 Պուլվար Թապաթօյի օդասուն պարտէզին մէջ

կը ժամնակցին՝ Զ. Ե. Ո. Միութեան նուագախումբը եւ դերասաններ՝ Մարուքեան եւ Գաբրիէլեան։

Բանախօսութիւն, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ։ Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով։

Մ Ո Ւ Տ Ք Ը Ա Զ Ա Տ Է

Ա Ն Ի Ւ Ր

կազմակերպուած Ընիէդի «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» գրադարանի կողմէ

12 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐԱՆԹՒՕԶԼի ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն

Մ Է Ն Թ'Է Թ Ի Է Ն

կազմակերպուած Հ. Յ. Դաշնակցութեան Սէն Թ'Էթիէնի հնձաւանդի կոմիտէի կողմէ։

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին Ռոն-փուանի ընդարձակ ճառատանին մէջ։

Երգ, նուագ, զանազան պարեր։ Կը հրաւիրուին Սէն Թ'Էթիէնի եւ շրջանի հայրենակիցները։ Փափաքողները կրնան միասին ուտելիք բերել։

ՀՐԱՏ. Հ. Յ. Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Կ. Կ-Ի

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»Ը

Ս. Վ Ր Ա Ց Ե Ա Ն Ի

ՓՐԱՆՍԱ. ԵԻ ՍՈՒՐԻԱ. 40 ՓՐԱՆՔ

ԱՄԵՐԻԿԱ 3 ՏՈԼԱՐ, ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐ 2 ՏՈԼԱՐ

Ստանալու համար դիմել՝ Imprimerie »Navarre» 5 Rue Gobelins, Paris, (France). կամ Hairenik Press, 13-15 Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.). կը ծախուի նաեւ *Յառաջի* խմբագրատունը։

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Զ. Ե. Ո. Միութեան փարիզի մասնաճիւղին կողմէ Այս կիր. առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Քլամարի անտառին մէջ, աղբիւրին մօտը։

կը նախագահէ՝ Պ. Ն. ՕՀԱՆԵԱՆ

կը մասնակցին՝ թառիստ Աբգար եւ վրացի կինտօն։ Պանժօ, նուագ, պար եւ անակնկալներ։

Ձոխ պիւֆէ, պաղ խմիչքներ եւ պտուղներ։

Հ. Յ. Դ.

փարիզի Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ այս Երկուշբ. իրիկուն ժամը 8.30ին Rue des Ecoles *լա Շօփ Փարիզիէնի վերնայարկը։*

փարիզի Ազբիւր Սերոբ խումբի ժողովը՝ այս կիր. առաւօտ ժամը 10ին, 184 Ave. Italie.

Պուա-Քոլոնպի Եռագոյն Ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 154 Ave. d'Argenteuil, Asnières.

Մարսէյլի «Իշխան» Ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Արամ, Ազբիւր-Սերոբ, Եփրեմ-խան, Շամազասպ եւ վարդգէս խումբերը վաղը՝ Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ձանօթ հաւաքատեղին։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է։

Մարսէյլի Պատանեկան միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Գրադարան ընթերցասրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Մարսէյլի «Քրիստափոր» Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ 6 Օգոստ. Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին ձանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՈՑԻ Հայրենակցական միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին 131 Fbg. du Temple, Պելվիլ։ Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի ճամարուի։

ՄԱՐՍԷՅԼի Հայ Լեգէոնական միութեան ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին կայարանին դիմաց պառ Մօնիւմանթալի սրահին մէջ։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի ճամարուի։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

Ս Տ Ա Ց Ա Ն Ք

Նէօյեի, *Իշխ. Ա.— 42,*
Սէն Սիկուլէն, *Յ. Մ.— 35,*
կառտան, *Ե. Ա.— 70,*
Լուառէ, *Յ. Մ.— 35,*
փարիզ, *Գ. Օ.— 70,*

Ատամնաբոյժ *Յ. ՊՈՒՌՆԱԶԵԱՆ* կը ծանուցանէ Թէ՝ Ամգլիա մեկնած ըլլալով, իր յաճախորդները կ'ընդունի Սեպտ. 1էն սկսեալ։

ՆԱՄԱԿ ունի Պ. Թադէոս Մեծատուրեան։ Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի Տիգրանակերտի Լեճ գիւղէն Միսաք Մանուկեան, որ 1917ին յիշեալ գիւղաքաղաքը ձգելով դէպի ներքին գաւառները կ'ուղղուի իբրեւ փախստական։ Այժմ լուր առնուած է Թէ ողջ է։ Կը խնդրուի իմացնել Տիկ. Մարիձայ եւ որդին՝ Անդրանիկ Տէր Ղազարեաններուն, լուր տուողին 500 (հինգ հարիւր) ֆրանք նուէր։ Գրել՝ Maritza Der Ghazarian, au Bâtiment H-No. 60, Charvieu (Isère).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *եւրոպական գրասենեակի մը համար, ներկայանալի հայ օրիորդ մը 17էն 25 տարեկան, որ գիտնայ ֆրանսերէն եւ անգլերէն։ Նախապատուութիւն պիտի տրուի անձնագրել գիտցողի։ Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան։*

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

ՍԻԴՈՆՆԱ

Վ Է Պ Ը

Գին՝ 12 ֆր., արտասահ. 75 սենթ

Դիմել կանխիկ վճարումով «Յառաջ»ի։

ՓՈՍՏԻ ԾԱԽՍ ՉԿԱՅ

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻԻ «ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ 1914—1918։»

Գին՝ Ֆրանսա 15 ֆր., ուրիշ երկիրներ 18 Ֆ.։ Դիմել՝ *Յառաջի*։

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼԸ Է

ՆՈՒՊԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

191 Cours Lafayette, Lyon.

24, RUE ST. LAZARE
PARIS (9
ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
VAHRAM DJÉNAZIAN
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԲԵՐԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱ-ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒ
ՏՕՔԹ. ՍԷԹԵԱՆ
38, Ave. St. Ouen PARIS (18me) Tél. MARCADET
Ընդհանուր հիւանդութիւններ սեռամիզային, վէներա-թոքի, կանանց հիւանդութիւններ. վիրաբուժական դարմանութիւն, էլեկտրադարմանում։
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ Ակռայի դարմանում, քաշել 10 արուեստական ճերմակ ակռայ 20 ֆրանք, ոսկի քորոն ֆրանքէն սկսեալ։
ԱՄԷՆ ՕՐ ՈՒ ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՑ Է

ՓԼԱՔՆԵՐ 18 ՖՐՈՆ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ՅՈՒՆԱ
Ջուտ խաղողէ անարատ օղի (Գօրտօ պատրաստուած), ար... նպարեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, աղի ձուկեր, յ... ձէթ, ձիթախոտ, էրմիս գծսէրվներ, Թէյ եւ սուրճ, անուշեղէններ...
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ ՔՈՎ
28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Ménil...
Métro Belleville Tramway 5...
Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9.30

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏ
Կը զբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքային եւ պատ... դատերով։ Կը ստանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արկածներ, վարձակալութեան վերաբերեալ դատական գործեր, ինչպէս ապահովագրական վէճեր։ Կը խմբագրէ ամէն տեսակ actes de vente et nantissement de fonds de commerce, constitution et... tion de sociétés). Ֆրանսահպատակութիւն ուղղողներու համար կատարէ վարչական ձեւակերպութիւնները լաւագոյն պայմաններ։
Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 9.30-12 և ժամադրութեամբ։
13 Rue Béranger, Métro République, Tél. Archives

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ ԵՒ ԳԱՄԷՐ ԲԵՆԻԱՄ
ԻՐԱՒԱԳԷՏՆԵՐ
ՊՈՒԼՍՈՅ ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌԻՆ
8 Ave. Frémiet, Métro: Passy Tél. AUTEUIL
Կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական եւ ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս միջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն խնդիրներու հետապնդումը։
Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ՝ յատ պայմանների կ'ընդունին՝ ամէն օր (բացի կիրակիէ) ժամը 9էն կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ
42 Rue Tourtille, BELLEVILLE, մէթրօ՝ պելվիլ
Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ
Թ Ա Ր Մ Լ Ա Ի Ա Ժ Ա

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE...
ՏՂԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96...
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը ... ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5, ... կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴ...
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84...
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օր...

Հայ կարուհիներուն
Առատ եւ տեւական գործ, ժէրսէ պլուզի եւ ռոպերու։ Արուեստներու համար երկայն պայմանաժամ։
Ադրէսէն օգտուելու համար շուտով դիմեցէք՝ Մ. ԹԱՊՐԻԿի, առտուները ժամը 9—11, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30—4.30։ Թիւ 7 սենեակ, 5 Rue de Tourtille, Paais (20e). Մէթրօ Քուրոն կամ Պելվիլ։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍ...
E. STEFIK
Վկայեալ իրաւագէտ դաքական գիտութեան...
106 Ave. Kléber, Paris...
Հեռ. Passy 72.56
ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակար... ջոցի մէջ Ֆրանսա վա... (AFFIDAVIT), ինչ պէս ինքնութեան թուղթ... օրինական գործողու... ները։
Կ'ընդունի ամէն օր (... ցառեալ շաբաթ) ... ժամը 4—7.

Le Gérant: E. SOUVIGNY

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 4 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

4 AOUT 1928

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 716

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԲԱՑԱԿԱՆ ԽՕՍՔ

ՑԵՂԵՐՈՒ ԸՄԲՇԱՄԱՐՏԸ

Լրագրական բանավէճը կը շարունակուի «Անդլուս»ի շուրջ։ Աչակրութիւնը ոչ միայն չէ դադրած, այլ և ձեւ ու մարմին առնէ։

Արդարեւ, իբրեւ լուրջ հոչակուած թերթերու ծանրաբարոյ խմբագիրներն ու հրապարակագիրները չեզոքեստէ աւելի ուժմբագիրներն ու հրապարակագիրները չեզոքեստէ աւելի ուժգնութեամբ կը մատնանշեն «վտանգը», անդադար կը հնչեցնեն հազանգը, եւ կը թելադրեն կազմակերպուիլ, «կանխելու համար նոր պատերազմը»։

Նոյն իսկ հրապարակաւ կը մեղադրուին անոնք որ, պէտք գած ուժգնութեամբ չեն պայքարիր «Անդլուս»ի հեռանկարին դէմ։

Ինչպէս դիտել տուինք նախընթաց խմբագրականով մը, իսկ ընկերվարականները կը փորձեն հակազդել այս նոր պարին։ Մանաւորապէս Ֆրանսայի ընկերվարականները, պարծանալով քաղքենի-պահպանողական մաժուլի շեշտակի զիջումներուն, կրկին եւ կրկին կը յայտարարեն թէ անպատերազմութիւն չեն տեսներ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ միացման, եհուլթիւն չեն տեսներ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ միացման, ուլման մէջ. թէ ազգերու ինքնորոշման սկզբունքին բոլորովին համապատասխան է այդ պահանջը, և նոյն իսկ օգտակար՝ աղաղութեան դատին համար։

Այս յայտարարութիւնը աւելի կը գրգռէ նոր խաչակիրները, որոնք «Գերմանիոյ ծախուած» կը հոչակեն ընկերվարական ուսակցութիւնը, ինչպէս միշտ սովորութիւն եղած է փսփսալ ման պարագաներու մէջ,

Ինչպէս դիտել տուինք դարձեալ առաջին խմբագրականով, իսկ Ֆրանսայի քաղքենի-զրամատիրական տարրերը չեն որ ար անցած են։ Աւելի ճիշտ, անոնք միայն Ֆրանսայի հողին այ չէ որ կ'արծարծեն պայքարը, այլ զայն կը մղեն սահմանրէն անդին, մանաւորապէս գրգռելով նորակազմ կամ վերակազմուած պետութիւնները։

Այսպէս, մանաւոր ջանքեր կը թափուին արեւնցնելու հաար Լեհերը, Չեխերը, Սերպ-Խրուաթները, Հունգարացիները, տալացիները եւ Ռումանացիները։

Ցաւոնի է որ վերջին պատերազմին շնորհիւ Լեհաստան ստրիա-Հունգարիոյ միացեալ կայսրութեան հողերէն ստաւ Կալիցիան. Չեխո-Սլովաքիա՝ Պոհեմիան, Մորավիան, եզիոյ մէկ մասը եւ Սլովաքիան, Եուկո-Սլավիա՝ Սլավոնիան, րուաթիան, Տալմացիան եւ Պոսնա-Հէրսէգը. Հունգարիան աժնուեցաւ եւ առանձին պետութիւն կազմեց առատ աւարով. Իտալիա՝ Թիրոլը, վերին Ատիճէն, Ֆիումէն, Թրիէսթէն. ումանիա՝ Թրանսիլվանիան եւ Պուքովինան եւն.։

Արդ, այս բոլոր ժառանգորդներուն այժմ կը պատմուի որ, թէ իրականանայ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ միացումը, ուրիշ ցատրութեամբ, բոլոր գերմանածին եւ գերմանախօս ցեղերու ուլումը իրրեւ մէկ պետութիւն, պիտի վտանգուի իրենց գոութիւնը։ Թէ պիտի ստեղծուի համագերման խոշոր միութիւն մը, 80—90 միլիոն բնակչութեամբ, ինչ որ կրնայ նոյնան վտանգաւոր ուժ մը կազմել միջին Եւրոպայի եւ Պալկանեանց տիրապետելու համար, որքան պատերազմէն առաջ, ր Գերմանիան կ'արշաւէր դէպի Արեւելք։

Այս փսփսուքին բնական եզրակացութիւնն է՝ ճակատ մը զմել Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ միացման ճամբուն վրայ գտուած պետութիւններէն եւ երկիրներէն, եւ պատուար քաղել համագերման յորձանքին առջեւ։

Այդ ուղղութեամբ ալ քարոզութիւններ կ'ըլլան եւ ծրագիրներ կը մշակուին։ Երբ այսքանը տեղի կ'ունենայ հրապակաւ, կարելի է գուշակել թէ ինչե՛ր կը պատրաստուին գրաենեակներու եւ նրբանցքներու մէջ։ Թէ ի՛նչ խափանարար ջողներ կ'որոճայ գաղտնի դիւանագիտութիւնը, որ ոչինչ ոխած է իր սովորութիւններէն։

Այնպէս որ, պէտք չէ զարմանալ, երբ քիչ մը զաւեշտան կը գտնենք «պատերազմը օրէնքէ դուրս» հոչակելու ձեռներները, աչքի առջեւ ունենալով այս պատկերը եւ ուրիշ ան երեւոյթներ։

Այսօր յաղթական պետութիւններէն ո՛ր եւ է մէկը պատաստ է պատերազմ հոչակելու, 1919-1920ի դաշնագիրներուն ս կամ այն կէտը պաշտպանելու, իր աւարը ապահովելու մար։ Իսկ Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ ձուլումը սերտ կապի դաշնագիրներու, մանաւորապէս Վերսայլի մագաղաթին րաքննութեան հետ։ Անոնք որ կուսակից են միացման, միշտ աչքի առջեւ ունին վերաքննութեան հաւանականութիւնը. իսկ կառակորդները ոչ իսկ տատ մը փոխելու կը հանդուրժեն։ Ցատեսնական խաղաղութեան դաշինքն ալ, իր սկզբնական ձեւը խելով, պիտի նուիրագործէ այս պայմանը։

Ցեղերու ըմբշամարտն է որ կը շարունակուի, այս կամ այն ղութեամբ։

Այս պայքարին վերեւ, համայնավարներն ալ իրենց կարդին հնչեցնեն կարմիր շեվրոր, տագնապին լուծման բանալի մարելով ոչ թէ «Անդլուս»ը, այլ բանւորա-գիւղացիական կատուրան։

Այսպէս կամ այնպէս, անվիճելի է որ նոր եւ արկածալի րուհներ կը պատրաստուին Եւրոպայի սրտին վրայ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

«Հայրենիք»ի ցուլիս 21 թուակիր խմբագրականէն.

— «Անգլիացի ճարտարապետ մը, վերջերս Կովկասէն վերադարձած ըլլալով Լոնտոն, ռուսական «Պոսլեդնիա Նովոստի» թերթի թղթակցին հաղորդած է կարգ մը շահեկան տեղեկութիւններ, Կովկասի ներկայ վիճակին մասին։

Բազուի նաւթահորերը — ըսած է Անգլիացին — կը գտնուին մեծ մասամբ թուրք-թաթարներու ձեռքը, որոնք թէեւ պաշտօնապէս կոմունիստ են, բայց շատ քիչ առնչութիւն ունին կոմունիզմի հետ։ Իւաւական մեծ թիւով հարստացած թուրքեր կան արդէն, որոնք սակայն ամէն կերպով կը ծածկեն իրենց հարստութիւնը եւ հասարակ կեանք մը կը վարեն։

«Քաղաքական եւ ընկերային հարցերով Ադրբէջանի թուրքերը չեն հետաքրքրուիր,— կը շարունակէ Անգլիացին.— անոնց հոգեւորականութիւնը իր վրայ չի հրաւիրեր կոմունիստներու հալածանքը. ժառանգականներ Ադրբէջանի թուրքերը միշտ ալ քիչ ունէին, իսկ իրենց նախկին միլիոնատէրերը կ'աշխատին ռանդագին»։

Հայերու մասին Անգլիացին կ'ըսէ հետեւեալը.

«Հայերու վիճակը Կովկասի մէջ ամէնէն վատն է։ Վրաստանի եւ Ադրբէջանի մէջ անոնք չեն սիրուիր։ Առաջ Հայերը պատեհութիւն ունէին հրապարակ բերելու իրենց փայլուն գործնական ընդունակութիւնները, եւ Մեծ Պատերազմէն առաջ եղաւ պահ մը, երբ կը թուէր, թէ Կովկասի ամբողջ առեւտուրը Հայերու ձեռքը կ'անցնի։ Այժմ այդպէս չէ ալեւս։ Բոլոր հայկական տուները, խանութներն ու կալուածները ազգայնացուած են (այսինքն՝ յափշտակուած են բոլշեւիկներէն՝ Հ.), իսկ առեւտուրը կը գտնուի սովիետներու ձեռքը, որոնք ծառայութեան կ'ընդունին միայն տեղացիներ (այսինքն՝ վրացիներ եւ Թուրք-Թաթարներ՝ Հ.)»։

Անգլիացի ճարտարապետը ոչինչ կ'ըսէ այն դերի մասին, զոր Կովկասի մէջ կը կատարեն էնկեւրիի գործակալները։

Սակայն անոնք խիստ գաղտնի կը գործեն, եւ Անգլիացի մը իր Թուղթով այցելութեան ընթացքին չէր կրնար տեսնել անոնց դաւադրական գործը։ Այլապէս Անգլիացին պիտի հաղորդէր, որ Խորհրդային եւ պարսկական Ադրբէջանները միացնելու ձգտումը, զոր ինք տեսած է Թուրք-Թաթարներու մէջ, էնկեւրիէն կը ներշնչուի ու առաջ կը քշուի դաւադրաբար։

Ամէն պարագայի տակ, Խորհրդային ներկայ ըմբիմէն իրապէս տուժող միակ տարրը Կովկասի մէջ Հայերն են, այսինքն՝ անոնք, որ ամէնէն նուազ տրամադիր են զէնք բարձրացնելու Խորհրդային իշխանութեանդէմ»

ՍՈԿՈԼՈՎ, ռուս յայտնի բոլշեւիկը, որ կարեւոր մասնակցութիւն ունեցած էր յեղափոխութեան մէջ, մեռաւ Եալթայի մէջ։ Ցեղափոխութենէն յետոյ զանազան տեղեր, ու ամէնէն վերջ վարչապետի դեսպանատան մէջ իբրեւ խորհրդականի պաշտօն վարած է։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Կարմիր բանակը կասկածելի

Մոսկուայէն կը հեռագրեն Օգոստոս 3 Թուականով.

Կէսփէուն սկսաւ լրջօրէն զբաղիլ կարմիր բանակին երկրապահ զօրամասերուն մէջ տիրող մտայնութեամբ, որ զանազան կասկածներ կը ներշնչէ։ Հրամայուեցաւ կտրուկ մաքրագործում մը կատարել եւ այս հրամանին հետեւանքով ճամբու դրուեցան կամ ուրիշ տեղ պաշտօնի կոչուեցան բազմաթիւ սպաներ։

Մոսկուայի զինուորական շրջանակի պետը յայտարարած է «Ռապոչայա Կազէթթա»յի խմբագրին թէ՝ հակառակ նախզգուշական բոլոր միջոցներուն, մեծ թիւով անբաղձալի տարրեր յաջողած են սպրդիլ կարմիր բանակի շարքերուն մէջ, մանաւորապէս նախկին ազնուականներու, կրօնականներու, վաճառականներու եւ «նէպման»ներու, նոյնիսկ նախկին իշխաններու դասակներ։ Կրէմլինի վարիչները վտանգաւոր կը նկատեն այս տարրերուն ներկայութիւնը բանակին մէջ։

Փարիզ-Նիւ Եորք նոր արշաւը

Երէկ առաւօտ ժամը 5·41ին Պուռժէի օդանաւային կայանէն ճամբայ ելան լեհ օդանաւորդներ Իւիքովսքի եւ Քուպալա «Մարշալէք Փիլսուտսկի» օդանաւով, փորձելու համար Փարիզ-Նիւ Եորք թռիչքը։ Ճամբան հաւանաբար կանգ պիտի առնեն Նիֆաունտլէնտի կամ Հալիֆաքսի մէջ պէնզին առնելու համար։

Օդանաւը 650 ձիու ուժով շարժիչ մեքենայ մը ունի եւ կրնայ մէկ անգամէն 7800 քիլոմեթր ճամբայ կտրել, այսինքն 48 ժամ. թեւերուն երկայնութիւնն է 19 մեթր 40, ամբողջ ծանրութիւնը 3900 քիլօ։ Ունի ութ ընդունարան, որոնց մէջ՝ 6100 լիտր պէնզին, քառասուն ազատարար նաւակ, անկարգել եւայլն։ Զոնի անթելի կազմած։

Մեկնումը տեղի ունեցաւ բնականոն կերպով. ֆրանսացի օդանաւորդ մը բարի ճանապարհ մաղթելու համար ընկերացաւ անոնց մինչեւ որոշ տեղ մը ու Պուրժէ վերադարձաւ։

Ընտրական պայքարը Յունաստանի մէջ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ ընտրական պայքարը աւելի վճռական փուլի մը մէջ մտած է։ Երէկ՝ Ուրբաթ փակուեցաւ թեկնածուներու ցանկը։ Կացութիւնը հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնէ.

Վէնիզէլոսի շուրջ համախմբուած է հանրապետական զօրաւոր խմբակցութիւն մը՝ որուն մէջ մտած են Միխալաքոփուլոսէն սկսեալ մինչեւ փափանաստասիու (հանրապետական միութիւն) եւ Քոնտիլիս (ազգային-ռամկավար)։ Իր հերձուածող կայ միայն Քաֆանտարիսը, որ կարգ մը կէտերու մէջ կը տարբերի Վէնիզէլոսի տեսակէտներէն։

Դիտելի է որ զօրավար Փանկալոս չկանալով շահիլ բանակին աջակցութիւնը, հանրապետական մասնաւոր ցանկ մը պատրաստած է։ Հակավէնիզէլոսեանները, այսինքն զօրավար Մէթաքսասի արքայականները՝ անկախ ցանկ մը կը պատրաստեն։ Սթրայթի եւ Ցալտարիոի խմբակցութիւնը, որ կը փորձէր Աթէնքի մէջ գաղթականներու աջակցութեամբ ցանկ մը պատրաստել, մերժուեցաւ եւ մէկ թեկնածու միայն գտաւ։

Հակառակ հակավէնիզէլոսեաններու բուռն պայքարին, Վէնիզէլոսի յաղթանակը ապահովուած կը նկատուի նոր ընտրութեանց մէջ։

Սերպ տագնապը կը շարունակուի

Երէկ գրեցինք թէ խրուաթ 85 երբեսփոխաններ Զաղրէպի մէջ նիստ գումարելով, քուէարկեցին բանաձեւ մը, որով չեն ճանչնար ներկայ Սքուփչինայի օրէնսդիր իշխանութիւնը և սպառնալիքներ կ'ընեն։ Խրուաթները ինքնավարութիւն կը պահանջեն այն հողերուն համար, որոնք Զինադադարին Աւստրեհունգար կայսրութենէն գտուելով կցուեցան Սերպիոյ՝ եւ կազմուեցաւ Եուկոսլաւիան։ Հաղարաւորներու բազմութիւն մը Զաղրէպի մեծ հրապարակին վրայ հաւաքուած՝ ցոյցեր ըրաւ ի նպաստ խրուաթ երեսփոխաններու, որոնք բոյկոտի ենթարկած էին Սքուփչինան։

Շարժումին ղեկավար Փրիպիչեվիչ, նախկին կրթական նախարար, յայտարարեց թէ իրենց կոխին նպատակը Եուկոսլաւիան քանդել չէ, այլ բացարձակ հաւասարութիւն ձեռք բերել։ Խօսելով Սքուփչինայի մէջ գործուած ոճիրին մասին, որուն զոհ գացին երկու խրուաթ երեսփոխաններ և վիրաւորուեցան չորս հոգի, ըսաւ թէ՝ իրենք կը պահանջեն Խորհրդարանին լուծումը, քանի որ հոն կը նստին անդամները ա՛յն կուսակցութեան, որ պատասխանատու է գործուած սպանութեանց։

Ընդունուած բանաձեւին մէջ կան նաեւ հետեւեալ մասերը.

«Խրուաթիան, Գարատաղը եւ ուրիշ ազգային միաւորներ սերպերու, խրուաթներու եւ Սլովէններու պետութեան միացան, բայց չեն հրաժարիր իրենց պատմական, ազգային եւ քաղաքական անձատականութիւններէն ի նպաստ նորաստեղծ երկրին։ կը բողոքենք որ 1918 դեկտեմբեր 11ի ակտը, որով հռչակուեցաւ եուկոսլաւ պետութիւնը, ինչպէս նաեւ 1921 յուլիս 21ի սահմանադրութիւնը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՆՏԱՌԻՆ ԱՂԲԻՒՐԸ

Քլամարի անտառին մէջ կան քանի մը աղբիւրներ, որոնք կը յիշեցնեն մեր հայրենի լեռներու զուլալ ու պաղպաջուն ակերը։

Հայրենաբաղձ հայեր, ամէն կիրակի —երբ օդը լաւ է— հոն կը վուռթան փարիզէն ու արուարձաններէն, նոյնիսկ հեռաւոր սէն-ժերմէն-ան-Լէյէն, «հանդերձ ընտանեօք», հայրենիքի կարօտն առնելու եւ անտառի կոյս ծոցին մէջ քնութեան շնորհները վայելելու համար։

Այն օրէն ի վեր որ Հայերը իմացան այս աղբիւրներուն գոյութիւնը, կիրակի օրեր Քլամարի անտառը փոքրիկ Հայաստանի մը երեւոյթը կը պարզէ։

Օրինակ, աղբիւրին մօտ ծառի մը վրայ փակցուած հայերէն յայտարարութիւն մը կը տեսնէք, որուն մէջ կ'ըսուի թէ խումբին ուշ մնացած անդամները այսինչ տեղ պէտք է հաւաքուին եւ «կու-կու» պոռալով ձայն տան իրարու։

Քիչ վերջ բարձունքէ մը կը լսէք երգի ձայներ, ընկերակցութեամբ արեւելեան նուագարանի.

— *Լուսին չկար, մութ գիշեր էր...*

— *Դաշնակցական խումբ գընանք ժենք Սասուն...*

Ասիկա յառաջաբանն է։ Օղիի գաւաթները քանի մը անգամ պարպուելէ ու լեցուելէ վերջն է որ կը սկսի բուն տեսարանը։ Ու երկսեռ բազմութիւնը լիաթոք կ'երգէ, անձնուն պոռչտուքներով,

—*Տուռնամ նէ՞րտէն կէլիյօն.*

—*Ասլըս Մարաշատն,*
Գանատլարըն գըրըլըսըն
Եաղմուրտան եաշատան։
Տուռնա՛մ, պէն պուրալարտա
տուրմամ։

Ու այսպէս կը շարունակուի մինչեւ իրիկուն, երբ կերուխումէն, արեւելեան պարերէն ու երգերէն յոգնած, տուն կը դառնան բոլորը։

Քլամարի լճակին շուրջ կը պտտէի, երբ ականջիս հասան ֆրանսացիի մը հետեւեալ խօսքերը.

— *Ժամանակին Քլամարը ֆրանսակա՛ն էր...*

Իսկ այսօր դարձեր է հայկական եւ չափահաս որբերն ալ վաղը այդ գեղեցիկ անտառին մէջ պիտի տօնեն իրենց դաշտահանդէսը։

Հայ բանասէր մը շաբաթը քանի մը օր այդ անտառին մէջ կը զբօսնու։

Շաբլոթն տափատով հայ եբիտասարդներ «*Ս. Մարիամ աղբիւր*»ին սրճարանը կ'երթան պարելու...

Ընտանիքներ կան, որ առտուն կանուխ դիրք կը գրաւեն աղբիւրին մօտերը եւ նոյն իսկ գադտագողի... *շիշ-քէպապը* կը շինեն, առանց մուխ հանելու։

Ա՛հա՛ թէ ի՛նչպէս կ'օգտագործեն մեր հայրենակիցները՝ անտառին աղբիւրը։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՆՈՐ ՄԱՀԱՓՈՐՁ ՍՈՖԻԱՅԻ ՄԷՋ

Սոֆիայէն Օգոստոս 2 թուականով կը հեռագրեն թէ՝ երկու յեղափոխականներ՝ Կարկալաշև եւ Զաֆիրով, այս վերջինը զօրավար Փրոթոկէրոֆի սպանիչները մէկը, Սոֆիայի սրճարաններէն մէկուն մէջ ժամադրած կատարեցին Փրոթոկէրոֆի կուսակիցներէն կալշեւ անուն մէկու մը դէմ, ատրճանակի զնդակներով։ Կալշեւ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

Անարեւիչները զինաթափուեցան սրճարանը նստողներուն կողմէ եւ ոստիկանութեան յանձնուեցան։

ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ՋԱԿԱՏՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

Ութերորդ տարին է, որ Հայաստանի իշխանութիւնը անցած է հայ համայնավարներու ձեռքը։ Ութը տարի է որ խորհրդային վարիչներն ու հրապարակագիրները ամէն օր կը տարփողեն իրենց նորանոր նուաճումներն ու յաղթանակները, աշխատելով համոզել ամբողջ հայութիւնը, թէ՝ Հայաստանի մէջ ամէն ինչ բնականոն ընթացքի մէջ է եւ, շնորհիւ կոմ. կուսակցութեան, երկրի ժողովուրդը գտած է իր քաղաքական, տնտեսական ու գաղափարական ուղիղ ճամբան։ Ութը տարի է, որ Հայաստանի համայնավար կուսակցութիւնը ճղակտոր կ'ըլլայ ապացուցանելու, թէ բոլոր ճակատներու վրայ ինքը յաղթական է եւ ապարէգէն քշած՝ «անցեալ»ի հետքերն ու մնացորդները։

Սակայն, Յուլիսի սկիզբը, Ռեւանի մէջ, Հայաստանի կոմունիստական կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի Դ. Նախագահական ընդհանուր ժողովը եկաւ հաստատել ճիշտ հակառակը։ Այդ ժողովին արդիւնքները ցոյց տուին, որ ոչ միայն որեւէ ճակատի վրայ լիակատար յաղթութիւն չեն ունեցած, այլ եւ իրենք, կոմունիստները, շեղած են «բոլշեւիկեան-լենինեան ուղիղ գիծէն»՝ յայտնապէս ցուցադրելով «ազգայնական ձգտումներ»։

Իրենց տիրապետութեան առաջին իսկ տարիէն սկսած, Հայաստանի Կոմ. կուսակցութեան ներսը միշտ եղած են բախումներ եւ սուր վէճեր։ Կուսակցական ներքին պայքարը ունեցած է թէ զաղափարական եւ սկզբունքի եւ թէ անձնական ու խմբակցական բնոյթ։ Այսպէս, Միասնիկեանի խմբակը դատապարտեց Կասեան-Աւիսի կառավարութիւնը նախափետուրեան սխալ քաղաքականութեան առթիւ, երկրէն արտաքսելով այս վերջինները։ Յետոյ սկսաւ ներքին ճղճիմ պայքարը անձնական դիրքի ու ազդեցութեան շուրջ.— Կարինեանը ելաւ Գիւլիքեխվեանի դէմ, Աշոտ Յովհաննիսեանը՝ Շահսուվարեանի, Մռաւեանը՝ Աշոտ Յովհաննիսեանի, Գանձակեցիները՝ Ղարաբաղցիներու, Թիֆլիսեցիները՝ Երեւանցիներու դէմ եւայլն։

Ապա վրայ հասաւ ընդդիմադիր պայքարը՝ արոցկիականներու եւ ստալինականներու միջեւ, որ ապստրէգէն քշեց Լուկաշինը, կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղար Աշոտ Յովհաննիսեանը, երկրորդ քարտուղար Ե. Բակունցը, Շաումեանը եւ շատ շատերը։ Այդ բոլորին յաջորդեց աւելի ուժեղ պայքար «դրսեցիներու» եւ «ներսեցիներու» միջեւ, որմէ յաղթող ելան դուրսեցիները՝ յենարան ունենալով կեդրոնական վերին ժողովները։ Այս վերջին պայքարին հետեւանքով էր, որ խոշոր փոփոխութիւններ կատարուեցան կառավարութեան եւ կուսակցութեան ղեկավարութեան մէջ։ Կառավարութեան նոր նախագահ նշանակուեցաւ Սահակ Տէր Գաբրիէլեանը, կեդր. Գործադիր Կոմիտէի նախագահ՝ Սարգիս Կասեանը եւ կուսակցութեան գլխաւոր քարտուղարի պաշտօնին անցաւ Հայկազ Կոստանեանը։ Երեքն ալ դուրսէն, նշանակուած Մոսկուայի ու Թիֆլիսի կողմէ։ Հեռացուեցաւ նաեւ «Խ. Հ.»ի խմբագիր Եղիա Ջուբարը՝ իբրեւ կազմալուծող ու թերահաւատ։

«Հայկոմկուս»ի ղեկավար կազմին փոփոխութիւններու եւ նոր նշանակումներու բուն պատճառը հետեւեալն է.— Կատարուած քննութիւնը կը պարզէ, որ հին ղեկավարութիւնը տարիներու ընթացքին գործած է շարք մը սխալներ՝ թէ տնտեսական ու գաղափարական եւ թէ կազմակերպական ու արհեստակցական միութեանց ասպարէզին մէջ։

Նախկին ղեկավարութիւնը Հայաստանի տնտեսական կեանքը չէ կազմակերպած գուտ բոլշեւիկեան ձեւով ու չէ ներդաշնակած համամիութենական տնտեսական պայմաններուն ու զարգացման։ Երկրի շինարարութիւնը տարուեր է առանց պետական ընդհանուր ծրագրի, ինչ որ պատճառ դարձած է տնտեսական կեանքի մէջ յառաջ եկած շարք մը հակասութիւններու եւ սայթաքումներու։ Նոյնպէս չանք չէ թափուած հասարակական տնտեսութիւններ ստեղծելու, որու հետեւանքով զարկ է ստացած փակ տնտեսութիւնը։ Նոր կառուցուած շէնքերը չեն յարմարցուած արդի պահանջներուն եւ «Հայկական ոճ» անունին տակ կը կրեն միջնադարեան-կղերական ճարտարապետութեան կնիքը։ Առանց բարեխիղճ ուսումնասիրութեան եւ նախահաշուի ձեռնարկած են ջրանցքներու եւ ելեկտրակայաններու կառուցման, յետագային հսկայական գումարներ կորզելով պետական գանձէն։ Կարճեւանի Ջրանցքը, որ պէտք է ոռոգէր 1200 դեսիատին հող եւ որ գլուխ պիտի գլլէր 74,000 րուբլիով, աստիճանաբար արժեր է մէկ միլիոն 82 հազար։ Իսկ Իջեւանի Ջրալեկտրակայանը, որ պիտի շինուէր 60,000 րուբլիով եւ որ պիտի լուսաւորէր Աղրբէջանը եւ շարժէր Երեւան-Աղստաֆա երկաթուղին,—լսենք Հայկազ Կոստանեանի զեկուցումը։

— «Այսօր ձեզ ոչ ոք չի կարող ասել թէ բաւական է մէկ միլիոն, այդ գործը գլուխ բերելու համար, եւ որ այդ գործի մէջ իսկայական չափով դոնքիշոտութիւն, անտնտեսավարութիւն եւ խմբապետականութիւն կայ, — այդ այլ եւս անկասկած է»։

Այս բոլորէն զատ, տնտեսութեան ասպարէզին մէջ տիրած է վատագոյն վերաբերմունք դէպի աշխատաւորները, անխնայ մխում ու դեղծում եւ ամենաանփոյթ ընթացք պետական գոյքի եւ երկրի արդիւնաբերութեան հանդէպ։

Այս բոլորին հաժդուելու համար, բաւական է միայն հետեւանքով երթալ Գիւլիքեխվեանի դէմ հարուցուած «քաղաքի նէպմանները» եւ «գիւղի կուլակները», ամէն կերպ հովանաւորած ու աջակցած է ժողովրդի ունեւոր խաւերու տնտեսութեան զարգացման ու չարաշահութիւններուն։ Գործը այնտեղն է հասած, որ Նոր-Բայազէտի գաւառին մէջ յայտարարուած է՝ «թէ մեզ հաժար գոյութիւն չունին կուլակ, միջակ ու աղքատ դասեր, այլ կայ միայն աշխատաւոր գիւղացի - ժողովուրդ»։

Արհեստակցական միութիւններու ժարմինները «բաւարար չափով չեն կատարում իրենց հիմնական խնդիրները, լայն ժասսաներին բաւարար չեն ներգրաւում սոցիալիստական շինարարութեան ասպարէզ, բաւարար չափով չեն կիրառում ներարհմիութենական դէմոկրատիան։ Ինչպէս կուսակցութեան եւ խորհրդային, այնպէս էլ արհօրդաններում բիւրոկրատիամ կայ։ Այդ արհբիւրոկրատիամը բիւրոկրատիզմի վատթար տեսակն է։»

Կազմակերպչական սխալները կը կայանան անոր մէջ, որ կուսակցութեան ղեկավարութիւնն ինքզինքը անսխալական ու անքննադատելի համարած է, եւ պէտք չէ զգացած հաշիւ տալ կուսակցական մասսաներուն, երբ պահանջներ դրած ու բողոքներ եղած են։ Ամէն զատ, «ներկուսակցական պայքարը կրել է անձնական կեղտոտ ու ճղճիմ բնոյթ»։

Պարզ է վերը յիշուած փաստերու եւ «սխալներու» եզրակացութիւնը։ — Հայաստանի կոմունիստական կուսակցութեան եւ Շ. Ֆ. Դաշնակցութեան ութ տարիներու գաղափարական պայքարն ունեցած է իր անդրադարձումը երկրի կեանքին վրայ։

Մէկդի դնելով բոլոր ասպրէզներու մէջ երեւան եկած անձեռնհասութիւնը, կուսակցական մարմիններու եւ տնտեսավարներու միջեւ ծագած պայքարը, ինչ անունով ալ կոչուի, կը դառնայ Հայաստանի ազգային տնտեսութեան եւ Ռուսաստանի գաղթական քաղաքականութեան շուրջ։

Ինչպիսի սխալներ ալ թոյլատրուած ըլլան նոյնպէս պարզ է, որ ժողովուրդի բոլոր խաւերուն մէջ — միասին առնելով նաեւ բոլշեւիկեան կուսակցութեան շարքերն ու ղեկավարները— երթալով աւելի ու աւելի է կ'ուժեղանայ «Դաշնակցական ժտարնութեան» ազդեցութիւնը։

Եւ եթէ, «Խորհրդային Հայաստանը» իր Յուլիս 5ի խմբագրականին մէջ, խօսելով Հայկոմկուսի կեդր. կոմիտէի չորրորդ նախագահական ընդհ. ժողովի արդիւնքներու մասին կը յայտարարէ, թէ՝ «կենտկոսի վերջին պլենումն արձանագրելով նախկին ղեկավարութեան մէջ նկատուող ազգայնական թեքումի տէնդէնցները, որոնք յեղքումի տէնդէնցները եւ բուրժուական (?), դաշնակցական ազգայնականութեան դէմ անխնայ ճեպեւոդական բայլեւիկեան պայքար մղելու անհրաժեշտութիւնը»,— այդ ապացոյց է, որ յաղթանակը կը պատկանի Հ. Յ. Դաշնակցութեան գաղափարներուն։

ԱՇՈՏ-ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԹԱՒՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԹԱՒՐԻԶ, 23 Յուլիս. (Սեփ. Թղթ.) Թաւրիզի Հայոց Կոլտուրական Միութեան Հայ արիներու տարեկան մարզահանդէսը տեղի ունեցաւ Յուլիս 10ին, կեդրոնական դպրոցի պարտէզին մէջ առաջնորդ Ներսէս արք.ի հովանաւորութեամբ։

Որոշեալ ժամանակին խուռներամ բազմութիւն մը լեցուեցաւ պարտէզը, ուր առաջին առթիւ Հայ արիները կատարելագին անգլը եւ ապա անցան մարզադաշտ, եւ ղեկավարութեամբ չեխ մարզիկ Պ. Պատկորնիի կատարեցին մարզական խաղեր, մրցումներ եւայլն։ Մարզադաշտը շրջապատող պաշտօնական հիւրեր եւ հասարակութիւնը հետաքրքրութեամբ եւ հաճոյքով դիտեցին կատարուած խաղերն ու մրցումները։ Ասկէ.—

Մարզական օրինակելի դաս հինգ մարզական գործիքներու վրայ։ Արիները շատ յաջող եւ ճարպիկ կերպով կատարեցին այս փորձերը։

Վերին աստիճանի հետաքրքիր էին բուրգերը եւ նման խաղեր։

Մեծերը կատարեցին ազատ շարժումներ՝ փայտերով։

Ձեւաւոր շարժումներ եւ բուրգեր հեծանիւներով։

Ջուգափայտերու վրայ խաղեր եւ թռիչքներ։

Փոքրերու խաղեր, վազքեր, մրցումներ շատ հաճոյք եւ ծիծաղ պատճառեցին ներկաներուն։

Հայ արիներու 150 հոգինոց խումբը կատարեց մարմնամարզի փորձեր եւ ձեւացուց բուրգեր։

Բոլոր խաղերն ալ անցան յաջող եւ հաճելի։ Հասարակութիւնը հեռացաւ գոհ տպաւորութեամբ։

Կուլտուրական Միութեան արիներու կազմակերպութեան ղեկավարն է վարչութեան նախագահ Պ. Արամ Ալչուճեանը, որու ջանքերն իսկապէս գնահատելի են մարզական գործերու կազմակերպման մէջ։ Ամառուան ընթացքին արիները միշտ կը զբաղուին մարզական փորձերով եւ երբեմն ալ քաղաքէն դուրս պտոյտի եւ զբօսանքի կը տարուին։

Եթէ հասարակութիւնը կը գնահատ որ իր գաւակները ֆիզիքական առողջ դաստիարակութիւն առնեն եւ արիներուն վայել բարոյական կարգ մը կեղեքիչ գաղափարներուն տէր դառնան, ապա ուրեմն, ամէն տեսակ բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւն պիտի պիտի ցոյց տայ հայ արիներու կազմակերպութեան։

Մասնաւորապէս Թաւրիզի մէջ հայ արիներու կազմակերպութեան գոյութիւնն ու յարատեւութիւնը կենսական անհրաժեշտութիւն մըն է նոր սերունդի եւ աշակերտութեան համար, որ գրկուած է բնութեան տեսարաններու վայելքներէն եւ ամփուռած է տուներու, չոր բակերու եւ կամ փողոցներու մէջ։ Մարզական կեանքը կը լրացնէ նոր սերունդի ֆիզիքական զարգացման պակասը։

Ներկայ պարագան նկատի ունենալով, ծնողները պէտք է գուրգուրան արիներու կազմակերպութեան վրայ, որուն մէջ աղջիկներու մասնակցութիւնն ալ անհրաժեշտ է, որպէսզի իգական սեռը մեղկ եւ թուլակազմ մարմնի փոխարէն, ունենայ զարգացած մկաններ եւ առողջ ու կայտառ կազմ։

ՄԱՍԻՍ։

ԲԵԻԵՌԱՅԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՆԱՆՍԷՆ — ԱՄՈՒՆՏՍԷՆ — ՍՓՈՒԹ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Ամունտսէն հարաւային բեւեռի իր եզակի սխրագործութենէն վերջ փակուած չնկատեց իր գործը. միշտ նոյն նպատակին հաւատարիմ, աւելի արդիական գէնքերով յուսաց հետապնդել գայն։ Մտադուած չէ սաւառնակով իր թռիչքը դէպի հիւսիսային բեւեռ 1925ին, երբ առիթը ունեցաւ երեւան հանելու թէ ի՛նչ բարդ դժուարութիւններու հետ կապուած է սաւառնորդական այցելութիւնը դէպի սառուցեալ գօտիները. վերելքի եւ վայրէջքի դժուարութիւններ հարթ գետիններու չգոյութեան պատճառաւ. սաւառնակի ջուրին պաշտպանութիւնը սառելուն դէմ. գննողութեան դժուարութիւններ մթնոլորտի անյարմար եւ անկայուն պայմաններու բերումով. եւ տակաւին ուրիշներ որոնց մասին Ամունտսէն բերաւ փորձառական ցուցմունքներ։

Բայց ջուրի կուժը ջուրի ճամբան կը կորսի, ըսուած է. Ամունտսէն «Իտալիա»ի աղէտէն վերջ, մէկն էգաւ այն անձնատրոններէն, որոնք առանց սակարկութեան ինքզինքին տրամադրեցին ազատարար ձեռնարկներուն, եւ Կիլպոլի հետ նետուեցաւ դէպի հիւսիս։ Բայց ահաւասիկ ամիս մըն է, չարաշուք լուրթիւն մը կը ծանրանայ առնոց վրայ. արդեօք այս խորհրդաւոր գաղտնիքին մէջ պիտի փակուի մեծ բեւեռախոյզին կեանքը . . .

* * *

Ու ճիշտ քիչ վերջը այն օրերէն, երբ Ամունտսէն հարաւային բեւեռը կը նուաճէր, հոն թատերավարը կը գտնուար մեծ եղերերգութեան մը։

Նոյն այդ տարին, 1911ին, անգլիական արշաւախումբ մը, Նոր Զէլանտայէն մեկնելով կ'ուղղուէր դէպի հարաւային բեւեռ։ Ճգճամիտ կերպով նախապատրաստուած էր ամէն մէկ մանրամասնութիւն։ Բացի շուներէն, ձիուն եւ չարքաշ շուրիներ կ'ընկերակցէին այդ բեւեռախուզութեան. մինչեւ որոշ սահման մը կարելի եղաւ ապահովել, բայց տարապայման ցուրտին եւ գետնի անյարմարութեան առջեւ, անոնք կանգ առին տակաւին նպատակէն շատ հեռու։

Հարաւային յամաքամասին մէկ արթուն պահակը եղող Լէպոսի հրաբխալեռին ստորոտը կայան հաստատած արշաւախումբի պետ Սքոթ, Հորս ընկերութեամբ հետիոտն կը դիմեն բեւեռ։

Իրենց ընտրած վրայ, որոշ հեռաւորութեամբ, անոնք պաշարի դէպի պահեստներ կը որպէսզի աւելորդ ձգմը չփոխադրեն եւ բադարձին՝ քալ առնոնք օգտագործեն։

Պզտիկ խումբը 1912 Յունուար 16ին հարաւային բեւեռ. կարուած, Սքոթ եւ իր ները լուր չունէին ճիշտ ամիս մը եւ օր Ամունտսէն կանխած նոյն այդ կէտին։

Ինչ յուսախաբութիւն զգացումի դղրդացաւ իրենք, երբ հան ցան նորվեկիական Ամունտսէնի թողած Անոնք իրենց անգլիական հոգիին խորերէն խոր

Անհաւասիկ ինչ օրը Սքոթ իր օրագր

«Բեւեռին վրայ օր մը անցուցինք, աստիճան վար ցուց դէթ առաջինները ըլ խութիւնն ալ չունի վերջապէս սինչեւ հ էէ որ վերադառնանք հարցնեմ թէ պէտք կա՞ վրանիս։»

Բեւեռ հասնելու տենչը նախապէս թ էր դիրենք. ուժերու վատնումով մը մոխ րումին. հիմակ յու թեամբ ընկճուած, զգային թէ իրենց կր ժամը անցեր են. ու բադարձին դէմ բեւեռը քինախնդիր մոլուցքո

Օրերով, շաբաթներ խառն, սառն փոթորիկ նար իրենց շուրջ. թէ դ նելը ճիգ կը պահանջէ ոչ մէկ առեն գետնի այնքան ճաթռտած, նենգ չէին գաեր... նաքարշ բալխիրները տեւնին, մոլորական թարթափում մըն էր երբ աչք աչքի, ձայն հասներ...

17 Փետրուարին կը, էվանս, յոգնութենէ ժամէ ամառյցներ թաւալգոր սալթաքում ցաւ ու դժկին վերը վերջը մեռաւ։

Մնացեալ խումբը շարունակել ճամբան ուտեստի այս պակասութեամբ որ կը մնար բերը կ'անցնէին, իրենց ճամբան չնչին էր զրկի անդամներէն մէկուն վիճակը յուսահատական ոտքերը եւ ձեռքերը քարշ կուտար ինքզինքին կան լուսնեակի լուսնեակով չարչարանքը։

Սակայն պէտք է դուլ, յարաժամ. պա սպառի. ուժերէքի եւ նիւթի առաջին պահան է տակաւին եւ անոր համար օրական մինչեւ 15 քիլոմեթր ճամբայ կտրել...

Մարտ 17ի իրիկուն անգամ մըն ալ կը լսէ տաղի փոթորիկին դիմ ճամբորդները հոն կուշ կը փոուին յոգնաբեկ. զգայ որ կազդուրուելու շաբաթներու հանդիսան ուի, ու կը մտածէ թէ իր գոյութիւնը կը ընկերներուն գնացքը նախընտրէր պառկիլ և ալ չարթննալ... տուան ժամերուն դէմ նալ, կը լիշէ որ իր երեսուն երեքերորդ է... դուրսը հովը կը Օաթս որոշումը ցաւատանջ սրունքներ երերուն ոտքի կը կանգ

«Դուրս կ'երթամ, կրնայ որ երկար տաեն ընկերներուն։

Ի զուր կը Ջանան զ

…նել. ան անտեղիտալի վճռա-
…կանութեամբ դուրս կը նետուի…
…մրբիկին մէջ կը կորսուի իր
…ատուերը, յետոյ կը ծածկէ զայն
…ու մինչեւ այսօր, իր ոսկերոտի-
…ները կը մնան անյայտ, բեւեռի
…սառնարանին մէջ։

Սքոթ եւ իր երկու ընկերա-
…կիցները երկու օրուան պաշար
…ունէին տակաւին, բայց մինչեւ
…առաջին պահեստի կայանը չորս
…ինգ օրուան ճանապարհ մը
…ար տակաւին։ Օդի ժոլեգնու-
…ինը պիտի թո՛ղուր իրենց
…տրելու այդ միջոցը…

Յամառեցան քալել քանի մը
…ր եւս։ Մարտի վերջերն էր,
…ացը հասաւ բոպէ մը որ այլեւս
…առներու զրոհին դէմ քալ մը
…առնելը ժարդկօրէն անկարելի
…գաձաւ. պաշարնին սպառած էր
…ալեւս. վերջին անգամ մըն ալ
…արեցին վրանը. Սքոթ հոգ դրեց
…իր օրագրին վերջին էջը եւ
…ալեւս անխուսափելիին առջեւ
…դինաթափ՝ սպասեցին իրենց
…ճակատագրի լրումին։

Իրենց օդնութեան փութա-
…ղող արշաւախումբը մը երկար
…ամսուան ընդմիջում մը ետք
…ետնած էր Սքոթի եւ իր ղոյգ մը ընկերնե-
…րուն դիակները, ինչպէս նաեւ
…Սքոթի օրագրութիւնը, որուն
…վերջին էջը ուղերձ մըն է ան-
…ձիտի հասարակութեան եւ կը
…կրէ 1912 Մարտ 25 թուա-
…կանը։

«Զորս օրէ ի վեր փոթորիկին
…պատճառաւ անհնար է մեզ մեր
…վրանէն դուրս գալու։

«Մենք ուժասպառ ենք այլեւս.
…այս տղերն անգամ դժուարու-
…թեամբ կը զրեա. բայց իմ ա-
…ռիս, երբեք չեմ ղղջար այս ար-
…շաւանքին համար որ ցոյց տուաւ
…մեզ Անգլիացիները աւելի քան
…երբեք ընդունակ են տառապան-
…քի տակալու, իրար օգնելու եւ
…զոհամարհելու մահը։

«Մեր ձեռնարկը վտանգնե-
…րով լեցուն էր. գիտէինք այդ-
…պէ՛ղ դէպքերը մեզ դէմ դարձան,
…երբեք չենք դժգոհիր այդ պատ-
…ահառ, այլ կը համակերպինք
…անխախնամական որոշումին…։

«Եթէ ապրէինք, իմ ընկեր-
…ուս քաջութեան մասին
…ատմութիւն մը պիտի գրէի որ
…պիտի յուզէր բոլոր Անգլիացի-
…ներուն սիրտը։

«Այս պարզ նօթերը եւ մեր
…իակները թող խօսին իմ տեղս։
…տղդ է եւ այդ մասին չեմ
…ասածիր երբեք որ մեծ եւ հա-
…ւատ երկիր մը ինչպիսին է
…Նրինը, կարօտութեան մէջ
…պիտի թողու անոնք որ սիրելի
…ն մեզի»։

1913ի Փետրուարի ընթաց-
…ին Անգլիոյ եւ աշխարհի մէջ
…մացուեցաւ Սքոթի արշաւա-
…ւմբին այս ողբերգական պատ-
…ութիւնը։ Ամիս մը շարունակ,
…գլիական դպրոցներուն մէջ
…հատակուեցաւ անունը Սքոթի
…ր ընկերակիցներուն, որոնք
…ոլական կորովի եւ համակեր-
…ութեան գերազանց ճիգով մը
…քած էին իրենց կեանքը։

Ու օր մը, երբ մարդկային
…իրապետութիւնը պիտի տա-
…ծուի ընդմիշտ բեւեռական
աշխարհի խորհուրդներուն եւ
արհաւիրքներուն վրայ, անշուշտ
Նանսէններու, Ամունսէններու,
Սքոթներու սուեւրները պիտի
յածին հոն իբրեւ աւանդապահ-
ները մարդկային առնական ա-
ռաքինութիւններուն։

Փ. ՍԱՆԱՍԱՐ

ՊՐԻՒՔՍԷԼԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Պատերազմէն ասդին, երրորդ անգամն է որ միջազգային ընկերվսրութիւնը համագումարի կը նստի, այս անգամ Պրիւքսէլի մէջ։

Կը յիշուի թէ 1922ին, Համպուրկի մէջ էր որ երկրորդ Միջազգայինի պատգամաւորները՝ վիեննայի Փիւանին հետ գումարեցին ձուլման, միացման համաժողով մը, — երկրորդ եւ վերջինը, ինչպէս կ'ըսէին այդ շրջանին։ Համպուրկը յաջողեցաւ գլուխ հանել, ինչ որ չէր կրցած ընել պերլինը, որուն կը մասնակցէր նաեւ Գ. Միջազգայինը։ Միջազգային ընկերվարութեան ներկայացուցիչները Համպուրկէն բաժնուեցան ապահովելով աշխատաւոր զանգուածներու համագործակցութիւնը եւ ծրագիրը բանաձեւէ եւ իրենց պետերը ընտրէ յետոյ։ Մարսէյլի Համագումարը որ տեղի ունեցաւ 1925ին, եկաւ փաստը տալու շարժումին կենսունակութեան։ Հռետորներու տաղանդը, պատգամաւորներու մեծ թիւն ու իւրաքանչիւրին արժանիքը, ինչպէս նաեւ ձեռնուած հարցերու կարեւորութիւնը, աշխարհի ուշադրութիւնը դարձուցին համաժողովին վրայ, որ ի նպաստ աշխատաւոր զանգուածներուն, գործնական արդիւնքներ տուաւ։ Ո՛չ մէկ կասկած որ Պրիւքսէլի Համաժողովը պիտի գայ արժանաւոր կերպով շարունակելու նախորդին գործը։

Պրիւքսէլի Համաժողովը կը բացուի Օգոստոս 5ին։ Բայց արդէն, նախապատրաստական աշխատանքներ առաջ կը տարուին եռանդով Միջազգայինի Դիւանը նիստի հրաւիրուած էր Հինգշաբթի օր։ Ա.յսօր Գործադիրը եւ կիներու Միջազգային Կոմիտէն միեւնոյն ատեն կը գումարուին։ Կիներու աշխատանքը կը վերջանայ Շաբաթ օր։

Համաժողովը պիտի տեւէ ճիշտ մէկ շաբաթ, մինչեւ Օգոստոս 12։ Ներքին աշխատանքները արգելք չպիտի ըլլան մեծ ցոյցերու, ուր Համաշխարհային ընկերվարութեան ներկայացուցիչները պիտի պարգեն շարժումին էութիւնը, յոյսերը որ աշխատաւոր զանգուածները կը քաղեն անկից։ Ցոյցերը պիտի սկսին կիրակի Օգոստոս 6ին, ընկերվարական երիտասարդութեան հսկայ մէկ թափորով։ Երկու օր յետոյ, Պելճիքայի բանուոական կուսակցութիւնը Միջազգայինի պատգամաւորներուն պիտի ներկայացնէ իր բանւորական բարձրագոյն վարժարանը։ Ցաջորդ օրը, այսինքն Հառաջիկայ Շորեքշաբթի. ի պատիւ անոնց, ծովային պտոյտ մը պիտի սարքէ իր նաւերուն վրայ։ Ուրբաթ օր, անոնց գոյց պիտի տայ իր թերթերուն հոյակապ կազմակերպութիւնը, եւ վերջապէս կիրակի, Համաժողովին վերջին օրը, Համագործակցական մեծ հանդէս մը պիտի սարքուի, ի պատիւ Պելճիքական Միութեան 10րդ տարեդարձին։

Գալով Համաժողովի ներքին աշխատանքներուն, կարեւոր երկու հարցեր դրուած են օրակարգի վրայ — ընկերվարութիւնը Հանդէպ Ազգերու Դաշնակցութեան, եւ ընկերվարութեան տեսակէտը՝ Հանգէպ գաղթական հարցին։ Այս հարցը մասնաւոր կարեւորութիւն մը կը ներկայացնէ Պելճիքայի պէս գաղթական պետութեան մը Համար, ուր ընկերվարական կուսակցութիւնը գարձած է կառավարական զեկավար ժարմին։

Այս հարցով մասնաւորաբար շահագրգռուած է նաեւ Ֆրանսական ընկերվարութիւնը, այն օրէն ի վեր որ, իր անդամներէն մէկ քանին կոչուեցան գաղթական կարեւոր պաշտօններու։

Այս հարցերէն շատ աւելի շահագրգռական կը նկատուին վէճերը որ անշուշտ տեղի պիտի ունենան յետպատերազմեան վերջին տարիներու մէջ, աշխարհի կրած յեղաշրջութեան շուրջ—վէճեր՝ որոնք կոչուած են քննադատական հակակշիռը դառնալու ընկերվարական մտածումին ու գործունէութեան։ Կառավարական դեկի ստանձնումը ընկերվարականներու կողմէ, ինչպէս նաեւ պուրժուա կառավարութիւններու հետ գործակցութիւնը Պելճիքայի, Շուէտի եւ զանազան երկիրներու մէջ, յեղուն են փորձառական դասերով, միւս կողմէ, բոլշեւիզմի կրած փոփոխութիւնները նոր հորիզոններ կը բանան Միջազգայինին առջեւ, որ անշուշտ պիտի գրաղի անով։ Այս եւ նման բոլոր հարցերուն շուրջ, Համաժողովը չպիտի ուշանայ տալու իր յստակ եւ իմաստուն թելադրութիւնները։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԵՐԿՈՒ ԲՈՂՈՔ ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ

Մարսէյլի Առաջնորդարանին մէջ ճագած դէպքի մը առթիւ գրգռիչ թուղթիկ մը ցրատարակուած ըլլալով, բարձր Հայքի Հայրենակից. Միութեան վարչութիւնը երկար պատասխան մը ղրկած է մեզի։ Տեղի անձկութեան պատճառով, կ'ամփոփենք միայն գլխաւոր կէտերը.—

—«Վերջերս երեւան եկած են կարգ մը ռուժերորդ կ'ուղեն շահագործել մեռել մը եւ գերեզմանութիւն սերմանել Հանրութեան մէջ, ըմբոստութեան հրաւիրելով Հասարակութիւնը ազգ. իշխանութեան դէմ։

Հայրենակցական Միութիւնս տեղեակ էր իր Հայրենակից Ադամ կոշկակարեանի մահուան պարագաներուն։ Յանձնախումբ թուղթիկէն վերջ, անաչառ քննութիւն մըն ալ կատարել տալով պ. պ. Ս. Արծնեանի եւ Ս. Ադամեանի միջոցաւ ու լսելով նաեւ Ազգ. Վարչութեան բացատրութիւնները, կուգայ հրապարակաւ իրականութիւնը յանձնել Հանրութեան ուշադրութեան.—

Յուլիս 3ին երեքշաբթի ժամը 5ին Ադամ կոշկակարեան, որ առաջնորդարան գացած էր, իր կարգին նեղս կը կանչուի քարտուղար պ. Միլտոնեանի կողմէ, ի ներկայութեան կարապետ եւ Մեսրոպ քահանաներու։ պ. կոշկակարեան կ'ըսէ. «13 օր է հոս եկած եմ փարիզէն. ես լուսնոտ եմ, դիս ինամող Տօքթ. Թորգոմեանը յանձնարարեց օդափոխութեան Համար Մարսէյլ գալ. Տիկնանդ Միութիւնն ալ 300 ֆր. տուաւ. Հիմա դրամ չունիմ եւ մտադիր եմ վերադառնալ փարիզ, մօտս քով։» Միեւնոյն ատեն գոյց կուտայ իր շապիկը, որ արիւնոտած է, նոյն օրուան անկումէն եւ քթէն հոսած արիւնէն, պանդոկին մէջ։

Պ. Միլտոնեան կը յանձնարարէ քիչ մը սպասել, մինչեւ պալաքեան եպիս. գալը։ Ժամը 5ուկէսին կուգայ պ. Հ. Սէրէնկիւլեան որուն կը պատմուի Ա. կոշկակարեանի մասին։ Հազիւ ա.արտած այս խօսքերը, իյնալու ձայն մը կը լսուի. բոլորը դուրս կը վազեն ու կը տեսնեն որ Հիւանդը ինկեր է եւ բերանը սկսեր փրփրիլ։ 7.8 ներկաներէն երկու Հոգի, կռնակի վրայ պառկեցնելով զայն, կը թուլցնեն վիզը. մէջքը եւ կը սկսին շփել թեւերը։ Վ.բայ կը Հասնի պալաքեան եպիսկ. ու երբ կ'իմանայ եղելութիւնը, կը Հրամայէ գլուխը թրջել եւ սթափելէն վերջ, պատուիրել որ առտուն գայ Ճանապարհածախսը ստանայ եւ գառնայ փարիզ։

Երբ Հիւանդին շնչառութիւնը կը կանոնաւորուի, ներկաները կը մեկնին։ Ժամը 6ին կը մեկնի նաեւ քարտուղարը՝ 10 ֆր. տալով կարապետ քահանայի որ տայ Ադամ կոշկակարեանի, իբրեւ այդ իրիկուան ծախք։ Քահանան եւս քիչ մը սպասելէ վերջ, կը մեկնի եւ պէտք եղած հրահանգը կուտայ տնտեսուհիին։ Դժբախտաբար, Ադամ կոշկակարեան չի սթափիր եւ կը մնայ նոյն վիճակին մէջ, մինչեւ առտուան ժամը 6ը, երբ կ'աւանդէ հոգին։ Ժամը 8ին մրայն տխուր իրականութիւնը կը հաղորդուի քարտուղարին որ իր կարգին լուր տալով Մեսրոպ քահանայի, ժամը 8.10ին կուգան եկեղեցի։ Երկու անգամ լուր կը ղրկեն տօքթ. Քէչեանին, որ չի Հանիր. յետոյ կ'իմացնեն թաղին ոստիկանութեան, որ այդ շրջանին պետական բժիշկը բերելով, կը Հաստատէ մահը։

Ահա տխուր իրականութիւնը նոյնութեամբ։»

(կնիք)

*** երկրորդ բողոք մը ստացած ենք Սէն-Ժիւլիէն-Փոմոն Միացեալ Թաղերու երեսփոխան Պ. Գ. Պաղտասարեանէ, որ «պաշտօնական» եղած է նոյն արուարձանի ինքնակոչ Հոգաբարձութեան կողմէ։ Նամակագիրը երկու սիւնակ բացատրութիւն եւ մեղադրանք գրի առած է, բայց ինարաւորութիւն չունենալով նոյնութեամբ հրատարակելու գայն, կրներկայացնենք քանի մը կէտեր.

— «Ի՞նչ յիմարութիւն է կարծել թէ՝ ազգ. երեսփոխանները, Թաղային Հոգաբարձութիւններու կամ Թաղականներու ներկայացուցիչներն են երեսփ. ժողովին մէջ եւ իրենց հրահանգները կը ստանան անոնցմէ։ Ձեր ներկայ խայտաբղէտ կազմը, որ իմ ընտրութենէս ամիսներ վերջ պաշտօնի կոչուած է, որքա՜ն ծիծաղելի կը դառնայ, ինքնիրեն նման իշխանութիւն մը տալով։

Կամաւոր կորիերը բացառութիւն կազմելով, դիս ընտրող ժողովուրդին գիտակից ու ղջախոհ մասը կրնայ վկայել որ ես իմ ազգ. երեսփոխանի պարտականութիւնս լիուլի կատարած եմ։

.. Բանի որ առիթը ներկայացած է, աւելորդ չեմ նկատեր ձեր միամեայ շահատակութեանց ամփոփ մէկ պատկերը ներկայացնել հոս։

Երբ տարի մը առաջ պաշտօնի ձեռնարկեցիք, Սէն-Ժիւլիէնը կը բոլորէր լաւ շրջան մը։ Աշխոյժ ֆրանսահայ գաղութին մէջ եղական դիրք մը գրաւած էր ան, եւդուբ այնքա՛ն անխիղճ եւ թեթեւսրէն վարուելով անոր ճակատագրին հետ, զայն հասցուցիք ներկայ ողբալի վիճակին։

1. Երբ Մարսէյլի նորակազմ թաղերը. (Սէն-Լուի, Սէն-Մարկրիթ, Սէնթ Անթուան եւալն) Սէն-Ժիւլիէնէն երկու տարի վերջ կազմակերպուելու սկսելով հանդերձ, շնորհիւ իրենց թաղականութեանց խղճամիտ, խոհեմ ու լուրջ աշխատանքին, սեփական դպրոց-եկեղեցի կրցան տիրանալ, դո՛ւք, մեծաքանակ պարտոններ, թաղի ժողովուրդին վստահութիւնը չարաչար գործածելով, անոր օրապահիկէն կտրուած ժօտաւորապէս 5000ֆր.ի գումար մը ձեզ շղոգորթող «յուշարար»ին շէնքին նորոգութեան յատկացուցիք, առանց օրինական պայմանագրութիւն մը կնքած ըլլալու անոր հետ։

2. Դո՛ւք, թաղական աղաներ, ձեր մանկավարժական? կարողութիւնը ցոյց տալու ժամանակով էր անշուշտ որ, տարիին կիսուն տժարդօրէն ճամբեցիք ժրաջան մանկապարտիզպանուհի մը, եւ ձեր անդամներէն մէկուն ժօտիկ ազգականը տեղաւորեցիք դպրոցին մէջ, ընդելով մանկապարտէզի դրութիւնը։

3. Ձեմ գիտեր ինչպէս որակել ձեր նշանաւոր քայլը, որով կարգ մը մութ ուժերու մեղսակցութեամբ միմոսաբար ընդօրինակեցիք Փարիզի հոգաբարձութեան վերջին գիւտը՝ «Association Cultuelle»ը, եւ առանց կարմրելու, հայ աւանդական եկեղեցին վել ածեցիք կրօնական ընկերութեան մը։ Այս քայլը առիք անշուշտ, ըմբոստանալու համար կեդրոնի Ազգ. Իշխանութեան դէմ եւ զրկելու ձեզ ընտրող ժողովուրդը, իր հակակշռի իրաւունքէն։

Պարկեշտ եւ ուղղամիտ մարդիկ, առանց ապասելու որ իրենցմէ պահանջուի, իրենց բարոյական եւ նիւթական գործունէութեան հաշուետուութիւնը կ'ընեն առնուազն վեց ամիսը անգամ մը։ Հակառակ անոր որ այդ բանը ձեզմէ կրկին ու կրկին խնդրուած է, ձգձգեցիք մինչեւ այսօր ու տակաւին կը յամառիք՝ անտեսելով ձեզ ընտրող ժողովուրդին տարրական պահանջքը։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԵՅԵԼԱՆԻԻ ՄՐՑՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆրանսայի 1928ի հարաւային շրջանը սկսաւ ցուլիս 31ին՝ կազմակերպուած Circuit du Byrrh-ի կողմէ, հովանաւորութեամբ Le Petit Marseillaish։ Շրջանը պիտի տեւէ՝ 13 օր 9 հանգրուան։ կը մասնակցին 158 նշանաւոր մրցորդներ, նաեւ հայ հեծելանուորդ ախոյեան Եղսուհի Մանտրոեան։ Ընշուշտ հայ հասարակութիւնը պիտի քաջալերէ այս մրցումը։

Յ. Պապաիկեմեան

ՀԱՅ ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐ

ՎԱԼԱՊՐԻ.— Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս վալապրի երկրագործական եւ Այգեգործական վարժարանը, իր Ֆրանսացի աշակերտներուն կարգին ունեցաւ նաեւ հայ շրջանաւարտ մը, Պ. Յովհաննէս Մահտեսեան, որ իր 23 դասընկերներուն մէջ՝ բ. հանդիսանալով, իր վկայականի կոդքին ստացաւ նաեւ փարիզի երկրագործական նախարարութենէն արծաթեայ շքադրամ մը։

ՅԱՌԱՋ,,Ի ԹԵՐԹՆԸ (61)

ԼԱՋԱՐԻՆԱՅԻ ՈՃԻՐԸ

ՄԷՅԷՐ ՊԷՅ

Ասպանդակներուն վրայ կանգնած, ձողի պէս ուղիղ, Հպարտ Համաշխարհային յաղթանակի Հորիզոնին վրայ դիտելով իր Հուն կայսրութիւնը...։

Այս միջոցին, Էլի որ զայն դիտէր, ինքն իրեն ըսաւ.

— Մարդս, շատ սիրուն ես, մօտեցաւ անոր.

— Ո՛վ կայ Հոն, գոչեց Մէյէր կարուկ շեշտով մը։

Նշմարեց Էլին։ Ա՜Հ, լա՛ւ, ոճուկ Ցոյն մըն էր, պզտիկ մը, մէկը կոշտ ու պարտուած Հներէն, որոնք Համարձակած դիմադրել կայսեր։ Ատրակը ուղղեց Էլիի վրայ ու կանգ առաւ։ Բայց Էլի անօրինակ քաջութեամբ մը, նետուեր էր պէյի ձիուն գաւակը։

— Մարդուկս ըսաւ ան ակռաները սեղմելով, դիւրին է մէկի դէմ տասը Հոգիով ելլել ու քաջութիւն ծախել։ Դէմ դէմի առանձին ելած ատեննէ է որ մարդ ինքզինքը կը ցուցնէ։

Եւ իր մատներով այնքան սեղմեց անոր կոկորդը, որ Մէյէր ինկաւ իր ձիուն վրայէն։

Էլի դեռ կը ճառէր.

— Ինծի ըսին թէ դուք շատ կը գողնաք գրաւուած Հողերուն վրայ։ Ո՛ւ կը գողնաք առանց շնորհի։ Կը ցուցնեմ քեզի թէ՝ ինչպէս կարելի է գողութեան մէջ իսկ շնորհ դնել։

Մէյէր պէյը Հանուեցուց վերէն վար, առաւ ինչ որ գտաւ վրան, Համազգեստ, թուղթեր, անցագիր, պատուանշաններ, Մէյէր պէյ ամբողջովին մերկացաւ առանց սակայն բան մը նշմարելու, որովհետեւ, արդէն մեռած էր։

Այս մահը այնքան անտարբեր ձգեր էր Էլին, որ Հանդարտօրէն Հագաւ անոր Համազգեստը, Հեծաւ ձիուն վրայ ու ճամբան շարունակեց։

Թրքական Հողի վրայ պատիւներու արժանանալով եւ ապահով ճամբորդելու այս միջոցը, որուն գիմած էր Էլի, կատարեալապէս յաջողեցաւ։

Այս կերպ գործելը աւելի արագ էր քան թէ դիմել թրքական իշխանութիւններուն, անցագիր խնդրել անոնցմէ, երթալ կարգաւ օտքը իյնալ բոլոր փաշաներուն, ինչպէս ըրաւ Սթաւրոս Մուրտուրիս, երբ Միրթինի պըլոնդուներուն վրայ, Անելիս գիւղէն ճամբայ ելաւ Լազարինա երթալու Համար։ Բայց առանց Էլիի միջամտութեան, բնաւ Հոն Հասնելիք չունէր։ Թուրքիոյ մէջ, կը պատահի որ մէկը ճամբայ իյնայ, եւ Ալլահը միայն գիտէ թէ երբ կը Հասնի, իսկ Ալլահը չէ եղած որ բան մը գիտնայ։

Երկու ամսուան յամառ դիմումներէ յետոյ, Սթաւրոս, Միրթինիեւկոստիի Հետապիւկրցեր էր անցնիլ Վոլոյէն, երբ Էլի Հանգիպեցաւ անոնց։

Միրթին պէտք չէր ունեցած սպասելու որ Էլի գայ զինքը փնտռելու։ Ինքն իսկ էր որ անոր կ'երթար։ Սակայն կոստին եղաւ առաջին անգամ զայն երեւան Հանողը, առանց ճանչնալու։ Երեքը մէկ սայլով կը ճամբորդէին։ պահ մը կանգ առեր էին Հանգչելու Համար, երբ սայլէն վար իջնելով, կոստի նշմարեց թրքական սպայ մը, որ յոյն ժողովրդական լեզուով, կ'ըսէր իրեն։

— գնա՛ ըսէ անոնց որ ես եմ

Էլին էր խօսողը՝ թուրք սպայի տարազին տակ։ Էլի Հեռուէն ճանչցեր էր իր նշանածը, որուն դէմքին վրայ անբացատրելի ուրախութեան մը ժպիտը փայլեցաւ։

***

Սայլակը վերջապէս կանգ առաւ Ֆրոզինի դրան առջեւ։ Էլի չիկար անոր մէջը, որովհետեւ, իր նշանածին Հետ լեռն ելեր էր պահուելու։ Երբ մէջիններէն վար իջան, Ֆրոզին սուր ճիչ մըն արձակեց, ճանչցեր էր կոստին։ Տղեկը փութաց մօրը թեւերուն մէջ նետուիլ, գլուխը դրաւ անոր ուսին եւ զայն համբուրեց կարօտով։ Բայց յանկարծ, սարսափած վար նետուեցաւ ու մայրը քաշեց դէպի տուն, իր մօրն ուսին վրայէն, տգան նշմարեր էր Ա.Հմէտ էֆէնտին որ կանգնած էր հրապարակին մէջտեղը։

— Մա՛յր, ըսաւ Ֆրոզինի, գիտե՞ս թէ ով է այս սպան։ Ան էր որ հայրս սպաննեց։

Եւ մինչդեռ Ֆրոզին կ'իյնար գիւղին վերջին տուներուն ետեւ։ Երբ ինքզինքը եկաւ, Ֆրոզին խեղճի շարժումով մը կառչեցաւ Մուրտուրիսի զգեստին.

— Խօսէ՛, խօսէ՛ հիմա, ի՞նչ եգաւ Էմմանուէլս։

Եւ այն ատեն իմացաւ զարհուրելի իրողութիւնը։

ԷԼԻ

Ֆրոզին գիւղին հրապարակը գնաց։ Ա.Հմէտ գեռ հոն էր, շիտակ անոր մօտեցաւ, քօնքին մօտ էր եւ զինուորները պատերուն երկայնքին կեցած էին։ Ա.Հմէտ քանի մը քայլ առաւ դէպի Ֆրոզին, որովհետեւ չէր ուզեր որ ան իր մարդոց առջեւ երեւնայ։

— Ընդիջապէս տուն դնա, եւ եթէ կ'ուզես ետեւէդ կուգամ.

Ֆրոզին չշարժեցաւ։

— Գիտե՞ս ըսաւ պարզապէս թէ՝ Սէվրի՞մ փաշա քու հայրդ չէ։ Թշուառակա՞ն, քեզ անոր ծախեր են եւ դո՛ւն իմ տղաս ես, դուն իմ զաւակս ես։

Թարգմ.՝ Գ. Ֆ.

(Շար.)

Սերպիոյ կողմէ անիրաւօրէն օգտագործուեցան՝ ի նպաստ Սերպիոյ գերակայութեան եւ ի վնաս նոր պետութեանց ազատութեանց եւ իրաւունքներուն»:

Վերջացնելով, բանաձեւը կ'ըսէ թէ կռիւը պիտի շարունակուի, մինչեւ որ Նոր Սահմանադրութիւն ձեռք բերուի: Բանաձեւը քուէարկողներն են Խրուաթիոյ օրինաւոր երեսփոխանները, ինչպէս նաեւ Սլավոնիոյ եւ Սերպիոյ ազատական կուսակցութեան անդամները:

*** Սերպիոյ նոր վարչապետ հայր Քորոշէց Սքուփչինայի առջեւ կարդաց Նախարարական յայտարարութիւնը, որով վստահութիւն կը պահանջուի խորհրդարանէն: Կը խոստանայ կարգադրել իրեն ներկայացուած քաղաքական, դաւանական, ընկերային եւ տնտեսական բոլոր խնդիրները: Դահլիճը վարչական մեքենային մէջ պիտի մտցնէ ընդհանուր անկողմնակալութեան ոգի, բացարձակ ուղղամտութիւն եւ վերջին ծայր արագութիւն: Տուրքերը պիտի թեթեւցնէ, դատական նոր բարենորոգումներ պիտի մտցնէ, զիւղացիներուն վարկ պիտի տայ եւն.:*

ԽՐՈՒԱԹ ԱՀԱԲԵԿԻՋ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Պելկրատէն Օգոստոս 3 թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ թէ սերպ ոստիկանութիւնը ձերբակալած է Խրուաթ մը՝ նախկին պետական պաշտօնեայ, որ ներկայ կառավարութեան խրուաթ անդամներէն Անկէլինովիչի եւ Պարիչի դէմ մահափորձ մը կազմակերպած էր:

Ուրիշ ձերբակալութեանց ալ կը սպասուի:

Ստեփան Բատիչի վիճակը շատ ծանր է:

Լեհաստանի եւ Լիթուանիոյ վէճը

Քոփնոյէն կը հեռագրեն թէ անգլիական, ֆրանսական եւ իտալական դեսպանները բերանացի ծանուցագիր տուած են լիթուանական կառավարութեան, յայտնելով որ կը փափաքին տեսնել լեհեւլիթուանական վէճին շուտափոյթ կարգադրութիւնը: Այս ազդարարութիւնը ոևէ ազդեցութիւն չէ ըրած լիթուանական կառավարութեան վրայ:

Լիթուանիոյ ներկայ դիկտատորական կառավարութիւնը որոշած է ամէն գնով չհրաժարիլ իր իրաւունքներէն Վիլնա քաղաքին վրայ, որ խլուեցաւ իրմէ 1920ին լեհ զօրավար Զելովսկիի կողմէ:

Լիթուանացիներուն մեծ զարմանք պատճառեց նաեւ այն թէ՝ գերման կառավարութիւնը եւս ծանուցագիր մը ներկայացնելով՝ կը յանձնարարէ վերջ տալ ուղ տարիէ ի վեր Լեհաստանի հետ ունեցած իր անպաշտօն պատերազմական վիճակին:

Օդանաւադող Քրրթնի ձախողած

Երէկ գրեցինք թէ անգլիացի հարիւրապետ Քրրթնի Ասորեան կղզիներէն ճամբայ ելաւ դէպի Նիւֆաունտլէնտ (1500 մղոն), շարունակելու համար Ատլանտեանը երեք հանգրուանով կտրելու իր ծրագիրը: Հազիւ 500 մղոն ճամբայ կտրած էր, երբ փոթորիկին պատճառաւ ստիպուեցաւ ովկիանոսին վրայ իջնել, անթելով լուր տալէ յետոյ թէ կը գտնուի հիւսիսային լայնութեան 42, եւ արեւելեան երկայնութեան 41րդ. աստիճանին վրայ: Ամերիկեան «Սէտրիք» եւ «Փրէզիտէնթ Հէյս», գերմանական «Քոլոմպոս» շոգենաւերը հրաման ստացան փութալու մատնանշուած վայրը: Այս շոգենաւերը չկրցան բան մը գտնել:

Վերջին պահուն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ անդրատլանտեան շոգենաւային ընկերութեան «Միննէվասքա» շոգենաւը ովկիանոսին մէջ գտած է օդանաւադող Քրրթնին եւ իր օդանաւը՝ «Հուէյլ» (կէտ ձուկ):

Քրրթնիի կ'ընկերանային երեք հոգի, Քանատացի միլիոնատէրի մը տղան՝ Հոսմըր, մեքենագէտ փիլոս եւ անթելի մասնագէտ Կիլմըր:

Վեց հոգի մեռած, 15 վիրաւոր

Փարիզ - Սէն-Պրիէօ ճեպընթացը Մոնփարնասի կայարանէն ճամբայ ելած էր Հինգշաբթի գիշեր ժամը 9.15ին, ամարանոցի համար Պրըթաններ մեկնողներու մեծ բազմութիւն մը տանելով:

Կառախումբը Լը Ման հասաւ բնականոն կերպով: Սակայն հազիւ անցած էր Պուրկ - Պիլէյի կամուրջը, կայարանի մուտքին առջեւ, երբ վայրաշարժը սկսաւ երերակել վտանգաւոր կերպով: Մեքենավարը դեռ ժամանակ չունեցած զայն կեցնելու, վայրաշարժը գիծէն դուրս ելաւ, իր ետեւէն քաշելով կառախումբը: Վերջապէս կայարանին մօտ Ջրամբարի պատին զարնուելով քովնտի շրջեցաւ: Իրեն հետեւեցան թղթատար վագոններ եւ Բ. ու Գ. կարգի խառն վակոն մը: Գիծէն դուրս ելան միւս վակոններն ալ: Ապակիներ չարդու փշուր եղան, մուխին մէջ կիներու եւ մանուկներու աղեխարշ ճիչերը օդը լեցուցին: կայարանի աշխատաւորները լամբարներով օգնութեան փութացին:

Փշրուած վակոններուն տակէն դուրս հանուեցան դիակները թղթատարական հինգ պաշտօնեաներու եւ մէկ ճամբորդի: Վիրաւորուած են 15 հոգի: Առեւտրական նախարար Պոքանովսքի աղէտին վայրը փութաց՝ քննութիւն կատարելու համար: Մեքենավարը ձերբակալուեցաւ իբրեւ յանցաւոր:

Հաւասարավարներու վաղուան ցոյցը

Հակառակ ներքին նախարարին եւ ոստիկանական տեսուչին արգելքին, համաձայնավարները որոշած են իրենց ծրագրած ցոյցը կազմակերպել: Կարշի անտառը արգիլուած ըլլալով, ուզեցին Իվրիի մէջ կազմակերպել իրենց ցոյցը. սակայն ազդարարուեցաւ իրենց թէ կառավարութիւնը թոյլ չպիտի տայ ոեւէ տեղ:

Իվրիի քաղաքապետը համաձայնավար ըլլալով, կը ծրագրէն հաւաքոյթ մը ունենալ Իվրիի քաղաքապետարանին պատկանող մեծ սրահի մը մէջ:

Ոստիկանութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած է՝ արգիլելու համար որ կրկնուին անցած տարի այս եղանակին պատահած դէպքերը, Սաքքօ-Վանցցէթթիի առթիւ:

ՓԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Հանրապետականները 100 միլիոն ֆրանք կը ծախսեն իրենց թեկնածու Հերպըրթ Հուվըրի ընտրութիւնները յաջողցնելու համար:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

դասախօսական ժողովը՝ այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 130 Պուլվար Սէն Ժէրմէն, Քաֆէ Պար լա Փըթիթ Սուրսի սրահը, Մէթրօ Օտէոն, Նիւթ՝

1. Հայ ճամպնավար կուսակցութեան ներքին տագնապը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը:
2. Դանձակի քաղաքական անցուդարձերը 1917—1918:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 31ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մ Ա Ր Մ Է Ն Ի

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ՝ Հ. Յ. Դ. ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին

10 Պուլվար Ռապաթօյի օդասուն պարտէզին մէջ

Կը ժամանակցին՝ Զ. Ե. Ո. Միութեան նուագախումբը եւ դերասանները՝ Մարուքեան եւ Գաբրիէլեան:

Բանախօսութիւն, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ: Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

Մ Ո Ի Տ Ք Ը Ա Զ Ա Տ Է

Մ Է Ն Թ'Է Թ Ի Է Ն

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դաշնակցութեան Սէն Թ'Էթիէնի ենթակոմիտէի կողմէ:

Վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 10ին Ռոն-փուանի ընդարձակ ճաշասրահին մէջ:

Երգ, նուագ, զանազան պարեր: Կը հրաւիրուին Սէն Թ'Էթիէնի եւ շրջանի հայրենակիցները: փափաքողները կրնան միասին ուտելիք բերել:

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Զ. Ե. Ո. Միութեան փարիզի մասնաճիւղին կողմէ վաղը կիր. առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, ֆլամառի անտառին մէջ, ազգբիւրին մօտը:

Կը Նախագահէ՝ Պ. Ն. ՕՀԱՆԵԱՆ

Կը մասնակցին՝ թառիստ Աբգար եւ վրացի կինտօն: պանժօ, նուագ, պար եւ անակնկալներ:

Ճոխ պիւֆէ, պաղ խմիչքներ եւ պտուղներ:

Հաղորդակցութեան միջոցները.— *Առնել Թրամուէյ թիւ 89 Սէն Միշէլէն կամ Փորթ Վէրսայլէն եւ իջնել Թէրմինիւս: Նոգնկառք՝ Մօնփառնասէն իջնել՝ Le Val, Էնվալիտէն իջնել՝ Մէօտոն:*

ՏԻԿԻՆ Վ.ԻՔԹՈՐԻԱ Գասապեան, Պր. Գրիգոր Գասապեան (փարիզ), Տէր եւ տիկին Մ. Գասապեան, Այբի տիկին եղիսաբէթ կիրակոսեան, Մելքոն կիրակոսեան եւ Աբշալոյս Քիպարեան (Պոլիս), սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր, եղբօրորդւոյն

Պ. ԵՐՈՒԱՆԴ ԳԱՍԱՊԵԱՆԻ

դառնադէտ մահը՝ որ տեղի ունեցաւ փարիզ յետ երկարատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր Շաբաթ առաւօտ ժամը 9ին, փարիզի Հայոց եկեղեցին:

Հ. Յ. Դ.

փարիզի Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ այս Երկուշաբ. իրիկուն ժամը 8.30ին Rue des Ecoles *լա Շօփ փարիզիէնի վերնայարկը:*

փարիզի Աղբիւր Սերոբ խումբի ժողովը՝ վաղը կիր. առաւօտ ժաամը 10ին, 184 Ave. Italie.

Պուա-ֆոլոնպի Եռագոյն ենթակոմիտէի ժողովը՝ այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 154 Ave. d'Argenteuil, Asnières.

Մարսէյլի «Իշխան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Արամ, Աղբիւր-Սերոբ, Եփրեմ-խան, Շամազասպ եւ վարդգէս խումբերը այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ձանօթ հաւաքատեղին: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է:

Մարսէյլի Պատանեկան միութեան ընդհ. ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Գրադարան ընթերցասրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները: Ներկայանալ անդամատետրով:

Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ 6 Օգոստ. Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին ձանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Նիսի Շրջ. Կոմիտէի ժողովը՝ վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին «Քան»ի մէջ ձանօթ հաւաքատեղին: Կը հրաւիրուին Քանի եւ Կրասի խումբերու վարչութիւնները:

Իսի-լէ-Մուլինոյի «Վռամեան» ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9ին ձանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՑԻ Հայրենակցական միութեան ընդհ. ժողովը՝ այսօր Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին 131 Bbg. du Temple, Պէլվիլ: Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հայ Լեգէոնական միութեան ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9ին կայարանին դիմաց պառ Մօնիւմանթալի սրահին մէջ: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
«ՅԱՌԱՋ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼՆ Է
ՆՈՒՊԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
191 Cours Lafayette, Lyon.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի տիգրանակերտի Լ.Ե գիւղէն Միսաք Մանուկեան, որ 1917ին յիշեալ գիւղաքաղաքը ձգելով դէպի ներքին գաւառները կ'ուղղուի իբրեւ փախստական: Այժմ լուր առնուած է թէ ողջ է: կը խնդրուի իմացնել՝ տիկ. Մարիամայ եւ որդին՝ Անդրանիկ ՏԷր Ղազարեաններուն, լուր տուողին 500 (հինգ հարիւր) ֆրանք նուէր: Գրել՝ Maritza Der Ghazarian, au Bâtiment H.No. 60, Charvieu (Isère).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ եւրոպական գրասենեակի մը համար, ներկայանալի հայ օրիորդ մը 17էն 25 տարեկան, որ գիտնայ ֆրանսերէն եւ անգլիերէն: Նախապատուութիւն պիտի տրուի մեքենագրել գիտցողի: Դիմել՝ Mr. Hermann, 25 Galerie des Marchands, Gare St. Lazare, Paris.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ լաւ աշխատող գործաւորուհի՝ ձեռքի բրդեղէն հիւսուածեղէններու համար: Տեւական գործ ամբողջ տարուան համար, շատ լաւ վճարումներով: Օրինակներ շինել չգիտցողներուն կը ստանձնեմ սորվեցնել: Պարզ հիւսել գիտնալը բաւական է:

Դիմել՝ Տ. Մ. Շապօեանի, ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 4—6, 16 Bld. de la Villette: Métro Belleville.

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
E. STEFIKI
Վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն:
106 Ave. Kléber, Paris (16e)
Շեն. Passy 72.56
ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները:
Կ'ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ շաբաթ) կէսօրէ ժամը 4—7.

24, RUE ST. LAZARE PARIS (9
ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
VAHRAM DJÉNAZIAN
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԲԵՐԱՆՈՑ

ՏՕՔԹ. ՎԱՀՐԱՄ Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ
փոխադրուած է 34 Rue de Moscou, մէթրօ՝ Rome, Թռամ.
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—5
Մասնաւոր ժամադրութիւն ուզողները պէտք է որ վերոգրեալ հասցէին:

ՍԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՅԿ. ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
1bis Rue Hautefeuille, PARIS (6e). Սէն-Միշէլի մէթրօյին մօտ
MAISON TOSSOUNIAN
Մասնաճիւղն է Ալէքսանդրիոյ (Եգիպտոս) համանուն տունին, հաստատուած է 1860 թուականին: Ունի Եգիպտոսի եւ Եւրոպական լաւագոյն նպարեղէններ անմրցելի ապրանքներ: Եգիպտական եւ կեսարական ծխախոտ, պուլկարական քաշկովսքայի ձերմակ պանիր, պուլսական չիրուգ, Յունաստանի ձիթապտղի ձէթ, Ամասիայի պտուղներ, Դամասկոսի փէստիլ եւ ընկոյզ, Հալէպի ղուրս եւ մանուշակի ձէթ, Ֆիլադելֆիոյ անմահ բրինձ: Մասնաւոր գարդն է այս տունին, եւ դեռ բազմաթիւ ուրիշ ղէնիներ, եւայլն, եւայլն, եւայլն:
Մատակարար մայրերը, դուք որ բծախնդիր էք ձեր խոհանոցին մէջ, ու կը գտնէք ձեր ամուսիններուն քսակին վրայ, եկէք ու կը գտնէք ձեր ամուսիններուն քսակին վրայ, եկէք
ՄԻՋՈՒ ԹՕՍՈՒՆԵԱՆԸ ձեր ծառան է:

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48 Rue Montmartre (*Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջին յարկ*)
Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը հաստատած կը խնամէ ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԱՆԱՆՑ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄԱՆՐԱԻԱՆԱԿԱՆ հիւանդութիւնները:
Tél. Central 73-38 Métro: Sentier կամ Bourse
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30—8 բացի երկուշաբթի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՁԻԹԵՂԵՆԱՅ ԵՒ ՄԵՏԱՂԵՆԱՅ ՏՈՒՓԵՐ
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՓԱՆԱԿ
ՄԱՆՏԻԿԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
11 Passage Ronce, Paris (20e). Tél. Ménil. 63-30, մէթրօ Ce
Նաեւ կը նորոգուին՝ կրամոֆոններ, աշխատանոցի գործիքներ եւ տնական առարկաներ:

ԿԱՇԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ
9 rue Charlot, PARIS (3e), մէթրօ République.
Tél. Archives 05—86
Մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառում տեսակ կաշիներու, հրապարակի գինէն աժան:
Քուսիոն (*կոնակի մասը*) Ա. կարգի, քիլօն 38.
42. Բ. կարգի՝քիլօն 34, 36. Գ. կարգի՝28, 30 եւ 32
Այբերու եւ կանանց կօշիկներու համար ամբողջ կէս նրբանցու.— Քիլօն՝ Ա. կարգի 32, Բ. կարգի 29, կարգի 26 ֆրանք:
5 քիլօ նմոյշ կը ղրկուի փոստով քսնիթը ուխտելու պուրսըման:
Մասնաւոր գեղչ հայ կօշկակարներու: կը խօսուի հայերէն եւ թուրքերէն:

ԹԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՍՈՒՐՃԻ
26 Rue Trévise: մէթրօ՝ Cadet Tél. Provence

ՀԱՅ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 9
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խ ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի գէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5: կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19. Կիրակի 9—12:

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 8
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն

Հայ կառուիւներու
Առատ եւ տեւական գործ, ժէրսէ պլուգի եւ ռոպերու: Արուարձաններու համար երկայն պայմանաժամ:
Ապիթէն օգտուելու համար շուտով դիմեցէք՝ Մ. Թագորիկի, առտուները ժամը 9—11, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30—4.30: Թիւ 7 սենեակ, 5 Rue de Tourtille, Paais (20e). Մէթրօ Բուրոն կամ Պելվիլ:

Կ'ուզուին
«Այնթ քոյի, թել անցընելու տեսակ ձեռագործի գործիքներ: Տեւական աշխ Դիմել՝ կարապետեանի Rampal, փարիզ: Մէթրօ

IMPRIMERIE - MASSIS
208bis, Rue Lafayette
Le Gérant: E. SOU

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 5 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

5 AOUT 1928

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 717

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

Գինն՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԱԿՈՒՌ ԽՕՍՔ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Այսօր, Պրիւսէլի մէջ, հանդիսաւորապէս կը բացուի Աշխատաւորական - Ընկերվարական Միջազգայինի Գ. Համագումարը։

Աշխարհի բոլոր կողմերէն Պելժիոյ մայրաքաղաքը համաժողովի համար հրաւիրուած են աշխատաւորական շարժման խոշոր դէմքերը։

Ինչպէս Յուլիս 25 հաղորդուած պատգամաւորներու թիւը անցնէր հինգ հարիւրը։

Այս տարի բոլոր երկիրներն ալ աւելցուցած են իրենց պատիրակներուն թիւը։ Այսպէս, Գերմանիան, որ Բ. համագումարին (1925, Մարսէյլ) ունէր 75 խառն պատգամաւորներ, այս տարին (1925, Մարսէյլ) ունէր 75 խառն պատգամաւորներ, այս անգամ ղրկած է 100 հոգի, — ամէնէն բազմաթիւը։ Ֆրանսա ներկայացած է 56 հոգի (Մարսէյլի մէջ՝ 33), Աւստրիա՝ 67 (Մարսէյլ՝ 45), Անգլիա՝ 65, փոխան 38ի եկլոն։

Խոշոր խնդիրներ կան սեղանի վրայ, եւ տաք վիճաբանութիւններ կը սպասուին. բայց որովհետեւ Ամստէրտամի բանականին (1904) վերաքննութեան հարց չկայ, հաւանական չէ որ առակտուցներ ծագին։

Աւելի շատ գործնական խնդիրներ պիտի քննուին։

Անուրանալի որ, միջազգային ընկերվարութիւնը խոշոր յոյսեր կատարեց իրական կեանքի մէջ, անեղծ պահել ուրձելով սկզբնական հանգանակը։ Ճիշտ այս ճակատէն ալ կը սպասուի համախնամարները, դաւաճան հոչակելով արդի ընդհանրվարականները, եւ իրենց վերապահելով ամբողջ Մարքսի ժառանգութիւնը եւ ուղղափառութիւնը։

Օրինակ, անոնք մասնակցեցան պատերազմը վարող դահլիճներուն, բոլորուելով ազգային միութեան շուրջը։ Ու մինչեւ այսօր ալ, շատ մը երկիրներու մէջ, մաս կը կազմեն խառն նախարարութիւններու։

Քար գայթակղութեան դարձաւ քաղքենի նոր կազմակերպութիւնը, Ազգերու Դաշնակցութիւնը, մանաւանդ այն օրէն ի վեր երբ Ֆրանսայի ընկերվարութիւնը ընկեր մը տրամադրեց, երեք անգամ ֆրանսական պատուիրակութեան։ Տակաւին քանի մը շաբաթ առաջ, այս խնդիրը նորէն վիճաբանութեան ենթարկուեցաւ փարիզի մէջ, եւ բուռն հակաճառութիւններէ յետոյ, փօլ Պոնքուռ հաստատուեցաւ իր պաշտօնին մէջ։

Համագումարը պիտի չանայ ընդհանրական բանաձեւ մը տալ այս փշոտ խնդրին շուրջ, որ սերտ կապ ունի զինաթափութեան, հետեւաբար եւ խաղաղութեան դատին հետ։

Արդարեւ, անոնք որ համամիտ են գործնապէս մասնակցելու Ազգերու Դաշնակցութեան աշխատանքներուն, կը պնդեն այս ուղեգծով միայն կարելի է ժողովրդավար դարձնել ընթեր կազմակերպութիւնը։ Անոնք յոյս ունին թէ պիտի սկզդեն եւ թոյլ չպիտի տան որ քաղքենի - աշխարհակալ արրերը գերակշիռ դիրք ունենան այնտեղ եւ պարտադրեն իրենց ռազմապաշտ քաղաքականութիւնը։

Այս տեսակէտին դէմ կանգնած են ուղղափառները, որոնք պատգամաւորութիւնները եւ պատերազմը խափանելու միակ միջոց կը նկատեն ճակատ ճակտի կռիւը, թէեւ ոչ համայնավարական ուղղութեամբ։

Այսպէս, Անգլիոյ Աշխատաւորական Անկախ Կուսակցութիւնը պատրաստած է բանաձեւ մը, որ մէջտեղ դնելով Ազգերու Դաշնակցութեան գինաթափութեան ձեռնարկներուն ձախողումը, անօգուտ կը հռչակէ կիսկատար միջոցները։ «Եկած ժամանակը միջազգային ընկերվարականներուն համար՝ անշահ դիրք բռնելու պատերազմին դէմ, համաշխարհային միացալ պայքար մղելով ընդհանուր գինաթափութեան համար, եւ ազմակերպելով բանուոր դասակարգին դիմադրութիւնը ո՛ր և է պատերազմի վտանգի դէմ»։

Եւ կ'առաջարկէ ի հարկին կասեցնել այն ճարտարագործութիւնները որոնք պատերազմի կը ծառայեն, մերժել գինուորութիւնը եւ ռազմանիւթի շինութիւնը, գինաթափութեան հինակ հանդիսանալ, առանց նկատի առնելու միւս ազգերը, շատ մերժել գինուորական վարկերը եւն.։

Երկրորդ կնճռոտ խնդիր մըն է գաղթական քաղաքականութիւնը։

Այստեղ ալ, արդի ընկերվարականները, մղուած՝ անողոք ականութենէն եւ Մեծ Պատերազմին դասերէն, միջին ճամբայ մը կը փորձեն։

Գոնէ այդպէս կը հետեւի Ցոյն անկախ աշխատաւորականներու բանաձեւէն։

Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան այս ձախ թեւը, յուսնելով հանդերձ Ասիոյ եւ Ափրիկէի գաղթավայրերու բնիկ ազգովուներուն զարթօնքը եւ ցեղային հաւասարութեան սկզբունքը, իր համակրանքը յայտնելով հանդերձ Զինաստանի, Իսպիպտոսի, Հնդկաստանի եւ ուրիշ երկիրներու ժողովուրդներուն, դրամատիրական աշխարհակալութեան դէմ անոնց մղած պայքարին առթիւ, հետեւեալ վերապահումը կ'առաջարկէ.

— «Ժամանակը եկած է վերջ տալու աշխարհիակալութեան ձեւին, որով ցեղ մը տէր կը դառնայ ուրիշի մը ճակատագրին։ Ո՛չ որ անմիջապէս կարելի չէ կատարեալ ինքնօրինութիւն եւ հպատակ ցեղի մը, պէտք է վարչական պատասխանատուութիւնը մէկ պետութեան ձեռքէն առնել եւ յանձնել միջազգային կազմակերպութեան մը, կարելի եղածին չափ շուտ գարգացնելու համար ինքնօրինութեան կարողութիւնը եւ աշխարհիակալ տիրապետութեան դէմ պաշտպանելու համար ժողովուրդը»։

Այս բոլոր փշոտ խնդիրներուն մէջ, մէկ բան պարզ է,— համագումարը աւելի քան երբեք ամուր ճակատ մը պիտի ձեւացնէ համայնավարութեան դէմ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՍՏՐԿՈՒԹԵԱՆ ՓԱՌԱԲԱՆՈՒՄԸ

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, քալիֆորնիոյ «Մշակ»ը (չէզոք) հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ. (10 Յուլիս).

— «Մարդիկ որ դեռ երէկ հազար կտոր կ'ըլլային եւ այ ու ձախ շանթեր կը տեղային, ազգի եւ եկեղեցիի, սովորութիւններու եւ ինքնուրոյն բարքերու պահպանութիւն խոյեան յայտարարելով ինքզինքին, եւ մեծ ալմուկ կը յարուցանէին բացի ու գոցի եղբայրատեաց վէճը հրապարակ ձգելով, այժմ, մէկ օրէն միւսը, մէկ ոստումով գոյներնին փոխած՝ հեռուէն գովքն ու փառաբանանքը կը կարդան ստրկօրէն իրաւակարգի մը եւ պետական կազմի մը, որուն իրենք ալ ներքնապէս չեն հաւատար։ Նոյն այս մարդիկը տարիներ շարունակ «աւազակ», «գատարկապորտ» եւ այլ եւ այլ նուաստացուցիչ ածականներով կ'որակէին հայութեան ամէնէն պաշտելի սրբացած մէկ գաւակը։ Երբ ան Զօրավարի հմայագեստով եւ յաղթանակներով պսակուած կուրծքին շքանշանները շարած օտար այս ափերը հասաւ, սկսան սեղանէ սեղան հրաւիրել ու քծնիլ անոր...։ Բարքերու եւ հոգեկան ի՛նչ ինկածութիւն։ Հայրենասէրի կեղծ դիմակին տակ անձնական շահեր փնտռող այդ կաչաղակները նոյն իսկ ղացան անոր յարգանքի մարդկայնական պարտականութիւնը, առանց անդրադառնալու թէ այդ անձնուէր հոգին իրենց ազատութեան եւ անկախութեան համար կռուեր էր այսօրուան «ընկեր եւ մտերիմ» յայտարարուած Թուրքերուն դէմ, Թուրքեր որոնց ձեռքերը դեռ թաց են հայ սրտահատոր սիրելիներու կարմիր արիւնով։

Այսպէս է եղած միշտ ինկածներու եւ անգոյն մարդոց հիանդոտ հոգեբանութիւնը, եւ այսպէս ալ պիտի ըլլայ։ Երկաթէ ձեռքի մը եւ տիրական ձայնի մը պակասէն, հոգեպէս եւ բարոյապէս ինկածներու Արշակաւան մը դարձեր է կարծես գաղթահայ իրականութիւնը, ուր հացկատակներու սերունդները կը քծնին ու կ'երկրպագեն բռնաւորներուն, ազատ հորիզոններու տակէն իսկ կը քծնին ու կ'երկրպագեն, կ'երկրպագեն ու կը քծնին կարմիր իշխանաւորներուն, առանց նուիրական որոշ իտէալ մը ունենալու։

Ստրուկներու հոգեբանութիւնն է այս եւ ստրուկներու փառաբանութիւնը։»

ՆՈՐ ՎԱՐԿ ՈՒՌԴՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Խորհրդային իշխանութեան ջրային ցնտեսութիւնը 11,300,000 րուբլի վարկ սահմանած է, զանազան հետազօտութիւններ եւ ուռոգումներ կատարելու համար Ազդրկովկասի մէջ։ Մուղանի դաշտին համար (Ադրբէջան) սահմանուած է մէկ միլիոն րուբլի։ Ղ.ներու ուռոգման համար (Հայաստան) մէկ միլիոն, Սարատարապատի ջրանցքին համար՝ 700,000, էջմիածնի ջրաւուղին համար՝ 655,000 րուբլի, որով 5000 տեսիատին պիտի ուռոգուի։ Ծրագրին համաձայն, ամբողջ Հայաստանի մէջ պիտի ուռոգուի 36,000 հէքթար հող։ վերոյիշեալ 11,300,000 րուբլիի վարկէն Հայաստանի բաժին կ'իյնայ 2,355,000 րուբլի։

ՕԴԱՅԻՆ ԱՐՇԱԻԸ

Մինչեւ թերթս մամուլը ղրկուած պահուն, լուր չկար երկու լեհ օդանաւորդներու մասին, որոնք Փարիզէն ճամբայ ելան ուրբաթ առտու, Ատլանտեանը կտրելու համար։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔԻՒՐՏԵՐԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԻՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն *Յառաջի*)

ՏԻԹՐՈՅԻԹ, 18 Յուլիս.— Մօտ երկու շաբաթ առաջ, Թրքական դեսպան Մուխթար պէյ Տիթրոյիթ եկաւ ու «սիրալիր ընդունելութիւն դտաւ իր չորս հազարէ աւելի Թուրք հայրենակիցներուն կողմէ», ինչպէս ատենին հաղորդեց Տիը Տիթրոյիթ Ֆրի Փրէսը։

Խիստ գաղտնի մնաց անոր առաքելութեան նպատակը եւ ատոր համար դժուար է ո՛ր եւ է գուշակութիւն ընել այդ մասին։

Այսքանը միայն ըսենք, որ Մուխթար պէյ, որուն գլուխէն կը կաթի երեսուն հազարէ աւելի քրիստոնեաններու արիւնը, «Հօթել Սթէյթլըր»ի ութերորդ յարկի պատուհաններէն երկու օր շարունակ ժպտեցա՛ւ «Տիրի Փրէս»ի թրքասէր խմբագիրներուն։ Իսկ այս վերջիններս վայրկեանը վայրկեանին արձագանգ եղան իր բոլոր շարժումներուն, եւ վերջին պահուն նկարել տուին շարժապատկերի մէջ ու ցուցադրեցին Տիթրոյիթի թատրոններուն մէջ։

Մուխթար պէյի այցելութեան անմիջական արդիւնքը կարելի է համարել այն շարժումը, որ անոր մեկնումէն յետոյ երեւան եկաւ Տիթրոյիթի փիւրտերուն մէջ։

Անցեալ կիրակի, Յուլիս 15, մաս մը Փիւրտեր սրահ մը քաշուած, խորհրդակցութիւն մը ունեցան եւ բոլորն ալ շեշտեցին անկախութեան պայքարին անհրաժեշտութիւնը ու երդուընցան նիւթական եւ բարոյական զոհողութիւններով կազմակերպել Ամերիկայի ամբողջ քրտութիւնը, ազատելով զայն Թրքական շրջանակներէ եւ ակումբներէ։ Անոնք պիտի ստեղծեն միացեալ ճակատ մը Թրքական բոլոր սադրանքներուն դէմ։

Գոհունակութեամբ արձանագրելով այս փաստը, կը հաւատանք, որ Ամերիկայի բոլոր Փիւրտերը պիտի հետեւին Տիթրոյիթի իրենց հայրենակիցներուն օրինակին, աշակցելով այդ պայքարին, որ երկրին մէջ յառաջ կը տարուի յանուն քրտական ազատագրութեան։

Հ. ԱԿԻՆԵԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԱԾ

Խիստ լաւատեղեակ աղբիւրէ մը կ'իմանանք թէ վիճենայի Մխիթարեաններէն ծանօթ բանասէր Հ. Ներսէս Ակինեան, որ երկու տարիէ ի վեր Հայաստան կը գտնուէր, էջմիածնի ձեռագիրները ուսումնասիրելու համար, բանտարկուած է երկու ամիսէ ի վեր։ Պատճառները անծանօթ կը մնան։

∴ *Ծանօթ մատենագիր Դաւիթ Անանուն երեւանէն Թիֆլիս եւ յետոյ Ռուսաստան փոխադրուելով, բանտարկուած է Մոսկուայի մէջ։*

∴ *Դաւանափոխ Սիմոն Յակոբեան Պերլին հասած է։*

∴ *Թաւրիզէն հասած նամակի մը համաձայն, յայտնի մարդիչ Վահան Զերազ գնդակահարուած է Լոռեցի Ագատ Մուրատեանի հետ։ Նամակագիրը՝ տարաբախտ երիտասարդին պոլսեցի մէկ բարեկամն է, բայց նորէն վերապահութեամբ կ'արձանագրենք այս լուրը։*

ՍՈՒՐԻՈՅ ՆՈՐ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

«Թայմզ»ի Պէյրութի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Սուրիոյ Սահմանադիր ժողովին կողմէ ընտրուած յանձնաժողովը, որուն պաշտօնն էր նոր Սահմանադրութեան նախագիծ մը մշակել, վերջացուցած է իր աշխատանքները։ Սահմանադրութեան գլխաւոր գիծերը հետեւեալներն են.

Սուրիա գերիշխան անկախ պետութիւն մըն է։

Իր հողամասը կը կազմէ այն որ անջատուեցաւ Օսմանեան կայսրութենէն։

Սուրիա քաղաքական անբաժանելի միաւոր մը կը կազմէ։

Սուրիա խորհրդարանային Հանրապետութիւն մըն է, որուն գլուխը կը գտնուի նախագահ մը։

Մայրաքաղաքն է Դամասոս։

Կրօնքն է իսլամութիւնը։

Սուրիոյ դրօշակին գոյներն են՝ կարմիր, ճերմակ եւ սեւ, դրուած հորիզոնական կերպով. երկայնութիւնը լայնքին կրկինն է. դրօշակին մէջտեղը, ճերմակին վրայ պիտի ըլլան երեք կարմիր աստղեր։

Հանրապետութեան առաջին նախագահը պիտի ընտրուի առժամեայ Սահմանադիր ժողովին կողմէ, երկու տարուան համար։ Իրեն յաջորդելիք նախագահները պաշտօնի վրայ պիտի մնան երեք տարի։

Հաւասարակշռութիւնը կը յարատեւի

Ինչպէս գրած էինք, կառավարութիւնը արգիլած է համայնավարներուն ցոյցը՝ կարշիի անտառին կամ Իվրիի մէջ։ Այս վերջին քաղաքին քաղաքապետը համայնավար ըլլալով, առջի օր հրաւիրուեցաւ Սէնի նահանգապետին քով, որ հրամայեց ետ առնել իր տուած արտօնութիւնը։ Քաղաքապետը մերժեց։ «Իւմանիթէ» այս լուրը տալով, կը հրաւիրէ կարմիրները նկատի չառնել դրուած արգելքը եւ մասնակցիլ այս օրուան ցոյցին, «բողոքելու համար պատերազմին և կառավարութեան բռնութեան դէմ»։

∴ *Ընդհ. դատախազը դատ բացաւ համայնավար «Լա վի Ուվրիէր»ի պատասխանատու տնօրէնին դէմ, ծաղրանկարի մը առթիւ որ կը համարուի «հրաւէր մարդասպանութեան»։ Ծաղրանկարը կը ներկայացնէ խորհրդարանական մը, Չինտէնպուրկի և Մուսոլինիի և «պրոլետար»ներու բազմութեան մը պատկերներով։ Մուրճ-մանգաղին տակը դրուած են սա խօսքերը. «Պրոլետարներ, պատժեցէ՛ք պատերազմին պատասխանատուները»։*

Իսկ հետեւեալ խօսքերը տպուած են ամպհովանիի մը վրայ, որ կը հովանաւորէ Փուանքառէն.— «Ֆրանսա, — 1,800,000 սպանեալ եւ ֆրանքը չորս սու»։ Իսկ տակը, սա նախադասութիւնը.

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԲԱՐԻ՞ ԹԷ ՁԱՐ ՆԱԽԱՆՁ

Ըսինք թէ աւելորդական ժողովուրդ ենք։

Ունինք նախանձեռնող ոգի, բայց աւելի յաճախ կը կապկենք ուրիշները։

Եթէ մէկը ժամուն չհնչելու գաղափարը յղանայ, անմիջապէս իր տասնեակներով հետեւորդները կ'ունենայ։

Մրցումը կը սկսի, եւ «գին կոտրելու» հայկական ճարպիկութիւնը իրապարակ կ'իջնէ։

Ուրիշ մը արեւելեան ասեղնագործութեան աւելորդը կը սկսի։ Այլեւս Հայեր պատրաստ կը սպասեն։ Շուտով մէջտեղ կ'ելլեն մրցակիցները։

Մէկը ինքնաշարժի վարիչ կ'ըլլայ։ Շատ չանցած, փարիզի փողոցները հայ շօֆէօրներով կը լեցուին։

Մէկ իոգի գոհարեղէնի միջնորդ կը դառնայ. անմիջապէս գատէի եւ լաֆայէթի ծանօթ սրճարանները հայ միջնորդներու բոյն կը դառնան։

Ուրիշ մը քաշքշուկի եւ ոռպի գործ կ'ընէ։

Մանաւանդ այս ճիւղին մէջ մրցումը իր գերագոյն աստիճանին հասած է։

Կը պատմեն թէ մարդիկ իրար կը լրտեսեն եւ կը հետապնդեն, ի հարկին ինքնաշարժով, հասկնալու համար թէ այսինչը ուսկի՞ց կ'առնէ գործը։ Ու անգամ մը որ հասկնան, ինչ վայրկեան վերջ կ'երթան «գին կոտրելու»։

Այս մրցումին մէջ շահողը կ'ըլլայ հրեայ վաճառականը, իսկ տուժողը՝ հայ աշխատաւորուհին։

կարգ մը պարագաներու մէջ օգտակար է օրինակ առնել, առանց ուրիշին վնաս պատճառելու։ Սակայն դժբախտաբար մեր մէջ մարմաջ մը կայ՝ հարեւանին վնասելով շահելու։

Ե՞րբ բան մը պիտի սորվինք իսկական եւրոպացիներու առաքինութիւններէն։

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԱԽԵՐԸ

Քիչ անդին հրատարակած ենք լուր մը, Լիթուանիոյ պատրաստութեանց, եւ տիրող ժտահոգութեան մասին։

Վերջին լուրերու համաձայն, Փարիզի գերմանական դեսպանին տեսակցութենէն յետոյ, Պ. Պռիան ծանուցագիր մը ուղղած է Լեհաստանի, յորդորելով չափաւոր շարժիլ Լիթուանիոյ հանդէպ։

Գերմանական թերթերը կը կարծեն թէ մարաջախտ Փիլզուտսքի կը խորհի լիազօրութիւն խնդրել Ազգերու Դաշնակցութենէն, ի հարկին Լիթուանիա արշաւելու, Քովնոն գրաւելու եւ ստեղծելու համար այնպիսի կառավարութիւն մը, որ յանձն առնէ ստորագրել Լեհաստանի պայմանները։

Կ'ըսուի թէ Ֆրանսան համաձայն է այս ծրագրին, իսկ մեծ դժուարութիւն կը տիրէ Գերմանիոյ մէջ։ Լիթվինօֆի Պերլին այցելութիւնը սաստկացուց այս չղագրգռութիւնը։ Կրակը արծարծողը Մոսկուան ըլլալով, շատեր կը կարծեն թէ կացութեան բանալին ալ հոն կը գտնուի։

Ռուսիոյ մէջ անխնայ յարձակումներ կ'ըլլան Լեհաստանի դէմ։ «Պէրլիներ Տակպլատ»ի թղթակիցը կը գրէ թէ՝ Մոսկուայի մէջ տիրող կարծիքը այն է որ աշունը խաղաղ պիտի անցնի, բայց 1929ի գարնան ծանր դէպքեր պիտի ծագին։ Ուրիշ խօսքով, պատերազմ պիտի ծագի Լեհաստանի եւ Լիթուանիոյ միջեւ։

ՊՈՄԲԱՎԱՃԱՌ ԱՇԽԱՐՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

92— ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑՔ

Ցաւօք կը հաղորդենք Ե. Ամիրեանի հայրենի գիւղին՝ Պոմբաւաճառի մէջ տեղի ունեցած ողբերգական դէպքի մասին։

Ամիրեանի հայրը՝ Ղազար Ամիրեան, ծանր հիւանդ էր։ Ամիրեանը ուզեց իր հօրը տանել Պոմբաւաճառ, որպէսզի հայրը իր մօտ ունենայ իր ընտանիքը։ Ամիրեանը ինքնաշարժով գնաց հօրը բերելու։ Ճանապարհին, երբ ինքնաշարժը մօտեցաւ Պոմբաւաճառի կամուրջին, կամուրջի պահակ զինուորները կանգնեցուցին ինքնաշարժը։ Ամիրեանը ինքնաշարժից դուրս եկաւ եւ ուզեց բացատրել, որ ինքը հիւանդ հայրը բերելու համար է եկած։ Զինուորները չլսեցին Ամիրեանի խօսքերը եւ սկսեցին ծեծել նրան։ Ամիրեանը ընկաւ գետնին։ Զինուորները շարունակեցին ծեծել նրան։ Ամիրեանը մեռաւ։

Ամիրեանի հայրը, որ ծանր հիւանդ էր, երբ լսեց որդու մահուան լուրը, մեռաւ։

Ամիրեանի կինը, որ հղի էր, վախեցաւ եւ վիժեց։

Ամիրեանի մայրը, որ ծանր հիւանդ է, ցնցուեցաւ այս լուրից։

Ամիրեանի քոյրը, որ ամուսնացած է Պոմբաւաճառում, ուզեց գնալ Ամիրեանի մարմինը բերելու, բայց ոչ ոք չհամաձայնեցաւ իրեն ուղեկցել։

Ամիրեանի ընտանիքը մնացել է առանց հոգատարի։

Ամիրեանի ընտանիքը ունի 1907 թուին ծնած մի որդի։

Ամիրեանի ընտանիքը ապրում է շատ ծանր նիւթական պայմաններում։

Ամիրեանի ընտանիքի անդամները ուղարկել են հեռագրեր Պոմբաւաճառի ոստիկանապետին, պահանջելով պատժել մարդասպանին։

Ամիրեանի ընտանիքի անդամները ուղարկել են հեռագրեր նաեւ Պոմբաւաճառի գաւառապետին, պահանջելով պատժել մարդասպանին։

Ամիրեանի ընտանիքի անդամները ուղարկել են հեռագրեր նաեւ Պոմբաւաճառի զինուորական հրամանատարին, պահանջելով պատժել մարդասպանին։

Ամիրեանի ընտանիքի անդամները ուղարկել են հեռագրեր նաեւ Պոմբաւաճառի զինուորական դատարանին, պահանջելով պատժել մարդասպանին։

Ամիրեանի ընտանիքի անդամները ուղարկել են հեռագրեր նաեւ Պոմբաւաճառի զինուորական դատախազին, պահանջելով պատժել մարդասպանին։

Ամիրեանի ընտանիքի անդամները ուղարկել են հեռագրեր նաեւ Պոմբաւաճառի զինուորական դատարանի նախագահին, պահանջելով պատժել մարդասպանին։

Ամիրեանի ընտանիքի անդամները ուղարկել են հեռագրեր նաեւ Պոմբաւաճառի զինուորական դատարանի դատախազին, պահանջելով պատժել մարդասպանին։

Ամիրեանի ընտանիքի անդամները ուղարկել են հեռագրեր նաեւ Պոմբաւաճառի զինուորական դատարանի դատաւորներ

ԼՈՒՅՍԻՆԻ ՄԱՀԸ

ԳԼՈՒԽ Ա

— Ա՛ղի, ես պատասխանեցի, ուրեմն դուք ինձ կ՚ուզե՞ք սպանել, ես որ ձեզ ոչինչ չեմ արել...

— Ոչ, ոչ, ես ձեզ չեմ ուզում սպանել, ես ուզում եմ ձեզ ողջ-առողջ տանել Ֆրանսիա, որպեսզի ձեզ դատեն ձեր արածների համար։

Ես ուզում էի ինչ-որ բան ասել, բայց ոչ մի խոսք չկարողացա արտասանել։ Ես ուզում էի ասել, որ ես ոչ մի հանցանք չեմ գործել, որ ես ոչ մի մեղք չունեմ, որ ես ոչ մի հրեա չեմ սպանել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ թաքցրել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ ուղարկել մահվան, որ ես ոչ մի հրեա չեմ դավաճանել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ թալանել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ ծեծել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ խոշտանգել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ ստիպել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ ստրկացրել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ ստրկավաճառել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ ծաղրել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ ծաղրանկարել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ ծաղրել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ ծաղրել, որ ես ոչ մի հրեա չեմ ծաղր

— «Միայն Ռուսերը պատժեցին իրենց ցարը, որ պատասխանատու էր պատերազմին եւ ոտքի կանգնեցան, իսկ մենք ողջ ձգեցինք մերինը, որ այժմ ոտքի տակ կ'առնէ մեզ»:

Հարցաքննիչ դատաւորը գրաւել տուաւ Թերթին 13,000 օրինակները, Հաշէթի մթերանոցին, լրագրին խմբագրատան եւ տպարանին մէջ:

Խորհրդաժողովը կը գործեն

Զաղրէպէն կը հեռագրեն թէ Խրուաթ երեսփոխաններու խորհրդաժողովը կը շարունակէ իր աշխատանքները: Խմբակցութեան գործադիր կոմիտէն պիտի կազմակերպէ պայքարը կառավարութեան կեդրոնաձիգ քաղաքականութեան դէմ եւ պիտի համախմբէ ազգային բոլոր ուժերը, իրենց սկզբունքները ընդունիլ տալու համար:

*** *Սերպ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց պետական պաշտօնատար մը, որ կ'ամբաստանուի թէ մահափորձ մը կազմակերպած է դահլիճին երկու խրուաթ նախարարներուն դէմ: Ուրիշ ձերբակալութիւններու կը սպասուի:*

Թուրքիոյ հին թղթադրամները

Թուրքիոյ ելմտական գործավարութիւնը հետեւեալ ազդը հրատարակած է.— 1.) Հին թղթադրամները մինչեւ Սեպտեմբեր 4 թուականը պէտք է փոխանակուին: 2.) Այդ թուականէն յետոյ հին թղթադրամները ոչ վճարման համար պիտի ընդունուին եւ ոչ ալ Հանրապետութեան թղթադրամով պիտի փոխանակուին: Հետեւաբար անոնք որ հին թղթադրամներէն ունին իրենց քով, մինչեւ Սեպտեմբեր 4ի պայմանաժամը պէտք է դիմեն թղթադրամներու փոխանակութեան պաշտօնատան:

Մուսուլի խռովութիւնը եւ Թրանսյուրտանը

Մուսուլի քարիւղին շահակից ընկերութեանց միջեւ բանակցութիւնները գրեթէ աւարտած են: Մանաւանդ լուծուած է խողովակներու հետեւելիք ճամբուն մասին յարուցուած վէճը: Կողմերուն միջեւ առժամեայ համաձայնագիր մը ստորագրուած է արդէն:

Իտալական բանակ ուղղ սահմանին վրայ

Պելկրատի «Պոլիտիկա»ն Շուշաքէն կը տեղեկանայ թէ Իտալացիները աւելի քան 100,000 զինուոր համախմբած են իտալեւեուկոսլաւ սահմանագլուխին վրայ: 15րդ զօրաբաժինը կեդրոնացած է Քլանա - Ֆիումէի շրջանին մէջ: Թրիէսթէի 12րդ զօրաբաժինը, որ կը գտնուի Իստրիայի շրջանին մէջ եւ Ալպեան 3րդ կիսաբաժինը, որ Թրեվիզի մօտ: Ակէ զատ, Ուտինէի 13րդ զօրաբաժինը նոյնպէս Թրէվիզի մօտերը կը գտնուի:

Բոլոր այս զօրաբաժինները թնդանօթ ունին:

«Պոլիտիկա» կ'աւելցնէ թէ 1924ին, Եուկոսլաւիոյ հետ բարեկամական դաշնագիր կնքելէ յետոյ, Մուսոլինի յայտարարած էր թէ Սերպիա այդ դաշնագիրը ստորագրեց՝ որպէս զի Իտալիա սահմանագլուխէն քաշէ իր զօրաբաժինները: Հիմա որ բարեկամական դաշինքին պայմանաժամը լրացաւ, Մուսոլինի դարձեալ իր զինուորները կը կեդրոնացնէ սահմանին վրայ՝ ցոյց մը ընելու նպատակով:

ԽՄԲ.— Պելկրատի Թերթին հաղորդած այս լուրը վերապահութեամբ պէտք է ընդունիլ:

Ուրիշ զինուոր. պատրաստութիւններ

«Տէյլի Մէյլ»ի Վարշաւայի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Լիթուանիա զինուորական մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէ լեհ սահմանագլուխին վրայ: Թնդանօթի կայաններ եւ փշոտ թելեր շինել կուտայ: Գիշերային հետազօտութիւններ կը կատարուին սահմանագլուխի երկայնքը:

Լեհեւլիթուանական սահմանագլուխին մօտ, Սլիթայի մէջ Լիթուանական ռազմանիւթի մթերանոց մը օդը ելաւ: Ինը զինուորներ սպաննուեցան և վաթսուն հոգի վիրաւորուեցան: Մեծ մասը մեռնելու վտանգին տակ են: Պայթումէն քանդուեցան քանի մը շէնքեր:

Կացութիւնը կը կնճռոտի երկու երկիրներուն միջեւ: Մեծ պետութիւնները կը խստացնեն իրենց դիմումները երկու հակառակորդներուն մօտ: Գերմանիա դիմած է Ֆրանսայի՝ խընդրելով որ խօսք հասկցնէ Լեհաստանի: Միւս կողմէ Լիթուանիոյ դիտել տրուած է, որ ո՛չ մէկ օգնութիւն պէտք է ակնկալէ Ռուսիայէն կամ արեւմտեան պետութենէ մը:

Եթէ ազգերու Դաշնակցութիւնը չկարենայ ոեւէ բան ընել, պատերազմը անխուսափելի կը նկատուի՝ Վիլնայի համար:

Նոր ներկրաշարժ Իզմիրի մէջ

Պոլիսէն կը հեռագրեն Օգոստոս 3 Թուականով.— *Նոր և ուժգին ցնցումներ զգացուեցան այսօր Իզմիրի շրջանին մէջ: Քաղաքին մէջ ցնցումները թեթեւ էին: Ջոհ չկայ:*

Խորհրդաւոր սխտ մը Անգլիոյ մէջ

Քանի մը օրէ ի վեր Լոնտոնի Թերթերը մտահոգութիւն կը յայտնեն խորհրդաւոր սխտի մը մասին, որուն զոհ կ'երթան միայն ոստիկաններ: Քանի մը հոգի մեռած են արդէն, իսկ հիւանդները ուշագրաւ թիւ մը կը կազմեն: Դիազննութեան համաձայն, զոհերը թունաւորուեր են աւրուած ուտելիքներով: Գաւառական կարգ մը քաղաքներու մէջ ալ ծայր տուած է հիւանդութիւնը:

Առողջապահական նախարարութիւնն ալ պաշտօնական զեկոյցով մը կը յայտնէ թէ համաճարակը (ժանտատենդ, աղեւտապ եւայլն) հետեւանք է աւրուած սերի եւ կաթի:

Կալլէսի երկրին մէջ 25 հոգի թունաւորուեր են, աւրուած խողեղէն ուտելով:

Ամուսնութեան եւ կիլպօ ո՞ղջ են

Քոփէնհակէն հեռագիր մը կ'ըսէ.— *Օսլոյի խորհրդարին դեսպանին կինը կ'ըսէր թէ «կրասին»ի մարդոց կարծիքին համաձայն, Ամունսէնն եւ կիլպօ կը գտնուին Ֆրանց-Եոզէֆի երկրին մէջ: Այժմ հետախուզութիւնները պիտի կատարուին այդ շրջանին մէջ:*

*** *Օդանաւորդ Պապուշքին եւ վալզ տեղեկագիր մը ներկայացուցին օգնութեան կոմիտէին, բացատրելով այն ծանր դժուարութիւններն ու վտանգները, որոնց ենթարկուեցաւ քանիցս «կրասին», իր վերջին հետազօտութեանց ընթացքին: Ամբողջ հինգ օր ստիպուեցաւ պայքարիլ փոթորիկին դէմ: «կրասին»ի պաշտօնէութիւնը թանկարժէք ուսումնասիրութիւններ կատարած է բեւեռի մասին:*

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Ջ. Ե. Ռ. միութեան փարիզի մասնաճիւղին կողմէ Այսօր կիր. առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Քլամառի անտառին մէջ, ադբիւրին մօտը:

Կը նախագահէ՝ Պ. Ն. ՕՀԱՆԵԱՆ

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Առնել Թրամուէյ թիւ 89 մէն Միշելէն կամ Փորթ Վէրսայլէն եւ իջնել Թէրմինիւս: Շոգեկառք՝ Ինվալիտէն, իջնել՝ Մէսոն-Վալ Ժլէօրի:*

Հ. Ց. Դ.

փարիզի *Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ վաղը Երկուշբ. իրիկուն ժամը 8.30ին* Rue des Ecoles *լա Շօփ Փարիզիէնի վերնայարկը:*

փարիզի *Աղբիւր Սերոբ խումբի ժողովը՝ այսօր կիր. առաւօտ ժամը 10ին,* 184 Ave. Italie.

Մարսէյլի «*Քրիստափոր*» *ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ վաղը Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:*

Ցէսինի *Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ վաղը Երկուշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 4ին ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայանալ անդամատեառով: Իսկ ժամը 6ին դասախօսական ժողով: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:*

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet *ին դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութիւնները (ֆրանկիախ, ջերմամիզութիւն): Մանաւոր լաթօռաթուառ: Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս): Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն:*

B. GINDINE

ԿԱՌՔԻ ԿԱԶՄԱԾՈՆԵՐ

Carrosseries

21-23 Quai de Seine. Paris Courbevoie.

WAGRAM - AUTO *կը սորվեցնէ ինքնաշարժ վարել 1928ի կառքերու վրայ եւ կը դիւրացնէ արտօնագրի ստացումը: Ամբողջ դասընթացք, կամ առանձին դասեր, սկսեալ 15 ֆրանքէ: 63 Ave. de la Grande Armée. Tél, Passy 79-43:*

ՁԱՇԵՑՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք 35 Bld. des Capucines

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

36, Rue de Bellefond, 36

PARIS (9e)

Մէթրօ՝ Poissonnière

Tél. Trudaine 88-77

Կ'ուզուին «Ձմեռապ»ի ձեռագործի, ռոքքոյի, Թել անցընելու եւ ամէն տեսակ ձեռագործի գործաւորուհիներ: Տեւական աշխատանք: Դիմել՝ կարապետեանի, 8 Rue Rampal, փարիզ: Մէթրօ Պելվիլ:

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

Վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքական գիտութեանց վարժարանէն:

106 Ave. Kléber, Paris (16e)

Շեռ. Passy 72.56

ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակարճ միջոցի մէջ ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները:

Կ'ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ շաբաթ) կէսօրէ վերջ ժամը 4—7.

Կ'ուզուին լաւ աշխատող գործաւորուհի՝ ձեռքի բրդեղէն հիւսուածեղէններու համար: Տեւական գործ ամբողջ տարուան համար, շատ լաւ վճարումներով: Օրինակներ շինել չգիտցողներուն կը ստանձնեմ սորվեցնել: Պարզ հիւսել գիտնալը բաւական է:

Դիմել՝ Տ. Մ. Հապօեանի, ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 4—6, 16 Bld. de la Villette: Métro Belleville.

24, RUE ST. LAZARE PARIS (9

ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ

VAHRAM DJÉNAZIAN

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑԻ

ՍԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՅԿ. ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

1bis Rue Hautefeuille, PARIS (6e). ՍԷՆ-ՄԻՇԷԼԻ ՄԷԹՐՕՅԻՆ ՊԱՏԿԵՐԻ

MAISON TOSSOUNIAN

Մասնաճիւղն է Ալէքսանդրիոյ (Եգիպտոս) համանուն տունին: Ունի եւրոպական լաւագոյն նպարեղէններ անմրցելի ժանրի Եգիպտական եւ կեսարական ապուխտ, պուլկարական քաշկավալ, քայի ճերմակ պանիր, պուլսական չիրուղ, Յունաստանի ձիթապտղէ, Համասիայի պամբա, Դամասկոսի փէստիլ եւ ընկոյզ, Հալէպի ղուր եւ մանաւանդ անդրարեւելեան փիլաւցու անմոռան ԲՐԻՆձ: Մասնաւոր ղարդն է այս տունին, եւ դեռ քաղմաթիւ ուրիշ ղէնները, եւայլն, եւայլն, եւայլն:

Մատակարար մայրե՛ր, դուք որ բծախնդիր էք ձեր խոհանոցին ու կը գուրգուրաք ձեր ամուսիններուն քաղցին վրայ, հկէ՛ կը ԱՐԴՅՈՒՆԻՒՆԸ ձեր փնտռածն է:

ՏՕՔԹ. ՎԱՀՐԱՄ Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

փոխադրուած է 34 Rue de Moscou, մէթրօ՝ Rome, Թուամ.

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—5

Մասնաւոր ժամադրութիւն ուզողները պէտք է որ վերագրեալ հասցէին:

ԲԺՇԿԱ-ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ

ՏՕՔԹ. ՍԷԹԵԱՆ

38, Ave. St. Ouen PARIS (18me) Tél. MARCADET

Ընդհանուր հիւանդութիւններ սեռամիզային, վիներ թոքի, կանանց հիւանդութիւններ. վիրաբուժական դութիւն, էլեկտրադարմանում:

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ Ակռայի դարմանում, քաշել 10 արուեստական ճերմակ ակռայ 20 ֆրանք, ոսկի քուր ֆրանքէն սկսեալ:

ԱՄԷՆ ՕՐ ՈՒ ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՑ Է

SEVAN

CONSERVES ET SALAISONS

PRODUCTION KARABIAN

MARQUE DEPOSÉE

SOLUTION

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՈՒՆԵՐՈՒՆ

ԸՆԵԼ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք

լաւ շահելու համար ձեր շինելիք լուսանկարները ապակիի միջոցաւ շինուած լուսանկար նման յստակ, մաքուր եւ անմրցելի օրէն յաջող ըլլան, գնեցէք նորատիպ, կատարեալ գործեալ, խիստ փոքր ծաւալով եւ թեթեւ (տես պատկերը) վայրկենական լուսանկարի մեքենաները՝ տատ մը: Այն մեքենաներուն մէջ լուսանկարները կարներէն հետաքրքրուղներուն ձրիաբար կը ղրկեմ:

ՄԵՔԵՆԱՅԻՆ ԳԻՆԸ՝ 1300 ՖՐԱՆՔ

Դիմել՝ H. FÉRMANIAN

10 Rue de Falicon, NICE, A. M.

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏ

Կը զբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքային եւ պատժական դատերով: Կը ստանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արկածներու եւ վաճառականութեան վերաբերեալ դատական գործեր, ինչպէս նաեւ ապահովագրական վէճեր: Կը խմբագրէ ամէն տեսակ actes (baux, vente et nantissement de fonds de commerce, constitution et liquidation de sociétés). Քրանսահպատակութիւն ուզողներու համար կը կատարէ վարչական ձեւակերպութիւնները լաւագոյն պայմաններով:

ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 9.30-12 և ժամադրութեամբ

13 Rue Béranger, Métro République, Tél. Archives 15-14

ՓԼԱՔՆԵՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

18 ՖՐԱՆՔ ՅՈՒՆՈՒԱՐԷՆ

Ջուտ խաղողէ անարատ օղի (Պօրտօ պատրաստուած), արեւելեան նպարեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, աղի ձուկեր, յունական ձէթ, ձիթապտղ, էրմիս գմնսէրվներ, Թէյ եավրու, անուշեղէններ եւլն.:

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ ՔՈՎ

28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Ménil. 61-85

Métro Belleville Tramway 5 եւ 26

Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9,30

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԹԻԹԵՂԵԱՅ ԵՒ ՄԵՏԱՂԵԱՅ ՏՈՒՓԵՐՈՒ

ՄԵԾ ԱՐԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՐԱՆԱԿ

ՄԱՆՏԻԿԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

11 Passage Ronce, Paris (20e). Tél. Ménil. 63-30, մէթրօ Couronne

Նաեւ կը նորոգուին՝ կրամոֆոններ, աշխատանոցի գործիքներ եւ տնական առարկաներ:

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48 Rue Montmartre (*Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջին*)

Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը հաստատած կը խնամէ ներքին եւ կանանց, վէներական եւ մորթի հիւանդութիւնները:

Tél. Central 73-38 Métro: Sentier կամ

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30—6, բակի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12:

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ ԵՒ ԳԱՄԵՐ ԲԵՆԻԱՄԻ

ԻՐԱՒԱԳԷՏՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՅ ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌԻՆ

8 Ave. Frémiet, Métro: Passy Tél. AUTEUIL

կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական եւ ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս միջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն խնդիրներու հետապնդումը:

Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ՝ լաւ պայմաններով

Կ'ընդունին՝ ամէն օր (բացի կիրակիէ) ժամը 9էն կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ:

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEV

Տէր եւ Տիկնէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններու գէտը կ'ընդունի Գ., Բ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5; կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3; ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19, կիրակի 9—12:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՀԱՐԱՉԱՔ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն } 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 7 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

7 AOUT 1928

Տ. ՏԱՐԻ Թիւ 718 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

Դէպի պատերա՛զմ...

Քանի նորանոր շանթարգելներ կը հնարուին պատերազմը կանխելու համար, այնքան շատ կը խօսուի պատերազմի վտանգի մասին:

Ահազանգ՝ բուն աշխարհակալներուն կողմէ, քաղքենի-ամատիրական շրջանակներէ: Ահազանգ՝ խորհրդային իշխանութեան պաշտօնական ժողովներէն եւ բեմերէն:

Երկիւղը վառ պահելու համար, հիմքեր ալ չեն պակսիր: Ոչ կ՝ իտալիոյ «պայթելու կամ տարածուելու» աղաղակն էր որ կը թնդացնէր մթնոլորտը: Այսօր՝ լեհ-լիթուանական վէճը: Լիթուանիա, որ 18րդ. դարուն ինկած էր Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ լուծին տակ, Մեծ Պատերազմին շնորհիւ դարձաւ անկախ պետութիւն (1918 Փետր. 16) եւ 1921 Սեպտ. 21ին մտաւ պետութիւններու Դաշնակցութեան մէջ: Բուն մայրաքաղաքն է Վիլնա, որ կը գտնուի Լեհաստանի ձեռքը:

Այս իսկ պատճառով, դատ ունի այդ հարեւան հզօր պետութեան հետ: Անցեալ տարի, սաստկացաւ վէճը եւ կացութիւնը այնքան ծանր կը համարուէր, որ Ազգերու Դաշնակցութիւնը ժիջամտեց: Ժրնեւ կանչեց երկու երկիրներուն լիազօրները, եւ չափաւորութեան յորդորներ տուաւ: Թելադրեց դիւանագիտական միջոցներով կարգադրել վէճը:

Աւելի ճիշտ, երես դարձուց Լիթուանիոյ, քանի որ Վիլնան հաստատի տրուած է դեսպաններու ժողովին կողմէ, Ազգերու դաշնակցութեան վաւերացումով:

Այս յորդորներն ու ձգձգումները ուրիշ արդիւնք չունեցան, եթէ ոչ աւելի սրել կիրքերը: Եւ ահա նորէն փոխադարձ սպառնալիքներ ու գանգատներ: Մինչեւ անգամ, զինուորական պատրաստութիւն, երկու կողմէն ալ: Զափազանցութիւններ կան տրրտած լուրերուն մէջ. բայց անվիճելի է կացութեան փափկութիւնը: Եթ մայրաքաղաքներուն ուշադրութիւնը նորէն դարձած է պի վարշաւա և Քովնօ: Լեհաստանը ուղղակի քաջալերողներ ն, ինչպէս եւ անոր դէմ ակռայ կճարտողներ:

Առաջին գծին վրայ կը գտնուի Ֆրանսան, որ չի հանդուրր Լեհաստանի տարածման: Փարիզի պաշտօնական օրկանը այժմէն կ՝ ահազանգէ, որպէսզի Ազգերու Դաշնակցութիւնը ջոցներ ձեռք առնէ եւ թոյլ չտայ որ գործը պատերազմի նգի: Անոնք յայտնապէս ուժ կուտան Լեհաստանի: Կիսաշտօնական «Թան»ը կը զարմանայ որ գերմանական կառրութիւնը չափաւորութեան խորհուրդ տուած է Լեհաստանի, նչդեռ այս «վերջինը միշտ հաշտարար ոգի եւ անսպառ համրութիւնը ցոյց տուած է Լիթուանիոյ վարչապետին ձարտանական արտայայտութեանց հանդէպ, որոնք իսկապէս գրիչ են»:

Գնդողներ կան թէ Լիթուանիոյ կռնակը կեցած է խորհրդին իշխանութիւնը, որ առանց ատոր ալ շատ վէճեր ունի հաստանի հետ: Խորհրդային թերթերը անընդհատ սլաքներ տեղացնեն Լեհաստանի դէմ, մեղադրելով թէ կը զրգռէ ու զինէ Ուկրայնացիները եւ կովկասցիները, խորհրդային իշանութիւնը տապալելու համար:

Կասկած չկայ որ Լեհաստանի համար ձեռնտու է Ռուսիոյ ատրացումը: Հզօր եւ միաձոյլ Ռուսաստան մը կրնայ միշտ ռնգ սպառնալ նորազատ Լեհաստանի: Ատոր համար ալ, պրշաւա կը խրախուսուի Անգլիոյ կողմէ, որ նմանապէս չի նդուրժեր զօրաւոր Ռուսաստանի մը գոյութեան: Միւս ղմէ, գաղտնիք չէ որ կովկասի Անկախութեան Կոմիտէին ռոմէթէյ»ի խմբակին) մէկ ծայրը կը գտնուի Վարշաւա:

Այս թնճուկին մէջ դեր կատարել, կամ կրակէն շագանակ նել կ՝ուզէ նաեւ Գերմանիան, որուն ձայնը հետզհետէ կը ործնայ:

Տիրող կարծիքին համաձայն, Գերմանիա կրնայ գործիք դառլ խորհրդային իշխանութեան ձեռքը, վնասելու համար Լեհասնի: Օրինակ, հաւատացողներ կան որ եթէ ապստամբութիւն գի Ուկրայնայի մէջ, եւ Լեհաստան միջամտէ, Մոսկուան կարացնելու կամ նոր աւար ստանալու համար, Գերմանիա նայ կռնակէն զարնել: Նոյնը՝ լեհ-լիթուանական պատերազմի պարագային: Դժուար է հաւատալ այսպիսի արկածախնութեան մը. բայց Գերմանիա անշուշտ պիտի փորձէ արգնել իր դիրքը, Հենոսը պարպել տալու կամ «Անշլուս»ի դիրը լուծելու համար:

Ուշագրաւ է որ, Գ. Միջազգայինի վերջին համագումարին ջ, ոչ միայն շեշտուեցաւ պատերազմի վտանգը, այլ եւ ազիրներ մշակուեցան, անոր դէմ կռուելու համար: Համարին մասնակցող օտար պատուիրակները որոշ հրահանգ ստացած են, աւելի գործօն դեր կատարելու իրենց պատնած երկիրներուն մէջ, եւ ի հարկին ըմբոստութիւններ սարու, որպէսզի Լատուին աշխարհակալ ուժերը:

Այս բոլոր իրադարձութեանց առթիւ, մե՞ղք է հարցնել թէ չ կը մտածեն Երեւանի մէջ. քանի ոի կովկասի եւ մասնաապէս Վրաստանի անունն ալ շատ կը լիշուի նոր արկնդրութեանց լուրերուն մէջ...

Զենք պնդեր թէ մատնանշուած կասկածելի շարժուձեները պատճառ պատերազմի պիտի յանգին, կամ թէ ճիշտ են որ վրդովիչ լուրերը: Բայց գիտենք որ, Լեհաստանի նախանութեամբ սկսած գործողութիւն մը, նոյնիսկ Լիթուանիոյ , չի կրնար իր հետեւանքները չունենալ Կովկասի մէջ:

Արդ, երեւանը, նկատի առնելով տեղական պայմանները, ական կը համարէ՞ Կոմինտէրնին տուած հրահանգները, մուխ հեռանկարին առջեւ:

Եւ այս հարցումը անոր համար որ, Հայաստանի վարիչնեմէջ այս միջոցին շա՞տ է տարածուելը իրար սեւցնելու եւ պարէզէն քշելու ախտը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՔՍՏՄՆԵԼԻ ՊԱՏԿԵՐ

Պէյրութի «Ազդակ»ը նորէն անդրադառնալով գաղթականներու մէջ տիրող անձուկի բարքերուն եւ ապականութեանց, կը գրէ (28 Յուլիս).

— «Ինչո՞ւ ուրանանք, անբարոյականութիւնը վրանաքաղաքի բոլոր կողմերէն գրեթէ կը սողոսկի: Այէն երկրէ և կլիմայէ հաւաքուած, տարբեր նկարագրի եւ սովորութեանց տէր ընտանիքներ կողք կողքի բնակութիւն հաստատած եւ որդեգրած են իրարու աղտոտ նկարագիրները: Մեծ մասամբ Թրքախօս, Թուրքի պէս հայհոյող եւ անբարոյական դարձած են հոն բնակող մեր հայրենակիցները: Լաւերը, անշուշտ կը գտնուին, բայց հալածկերպած են ապականած միջավայրի պայմաններուն: Գինեմոլութիւնը, մեր վրանաքաղաքներուն մէջ, Սուրիոյ բոլոր մասերէն աւելի զարգացած է, կրնայ ըսուիլ: Հայհոյութիւնը սարսուռ կը պատճառէ հոն այցելող պարկեշտ Հայու մը:

Եւ այս աղէտը կը շարունակուի տարիներէ ի վեր միեւնոյն թափով:

Կոիւ, ձնծկուռք, հայհոյութիւն եւ եղբայրասպանութիւն մէկ կողմէն, հիւծախտը միւս կողմէն կը մրցին լրացնել Թըրքական ջարդերուն եւ տարագրութեանց պակաս թողածը:

Այժմ ամենէն անհրաժեշտ եւ անմիջական միջոցներ պէտք են, վրանաքաղաքներէն հեռացնելու համար տուն վարձելու կամ շինելու ի վիճակի եղողները, որոնց թիւը վստահ ենք որ հարիւրներու կը հասնի: Պէտք է աշխատիլ համոզելու համար մեր այդ հայրենակիցները, որ փրկութիւն չկայ այդ ճանապարհին մէջ, ուրկէ իրենք կը քալեն: Պէտք է ըմբռնեն անոնք որ դէպի գերեզման կը տանին իրենց զաւակները եւ իրենց հետ ուրիշներ, որոնք ոչ միջոց ունին եւ ոչ ալ կարելիութիւն տուն վարձելու եւ այդ ժխորէն դուրս ելլելու:

Մեր խօսքը կը վերաբերի գլխաւորաբար ունեւոր դասակարգին, որոնց թիւը քիչ չէ վրանաքաղաքներուն մէջ: Անհրաժեշտ մեզք եւ ոճրագործութիւն է, մնալ այդ ճահիճին մէջ, երբ միջոցներ ունին դուրս գալու անկէ եւ հաստատուելու քաղաքին մէջ կամ շրջակաները:»

ԹՈՒՐՔ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Բանաստեղծ Նազըմ Հիքմէթ պէյ, որ ասկէ առաջ համայնավարական խնդրով դատապարտուած էր Անկախութեան ատեանին կողմէ, Ռուսիայէն Թուրքիա մտած ըլլալով, ձերբակալուած եւ Էնկիւրիի եղեռնադատ ատեանին դրկուած է:

Նազըմ պէյ երիտասարդ բանաստեղծ մըն է եւ ծանօթ է իր ուժեղ քերթուածներով: Ցետոյ, համայնավար կուսակցութեան մէջ մտած էր եւ երբ բանուորները խռովութեան մղելու ամբաստանութեամբ կը հետապնդուէր, Ռուսիա փախաւ:

Ցիշեալը համայնավարական կարգ մը համաժողովներու մասնակցած է, իբր Արեւելեան հատուածին ներկայացուցիչ:

Անգլիացին Ֆրանսա հասան 11,000 լեգէոնականներ, 1914ի ռազմադաշտերը պտտելու համար:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ՑՈՅՑԸ ԽԱՓԱՆՈՒԱԾ

ՄՕՏ ԵՐԿՈՒ ՀԱԶԱՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

«Իւմանիթէ», Ֆրանսայի համայնավարներուն կեդրոնական օրկանը, կիրակի առտու խոշոր տառերով կը յայտարարէր թէ ծանօթ բողոքի ցոյցը տեղի պիտի ունենայ Իվրիի քաղաքապետարանին մէջ, հակառակ ամէն բանի:

Կառավարութիւնն ալ, իր կարգին, որոշած էր խափանել զայն, հակառակ բոլոր փորձերուն:

Արդէն Շաբաթ օր շարժման մէջ դրուած էր ոստիկանութիւնը: Նոյն գիշերը, համայնավարները ժողով մը գումարեցին Սիրք տը Փաոիի մէջ: Այս առթիւ, մանաւանդ ժողովին փակումէն յետոյ, զանազան պատճառներով ձերբակալուեցան 250—300 հոգի, որոնց կարգին շատ մըն ալ կարմիր պահակներ եւ օտարականներ: Գիշերը ուշ ատեն, «Իւմանիթէ»ի խմբագրատան դիմացը, սրճարանի մէջ ձերբակալուեցաւ երեսփոխան վայեան Քութիւհիէ, թերթին խմբագրապետը, որ քսանըչորս ժամ բանտարկուելէ յետոյ, ազատ արձակուեցաւ:

Կիրակի առտու, ոստիկանական կարեւոր ուժեր կեդրոնացուած էին Իվրիի մէջ: (Կարգ մը թերթեր մինչեւ 3500 կը հաշուեն կառավարական ուժերուն թիւը): Առտուն կանուխէն ոստիկանները գրաւեցին քաղաքապետարանին այն երեք սրահները ուր տեղի պիտի ունենար բողոքի ցոյցը: Բաց թողուեցաւ միայն քաղաքապետարանին դուռը, որպէսզի ժողովուրդը չխեղդուի սովորական գործերու համար: Կէս օրին, Իվրի գնաց նաեւ ոստիկանական տեսուչ Պ. Քիաի, իր օգնականներով, անձամբ վարելու համար գործողութիւնները: Փարիզի հրշէջները դիրք բռնած էին Ջուրի ծորակներուն մօտ, իսկ զօրաւոր պատուար մը քաշուած էր բոլոր կասկածելի կէտերուն վրայ: Ցուցարարները սկսան հաւաքիլ փոքր խումբերով: Ոստիկանները թոյլ չէին տար թափօր կազմել, եւ անոնք որ կ՝անսաստէին հրամանին, անմիջապէս կը ձերբակալուէին: Նոյն արգելքին հանդիպեցան փարիզի դուռներէն հասած ցուցարարները: Այնպէս որ, առաջին առթիւ 1839 հոգի ձերբակալուեցան, իբրեւ հրամանի անսաստող կամ ոստիկանութիւնը անարգող: Ատոնց մէջ էին Իվրիի քաղաքապետին օգնականը (համայնավար), որ ձեռք վերցուցած էր ոստիկաններուն վրայ, երիտասարդ համայնավարներու վարիչներէն երկուքը, փախստական երեսփոխան Տիւքլոյի եղբայրը եւն.:

Իրիկուան դէմ կալանաւորներէն մեծ մասը արձակուեցան եւ ութ հոգի միայն վար դրուեցան:

Ձերբակալուած էին նաեւ շատ մը կիներ, բայց ոստիկանական տեսուչը անմիջապէս արձակել տուաւ զանոնք:

Այս գործողութեանց պահուն, ոստիկանութեան մէկ օգնականը կը յածէր քաղաքին վրայ, եւ անթելով ժամը ժամին կը հաղորդէր ցուցարարներուն շարժումները:

Լեհ օդանաւորդներ ձախողեցան

Շաբաթ եւ Կիրակի անհամբեր լուրերու սպասելէ յետոյ, հեռագրական գործակալութիւնները կրցան ստուգել որ երկու լեհ օդանաւորդները, Իզիկովսքի եւ Քուպալա, ծովը ինկած են Շաբաթ օր, ժամը 4.45ին: Գերմանական «Ամմոս» շոգենաւը յաջողեցաւ օգնութեան հասնիլ եւ փրկել երկու օդանաւորդները, իսկ օդանաւը փճացած է: Օդանաւորդները, որոնք փրկուեցան Փորթուկալի ծովեզերքին բացերը, 170 քիլոմեթր հեռուն, օդին մէջ մնացած են 35 ժամ: Ճամբայ ելեր էին Ուրբաթ առտու, փարիզէն Նիւ Եորք երթալու համար: Հաւանաբար Շաբաթ առտու կը գտնուէին փարիզէն 3000 քիլոմեթր հեռու, Ատլանտեանի վրայ: Ցետոյ հաշուելով որ չպիտի կրնան շարունակել արշաւը, որոշեր են վերադառնալ և ծովը ինկեր են:

Վերջին լուրի մը համաձայն, պէնզինի խողովակը աւրուած ըլլալով, օդանաւորները փորձեր են ծովը իջնել, Ֆինխմէէի հրուանդանէն 60 մղոն անդին: Բայց օդանաւորդը այնքան ուժգնութեամբ զարնուած է ջուրին որ, թեւերը ջախջախուեր են: Օդանաւորդներէն մէկը իյնալով «Ամմոս» շոգենաւին մէջ, վիրաւորուեր է թեւէն: Երկու հերոսները փարիզ կը սպասուին այսօր:

Ընկերվարական Գ. համագումարը

Կիրակի առտու տեղի ունեցաւ Ընկերվարական-Աշխատաւորական Միջազգայինին Գ. Համագումարին բացումը, Պրիւսէլ, ժողովուրդի Տան մէջ: Ներկայ էին 600 պատուիրակներ եւ հարիւրաւոր ունկնդիրներ: Նախ բոլորը յոտնկայս երգեցին «Ինթերնասիոնալ»ը: Նախագահական աթոռները գրաւած էին Պ. Պ. Վանտէրվէլտ, Հէնտերսըն, Ատլեր եւ Վան Ռօզպրոք:

Առաջին ճառը խօսեցաւ Հէնտերսըն (Անգլիացին), որ ներկայացուց վերջին տարիներու աշխատանքները, սկսելով Համպուրկի եւ Մարսէյլի համագումարներէն: «Այժմ Պրիւսէլի մէջ պիտի քննենք, ըսաւ, այժմէական, ստիպողական խնդիրներ, շինարար գործունէութեան ծրագիր մը պատրաստելու համար: Մեր հոգերուն առաջին շարքին վրայ կը դնենք գժուարին եւ կենսական խնդիր մը — գաղթային հարցը: Պիտի ուսումնասիր-

---

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՄՈՌԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՐՏՔԸ

ՇԱՐԺԻ ՀԱՅ ԶՈՀԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

"ՅԱՌԱՋ,,Ի ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

61րդ Ցանկ

	Ֆր.
Լոնտոնէն, Cityին մէջ հաւաքուած, նախածեռնութեամբ Պ. Մարկոս Քէշիշեանի 67:17:0 սդլ. Midland Bankի N°982550 թիւ չէքով	8,407.20
60րդ ցանկին գումարը	80,642.65
ընդհ. գումար	89,049.85

×

ՅՄՄԲ.— Ցանկը փակելու համար, կրկին կը յիշեցնենք փութացնել առակս հաշիւները (տորք, Փէշթա եւն.):

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂԻՒԹ ՄԸ ՏԻՐ ՁՕՐԻ ՄԷՋ

Պէյրութի մէջ, կարեւոր խորհրդակցութիւն մը կատարուած է մարզպանին նախածեռնութեամբ, տէր Ձօրի մէջ 500 ընտանիքէ բաղկացած հայկական գաղութ մը հաստատելու համար:

Վերջնական որոշում չկայ տակաւին:

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՈՐԲԱՆՈՑԸ ԵՒ ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՄԸ

Ամերիկեան Նպաստամատոյցը ծախու հանած է Անթիլիասի մէջ ունեցած ստացուածքը՝ որբանոցի ամբողջ շէնքերն ու հողերը:

Պէյրութի «Ազդակ»ը դիտել կուտայ թէ Անթիլիասի որբանոցի շէնքերն ու հողերը, ամէն յարմարութիւն ունին կանոնաւոր երկրորդական վարժարան մը կամ ո եւ է ազգային վերին հաստատութիւն մը ըլլալու: Մանաւանդ որ ամէնէն նպատակայարմար վայրն է կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան աթոռանիստ քաղաքը ըլլալու:

«Մենք վստահ ենք թէ ամերիկեան նպաստամատոյցը, որ այնքան մեծ զոհողութիւններ ըրած է մեր ժողովուրդին համար, չի պիտի խնայէ ամէն դիւրութիւններ, երբ մեր ազգային վերին ժարմիններն ու հոգեւոր պետերը պաշտօնական դիմումներ կատարեն եւ խնդրեն մեր որբերու քրտինքով եւ աշխատանքով շքեղացած այդ սեփականութիւնը ազգին տրամադրել»:

ԹՐՔԱԿԱՆ ՆՈՐ ԱՅԲՈՒԲԵՆԸ ԿԱԶՄՈՒԱԾ

Լատին այբուբենի կազմութեան յանձնախումբը, որ բաւական ատենէ ի վեր ժողովներ կը գումարէր Էնկիւրիի մէջ, իր աշխատութիւնները աւարտած եւ այբուբենը պատրաստած է:

Նոր այբուբենին մէջ իւրաքանչիւր ինչիւնի համար մէկ գիր որոշուած է: Միջազգային այբուբենին մէջ գտնուած ոչ մէկ գիր ընտրուած է: Նոր տառերուն ձայնաւորներէն են a e i o: Ատոնցմէ երկար ինչում ունեցողներուն վրայ շեշտեր դրուած են: Գալով բաղաձայններուն, ճի համար ընտրուած է c գիրը, իսկ չ կամ ջի համար ալ նոյն գիրը կը գործածուի տակը *սեդիլ* մը աւելցուած: Շ գիրին համապատասխան ընտրուած է՝ սեդիլով, ժի համար j կը գործածուի:

Թրքական նոր այբուբենին մէջ գլխագիրի գործածութիւնը պարտաւորիչ չէ նկատուած: Գլխագիրի տեղ, սովորական գիրերը մեծ պիտի գրուին միայն:

Ազդակ կը գրէ թէ յանձնաժողովին պատրաստած այբուբենը վերջնական ձանգամանք մը չունի. պիտի քննուի աւելի ընդարձակ յանձնախումբի մը մէջ եւ հաւանական է որ կարգ մը փոփոխութիւններու ենթարկուի:

ԿՂԶՈՒԽ ՀԱՐ ՉԻ ԽՈՒՐՀԸՍԿ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՏԵՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆՆԵՐԸ

Ա. ԻՄԱՍԵՐԸ

Ինչպես տեղեկացանք տարեսկզբին, Ազգային Ժողովի նախագահ Ա. Ալեքսանդրովիչ Խուրխուրովը հրաժարական տվեց իր պաշտոնից։ Նրա հրաժարականի պատճառները, ինչպես հայտնի է, ոչ թե առողջական վատ վիճակն է, այլ ուրիշ պատճառներ։ Ինչ պատճառներ, դրանց մասին մենք ոչինչ չգիտենք։ Ինչ էլ որ լինի, Խուրխուրովը հրաժարվեց նախագահի պաշտոնից, և նրա տեղը զբաղեցրեց Ա. Իմասերը։

Ա. Իմասերը ծնվել է 1903 թվին Ղազախում։ Ավարտել է Ղազախի ուսուցչական ինստիտուտը։ Ուսուցչական ինստիտուտն ավարտելուց հետո նա աշխատել է որպես ուսուցիչ, ապա՝ ինստիտուտի դասախոս։ Ինստիտուտում նա դասավանդել է հայոց լեզու և գրականություն։ Ինչպես տեսնում ենք, Իմասերը ոչ միայն հայ է, այլև հայ գրականության մասնագետ։ Ինչպես հայտնի է, Ղազախում հայերի թիվը հասնում է 100,000-ի։ Նրանց մեծ մասը ապրում է Ալմա-Աթա քաղաքում։ Ղազախի հայերը ունեն իրենց դպրոցները, թատրոնը, մամուլը։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ծնվել է Ղազախում, և նրանց համար հայերենը մայրենի լեզու չէ։ Ղազախի հայերի մեծ մասը հայերեն գրել-կարդալ չգիտի։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է խոսում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է կարդում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է մտածում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երազում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է սիրահարվում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է ամուսնանում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներ ունենում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներին դաստիարակում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներին սիրում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներին պատժում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներին ծեծում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներին սպանում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներին թաղում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներին մոռանում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներին հիշում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներին կարոտում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներին սպասում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներին գտնում։ Ղազախի հայերի մեծ մասը ռուսերեն է երեխաներին կորցն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴԱՏԱԽԱԶԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԵՋ

(Խորհրդային Միություն)

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Դատախազ Միքելսոնը հրաժարական է տվել իր պաշտոնից՝ Հուվերի կառավարության հետ տարաձայնությունների պատճառով։ Միքելսոնը հրաժարվել է ստորագրել Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Գերագույն դատարանին ներկայացվելիք այն դիմումը, որով պահանջվում է Սակկո և Վանցետտիի մահապատիժը հետաձգել։ Միքելսոնը հայտարարել է, որ Սակկոյի և Վանցետտիի գործը ամբողջովին կեղծված է։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Գերագույն դատարանը հրաժարվել է վերանայել Սակկոյի և Վանցետտիի գործը։ Նահանգապետ Ալեն, որին դիմել էին Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները, հրաժարվել է ներում շնորհել դատապարտյալներին։ Ներում շնորհելու իրավունքը Մասաչուսեթսի նահանգում պատկանում է նահանգապետին։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Գերագույն դատարանի և Մասաչուսեթսի նահանգապետ Ալենի որոշումներից հետո Սակկոյի և Վանցետտիի մահապատիժը պետք է կատարվեր օգոստոսի 10-ին։ Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները դիմել են նահանգի գերագույն դատարանին, որպեսզի վերջինս վերանայի գործը։ Նահանգի գերագույն դատարանը մերժել է դիմումը։ Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները դիմել են նահանգապետ Ալենին, որպեսզի նա ներում շնորհի դատապարտյալներին։ Ալենը մերժել է դիմումը։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Դատախազ Միքելսոնը հրաժարական է տվել իր պաշտոնից՝ Հուվերի կառավարության հետ տարաձայնությունների պատճառով։ Միքելսոնը հայտարարել է, որ Սակկոյի և Վանցետտիի գործը ամբողջովին կեղծված է։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Գերագույն դատարանը հրաժարվել է վերանայել Սակկոյի և Վանցետտիի գործը։ Նահանգապետ Ալեն, որին դիմել էին Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները, հրաժարվել է ներում շնորհել դատապարտյալներին։ Ներում շնորհելու իրավունքը Մասաչուսեթսի նահանգում պատկանում է նահանգապետին։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Գերագույն դատարանի և Մասաչուսեթսի նահանգապետ Ալենի որոշումներից հետո Սակկոյի և Վանցետտիի մահապատիժը պետք է կատարվեր օգոստոսի 10-ին։ Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները դիմել են նահանգի գերագույն դատարանին, որպեսզի վերջինս վերանայի գործը։ Նահանգի գերագույն դատարանը մերժել է դիմումը։ Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները դիմել են նահանգապետ Ալենին, որպեսզի նա ներում շնորհի դատապարտյալներին։ Ալենը մերժել է դիմումը։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Դատախազ Միքելսոնը հրաժարական է տվել իր պաշտոնից՝ Հուվերի կառավարության հետ տարաձայնությունների պատճառով։ Միքելսոնը հայտարարել է, որ Սակկոյի և Վանցետտիի գործը ամբողջովին կեղծված է։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Գերագույն դատարանը հրաժարվել է վերանայել Սակկոյի և Վանցետտիի գործը։ Նահանգապետ Ալեն, որին դիմել էին Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները, հրաժարվել է ներում շնորհել դատապարտյալներին։ Ներում շնորհելու իրավունքը Մասաչուսեթսի նահանգում պատկանում է նահանգապետին։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Գերագույն դատարանի և Մասաչուսեթսի նահանգապետ Ալենի որոշումներից հետո Սակկոյի և Վանցետտիի մահապատիժը պետք է կատարվեր օգոստոսի 10-ին։ Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները դիմել են նահանգի գերագույն դատարանին, որպեսզի վերջինս վերանայի գործը։ Նահանգի գերագույն դատարանը մերժել է դիմումը։ Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները դիմել են նահանգապետ Ալենին, որպեսզի նա ներում շնորհի դատապարտյալներին։ Ալենը մերժել է դիմումը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴԱՏԱԽԱԶԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԵՋ

(Խորհրդային Միություն)

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Դատախազ Միքելսոնը հրաժարական է տվել իր պաշտոնից՝ Հուվերի կառավարության հետ տարաձայնությունների պատճառով։ Միքելսոնը հայտարարել է, որ Սակկոյի և Վանցետտիի գործը ամբողջովին կեղծված է։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Գերագույն դատարանը հրաժարվել է վերանայել Սակկոյի և Վանցետտիի գործը։ Նահանգապետ Ալեն, որին դիմել էին Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները, հրաժարվել է ներում շնորհել դատապարտյալներին։ Ներում շնորհելու իրավունքը Մասաչուսեթսի նահանգում պատկանում է նահանգապետին։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Գերագույն դատարանի և Մասաչուսեթսի նահանգապետ Ալենի որոշումներից հետո Սակկոյի և Վանցետտիի մահապատիժը պետք է կատարվեր օգոստոսի 10-ին։ Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները դիմել են նահանգի գերագույն դատարանին, որպեսզի վերջինս վերանայի գործը։ Նահանգի գերագույն դատարանը մերժել է դիմումը։ Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները դիմել են նահանգապետ Ալենին, որպեսզի նա ներում շնորհի դատապարտյալներին։ Ալենը մերժել է դիմումը։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Դատախազ Միքելսոնը հրաժարական է տվել իր պաշտոնից՝ Հուվերի կառավարության հետ տարաձայնությունների պատճառով։ Միքելսոնը հայտարարել է, որ Սակկոյի և Վանցետտիի գործը ամբողջովին կեղծված է։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Գերագույն դատարանը հրաժարվել է վերանայել Սակկոյի և Վանցետտիի գործը։ Նահանգապետ Ալեն, որին դիմել էին Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները, հրաժարվել է ներում շնորհել դատապարտյալներին։ Ներում շնորհելու իրավունքը Մասաչուսեթսի նահանգում պատկանում է նահանգապետին։

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Գերագույն դատարանի և Մասաչուսեթսի նահանգապետ Ալենի որոշումներից հետո Սակկոյի և Վանցետտիի մահապատիժը պետք է կատարվեր օգոստոսի 10-ին։ Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները դիմել են նահանգի գերագույն դատարանին, որպեսզի վերջինս վերանայի գործը։ Նահանգի գերագույն դատարանը մերժել է դիմումը։ Սակկոյի և Վանցետտիի պաշտպանները դիմել են նահանգապետ Ալենին, որպեսզի նա ներում շնորհի դատապարտյալներին։ Ալենը մերժել է դիմումը։

ուին բանուոր դասակարգի յետպատերազմեան տնտեսական վիճակը եւ տնտեսական քաղաքականութիւնը»:

Յետոյ պարզեց ընկերվարական յաղթանակները՝ վերջին ընտրութեանց առթիւ, Լեհաստանի մէջ, ուր կէս միլիոն աւելցած են քուէները, Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ մէջ: «Այս յաղթութիւնները պիտի շարունակուին յառաջիկայ տարի Անգլիոյ եւ Պելժիոյ մէջ:»

Երկրորդ ճառը խօսեցաւ Պ. վանտէրվէլտ, բացատրելով ընկերվարական կուսակցութեանց վիճակը զանազան երկիրներու մէջ, 1891ին եւ 1928ին: «Դժուարը իշխանութեան հասնիլը չէ, այլ իշխանութեան մասնակցիլը, խառն կամ փոքրամասն դահլիճներու մէջ»:

Պելժ ղեկավարը պարզեց ընկերվարական տեսակէտը, արտաքին խնդիրներու մասին, ակնարկեց հակապատերազմեան դաշինքին եւ մասնաւորապէս ծանրացաւ կեդրոնական եւրոպայի վրայ: «Հասած է ժամը ընկերվարական Միջազգայինին համար՝ աւելի լայնօրէն իր գործունէութիւնը ուղղելու դէպի սա «անծանօթ երկիրները», դէպի Ասիա եւ Ափրիկէ»:

Բացումէն յետոյ, տեղի ունեցաւ հսկայ թափօր մը, Պրիւսէլի փողոցներուն մէջ: Կը մասնակցէին 50,000 հոգի, 4000 դրօշակներով:

Հակապարեւտազմեան դաշինքը եւ Մոսկուա

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը կը հեռագրէ թէ՝ պ. Զիչերին կարգ մը յայտարարութիւններ ըրած է այն դաշնագրին դէմ որ պիտի ստորագրուի մեծ պետութեանց կողմէ, պատերազմը օրէնքէ դուրս հռչակելու համար: Ռուս արտաքին գործավարին կարծիքով, այս դաշնագիրն ալ կը ձգտի մեկուսացնել Խորհրդային Միութիւնը, աւելի ուժգնօրէն իր մեկուսացնել Խորհրդային Միութիւնը, աւելի ուժգնօրէն պայքարելու համար անոր դէմ: «Քէլլոկի ծրագիրը մաս կը կազմէ խորհրդային Միութեան դէմ ուղղուած պատերազմի պատրաստութեանց»:

Զիչերին աւելցուցած է թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է մասնակցելու բանակցութեանց, և հաւանական է որ ստորագրէ դաշնագիրը, շարք մը վերապահումներով: Մինչեւ հիմա Մոսկուա հրաւէր ստացած չէ մասնակցելու, ոչ ալ դաշնագրին նախագիծը ընդունած է:

Նորեն քաղաքական ապաւէնութիւն

Պ. Վլատա Ռիսթովիչ, Պելկրատի «Եէտինստվօ» (Միութիւն) թերթին խմբագրապետը, Զաղրէպէն անցած ժամանակ սպաննուեցաւ կիրակի առտու, երկաթուղիի պաշտօնեայի մը կողմէ: Սպանեալը վերջերս բուռն պայքար մը կը մղէր խրուաթ-գիւղացիական կուսակցութեան վարիչներուն, մասնաւորապէս հանրածանօթ Ռատիչի դէմ:

Խմբագիրը շաբաթ օր կը ճաշէր Զաղրէպի մէջ, երբ կարգ մը սեղանակիցներ վիճաբանութեան բռնուելով, անարգեցին եւ հարուածներ իջեցուցին իր գլխուն: Պ. Ռիսթովիչ յաջողեցաւ ճաշարանէն դուրս ելլել, բայց յարձակողներըետեւէն գացին: Խեղճը սկսաւ վազել, ազատելու համար: Ոստիկան մը հրաւիրեց որ կանգ առնէ, եւ խնդիրը հասկնալով, պահականոց տարաւ: Բայց վիրաւորը առատ արիւն կը կորսնցնէր. այնպէս որ հարկ եղաւ հիւանդանոց փոխադրել: Իրեն կ'ընկերանար ոստիկանը եւ անծանօթ մը: Երբ հրապարակ մը հասան, անծանօթը ինք գնդակ պարպեց եւ գետին փռեց խմբագիրը: Ոստիկանն ալ թեւէն վիրաւորուեցաւ, ինչպէս եւ դրամատան պաշտօնեայ մը որ փողոցէն կ'անցնէր: Մարդասպանը սրճարանի մը երրորդ յարկը ապաստանեցաւ, սակայն ձերբակալուեցաւ:

Ռուանւաֆղան դաշինքը

Աֆղանիստանի եւ Ռուսիայ միջեւ առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու համար բանակցութիւններ կը կատարուին ատենէ մը ի վեր: Խորհրդային կառավարութիւնը «թրանզիտ» կ'ընդունի միայն կարգ մը օտար ապրանքներու համար, այնպէս որ Աֆղանիստան պիտի ստիպուի սուղ գնել ռուսական ապրանքները: Աֆղանիստան անընդունելի կը գտնէ այս կէտը:

Երկու թեկնածուներ առեւանգուած

Եանեայի մէջ (Ճունաստան), երկու երեսփոխանական թեկնածուներ իրենց ընտրական պտոյտը կատարած ատեն, լեռը տարուեցան աւազակներու կողմէ, որոնք 5 միլիոն տրախմի փրկանք կը պահանջեն, ազատ արձակելու համար:

Երկրաշարժ Երուսաղէմի մէջ

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ երկրաշարժի զօրաւոր ցնցում մը զգացուեցաւ Օգոստոս 5ին, ամբողջ գաւառին մէջ:

Հրդեհ Գարահիսարի մէջ

Պոլսէն կը հեռագրեն Օգոստ. 6 թուականով.— Հրդեհ մը մասամբ այրեց Գարահիսար քաղաքը: 104 տուներ մոխիր դարձան եւ երեք մանուկներ վառեցան բոցերուն մէջ:

Նորութիւններ Զինաստանի մէջ

Շանկայէն կը հեռագրեն թէ նոր օրէնքի մը համաձայն, ամբողջ Զինաստանի մէջ քսան տարեկանէն վար երիտասարդներու արգիլուած է ծխել կամ ոգելից ըմպելի խմել: Անոստողները տուգանքի պիտի դատապարտուին:

*** Զինացի զօրավար Թանկ Շու Զին հրաման ստացեր է բանալ Զի Հղիէնի գերեզմանը, փէքինէն 140 մղոն դէպի արեւելք, պահուած գոհարեղէնները եւ գեղարուեստական առարկաները դուրս հանելու համար:

Ասոնց արժէքն է 4 - 5 միլիոն սդերլին: Պեղումներ կատարուած են 15 օր, առանց դագաղներուն հանելու: Գողերը յափշտակած են չորս խոշոր զմրուխտներ եւ խոշոր ադամանդ մը, որ արքունի սեփականութիւն է: Աւարին մեծագոյն մասը ծախսուած է Թիէնցինի մէջ: Կ'ըսուի թէ ոստիկանութիւնը յաջողած է գտնել աւարին մեծ մասը:

Խուզարկութիւն եգիպտոսի մէջ

Գահիրէի ոստիկանութիւնը Շաբաթ օր խուզարկութեան ենթարկեց ազգայնական «վաֆտ» կուսակցութեան կեդրոնատեղին: Կը փնտռուին կարգ մը փաստաթուղթեր, որոնք վտանգաւոր են կուսակցութեան համար: Գործողութեանց ներկայ էին լուծուած երեսփ. ժողովին նախագահը և նախկին նախարար մը:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 31ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Ա Ն Ի Ր

կազմակերպուած Անիէդի «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» գրադարանի կողմէ

12 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐԺԱՆԹԷՕՅԻ ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

կը խօսի՝ ԸՆԿ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Արտասանութիւն, երգ, հայկական եւ եւրոպական պարեր նուագ եւայլն:

ՀԸԱՏ. Հ. Յ. Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Կ. Կ-Ի

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»Ը

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ

ՊՐԱՆՍԱ. ԵՒ ՍՈՒԻՐԻԱ. 40 ՖՐԱՆՔ

ԱՄԵՐԻԿԱ. 3 ՏՈԼԱՐ, ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐ 2 ՏՈԼԱՐ

Ստանալու համար դիմել՝ Imprimerie »Navarre» 5 Rue Gobelins, Paris, (France). կամ Hairenik Press, 13-15 Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.). կը ծախուի նաեւ *Յառաջի* խմբագրատունը:

Հ. Յ. Դ.

Լիոնի Շրջ. Կոմիտէն ստիպողական խնդրի մը համար ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Յ. Դ. Գրասէրի Միութեան *Ա. Ն. Ի. Ր.* Կազմակերպութեան Անիէդի «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» Գրադարանի կողմէ

12 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐԺԱՆԹԷՕՅԻ ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

կը խօսի՝ ԸՆԿ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Արտասանութիւն, երգ, հայկական եւ եւրոպական պարեր նուագ եւայլն:

Դարձեալ կը հրաւիրուին Դաշնակցութեան Տան շինութեան համար գործող Կոմիտէի անդամները, որ ներկայ գտնուին:

Իսկ կիրակի առաւօտեան ժամը 8.30ին նոյն տեղը ընդհ. ժողով: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը մեծամասնութիւն պիտի հաւասարի եւ բացակաները նկատի պիտի առնուին:

Լիոնի կայծակ խումբի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին, վաղը Շաբաթ երեկոյ 8.30ին, Գրադարանի սրահը: Ներկայանալ անդամատուրներով:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՏՈՒՆ ՍԷՆ ԼՈՒԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ) ՄԷՋ

Սէն Լուի ակնունի խումբը սկսած է իր տեղւոյն *Դաշնակցութեան Տան* շինութեան: Կը խնդրուի ընկերներէ եւ համակիրներէ նիւթապէս օժանդակել: Կը խնդրուի նաեւ գիրք, թերթ, զանազան հրատարակութիւններ եւն. Դաշնակցութեան տան գրադարանին համար, դրկել՝ Nichan Gagossianի, 49 Rue Nationale, Marseille.

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼ Է

ՆՈՒՊԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

191 Cours Lafayette, Lyon.

Ատաճնաբոյժ *Յ. ՊՈՒՌՆԱԶԵԱՆ* կը ծանուցանէ թէ՝ Անգլիա մեկնած ըլլալով, իր յաճախորդները կ'ընդունի Սեպտ. 1էն սկսեալ:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻԻ «ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ 1914—1918:»

Գինն՝ Ֆրանսա 15 Ֆր., ուրիշ երկիրներ 18 Ֆ.: Դիմել՝ *Յառաջի*:

Հայ կարուսիներուն

Ռատ եւ տեւական գործ, ժէրսէ պլուզի եւ ռոպերու: Արուարձաններու համար երկայն պայմանաժամ:

Աւելին օգտուելու համար շուտով դիմեցէք՝ Մ. ԹԱՊՐԻԿի, առտուները ժամը 9—11, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30—4.30: Թիւ 7 սենեակ, 5 Rue de Tourtille, Paais (20e). Մէթրօ Ֆուրոն կամ Պելվիլ:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութիւնները (Ֆրանկախտ, ջերմամիզութիւն): Մասնաւոր լսարանութեան: Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս): Խորհրդատու եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն:

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

Վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն:

106 Ave. Kléber, Paris (16e)

Հեռ. Passy 72.56

Կը կատարէ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները:

Կ'ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ շաբաթ) կէսօրէ ժամը 4—7.

ՋՐԻ ՖՈՆՈԿՐԱՖ

Ով որ մեզմէ գնէ *տիսքերու* փոքրիկ հաւաքածոյ մը, պիտի ստանայ *ձրիաբար* փորթաֆիֆի ընտիր ու նոր *ֆոնոկրաֆ* մը, ասեղով եւ սաֆիրով հաւասարապէս երգող:

Կարճ ատենի մը համար միայն ըլլալով այս *բացառիկ ոէքլամը*, փափաքողները պէտք է փութան դրկել մեզ իրենց հասցէն գրուած պաիարան մը (վրան 15 ս. փոստի դրոշմով), իմանալու համար տիսքերու գինն ու մանրամասնութիւնները: Դիմել՝ A. Guèndjian, 3 Rue de la Barre, Issy (Seine).

Կ'ուզուի «Ալնթապ»ի ձեռագործի, ռոբոքոյի, Թել անցընելու եւ ամէն տեսակ ձեռագործի գործատուրուհիներ: Տեւական աշխատանք: Դիմել՝ կարապետեանի, 8 Rue Rampal, փարիզ: Մէթրօ Պելվիլ:

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ: *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն: Վկայեալ աղքատներուն ձրի:

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e),

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

"ARAX,, PHOTOGRAPHIE D'ART

9 Rue Papillon, PARIS (9e), Métro Cadet կամ Poissonnière

ՀԱՆՐԱԿԱՌԱԻ ԲԱԶՄԱԹԻԻ ԳԻՇԵՐ

ԱՐԱՔՍ Չկայ աւելի թանկագին նուէր մը քան *ԳԵՂԱՐՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃԱՇԱԿՈՎ և ՆԿԱՐԱԴԻՐ ԲՈԼՈՐ ՅԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐՈՎ.*

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ ՄԸ

"ԱՐԱՔՍ,,Ը ԿԸ ԼՐԱՑՆԷ ԱՅԴ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

«ԱՐԱՔՍ»ի վերջին յաջողութիւնը եղաւ աշխարհի գեղուհիներէն «Միս Ֆրանս»ի գեղեցիկ նկարը: Օտար ականաւոր յաճախորդներու շքեղ ալպոմ մը ունի «Արաքս»ը, թանկագին գնահատականներով:

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԵՒ ԱՄԲՈՂՋ ՕՐԸ ԳԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ

24, RUE ST. LAZARE PARIS (9

ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ

VAHRAM DJÉNAZIAN

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԲԵՐԱՆՈՑ

ԾԱԽՈՒ Է *Կօշկակարի գործարան մը իր ապրանքներով եւ վերջին դրութեամբ նաեւ ներով: Ունի երկու խոշոր ապրանսներ, շահաբեր գործ, վճարման դիւրութիւն. Փափաքողները կրնան դիմել՝ Պրն. ՄԵՐՋԻՄԱՆՈՑԻ, Փլաս տէ Թէրաս, Մարսէյլ:*

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏԻԿԻՆ **Բ. ՍԵՐԳԱՆԵԱՆ**

42 Rue Tourtille, BELLEVILLE, մէթրօ՝ Պելվիլ

Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ

Թ Ա Ր Մ Լ Ա Հ Ա Ժ Ա

ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Կարմիր աստղի տակ 30, Սիդոնիա 12, Աւազակապետ Ալիսի սիրահարը 15, Սիբանուշ 15, Ձէք (790 էջ, կազմուած Սիբային ոճիր մը 12, Ցարութիւն (Թոլսթոյ, 610 էջ) 50, Նիքին ուխտաւորները 9, կին, խաղ եւ գինի 12, կարմիր 10, Լեռան ոգին 15, Յացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, Գոնսթանթէն 10, երուսաղէմը Տարկէքարլիի մէջ 10, Լէսքօ 15, Սիրոյ խորանին առջեւ 4, Շին Աստուածները 1 լոմէ 4, Ապերախտ գրագիրը 4, Տարաբախտ ուսանողը 5, ըէտտին հօճա 17.50, Պէքրի Մուսթաֆա 5, Քէօր օղլու ձեպընթաց նորածինը 2, Բիւրեղեայ խիցը (294 էջ) 10, Ղարիպ եւ Շահ Սէնեմ 7, Աշըգ Քէրեմ 7, Շահ Իսմայիլ 5, սիանոս 2, Մահացու սէր 3, Մակաբոյծ 5, Օթէլլօ 10, Շամ ֆրանս. խօսակց. 6, 8 եւ 10, երազահաններ 5, 10, եւ 12, րաններ՝ 3, 5, 6, 10, 12.50, 25 եւ 30, Հայաստանի մեծ քա 20, ինչպէս նաեւ հին կամ նոր ամէն տեսակ գիրք: Պահան մեր գրացուցակը եւ ընտրեցէք ձեր նուէրցու գիրքերը Թիւններու եւ գրադարաններու մասնաւոր զեղչ:

ՆՈՒԻՐ.— 25 ֆր.է աւելի գիրք առնողին 5 ֆր.ի գիրք կը տրուի, 50 ֆր.է աւելիին 10 ֆր.ի, 100 ֆր.է աւելիին 15

Դիմեցէք՝ L. Mozian, 51 Bld. Auguste Blanqui, Paris

ՓԼԱՔՆԵՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ 18 ՖՐԱ ՅՈՒՆԱ

Ջուտ խաղողէ անարատ օղի (Պօրտօ պատրաստուած), արա նպարեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, ադի ձուկեր, ձէթ, ձիթապուղ, էրմիս գինասերիներ, Թէյ եավրու, անուշեղէն

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ *քով*

28, Rue Lesage, Paris (20e) Métro Belleville

Tél. Ménil. 61 Tramway 5

Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9,30

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE

Տէր եւ տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խ ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5: կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19, Կիրակի 9—12:

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

9 rue Charlot, PARIS (3e), մէթրօ République,

Tél. Archives 05—86

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառում ամէն տեսակ կաշիներու, հրապարակի գինէն աժան:

Գուտիսն (կռնակի մասը) Ա. կարգի, քիլօն 38, 40 42. Բ. կարգի՝ քիլօն 34, 36. Գ. կարգի՝ 28, 30 և 32 ֆր.

Այրերու եւ կանանց կօշիկներու համար ամբողջ կէս նրբանցու.— Քիլօն՝ Ա. կարգի 32, Բ. կարգի 29, կարգի 26 ֆրանք:

5 քիլօ նմոյշ կը դրկուի փոստով քսնեթը ռամ պուրսըման:

Մասնաւոր զեղչ հայ կօշկակարներու կը խօսուի հայերէն եւ թուրքերէն:

ԿԱՇԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
8
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928

8 AOUT 1928

Դ. ՏԱՐԻ Թիւ 719

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

Յուլիս 31ին, Հայաստանի հողագործական գործավար Ա. Զեկուեանի մէկ զեկուցումին առթիւ, դիտել կուտայինք թէ Երեւանի վարիչները յիմարաբար «արտօնեալ» վիճակ են ստեղծեր թուրք փոքրամասնութեան համար:

Ընթերցողներուն յիշողութիւնը թարմացնելու համար, նոյն կ'արտատպենք այդ զեկուցումին հիմնական կէտը, այս առթիւ քաղելով բնագրէն, եւ իրենց լեզուով.

— «Մեր երկրից արտաքսուած իսկայական թուրք ազգաբնակչութիւնը վերադառնալով կապուել է հողին: Դրանց թիւը հասնում է մօտ 80 հազարի... Ազգային փոքրամասնութիւնների վերաբերմամբ, առանձնապէս թուրք ազգաբնակչութեան մէջ, մենք ստանձնել ենք վարել՝ արտօնեալ պայմաններ ստեղծելով նրա համար... Թուրք ազգաբնակչութիւնը տնտեսապէս ծողոպրովին քայքայուած է եղել, եւ այդ պատճառով մենք հնարաւորութիւն ենք ստեղծել, որպէսզի նա ապրի»:

Շարունակութեան մէջ, գործավարը կը բացատրէ թէ՝ այս քաղաքականութեան կը հետեւին, որպէս զի «կարճ ժամանակամիջոցի մէջ վերցնեն այն հակամարտութիւնը որ ստեղծուեր էր մեր երկրի թուրք, հայ եւ ռուս ազգութեանց միջեւ»:

— «Որքան ալ այդ ուղղութեամբ մեր ճիգերը շարունակուն իրենց կրկնուցը, մենք շարունակելու ենք մեր քաղաքականութիւնը»:

Զեկուցանողը չնո՞րհ բերեր է յիշելու նաեւ հայ գաղթականները: Ծրագրեր են եղեր 45,000 տարագիր տեղաւորել, եւ 1926ին զետեղեր են 4500 հոգի, 1927ին՝ 6000, 1928ին պիտի տեղաւորեն 8500, իսկ 1929ին՝ 11,600 եւլն.:

Ի՞նչ կ'ըսէինք Յուլիս 31ի խմբագրականով (ահա թէ ի՛նչու կը զգուշանք):

— «Ուրեմն, աւելորդ անգամ մըն ալ կը հաստատուի որ, մեր դժբախտ հայրենիքին մէջ, իսկական «րայա»ն բուն իսկ կրկին ժողովուրդն է, հայ գիւղացին, ինչպէս ցարական օրերուն»: (Քանի որ Ռուսերն ալ արտօնեալ վիճակ ունին, միշտ նոյն զեկոյցին):

Երեւանի փարիզեան անծեղոտ, մոլեգնած՝ մեր դիտողութիւնները, որոնք արտայայտութիւնն են դառն եւ անհանդուրժելի կացութեան մը, երկու սիւնակ խօսք շարեր է, ծանօթ եզրակացութիւնը հնչեցնելու համար:

Համբերութիւնն ունեցանք կարդալու զայն, եւ դժբախտաբար չգտանք տող մը որ պիտի ստիպէր մեզ ետ առնել մեր եզրակացութիւնները:

Ընդհակառակն, «Երեւան» ալ իր կարգին կը շեշտէ որ, կառավարութիւնը «առանձին ուշադրութիւն» նուիրած է, հաշնակցութեան «մաքրագործման» քաղաքականութեան շնորհիւ «փախած տասնեակ հազարաւոր թուրք ազգաբնակչութիւնը նահէն ազատելու համար»:

Եւ այս՝ ճիշտ այն պահուն, երբ հարիւր հազարաւոր հայ գաղթականներ, այո՛, Արեւմտահայեր, կը հալին օտարութեան մէջ, հայրենիքի կարօտէն:

Մեզի կ'ըսեն թէ՝ Վրաստան եւ Ադրբէյճան ալ փոխադարձաբար նոյն քաղաքականութեան կը հետեւին, հայ փախստականներուն համար:

Եթէ Թիֆլիսի եւ Բագուի սալայատակներուն եւ պաշտօնական գրասենեակներուն քարերը խօսիլ գիտնային, հարկ եղած ըլլար լեցնել վեց ամսուան «Երեւան»ի էջերը, բուն իրականութիւնը երեւան հանելու համար:

Եւ տարօրինակ է որ, այս հէքեաթները կը պատմեն կովկասէն եկած խմբագիրներ, իբրեւ թէ լուսնկայէն ինկած ըլլային:

Ցետոյ կ'ըսեն թէ միայն յետաձիգ Ղարաբաղը «կը ստանայ խոշոր գումարներ, Ատրպէյճանի պիւտճէէն» եւ աստիճանաբար կը զարգանայ:

Ուրեմն, պէտք է բացատրել Երեւանի անճարակ մունետիկներուն, թէ հայկական Ղարաբաղը բոնի կցուած ըլլալով Ադրբէյճանին, պետական ընդհ. եկամտացոյցէն անոր ինկած բաժինը գանձէ Բագուի կառավարութիւնը, և պատառ մըն ալ շնորհէ բուն տիրոջը, Ղարաբաղի...: Մինչդեռ, եթէ Ղարաբաղը ցաւած ըլլար Հայաստանի— ինչպէս կը պահանջէ ամբողջ ժողովուրդը, շատ մը համայնավարներ ալ միասին— ամբողջ բերը պիտի գանձէր Հայաստան, եւ անշուշտ աւելի արդիւնաւորապէս պիտի գործածէր:

Զարմացանք որ իր երկարապատում շան-քարոզի ընթացքին, «Երեւան» ո՛ր եւ է պատասխան չէ գրած նեղացուցիչ տողի մը,— «... Քանի որ կը պնդեն թէ «անկախ» պետութիւն են, ինչո՞ւ, փոխադարձութեան սկզբունքին համաձայն, ադրբ փախստականներուն հանդէպ գոնէ չեն վարուիր այնպէս, ինչպէս կը վարուի Մ. Քէմալը՝ Հայերուն հանդէպ»:

Ուրիշ առիթներով ալ ուղղած ենք այս հարցումը, ոչ թէ Հայաստանի բնիկ մը իր բնական իրաւունքներէն զրկելու, կամ Հայկական Հայերը Թուրքիա վերադարձնելու, եւ կամ սիրտ զինակիցները, քէմալական Թուրքիան եւ խորհրդային Միութիւնը գժտեցնելու համար, այլ պարզապէս՝ օգուտ մը ունենալու՝ միջազգային սովորութենէ մը:

Ինչո՞ւ չեն պատասխաներ...,

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՑՍՕՐ

Հայրենիք վերլուծելով Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան մէջ երեւան եկած նոր երեւոյթները, կը նկատէ (19 Յուլիս).

— «*Անգլիոյ մէջ աւելի քան որեւէ ուրիշ մեծ երկրի մէջ ընկերվարական լիտրները չափաւոր ու գործնական մարդիկ են, որոնք ամէնէն նուազ կը տարուին ընկերային թէորիաներէ, չեն հաւատար յեղափոխական, բռնի միջոցներու եւ խաղաղ բարեփոխութեանց ճանապարհով կ'ուզեն վարել աշխատաւորութեան դատը: Ուղղափառ մարքսիզմի տեսակէտով անոնք նոյն իսկ ընկերվարական-ներ ալ չեն եւ յաւակնութիւն ունին ընկերվարական շարժումը դնելու աւելի լայն հիմերու վրայ՝ լքելով նեղ դասակորզային գետինը եւ իրենց ետեւէն տանելով նաեւ բոլոր ազատական տարրերը:*

Այս մտայնութիւնը, որ կը մնայի յետպատերազմեան շըրջանի նոր իրականութենէն եւ դառն փորձառութենէն, կ'արտայայտուի երկու ուղղութեամբ՝ ա) տեսական եւ բ) գործնական:

Անգլիոյ Աշխատաւորական կուսակցութիւնը կը խմբագրէ նոր ծրագիր մը, որ համապատասխան է իր լիտրներու խիստ չափաւոր եւ ոչ-յեղափոխական հակումներուն եւ որ, ինչպէս կ'ըսեն, հրաժարում մըն է «անմիջական» կամ «մեր ժամանակի մէջ ու ամէն գնով իրագործելի» ընկերվարութենէ:

Միւս կողմէ՝ Աշխատաւորական կուսակցութիւնը, իր չափաւոր լիտրներու առաջնորդութեամբ, բանակցութիւններ կը վարէ գրամատէր դասի ազատական և լուսամիտ տարրերուն հետ, իմագործակցութեան գետին մը ստեղծելու համար:

Աշխատաւորութեան տեսական եւ գործնական այս մերձեցումը Անգլիոյ ազատականութեան հետ՝ հարկաւ բացարձակապէս անընդունելի է ուղղափառ մարքսիստներուն եւ լենինականներուն համար, որոնք տենդային ճիգեր կը թափեն, կրկին դնելու աշխատաւորական շարժումը անհաշտ ու կատաղի դասակարգային պայքարի ուղիին վրայ՝ չանալով խանգարել զանգուածները «անմիջական ընկերվարութեան» հրապուրիչ խոստումներով:

Եթէ նկատի ունենանք անգլօ-սաքսոն ցեղի ողջմտութիւնն ու նկարագիրը, ինչպէս նաեւ Անգլիոյ ընկերային, քաղաքական եւ տնտեսական իւրայատուկ պայմաններն ու իրերու ներկայ ընթացքը, համարձակօրէն կարող ենք ըսել, թէ կոմունիստները, ինչ ալ ընեն, իրենց ծայրայեղութիւններով չպիտի կարողանան իրենց կողմը շրջել Անգլիոյ աշխատաւորական զանգուածներու համակրանքը:

ՁՄՌՆԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՐՏՔԸ

ՇԱՐԺԻ ՀԱՅ ԶՈՀԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

"ՅԱՌԱՋ,,Ի ՀԱՆԴԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
62րդ ՑԱՆԿ

	Ֆր.
Սօմունեան	10.—
Օհանեան	10.—
Փ. Քէօիքեան	10.—
Փ. Պետոեան	5.—
Գումար	35.—
61րդ ցանկին գումարը	89,049.85
Ընդհ. գումար	89,084.85

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Կարմիր սարսափը Վրաստանի մէջ

Վրացական մամուլի դիւանէն.— *Զեկան երթալով կը սաստկացնէ հալածանքը: Բանտերը խճողուած են քաղաքական բանտարկեալներով և հաւաքական ձերբակալութիւները կը շարունակուին: Նոր բանտարկեալներու տեղ բանալու համար, վերջին ամիսներուն՝ տեղափոխուեցան 895 բանտարկեալներ և ղրկուեցան Սիպերիոյ ամէնէն հեռաւոր շրջանները:*

Առանց տարիքի և սեռի խտրութեան, Զեկան հարիւրէ աւելի բանտարկեալներ ենթարկած է ամէնէն ահաւոր չարչարանքներուն: Դէմքին տրուած զօրաւոր հարուածներով, կոտրած են ուսանողի մը բոլոր ակռաները: Պուրչուլու գատէ և Ռամիշվիլի ծանրօրէն հիւանդացած են սաստիկ ծեծի հետեւանքով, երիտասարդի մը, Պէրչէնիշվիլիի մազերը խլած ու գլխուն մորթը փրցուցած են: Փոթիի մէջ գործաւորներ գանակոծուած են չէկիստներու կողմէ: Ծեծի տակ՝ ներքին արիւնահոսում ունեցած է Զէնքէշվիլի, որուն կողերն ալ կոտրած են:

Վրացական նահանգներու մէկ մասը դրուած է պաշարման վիճակի մէջ: Բնակիչներուն արգիլուած է տուներէն դուրս ելլել իրիկուան ժամը 7էն մինչեւ առաւօտ: Այս արգելքին դէմ որեւէ անսաստում, իրաւունք կուտայ չէկիստներուն կրակել բնակիչներուն վրայ, առանց պատասխանատուութեան:

Տագնապը Պոլսոյ հրատարակիչ վրայ

Պոլսոյ *Ճիւմհուրիէթ* լրագիրը կը գրէ (2 Օգոստոս).— *Դրուած էր թէ վերջին օրերս դարձեալ տագնապ կը տիրէ առեւտրական հրապարակին վրայ եւ թէ քանի մը հաստատութիւններ սնանկանալու վտանգ են: Մինչեւ իսկ առջի օր թերթերը գրեցին թէ 100,000 ոսկի բաց ունեցող կարապետ Ղազարոսեան անուն վաճառական մը Պոլիսէն փախած է օդանաւով: (Ցետոյ հերքուեցաւ):*

Փաստաբան Քէնան Լօմէր պէյ երէկ պատերազմով դիմեց Հուգուպի Ա. Դատարանին, որ առեւտրական գործերով կը զբաղի դատարաններու արձակուրդին պատճառով եւ հրապարակի վրայ կարեւոր դիրք մը գրաւող «Թօհաֆիէ»ի վաճառական Պուլկուրլու գատէներու սնանկութիւնը պահանջեց:

Զաքմաքճըլար, Կիրիտլի Մուսթաֆա փաշա խանի մէջ գտնուող այդ վաճառատունը կէս միլիոն թրքական ոսկի դրամագլուխ եւ բնականաբար նոյնչափ ալ դրամական վարկ ունեցող հաստատութիւն մըն է: Այս դէպքին շուրջ մեր կատարած քննութեան հետեւանքով, տեղեկացանք թէ Քէնան Լօմէր պէյ սնանկութեան պահանջում րած է, որովհետեւ իր ներկայացուցած չորս հաստատութիւններուն պահանջը, 240,000 թրք. ոսկիի գումարը ամիսներէ ի վեր անվճար մնացած է Պուրկուրլու գատէներու կողմէ:

Ամուսնութենէ գատէներուն եւ Սեպուհեանի սնանկութիւններէն ետք, մանիֆաթուրայի վաճառականներուն միջեւ սնանկութիւններուն շարունակուիլը անհրաժեշտ կը դարձնէ արագ միջոցներ ձեռք առնել, տագնապը փարատելու համար: Պէտք է որ Առեւտրական Սենեակը եւ պատկանեալ գործավարութիւնը հիմնական կերպով զբաղին այս գործով եւ սնանկութենէն հետեւանքով օր օրի նեղուած առեւտրական հրապարակը փրկեն սպառնացող քայքայումէն:

Գերմանիա եւ կ'ուզէ գաղթավայրերը

Գերմանական նաւատորմի ընկերակցութեան օժանդակներէն բազմաթիւ մարմիններ կիրակի օր ցոյց մը կատարեցին Պերլինի մէջ, պահանջելով վերադարձնել գերմանական գաղութները եւ նոր նաւատորմիղ մը կազմել: Շաբաթ օր պատուիրակները ժողով մը գումարած էին Օփերայի սրահին մէջ: Ծովային նախկին սպաներ եւ նաւաղներ մայրաքաղաք թափած էին Գերմանիոյ բոլոր կողմերէն, ինչպէս եւ գրաւուած գաւառներէն: Բանախօսները, որոնք իրարու կը յաջորդէին բեմին վրայ եւ գրեթէ բոլորն ալ նախկին սպաներ էին— քանի մը հոգին՝ ծովակալ— պահանջեցին որ Գերմանիան ալ իր գաղթավայրերն ու նաւատորմին ունենայ: Ընդծովեայ տորմիղին սպաներն ու նաւաղներն ալ ժողով գումարեցին Պերլինի մէջ, իրենց յարգանքը յայտնելու համար հայրենիքին համար մեռած ընկերներուն: Այս առթիւ բանախօս մը յիշեց թէ 199 գերմանական սուզանաւեր կորսուեցան պատերազմին մէջ, 6000 զինուորներով: Սրահին մէջ դրուած էր սուզանաւի օրինակ մը, նախկին դրօշակով եւ դափնեպսակով մը:

Ուկրայնացիները կ'ըմբոստանան

Ուկրայնայէն եւ Հարաւային Ռուսաստանէն Ռիկա հասած ճամբորդները կը պատմեն թէ՝ հացահատիկի բռնագրաւման եւ ուրիշ ճնշիչ միջոցներու գործադրութեան հետեւանքով, ուկրայնացի գիւղացիներու եւ բոլշեւիկ պաշտօնէութեան միջեւ յարաճուն ձգտում մը կը նշմարուի:

Դժգոհութիւնը հետզհետէ կը փոխուի ատելութեան եւ արդէն ըմբոստական բացայայտ արարքներու տեղի տուած է: Խորհրդային կարգ մը շէնքեր հրդեհի տրուած, պաշտօնատարներ հալածուած, չարչրկուած են, եւ ամբոխը ամէն տեսակ անարգանքի ենթարկած է համայնավար հռետորները:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ՔԻՉ ՄԸ ՇՈՒՆՉ, ՕՐԻՈՐԴ

Համրանք չունին մեր «տադանդաւոր գրագէտ-բանաստեղծները»:

Ահաւասիկ մէկն ալ, օրիորդ մը, որ կ'արտադրէ անխոնջ եւ անվերջ, տաղե՛ր կը ֆիւսէ գրչի մէկ հարուածով, աչքերը գոց եւ մատները միայն շարժելով:

Յիշենք անունն ալ,— Նունիկ Ցեւոնդեան, որ ամէն շաբթու կը փայլի «Նոր երկիր»ի մէջ, հրաշունչ եւ ֆոյակա՛պ քերթուածներով:

Նմո՛յշ կ'ուզէք,— առէք ինչակեան շաբաթաթերթին ո՛րեւէ մէկ թիւը եւ ճաշակեցէք:

Կամ եթէ կ'ուզէք, ժամանակի խնայողութեան համար, միասին կարդանք այս շաբթուան ստեղծագործութիւնը (5 Օգոստ.):

Ըստանաւորին խորագիրն է՝ «Բարեշրջական»: Ա.առաջին տունը.

Ընկերային զոյավիճակը տըխուր,
Կը կարօտի հիմնապէս լուրջ բարւոքման,
Չի քարշ կուտայ ոսին կեանքն իր առաթուր,
Անագորոյն ոտքերու տակ բազմազան:

Չհաւնեցա՞ք: Մե՛ղք որ բնութիւնը զրկեր է ձեզ բանաստեղծական խառնուածքէ եւ գեղագիտական ճաշակէ:

Գոնէ ըսելիք չունիք հինգերորդ տունին.

Ընկերային զոհը ժըբախտ է յաւէ՛տ,
Կը զրկուի, կը լկուի վատաբար,
Անոր դատին տրիբունը շղադաւէտ,
Թող լինի մեր սուրբ կռիւըն ու գուպար:

Այո՛, օրիորդ, անշուշտ ձեր սիրտն ալ «կը լկուի վատաբար», քանի որ այնքան դժուարահաճ եւ ապերախտ են մարդիկ: Մանաւանդ այսօրուանները:

Ձիշտ ասոր համար ալ, քիչ մը շունչ առէք, օրիորդ, որովհետեւ, (փոխելով ձեր մէկ բառը).

Խակ պուէտին վէրքը խոր է արնահոս,
Թէ չբուժուի ա'ն կը դառնայ ժահր, բորբոս:

ԱՐՇԱԽԻՐ

ԻՆՉՊԷՍ ԾՈՎԸ ԻՆԿԱՒ

Լեհ օդանաւորդ Քուպալա հետեւեալ կերպով կը պատմէ իրենց արկածը.

— Պէնզինի խողովակը պայթած ըլլալով, ստիպուեցանք հրաժարիլ մեր արշաւէն, մինչդեռ ամէն բան լաւ կ'ընթանար: Կարելի չեղաւ նորոգութիւն կատարել եւ որոշեցինք փարիզ դառնալ: Մինչ դէպի ֆրանսական ծովափը կ'ուղղուէինք, օդանաւը յանկարծ ջուրը ինկաւ ցուրկն ի վար: Եւ ծովը ինկանք գերմանական «Սամոս» շոգենաւին մօտ: Այս անկումը մեծ վնասներ պատճառեց օդանաւին, մասնաւորապէս թեւերուն: Բայց մենք չվիրաւորուեցանք: Երբ «Սամոս»ը մեզի մօտեցաւ, երկուքս մէկ ջուրը նետուեցանք եւ նաւը հանուեցանք չուաններով: Կամրջակին վրայ հասած ատեն, սահեցայ եւ ինկայ, եւ ապակիի կտորներու հանդիպելով, վիրաւորուեցայ աջ թեւէս:

Օդանաւը յածանաւի մը վրայ դրուած, Ֆրանսա պիտի փոխադրուի:

Քուպալա կը յայտարարէ թէ մօտերս նորէն պիտի ձեռնարկէ Ատլանտեանը կտրելու:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊՐԵՍԻ ՇՈՒՐՋԸ

Տարօրինակ չափով բուրժուազիայի ընկերակիցները ամենուրեք ամբողջ աշխարհում ատում են Russal Liée անունը, որ տրվել է Ռուսաստանի հետ կնքված դաշնակցության։ Ինչո՞ւ։ Ոչ միայն այն պատճառով, որ Ռուսաստանում հաղթել է պրոլետարիատը, այլև այն պատճառով, որ Ռուսաստանում հաղթել է պրոլետարիատը, և

ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Կառավարությունը որոշել է Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի 1928 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ ստեղծել Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի առընթեր Լուսավորության Գործերի Կոմիտե՝ հետևյալ կազմով՝

1. Ամատունի Ա. Ա. — Կոմիտեի նախագահ
2. Ղազարյան Ս. Ա. — Կոմիտեի նախագահի տեղակալ
3. Ղուկասյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
4. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
5. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
6. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
7. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահ՝ Ա. Ամատունի

Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի գործավար՝ Ա. Ղուկասյան

Երևան, 3 Հունվարի 1928 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Կառավարությունը որոշել է Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի 1928 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ ստեղծել Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի առընթեր Լուսավորության Գործերի Կոմիտե՝ հետևյալ կազմով՝

1. Ամատունի Ա. Ա. — Կոմիտեի նախագահ
2. Ղազարյան Ս. Ա. — Կոմիտեի նախագահի տեղակալ
3. Ղուկասյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
4. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
5. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
6. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
7. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահ՝ Ա. Ամատունի

Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի գործավար՝ Ա. Ղուկասյան

Երևան, 3 Հունվարի 1928 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Կառավարությունը որոշել է Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի 1928 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ ստեղծել Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի առընթեր Լուսավորության Գործերի Կոմիտե՝ հետևյալ կազմով՝

1. Ամատունի Ա. Ա. — Կոմիտեի նախագահ
2. Ղազարյան Ս. Ա. — Կոմիտեի նախագահի տեղակալ
3. Ղուկասյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
4. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
5. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
6. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
7. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահ՝ Ա. Ամատունի

Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի գործավար՝ Ա. Ղուկասյան

Երևան, 3 Հունվարի 1928 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Կառավարությունը որոշել է Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի 1928 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ ստեղծել Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի առընթեր Լուսավորության Գործերի Կոմիտե՝ հետևյալ կազմով՝

1. Ամատունի Ա. Ա. — Կոմիտեի նախագահ
2. Ղազարյան Ս. Ա. — Կոմիտեի նախագահի տեղակալ
3. Ղուկասյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
4. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
5. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
6. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
7. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահ՝ Ա. Ամատունի

Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի գործավար՝ Ա. Ղուկասյան

Երևան, 3 Հունվարի 1928 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Կառավարությունը որոշել է Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի 1928 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ ստեղծել Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի առընթեր Լուսավորության Գործերի Կոմիտե՝ հետևյալ կազմով՝

1. Ամատունի Ա. Ա. — Կոմիտեի նախագահ
2. Ղազարյան Ս. Ա. — Կոմիտեի նախագահի տեղակալ
3. Ղուկասյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
4. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
5. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
6. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
7. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահ՝ Ա. Ամատունի

Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի գործավար՝ Ա. Ղուկասյան

Երևան, 3 Հունվարի 1928 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Կառավարությունը որոշել է Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի 1928 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ ստեղծել Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի առընթեր Լուսավորության Գործերի Կոմիտե՝ հետևյալ կազմով՝

1. Ամատունի Ա. Ա. — Կոմիտեի նախագահ
2. Ղազարյան Ս. Ա. — Կոմիտեի նախագահի տեղակալ
3. Ղուկասյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
4. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
5. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
6. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ
7. Ղազարյան Ա. Ա. — Կոմիտեի անդամ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահ՝ Ա. Ամատունի

Հայկական Սովետական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի գործավար՝ Ա. Ղուկասյան

Երևան, 3 Հունվարի 1928 թ.

Յուզումը Խրուաթիերուն վրայ

Նէթունոյի իտալեւսերպ դաշնագրին վաւերացման առթիւ, որ երէկ պիտի վերջնաւր, ջղագրգռութիւնը սաստկացած է Խրուաթիոյ մայրաքաղաքին, Զաղրէպի մէջ։ Ուսանողական թափօրներ դրօշակներով կը պտտին քաղաքին փողոցները, խրուաթական ազգ. երգեր երգելով։ Շուշաքի մէջ ալ պատկառելի ցոյց մը տեղի ունեցաւ առջի օրը։ Խրուաթ երեսփոխանները կ'ըսեն թէ Նէթունոյի դաշնագիրը անարգանք մըն է իրենց երկրին համար եւ անդարմանելի վնաս մը կը պատճառէ։ Խրուաթ ընդդիմադիր երեսփոխաններու վարիչ մարմինը, որ 11 հոգիէ կը բաղկանայ, տեսակ մը տեղական դահլիճ կը նկատուի Պելկրատի մէջ։ Արդէն վարչական բաժիններ պիտի հաստատէ, քաղաքական, ելմտական եւ ճարտարագործական ճիւղերու համար։ Յիսուն հոգինոց կոմիտէ մը պաշտօն ստացած է սաստկացնել հակակառավարական պայքարը ամբողջ Խրուաթիոյ մէջ։

Միւս կողմէ, խրուաթական ղեկավարին, Ռատիչի առողջական վիճակը ծանրացած ըլլալով, աւելի կը սրուի գրգռութիւնը։ Կը յիշուի որ Ռատիչ վիրաւորուեցաւ խորհրդարանի ան նիստին մէջ ուր երկու երեսփոխաններ սպաննուեցան։ Վախ կայ որ մեռնի։ Մասնագէտներ հասած են Վիեննայէն եւ Միւնիխէն։

Ռատիչի մահով, ծայրայեղները ազատ ասպարէզ պիտի գտնեն, ինչ որ աւելի պիտի ծանրացնէ կացութիւնը։

Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովը

Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին 51րդ նիստը տեղի կ'ունենայ Օգոստոս 30ին։ Օրակարգին մէջ, իրրեւ քաղաքական կարեւոր խնդիր կը գտնուի լեհեւլիթուանական վէճը։ Ցեւտոյ կան երեսուն զանազան հարցեր, — փոքրամասնութեանց պաշտպանութիւնը Գերմանիոյ, Լեհաստանի եւ Լիթուանիոյ մէջ, Պուլկարիոյ փոխառութեան, փոքր Ասիոյ գաղթականներուն, հոգատարութեանց եւլն. խնդիրներ։

Ընդհ. ժողովը պիտի գումարուի Սեպտեմբեր 3ին։

Առեւանգուած թեկնածուներ

Գրեցինք թէ երկու երեսփոխանական թեկնածուներ լեռը տարուած են Եանեայի մօտ։ Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ կալաւորները պահուած են իրրեւ պատանդ, գաղտնի տեղ մը, և թէ անոնց ընտանիքները չեն կրցած կապ հաստատել, պահանջուած փրկանքը վճարելու համար։ Անշուշտ աւազակները կ'ուզեն ապահով ստանալ դրամը, առանց ձերբակալուելու։ Կառավարութիւնը որոշած է թէ վճարել փրկանքը և պատուիրած է հետապնդումներ չկատարել, որպէսզի զոհերը չվտանգուին։

Միւենոյնատեն եւ միւենոյն տեղը առեւանգուած է հարուստ փաստաբան մը, որ նմանապէս լեռը տարուած է։ Աւազակները մէկ միլիոն տրախմի կը պահանջեն, ազատ արձակելու համար։

Ռուսական նոր փոխառութիւն

Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ խորհրդային կառավարութիւնը որոշած է նոր փորձ մը կատարել, արտասահմանի մէջ դրամ գտնելու եւ երկաթուղիներու շինութիւնները լրացնելու համար։ Կառավարութեան որոշման համաձայն, յառաջիկայ Սեպտեմբեր 1ին մինչեւ 30 միլիոն րուբլիի (375 միլիոն ֆրանք) պարտատոմսեր շրջաբերութեան պիտի հանուին արտասահմանի մէջ, 100ին 8 տոկոսով, եւ 25, 50, 100, 500 կամ 1000 րուբլի արժէքով։ Այս ձեռնարկը պիտի կատարուի Ծայր. Արեւելքի երկաթուղիներու ընկերութեան անունով։

Միւս կողմէ, ուժգնօրէն մղում կը արուի ներքին ճարտարարուեստական փոխառութեան։ Սէնղիկաններու Դաշնակցութեան նախագահ Տոմսկի յանձնարարեց բոլոր անդամներուն որ մասնակցին փոխառութեան, նուազագոյն մէկ ամսական ռոճիկով եւ ուրիշ աշակցութիւններով։

Ճախոն մահ կը սպառնայ կառավարութեան

Թոքիոյէն կը հեռագրեն թէ արքունի ժողովը օրէնք մը հաստատեց, «խաղաղութիւնը պահպանելու համար», որ մահ կը սպառնայ համայնավարական գործունէութեան համար։ Այս առթիւ կարգ մը հրահանգներ ուղղուած են կառավարութեան, համայնավարական վտանգը կանխելու առաջադրութեամբ։ Այսպէս, կը յանձնարարուի բարեկարգել դպրոցները, որպէսզի համայնավարութիւն չքարոզուի, ոստիկանական հսկողութեան տակ առնել ծայրայեղ մտքի տէր մարդիկը, երեւան հանել բոլոր գաղտնի ընկերութիւնները եւ մասնաւորապէս վտարել այն Ռուսերը որոնք կապ ունին այս ընկերութեանց հետ։ Միւենոյն ատեն կը հրամայուի զօրացնել ոստիկանութիւնը եւ ձերբակալել բոլոր անոնք որ հրապարակաւ նպաստաւոր կ'արտայայտուին համայնավարութեան։

Փախստական Չերիզվները

Սըն Սաաթ կը գրէ.— Հաւաստի աղբիւրէ կ'իմանանք թէ Յունաստան գտնուող կարգ մը Չերքէզներ յարաբերութեան մտած են Պոլսոյ իրենց ազգականներուն հետ, գաղտնօրէն Թուրքիա գալու համար։ Նոյնիսկ զրոյց կայ թէ այս Չերքէզներէն քանի մը հոգի ծովեզերք եկած են եւ մինչեւ Ատափազարի կողմերը գացած։ Պատկանեալ իշխանութիւնը քննութիւն կատարած է փէնտիք, Աչքի անուն մէկու մը տան մէջ։

Բոլոր պաշտօնեաները թուրք

Պոլսոյ Փարոսի ընկերութիւնը որոշած է փոխել իր օտար և ոչ-թուրք պաշտօնեաները, համաձայն կառավարութեան հետ կնքուած պայմանագրութեան։

ՐԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՀՌԵԼԻ ՇԱՐԺ ՄԵՔՍԻԿԱՅԻ ՄԷՋ.— Մեքսիկայէն կը հեռագրեն թէ փինոթէփամ քաղաքը մասամբ կործանեցաւ շաբաթ օր, ահռելի շարժի մը հետեւանքով։ Ցիսուն ցնցում զգացուած է շաբաթէն կիրակի։ Ուրիշ քաղաքներ ալ, մասնաւորապէս կակաիուաթէփէք, Տլամաքա, մենգիօ վնասուած են։

ՊՈՒԲՐԻՇԻ ՄՕՏ. նախկին կացելու ամրոցին ռազմանիւթի մթերանոցը քանդուեցաւ, 400 խոշոր ռումբ պայթած ըլլալով։ Տաքը եւ ջուրի պակասութիւնը կը դժուարացնեն հրդեհին սահմանափակումը։ Արկածին պատճառները չեն ճշդուած տակաւին։

ՓԱՐԻԶի համայնավարները բողոքի նոր ժողովներ կը ծանուցանեն այս շաբթուան համար։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

Ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի ընկերները այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Քաֆէ օ Քլէռ տը Լիւնի վերնայարկը, Փլաս տ'Իթալի։ Մէթրօ Իթալի։ Օրակարգ. վիճաբանութիւն շրջ. ժողովի օրակարգի։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐԾԱԻԱՆՔԻ 31ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Ա Ն Ի Է Ռ

Կազմակերպուած Ընիէռի «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» գրադարանի կողմէ

12 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍԻՄԱՆԹԻՕՅԻ ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Արտասանութիւն, երգ, հայկական եւ եւրոպական պարեր նուագ եւայլն։

Մ Ա Ր Մ Ա Ի

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Սարսէլի «Հրայր» եւ Առնուվիլ-լէ-Կոնէսի «Ռազմիկ» խումբերուն կողմէ։

Մանրամասնութիւնները վաղը։

Հ. Յ. Դ.

Լիոնի Շրջ. *Կոմիտէն ստիպողական խնդրի մը համար ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Յ. Դ. Գրադարանը ժամը 8.30ին այս իրիկուն կայծակ եւ վրէժ, Հինգշաբթի իրիկուն Քրիստափոր եւ Կուկունեան, Ուրբաթ իրիկուն Քեոի եւ Դժոխք խումբերը։*

Իսկ կիրակի առաւօտեան ժամը 8.30ին նոյն տեղը ընդհ. ժողով։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը մեծամասնութիւն պիտի համարուի եւ բացակաները նկատի պիտի առնուին։

Լիոնի կայծակ խումբի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին, վաղը Շորեքշաբթի երեկոյ 8.30ին, Գրադարանի սրահը։ Ներկայանալ անդամատեղներով։

Մարսէյլի Իշխան ենթակոմիտէի արտակարգ ընկերական ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ Կը հրաւիրուին Արամ-Ազբիւր-Սերոբ, Եփրեմ-խան, Շամազասպ եւ վարդգէս խումբերու ընկերները առանց բացառութեան։

Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ՁՈՀԵՐՈՒՆ

Լոնտոնի հանգանակութեան ցանկը։

Մարկոս Քէշիշեան, Իգնիտեան, Ա. Ունճեան, Հ. Ամասեան, Եագուպեան, Կէնճեան, Կիւլպէնկեան, Սաղրեան, եւ Ալաճեան, Պէնլեան, Ջաքարեան 5ական սդերլին, Տոտիկեան 2:10, Թօսունեան 2, Ալայէմճեան 2:2, Քէհեեան 2:10, Մազլումեան 2:10 Արզուեան եւ Ֆլորանթին, Տ. Քէօչէքեան, Մարքէլեան, Տ. Մէրոնճեան, Էվրէնեան 1ական, Էլմարճան 5 ֆր., Ուզունեան 1, գումար 67:17:0 սդերլին։

(*Ֆրանք 8407.20, տես ցաւաջ 7 Օգոստոս*)։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի փարիզի մասնաճիւղի բոլոր անդամները, ինչպէս նաեւ նոր անդամակցիլ փափաքողները, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Ֆլորիա ճաշարանը։ փարիզի եւ շրջանի կեդրոնական վարչութիւնը եւ փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ներկայ պիտի ըլլան։ Օրակարգ. անդամներու ստուգում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՍԻՎՐԻ-ՀԻՍԱՐԻ ՀԱՅՐԵՆԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Սիվրի-Հիսարի (Գադատիա) Հայրենկց. միութեան մայր դիւանի եւ վարչական մարմնոյ ընդ. շրջանի ընտրութեանց առթիւ ընդհ. ժողովը՝ տեղի կ'ունենայ 12 Օգոստոս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին։

Այս առթիւ կոչ կ'ուղղենք Ֆրանսաբնակ մեր բոլոր հայրենակիցներուն՝ որ ձեռին իրենց մասնակցութիւնը բերել միութեանս։ վստահ ենք որ մեր Սիվրի-Հիսարցի հայրենակիցները չպիտի գլանան իրենց նիւթական եւ բարոյական օժանդակութիւնը, իրենց օգտին համար կազմուած սոյն միութեան։

Միութեան հասցէն՝ Union des Compatriotes Arméniens de Sivri-Hissar, 57 Rue Ste. Barbe, Marseille. (*Կնիք*)

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՅԱՆ Ք

Իսի-լէ-Մուլինօ, Գալֆ.— 35։
Տէսին, Հայր.— 35։
Սէն Շամոն, Կ. Մ.— 78,10։
Փարիզ, Պ. Շ.— 20։
Պուքրէշ, Ռ. Զ.— 10։
Ռանժիփոռ, Գ. Կ.— 35։

Սկսանք ղրկել։

Լիոն, Յ. Ն.— 40։
Լը Ման, Դ. Զ.— 100 ֆլանք

Ղրկեցինք։

Լա Պօքքա, Մ. Բ.— 70։ *Վճարած էք մինչեւ 15 Դեկտ. 1928։*
Ռընաժ, Բ. Բ.— 44։
Լիոն, Ա. Մ.— 35։
Տէսին, Ն. Լ.— 70։ *Սկսանք ղրկել։*
Պաղտատ, Վ. Ա.— 1 անգլ.։
Թուանվիլ լը փոն,— 70 Ֆր.։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուին Լեւոն Թաշճեան ուր մէկ տարի առաջ Nogent-le Retrou կը գտնուէր։ Իմացնել Ուրֆացի ցակոբ Շամալեանի, 5 Rue les Chapelets, Paris (17e).

— կը փնտռուի Էսկիշէհիրցի Վռամշապուհ Գապալաճեան, 25 տարեկան, հօր անուն Գրիգոր, մօր անուն Մարի։ Կ'աշխատէր «Շարպիէ» անգլիացիներու մօտ։ Շետքը կորսուած է Reliefի պոլսէն ցունաստան մեկնած օրերուն։ Իմացնել՝ Ազամ Քէսթէքեանի, 1 Bld. des Dames, Hôtel Miramar, Marseille.

— կը փնտռուին Շասանքալեցի (կարին) միսաք եւ մաքրուհի Զարըքճեաններու զաւակները, սիսակ, Ազնիւ եւ փայլակ Զարըքճեանները, որոնք 1915ին աքսորուած են Էրզրումէն Ուրֆայի սիւրիճ գիւղաքաղաքը։ Մնացած են ժամանակ մը Հալէպի որբանոցը եւ աւելի վերջը իսկէնտէրուն եւ պէյրութի շրջակաները գտնուած են։ Իմացնել՝ M.. Rupen Tcharikgian, Str. Sft. Apstol No. 3 Bucarest-(Roumanie).

կը խնդրուի նուրիական Թերթերէն արտատպել։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՏՈՒՆ ՍԷՆ ԼՈՒԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ) ՄԷՋ

Սէն Լուի Ակնունի խումբը սկսած է իր տեղւոյն *Դաշնակցութեան Տան* շինութեան։ կը խնդրուի ընկերներէ եւ համակիրներէ նիւթապէս օժանդակել։ կը խնդրուի նաեւ դակել։ կը խնդրուի նաեւ գիրք, Թերթ, զանազան հրատարակութիւններ եւն. Դաշնակցութեան տան գրադարանին համար, ղրկել՝ Nichan Gagossianի, 49 Rue Nationale, Marseille.

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԴՈՐԾԱԿԱԼ Է

ՆՈՒՊԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

191 Cours Lafayette, Lyon.

24, RUE ST. LAZARE
PARIS (
ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
VAHRAM DJÉNAZIAN
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ԾԱԽՈՒ Է *կօշկակարի գործարան մը իր ամ... մաններով եւ վերջին դրութեամբ... նաներով։ Ունի երկու խոշոր ապ...*
րաստ յաճախորդներ, շահաբեր գործ, վճարման դիւրութ... Փափաքողները կրնան դիմել՝ Պրն. ՄԵՐՋԻՄԱՆՈՑԻ, Փլաս տէ Թէրրաս, Մարսէյլ։

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48 Rue Montmartre (*Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջին ...*
Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը հաստատ... կը խնամէ ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԱՆԱՆՑ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ մ... հիւանդութիւնները։
Tél. Central 73-38 Métro: Sentier կա...
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30—... բակի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE...
Տէր եւ Տիկնոջ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 90...
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը... ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչք... գէտը կ'ընդունի Դ.., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ ... կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12։

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏ
Կը զբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքային եւ պա... դատերով։ Կը ստանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արկած... վարձակալութեան վերաբերեալ դատական գործերը, ինչպէս ապահովագրական վէճեր։ Կը խմբագրէ ամէն տեսակ actes vente et nantissement de fonds de commerce, constitution et ... tion de sociétés). Ձերանասհպատակութիւն ուզողներու համ... կատարէ վարչական ձեւակերպութիւնները լաւագոյն պայմաններ...
ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 9.30-12 և ժամադրութ...
13 Rue Béranger, Métro République, Tél. Archives

ԲԺՇԿԱ-ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒ...
ՏՕՔԹ. ՄԷԹԷԱՆ
38, Ave. St. Ouen PARIS (18me) Tél. MARCAD...
Ընդհանուր հիւանդութիւններ սեռամիզային, վէներա... թոքի, կանանց հիւանդութիւններ. վիրաբուժական ... զութիւն, էլեկտրադարմանում։
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ Ակռայի դարմանում, քաշել 10 ... արուեստական ճերմակ ակռայ 20 ֆրանք, ոսկի քուր... ֆրանքէն սկսեալ։
ԱՄԷՆ ՕՐ ՈՒ ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՑ Է

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴ...
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 8...
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն ...

ԹԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՍՈՒՐՃԻ
26 Rue Trévise: Մէթրօ՝ Cadet Tél. Provence

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու, եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութիւնները (ֆրանկական, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լապօռաթուառ։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Թղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, Կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱ...
E. STEFI...
վկայեալ իրաւագէտ դաքականագիտութեան...
ժարանէն։
106 Ave. Kléber, Par...
Հեռ. Passy 72...
ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակ... ջոցի մէջ Ֆրանսա... (AFFIDAVIT), ինչպէս ... ինքնութեան թուղ... օրինական գործողու... ները։
կ'ընդունի ամէն օր ... ցաւեալ շաբաթ ... ժամը 4—7.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՈՐ ՄԵՋԻ ՎՍՏԱՀԻՔ ՁԵՐ
ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ . . . . . ԵՒ . . . ՏՈՒՐՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ

Դ. ԹԱՒԻՐԵԱՆ
ՓՈՐՋԱՌՈՒԻ ՀԱՒՇՈՒԱՊԱՀ
19 RUE HENRI MONNIER
PARIS (IXme)

Տոմարներու կազմակերպութիւն,
Հաշուեկշիռ եւ ֆաշուաքննութիւն,
Դիզուած ֆաշիներու արձանագրութիւն.

ԱՄԻՍԸ 75 ՖՐԱՆՔ

Ամէն տեսակ տուրքերը ժամանակին յայտարարենք, Թուղթերը կը քննենք տնտեսական դիմումները ժամանակին տակաւ կերպով կը կատարենք։

ՇԱՆՕԹ.— Բոլոր առեւտրականներուն կը յանձնարարենք մեր մասնաւոր սիստէմը, որ կը դիւրացնէ տուրքի բոլոր պահանջները։ եւ առիթ կացութիւնը կը յայտնէ ուզուած վայրկեանին։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration — Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 9 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

9 AOUT 1928

Դ. ՏԱՐԻ Թիւ 720 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՅՆ ԱՆՁԱՐԱԿ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐԸ

... «Անիկա ի վիճակի պիտի ըլլար շատ աւելին ընելու, եթէ քէրիալիսթական պետութիւնները, նոյն դաշնակցութեան միջոցաւ, չխանգարէին Զիչէրինի եւ Նանսէնի ծրագիրներուն իրագործման (?): Աւելի շատ թիւով աշխատաւորներ արդէն իսկ հաստատած պիտի ըլլային Հայաստանի մէջ, եթէ հայ ազգայնական ընկերութիւնները ու կազմակերպութիւնները իրենց ափերուն մէջ չպահէին ժողովրդապատկան մեծաքանակ գումարներ:»

Այս խօսքերը բառ առ բառ կ'արտատպենք երեւանի փաղեան կոչնակէն (3 օգոստոս):

Արդարեւ, չախչախիչ են փաստերը: Մանաւանդ Զիչէրինի եւ Նանսէնի ծրագիրներուն ձախողման առթիւ եղած ակնարկը: Վեց տարի է անցեր: Ջաղացքէն եկած մարդն անգամ ծանր է երկու ծրագիրներուն բովանդակութեան, եւ ձախողման պատճառներուն:

Եւ սակայն, պէտք է միշտ ատել ու զրպարտել, նորոգել ու արծաթել նոյն զզուելի հէքեաթները, որպէսզի ցիրուցան բազութիւններուն ուշադրութիւնը շեղի բուն հարցէն, եւ յանցագործներ փնտռելով մխիթարուի:

Ու մենք ալ, պէտք է շարունակ յիշեցնենք ու բացատրենք, որ Զիչէրին հայկական դատը լուծելու համար չէր որ ըրաւ իր նշանաւոր ճամբորդութիւնը, այլ զայն վերջնապէս թաղելու արդարեւ առաջադրութեամբ:

Ի՞նչ կ'ըսէր Զիչէրին, Լոզանի խայտառակութեան օրերուն.

— Մենք պատրաստ ենք գաղթականները ընդունելու Փոքր Ասիոյ, Վօլկայի, Քրիմէի երկրին մէջ, պայմանաւ որ պետութիւնները և հայկական կազմակերպութիւնները ճարեն փոխադրութեան եւ տեղաւորման ծախքերը: Մենք պատրաստ ենք մէկ հարուածով լուծելու ամբողջ հարցը...

Կը խոստովանինք որ, նախապէս բաւական հետաքրքրուեցանք շարժեց այս նենգամիտ առաջարկը, և քննութիւններ տարուեցան, մինչեւ Մոսկուա:

Բայց, շուտով պարզուեցաւ որ Զիչէրին պարզապէս խօսք նետեր է մէյտեղ, աշխարհակալ պետութիւնները պզտիկ ելու համար: Եւ այն ամերիկացի պատուիրակը որ Մոսկուա եցած և խնդիրը ուսումնասիրած էր, գլխիկոր ետ կը դառ-ր, իր մասին յանձնարարելով Սոչիի շրջանը, ուր կարելի կը նէր 20-25.000 գաղթականներու տեղաւորումը:

Իսկ հայկական, եթէ կ'ուզէք դաշնակցական տեսակէտով, Չէրինի արձակած գնդակը պէտք է իր երեսին զարնուէր, ովհետեւ, հայ ժողովուրդը ո՛ր և է իրաւունք չունի ո՛չ Քուանի, ո՛չ Վօլկայի, ոչ ալ Քրիմէի հողերուն վրայ: Եթէ կիրէ երկիր պիտի թափառինք, աշխարհի մէջ տեղ չի պակր, և աւելորդ է նոր կնճիռներ ստեղծել, այս անգամ Խազախրու, Ռուսերու, Քրիմէացիներու եւ ուրիշ ժողովուրդներու հետ:

Մեր բսածը շատ պարզ էր, — եթէ Մոսկուա կ'ուզէ օգնել յկական դատին լուծման, կամ ամբողջովին ինք լուծել զայն, դ պարպել տայ բուն հայկական հողերուն գոնէ մէկ մասը, հայ գաղթականները հանդիստ կը տեղաւորուին:

Տակաւին քայլ մըն ալ առաջ երթալով, կ'ըսէինք. — եթէ այժմ կարելի չէ Հայաստանի մէջ ընդունիլ թափառական զմութիւնները, կարգադրեցէք որ անոնք տեղաւորուին սահնակից, մօտիկ շրջաններու մէջ:

Ո՛վ լսեց: Մոսկուա ոչ մէկ ատեն լրջօրէն զբաղած է հայկան պահանջներով:

Արդէն, օդապարիկը թռցնելէ յետոյ, Զիչէրին անգամ մըն չարտասանեց այդ խօսքը, միայն մնամէջ փամփուշտնետ անպատ դրամագլուխ մը հայթայթելով երեւանի անճամ խմբագիրներուն:

Նոյնքան յստակ եղած է մեր դիրքը՝ Նանսէնի ծրագրին նդէպ:

Մենք զայն համարած ենք ոչ թէ հայկական դատը լուծեմիջոց, այլ ազդակ մը՝ ներկայ Հայաստանի վերաշինուման համար: Եւ իրրեւ այդպիսին ալ, ուժ տուած ենք անոր: համիտները կամ նենգամիտները միայն կրնան հաւատալ թէ՝ ղթականութեան խնդիրը կը լուծուի, քանի մը ճահիճ ցամնելով եւ հինգ-տասը առու բանալով:

Նանսէն ինքն անգամ այդպիսի յաւակնութիւն չէ ունեծ: Ան աստիճան որ, երկու տարի առաջ, քիչ մնաց պարզ եւտրական մենաշնորհի մը ձեւը կ'առնէր իր ծրագիրը:

Ձախազանց վրդովուած՝ յաղթական եւ աշխարհակալ պեթեանց անորակելի ընթացքէն, նորվեկիացի բեւեռախոյզը ազէր չեղածէն բան մը ստեղծել, եւ 15—25.000 գաղթականեղ պատրաստել: Մէյտեղն է իր ծրագիրը: Մէյտեղն են գերու Դաշնակցութեան արձանագրութիւնները: Մէյտեղն է, ջապէս, Նանսէնի գիրքը, անգլերէնն, նորվեկերէնն եւ գերմաէնն: Երեւանցիները կրնան առնել, կարդալ և լուսաբանուիլ: Ան մարդիկը գիտեն ամբողջ իրականութիւնը: Եթէ շատ ը դնես, կը խոստովանին ալ:

Սակայն, ի՞նչպէս հրապարակաւ յայտարարեն թէ իրենք իական հայրենիք շինելու, ամբողջացնելու միտք եւ կաութիւն ունին, ոչ ալ կը հետաքրքրուին հարիւր հազարաւոր ահական բեկորներով:

Ի՞նչպէս գրեն թէ Զիչէրին սուտ մը գլորեց, իսկ Նանսէնի գիրը խայտառակողը նորէն նոյն Մոսկուան է, որ տոպներով ոսկի կը ղրկէ Անգլիա կամ Զինաստան, բայց տոպը ձեռքը դրամ կը մուրայ հայ գաղթականներուն համար...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱԶԳԱՇԱՒԱՔՄԱՆ ԴԷՄ

Սելանիկի *Հորիզոն*ը այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ կը գրէ (2 Օգոստոս).

— «*Զարհուրելի են իրագէս մեր հայրենիքի վարձկան վարիչները, որոնք, իրենց զանազան ձեւերով, հայկական թանկագին բեկորներ կորստեան կը մատնեն Խորհրդային Միութեան անձայրածիր սահմաններուն մէջ: Ազգուրաց եւ անհայրենիք՝ ինչպէս վայել է աշխարհաքաղաքացի կոմունիստին, անոնք, հանդարտ խղճով կը նպաստեն մեր ցեղային անճիտուժին, անգա՛մ հայրենի հողին վրայ:*

Հանդարտ խղճով մինչեւ Ափխազիանները ղրկուելէ վերջ, նոյնքան հանդարտ խղճով, Գ. Սարգսեան «Խորհրդային Հայաստան»ի մէջ կը գրէ թէ, ցրուումի առթիւ, «564 չափահաս որբեր գնացել են Սեւ Ծովեան շրջաններն աշխատանքի»: Սխալ է «գնացել են» բացատրութիւնը եւ ճիշտը պիտի ըլլար ըսել «ղրկուել են», որովհետեւ, նոյն այդ Սարգսեանը, իր յօդուածի ուրիշ մէկ կէտին մէջ, տեսակ մը գոհունակ հպարտութեամբ կը խոստովանի որ, իրենց «երբեք չի զբաղեցրել եւ չի զբաղեցնում ազգահաւաքման որ եւ է գործ»: Հետեւաբար, այդպիսի «ազգայնական» եւ «հակահեղափոխական» գործով չհետաքրքրուող հայ բոլշեւիկ վարիչները, անհրաժեշտ դատած ըլլալու են բացը ինացած որբերը հեռացնել կեդրոնէն, տարտղնելով զանոնք խորթ եւ անհրապոյր միջավայրերու մէջ, ուր, անոնք, ժամանակի ընթացքին, անկարելիութեան առջեւ պիտի գտնուին պահելու իրենց Հայու դիմագիծը:

17 տարեկանէն վեր 564 տղաներ ու աղջիկներ, որոնք, հազարումէկ չարչարանքներով փրկուած են անապատներէն ու հարէմներէն, խնամուած են ու պատսպարուած օտարներու կողմէ, կարելիութեան սահմանին մէջ կրթուած՝ ամերիկեան որբատուներու մէջ եւ մնցած, հասակ նետած իբրեւ Հայ,— կ'ըսենք, 564 որբեր ու որբուհիներ, կորիզները ապագայ 564 հայկական ընտանիքներու, որուն ամենայն թեթեւութեամբ կը ճամբուին դէպի Ափխազիաները, օտարանալու, ձուլուելու, անհետանալու համար:»

ՁԱԽՈՂԱՑ ՄԱՀԱՓՈՐՁ ՄԸ

Վարշաւային կը հեռագրեն թէ մարդ մը ժառ Փիլզուտսքիի ամարանոցը, զայն սպաննելու մտադրութեամբ, սակայն ձախողեցաւ: Բուռն դիմադրութենէ վը վերջ միայն կարելի եղաւ ձերբակալել ահաբեկիչը: Կը կարծուի թէ խենդ է:

ՊԱՅՔԱՐԸ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Պոււասփէշթի թաղապետութիւնը մտադրած է քաղաքին մէջ ստեղծել բարոյական խիստ հակակշիռ մը եւ այս մտադրութեամբ, բնակչութեան պարտադրած է կանոնագիր մը, որուն մէկ հատուածը մանաւանդ, անակնկալ մըն է: «Այր մը եւ կին մը որոնք օրինաւորապէս չեն ամուսնացած, չպիտի կրնան պարտէզներու մէջ նստիլ, մայրամուտէն յետոյ: Ան զոյգերը որ գիշերը մութին մէջ կը բռնուին ֆնարային վայրի մը մէջ նստած, պարտաւոր պիտի ըլլան ցոյց տալ իրենց ամուսնութեան վկայագիրները, անցագիրները կամ ինքնութեան ուրիշ թուղթեր»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ռուսաերուրք պայմանագիրներ

Լինկիւրթի խորհրդային դեսպանը եւ Թուրքիոյ արտաքին գործավարութիւնը վաւերացուցին այն պայմանագրութիւնը որ կը ճշտէ Խորհրդային Միութեան եւ Թուրքիոյ սահմանակից գետերու (Հայաստան) ջուրերէն օգտուելու իրաւունքը: Պայմանագրութիւնը կը նախատեսէ ոռոգման միջոցներու նորոգումը կամ նոր առուներու շինութիւնը, ինչպէս եւ ջրաելեկտրակայաններու եւ աղօրիքներու կառուցումը: Այս առթիւ ստորագրուած է նաեւ պայմանագիր մը, խորհրդային իշխանութեան կողմէ Արաքսի մէջէն թումբ մը շինելու մասին, որ կապ ունի Սարտարապատի ջրանցքին շինութեան հետ: Այս պայմանագրին շնորհիւ, Թուրքիա պիտի կրնայ ջուր առնել Սարտարապատի ջրամբարէն, Իգտիրի հովիտին ոռոգման համար:

:. Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, վերջացած են բանակցութիւնները Մոսկուայի Թուրք դեսպան Չէքեայի պէյի եւ Պ. Սուրիչի միջեւ, հետեւեալ չորս պայմանագրութեանց մասին.— 1.— Դաշնագիր մը արօտավայրերու մասին, ստորագրուած կարսի մէջ, եւ որուն պայմանաժամը կը լրանար այս տարի: 2.— Դաշնագիր մը սահմանային հաղորդակցութեանց մասին, որ վերանորոգուած է: 3)— Դաշնագիր մը մանր-մունր վէճերը տեղին վրայ կարգադրելու համար: 4.— Դաշնագիր մը արջառի առողջապահական հսկողութեան մասին:

Տագնապը Թուրքիոյ մէջ

Պելկրատի կառավարութիւնը մեծ ճիգեր կը թափէ, խորհրդարանի բնականոն աշխատանքները վերահաստատելու համար, բայց կը հանդիպի ծանր դժուարութեանց: Բոլոր ընդդիմադիր երեսփոխանները քէն ըրած են եւ չեն մասնակցիր նիստերուն: Միայն 18 սերպ գիւղացիական երեսփոխաններ կը մասնակցին, բայց անոնք ալ շարունակ խափանարար ցոյցեր կ'ընեն:

Զաղրէպի մէջ կացութիւնը խառնակ է միշտ: Ռատիչի հիւանդութիւնը վտանգ կը պահէ յուզումը: Անհամար հիացողներ կը շրջապատեն ազգային հերոսին բնակարանը: Բոլոր եկեղեցիներուն մէջ մաղթանքներ կ'ըլլան, ապաքինման համար: Բժիշկները գիտակցաբար լաւատես տեղեկագիրներ կը հրատարակեն, որպէսզի աւելի չսաստկանայ ջղագրգռութիւնը և խառնակութիւններ ծագին:

Ոստիկանութիւնը 10 հրուաթ եւս ձերբակալեց, սերպ լրագրող Ռիսթովիչի սպանութեան առթիւ: Խմբագրին գրպանէն գտնուած են նամակներ, որոնք բացէ ի բաց կը թելադրեն սպաննել հրուաթ պեւոերը, իբրեւ միակ միջոց լուծելու նուկոսլավիոյ խնդիրը: Մասնաւորապէս կը յիշուի կրթական նախորդ նախարար Փրիպիչեվիչի անունը, անոր եկած-գացած տեղերու մանրամասնութիւններով: Շաբաթ օր, երբ տեղի ունեցաւ սպանութիւնը, սերպ խմբագիրը եւ Փրիպիչեվիչ կը զբաղնուէին մի/եանոյն տեղը: Կասկած կայ թէ խմբագիրը Զաղրէպ գացած էր կա՛մ անձամբ սպաննելու հրուաթ վարիչը, եւ կամ ուրիշներու տեղեկութիւն հաղորդելով, սպաննել տալու համար:

Բուռն ճառեր կարմիրներու եւ սեւերու դէմ

Ընկերվարական համագումարի առջի օրուան նիստին մէջ, խօսք առին Ալրամովիչ (Ռուս) եւ Թուրաթի (Իտալացի): Թուրաթի պախարակելով Մուսոլինիի մենատիրութիւնը, հաստատեց թէ հակառակ ամէն բանի, իտալական աշխատաւորութիւնը յուսալից կը նայի ապագային: «Ո՛չ ֆաշիսմ, ո՛չ բոլշեւիսմ», գոչեց Թուրաթի, որուն ճառը մեծ տպաւորութիւն գործեց:

Ալրամովիչէ յետոյ, որ խստօրէն քննադատեց բոլշեւիկեան վարչաձեւը, խօսք առաւ Դան (Ռուս)որ իր երկրին քաղաքական կացութիւնը պատկերացուց: Մանաւորաբար դիտել տուաւ թէ, մինչդեռ ռուս գիւղացիները կ'ըմբոստանան սովետական իշխանութեան դէմ, տեսակ մը պոնաբարդականութիւն երեւան կուգայ Ռուսիոյ մէջ, այն պատճառով որ սովետներու քաղաքականութեան ձախողումը, կրնայ զանոնք մղել արտաքին արկածախնդրութեան:

— Խորհրդային իշխանութիւնը, բսաւ Դան, կը կորսնցնէ իր ուժը: Այս պատճառաւ, կը ջանայ գօրավիգ փնտռել միջազգային կալուածին մէջ: Աշխարհի խաղաղութեան համար վտանգ մըն է ան:

Անգլիացի պատգամաւոր Պրքսդըն խօսք առնելով, պահանջեց զինաթափութիւն կատարել, Հռենոսը պարպել և ստորագրել Քէլլոգի դաշնագիրը:

Պատերազմի պատրաստութիւն կա՞յ

Շրջած զրոյցները ստուգելու համար, «Շիքակօ Թրիպիւն» թերթը երկու մասնաւոր թղթակիցներ ղրկեց լեհևլիթուանական սահմանագլուխը:

Լեհական գիծը այցելող թղթակիցը կը հեռագրէ թէ ո՛ր և է զինուորական պատրաստութիւն չէ տեսած. իսկ այն որ լիթուանական սահմանը գացած էր, նմանապէս կը գրէ թէ արտասովոր բան մը չկայ: Սահմանապահ պահակներ տեսեր է, բայց ոչ իրական զինուորներ: Լեհաստանի մասին, թղթակիցը կը հեռագրէ.— Միայն մէկ կիսաբաժին, 1600 զինուոր կը գտնուի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

"ԿԱՐՃ ՈՒ ԿՏՐՈՒԿ„

«Հայիոյութիւնը տկարին զէնքն է», ըսեր է Պարոնեան:

Բայց մանաւանդ, պիտի աւելցնենք, մեղադրանքի մը խոստովանութիւնը:

Այս տպաւորութիւնը կը կրենք, յունահայ թերթուկի մը մէջ կարդալով 21 տող հայհոյութիւն՝ «կարճ ու կտրուկ» վերնագրին տակ, ստորագրուած իր ընջանին մէջ ճանաչ ռամկավար գործիչի մը կողմէ:

Ի՞նչ է պատահեր:

Հակառակորդ մը անոր նկարագրին կոյուղին է պայթեցուցեր պարզապէս:

Ու Թէքէեանի եւ Ջօպանեանի այս արժանաւոր կուսակիցը, ինքզինքը մաքրելու համար ուրիշ միջոց չէ գտեր, եթէ ոչ Լազի պէս հայհոյել մեղադրողին մօրն ու քրոջը, կնոջն ու եօթը պորտին (իր բառով՝ *սիլսիլէ*ին):

Գուժ գափուի ջրհանկիրները, սպառելէ յետոյ դասական հայհոյուչներու պաշարը, երբ ուզէին նորը ճարել, իրենց մոլուցքին մէջ անգամ գիտէին յարգել նոյնիսկ ոխերիմ թշնամիի մը սրբութիւնները: Պարզ ու անուս այս հոգիները գիտակցութիւնը ունէին նուիրական զգացումներու եւ իրենց էն կոպիտ պայքարներուն մէջ իսկ, գիտէին դնել հպարտ արժանաւորութիւն:

Բայց ի՞նչ ըսել «պարկեշտութեան ու կարողութեան» յաւակնութիւններով ուռած մէկու մը, որ Թուրք հինոցպանի իր հայհոյուչները տպող Թերթ մըն ալ կը գտնէ:

Ի հարկէ, չպիտի ուզէինք զբաղիլ փողոցային նման թափթփուքներով, եթէ դէպքը չհզար հաստատել ընդհանուր երեւոյթ մը:

Հայհոյողը ռամկավար է, տպող Թերթը «Հօկեի» (*Արձագանգ*, 29 յուլիս, Պէյրութ):

Հայ կեանքի այս երկու խորթ վիժուքները, դէմ առ դէմ սպառելէ. յետոյ իրենց գարշահոտ Թուքը, ի՛նչ սիրով կը փութան դաշնակցիլ հո՛ն ուր քսելիք մուր կայ, մտքի ու հոգիի խաթարում կայ, դաւ ու հայհոյութիւն կայ:

Վաշխառուներու, մեծապատիւ մուրացկաններու եւ ստոր միջնորդներու սիրալիր համաձայնութիւն...

Հերիք է որ խնդիրը դառնայ դաշնակցութեան ու դաշնակցականի վրայ:

Եւ ասոնք յաւակնութիւնն ունին հանրային կարծիքը առաջնորդելու, լսարանի եւ կրթարանի պակասը լրացնելու...

Պարզապէս, ամէնէն «կարճ ու կտրուկ» ձամբով,— հայհոյելով, ստելով, կեղծելով ու խաթարելով,— սերունդ կը պատրաստեն «ըստ իրենց պատկերին» . . . :

Մ. ԵՐԻՑԱՆ

ԴԱԳԱՂԸ ԿԸ ՓԱԽՑՆԵՆ...

Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, Զաղրէպի մէջ սպանուեցաւ սերպ խմբագիր Ռիսթովիչ: Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուէր երեքշաբթի օր, Պելկրատի մէջ, ուր ամէն պատրաստութիւն տեսնուած էր:

Բայց, վերջին պահուն երեւան եկաւ որ, խմբագրին մարմինը փոխադրող վակոնը անջատուեր է կառախումբէն: Խուզարկութիւններէ յետոյ, մեռեալին վակոնը գտնուեցաւ գաւառական կայարանի մը մէջ:

ԸՆԿԵՐՎ.-ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ
Գ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԲԱՑՄԱՆ ԱՐԹԻՒ

(Մասնաւոր Թղթակցութիւն)

ՊՐԻՈՒՍԻԼ, 5 Օգոստոս

Ամէն աշխատանք, նոյն իսկ ամէնէն խոնարհը սուրբ է եւ ազնիւ եւ մէյն աշխատանքն է որ սուրբ է եւ ազնիւ:

Քարլայլ

Ոտքի եւ գլխաբաց, ունկնդրելէ յետոյ գոռ, ռազմաշունչ եւ հետզհետէ աւելի յաղթական «Ինտէրնասիօնալ»ը, որ ապահովաբար մօտ ապագային պիտի դառնայ շատ մը պետութեանց պաշտօնական քայլերգը, Պրիւսէլի ժողովուրդի Տան ընդարձակ եւ ոճնական սրահին մէջ, ամէն երկիրներու ընկերվարական եւ աշխատաւորական կուսակցութեանց ներկայացուցիչները, ժպիկ կ'ընեն ահա Արթըր Հէնտըրսընը, նախկին ներքին նախարար բրիտանական կայսրութեան եւ ընդհանուր քարտուղար անգլիական աշխատաւորական կուսակցութեան: Հէնտըրսընը կը խօսի կտրուկ եւ խանդավառ նախադասութիւններով, ոգեկոչելով միջազգային աշխատաւորութեան կտրած դառն, դժուար եւ փառաւոր ճամբան: Հակառակ իր տարիքին, դեռ երիտասարդ եւ ամուր ու լայն ուսերով, ծռած ամբիոնին վրայ, ան կ'անցնի արագ ակնարկով մը, իւրաքանչիւր երկրի քաղաքական վիճակի վրայէն ու կը յիշէ դերը զոր կը կատարեն ընկերվարական կուսակցութիւնները: Ահա երկիրներ ուր անոնք արդէն կը վարեն ժողովուրդը, ուրիշներ ուր կը հանդիսանան ամէնէն զօրաւոր քաղաքական կազմակերպութիւնը՝ առանց սակայն իշխանութիւնը կարենալ ձեռք անցընելու: Կան նաեւ երկիրներ՝ ուր անոնք կը տանին ամենօրեայ դժուար ու յամառ պայքար մը, կազմակերպելու համար դեռ քաղաքականապէս թոյլ ու անդիտակից աշխատաւորութիւնը:

Ու մինչդեռ, երէկ, բանուորական եւ աշխատաւորական շարժման սկիզբը, այս բոլոր մարդիկը, կքած տարիներու բեռան տակ այսօր ու շրջապատուած հսկայ կազմակերպութիւններով, ձերունի պետեր՝ որոնց ամբողջ անցեալը պատկանած է միակ դատի մը, կը հանդիպէին օրուան տիրողներու ծաղրին եւ արհամարհանքին, այսօր միջազգային քաղքենիութեան դէմ յանդիման, առաջնորդելով ամբողջ ընկերվարութեան բանակը, անոնք յարգանք ու վախ կը ներշնչեն նոյն ատեն տիրող եւ շահագործող դրամատիրութեան:

Ո՞վ կրնար ենթադրել, դեռ կէս դար առաջ, որ ընկերվարութիւնը, այսքան արագութեամբ պիտի նուաճէ միլիոնաւոր ժարդկային բազմութիւններ ու բազմաթիւ երկիրներու մէջ պիտի տիրանայ իշխանութեան: Բուռ մը հալածեալներու եւ խանդավառ մոլեռանդներ էին նախ իւրաքանչիւր երկրի մէջ, որ կը բարձրացնէին միջազգային դրօշը: Այսօր՝ պետութեան դրօշը: Այսօր՝ կազմակերպուած եւ ուժեղ բանակներ են՝ որ կը յառաջանան յաղթական քայլերով դէպի վերջնական նպատակը, ազատագրութիւնը դարերով գերի ու վիրաւոր Աշխատանքին որ դեռ կը հեծէ դրամագլուխի լուծին տակ:

Եւ մտահոգ է Դրամագլուխը: Ապացոյց՝ այն բացառիկ շահագրգռութիւնը զոր ցոյց կուտայ միջազգային քաղքենի մամուլը: Ընկերվարական հարիւրաւոր թերթերու ներկայացուցիչները չեն միայն որ գրաւած են՝ լրագրողներու յատկացուած վերնայարկը: Գրեթէ աշխարհի բոլոր կարեւոր քաղքենի թերթերը ունին իրենց ներկայացուցիչները՝ որ ուշադրութեամբ կը լսեն Հէնտըրսընի բացման խօսքը, մինչդեռ դուրսը, ժողովուրդի Տան պատերուն առջեւ, հազարաւոր երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, զարդարուած կարմիր գլխանոցներով, առողջապահական ուժգնութեամբ բանուորական նուագախումբերու, խռնուած հրապարակին վրայ եւ յարակից փողոցներուն մէջ, եկեր են իրենց երիտասարդ խանդավառութիւնը յայտնելու միջազգային բանուորութեան ղեկավար եւ գերագոյն մարմնին:

Ցերեկէն յետոյ հաւաքումները պիտի դադրեցնէ իր աշխատանքները, մասնակցելու համար Պելճիքայի ընկերվարական եւ յեղափոխական այդ երիտասարդութեան մեծ տօնին:

Ներշնչող եւ սրտառուչ է նայիլ, վարը հաւաքուած այդ կարմիր երիտասարդութեան վրայ: Ու միայն Պելճիքայի մէջ չէ որ ընկերվար. նոր ու խանդավառ սերունդ մը կայ այսպէս, կազմակերպուած եւ յեղափոխական, պատրաստ՝ դիմադրաւելու ապագան: Աւելի ուժեղ եւ բազմաթիւ են՝ երիտասարդական կազմակերպութիւնները Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Անգլիոյ, Չեխոսլովաքիոյ մէջ: Երիտասարդութիւնը՝ կուգայ ղէպի ընկերվարութեան՝ հակառակ այն բոլոր յետպատերազմեան պայմաններուն, որ կը հետացնեն նոր սերունդը քաղաքական եւ ընկերային ժամանակութիւններէ: Բացառիկ երկիրներէն է Ֆրանսան ուր շարժումը հաւեմատաբար տկար է եւ անկազմակերպ: Այսու հանդերձ, ինչքան խանդավառութեամբ, բանուոր եւ երիտասարդ տղաք, տասնեակներով, կատարեցին Փարիզ-Պրիւսէլ ճամբորդութիւնը, մասնակցելու համար, ընկերվարական շաբաթի ցոյցերուն եւ հանդիսութիւններուն:

Անոնման խանդավառութիւն, եռուզեռ, ե շարժում ստեղծուած է ժողովուրդի Տան շուրջը: Հազարաւոր երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ հաւաքուած են Պրիւսէլ, ոմանք մասնակցելու Կիներու Ընկերվարական համագումարին, ուրիշներ Ուսանողներու Միջազգայինին: Բազմաթիւ են նաեւ անոնք որ եկած են հոս, տեսնելու համար ընկերվարական ղեկավար դէմքերը մօտէն, ուսումնասիրելու և լաւագոյնս ըմբռնելու համար ընկերվարական շարժումը, որ հետզհետէ առաջնակարգ դիրք կը գրաւէ բոլոր երկիրներուն մէջ:

Հաւաքումարին ներսն իսկ, կարեւոր մաս մը կը կազմեն երիտասարդները: Քանի սերունդներ արմուկ արմուկի կ'աշխատին այս ընդարձակ սրահին մէջ: Ահա՛ ձերերը, անոնք՝ որ ներկայ եղած են Ա. Միջազգայինի կազմութեան, կքած տարիներու բեռան տակ, ահա՛ անոր յաջորդող միւս սերունդը՝ նոյնպէս արդէն ծեր, որ քառորդ դարու աշխատանք ունի իր ետեւը: Ահա՛ միջին սերունդը որ սկսած է, դանդաղօրէն, գրաւել միջազգային բանուորութեան կազմակերպական մեքենան ու վերջապէս կան շատ երիտասարդները, գրեթէ բոլո՛ր պատգամաւորութեանց մէջ, արթուն ու զօրաւոր ղէմքերով, խորապէս գիտակից այն մեծ պարտականութեան զոր պիտի կրեն միշտ իրենց ուսերուն վրայ, մինչեւ վերջը: Միշտ նո՛յն ղէմքերն են, ընտանի, ծանօթ:

Ահա՛ պելժ ընկերվարութեան գլխաւոր առաջնորդը, Էմիլ Վանտէրվէլտը, որ կը յաջորդէ Հէնտըրսընին վարիչը Թոսքանինի՝ խօսքը անցընող մարդ մըն է, որովհետեւ մերժեց նուագել Մուսոլինիի առաջարկած ֆաշիստական քայլերգը, եւ դեռ պաշտօնին վրայ է:

*** Սըր Ջօրճ Կրիըրզըն որ 60 տարիներու աշխատութեամբ 179 լեզուներ եւ 554 բարբառներ ուսումնասիրած է, ոսկի շքանշան ստացաւ Բրիտանական կաճառէն:

ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՅ ԹԵՄԸ
ԵՒ ԻՐ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Մեր սեփական Թղթակցէն)

ՊՈՒԿՐԷՇ, 1 Օգոստոս

Ասկէ առաջ գրած էի անգամ մը թէ ռումէն Դաւանութեանց Նախարարութիւնը Ռումանահայ Թեմական իշխանութենէն պահանջած է վիճակագրական տեղեկութիւններ Ռումանահայ եկեղեցիներուն, անոնց ծխականներու թիւին, քահանաներու ստացած կրթութեան եւ Հպատակութեան, ինչպէս նաեւ եկեղեցապատկան կալուածներու եւ անոնց եկամուտին մասին: Այս հարցումներուն կարենալ պատասխանելու համար, Թեմական իշխանութիւնը իր կարգին նման հարցարան մը ուղղեց Թեմին բոլոր Թաղականութեանց:

Պատասխանները ստացուած ըլլալով, Թեմ. Խորհուրդէն նշանակուած յանձնախումբ մը այս պահուս պատրաստելու վրայ է վիճակագրական տախտակ մը՝ ներկայացնելու համար ընդհուպ Դաւանութեանց Նախարարութեան:

Հարկ կը տեսնեմ այդ առթիւ տալ քանի մը տեղեկութիւն:

Ռումանիոյ մէջ 24 քաղաքներ կան ուր եկեղեցի ունին լուսաւորչական Հայերը,— Պուքրէշ, Քօսթանցա, Կալաց, Սիլիսթրէ, Պազարճըք, Պրայլա, Թուլչա, Սուլինա, Փիթէշթի, Պաքով, Քիշնեվ, Պըլոյ, Հընչէշթի, Զէթարէ Ալպա, Թրկօ Օքնա, Եաշ, Պապատաղ, Ռոման, Ֆօքշան (2 եկեղեցի), Պօթօշան (2 եկեղեցի) Սուչովա (4 եկեղեցի) Խմայիլ, Կուրա Հօմօր, Օրնէյ: Վերջին երեքը գրեթէ փակ են, իսկ Սուլինա եւ Խմայիլ կը ճնան առանց քահանայի:

Հռոմէական Հայերը եկեղեցի ունին կեռլա, Եղիսաբեթուպոլիս, Սէնթ-Միքլօշ, Չիք-Սիփիվիոյ եւ Զէրնովիցայ:

Այդ 24 եկեղեցիները հետեւեալ Թիւով ծուխեր ունին, համաձայն Թաղականութիւններէն ստացուած տեղեկագիրներուն. —

Պուքրէշ 7000, Քօսթանցա 3800, Կալաց 1000, Քիշնեվ 1000, Պազարճըք 900, Սիլիսթրէ 600, Պրայլա 600, Ֆօքշան 525, Զէթարէ Ալպա 440, Ֆօթօշան 350, Պաքով 350, Սուչովա 290, Եաշ 200, Ռոման 200, Պըլոյ 150, Թրկօ Օքնա 124, Թուլչա 100, Սուլինա 100, Կուրա Հօմօր 100, Օրնէյ 100, Հընչէշթի 76, Խմայիլ 75, Պապատաղ 69, Փիթէշթի 57, հաւատացեալ 17206 հոգի: Այս գումարին վրայ աւելցնելով մօտ 8000 հոգի՝ ցրուած ուրիշ քաղաքներու մէջ, կամ վրիպած եկեղեցիներուն ձանաղրութենէն, հազիւ 25,000 հոգիի կը հասնի հայ լուսաւորչական հաւատացեալ Թիւը: Ու ենթադրելով 4·5000 անձ Թրանսիլվանիոյ կաթոլիկ հայութիւնը՝ ամբողջ ռումանահայութեան Թիւը 30000ը չանցնիր,— հինն ու նորը մէկտեղ:

Ռումանահայ եկեղեցիները մօտ 60 միլիոն արժէքով կալուածներ ունին, որոնց 16 միլիոնը Պուքրէշ, 10 միլիոնը Եաշ, 8ուկէս միլիոնը կալաց, 4 միլիոնը Ֆօքշան, 10 միլիոնը Ռոման, 2 միլիոնը Սիլիսթրէ, 1.200.000ը Պաքով, 1 միլիոն Թուլչա, մօտ 1միլիոն Պազարճըք 600 հազար Քիշնեվ, 500,000 Պապատաղ, 600.000 Փիթէշթի, 500,000 Քոսթանցա, 400 հազար Պըլոյ, եայլն: Այս գումարներուն մէջ կը մտնեն դըպրոցներու շէնքերն ալ: Իսկ այս ցանկէն դուրս են Քիշնեվի Թեմական կալուածները, որոնք վէճի տակ են եւ որոնց արժէքը 300 միլիոն լէյ կը գնահատուի:

Այս կալուածները մօտ 3ուկէս միլիոն տարեկան եկամուտ կը բերեն Թեմին եկեղեցիներուն: Պուքրէշի եկեղեցին կը ստանայ 700,000 լէյ եւ նոյնքան մըն ալ հաւանաբար Եաշը, 350,000ական լէյ Ռոմանն ու Ֆօքշանը, 250,000 լէյ կալացը, 180,000 լէյ Պաքովը, 110 հազար լէյ Սուչովան, 170,000 լէյ Սիլիսթրէն, 125,000 լէյ Պրայլան, 100,000 լէյ Թուլչան, եւայլն: Քանոթեանցան կալուածական եկամուտ գրեթէ չունի:

Դպրոցներ կան Պուքրէշ, Քօսթանցա, Կալաց, Սիլիսթրէ, Պազարճըք եւ Քիշնեվ: Ճուրճովա մանկապարտէզ մը կար որ փակուելու վտանգին տակ է, Ֆօքշանի մէջ մանկապարտէզի պէս բան մը կայ, իսկ Պրայլայի մէջ ծրագիր կայ քանի մը դասարան բանալու: Փակ կը մնան Ռոմանի, Եաշի, Ֆօթօշանի, Պաքովի, Զէթարէ Ալպայի և Սուչովայի դպրոցները, գրեթէ առյաւէտ:

ԿԷՍ - ԲԱԺԻՆԱԿԱՆ

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ՀԱՄԵՄԱՏ

Մարդը օժտուած է գոյութեան պայմաններուն յարմարելու նշանաւոր կարողութեամբ մը, որոնք առաջ կուգան արտաքին ազդեցութիւններէ, օդի բարեխառնութենէ, մթնոլորտի ճնշումէ, խոնաւութենէ, սնունդառութենէ:

Այն կարողութիւնը որ ունինք չերմութիւնը սառնալու և կորնցնելու, մեզի կը թոյլատէ կրել այրեցեալ գօտիներու տաքութիւնը եւ դիմադրաւել բեւեռային երկիրներու ցուրտին դէմ:

Մարդը, որուն մարմնոյն միջին չերմութիւնը 36° 5 սանդիկրատ է, ինչպէ՞ս կրնայ տոկալ ծայրաստիճան ցուրտին կամ չափազանց տաքին:

Ինչ կը վերաբերի ցուրտին, մեզի ծանօթ է այն դերը զոր կը կատարեն զանազան նիւթեր մեր սննդառութեան մէջ: Գիտենք թէ ճարպային մարմինները կը կազմեն դերազանցօրէն այրելի նիւթեր, որոնք մեր մարմնոյն մէջ այրելով չերմութիւն առաջ կը բերեն, ինչպէս իւղը կանթեղի մը մէջ: Ասոր համար, Լաբոնացիք, Էսքիմօսները, որոնք մուշտակներով պաշտպանուած են, մեծ քանակութեամբ ձուկի իւղ կը սպառեն, որպէսզի կարենան իրենց ժարմնոյն չերմութիւնը զարգացնել, տոկալու համար ամենասաստիկ բարեխառնութեան:

Հետեւաբար, ցուրտ երկիրներու մէջ ապրելու կարելիութիւնը կախում ունի մարդուն հագուելու եղանակէն եւ սննդառութեան տեսակէն: Եթովպիոյ մէջ գոյութիւն ունեցող 75° չերմութիւնը տաքութեան ամէնէն բարձր աստիճանը չէ, որուն մարդ կրնայ տոկալ: Յաճախ տեսնուած են աճապարարներ, որոնք յաջողած են 130° տաքութիւն ունեցող փուռերու մէջ մնալ:

Հին ատեն, Ռօշֆուքոլի մէջ կար հասարակ փուռ մը, ուր աշխատաւոր աղջիկներ, առանց դերազանցութիւն զգալու, տասը վայրկեան կը մնային հացերու եւ մսերու մէջ, որոնք 132 աստիճան տաքութեան տակ կը խորովէին, մինչդեռ անոնց մարմնոյն չերմութիւնը այդ դժխալին տաքութեան մէջ հազիւ 3—4 աստիճան կը բարձրանար:

Այս երեւոյթը բացատրելու համար, պէտք է քննել մարթին կազմութիւնը:

Արտաքին մարթին տակը, որ խիստ նուրբ է եւ պաշտպանող չնարակի դերը կը կատարէ, կը դանուի իսկական մարթը, որ իր թանձրութեան մէջ կը պարունակէ ամենափափուկ գործարանները. մենք զանազան մարմիններու գոյութիւնը կը զգանք եւ կրնանք ձեռքի ամէնէն նուրբ աշխատութիւնները կատարել չղաւին բրուկներու միջոցաւ, որոնք շօշափման գործարաններն են:

*Մազերուն եւ աղուամազերուն արմատներուն քով կան պզտիկ պարկեր, որոնք ընդունարանի դերը կը կատարեն, դեղձերով լեցուած են պարին հիւթ մը կ'արտադրեն իւրաքանչիւր մազ կը թեւաւորէն շարժիլ պզտիկ մը ազդեցութեան տակ մազարմատ, որ բանակ նուիթիւն ունի բոյնի արմատին հետ, կազպզտիկ բջիջներէ, որոնց ցիր հեղուկներով կը բուին. արմատը սոխի ընդարձակուի եւ պինդ անունդը կը հալթայթի մինչ որ մեզ կը շահագործ քրտնաթեր զեղձ կոչուղովակներու գոյութիւն րաքանչիւր զեղձ աչքաննելի է, եւ մեր ձեռ մէջ 1 քառակուսի տարածութեան վրայ պարունակէ մօտաւորապ զեղձեր, որոնց ամէնքի թի մակերեսին վրայ ուին եւ կ'արտադրեն քրտինքի արտադրութ ռատ է ա՛յն չափով որ օդին բարեխառնութ ճանը բարձր է. լորտը չոր է, քրտինքը րէն կը շոգիանայ: Ա զի հեղուկ մը շոգիի պէտք է տեղ մը կ առնէ. քրտինքը այդ թիւնը կը ստանայ մ այս եղանակով կը

Հետեւաբար մարքրտինքին շոգիացում մարմնոյն բարեխառնհաստատակուռութիւնը պահէ, իրմէ աւելի մթնոլորտի մը մէջ: Ն լորտը միանգամայն խոնաւութեամբ բեռ շոգիացումը դանդաղ կ'ունենայ եւ մենք նէն շատ աւելի կը նե

Զօրաւոր կլիմաներ ժարդ կրնայ իր գոյ հել. սակայն չի կրնա ապրիլ: Սիպերիոյ, Ափրիկէի կիզիչ եր մէջ ծերերը հազուա Տաք կլիմաներու տակ ճումը կանխահաս է տեւողութիւնը կարճ կայ սոսկալի հիւան ինչպէս՝ աչքի բորբ ծաղկախտ, բորո թանչքի, կարմիր ման Չափազանց ցուրտը ծա տաքին պէս, մեր ամրո սական ոյժը կը սպառ լու համար արտաքի խառնութեան դէմ: Ց կիրներու մէջ մարդին նին խոյլէ (սըրտաճա դուտ, շնչառական գ ներու հիւանդութիւնն բեմն առումէ:

Մարգկային կազմը է ապրելու համար բ գօտիներու մէջ, ուր կը ստիպէ աշխատելու հատար մեր մարդ ռանց ենթակայ ընելու բայեղ կլիմաներու թեանց: Ցուրտ կլիմա դաւոր է. սխալ է կ ցուրտը ընդհանրապէ ազդեցութիւն մը ու այդ ազդեցութիւնը կերպով կը ներգործէ ու քաշառողջ մարդոյ ստիպելով զանոնք մարգանքի մը, քայլ ցուրտը կը տկարացնէ ուժը եւ իր ազդեցութեան տաբեր է տղոց, ծերու ւանդութենէ նոր ապրուն, տկարակազմ մարբարոյական ու ֆիզիքա կանքներու ենթակայ համար:

Տաք եղանակներու պէտք է զգուշանալ րութենէ, որ շնչառութ ժժուարացնէ: Տարեց արեւահարութենէ կրնան մէջ արեան համախոնդ նալ, այսինքն իշուածք ղեղի երակներուն պա առաջ կուգայ եւ մահ կ ճառէ: Գործաւորները պէ րենց աշխատութիւնները րենցնէն արեւին տակ մինչեւ ժամը 3. ժամէ տաւորները կամ գրա պաշտօնեաները պէտք տանն օգափոխութեան ձովեզերեայ վայրեր, դերքներ, լեռնային կ

ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՆԻ ՄԱՅՐԸ

ԿԱՐ

Ես հիշում եմ տարին, որ ձնհալ էր, ամեն ինչ ծաղկում էր, ամեն ինչ ուրախ էր, ամեն ինչ ժպտում էր, ես էլ, Կարմիր Վանի մայրս, ուրախ էի, որովհետև ես էլ ունեի մի փոքրիկ աղջիկ, որ ինձ համար ամենից թանկագին էր աշխարհում։ Ես ապրում էի նրա համար, ես աշխատում էի նրա համար, ես ուզում էի նրան մեծ տեսնել, ես ուզում էի նրան երջանիկ տեսնել։ Ես ուզում էի նրան ամուսնացնել, ես ուզում էի նրան տանտիկին տեսնել։ Ես ուզում էի նրան մայր տեսնել։ Ես ուզում էի նրան ինձ պես տառապած տեսնել։ Ես ուզում էի նրան ինձ պես դժբախտ տեսնել։ Ես ուզում էի նրան ինձ պես ամուսնուց զրկված տեսնել։ Ես ուզում էի նրան ինձ պես այրի տեսնել։ Ես ուզում էի նրան ինձ պես ամուսնուց հեռացած տեսնել։ Ես ուզում էի նրան ինձ պես ամուսնուց բաժանված տեսնել։ Ես ուզում էի նրան ինձ պես ամուսնուց ամուսնալուծված տեսնել։ Ես ուզում էի նրան ինձ պես ամուսնուց ամուսնալուծված տեսնել։

Ես ուզում էի նրան ինձ պես ամուսնուց ամուսնալուծված տեսնել, որովհետև ես էլ եմ ամուսնուց ամուսնալուծված։ Ես էլ եմ ամուսնուց բաժանված։ Ես էլ եմ ամուսնուց հեռացած։ Ես էլ եմ ամուսնուց զրկված։ Ես էլ եմ ամուսնուց այրի։ Ես էլ եմ ամուսնուց ամուսնալուծված։ Ես էլ եմ ամուսնուց ամուսնալուծված

ամբողջ սահմանին վրայ եւ պահակագունդ մը։ Անշուշտ ռազմափորձեր կը կատարուին, բայց լեհ սպայակոյտը գաղտնի կը պահէ իր ծրագիրները։

Լիթուանական ճակատի թղթակիցն ալ իր մասին կը գրէ.— Սպայակոյտին կողմէ տրամադրուած օդանաւով մը չորս ժամ թռիչք կատարեցի լեհեւլիթուանական սահմանին վրայ, եւ ո՛ր եւ է գործունէութիւն չտեսայ։ Կրնամ ըսել թէ պատերազմի վախ չկայ, որովհետեւ այդպիսի բան մը պիտի յանգէր Լիթուանիոյ անձնասպանութեան։ Սահմանին վրայ ծագած միջադէպերու հետեւանքով, Լիթուանիա հինգ տարի առաջ քաշեց իր զինուորները եւ անոնց տեղ դրաւ սահմանապահներ, որոնք տարէց մարդիկ են եւ գիւղերու մէջ կ՛ապրին։ Այժմ 1200 սահմանապահ կը գտնուի այս ճակատին վրայ։

30,000,000 ուևկնդիր

Մ. Նահանգներու նախագահական ընտրութեանց պայքարին առթիւ, հանրապետական կուսակցութիւնը աննախընթաց պատրաստութիւններ տեսած է։ Իր թեկնածուին ճառերը պիտի լսեն 30,000,000 հոգի, շնորհիւ բարձրախօսի ընդարձակ ցանցի մը։ Արդէն պատրաստ են 38 կայաններ, իսկ բոլորը մէկ վաթսունը պիտի անցնի։

Նախագահ Քուլիճ ջերմապէս պաշտպանելով Պ. Հուվըրի թեկնածութիւնը, այժմէն ապահով կը գտնէ անոր յաջողութիւնը։

Երկրաշարժ Լէնինականի մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ երկրաշարժի թեթեւ ցնցումներ զգացուեցան Լէնինականի մէջ (Հայաստան)։

Հրդեհներ Քէօթահիայի եւ Պրուսայի մէջ

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն Օգոստոս 7 Թուականով.—

Այս առտու հրդեհներ ծագեցան Քէօթահիայի եւ Պրուսայի մէջ։

Վերջին հրդեհը ծագեցաւ նոր փողոցի մը մէկ պանդոկէն եւ չորս թեւերու բաժնուեցաւ, որոնց երեքը մարած են արդէն։ Զորրորդն ալ մարելու վրայ է։ Կ՛ըսուի թէ 60 շէնքեր կամ վաճառատուններ մոխիր դարձած են։

Քէօթահիայի հրդեհը սկսաւ առտուան ժամը 2ին եւ տեւեց հինգ ժամ։ Հարիւրի մօտ շէնքեր կամ վաճառատուններ մոխիր դարձան։

Միխթարեաններու խանութները ապրած

Օգոստոս 3ին աղետալի հրդեհ մը ծագեցաւ Պոլիս, Բանկալթի սինեմային դիմացի խանութներէն, որոնք կը պատկանէին Միխիթարեան Միաբանութեան։

Օրը Ուրբաթ ըլլալուն, գրեթէ բոլոր խանութները գոց էին։ Այնպէս որ հրդեհին լուրը շատ ուշ իմացուեցաւ, և այս պատճառաւ կրակը լայն միջոց ունեցաւ տարածուելու եւ աւերելու։

Երբ հրշէջ գունդը հասաւ, կրակը արդէն տարածուած էր եւ կէս մը մոխիր դարձուցած խանութներ։ Օրթը խանութները այրեցան, բոլոր ապրանքներով միասին։

Հրդեհին պատճառը յայտնի չէ, եւ կը քննուի ոստիկանութեան կողմէ։ Խանութները գոց ըլլալով, կրակը տեսնուած է միայն այն ատեն, երբ բոլորը կը մխայինն։ Նոյնպէս որ չգիտցուիր թէ ո՛ր խանութէն ծայր տուաւ հրդեհը։

Հացի պակաս Մոսկուայի մէջ

Ռիկայէն կը հեռագրեն թէ ճերմակ հացի սով կը տիրէ Մոսկուայի մէջ՝ եւ թէ քանի մը օրէ ի վեր փուռպանները միայն գորշ ադտոտ հաց մը կրնան հանել։ Ժողովուրդը հանգստացնելու համար, լուր կը տրուի թէ մօտերս մեծաքանակ ալիւր պիտի գայ Ամերիկայէն։

Սպանիա կը վերադառնայ

Սպանիա անցեալ տարի քաշուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութենէն, որովհետեւ մնայուն աթոռ մը պահանջած էր Խորհուրդին մէջ, բայց պետութիւնները մերժեցին։ Այդ օրէն ի վեր, փորձեր կ՛ընլլային Սպանիան նորէն փարախ վերադարձնելու համար։

Ազգերու Դաշնակցութեան նոր ժողովին առթիւ, գերմանական, անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութիւնները հաւանութիւն յայտնեցին որ յառաջիկայ օրակարգին մէջ դրուի Սպանիոյ կէս-մնայուն աթոռ մը տալու խնդիրը։ Ցոյս կայ որ այս գիջումով Սպանիա վերադառնայ փարախ։

Զորս օդանաւորդներ ապահովուած

Զորս ֆրանսացի գինուորական օդանաւորդներ, որոնց կայանն է Շարթր, առջի գիշեր փորձ մը կատարած ատեն, օդանաւը ինկաւ եւ բոլորը մէկ չախչախուեցան։

Իտալական սուզանաւ մը ընկղմած

Իտալական F 14 սուզանաւը (ընդծովեայ) ընկղմեցաւ Ադրիականի մէջ, փոլայի մօտ, Թորփիլանաւի մը զարնուելով։ Երեսունըմէկ նաւաստիներ կը գտնուէին սուզանաւուն մէջ։ Ծովակալի մը հսկողութեամբ եւ օդանաւերու աջակցութեամբ գործողութիւններ կը կատարուին, զոհերը փրկելու համար։ Կը կարծուի թէ հազիւ 40 ժամ բաւելու չափ օդ կայ սուզանաւուն մէջ, որ կը գտնուի 40 մեղր խորութեան տակ։ Ծովը ալեկոծ ըլլալով, ազատարար գործողութիւնները դժուարութեան կը մատնուին։

*** Վերջին հեռագիրներու համաձայն, կարելի եղած է ջուրին երեսը հանել սուզանաւը, ընկղմելէն 34 ժամ յետոյ։ Բայց բոլոր նաւաստիները, 31 հոգի, մեռած էին, թունաւորուելով ջրային կազէն։

Խալիտէ Էտիպ Ամերիկայի մէջ

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ Խալիտէ Էտիպ հանրմ, տեսակցութեան մը ընթացքին յայտարարեց որ մեծ պատերազմէն ի վեր Թուրքերը ուշադրութեամբ կը հետեւին երկու ժողովուրդներու, Ամերիկացիներուն եւ Ռուսերուն, որոնց մէկը կը ներկայացնէ ժողովրդապետութիւնը, իսկ միւսը դիկտատորութիւնը։ «Կ՛ուզենք տեսնել թէ երկու շարժումներէն ո՛րը պիտի յաղողի։ Այսօր Թուրքիա համոզուած չէ ամերիկեան քաղաքակրթութեան արժէքի մասին, բայց լաւագոյնը կը յուսայ։

Թուրք գրագիտուհին աւելցուց թէ այսօր ալ, ինչպէս երէկ, կիները կը կառավարեն այրերը, Թուրք առունին կեանքին մէջ, եւ թէ Թուրք այրերը միշտ են եւ եղած են կիներու ազդեցութեան տակ։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

Ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի ընկերները վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Քաֆէ օ Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը, Փլաս տ'Իթալի։ Մէթրօ Իթալի։ Օրակարգ. վիճաբանութիւն շրջ. ժողովի օրակարգի։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐԹԱՒԱՆՔԻ 31ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԱՆԻԷՌ

կազմակերպուած Անիէդի «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» գրադարանի կողմէ

12 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐԺԱՆԹԻՕՅԻ ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Արտասանութիւն, երգ, հայկական եւ եւրոպական պարեր նուագ եւայլն։

ՍԱՐՍԷԼ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Սարսէլի «Հրայր» եւ Առնուվիլ-լէ-կոնէսթ «Ռազմիկ» խումբերուն կողմէ։

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Սարսէլի Hôtel Beausé-jour պարտէզին մէջ, Արտասանութիւն, երգ, նուագ եւայլն։

Պիւֆէ՝ ժողովրդական գինով։ փափաքողները կրնան ճաշը միասին քերել։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍԷՆ ԹՈՒԱՆԹՈՒԱՆ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. «ՎՌԱՄԵԱՆ» ենթակոմիտէի եւ «ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ» խումբի կողմէ։

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին, Ա'լանտրի պար տը փլաժան 30 րուէ Նասիօնալ, Սէն Թ'Ընթուան-Մարսէյլ։

Կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

Ցանօթ.— *Մարսէյլէն առնել Թրամվ. թիւ 27 եւ իջնել Թէրմինիւս։ Ժապաւէն կրող ընկերներ ցոյց կուտան հանդէսին տեղը։*

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ-ԵՐԵԿՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ

կը նախագահէ՝ Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

կազմակերպուած՝ Զ. Ե. Ը. Միութեան կեդր. վարչութեան կողմէ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9.30ին Ֆլորիայի մէջ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՁՈՒԼ ԲԱԺԻՆ

կը հրաւիրուին բոլոր անդամները, համակիրները եւ հայ գրականութիւնը սիրողները։

ՆԵՐԿԱՑՄԱՑՈՒՄ ԵՒ ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած ՏԷսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղի կողմէ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 5.30ին, Noveltyի Cinémaին մէջ

Ղեկավարութեամբ՝ Ղ. Հայրունիի, կը ներկայացուի՝

ԽԵԼԱԳԱՐԸ ԵՒ ԱՍԻԱՑԻ ՍԱՓՐԻԶԸ (Զաւեշտ)

կը խօսի՝ Պր. Վ. ՋՈՒԼԼԷՐԵԱՆ մարզական կեանքի մասին։ Տեղի կ՛ունենան Լիոնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի արիներու կողմէ բուրքեր, մարզական խաղեր եւայլն։ *ՄՈՒՏՔ 4 ԵՒ 3 ՖՐԱՆՔ*

Հ. Յ. Դ.

Լիոնի Շրջ. կոմիտէն ստիպողական խնդրի մը համար ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Յ. Դ. Գրասրանը ժամը 8.30ին այսօր Հինգշբ. իրիկուն Քրիստափոր եւ Կուկուենան, Ուրբաթ իրիկուն Քեոի եւ Դժոխք խումբերը։

Իսկ կիրակի առաւօտեան ժամը 8.30ին նոյն տեղը ընդհ. ժողով։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

Մարսէյլի Իշխան Հնթակոմիտէի արտակարգ ընկերական ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ Կը հրաւիրուին Ադամ, Ադրիւր-Սերոբ, Եփրեմ-խան, Շամազասպ եւ վարդգես խումբերու ընկերները առանց բացառութեան։

Փոն տը Շերիւբի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, Hôtel de Franceի սրահին մէջ։ Ներկայանալ անդամատեղով։

Վիէնի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս կիրակի Փօնթ-Լվէքի Հայ. Ժող. լսարանին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Շ. Մ. Ը. Մ.ի փարիզի մասնաճիւղի բոլոր անդամները, ինչպէս նաեւ նոր անդամակցիլ փափաքողները, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Ֆլորիա ճաշարանը։ փարիզի եւ շրջանի կեդրոնական վարչութիւնը եւ փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ներկայ պիտի ըլլան։ Օրակարգ. անդամներու ստուգում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

Ե. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2ին 34 Rue Villroy, ընկերուհի Տ. Մկրտիչեանի բնակարանը։ Բոլոր անդամուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Կը հրաւիրուի նաեւ ընկեր Գ.-Ա.։

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ Քէմախցի Սաեփան Մինասեանէ իր հասցէն իմացնել «ցառաջ»ի վարչութեան։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ եկող Պ. Բիւզանդ Քիւմիւշէրեանէ կը խնդրուի իր հասցէն հաղորդել Յ. Տ. Յակոբեանի 17 Rue Damesme, Paris(13e).

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Լիվռի-կառկան, *Յ. Ա.—35։*
կուէնշէն, *Ա. Հ.— 125։*
Պուա Քոլոնպ, *Մ. Հ.— 35։*
Մարսէյլ, *Դործ.— 900։*
Տէսին, *Մ. Դ.— 35։*
վալանս, *Դործ.— 223.70։*

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

— կը փնտռուին Լեւոն Թաշճեան ուր մէկ տարի առաջ Nogent-le Retrou կը գտնուէր։ Իմացնել Ուրֆացի Յակոբ Շամալեանի, 5 Rue les Chapelets, Paris (17e).

— կը փնտռուին Հասանաքաղէցի (Կարին) միսաք եւ Մաքրուհի Զարըքճեաններու զաւակները, Սիսակ, Ազնիւ եւ փայլակ Զարըքճեանները, որոնք 1915ին աքսորուած են Էրզրումէն Ուրֆայի Սիւրիճ գիւղաքաղաքը։ Մնացած են ժամանակ մը Հալէպի որբանոցը եւ աւելի վերջը Իսկէնտերուն եւ Պէյրութի շրջակաները գտնուած են։ Իմացնել՝ M.. Rupen Tcharikgian, Str. Sft. Apstol No. 3 Bucarest-(Roumanie).

Կը խնդրուի Սուրիահայ Թերթերէն արտատպել։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet Կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներական հիւանդութիւնները (Ֆրանկախտ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լապօրաթուար։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն։

106 Ave. Kléber, Paris (16e)

Հեռ. Passy 72.56

ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակարճ միջոցի մէջ ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները։

կ՛ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ շաբաթ) կէսօրէ ժամը 4—7.

ՍԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՅԿ. ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

1bis Rue Hautefeuille, PARIS (6e). Սէն-Միշէլի մէթրօյին մ

MAISON TOSSOUNIAN

Մասնաճիւղն է Ալէքսանդրիոյ (Եգիպտոս) համանուն տունին։ Ունի եւ եւրոպական լաւագոյն նպարեղէններ անմրցելի ժանրով։ Եգիպտական եւ կեռասական ապուխտ, պուլկարական քաշկավալ, քայմ ճերմակ պանիր, պոլսական չիրուզ, Յունաստանի ձիթապտղի, Ամասիայի պարեհա, Դամասկոսի փէստիլ եւ ընկոյզ, Հալէպի ղուրաբիէ եւ մանուանդ անդրարեւելեան ֆիլաւցու անմոռանալի բրինձ։ Մանաւանդ զարդն է այս տունին, եւ դեռ բազմաթիւ ուրիշ ղէններ, եւայլն, եւայլն, եւայլն։

Մատակարար մայրե՛ր, դուք որ բծախնդիր էք ձեր խոհանոցին ու կը գուրգուրաք ձեր ամուսիններուն քսակին վրայ, եկէ՛ք։

ՄԻՋՈՆ ԹՕՍՈՒՆԵԱՆը ձեր ծառայն է։

ԾԱԽՈՒ Է

Կօշկակարի գործարան մը իր ամբողջ մեքենաներով եւ վերջին դրութեամբ նորոգուած մեքենաներով։ Ունի երկու խոշոր սայլ, բաստ յաճախորդներ, շահաբեր գործ, վճարման դիւրութիւն։ Փափաքողները կրնան դիմել՝ Պրն. ՄԵՐՋԻՄԱՆՈՑԻ, Փլաս տէ Թէբրաս, Մարսէյլ։

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

9 rue Charlot, PARIS (3e), մէթրօ République, Tél. Archives 05—86

Մեծաքանակ և մանրաքանակ վաճառում տեսակ կաշիներու, հրապարակի գինէն ժամանակ։

Քուսիոն (կռնակի մասը) Ա. կարգի, քիլօն 38, 42. Բ. կարգի՝քիլօն 34, 36. Գ. կարգի՝28, 30 եւ 32։

Այրերու եւ կանանց կօշիկներու համար ամբողջ կէս նրբանցու.— Քիլօն՝ Ա. կարգի 32, Բ. կարգի 29, կարգի 26 ֆրանք։

5 քիլօ նմոյշ կը ղրկուի փոստով քօնթրը ընդունելու պուրսըման։

Մասնաւոր զեղչ հայ կօշկակարներու։ Կը խօսուի հայերէն եւ Թուրքերէն։

ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

կարմիր աստղի տակ 30, Սիդոնիա 12, Աւազակապետի Ալիսի սիրահարը 15, Սիրանուշ 15, Ձէք (790 էջ, կազմուած Սիրային ոճիր մը 12, Ցարութիւն (Գոլսեցոյ, 610 էջ) 50, Նիքին ուխտաւորները 9, Կին, խաղ եւ գինի 12, կարմիր 10, Լեռան ոգին 15, Մացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, Գոնսթանթէն 10, Երուսաղէմը Տարէքաքրլիի մէջ 10, Լէսքօ 15, Սիրոյ խորանին առջեւ 4, Շին Աստուածները լսմէ 4, Ապերախտ գրագիրը 4, Տարաբախտ ուսանողը 5, Բէտտին Ֆօճա 17.50, Պէքրի Մուսթաֆա 5, Քէօր օղլի ձեպընթաց նորածինը 2, Բիւրեղեայ խիցը (294 էջ) 10, Ղարիպ եւ Շահ Սէնէմ 7, Աշըգ Քէրեմ 7, Շահ Իսմայիլ 5, սիանոս 2, Մաիացու սէր 3, Մակաբոյծ 5, Օթէլլօ 10, Շամ Ֆրանս. խօսակց. 6, 8 եւ 10, Երազահաններ 5, 10, եւ 12, բաններ՝ 3, 5, 6, 10, 12.50, 25 եւ 30, Հայաստանի մեծ բ 20, ինչպէս նաեւ հին կամ նոր ամէն տեսակ գիրք։ Պահ մեր գրացուցակը եւ ընտրեցէք ձեր նուէրցու գիրքերը Թիւններու եւ գրադարաններու մասնաւոր զեղչ։

ՆՈՒԻՐ.— 25 ֆր.է աւելի գիրք առնողին 5 ֆր.ի գիր կը տրուի, 50 ֆր.է աւելիին 10 ֆր.ի, 100 ֆր.է աւելիին 15

Դիմեցէք՝ L. Mozian, 51 Bld. Auguste Blanqui, Paris

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԹԻԹԵՂԵԱՅ ԵՒ ՄԵՏԱՂԵԱՅ ՅՈՒՇ

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՓԱՆԱԿ

ՄԱՆՏԻԿԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

11 Passage Ronce, Paris (20e). Tél. Ménil. 63-30, մէթրօ Co

Նաեւ կը նորոգուին՝ կրամոֆոններ, աշխատանոցի գործ ներ եւ տնական առարկաներ։

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ ԵՒ ԳԱՄԷՐ ԲԵՆԻԱՄ

ԻՐԱՒԱԴԻՏՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՅ ՓԱՄՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌԻ

8 Ave. Frémiet, Métro: Passy Tél. AUTEUIL

Կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական եւ ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս միջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն խնդիրներու հետապնդումը։

Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ՝ յաւ պայմանի։

Կ՛ընդունին՝ ամէն օր (բացի կիրակիէ) ժամը 9էն կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԵՐՃԱՆԵԱՆ

42 Rue Tourtille, BELLEVILLE, մէթրօ՝ Պելվիլ

Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ

ԹՄՐՄ ՀԱԻ Ա.Ժ.Ա

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE

Ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ Աչքի գէտը կ՛ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

123 Blb. Sebastopol, մէթրօ Réaumur եւ St. Denis: Միզանցքային, մորթի եւ արիւնի հիւանդութիւններ։

Խորհրդակցութիւն՝ 9—12, 2—8 եւ կիրակի առաւօտներ։

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

IMPRIMERIE - MASSIS

208bis, Rue Lafayette

Le Gérant: E. SOUV

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration Խմբագրութիւն 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 10 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

10 AOUT 1928

ՏԱՐԻ Թիւ 721

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՌԻ ԽՕՍՔ

ԼՈՒԾԵՐԸ ԹՕԹՈՒԵԼՈՒ ՁԳՏՈՒՄԸ

Ոչ մէկ ատեն այնքան շեշտուած է ազգերու անկախութեան տենդը, որքան մեր օրերուն, եւ մանաւանդ Մեծ Պատերազմէն ի վեր:

Քիչ - շատ գիտակցութեան հասած ամէն երկիր եւ ամէն ժողովուրդ, Եւրոպայէն մինչեւ Մայրագոյն Արեւելք, կը ձգտի դուրս գալ իր վրայ ծանրացող լուծէ: Շատեր յաջողած են, ուրիշներ կը մաքառին, եւ կան որ նոր կ'արթննան:

Ամէնէն բարբարոս պետութիւնը, Թուրքիա, այսպէս կամ այնպէս իրականացուց իր քաղաքական անկախութիւնը, սկսելով առանձնաշնորհներու (կապիտիւլասիօն) ջնջումէն եւ վերջացնելով իրաւունքներու ժխտումէ: Ուրիշ ազգեր եւս փոքրամասնութեանց իրաւունքներու ժխտումը: Ուրիշ ազգեր, ինչպէս Հայերը, Ասորիները, Աֆղանիստան և Պարսկաստան, հեռացան շարժումին, թէեւ առանց բուռն ցնցումներու:

Ներկայ վարակիչ երեւոյթը՝ Պալքաններուն մէջ, թէեւ բոլորէն տարբեր շարժառիթներէ մղուած:

Սովորական դէպք մը չէ Եուկոսլաւիոյ անցուդարձը: Պատերազմին շնորհիւ, Նախկին Սերպիան դարձաւ Սերբիա, Խրուաթներու եւ Սլովէններու թագաւորութիւն (Եուկոսլաւիա), 1918 Դեկտեմբեր 1ին: Շատ չանցած Սեւ Լեռն ալ միացաւ (1921 Մարտ 1): Այս ընդարձակ պետութիւնը այժմ ունի 96,134 քառ. մղոն տարածութիւն եւ 12,017,320 բնակիչ, մէկէն բլլալով հիւսիսային եւ հարաւային Սերպիան, Սեւ Լեռը (Մոնթենեգրօ), Պոսնա-Հէրսէգը, Խրուաթիան, Սլավոնիան եւ Տալմացիան:

Համասլաւական քաղաքականութիւնն էր որ միացուց այս ազգերն ու ժողովուրդները, բայց ահա տասը տարի յետոյ, դժգոհութիւն կը տիրէ բաժնեկիցներուն միջեւ:

Մանաւանդ դժգոհ է Խրուաթիան, որ ունի 16,920 քառակուսի մղոն տարածութիւն եւ 2,739,600 բնակիչ (հիւսիսային եւ հարաւային Սերպիոյ միացեալ բնակչութեան գրեթէ կէսը): Տարբերութիւնը մեծ չէ Պելկրատի (111,740 եւ Զաղրէպի (Նախկին Ակրամ, 108,340) բնակչութեանց միջեւ: Իսկ կոլթի տեսակէտէն, վերջինը անհամեմատ բարձր է Պելկրատ, վայելած ըլլալով գերմանական (Աւստրիա) քաղաքակրթեան բարիքները: Մինչ Պելկրատը մէկ համալսարան ունի, Զաղրէպ կը պահէ երկու հատ:

Երեւութապէս հաւասարութեան վրայ հաստատուած այս հաւասարութիւնը քրոնիկ տագնապներ կ'անգրկէ մեղրալուսինի վրայ: Խրուաթները կը գանգատին թէ Պելկրատ չափազանց կեդրոնաձիգ ուղղութեան մը կը հետեւի: Ինչպէս, ժամակին, Ֆրանց Եոզէֆ մը իր անձնական հեղինակութեամբ կրնար վտանգը, կանգուն պահելով Աւստրիա-Հունգարիոյ, Եուկոսլաւիոյ մէջ ալ հին աղուէս մը, Փաշիչ, յաջողեցաւ կանխել շատ մը փոթորիկներ: Փաշիչը մեռած է հիմա, եւ անոր յաջորդները չունին զօրաւոր հմայք: Միւս կողմէ, ինչպէս ուրիշ ժողովուրդներ, Խրուաթներն ալ արթնցած են, եւ կը հանդուրժեր որ Պելկրատ տէր-տիրական դառնայ իրենց վրայ: Իրենց յարափոփոխ, յաճախ յախուռն այլ ժողովրդական առաջնորդը, Ռատիչ, որ բառերը ծամծմել չէր գիտեր, գիտակցութիւնն ալ իր մէջ կը խտացնէ այդ գիտակցութիւնն ու դժգոհութիւնը: Մանաւանդ 1924էն ի վեր, ան իր կուսակցութեան կոչած է ուղի մը, որ կը տանի դէպի անջատում:

Եւ պարապ տեղը չէ որ այսօր իրար անցած են Պելկրատի հանդէպ: Սովորական ձեւով չմեռաւ Ռատիչ, այլ գոհ գնաց մահափորձի մը, որուն հեղինակն է կառավարական երեսփոխան մը: Ռատիչ գաղափարը արծարծելով դերձ, գիտէր սանձել ծայրայեղութիւնները: Եւ ատոր համար է որ, Պելկրատի մէջ զգուշութեամբ կը վարուէին իրեն նոյն իսկ ներողամտութեամբ կը նայէին իր զանազան ձեռնարկներուն:

Այդ, մեռաւ Ռատիչը, եղերական պարագաններու մէջ, եւ գիտենք անխուսափելի կը գտնեն փոթորիկը: Իր հետեւորդներն մէջ շա՛տ են ծայրայեղները: Սերպ խմբագրին սպանութիւնը՝ Զաղրէպի մէջ, ախտանշան մըն է ինքնին:

Խրուաթները թէեւ շատ չեն խօսիր անջատման մասին, կ'արծարծեն թագաւորութիւնը դաշնակցային հանրապետութեան վերածելու խնդիրը, որ նոյն վախճանին կը տանի: Պարագայի մէջ, կ'ուզեն թօթուել սերպիական լուծը: Առաջ բոլոր ճիգերուն, խրուաթ երեսփոխանները եւ առհասարակ ընդդիմադիրները խորհրդարանի նիստերուն չեն մասնակցիր Յունիս 20ի սպանութենէն ի վեր, եւ կը պահանջեն նաեւ Սկուպչինան: Անշուշտ այսուհետեւ աւելի պիտի սաստկացնեն պայքարը:

Շատեր ընդհանուր դաշնակցութեան մը մէջ կը գտնեն ամէն Պալքաններուն փրկութիւնը, ինչպէս ուրիշներ, աւելի կամ սահմանի մը վրայ, կ'առաջարկեն ստեղծել Եւրոպական Միացեալ Նահանգները:

Հարցը այն է որ, նախ պէտք է հանգստացնել արհեստականէն իրարու կապուած, կամ մէկուն եւ միւսին լուծին ենթակայ ժողովուրդները, եւ գոհացնել տրտնջացող հարեւանները:

Մինչեւ բանէ առաջ, լուծերը թօթուել:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՊԷՏՔ Է ՍԱՆՁԵԼ

Գրած էինք թէ արիւնալի դէպքեր պատահած են Պէյրութի գաղթականայանին մէջ: Պոլսոյ *Ազդարարը*, խմբագրականի մը մէջ քննելով այս խնդիրը, կը նկատէ (4 Օգոստոս).

— «Դիւրին է երեւակայել շրջապատին տպաւորութիւնը: Կարգ մը տարրեր, որ բան գործ ըրած են ժողովուրդ ժողովուրդի դէմ գրգռել, հրաշալի առիթ գտած են իրենց արհեստը արժեցնելու: Լուն ուզտի վերածելով, անոնք արդէն սկսած են հրապարակը ազմկել եւ խորհրդաւոր խօսքեր փսփսալ ամբոխին.— գաղթականները մէկ մէկ զինուած են, եւ օր մը պիտի պայթին մեր գլխուն: Հեռաւորապէս ուշադրութեան արժանի կրնայ թուիլ ոճիրը, որուն զոհը եղաւ Յունաստանի մէջ, կրնայ կարեւոր դեր կատարել:»

ՇԱՀՎԷՐՏԵԱՆԻ ԵՐԹԵՒԵԿԸ

«Ազդարար»ի մէջ կը կարդանք.—

Պերլինէն մեզի կը հաղորդեն թէ Պ. Դ. Շահվէրտեան հաւանաբար ժամերս Պոլիս դայ: Կ'ըսուի թէ ռուսական առեւտրական ներկայացուցիչ պիտի կարգուի Պոլսոյ մէջ: Ուրիշ գրոյցի մը համաձայն, Հայաստան պիտի մեկնի, հոն պաշտօնավարելու համար,

Ինչպէս յայտնի է, Պ. Շահվէրտեան պաշտօն ստանձնած էր Փարիզի խորհրդային դեսպանատան մէջ, եւ հոն երթալու համար Պերլին գնաց: Բայց կ'երեւի թէ ֆրանսական իշխանութիւնը հոն ալ վիզէ չէ տուած, և հարկ եղած է փոխել պաշտօնը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆՈՐ ՏԱԳՆԱՊ ՄԸ ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ռատիչի մահը եւ Խրուաթներուն յուզումը

Հակառակ տրուած լաւատես լուրերուն, խրուաթ ծանօթ վարիչ Ստեփան Ռատիչ մեռաւ չորեքշաբթի գիշեր:

Վախ կայ որ այս դէպքը ծանր հետեւանքներ ունենայ. որովհետեւ, Ռատիչ ոչ միայն ազգային հերոս մը կը համարուէր Խրուաթներուն կողմէ, այլեւ գոհն է այն մահափորձին որ տեղի ունեցաւ Յունիս 20ին, Պելկրատի Խորհրդարանին մէջ: Մարդ սպանը, Ռաչիչ, այդ օրը կ'ուզէր սպաննել Ռատիչը, որ միայն վիրաւորուեցաւ, իսկ երկու ուրիշ երեսփոխաններ ալ սպաննուեցան: Չաւանաբար խռովութիւններ ծագին եւ սաստկանային ատոր հետեւանքով: Ռատիչ, որ ամէն կերպէն արծարծուի Խրուաթիոյ անջատման խնդիրը: Ծանօթ կ'ըլլայ նաեւ յետոյ, անմիջապէս հաշտարար միջոցներ ձեռք առնուեցան, թագաւորն ալ միջամտեց, և հաւաստիքներ տրուեցան թէ մարդասպանը իր արժանի պատիժը պիտի կրէ: Բայց Խրուաթները չհանգստացան, եւ հետզհետէ աւելի ուժգնօրէն յայտնեցին թէ Սերպերը չափէն աւելի կեդրոնացուցած են իշխանութիւնը: Այժմ ընդդիմադիր երեսփոխաններու խորհրդարան մը կազմուած է Զաղրէպի մէջ, որ կրնայ կորիզը դառնալ ըմբոստական շարժումի մը: Շատեր կը նախատեսեն Խրուաթիոյ անջատումը Սերպիայէն եւ Եուկոսլաւ թագաւորութեան կազմալուծումը:

*** Ռատիչ գիւղացիի մը զաւակն էր, ծնած՝ 1871ին: Փիլիսոփայութեան եւ քաղաքական գիտութեանց ետեւէն ծածկուած էր Մոսկուայի, փրակայի եւ փարիզի մէջ: Իր երկար ճամբորդութեանց ընթացքին, տասը լեզու սորվեցաւ եւ կապ հաստատեց համալսաւական շարժման առաջնորդներուն հետ: Այնուհետեւ արագօրէն աճեցաւ իր ազդեցութիւնը քաղաքական կեանքի մէջ: Եուկոսլաւիան դաշնակցային կառավարութեան վերածելու համար, մեծ պետութեանց եւ մասնաւորապէս Անգլիոյ աջակցութիւնը խնդրեց, բայց յուսախաբ եղաւ: Ետոյ գնաց Մոսկուա, գործակցութիւն հաստատելու համար համայնավարներուն հետ: Շարունակ սպառնալիք մը եղած է Պելկրատի կառավարութեան գլխուն, իբրեւ ընդդիմադիր կամ հանրապետական: 1924ին բուռն պայքար մը բացաւ ցավիտովիչի կառավարութեան դէմ, հանրապետութիւն պահանջելով, եւ տապալեց դահլիճը: Ցաջորդը հրամայեց լուծել Խրուաթներու գիւղացիական կուսակցութիւնը եւ ձերբակալել վարիչները: Ռատիչ պահուըտած էր, բայց գտնուեցաւ 1925ին եւ բանտարկուեցաւ: Մինչ պիտի դատուէր իբրեւ համայնավար, ցախցախիչ մեծամասնութեամբ վերընտրուեցաւ երրորդ ընտրութեանց մէջ, 69 աթոռ շահելով իր կուսակիցներուն հետ: Անկէ ի վեր անընդհատ պայքար կը մղէր:

*** Ալեքսանդր թագաւորը, որ Պոսնա գացած էր արձակուրդով, Պելկրատ վերադարձաւ, օրուան դէպքերուն պատճառաւ: Իրեն կ'ընկերանայ արտաքին նախարարը: Լիմինիքի ջերմուկներուն մէջ, պելկրատցի բժիշկի մը ամարանոցը քարկոծուեցաւ: Քանի մը ցուցարարներ բիվըլվեր ալ արձակեցին: Զաղրէպի մէջ շատ դժգոհ են որ պահակազօրքը մեծ մասով Սերպերէ կը բաղկանայ:

*** Զաղրէպէն կը հեռագրեն թէ՝ խռովութիւններէ վախնալով, կառավարութիւնը ուզեց զաղտնի պահել Ռատիչի մահուան լուրը. բայց գոյժը տարածուեցաւ անմիջապէս եւ բոլոր պաշտօնատուները փակուեցան: Կարգապահութիւնը չխանգարուեցաւ, շնորհիւ խրուաթ գիւղացիական կուսակցութեան աչալրջութեան:

Հակապատերազմեան դաշինքը

Ֆրանսայի արտաքին նախարարութիւնը շաբաթներէ ի վեր կը զբաղի հակապատերազմեան դաշինքին հրաւիրագիրներու պատրաստութեամբ: Ստորագրութիւնը տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ, Օգոստոս 27ին: Թէեւ նախաձեռնութիւնը Ամերիկայի կը պատկանի, բայց քանի որ ստորագրութեան վայր նշանակուած է Փարիզը, Պ. Քէլլոգ ալ յարմար տեսաւ որ հրաւէրները ուղղուին Ֆրանսայի կողմէ, փոխանորդութեան ձեւով:

Այս փափուկ հարցը կարգադրելէ յետոյ, կը մնար երկրորդ խնդիր մը,— ո՞ր պետութեանց ղրկել հրաւէրները: Ըսի-ըսաւներ կանխելու համար, ամերիկեան եւ ֆրանսական կառավարութիւնները որոշեցին պաշտօնապէս հրաւիրել միայն այն պետութիւնները որոնց անունները յիշուած են Քէլլոգի վերջին ծանուցագրին մէջ, թէեւ նախատեսուած են 15 պետութիւններ: Պ. Զէմպրլէն հիւանդ ըլլալով, Անգլիոյ կողմէ պիտի գայ փոխանորդ մը: Գերմանիոյ կողմէ կը սպասուի Շթրէզեմանի, իսկ Իտալիոյ կողմէ թէեւ Մուսոլինին կը սպասուէր, բայց հաւանական չէ որ հեռանայ Հռոմէն:

*** Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ վրդովուած են որ Գերմանիա Հռենոսը պարպելու խնդիր պիտի յարուցանէ, դաշինքը ստորագրելէ առաջ: Զէմպրլէն հարցուցեր է Շթրէզեմանի թէ ճի՞շտ է այս լուրը, եւ Գերմանիոյ արտաքին նախարարը հաստատական պատասխան տուեր է: Միւս կողմէ, Մուսոլինին ալ պաղ ջուր լեցուցած է, լրացուցիչ տեղեկութիւններ պահանջելով անգլեֆրանսական նաւային համաձայնութեան մասին: Իտալիոյ դիկտատորը կը կասկածի թէ զաղտնի յօդուածներ կան այդ համաձայնութեան մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ՈՎ ՈՐ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ ՄԸ ԲԱՆԱՅ, ՍԵՐՈՒՆԴ ՄԸ ԿԸ ՓՐԿԷ

Կ'երեւի իրօք ֆայկական սովորութիւն է կրակը մարելու վազել այն ատեն միայն, երբ տեսնուի թէ այրելիք բան չէ մնացած:

Ա՞յս է պատճառը որ տարիներէ ի վեր շարունակուող թեւաղբութիւններէ, ծրագրի մշակումներէ, խոստումներէ ու կիսատ ձեռնարկներէ յետոյ, դրական ոչ մէկ քայլ առնուած է, ափով մը ապահովելու ֆամար՝ նոր սերունդին նախնական կըթութիւնը գոնէ:

Բոլորը այլասերումէն կը ձախուն, բոլորը ֆամաձայն են վտանգը մատնանշելու եւ ողբալու գիտակից, գոֆաբեր ու կազմակերպուած ձիգերու բացակայութիւնը:

Ջկայ միութիւն մը որ իր ծրագրին մէջ չդնէ այլասերման դէմ պայքարի ուղղակի բանաձեւ մը:

Ջկայ ազգային մարմին մը որ խոստումներ չշռայլէ:

Բայց, ո՞վ ինչ կ'ընէ:

Ինչ որ կայ արդէն, — ֆին ու նոր ֆրատարակչականներ, գրական, լսարանական միութիւններ — անոնց ֆամար են, որոնք ֆասած են որոշ տարիքի եւ նկարագրի:

Անշուշտ. անուրանալի է նման միութիւններու քարիքը, — պաֆել եղածը:

Բայց եղածը պաֆելու այս մտաֆոգութեան մէջ, պէտք չէ մոռնալ կենսականը, — նորը ֆասցնել:

Անյետաձգելի այս պաֆանջն է որ նախ պիտի ֆանանք գոֆացնել: Անոր վրայ է որ պիտի կեդրոնանան բոլոր ձիգերը, եթէ կ'ուզենք բան մը փրկել ֆինէն, անցեալէն, ներկայէն ու մեզմէ վերջապէս:

Մանուկները արդէն սկսեր են չֆասկնալ իրենց ծնողքին լեզուն:

Վաղուան եղերերգութիւնն է որ կը պատրաստուի:

«Յառաջ»ի սիւնակները կը յորդին դէպքին ազդանշաններովը:

Եւ սակայն, ո՛վ ի՞նչ կ'ընէ:

Անոնք որ կրնային շատ բան ընել, ո՛չ իսկ կը շարժին: Պէտք չունին...

Իսկ անոնք որ պէտք ունին, ոչինչ կրնան: Աւօրեայ տաժանակիր յոգնութենէ մը յետոյ, երազելու ժամանակ իսկ չեն գտներ:

Եւ սակայն, պաֆանջը կը մնայ պաֆանջ:

Կը մնայ քաջութիւնը ունենալ լծուելու տարրականին, ֆիմնականին, գործին որ կը պաֆանջէ ֆամեստ ու յաժան աշխատանք:

Ով որ մանկապարտէզ մը կը բանայ, սերունդ մը կը փրկէ:

Մ. ԵՐԻՑԱՆ

ՀՄՈՒՆԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՐՏՔԸ

ՇԱՐԺԻ ՀԱՅ ՁՕՀԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

"ՅԱՌԱՋ,,Ի ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

63րդ ցանկ

	Ֆր.
Թուքումանի (Արժանթին) հայ գաղութէն, նախաձեռնութեամբ Պ. Գրիգոր Շաֆրիկեանի (ցանկը յաջորդով)	1,490.—
62րդ ցանկին գումարը	89,084.85
Ընդ. գումար	90,574.85

×

... *Խմբագիր,*

ԹՈՒՔՈՒՄԱՆ, 10 յուլիս.— կարդալով *Յառաջի* կոչը, Թուքումանի ֆայութիւնն ալ, խորապէս ազդուած ֆիլիպէի (Պուլկարիա) մեր ֆայրենակիցներու անմխիթար վիճակէն, նուիրական պարտականութիւն սեպեց իր եղբայրական օգնութիւնը ֆասցնել: Իրաւ է թէ կաթիլներէ է որ կը ղրկենք մեր ծով ցաւերուն, բայց կաթիլներէն գետեր կը կազմուին: Ներփակ կը ստանաք 1490 Ֆրանքի չէք մը:

Գ. Շ.

ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՋԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

ՋԱՐՀՈՒՐԵԼԻ ՋԱՐԴԵՐ ԵՒ ՎՐԷԺԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲ.— Ա.յս ուսումնասիրութիւնն ալ, յատկապէս «Յառաջ»ի համար գրած է քրտական «Խոյբուն» կոմիտէին գործօն անդամներէն մէկը, որ մասնաւոր պաշտօնով կը ճամբորդէ զանազան երկիրներ :

Մուսթաֆա Քէմալի եւ ընկերներու կողմէ թուրքերուն դլուխը դևխարկ անցուիլը, Յունիցերիոյ քաղաքային եւ իտալիոյ պատժական օրէնքներուն չարափոխուելով թարգմանուիլն ու ընդունուիլը, կիներու գլուխէն քօղը քաշելով պատռելը եւ զանոնք մէջտեղ նետելը կարգ մը միամիտներու մօտ այն տպաւորութիւնն առաջ բերած էր թէ՝ թուրքերը այլեւս քաղաքակրթուած են, մոնկոլական ու թաթարական մտայնութենէն հրաժարելով, եւրոպական ազգ մը դարձած են։ Բազմաթիւ եւրոպացի պետական մարդեր, նոյնիսկ կարգ մը արեւելքցի դիւանագէտներ հաւատացին թէ՝ Էնկիւրիի հերոսներուն քանի մը ժամուան մէջ տուած որոշումը լուսաւորեց ու փոխեց մտայնութիւնը թուրքերուն, որոնք ամբողջ վեց դար, Եւրոպայի հետ շփման մէջ գտնուած եւ սակայն ո եւ է կերպով չէին օգտուած եւրոպական քաղաքակրթութեան բարիքներէն։ Կարծեցին թէ թուրքը այլեւս լքեց մոնկոլական մտայնութիւնը, թէ գըլխարկին հետ միասին՝ գլխուն մէջ ալ նոր մտայնութիւն մը մտաւ, թէ ա՛ն ալ սկսաւ Քրանացիի, Անգլիացիի, Դանիացիի մը պէս մտածել։ Սակայն այսպէս մտածողներուն խաբուած ըլլալը շուտով երեւան ելաւ, երբ թուրքերը արիւնաբբու միջոցներու դիմեցին քիւրտ հայրենասէրներուն դէմ, որոնք թուրքին բռնակալ տիրապետութենէն ազատուելու համար, դինեալ ապստամբութենէ զատ ուրիշ միջոց չգտան։

Զէն ի ձեռին քալաբար կըռուող հայրենասէրներու դէմ ոևէ բան ընելու անկարող, թուրքերը հետեւեցան Թրքական նշանաւոր առածին. «Լշըուն չ'ճամնողը ճամետէն կ'առնէ վրէժը»։ Ու սկսան իրենց հերոսութիւնն ու քաջագործութիւնը ցոյց տալ, գիւղերու մէջ մնացած տղոց ու երախաներուն, կիներուն եւ ծերերուն։ Տեղի անտեղի կազմուած շրջուն եւ մնայուն Անկախութեան դատարանները, իրենց ձեռքն ինկած անձնազոհ մարտիկները մահուան դատապարտեցին սա տեսակ վճիռներով. «Դատարանին ճամոզումն ա՛յն է որ դուք ոճրագործ էք։ Եւ որովհետեւ չկրցաք ձեր անմեղութիւնը ճաստատել, միաձայնութեամբ մահուան դատապարտուած էք։» Մինչ մէկ կողմէ զինուորական պատերազմական առեանները ամէն օր, հարիւրաւոր Քիւրտեր կը գնդակահարէին, միւս կողմէ զինուորական Լոկատները իրենց անցած տեղերուն մէջ քար քարի վրայ չէին ձգեր։ Քիւրտիստանի մէջ, որուն մեծ մասը այսօր աւերակոյտի վերածուած է, երկու տարիէ ի վեր նահատակուած Քիւրտերու թիւը ամէնէն չափաւոր հաշիւի մը համաձայն 30,000 հոգիի կը հասնի։ Այս մասին գաղափար մը տալու համար, աստղեա կը հրատարակենք ցանկը այրուած կարգ մը գիւղերու եւ չարդուած անմեղներու.—

Շրջան	Գիւղի քանակ	Այրուած տուներ	Չարդուած ուածներ
Լէճ	30	1284	6183
Տարիինի	54	2197	1112
Արտէշին	7	125	178
Քապաղջուր	11	576	210
Նիսիպին	10	440	429
Շապապ	21	905	872
Էլպան	19	740	1706
Միտիաթ	6	450	613
Պաճերին	14	505	902
Քէրպորան	3	72	172
Շասանքիֆ	3	37	71
Ղուրղըճը	4	143	176
Կէնճ	16	723	1595
Ըղնուք	13	590	804
	211	8787	15023

Բոլոր այս թիւերը մեզի տրուած են նոյն ինք վերոյիշեալ գիւղերու բնիկներէն, որոնք հրաշքով ազատուած են Չարդերէն։ Ասոնք կը պատմեն թէ ի՛նչպէս իրենց աչքերուն առջեւ, ողջ ողջ այրուած կամ սուիններով Չարդուած են այն 15000 անմեղները, որոնց երկու երրորդը կը կազմէին կիներ ու մանուկներ։ Վստահ ենք թէ այս տողերը կարդացողները զզուանքով ու զայրոյթով պիտի լեցուին դահիճներուն դէմ։

41րդ զօրաբաժնի հրամանատար Մուսթաֆա պէյ, Տարհինիի շրջանի գիւղերը պաշարելէ վերջ, բնակչութիւնը զնդացիրներով եւ թնդանօթներով ամբակոծած է։ Բնակիչներէն ո՛չ ոք ներման արժանացած է։ Թնդանօթաձգութեան երեսէն գիւղերու մէջ հրդեհ ծագած է։ Ահաբեկուածներէն եւ հրդեհներէն փախչող բնակիչները խուժած են դէպի պաշարման գիծը, բայց ետ մղուած։ Այս ձեւով քանդուած 430 գիւղերէն ազատուած են հազիւ 40—50 հոգի։ Թուրք զինուորները, իրենց սուիններուն ծայրն անցուցած քիւրտ մանուկները կրակի մէջ նետած են։

Հազարապետ Հայտար պէյ, որ հեծելազօրքի հրամանատար էր, ամբողջ մէկ ամիս զօրագունդին մէջ հազարումէկ չարչարանքներու ենթարկած է Արղնի Մաաէնի բնակիչներէն Եուսուֆ, Ապտիւրրահման եւ Մուսթաֆա էֆէնտիները։ Յորեկուան տաժանակիր աշխատանքներէն յետոյ, ամէն իրիկուն, 30ական գաւազան կը զարնէին եւ յետոյ կ'արտօնէին որ կերակուր ուտեն։ Ամբողջ ամիս մը, այս դժոխային կեանքը ապրելէ յետոյ, գումէթ չարժելով, գաւռնք գնդակահարեցին ու այսպէս փրկեցին։

Տարհինիի շրջանի Տէրի Նալը գիւղին աղան՝ Ասմո աղա եւ իր 14 մարդիկը, նախ սուիններով վիրաւորուելէ յետոյ, ձիերու պոչին կապուելով սպանուեցան։

Լճէի շրջանի Տայլա գիւղին մէջ, հեծելազօրաց հարիւրապետ Հիքմէի պէյի հրամանին ենթակայ դժոխրատակը 12 քիւրտ աղջիկներ առեւանգեց. հարիւրապետն ու զինուորները իրենց անասնական կիրքը գոհացնելու համար, այդ աղջիկները բռնաբարելէ յետոյ, գաշունահար սպաննեցին բոլորն ալ։ Դարձեալ նոյն շրջանի Թուզլա գիւղին մէջ, 9-10 տարեկան Ալիշօ եւ Կիւլէ անուն երկու անմեղ աղջնակները՝ թուրք զինուորներու կողմէ բռնաբարուելով սպաննուեցան։

Այնքան երկար է շարքը այս վայրենութեանց, որ թուելով չի հատնիր։ Անմեղներու արիւնին ծարաւի թուրք սպաներն ու զինուորները, իրենց այս գազանութիւններով կ'ուզէին սարսափ ազդել քիւրտ ապստամբներուն եւ թուրքիոյ սահմաններէն դուրս գտնուած քիւրտ հայրենասէրներուն վրայ։

Սակայն եւ այնպէս քիւրտ ազգը այդքան գոհեր տալով հանդերձ, հիւլէի չափ չէ կորսնցուցած իր պայքարի կամքը եւ անկախութեան հաւատքը։ Ընդհակառակն, այս վայրենի չարդերը արթնցուցին քիւրտ ազգային գիտակցութիւնը, որ դարերէ ի վեր եղերական ու ցաւագին քունի մէջ մխրճուած էր։ Տեղ տեղ հրոսախումբեր կազմելով, սկսան վրէժ լուծել։ Եօթը ամիս առաջ, Պայազիտի ժօտ գերի ինկած թուրք գնդապետ մը՝ քիւրտ ապստամբական ուժերու պատերազմական առեանին կողմէ դատուելով՝ մահուան դատապարտուեցաւ, որուվհետեւ հրամայած էր չարդել քիւրտ կիներն ու մանուկները։ Ձիշտ այդ գնդակահարութեան քիւրտ ապստամբ զինուորներու ուղարկած հեռագրին մէջ կ'ըսուէր. «Մեկու կէս տարիէ ի վեր, քիւրտ ապստամբական ուժերն կողմէ յանկարծակիի բերուելով սպաննուած թուրք զինուորներուն թիւն է առնուազն 5000 հոգի։ Բնականաբար առնոնցմէ գրաւուած ռազմանիւթը, զէնքերը եւ պարէնը քիւրտ ապստամբ ուժերուն համար կարեւոր աղբիւր մը կը կազմեն։

Հետեւեալ գիշերուան 29րդ գունդէն 200 հոգինոց չոկատ մը, ասկէ չորս ամիս առաջ, Թափախլըի եւ Գայապրունի կողմերը դարանակալ բռնուելով՝ ամբողջովին բնաջնջուեցաւ։

Անցեալները, Փէրնատուք գիւղախումբին վրայ յանկարծակի յարձակում մը գործուելով, մեծաքանակ ռազմանիւթ և պաշար գրաւուեցաւ. տեղւոյն ոստիկան զօրքերն ալ ամբողջովին սպաննուեցան։

Թուրքերը զինուորական ուժ ղրկած էին Մուսկացի մարտիկներու վրայ, որոնք Տիգրանակերտ - Բաղէշ ճամբան բռնած էին։ Սղերդէն եւ Տիգրանակերտէն ղրկուած քրտական ուժեր, այդ թուրքերուն նահանջի գիծը կտրելով մեծ իմաստներ հասցուցին անոնց։

Մուշի, Գարաքիլիսէի և Վանի ապստամբական շրջաններէն ղրկուած քիւրտ ուժերուն և թուրք զինուորներուն միջեւ, կոիւ մը տեղի ունեցաւ Բաղէշի հովտին Տէլիքլի Թաշ ըսուած վայրը։ Թուրքերը 500է աւելի մեռեալ թողլով փախան։

Այս դէպքերուն վրայ, իննեբորդ զօրաբաժնին բանակատեղին կարսէն իկաիր փոխադրուեցաւ։ Այս զօրաբաժնին հրամանատարն է զնդապետ Ղալիպ պէյ։ Ժամանակ մը վերջ, այս զօրաբաժնին հետեւակազօրաց մէկ գունդը յարձակեցաւ Քիւրտերու Ղուրխանի ճակատին վրայ. սակայն քանի մը ժամուան ճակատամարտէ յետոյ, թուրքերը ստիպուեցան նահանջել դէպի Իկաիր։ Քիւրտ ապստամբ ուժերը զանոնք հետապնդեցին մինչեւ Գարագոյունլու գիւղը, Իկաիրէն 11 քիլոմեթր դէպի հիւսիս-արեւելք։ Այս կոիւին մէջ թուրքերէն զրաւուեցաւ 3 ծանր գնդացիր, երկու ինքնաձգարկ հրացան, 50 հետեւակազօրքի հրացան, մեծաքանակ ռազմանիւթ եւ 12 Ջորի։ Քրտական հողի վրայ մնացին աւելի քան 140 սպաննուած թուրքեր, որոնց 4ը սպայ։

Անցեալ Յունիսի ընթացքին Րէս Իւլ Այնի մօտ, Թրքական պահականոցը Իպրահիմ փաշազատէներու կողմէ յարձակումի ենթարկուեցաւ։ Պահականոցի զինուորները՝ 12 հոգի՝ բոլորն ալ սպաննուեցան. անոնց զէնքերն ու ռազմանիւթերը գրաւուեցան։

Մենք յիշեցինք քիւրտ ազգային պայքարին մասնակցող ապստամբական ուժերու գործունէութենէն քանի մը փոքր օրինակներ։ Ասոնք ինքնին ցոյց կուտան թէ թուրքերուն սարսափի ու բնաջնջումի քաղաքականութիւնը պարզապէս ջրգոած եւ կենդանացուցած է ազգային շարժումը։

Այս տեսնելով, թուրքերը դիմեցին ուրիշ դիւային միջոցի մը, որու մասին պիտի խօսինք յաջորդով։

ՍԱՐԷՆ ՋՈՐԵՆ

Էլլէն Թերըի անգլիացի դերասանուհին, որ վերջերս մեռաւ, իր կտակին մէջ ձգդած էր թէ իր դագաղին հետեւողները ամառուան բաց գոյն հագուստներ եւ ծաղիկներ ունենալու էին։ Այդպէս ալ եղաւ։

*** Ամերիկացի հաւաքիչ մը 580 գաւազաններ իրար բերած է, որոնք գատ-գատ փայտի տեսակներէ շինուած են։

*** Խոզակի Թելը յաճախ 1000 մեթրէն երկար կ'ըլլայ։

*** Բաբելոնի բաւղ մեհեանին մէջ տարեկան 29,000 քիլօ խունկ կը ծխուէր։

*** Փերլինի մէջ միայն 18 կառքեր կային 1740 թուականին։

ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի Անկախութեան տասնամեակը այս տարի ամէն տեղ, արտասահմանի հայկական իւրաքանչիւր գաղութին մէջ, նոյնիսկ հոն ուր հազիւ քանի մը ամսուան և քանի մը ընտանիք վտարանդի հայութիւն կայ, տօնուեցաւ անօրինակ խանդավառութեամբ։ Ամէն ուր, խումն ու լոգնաբեկ բազմութիւնները խնարհ խաւերուն՝ աշխատաւորութեան եւ երիտասարդութեան՝ խելացեղ ոգեւորութեամբ մը, բայց խորապէս գիտակից ու գդաստ բոլորուեցան իրենց հայրենիքի եւ ժողովուրդի նուիրական դրօշակին շուրջը եւ բարձրաղաղակ կամ լռելեայն, արտայայտեցին իրենց տչռութուն կարօտն ու արդար պահանջը հայրենիքի ապատութեան։ Շատ տեղ, աշխատաւորութեան եւ երիտասարդութեան յոդնախուռն բազմութիւններուն ևկան միացան նաև անոնք, որոնք կը սիրեն ինքնակամ մեկուսանալ հայ կեանքէն ու նաեւ անոնք, որոնք զոհ անարժան դրգռութիւններու՝ հայկական ազգային եռագոյնին վրայ կուսակցական, նոյնիսկ հակահայատանեան գոյներ կը տեսնեն։

Այս բոլորը լաւագոյն ապացոյցներն են թէ Հայաստանի անկախութեան գաղափարը նուաճած է շատ աւելի մեծ բազմութիւններ, քան ասկէ տարիներ առաջ եւ թէ հայրենիքի ազատութեան եւ սեփական դրօշակի պահանջը համազգային է ու անտեղիտալի։ Անիկա դարձած է միս ու ոսկոր, որմէ անհնարին է բաժնուիլ։ Ու նաեւ նուիրական ուխտ մը, զոր եթէ դրժես՝ ինքզինքդ կը ժխտես ամէն բանէ առաջ։ Ուխտ մը, առանց որու չարժէր ապրիլ։ Ու անկարելի է ապրիլ։

***

Յորապէս սիրուիարար է անշուշտ, տեսնել գունդագունդ բազմութիւնները հայ հաւատաւորներուն, հաւաքուած Հայաստանի անկախութեան դրօշակին տակ։ Քաջալերական է ու արտայոյզ, երբ տեղ մը ծնկաչոք կը համբուրեն եռագոյնը, ուրիշ տեղ մը դրաժ կը վճարեն, որպէսզի լսեն Մայիս 28ի հռետորը։ Կամ կը բողոքեն, որ անկախութեան հանդէսի սրահը հինդ հազարներ տեղաւորելու չափ լայն չէ... Ու նաեւ յաղթանակի ու գինովութեան ընդհանրական, գոռ ու արու շեշտ մը կայ այն բոլոր խլացուցիչ ծափերուն և կեցցէներուն մէջ, ուղղուած Հայաստանի անկախութեան յաւիտենական գաղափարին՝ հեռաւոր Ամերիկայէն մինչեւ Պարսկաստան ու Եգիպտոս եւ Եւրոպայի ամէն մէկ անկիւնը։

Մխիթարական ու քաջալերական է այդ բոլորը։ Բայց որպէսզի առաջ նետած քայլդ աւելի հաստատուն ըլլայ, որպէսզի առաջին քայլերուդ յաջորդեն ուրիշները նոյնքան հաստատուն ու վստահ՝ դէպի անկախութիւնը եւ, վերջապէս, որպէսզի անկախութեան գովքն ու հետապնդումը միայն տօնական օրերու եւ լոկ, թո՛ղ ըլլայ գիտակցական, բաղձանքի սահմաններուն մէջ չմնայ, հարկ է որ դրական ու անմիջական աշխատանքի լծուի գաղթահայութիւնը։ Հարկ է որեւէ դրական քայլով մը արժեցնել, Մայիս 28ի տօնը։

Այդ ուղղութեամբ ամէնէն վճռականն քայլը առնելու պատիւը այս տարի Եգիպտոսի հայ գաղութին ինաց։

Մայիս 28ի տօնակատարութեան ընթացքին, Դահիրէի մէջ, մեր նոր զրականութեան պատկառելի ներկայացուցիչը, Լեւոն Շանթ, հանդիսականներու ընդհանուր եւ անխառն ոգեւորութեան ու աղբիւրներուն մէջ աւետած է թէ այդ օրն իսկ, Մայիս 28ին հիմը դրուած է Հայ կրթականն եւ Հրատարակչական Համազգային Ընկերութեան։

Ընկերութեան անունն իսկ կը բնորոշէ իր նպատակի մեծութիւնը եւ հրամայական անհրաժեշտութիւնը։ Հաւաստարաբար և հարազատօրէն ան կը խօսի ամէն մէկ հայ հայրենասէրի՝ առանց կուսակցական խտրութեան ու ամէն մէկուս, մտաւորական ըլլանք թէ կիսագրագէտ, որը թէ ընտանիքի հայր։ Վանդի ան նպատակ ունի հայ լեզուով եւ հայ ոգիով հայ ժողովուրդի կրթական մակարդակի բարձրացումը։

Եգիպտոսի հիմնած Համազգայինը հրապարակ կուգայ մեր կեանքի ամէնէն կենսական, ամէնէն անյետաձգելի պահանջներու հրաշալի խոստումներով եւ գերազանցօրէն համազգային նպատակներով։ Ահա՛ նորահաս սերունդ մը, որ աչքերը կը բանայ օտարութեան մէջ, որ հայկական դպրոցի լոյսէն զրկուած է եւ իր առաջին թոթովանքին մէջ իսկ օտար է։ Ահա հասակաւորներու անհամար բազմութիւններ, որոնք կամայ-ակամայ կ'օտարանան, կը զրկուին հայ գիրքէն ու լեզուէն, հայ կեանքէն ու պատմութենէն։ Ահա՛ հայկական ու հինաւուրց ու փառաւոր մշակոյթը, հայ հին ու նոր մատենագրութիւնը, որ փուշերու տակ կը մնայ, որմէ անմասն է այսօր գաղթահայ ոչ միայն գանգուածը, այլ եւ մտաւորականը։

Ահա հայ հին ու նոր դրողը, չարքաշ ու տաղանդաւոր որ հրա՛շքը հաժարէ եթէ իր հոգու ստեղծագործութեան համար փեթեզակ հրատարակիչ մը գտնէ։ Ու ահա հայ գրական հրապարակը, ուր գիրքի սուվը իր հաժատարած աւերը կը գործէ եւ ուր միակ մխիթարութիւնը մէկ հատիկ ամսագիր մըն է (Հայրենիք)։ Եւ այս բոլորի արդիւնքն ու համագումարը անխուսափելի ապազգայնացումը, ձուլումն ու աստիճանական մահացումը գաղութներու հարիւր հազարաւոր հայութեան, որ մեր առանց այն ալ կոտորակուած ժողովուրդի լաւագոյն մէկ նեցուկը կ'ուզենք որ ըլլայ մեր հայրենիքի անկախութեան լաւագոյն մէկ սատարը...

Եգիպտոսի մէջ հիմնուած Հայ կրթական եւ Հրատարակչական Համազգային ընկերութիւնը կուգայ ուրեմն, ամենէն առաջ ապազգայնացումէ փրկելու գաղթահայութիւնը։

Միջնակարգ վարժարաններ, մանկական հաստատութիւններ, երեկոյեան դասընթացներ, դասագրքեր, մանկական գրադարաններ, հանրամատչելի դասախոսութիւններ, ինքնագիր եւ թարգմանական հրատարակութիւններ, հայագիտութեան զարգացման նպաստող շարք մը ձեռնարկներ եւ, մանաւանդ, «ամէն հայ տունն ու խանութը հայերէն գիրքը մտցնելու գործի կազմակերպումը», — ահա՛ թէ գլխաւորաբար ինչ կը խոստանայ Եգիպտոսի մէջ հիմնուած Հայ կրթական եւ Հրատարակչական Համազգային ընկերութիւնը :

Խոստումը անշուշտ բաւական չէ։ Անհրաժեշտ է յամառ ու անյուսահատ աշխատանք, գործի լայն ու բեղուն կազմակերպութիւն, բոլոր ճիգերու համակամ ու անկեղծ կեդրոնացում։ Անհրաժեշտ է, մանաւանդ, դրամ ու գոհաբերութիւն։

Հայ կրթական եւ հրատարակչական համազգային ընկերութեան նախաձեռնողները կը յայտնեն թէ իրենք պէտք եղած գումարը ունին, նախապատրաստական աշխատանքներու անցնելու համար։ Անոնք առնուազն մէկ տարի ժամանակ կը նախատեսեն իրենց հիմնած ընկերութիւնը լայն զանգուածներու սեփականութիւնը դարձնելու համար։ Անոնք, մեր մտքի և լեզուի լաւագոյն վարպետները — Շանթ, Ազբալեան և ուրիշներ — կը սպասեն որ հայ ժամուլն ու մտաւորականութիւնը, հայ ծնողն ու ուսուցիչը, հայ ամ[illegible] տասարդութիւնը, [illegible] գիտակցութիւնը նիւթ քարոյական բոլոր միջ[illegible] աջակցութեան տանի[illegible] Ընկերութիւնը կը ձգտ[illegible] ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ դառնա[illegible] սպասէ իր «նիւթակ[illegible] դութիւններու աճումի[illegible] դի տակաւ գործադրութ[illegible] իր կենսական նպատա[illegible]

Ընկերութիւնը տա[illegible] է նպատակներով, պէտ[illegible] համազգային ըլլայ իր [illegible] կերպութեամբ։ Իսկ զ[illegible] պէս համազգային [illegible] լու համար, անհրաժէշ[illegible] լորիս, ամէն մէկ հարա[illegible] յու, անկեղծ ու [illegible] նուիրումը անոր։

Ահա ընկերութիւն[illegible] կուգայ վախճան դնել[illegible] ձեռ, գաղթահայութեան[illegible] ու գոր տարիներուն[illegible] տաւորելու անոր [illegible] հայ հոգիի, հայ լեզու[illegible] մտքի նորոգ զարթո[illegible] ընկերութիւն մը, որ[illegible] լուեցնելու մեր մէջ [illegible] մասնաւոր գարշելի վի[illegible] տալու մեր ախտաւոր [illegible] տաւոր պատկառանք [illegible] հանուրգաղթահայութ[illegible] րելու հոգեւոր ճոխ [illegible] սեղանին շուրջ։

Հայ մտաւորի պա[illegible] լայնօրէն ու ամէն [illegible] գանգել Եգիպտոսի Հա[illegible] նէն եկող բոլոր կոչերն[illegible] խատանքի ու զոհաբ[illegible] հրաւէրները։ Թող հայ [illegible] րականը կամաւոր գի[illegible] լայ Համազգային [illegible] միտքն ու հոժարաւոր [illegible] անոր գաղափարներու [illegible] ման և անոր աշխատանք[illegible] արդիւնաւորման։ Թող [illegible] տասարդութիւնը, ամէն [illegible] թահայութիւնը, իր [illegible] սեփականութիւնը հան[illegible] մազգայինը եւ գոռ[illegible] դիտակից ու բոլորանո[illegible] անոր շարքերը, անդա[illegible] նոր, խանդավառուի[illegible] ձուին ու գաղափարներ[illegible] զի Համազգայինը ո՛չ [illegible] ւագոյն պաշտպանն[illegible] ընդդէմ ապազգայնա[illegible] նողոք հրէշին, այլեւ [illegible] մէկ ազդակը մեր հոգ[illegible] դաքական վերածնութ[illegible]

Օննիկ Միխիթ[illegible]

ՀՐԵԱՅ-ԱՐԱԲ ԲԺԻՇ

Երկու տարի առաջ [illegible] բարունապետ Նաում [illegible] նախկին տնտեսական [illegible] այժմ ծերակուտական փ[illegible] Թաուի փաշայի ջանքե[illegible] կան պատմութեան ու[illegible] բութեան առաջադրեա[illegible] ութիւն մը կազմուեց[illegible] բէի մէջ։

Միութիւնը սարքած [illegible] մը բանախօսութիւնն[illegible] վերջին դասախօսութիւ[illegible] ուած ակնարկ ժողքե[illegible] հօֆի կողմէ, որուն բար[illegible] նի ուսումնասիրութիւն[illegible] բական բժշկութեան մա[illegible] գիտական աշխարհի գն[illegible] թեան արժանացած են, [illegible] է մասնաւորաբար ընդհ[illegible] թեան համար։ Գերմանի[illegible] ներու կեդր. Միութեան [illegible] մէջ սոյն դասախօսութի[illegible] բամասնօրէն հրատարակ[illegible] լալով, կ'առնեմ կարեւոր [illegible] միայն։

Ցունական գիտութի[illegible] առաջին անգամ արաբներ[illegible] խանգումը կատարած է [illegible] րորդ դարուն, պարսիկ[illegible] Մազհար Քավահի կողմէ[illegible] որ սուրիական թարգման[illegible] մը արաբերէնի թարգ[illegible] բժշկական մեծ գործ [illegible] ետք, 9րդ դարուն, նեսո[illegible] քրիստոնեաներուն վճռակ[illegible] նական բժշկական գրքե[illegible] ծագոյն մասին արաբերէնի [illegible] մանութիւնը։ Բայց այս[illegible]

ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ

(Շարունակությունը նախորդ համարում)

Ամենայն ինչ, որ ասում էր մեր հյուրը, ինձ համար բոլորովին նոր էր, ես ոչինչ չգիտեի այդ մասին, ոչինչ չէի լսել, ոչինչ չէի կարդացել, և ինձ թվում էր, թե ես ականատես եմ ինչ-որ հրաշալի բանի, որ տեղի է ունենում իմ աչքի առաջ։

— Ես ձեզ ասացի, որ ես ոչ մի գրքի հեղինակ չեմ, — շարունակեց Լիլիան, — ես միայն ուզում եմ ձեզ պատմել մի պատմություն, որ ինձ հայտնի է։ Ես ինքս ականատես եղել եմ նրան, ինչ որ պատմում եմ, ես ինքս եղել եմ նրա մասնակիցը։ Ես ինքս եղել եմ նրա մասնակիցը։ Ես ինքս եղել եմ նրա մասնակիցը։

Լեռը տարուած թեկնածուները

Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ Եանեայի մէջ լեռը տարուած երկու երեսփոխանական թեկնածուներէն Միլոնաս, նախկին խորհրդական Յունաստանի ելմտական նախարարութեան, ազատ արձակուած է Օգոստոս 6ին։ Աւազակները գիշերանց անտառին մէջ ձգեր են Միլոնասը, որ ենթակայ սաստիկ ցուրտին եւ գայլերու սպառնալիքին, սկսեր է քալել մինչեւ լուսաբաց։ Ութ ժամ յետոյ, բանուկ մը ճամբայ հանելով, պահակներու աջակցութեամբ փոխադրուեր է Եանեա։

Քաղաք հասած առեն, թեկնածուն ողորմելի վիճակ մը կը ներկայացնէր, ադտոտ, երեսները մազոտ, յոգնաբեկ եւ աւազակներուն կողմէ տրուած անձրեւարգել մը՝ իր ժեռաքսէ հագուստին վրայ։ Իր պատմութեան համաձայն, աւազակները փափկութեամբ վարուած են, բայց երկու օր քալել տուած են Միցիքէլիի անմատչելի լեռներուն մէջ։ Միշտ կը յիշեցնէին թէ տեղն ու տեղը պիտի մորթուին, եթէ ոստիկան հանի իրենց ետեւէն։ Կը կարծուի թէ Միլոնասը արձակեր են, որպէս զի կարգադրէ փրկանքի խնդիրը։ Նախկին պաշտօնատարը խնդրած է գօրք չղրկել, որպէս զի աւազակները չսպաննեն իր ընկերը, Միլասը։ Իր կարծիքով, գործը քաղաքական հանգամանք ունի։ Երրորդ գոհը, փաստաբանն ալ կը մնայ աւազակներուն քով։ Նկատի առնելով իր նիւթական վիճակը, փրկանքը իջեցուցեր են 100,000 տրախմիի։

Վէնիզելոս անմիջապէս նախարարական ժողով գումարեց, այս խնդիրը քննելու համար։ Կառավարութիւնը նախապէս տրամադիր էր փրկանքը վճարելու, բայց այժմ ետ առած է այդ որոշումը, վտանգաւոր նախընթաց մը չստեղծելու համար։

Նոր ներկրաշարժ Իզմիրի մէջ

Պոլսէն կը հեռագրեն Օգոստոս 8 թուականով.— Երկրաշարժի նոր ցնցումներ պատահեցան այսօր, ամբողջ Իզմիրի գաւառին մէջ։

Դարձեալ օդանաւ մը ջախջախուած

Ֆրանսական Առք-ան-Սիէլ օդանաւը, որ փորձեր կը կատարէր, մօտերս Ատլանտեանը կտրելու համար, չորեքշաբթի օր վար ինկաւ Օրլիի մէջ եւ ջախջախուեցաւ։ Օդանաւը ճամբայ ելած էր ժամը 4ին, առաջնորդութեամբ վարիչ Տրուհէնի, մեքենավար Լանէի եւ ուրիշ երկու մասնագէտներու։ Երեք փորձեր յաջող անցան։ Որոշուեցաւ չորրորդ թռիչք կը կատարել, ժամը 5.45ին։ Մէկ ժամ անցած էր եւ օդանաւը կը գտնուէր 100 մեդր բարձրութեան վրայ, երբ յանկարծ թեւերը սկսան տատանիլ, արագութիւնը պակսեցաւ եւ ամբողջ կազմածը գետին ինկաւ քարի մը պէս։ Ականատեսներ օգնութեան հասան եւ հանեցին մեքենավարին դիակը։ Դժբախտ երիտասարդը մեռած էր տեղն ու տեղը, ճարտարագէտ ժիւանոլի անշարժ կը մնար, բայց դեռ կը շնչէր։ Միւս երկուքն ալ ծանրապէս վիրաւորուած էին։ Վարիչին՝ Տրուհէնի երկու սրունքը եւ աջ թեւը կոտրած էին։ Ճարտարագէտին վիճակը ծանր մտաւոգութիւն կը պատճառէ, իսկ անթելի վարիչ Մանուէլ բազմաթիւ վէրքեր ունի։ Աւրկածին պատճառը չէ հասկցուած տակաւին։

*** Օդանաւի վարիչ Տրուհէն, որուն երկու սրունքները եւ մէկ թեւը ջախջախուած էին, մեռաւ կէս գիշերին։ Բժիշկները կտրեցին աջ ոտքը, բայց անօգուտ։ Կը թողու կին մը, երկու երախաներով։*

Վեսուվի քորքոռումը

Վեսուվի դիտարանը կը հաղորդէ թէ՝ Օգոստոս 7ի կէսօրին, կրակի բերան մը բացուած է խառնարանին հարաւ-արեւ։ մտեան լանջքէն, ուրկէ մեծ քանակութեամբ լաւա կը ժայթքէ։ Հեղուկ եւ լուսաւոր, լաւան կազմած է 70 մեդր տրամագծով ձուաձեւ լիճ մը, որմէ կը բաժնուին երկու հեղեղներ ու կ'ողողեն խառնարանին ամբողջ արեւմտեան մասը։

Կը կարծուի թէ լաւայի այս մակերեսացութիւնը պիտի հասնի մինչեւ խառնարանին ամէնէն ցած եզրը եւ պիտի իյնայ Դժոխքի հովտին մէջ։ Հրաբխային բերնէ մը որ 40 մեդր տրամագիծ ունի, անընդհատ կը լսուին պայթիւններ եւ անփայլ նիւթեր կը ժայթքեն։

Դիտարանին շարժագիրները, որոնք մէկ ամիսէ ի վեր զօրեղ ճաճանչներու ենթարկուած էին, ցոյց կուտան բազմաթիւ, բայց անկարեւոր տեղական ցնցումներ։

Հրաբխային այս գործունէութիւնը պիտի տեւէ քանի մը օր։

Պրուսայի հրդեհին աւերը

Էնկիւրի, 8 Օգոստ.— Պրուսայի մէջ ծագած հրդեհին պատուն, բոլորովին մոխրացան չորս պանդոկներ, 6 տուներ, 48 վաճառատուններ։ Տուն մը եւ հինգ վաճառատուններ մասնակի կերպով այրեցան։

Նիւթական վնասը կը հասնի 200,000 ոսկիի։ Ապահովագրուած էին միայն 10,000 ոսկի արժէքով կալուածներ։

Հրդեհի շրջանակին մէջ գտնուած պէնզինի շտեմարան մը պատճառ եղած է կրակին տարածման։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կը կատարէ։

Նորեն պիտի փնտռեն

Նորվեկիոյ ծովային նախարարութիւնը որոշեց վերսկսիլ խուզարկութիւնները, գտնելու համար Ամունսէնն ու Կիլպօն։ Գործողութիւնները պիտի շարունակուին հաւանաբար մինչեւ Օգոստոսի վերջը, Շպիցպէրկի արեւելեան կողմը։ Շարք մը նաւեր պիտի մասնակցին խուզարկութեանց։

Վիլհելմ Բ. միշտ կը գործէ

Գերմանիոյ Հանրապետական Դիւանը, որ պաշտօն ունի հետեւիլ Հանրապետութեան սպառնացող վտանգներուն, զանգատգիր մը ղրկած է հոլանտական կառավարութեան, յայտնելով թէ Վիլհելմ Բ. կը շարունակէ քաղաքական գործեր կատարել։ Գահընկէց կայսրը շարունակ հեռագիրներ կը ղրկէ եղեր Գերմանիա, զանազան հրահանգներ տալով։ Բողոքողները կը շեշտեն որ եթէ այս ճամբան շարունակուի, վտանգ պիտի ծագի ոչ միայն Գերմանիոյ, այլեւ Եւրոպայի խաղաղութեան համար։ Հոլանտական կառավարութիւնը պատասխանած է թէ նկատի պիտի առնէ խնդիրը։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

Ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի և շրջանի ընկերները այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Քաֆէ օ Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը, Փլաս տ'Իթալի։ Մէթրօ Իթալի։ Օրակարգ. վիճաբանութիւն շրջ. ժողովի օրակարգի։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 31ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Ա Ն Ի Ը Ա

կազմակերպուած Ընիէդի «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» գրադարանի կողմէ

12 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐԺԱՆԹԼՕՅԻ ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Արտասանութիւն, երգ, հայկական եւ եւրոպական պարեր նուագ եւայլն։ Ճոխ պիւֆէ։ փափաքողները կրնան ճաշը միասինբերել։

ՇԱՆՕԹ.— Առնել՝ շոգեկառք ՍԷն Լազարէն, Թուամվ. Թիւ 40 Քլիշիէն, Թիւ 64 փոռթ Շամփերէէն եւ իջնել կառ տ'Արժանթէօյ։ Մասնաւոր օթոպիւս կայարանէն մինչեւ անտառ։ Եւագոյն ժապաւէն կրող առաջնորդները պիտի սպասեն կայարանը եւ անտառին մօտ ժամը 9էն 2։

Ս Ա Ր Ս Է Լ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Մարսէլի «Հրայր» եւ Առնուվիլ-լէ-Կոնէսի «Ռագմիկ» խումբերուն կողմէ։

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Մարսէլի Hôtel Beausé-jourի պարտէզին մէջ, Արտասանութիւն, երգ, նուագ եւայլն։

կը խօսի՝ ԸՆԿ. Ա. ԱՒՕԵԱՆ

Պիւֆէ՝ ժողովրդական գինով։ փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել։

Մ Ո Ւ Տ Ք Ը Ա Զ Ա Տ Է

ՍԷՆ Թ'ԱՆԹՈՒԱՆ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. «ՎՌԱՄԵԱՆ» ենթակոմիտէի եւ «ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ» խումբի կողմէ։

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին, Ա'Լանտրի պար տը փլաթան 30 րուէ Նասիօնալ, սկսեր է Թ'ԱՆԹուան-Մարսէյլ։

կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ՇԱՆՕԹ.— Մարսէյլէն առնել Թրամվ. Թիւ 27 եւ իջնել Թէրմինիւս։ ժապաւէն կրող ընկերներ ցոյց կուտան հանդէսին տեղը։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ-ԵՐԵԿՈՅԹ Ի ՊԱՏԻԻ ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ

կը նախագահէ՝ Պ. Շ. ՄԻՍԱՓԵԱՆ

կազմակերպուած՝ Ջ. Ե. Ո. Միութեան կեդր. վարչութեան կողմէ

վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Ֆլորիայի մէջ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

կը հրաւիրուին բոլոր անդամները, համակիրները եւ հայ գրականութիւնը սիրողները։

ՆԵՐԿԱՑՄԱՑՈՒՄ ԵՒ ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած ՏԷսինի Շ. Մ. Ը. Մ.ի ժանտաճիւղի կողմէ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 5.30ին, Noveltyի Cinémaին մէջ

ղեկավարութեամբ՝ Պ. Հայրունիի, կը ներկայացուի՝

ԽԵԼԱԳԱՐԸ ԵՒ ԱՍԻԱՑԻ ՍԱՓՐԻՋԸ (Զաւեշտ)

կը խօսի՝ ՊՐ. Վ. ՁՈՒԼԼԻԷՐԵԱՆ մարզական կեանքի մասին։ Տեղի կ'ունենան Լիոնի Շ. Մ. Ը. Մ.ի արիներու կողմէ բուրքեր, մարզական խաղեր եւայլն։ *ՄՈՒՏՔ 4 ԵՒ 3 ՖՐԱՆՔ*

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին 84 Rue Chapeի Թատերասրահը

Դերասան Յ. ՋԱՐԻՖԵԱՆ, մասնակցութեամբ Մ. ՄԱՐՈՒՔԵԱՆԻ

եւ տեղական ուժերու կը ներկայացնէ Ա. Աիւարնեանի

«ՈՍԿԷ ՀԷՔԵԱՔ»Ը *եւ* «ՊԱՂՏԻԿԻ ՆՇԱՆՈՒՔ»Ը (Զաւեշտ)

ԳԻՆԵՐԸ 10, 7 ԵՒ 5 ՖՐԱՆՔ

Հ. Յ. Դ.

Ս. Մինասեան *ենթակոմիտէի ընկերահամակրական ընդհ. ժողովը՝* վաղը Շաբաթ իրիկուն *ժամը 9ին, 72 Rue Etienne Dollet, ծանօթ հաւաքատեղին։ Ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։*

Կորիւն *խումբի ժողովը՝* վաղը Շաբաթ իրիկուն *ժամը 7.15ին, Հ. Յ. Դ. Ակուռքին մէջ։ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատեսրով։*

Լիոնի Շրջ. *կոմիտէն ստիպողական խնդրի մը համար ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Յ. Դ. Գրադարանը ժամը 8.30ին այսօր Ուրբաթ իրիկուն Քեռի և Դժոխք խումբերը։*

Իսկ կիրակի առաւօտեան ժամը 8.30ին նոյն տեղը ընդհ. ժողովի։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

Մարսէյլի *Իշխան ենթակոմիտէի արտակարգ ընկերական ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ կը հրաւիրուին Արամ Ադբիւր-Սերոբ, Եփրեմ-խան, Շաժազասպ եւ վարդգէս խումբերու ընկերները առանց բացառութեան։*

Փոն տը Եէրիւի *կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, Hôtel de Franceի սրահին մէջ։ Ներկայանալ անդամատեսրով։*

Վիէնի Շրջ. *կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս կիրակի Փօնթ-Էվէքի Հայ. ժող. լսարանին մէջ։ կարեւոր օրակարգ։*

Քան *Օթթոյի (Մարսէյլ) վառարան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր եւ Մուրատ խումբերը այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Ընկերներուն ներկայութիւնը պարտադիր է։ Ներկայանալ անդամատեսրով։*

Մարսէյլի *Քրիստափոր ենթակոմիտէի վարչութիւնը արտակարգ ժողովի կը հրաւիրէ Բաբգէն Սիւնի, Սիամանթօ, Վաբահի, Վարուժան եւ Աւտօ խումբերու բոլոր ընկերները այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ. ընտրութիւն պատգամաւորներու։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Շ. Մ. Ը. Մ.ի փարիզի մասնաճիւղի բոլոր անդամները, ինչպէս նաեւ նոր անդամակցիլ փափաքողները, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Ֆլորիա ճաշարանը։ փարիզի եւ շրջանի կեդրոնական վարչութիւնը եւ փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ներկայ պիտի ըլլան։ Օրակարգ. անդամներու ստուգում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

Ե. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2ին 34 Rue Villroy, ընկերուհի Տ. Մկրտիչեանի բնակարանը։ Բոլոր անդամուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ կը հրաւիրուի նաեւ ընկեր Ղ. Ա.։

Հ. Յ. Դ. Էսսինի *Վրէժ խումբի վիճակահանութիւնը տղի կ'ուզենայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Թիւիլիէնկճեանի և Զարիֆեանի տուներուն դիմացի բաց դաշտին մէջ։ կը խնդրուի ընկերներէ հաշիւները փակել և չծախսուած տոմսակները վերադարձնել մինչեւ Օգոստոս 10։*

ՅՕԹՕ «ԱՐԱՔՍ» կը խնդրէ իր յաճախորդներէն նկատի ունենալ իր հեռաձայնի թիւը՝ PROVENCE 49-34։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ – POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԷՐ եւ ՑՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի գէտը կ'ընդունի Չ., Շ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ Քիթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներական հիւանդութիւնները (Ֆրանկպատ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լապտերաճառագայթ։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

Կ'ուզուի ֆրանսական ճաշարանի մէջ *թէթեւ աշխատանքի համար 17-18 տարեկան հայ երիտասարդ մը։ Լաւ պայմաններ։ Ներկայանալ անմիջապէս «Յառաջ»ի խմբագրութեան։*

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԸ

Վայրկենական լուսանկարչութիւնը մէկ օրուան մէջ սորվելու եւ անոր վերաբերեալ անհուկը ձեր հակողութեան տակ շինել տալու համար, գնեցէք քիմիակ ընդարձակ եւ գնահատուած լուսանկարչական գիրքը։

«Պատկերազարդ լուսանկարչութիւն ամէնուն համար»։

Գին՝ 10 ֆր. Արտ. 75 սէնթ

Դիմել՝ G. MOMDJIAN,

48 Boite Postale, St. Chamond (Loire),

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏ

Կը զբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքական եւ պատմական դատերով։ Կը ստանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արկածներու վարձակալութեան վերաբերեալ դատական գործերը, ինչպէս ապահովագրական վէճեր։ Կը խմբագրէ ամէն տեսակ actes de vente et nantissement de fonds de commerce, constitution et liquidation de sociétés). Ֆրանսահպատակութիւն ուզողներու համար կատարէ վարչական ձեւակերպութիւնները Լուսադրյն պայմաններով։

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 9.30-12 և 4-7

13 Rue Béranger, Métro République. Tél. Archives 15-

Լիոնի Մէջ

«ՅԱՌԱՋ»ի ԳՈՐԾԱԿԱ

ՆՈՒՊԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

191 Cours Lafayette,

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍ

E. STEFIKI

վկայեալ իրաւագէտ, դաքականգիտութեանց ժարանէն։

106 Ave. Kléber, Paris

Շեն. Passy 72.56

Կը կատարէ ամենակարգի գործ մէջ Ֆրանսա ժամ (AFFIDAVIT), ինչպէս ինքնութեան թուղթ օրինական գործողութիւններ։

Կ'ընդունի ամէն օր (բացառեալ շաբաթ) կէ ժամը 4—7.

IMPRIMERIE - MASSIS -

208bis, Rue Lafayette Pa

Le Gérant: E. SOUVI

ՀԱՐԱՉԱՆՔ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 11 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

11 AOUT 1928

Տ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 722

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՈՒՐԿԷ ՈՒՐ...

Այսօր, երկրորդ էջին մէջ հրատարակած ենք տարօրինակ տեղեկութիւն մը։

Պուքրէշի մեր թղթակիցը կը պատմէ թէ, Ռումանիա հաստատուած է գերմանահայ առաքելութեան պատուիրակը, Տօքթ. Պարոնիկեան, որ Պալքանեան երկիրները կը պտտի եւ յարմար տեղ մը կը փնտռէ, հոգեւոր դպրոց մը բանալու համար։ Հաստատութեան նպատակը պիտի ըլլայ «յատկապէս հոգեւորականներ պատրաստել հայ եկեղեցիին համար»։

Պատուիրակին պատմութեան համաձայն, իր հիմնած ընկերութիւնը կը գտնուի Տրէզդէն, ունի մօտ 10,000 անդամ, որոնք ոչնորդուած են միայն «մարդասիրական - քրիստոնէական գործունէութեամբ»։

Պուքրէշի պաշտօնական ներկայացուցիչները և պատուիրակը խորհրդակցական ժողով գումարելով, քններ են ծրագիրը ընդուներ են դպրանոցը հաստատել Ռումանիոյ մայրաքաղաքին մէջ։ Մանրամասնութիւնները կը կարդաք թղթակցութեան մէջ։

Թող չգարմանան մեր բարեկամներն ու ընկերները, եթէ՝ «տարօրինակ» բառը գործածեցինք այս տեղեկութեան համար։ Նախ ըսենք որ, մենք բարի վկայութիւններ չենք լսած Տօքթ. Պարոնիկեանի մասին, թէեւ ոչինչ գիտենք փաստացի։ Մինչեւ հիմա կը գործէր հայ որբերու անունով։ Այժմ եւ ընդարձակեր է ասպարէզը, եւ Գերմանացիներ ալ համոզած՝ հայկական դպրանոցի մը անհրաժեշտութեան մասին, շատ այն միջոցին երբ մենք դառնօրէն կը գանգատինք վարպետներու եւ եպիսկոպոսներու բազմութենէն...

Ենթադրելով իսկ որ լուրջ է Տօքթ. Պարոնիկեանի ծրագիրը, նորէն կը զարմանանք որ Պուքրէշի մէջ բան-գործ ըրեր դրացիներ են այդպիսի ծրագրով մը։

Որովհետեւ, երբ տասը հազար Գերմանացիներ դրամ կը հաւաքեն դպրանոցի մը համար, դժուար չէ համոզել զանգանք թէ, այս հալածական ժողովուրդը շատ աւելի ստիպողական պահանջներ ունի, մինչեւ հոգեւոր ճեմարան հաստելու համար։ Եթէ քահանաներ պիտի պատրաստեն, ամէն առաջնորդ-եպիսկոպոս կրնայ յարմարագոյնը գտնել տիրացուներէ վարժապետներէ։ Իսկ եթէ վարդապետի պահանջ կայ եւ միածինը չի կրնար հոգալ, Երուսաղէմի պատրիարքութիւնը Եկեղիկիոյ կաթողիկոսութիւնը կանգուն են, ձգելով նոյն իսկ պիտոյ։

Տակաւին ուրիշ խնդիր թէ՝ խնդրա՞նքը շատ է, թէ մատուցուած...։ Մենք հոգեւորականներ գիտենք, մանաւանդ քահանաներ, որոնք անօթութենէ կը գանգատին, մինչ ուրիշներ իսկական պորտոյծներ, իւղ կը կապեն, կատարեալ անպատկառութեամբ։

Իրրեւ վաստպուրականցի, հայկազեան առաքելութեան պատուիրակը պիտի գիտնար այսքան մը բան։ Եւ, տակաւին էզտէնէն ճամբայ չելած, պիտի բացատրէր բարեկամ Գերմանացիներուն, թէ աւելի մարդասիրական, նոյն իսկ աստուածահաճոյ գործ է հայ պատանիներու համար բանալ արհեստական վարժարան մը, գերմանական դրութեամբ, Սուրիոյ մէ ուրիշ հայաշատ վայրի մը մէջ, քան գումար մսխել վերաւորներ և պորտաբոյծներ արտադրելու առաջադրութեամբ։ Շուշտ հայերէն թերթ կը կարդայ Տօքթ. Պարոնիկեան, կը տեսնէ թէ ի՛նչ լեղապատառ կանչեր կ'արձակուին ամէն եւ ամէն կողմէ, դպրոցի, արհեստանոցի, մասնագիտական Թութենան կամ, եթէ կ'ուզէք, Թոքախտաւորներու ապաքինարանի մը համար։ Ահաւասիկ հայկական բոյներ կը շինուին քանանի ափերուն վրայ, եւ նոր պահանջներ երեւան կուգան, երկրագործական դասընթացք, մեքենաներ եւայլն։ Եթէ անհրամարութիւններ կան այս ճակատին վրայ,— Թող ակնարկ ուղղեն դէպի Պուլկարիա եւ Յունաստան։

Մէկ խօսքով, այնպիսի պահանջներ ունինք, որ նոյնիսկ Եւրոպա՝ գերմանական ընկերութեան մը օժանդակութիւնը օրհնութիւն պիտի ըլլայ, եթէ յատկացուի գործնական, ստիպողական նպատակներու։

Դժբախտաբար Թղթակցութենէն որոշ չիմացուիր թէ՝ ապրող ժողովի նստեր են, սեղանի վրայ դրա՞ծ են այսպիսի դիրներ։ Ընդհակառակն, կը Թուի թէ դիւրութեամբ ընդունեն դպրանոցի ծրագիրը, կէտերն ալ ճշդելով, եւ հաստատութեան հայկական դիմագիծը ապահովելով։

Թերեւս մտածողներ կան թէ այս դպրանոցը, եթէ իրականայ, պիտի ունենայ այն դերը ինչ որ ժամանակին, անուղղակի կատարած է Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանը, վարպետ աւելի ուսումնական աշխարհականներ պատրաստելով։ Ձենք ուզեր վիճաբանութեան բռնուիլ այս կէտին վրայ, վասնեւէ բոլորովին սխալ մեկնակէտ է, մանաւանդ մեր ներկայ վիճակին մէջ։ Եւ անբնական է կովկասի մէջ տեսնուած ազգային իրողութիւն մը փորձել Եւրոպայի սրտին վրայ, աչօք-բացօք եւ ամէն օր կը տեսնենք թէ ի՛նչպէս կ'ընթանայ կեանքը։

Ուրկէ՞ ուր այս անհեթեթ ծրագիրը, երբ հայ եկեղեցիին հաւատացեալներն անգամ այնքան իրար անցած չեն եւ հոգեւորականներու տագնապ մը չեն մտանանչեր։ (Բացի Պալաքեան եպիսկոպոսէն, որ տասը վարդապետ մէկէն պիտի ձեռնադրէր, եւ միայն երկուքով գոհացաւ, եւ յետոյ երկուքն ալ ուղարկաւ . . .)։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՕՏԱՐԱՅՄԱՆ ՎՏԱՆԳԻՆ ԴԷՄ

«Արեւ»՝ եգիպտոսի ռամկավար պաշտօնաթերթը, երեք խմբագրական - պատասխան գրած է «երեւան»ի դէմ, որ ծաղրած էր գաղութներու մէջ կատարուած ձիգերը՝ հայկական մշակոյթի մասին։ Վերջին խմբագրականէն կը քաղենք հետեւեալ հատուածները (31 յուլիս).

— «Դաղութները պէտք է ապրին մայր-հայրենիքներուն հետ եւ այս վերջիններս պէտք է իրենց արմատները տարածեն գաղութներուն մէջ ու քաղեն անկէ հնարաւոր ամէն օժանդակութիւն։

Այս դգուշութիւնը մեզ համար աւելի՛ եւս հրամայական է ու պարտադիր, անոր համար որ գաղութներու մէջ դժբախտաբար զուրկ ենք մեզ պաշտպանող պետական միջոցներէ, զորս կը վայելեն ուրիշ ազգեր, և այս պատճառով եւս մենք ո եւ է ազդէ աւելի ենթակայ ենք օտարացման վտանգին։ Անոր դէմ պաշտպանուելու համար պէտք ունինք ո՛չ միայն մեր բոլոր ազգային արժէքներուն, անոնց-մով ներշնչուելու ու զօտեպնդուելու համար, այլ նաեւ պէտք ունինք մայր-հայրենիքին օժանդակութեան։ Ան պէտք է խոթապէ՛ս զգայ այդ անհրաժեշտութիւնը եւ իր միջոցներուն ներած չափով օգնութեան գայ գաղութները օտարացման վտանգին դէմ պաշտպանելու ճիգին արդիւնաւորման։

... Չի՛ն Թէ նոր գրականութեամբ պէտք է ներշնչել մեր գաղութահայ երիտասարդ սերունդը, որպէսզի ան կարենայ ինքզինք պաշտպանել օտարացման վտանգին դէմ. չէ՞ որ հայ հաւատացեալ օրկանը «ծիծաղելի» ու «զգուելի» կը գտնէ բոլոր այն ճիգերը որ կը ձգտին Հայը պահել իր «ազգային պատեան»ին մէջ։ Եւ, բնականաբար, Խորհրդային Հայաստանի մշակոյթն ալ չունի եւ չպիտի ունենայ Հայը հայ պահելու «մեղապարտ» ձգտումը։ Պէտք չէ մոռնալ, սակայն, որ արտասահմանի հայութիւնը գրեթէ չի հետաքրքրուիր եւ չի սնանիր Հայաստանի նոր գրականութեամբ, որուն ուղղագրութիւնը այնքան անխնայօրէն նահատակուեցաւ, ու, հակառակ տեղի ունեցած համազգային եւ, կարելի է ըսել, համազգային դժգոհութեանց ու բողոքներուն՝ դեռ կարելի չեղաւ դարմանել գործուած անհեթեթութիւնը՝ եւ ասիկա՛ ալ պատճառ կ'ըլլայ որ գաղութահայութիւնը չհետաքրքրուի ու չսնանի Հայաստանի նոր գրականութեամբ։

Միւս կողմէ, կը բաւէ՞ արդեօք ըսել թէ ամէն ինչ հայրենիքէն պիտի գայ, երբ այս քանի մը տարուան ընթացքին գաղութահայութեան հասածը բոլորովին անբաւական եղած է իրր մշակոյթ եւ յայտնապէս ալ աննպատակայարմար՝ գաղութահայութիւնը իբր հայ պահպանելու եւ համագործակցութեան ճամբուն վրայ դնելու՝ Հայրենիքի հետ։»

ԼՈՎԷՆՇԹԱՅՆԻ ԿՏԱԿԸ

Ծովամոյն միլիոնատէր Լովէնշթայնի կտակը բացուելով, հաստատուեցաւ թէ 5,500,000 ոսկերլին ձգած է իր կնոջը եւ տղուն, թերթերը կ'ըսեն թէ մահէն քանի մը շաբաթ առաջ 6,500,000 ոսկերլին կորնցուցած էր։ Պելժիոյ կառավարութիւնը ժառանգական տուրք պիտի գանձէ 1,900,000 ոսկ.։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Խռուպաները անկախութիւն կ'ուզեն

Տօքթ. Տրումպիչ, խռուպ դաշնակցականներու վարիչը, որ մերիմ գործակիցը եղած է հագուցեալ Ռատիչի եւ արտաքին նախարար Եուկոսլավիոյ, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ անգլիական թերթի մը.

— Վախճանը հասած է. բոլորովին անկարելի է շարունակել մեր նախկին մերմութիւնը Սերպերուն հետ։ Վերջին տասը տարիներու փորձառութիւնը հաստատեց թէ չափազանց դժուար է իրրեւ մօտիկ հարեւան եւ բարեկամ ապրիլ ժողովուրդի մը հետ որ այնքան արեւելեան հոգեբանութիւն ունի, որքան այն մարդը որ ատրճանակ պարպեց խորհրդարանին մէջ։ Մենք միտքէ չենք անցներ անդամատել թագաւորութիւնը, բայց պիտի պահանջենք որ Խրուաթիան ազատուի Պելկրատի ոտնձգութենէն եւ ապականութենէն։ Դուք ալ կը տեսնէք որ մենք ամբողջովին արեւմտեան ժողովուրդ մըն ենք, բոլորովին տարբեր՝ Սերպերու հոգեբանութենէն։ Սուտ է՝ այն առասպելը թէ Սերպերը ազատեցին մեզ։ Խրուաթիան իր անկախութիւնը հռչակեց 1918 հոկտեմբեր 25ին, երբ Սերպիան տակաւին աւստրիական գրաւման տակ էր։ Մենք ազատօրէն միացանք Սերպերուն, իրրեւ անկախ ժողովուրդ, բայց անոնք մեր վրայ կը նային ինչպէս նուաճուած գաւառի մը վրայ։ Մենք կ'ուզենք մեր սեփական խորհրդարանն ունենալ Զաղրէպի մէջ։

Կ'ըսուի թէ Ռատիչ իրեն յաջորդ նշանակած է Տրումպիչը։

Ռատիչի մահուան յետոյ

Խրուաթիոյ բոլոր թերթերը երկար սիւնակներ կը նուիրեն Ռատիչի մահուան։ Լուրը խոր սրտաբեկութիւն պատճառեց ամբողջ երկրին մէջ։ Բոլոր կոչնակները սկսան զօղանջել։ Նոյնը տեղի ունեցաւ Պելկրատի մէջ։ Բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները որոշած են ներկայացուցիչներ դրկել յուղարկաւորութեան, որ տեղի պիտի ունենայ կիրակի օր։ Կը ծանուցուի թէ հանգուցեալը քաղաքական ձեռագիր կտակ չէ ձգած, իր ամբողջ ուղեգիծը ծանօթ ըլլալով։ Մահէն անմիջապէս յետոյ, խռուպ գիւղացիական կուսակցութեան վարչութիւնը շրջաբերական մը դրկեց բոլոր կազմակերպութեանց, յորդորելով պահպանել կարգ-կանոնը եւ ցոյցեր չկատարել ուրիշ կուսակցութեանց դէմ։ Ռատիչի մարմինը զմռսուելով, ցուցադրուեցաւ գիւղացիներու Տան մէջ։

Սկուբչինայի մէջ ալ յանգանքի արտայայտութիւններ եղան եւ նիստերը ընդհատուեցան, իրրեւ սուգի նշան։

∴ Սկուբչինայի վերջին նիստին մէջ, 300է աւելի երեսփոխաններէն 180ը միայն ներկայ էին, կլոր հաշուով։ Իրր 90 երեսփոխաններ անցած են Զաղրէպ, ուր տեսակ մը հերձուածող խորհրդարան կը կազմեն։ Ռատիչի մահէն յետոյ չէ որ Պելկրատ պիտի դառնան անոնք։ Միւս կողմէ, ճիշդ այս միջոցին սեղանի վրայ է Նէյիլոնոյի դաշնագրին վաւերացման խնդիրը։ Վաւերացումը կրնայ տեղի ունենալ, շնորհիւ Իտալիոյ սպառնական դիրքին, բայց խռուպ երեսփոխաններուն բացակայութիւնը մեծապէս պիտի պակսեցնէ անոր արժէքը։ Իսկ ներքին, կուսակցական կիրքերը այնքան բորբոքած են որ, Սերպիա կրնայ ծանր դէպքերու մատնուիլ։ Եուկոսլավիա այժմ ամբողջ յոյսը դրած է թագաւորին ազդեցութեան եւ բանակին վրայ։

Հունոսի պարտուկը կը պահանջեն

Ընկերվարական համագումարի առջի օրուան նիստին մէջ, Պ. փօլ Ֆոռ Ֆրանսայի ընկերվարութեան անունով պահանջեց անմիջապէս եւ առանց պայմանի պարպել Հունոսի գաւառները։

Պատուիրակը անհրաժեշտ պայման կը համարէ այս գործողութիւնը, ամրապնդելու համար ֆրանք-գերմանական մերձեցումը, առանց որու խախուտ պիտի մնայ Եւրոպայի եւ աշխարհի խաղաղութիւնը։

∴ Համագումարը քննութեան առնելով ութ ժամուան աշխատանքի խնդիրը, «գայրոյթով» հաստատեց թէ Ուաշինկթընի պայմանագրին կնքումէն ի՛նչ տարի յետոյ, օրական ութ ժամուան օրէնքը վաւերացուած է միայն սակաւաթիւ կառավարութեանց կողմէ։ Պելժիա վաւերացուցած է, Ֆրանսա՝ պայմանաւոր, Գերմանիա՝ վաւերացնելու միտք ունի, իսկ Անգլիան իր երկդիմի դիրքով կը խանգարէ ամբողջ գործը։

Բարձր պաշտօնատար մը բանտարկուած

Փարիզի դատական իշխանութիւնը որոշեց բանտարկել բարձր պաշտօնատար մը, Սայլի, որ ամբաստանուած է թէ գաղտնի պաշտօնաթուղթեր գողնալով ծախեր է, ազատագրեալ գաւառներու վարչութեան մէջ։ Քննութիւնները շատ գաղտնի կատարուած են եւ ծանր յայտնութիւններու կը սպասուի։

Հակատերորզմեան դաշինքը

Անգլիական կառավարութիւնը պաշտօնագրով մը Ազգերու Դաշնակցութեան դիւանին հաղորդեց Ռոման-Քէլլոկի հակատերորզմեան ծրագիրը։ Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԴԷՊԻ ՏԷՐ ԶՕՐ

«Մեծ սէրպական մէջ, կարեւոր ժողով մը տեղի ունեցաւ Տօքթ. Գոզըրիչի եւ բարձր քոմիսէրութեան հանրային խնամատարութեան եւ առողջապահական սպասարկութեանց միջեւ։ Հոն մասնաւորապէս ուսումնասիրուեցաւ Տէր Զօրի մէջ 500 ընտանիքէ բաղկացած հայ գաղութի մը հաստատման ծրագիրը։ Այս խնդրին շուրջ, գեռ ոչ մէկ վերջնական որոշում տրուեցաւ։» (Ազդակ՝ 28 Յուլիս)։

Դեռ վերջնական որ եւ է որոշում չէ տրուած, ուրեմն։

Բայց Ապրիլ 1ի լուր մը չէ։

Վաղը կրնայ իրականանալ։

Եթէ խնդալու սիրտ ունենայինք, պիտի ըսէինք թէ՝ այս ծրագրին հեղինակները գէշ խաղի մը ելած են։

Շապա ուրեմն, ի՞նչ ընելու կ'ուզեն դէպի Տէր Զօր ճամբելով խումբ մը Հայեր։

Իրենց նահատակներուն ուրուականնե՞րը փնտռել տալու։

Աբեւուն տակ ափ մը հող չմնա՞ց որ Ցղակտոր ցեղի մը մէկ բեկորը կը ղրկեն, այս անգամ ալ գաղթականի վրան կանգնելու հո՛ն իսկ, ուր դեռ երէկ, վայրագ ուրախութեան մը կանչերովը կը փութային հայ արեան հեղեղումին։

Գիտենք թէ բարգաւած ու անփոյթ մարդկութեան մը մէջ, ինչ է խորթ ու աղքատ զաւկի մեր ճակատագիրը։

Հովը կը փչէ, տերեւը կ'իյնայ։

Տիրողը կը կամի, Հայը կը շարժի . . .

Բայց եթէ խղճի ու գութի կուտ մը մնացեր է անոնց մէջ որ անտէր ամբոխներու բախտը կը բռնեն իրենց ձեռքերուն մէջ, եթէ փափկանկատութիւնը եւ բոպական քաղաքավարութեան կեղծիք մը չէ, ու մեծաշուքնդ սկզբունքները որոնց դեռ կ'ուզենք հաւատալ, աչք-կապուկի խաղեր չեն, Թող մեր խնամակալները խնայեն մեր բոպիկ հայրենակիցներուն՝ հայկական սպանդանոցին մղձաւանջները։

Ձենք ուզեր դատել ու դատապարտել որ եւ է քայլ, զգացումներու ազդեցութեան տակ։

Գիտենք թէ Տէր Զօրի բարեբեր հողը կրնայ հրաշք արտադրել հայ ժրաջան ձեռքերու աշխատանքին տակ։

Բայց սպանդի յիշատակները դեռ շատ թարմ են. Հայը որ սորված է քիչով գոհանալ, պէտք ունի նախ հոգեպէս կազդուրուելու, աշխատելու խաղաղութեամբ, մոռնալու մօտիկ անցեալին արհաւիրքը։

Իսկ եթէ աիով, դողով ու երկիւղածութեամբ պիտի քալէ հոն, ուր ամէն մէկ քայլի տակ նահատակ մը կը պառկի, միակ բարիքն է զայն ձգել իր տեղը եւ անոր ապահովել քիչ մը ազատութիւն ու աշխատանք։

Հայը գիտէ քարէն իսկ հաց հանել։

Մ. ԵՐԻՑԱՆ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԲԵՐՔԸ

Երուսաղէմէն կը հաղորդեն թէ՝ այս տարուան բերքը այնքան ւլնաւուած է, որ կառավարութիւնը ստիպուած է կարգ մը երկրագործներու նիւթական օգնութեան հասնելու համար, միջոցներ ձեռք առնել։ Այս միջոցներէն մէկն է ամէն տուրքէ ազատ կացուցանել բոլոր այն երկրագործները, որոնց բերքը այս տարի հազիւ կը հասնի անցեալ տարուան իրենց բերքի քառորդին։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊՐԻՒՍԷԼԷՆ

ԸՆԿԵՐՎԱՐ. ԿԻՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ՈՒ ԻՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՊԵԼՃԻՔԱՆ ԴԵՂԵՑԻԿ ԵՒ ԱԶԴԵՑԻԿ ՅՈՅՑՈՎ ՄԸ ԿԸ ՊԱՏՈՒԻՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

ՊՐԻՒՍԷԼ, 6 Օգոստոս

Երէկ Պրիւսէլի եռուն եւ տօնական փողոցներուն մէջ, Պելճիքայի ընկերվարական բանուորութիւնը, մեծ, ազդեցիկ եւ անմոռանալի ցոյցով մը, ո՛չ միայն եկաւ շեշտել իր կենսունակութիւնն ու կազմակերպչական առաջնակարգ ուժը, հապա նաեւ, փաստօրէն հաստատեց որ Կարկ եղած առենը պիտի գիտնայ զէնքով պաշտպանել իր վաստակուած շահերը։

Քաղաքական այս վտանգաւոր եւ փափուկ շրջանին, երբ միջազգային դրամատիրութիւնը, յետպատերազմեան իր խաւուտ դիրքերը կրկին ամրացնելէ յետոյ, ուր որ հնարաւոր է, ծնունդ կուտայ դասակարգային սակաւապետութիւններու կամ իշխանապետութեանց, հանդիսանդ այն բոլոր երկիրներուն մէջ ուր ժողովրդավար կարգերու ամրապնդումն ու զարգացումը մեծ խոչընդոտ մը եւ յարաճուն վտանգ մը կը հանդիսանայ, դրամատիրութեան սանձարձակ տիրապետութեան դէմ, պելժ ընկերվարութեան կազմած «բանուորական պաշտպանութեան գումարտակները», լաւագոյն զէնքը կը հանդիսանան կոուելու համար, ամէն տեսակ եւ մեծ կամ փոքր դիկտատորներու դէմ, որ կազմակերպուած եւ շնական կերպով կը խոշտանգեն աշխատաւոր եւ խոնարհ դասերը։

Ատոր համար էր անշուշտ որ, կեցած չորս պողոտաներու միացման կէտին վրայ, խուռն եւ խանդավառ, եւ երբեմն նոյնիսկ յուզուած թաց աչքերով՝ ի տես մատղաշ մանուկներու որ կ'անցնէին շարք-շարք, միջազգային ընկերվարութեան դեկավարները որ հանդարտ եւ քաղցր ուրախութեամբ մը կը դիտէին իրենց առջեւէն զինուորական քալլերով անցնող պելժ երիտասարդ ընկերվարականները, օտար ուսանողներն ու հազարաւոր կարմիր հագած պատանիները ու պատանուհիները՝ բացառիկ եւ աննկարագրելի խանդավառութեամբ ողջունեցին բանուորական զաւազանակիր գումարտակներու յաղթական եւ անվերջ թափօրը։ Ելան ոտքի ու որոտընդոստ ծափերով ու անվերջ կեցցէներով իրենց համակրութիւնը յայտնեցին այդ կարմիր ու ժողովրդական գունդերուն՝ որ ամբողջ ժամ մը անցան, խիտ ու կարգապահ շարքերով, ընկերվարութեան այդ յեղափոխական ու պայքարի պատրաստ զինուորները, առաջնորդուած նուագախումբերով կամ լիահատագ երգելով յաղթական «Միջազգայինը» պատգամաւորներու հետզհետէ աւելի ընդարձակուող ծափերու տարափին տակ։ Եւ կը ծափէին բոլորը, վիրաւոր եւ արիւնաքամ իտալիոյ ձերունի եւ աքսորական զինուորեալ Ֆիլիփփօ-Թուրաթիէն, որ անշուշտ ժամանաւոր պատճառներ ունէր այդքան հրճուելու եւ յուզուելու, մինչեւ գերեզման կարշնող, առոյգ ու յաղթակազմ պատգամաւորուհիները, մինչեւ մինք՝ Հայերս, որ կը դիտէինք այդ բոլորը, պզտիկ ժողովուրդի մը կենսունակութեան եւ ուժին այդ անժխտելի ապացոյցները, տրտմութեամբ մը, որ մինչեւ վերջը պղտորեց մեր հաճոյքը։

Ու այսպէս, ամբողջ ժամերով պելժ ընկերվարական ժողովուրդը, անցաւ բոլոր ժողովուրդներու ներկայացուցիչներու առջեւէն։ Նախ երախաներն էին, առոյգ, մատղաշ ու Ֆլամանդներու յատուկ կապոյտ, պարզ, անկեղծ աչքերով։ Անոնք կարմիր հագած էին կամ ճերմակ ու կ'երգէին, իրենց պզտիկ եւ սրտառուչ ձայներովը ու ջընջող խումբ մը, յետոյ գերման ընկերվարական մարզիկները՝ որ կը յառաջանային երգելով արիւնդի վրայ ու ողջունելով «Միջազգայինը»։ Յետոյ երիտասարդ Ֆրանսան էր, իր տղոցը աշխոյժ եւ հաճակրելի դէմքերովը։ Հոլանտան, Աւստրիան։ Եւ յետոյ կրկին վալոններ ու կրկին Ֆլամանները, խանդավառ, շէնշող, յաղթական, տիրելով քաղաքին ու զրաւելով փողոցները ու բոլորին եռեւէն բանուորական գումարտակները ամվերջ ու բացառապէս դեղեցիկ թափօրը, որ ժամերով կը խուժէր հեռուէն ու կը լեցնէր հրապարակները։ Յետոյ այդ անսահման թափօրը յանկարծ վերածուեցաւ կարմիր եւ ալեծածան դրօշներու երկնասլաց անտառի մը։ Ի՛նչքան կարմիր դրօշ, ի՛նչքան կարմիր դրօշ։ Իւրաքանչիւրը կը ներկայացնէր արհեստակցական մը, կուսակցական կոմիտէ մը, համագործակցական մը, խնայողական սընտուկ մը եւլն.։ Ամբողջ արհեստակցան, համագործակցական եւ ընկերվարական Պելճիքան էր՝ որ այդպէս կ'անցնէր, բացատրելով ու շեշտելով ինքզինքը, այդ կարմիր եւ ծածան-ծածան դրօշներով։ Լէյն Պլում, այսօր Միջազգայինին ի պատիւ տրուած մեծ խնջոյքին, այդ դրօշներու անտառը անուանեց յաղթական ու մօտալուտ յեղափոխութիւնը, որ կ'երեւի հեռուէն ու կը լեցնէ յդի հորիզոնը։

Միայն թէ՝ այս ամբողջ բազմութեան դիմաց, միջազգային եղբայրութեան եւ հակադրամատիրական աւետիսին այս խուժումին առջեւ, մարդ ստիպուած ինքզինքին կը հարցընէր թէ միթէ՞ այս նոյն տեղը բռնուած ժողովուրդը չէր, որ բոլոր միւսներուն պէս, ոտքի դաշտին վրայ նետուեցաւ թըշնամիին կոկորդին։ Արեան հոտը չընչեց տարիներով։ Վաղը կը սկսի՞ն արդեօք կրկին։ Վաղը կը վերսկսի՞ն արդեօք...։

* * *

Ուրբաթ եւ Շաբաթ օրերը, ժողովուրդի Տան սրահներուն մէջ դուժարուեցաւ եւ իր աշխատանքները վերջացուց ընկերվարական կիներու Միջազգային Խորհրդաժողովը։ Կիներու այս կազմակերպութիւնը, նախապէս տկար, հետզհետէ հոլ կը շահի եւ իր շարքերը կը ստուարացնէ զանազան երկիրներու մէջ։ Այսուհանդերձ Աւստրիան, Գերմանիան եւ Մեծն Բրիտանիան կը մնան այն երեք երկիրները, ուր կիները, կը կազմեն բացառապէս առաջնակարգ դեր՝ թէ իրենց քանակով եւ թէ իրենց կազմակերպչական ընդունակութիւններով։ Մարսէյլի համագումարէն ի վեր, կիները մեծ յառաջդիմութիւն ցոյց կուտան ոչ միայն վերոյիշեալ երեք երկիրներուն, այլ եւ կարգ մը փոքր երկիրներու մէջ՝ ուր իրենց թիւն ու ազդեցութիւնը հետզհետէ կը մեծնայ։

Համաժողովի խօսքէն առաջ իրենց խորհրդաժողովի մասին՝ կ'արժէ որ ակնարկ մը նետենք իրենց ներկայացուցած ուժին վրայ՝ զանազան երկիրներու մէջ։ Մեծն Բրիտանիոյ մէջ կան 300,000 կիներ՝ կազմակերպուած կուսակցականօրէն եւ 382,000՝ արհեստակցականներու մէջ, կան 3կին երեսփոխաններ։ Աւստրիոյ մէջ՝ 225,000 կուսակցականներ (Հարիւրին 31) եւ 174,991՝ արհեստակցականներու մէջ, 6 կին երեսփոխան։ Գերմանիոյ մէջ՝ 181,54 կին ընկերվարականներ, 679,000՝ արհեստակցականներու մէջ (հարիւրին 15),20 կին երեսփոխան։ Դանիա՝ 48,469 կին ընկերվարական (հարիւրին 33)եւ 49,514 արհեստակցականներու մէջ (հարիւրին 16)։ Խորհրդարանին մէջ 3 պատգամաւորուհի։ Շուէտ՝ 26,018 (հարիւրին 14) կուսակցութեան մէջ եւ 34,868 (հարիւրին 9) արհեստակցականներուն, 5 երեսփոխան։ Զեխոսլովաքիոյ մէջ (գերմանուհիները) 24,000 եւ 53,000։ Պելճիքայի մէջ կիները քուէարկութեան իրաւունք չունին, այսուհանդերձ 20,000 կիներ կան կազմակերպուած՝ բանուորական կուսակցութեան մէջ եւ 60,000 արհեստակցականներուն, Հունգարիա՝ 20,000 եւ 15,746։ Զեխոսլովաքիա (Զեխուհիներ) 18,822 եւ 63,523 (հարիւրին 18)։ Հոլանտա՝ 15,364 (հարիւրին 29) եւ 12,180, 2 կին երեսփոխան։ Մեծն-Բրիտանիոյ Անկախ-Աշխատաւորականները, իրենց մէջ կը հաշուեն 14,000 կին (հարիւրին 46)։ Լեհաստան՝ 9600 (հարիւրին 16) եւ 35,547 (հարիւրին 12), 9 կին պատգամաւոր։ Աւելի կամ նուազ զօրաւոր, ընկերվարական կիներու կազմակերպութիւններ կան նաեւ Ֆինլանտայի, Զուիցերիոյ, Պուլկարիոյ, Ֆրանսայի, Լիթուանիոյ, Լսթոնիոյ, Եուկօ-Սլավիայի, Լիւքսէնպուրգի, եւ Յունաստանի մէջ։

Կարգ մը երկիրներու մէջ, կիները ունին առանձին կազմակերպութիւններ, իսկ ընդհանրապէս, այն երկիրներուն մէջ, ուր քուէարկութեան իրաւունք ունին, անոնք հաւասար իրաւունքներով կը մասնակցին կուսակցական կեանքին։ Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Մեծն Բրիտանիոյ, Շուէտի մէջ անոնք կը կատարեն բացառապէս առաջնակարգ դեր։ Գերմանիոյ մէջ, օրինակ, կը մասնակցին 4000 տեղական կազմերու եւ ունին 1500 առանձին կնոջական խումբեր։ Բաւական կոկիկ թիւ մը կը կազմեն նաեւ՝ Ընկերվարական Միջազգայինի Գ.րդ համագումարին մէջ։

Իրենց վերջին խորհրդաժողովին մէջ, անոնք զբաղեցան դէմառորաբար իրենց վերաբերեալ հարցերով, որ հետեւեալներն են՝ 1) մայրը եւ երախան, 2) կինը ճարտարարուեստի մէջ, 3) հիւանդներ, հաշմանդամներ, ծերեր, 4) կինը պատերազմի դէմ, 5) կինը որպէս քաղաքացի եւայն։ Տեղ չունիմ տալու համար իրենց բանաձեւերը, ուր առօրեայ պայքարի եւ դժուարութեանց դէմ առաջարկած իրենց ըրական միջոցները՝ չեն մթագներ այսուհանդերձ յստակ ըմբռնումը վաղուան մեծ պայքարին։

Իրենց եւ իրենց խորհրդաժողովին յատկացնելով այս յօդուածին մէկ մասը, կ'ուզէի որ «Յառաջ»ի ընթերցողները ըմբռնէին այն բարերար եւ մեծ դերը որ ընկերվարութիւնը կը տանի բազմաթիւ երկիրներու մէջ։

ՎԱԶԳԷՆ ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ

ՍԱՐԷՆ ԶՈՐԷՆ

Պերլինէր Թակէպլաթ թերթը մէկ կողմ դնելով կոթական գրերը, ամիսէ մը ի վեր լատինական գրեր կը գործածէ, առաջինը ըլլալով գերման օրաթերթերուն մէջ։

*** 250 դպրոցական տղաք, որ պերլինէն փարիզ անցնելով, իրենց արձակուրդը Ֆրանսացի ընտանիքներուն քով անցուցեր էին, վերադարձան, իրենց հետ փոխադարձաբար ինչ որ տանելով 250 Ֆրանսացի դպրոցականներ։

ՈՒՇԱԳՐԱՒ ԽՄՈՐՈՒՄՆԵՐ

Ցայտնի ընդդիմադիրներ Զինովիեւ եւ Կամենեւ ինչպէս յայտնի է մեղայի եկան եւ վերադարձան Մոսկուա, ուր ներկայիս կը վարեն երկրորդական պաշտօններ։

Անոնք բոլորովին կորսնցուցած են իրենց հեղինակութիւնը։ Ընդհակառակ, ողորմելի կ'երեւան մարդիկ, որ տարի մը առաջ «գաղափարական մարդիկներ» հռչակուեցան, իսկ այսօր քանոսայի ճամբան բռնեցին։ Ինչպէս կը հաստատէ «Neue Freie Presse»ի Մոսկուայի թղթակիցը, կամենեւի եւ Զինովիեւի մուտքը Մոսկուա շատ աննշան անցաւ։ «Անոնք այլեւս ոեւէ դեր չեն կատարեր կուսակցական կեանքի մէջ»։

Տրոցկի առ այժմ անսասան կը մնայ պատնէշին վրայ, կ'ապրի իր աքսորավայրին մէջ եւ Ստալինի ամէնէն ահեղիմ թշնամին կը համարուի։ Պահ մը Ստալին փոխեց իր քաղաքականութիւնը, որպէսզի որոշ չափով հաճոյանայ Տրոցկիստներուն։ Նոյն իսկ գաղտնի բանակցութիւններ վարած է Տրոցկիի հետ, համաձայնութեան եզր մը գտնելու համար։ Ստալին պատրաստ է, որ Տրոցկի հրապարակաւ մեղայի գայ եւ ընդունի իր ծրագրին սխալը։ Սակայն Տրոցկի մերժած է եւ նոյն թղթակիցին տեղեկութեան համաձայն, պատասխանած է. «Ներկայիս կուսակցութիւնը կ'երթայ իմ գծած ճամբով»։

Ներկայիս Ստալին նորէն կը վարէ այ քաղաքականութիւն, հետեւաբար անհնարին կը դառնայ հաշտութիւնը երբեմնի դիկտատորին հետ։

Նոր խմ'որումներ կ'երեւան կառավարական շրջաններու մէջ ալ Ստալինի դէմ խուլ պայքար մը կը մղէ Ռիքով, գործավարներու խորհուրդին նախագահը, իրեն հետ ունենալով կալինին։ Թէեւ Ստալին այժմ ալ կը վարէ համաչնաւար կուսակցութեան գլխաւոր քարտուղարի պաշտօնը եւ, արտաքնապէս հանդէս կուգայ իբրեւ դիկտատոր, սակայն ներքնապէս իր դիրքը խախտուած է։

«Նոյէ Ֆրայէ Փրէսէ»ի թղթակցին վկայութեան համաձայն «ամենուրիք քէրտիրէ եռանդի պակաս, պատասխանատուութեան վախ։ Պայ տիկտատոր, բայց չկայ տիկտատուրա»։ Ան բոլոր դժուարութիւնները, որոնց կը համբերէ իշխանութիւնը իր արտաքին քաղաքականութեան մէջ, չերմոնէգի սակին անկումը եւ այլ տնտեսական դժուարութիւններ, վերջ ի վերջոյ նոր հիասթափումներ յառաջ պիտի բերեն ժողովուրդին մէջ, առաջին հերթին բանուորական զանգուածներուն մէջ։

«Վտանգաւոր» տրամադրութիւններու երեւան գալը, անշուշտ պիտի ստեղծէ նոր «դժգոհներ» եւ թերեւս յանգի ընդդիմադիրներու նոր խմբակի մը կազմութեան։

Այդ վախերը անշուշտ ջղային մթնոլորտ մը ստեղծած են շրջաններու մէջ եւ լենինեան երբեմնի միասնական կուսակցութիւնը կը շարունակէ ապրիլ խոր տագնապ մը, իբրեւ հետեւանք քաղաքական եւ տնտեսական ընդհանուր անորոշութեան եւ անկարողութեան։

Միջոցներ չեն խնայուիր ժողովուրդը հեռու պահելու ժայռ հեռանկարներէ։ Դիտուածեալ լուրեր կը տարածուին պատերազմի վտանգի մասին, որ իբր թէ կը սպառնայ «բանուորներու եւ գիւղացիներու» հայրենիքին, եւրոպական աշխարհակալներու կողմէ։ Վերջերս Լենինկրատ եւ Մոսկուա ականատես եղան բազմաթիւ ռազմափոթներու, որոնց ամէնէն կարեւորն էր փորձնական յարձակում կազերու միջոցաւ։ Փողոցներու մէջ, ժողովուրդը կը պաշտպանուէր կազերէ յատուկ դիմակներով։ Սակայն մասնակցողներու թիւը քիչ էր։ Չեն կրցած շարժել ժողովուրդին հետաքրքրութիւնը։

Ա.յս պայմաններուն մէջ, բացուեցաւ Համայնավար Միջազգայինի հերթական համաժողովը, որու մասին տեղեկութիւններ պիտի տանք յաջորդաբար։

Յ. ԱՐԱՄԵԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԵՒՀԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՁԵՒՆԱՐԿԸ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

(Մեր սեփական Թղթակցէն)

ՊՈՒՔՐԷՇ, 2 Օգոստոս

Այս շաբթու այցելութիւնը ընդունեցինք Գերմանեւհայ առաքելութեան մը հիմնադիր, լիազօր պատուիրակ Տօքթ. Արմենակ Պարոնիկեանի, որ Պալքանեան երկիրները կը պտտի՝ ուսումնասիրելու եւ ընտրելու համար հայաշատ վայր մը, ուր նոյն առաքելութիւնը պիտի հիմնէ հոգեւոր դպրոց մը, յատկապէս հոգեւորականներ պատրաստելու համար հայ եկեղեցիին։ Տօքթ. Պարոնիկեան անմիջապէս ճիման մէջ ժամանելէն ետք, եւ յայտնեց թէ իր հիմնած ընկերութեան կեդրոնն է Տրէզդէն, բաղկացած 10,000ի մօտ անդամներէ, որոնք որեւէ յարանուանական նպատակ չեն հետապնդեր, հաւաքուած ըլլալով միմիայն մարդասիրական - քրիստոնէական նախանձախնդրութեամբ, եւ պարզապէս ծառայելու համար հայ ժողովուրդին։

Իր առաջարկը լսելու համար՝ թեմական առաջնորդին հրաւէրով խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ՝ մասնակցութեամբ թեմական խորհուրդի անդամներուն եւ դուրսէն հրաւիրուած քանի մը անձերու, որոնց Տօքթ. Պարոնիկեան պարզեց իր նպատակը, շեշտելով մասնաւորապէս որ իր բանալիք գպրոցը, թէեւ գերմանեւ հայ մխութեան մատակարարութեանեւ հսկողութեան տակ պիտի գտնուի՝ բայց անոր նպատակը պիտի ըլլայ զարգացած հոգեւորականներ պատրաստել հայ եկեղեցիին համար, եւ անոր հոգեւոր տեսուչը պիտի ըլլայ հայ եկեղեցւոյ հոգեւոր պետը կամ անոր ներկայացուցիչը։

Կարծիքներու երկար փոխանակութենէ մը յետոյ, խորհրդակցական ժողովը սկզբունքով ընդունեց հոգեւոր դպրոցի մը ծրագիրը, պայմանաւ որ ապահովուի անոր հայ ոգին, եւ ծրագրին մանրամասնութիւնները ճշտելու պաշտօնով յանձնախումբը, ինչպէս կ'իմանամ, արդէն լրացուցած է իր աշխատանքները, եւ յանգած է հետեւեալ եզրակացութեանց.—

Ա. Գերմանեւհայ լուսաւորչական առաքելութիւնը (ի Տրէզդէն) կը հիմնէ հոգեւոր ճեմարան մը Պուքրէշի մէջ, արտօնութիւնը ստանալով թեմական խորհուրդին անունով։

Բ. Հոգեւոր ճեմարանին նպատակը պիտի ըլլայ պատրաստել հայ հոգեւորականներ հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ եւ ազգային ոգիով գաստիարակուած մտաւորականներ։

Գ. Հայ եկեղեցւոյ հոգեւոր պետը կամ անոր ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ ճեմարանին տեսուչը։

Դ. Կրթական ծրագրին մասին տեղ պիտի ունենայ եկեղեցւոյ վարդապետական եւ աստուածաբանութեան, լեզուն եւ գրականութիւնը, պատմութիւնը եւ աշխարհագրութիւնը եւ նոսիրութիւնը։

Ե. Ճեմարանին ամբողջ հոգն ու մտածութիւնը, ինչպէս նաեւ կը մնայ գերմանեւհայ լուսաւորչական առաքելութեան։

Զ. Ճեմարանը կ'ունենայ գաբարձութիւն մը որ հետեւեալ կերպով— տեսուչը նախագահելէ ետք, անդամներէն, թեմական մէկ անդամը եւ գերմանեւհայ միութեան լիազօրը, դաշնակներ են, իսկ այս հրաւիրեն երկու հոգի եւս համար հոգաբարձութեան։

Ծրագրին մէջ մասնաբաժանութեանց կը մնայ մը միայն, եւ սակայն, անլուծելի $3,000 Ի՞նչ պիտի ըլլայ բարձութեան պաշտօնական ներկայացուցիչին տեսակէտին վրայ են։ բարձութեան պիտի պահուի վանդակ բարոյական Նատուութիւնը՝ մէջ նաեւ տօրէնի եւ անուանումը, իսկ Տօքթ. Նիկեան իրեն կը վերապահէ իրաւասութիւնը՝ հոգեւոր թեան հսկողի դեր տալով։

Խնդիրը պիտի թեմ. Խորհուրդի նիստին, որ պիտի այն հարցը թէ ո՛ր եւ հիմնական՝ Տօքթ. եանի կողմէ ներկայ ծրագիրը, եւ թէ թեմ խանութիւնը ինչ տալ իր մասնակցութիւնը տասխանատուութիւնը։

ԽՄԲ.— կարդալ խմբագրականը։

ԱՄՍԹԷՐՏԱՄԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՈՂՈՒ

Աշխարհի քննողները պիտական խաղերը որ ան Ամսթէրտամի մէջ 29ին, կը լրանան այսօր։

Խաղերը չկասած, բոլոր թերթերը գուշները բրած էին, վերդերմանական պատրաներ։

Վերջապէս, խաղերին տեսնուեցաւ որ ներ տեղի ունեցան եւ վին անյուսալի առացուեցան։ Աւերիչ իսկ, հակառակ անոր ո առաջնութիւնը խլած կնկալներու հանդիպ վազքերուն մէջ միայն մեդրը շահեցան, չորս 4×100 դրօշարշաւը Այս երկու դրօշարշաւները հաշուեր, որովհետեւ կան արդիւնքներ չեն այլ ձեռք բերուած են։

Գերմանացիները անակնկալի եկան եւ չ րենց իսկական արժէքը տալ։

Բայց դեռ վերջնական ուրումբ չէ ճշդուած, խաղերը կերակի օր վերջ, Անկէ վերջ, հեծելանին մարտ լոզալ եւայլն, որ խաղերն են որ շարունակ

Բայց, դասաւորութիւնը կը դանուին Ամերիկացիները, որոնցմէ անկարելի սափի առաջնութիւնը արդէն կերակի օրը 14 պահուած էին։ Դեռ չսկսած՝ բոլոր աշխարհ որ Ամերիկացիները պ էին առաջին տեղը։

ՆՈՐ ՀՈՒՅՍ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ

(Շարունակությունը նախորդ համարում)

— Ես ձեզ ասել եմ, որ ես ոչ մի բան չեմ թաքցնում ձեզանից: Ես ասել եմ ձեզ ամեն ինչ, ինչ որ գիտեմ: Ես ինքս էլ ոչինչ չգիտեմ: Ես ինքս էլ ոչինչ չեմ հասկանում այդ գործի մեջ: Ես ինքս էլ ոչինչ չեմ հասկանում, թե ինչ է նշանակում այդ ամենը, ինչ որ կատարվում է

մեծ կարեւորութիւն կուտան այս քայլին, յայտնելով թէ 1. Այս առաջին պաշտօնական ծանուցումն է որ կ'ըլլայ Ազգերու Դաշնակցութեան եւ անոր անդամներուն. 2. Ատով Մեծն Բրիտանիան ապահովութիւններ կուտայ Ազգերու Դաշնակցութեան, նոր դաշնագրի հանգամանքի մասին, զայն համաձայն գտնելով Ժընեւի Ուխտին հետ:

Ազգերու Դաշնակցութեան Ընդհ. ժողովը սեպտեմբերին պիտի զբաղի այս դաշինքով եւ հաւանաբար պիտի վճռէ որ բոլոր անդամակից պետութիւնները ստորագրեն զայն:

Կացութիւնը Միջագետքի մէջ

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ խզուած են այն բանակցութիւնները որ ամիսներէ ի վեր կը կատարուէին բրիտանական պատուիրակին եւ Իմամը Սուուտ Թագաւորին միջեւ, վիճելի խնդիրները կարգադրելու համար: Այս խզման հետեւանքով, անմիջապէս միջոցներ ձեռք առնուեցան, Միջագետքի սահմանագլուխը պաշտպանելու համար:

Այդ բանակցութիւնները կատարուեցան իբրեւ հետեւանք այն արշաւանքներուն զոր Արաբները պարբերաբար կը գործէին Իրաքի հողին վրայ եւ որոնց հետեւանքով Անգլիացիները ռմբակոծութիւն կատարեցին օդանաւով: Վախ կայ որ բանակցութեանց խզման հետեւանքով, վերսկսին թշնամութիւնները վեհապիներու կողմէ: Հրաման տրուած է կասկածելի կէտերուն վրայ փոխադրել տրամադրելի օդանաւերն ու հրասայլերը:

Նոր վահապտիժներ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ մահուան դատապարտուեցան կովկասեան պետական այգիներու (Տաղստան) ընդհ. տնօրէն Իսայեւ եւ փոխանորդը, Կալմանօֆ, տնտեսական հակայեղափոխութեան մեղադրանքով: Դատը սկսած էր երեք ամիս առաջ: Հինգ տնօրէններ ամբաստանուած էին թէ լաւ չեն վարած պետական այգեգործութիւնը եւ երկու միլիոն րուբլի (200,000 սղերլին) վնաս պատճառած են:

Երեսփոխան մը թունաւորուած

Կույանայի (Ֆրանս. գաղթավայր) կառավարիչը կը հեռագրէր թէ նախկին երեսփոխան Ժան Կալմօ մեռած է: Նոր լուրերու համաձայն, դիազնուութիւնը կը հաստատէ որ Կալմօ թունաւորուած է: Այս յայտնութեան վրայ, ծանր դէպքեր պատահեցան կուսակիցներու եւ հակառակորդներու միջեւ: Կառավարիչը կը հեռագրէ թէ չորս հոգի սպաննուած են, որոնց մէկը խորհրդական:

Գործազրկութիւնը Անգլիոյ մէջ

Լոնտոնի մէջ մեծ մտահոգութիւն կը տիրէ գործազրկութեան տագնապին սաստկութեան առթիւ: Վարչապետ Պ. Պոլտուինին, որ Էքս-լէ-Պէն պիտի երթայ մէկ ամսուան արձակուրդով, անձնական նամակներ ուղղեց տասը հազար գլխաւոր գործատէրերու, հրաւիրելով որ աւելի սերտօրէն գործակցին տեղական իշխանութեանց հետ, գործազուրկներուն աշխատանք ճարելու համար: Դահլիճը լրջօրէն կը նեղուի, տիրող կացութենէն: Վարչապետին կոչը պիտի հրատարակուի Օգոստոս 23ին, բոլոր թերթերուն մէջ:

Մ. Քէմալի արձանին քացումը

Զորեքշաբթի օր, Բերա, Թաքսիմի մէջ բացուեցաւ Մուսթաֆա Քէմալի արձանը, զոր շինած է իտալացի կանոնիկա: Այս առթիւ զանազան մեծարանքներ եղան եւ ճառեր խօսուեցան, որոնց մէկը՝ կրթական գործակալ Նէճմեթի պէյի կողմէ:

Աւազակներուն որջը

Եանեայի ծանօթ առեւանգութեան առթիւ, յունական կառավարութիւնը որոշեց պաշտօնապէս յայտարարել այն օրինագիծը որ քուէարկուած էր ութը ամիս առաջ եւ որուն համաձայն Յունաստան եւ Ալպանիա կը ստանձնեն փոխադարձաբար յանձնել ոճրագործները: Այս որոշումը տրուած է անոր համար որ, կառավարութիւնը լուր առած է թէ յոյն աւազակներ ապաստան կը գտնեն Ալպանիոյ մէջ եւ խարխափ հաստատած են հոն, դէպի Եպիրոս արշաւելու համար: Ստուգուած է որ այժմ 27 աւազակներ կան Ալպանիոյ մէջ, բոլորին ալ գլուխը պարգեւի դրուած:

Թուրքերուն առեւտրական դաշնագիրը

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ խորհրդային դեսպանը եւ Թուրքիոյ արտաքին գործավարը Օգստ. 9ին ստորագրեցին Թուղթի մը, որուն համաձայն կ'երկարաձգուի երկու երկիրներուն միջեւ կնքուած առեւտրական դաշնագիրը: Պայմանագրին կցուած է յաւելուած մը, կովկասեան սահմանի հսկողութեան մասին:

Համաձայնագիր մը Ադէնի մէջ

Ադէնէն կը հեռագրեն թէ Ջերմի ծանր համաճարակ մը կը տիրէ մայրաքաղաքին եւ Պիրէոնի շրջանին մէջ: Իբր 15,000 հոգի վարակուած են այս Ջերմէն, որ կը կոչուի «տանկրա» եւ ծանօթ է Հնդկաստանի եւ հասարակածային երկիրներու մէջ:

Վէյմարի տարեդարձը

Մեծ պատրաստութիւններ տեսնուած են Գերմանիոյ մէջ, արժանաւորապէս տօնելու համար Վէյմարի սահմանադրութեան 9րդ. տարեդարձը (այսօր, 11 Օգոստոս): Յերեկին Րայխսթակին մէջ տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւոր նիստ մը, ուր ներկայ պիտի ըլլայ Նախագահ Հինտենպուրկ: Աւուր պատշաճի ճառերէն յետոյ, Նախագահը աչքէ պիտի անցընէ պատուոյ գունդը, խորհրդարանին առջեւ: Գիշերը Օփէրային մէջ տեղի պիտի ունենայ շքեղ երեկոյթ մը, որ կազմակերպուած է Գերմանիոյ եւ Փրուսիոյ կառավարութեանց եւ Պերլինի քաղաքապետութեան կողմէ: Յետոյ ջահադնացութիւն մը պիտի կատարուի փողոցներուն մէջ, եւ նուագահանդէսներ պիտի տրուին:

Պավարիա չի մասնակցիր այս հանդիսութեանց:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

«ՄՈՒՐԸ»

ԽԻՍՏ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՎԷՊ ՄԸ

ԳՈՐԾ՝ ԻՏԱԼԱՑԻ ԳՐԱԳԻՏՈՒՆԻ՝ ԿՐԱՅԻՒԼԼԱ ՏԷԼԼ-ՏՏԱՅԻ,

որ արժանացաւ Նոպիլեան մրցանակին:

(Թարգմանուած՝ իտալերէն բնագրէն)

ԴԱԾՏԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

Ա Ն Ի Է Ր

կազմակերպուած Անիէրի «ԱԶԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» գրադարանի կողմէ

ՎԱՂԸ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅ
ԱՐԺԱՆԹԻՕՁԻԼԻ ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

կը խօսի՝ **Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ**

Արտասանութիւն, երգ, հայկական եւ եւրոպական պարեր նուագ եւ այլն: Հոս պիւֆէ: փափաքողները կրնան ճաշը միասինբերել:

ՄԱՆՕԹ.— Առնել՝ շոգեկառք Սէն Լազարէն, Թռւամվ. Թիւ 40 Քլիշիէն, Թիւ 64 փոխ Շամփէրէէն եւ իջնել կառ տ'Ալրժանթէօյ: Մասնաւոր օմնպիւս կայարանէն մինչեւ անտառ: Եւագոյն ժապաւէն կրող առաջնորդները պիտի սպասեն կայարանը եւ անտառին մօտ ժամը 9էն 2 ։

Ս Ա Ր Ս Է Լ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Մարսէլի «Հրայր» եւ Առնուվիլ-լէ-Կոնէսի «Ռազմիկ» խումբերուն կողմէ:

վաղը կիր. առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Մարսէլի Hôtel Beausé. jourի պարտէզին մէջ, Արտասանութիւն, երգ, նուագ եւ այլն:

կը խօսի՝ **ԸՆԿ. Ա. ԱՒՕԵԱՆ**

պիւֆէ՝ ժողովրդական գինով: փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել:

Առնել շոգեկառք Gare du Nordէն ժամը 10.40, 11.50 եւ 1.43:

ՄՈՒՏՔ ԱԶԱՏ Է

ՍԷՆ Թ'ԱՆԹՈՒԱՆ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

կազմակերպուած՝ Շ. Ց. Դ. «ՎԻԱՄԵԱՆ» ենթակոմիտէի եւ «ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ» խումբի կողմէ:

վաղը կիր. իրիկուն ժամը 8.30ին, Ա'լանտրի պար տը փլաժան 30 րուէ դասիօնալ, Սէն Թ'ԱնԹուան-մարսէյլ:

կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՄԵԱՆ

կը մասնակցի՝ Ջ. Ե. Ո. միութեան նուագախումբը, երգ, մեներգ, արտասանութիւն:

ՄԱՆՕԹ.— *Մարսէյլէն առնել թրամվ. թիւ 27 եւ իջնել թէրմինիւս: Ժապաւէն կրող ընկերները ցոյց կուտան հանդէսին տեղը:*

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ-ԵՐԵԿՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ

կը նախագահէ՝ **Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ**

կազմակերպուած՝ Ջ. Ե. Ո. միութեան կեդր. վարչութեան կողմէ
Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Ֆլորիայի մէջ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՁՈՒԼ ԲԱԺԻՆ

կը հրաւիրուին բոլոր անդամները, համակիրները եւ հայ գրասկանութիւնը սիրողները ։

ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԵՒ ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Ցէսինի Շ. Մ. Ը. Մ.ի ժամնաճիւղի կողմէ
վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 5.30ին, Noveltyի Cinémaին մէջ
Ղեկավարութեամբ՝ Պ. Հայրունիի, կը ներկայացուի՝

ԽԵԼԱԳԱՐԸ ԵՒ ԱՍԻԱՑԻ ՍԱՓՐԻՋԸ (Ջաւեշտ)

կը խօսի՝ Պր. Վ. ՁՈՒԼԱԼԵԱՆ մարզական կեանքի մասին: Ցեղի կ'ունենան Լիոնի Շ. Մ. Ը. Մ.ի արիներու կողմէ բուրքեր, մարզական խաղեր եւայլն:

ՄՈՒՏՔ 4 ԵՒ 3 ՖՐԱՆՔ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին 84 Rue Chapeի Թատերասրահը
Դերասան Յ. ՋԱՐԻՖԵԱՆ, ժամնակցութեամբ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆի եւ տեղական ուժերու կը ներկայացնէ Ա. Ադարնեանի

«ՈՍԿԷ ՀԷՔԵԱՔ»Ը եւ «ՊԱՂՏԻԿԻ ՆՇԱՆՏՈՒՔ»Ը (Ջաւեշտ)

ԳԻՆԵՐԸ 10, 7 ԵՒ 5 ՖՐԱՆՔ

Հ. Յ. Դ.

Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընկերահամակրական ընդհ. ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, 72 Rue Etienne Dollet, ծանօթ հաւաքատեղին: Ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

Լիոնի Շրջ. Կոմիտէի ընդհ. ժողովը վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին նոյն տեղը ընդհ. ժողով: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը ծամամանութիւն պիտի համարուի:

Մարսէյլի Իշխան ենթակոմիտէի արտակարգ ընկերական ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին: Կը հրաւիրուին Արամ, Ադբիւր Սերոբ, Եփրեմ-խան, Շամազասպ եւ վարդգես խումբերու ընկերները առանց բացառութեան:

Փոն տը Շէրիւիի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, Hôtel de Franceի սրահին մէջ: Ներկայանալ անդամատետրով ։

Վիէննի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները վաղը կիրակի Փոնթ-Էվէքի Հայ. ժող. լսարանին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Ֆան օ'Թ'օյի (Մարսէյլ) Վռամեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր եւ Մուրատ խումբերը վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Ընկերներուն ներկայութիւնը պարտադիր է: Ներկայանալ անդամատետրով:

Մարսէյլի Հրիստափոր ենթակոմիտէի վարչութիւնը արտակարգ ժողովի կը հրաւիրէ Բարգէն Սիւնի, Սիամանթօ, վահագէն եւ Աւտօ խումբերու բոլոր ընկերները այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ. ընտրութիւն պատգամաւորներու:

Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ԶՈՀԵՐՈՒՆ

Թուքսումանի (Արժանթին) գաղութէն հանգանակութեան ցանկը.—

Գ. Շահիրկեան (Շ. Գարահիսարցի) 150, Ա. Մամիկոնեան (Վանեցի), Մ. Մանուկեան (Կիւրինցի), Լ. Պէզճիեան (Պէյլանցի), Ա. Բաբուեան (Միխալըճցի), Ե. Գանդարեան (Թոքատցի) 100ական, Գ. Թօբալաշեան (Կիւրինցի), Տ. Ն. Թօբալաշեան (Տօփօլցի), Բ. Պալեան (Տ. Եոլցի), Յ. Շաքլեան (Տ. Եոլցի), Ս. Նավրուզեան (Էվէրէքցի), Գ. Քիմքէճեան (Պէյլանցի), Հ. Քիմքէճեան (Պէյլանցի), Ա. Ձապրաեան (Պէյլանցի), Գ. Յարութիւնեան (Վանեցի), Գ. Ձէրիճեան (Եոզկատցի), Լ. Հեղնիեան (Մարաշցի), Յ. Գազէեան (Ա. Գարահիսարցի) 50ական, Վ. Սարգիսեան (Տ. Եոլցի) 43, Հ. Նալպանտեան (Եոզկատցի) 30, Ե. Ապաշեան (Քէսապցի), Մ. Մինասեան (Պարտիզակցի), Ա. Մաքենիսեան (Ատանացի) 20ական, Ա. Գամպէրեան (Քէսապցի) 10, Սարգիս Մինասեան (Պարտիզակցի) 10 Ֆրանք: Գումար 1490 Ֆրանք:

(*Տես ցառաջ 10 Օգոստոս*)։

ԽՄԲ.— Մեզի ղրկուած գումարն է 1490: Այս ցանկին գումարը՝ 1403: Երեւի անուն մը մոռցուած է:

ՑԱԻԵԱՏԵՏՐ

Ե. Կ. Թաղի Լիոնի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 2ին 34 Rue Villroy, ընկերուհի Տ. Մկրտիչեանի բնակարանը: Բոլոր անդամուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: կը հրաւիրուի նաեւ ընկեր Ղ.Ա.:

ՄԱՐՍԷՅԻ Վասպուրականի Հայրենակց. միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8ին, 41 Rue Thubaneau, Gd. Bar de l'Etoileի մէջ: Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները ներկայ ըլլալ:

ՆԱՒԻԼԻի Կիւրէղեցիներու Հայրենակց. միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8ին, 13 Ave. Ville d'Avray, Chaville. Օրակարգ, միութեան վեցամսեայ հաշուետուութիւնը: Բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԾՕԹՕ «ԱՐՈՒԵՍ» կը խնդրէ իր յաճախորդներէն նկատի ունենալ իր հեռաձայնի թիւը՝ PROVENCE 49-34:

24, RUE ST. LAZARE
PARIS (9
ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
VAHRAM DJÉNAZIAN
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՏՕՔԹ. ՎԱՀՐԱՄ Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ
փոխադրուած է 34 Rue de Moscou, մէթրօ՝ Rome, Թռւամ.
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—5
Մասնաւոր ժամադրութիւն ուզողները պէտք է որ վերոգրեալ հասցէին:

ՓԼԱՔՆԵՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
18 ՏԱՐՈՒԱՆ ՅՈՒՆՆ
Ջուտ խաղողէ անարատ ձէն (Պօրտօ պատրաստուած), արեւելեան նպարեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, աղի ձուկեր, թարմ ձէթ, ձիթապուղ, էլրմիս գծնսէրվներ, թէյ եւ սուրճ, անուշեղէններ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ ՔՈՎ
28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Ménil
Métro Belleville Tramway
Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9.30

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ – POLYCLINIQUE de BELLE
ՏՏԵՐ եւ ՏԻՕՐՔՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 9
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը ... ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ: Աչքի գէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5: ... կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օր ... 1—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ամէն օր ժամը 9էն 19: Կիրակի 9—12

ՄՈՒՇՏԱԿ H. KIRMIZIAN FOURR
280 Rue St. Honoré, PARIS (1er)
ՆԵՐԱՄՕԻՄ ԱՐՏԱՔԻՆ
Մասնաւոր atelier *ուր կը կարուին ըստ վերջին նորաձեւութեանց, մեծ խնամքով եւ նուրբ ճաշակով ամէն տեսակ մանթոներ, էշառփներ, եւայլն:*
Բարեփոխումներ (transformation) *եւ նորոգումներ:*
Մէթրօ՝ Palais Royal, Tuileries, Pyramydes

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՔԻԹԵՂԵԱՑ ԵՒ ՄԵՏԱՂԵԱՑ ՏՈՒՐՔԻԱՆ
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ
ՄԱՆՏԻԿԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
11 Passage Ronce, Paris (20e). Tél. Ménil. 63-30, մէթրօ
Նաեւ կը նորոգուին՝ կրամոֆոններ, աշխատանոցի ... ներ եւ տնական առարկաներ:

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48 Rue Montmartre (*Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջին ...*
Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը հաստատած կը խնամէ ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԱՆԱՆՑ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄԱՐ... Յիւանդութիւնները:
Tél. Central 73-38 Métro: Sentier կամ ...
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30—8 ... բակի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանս, 7 Օգոստոս.— Ջ. Ե. Ո. միութեան վալանսի մասնաճիւղը պէտքը գգաց իր կիրակնօրեայ դպրոցը երկուքի վերածել, ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 9.30էն մինչեւ 11.30: Իսկ Դշ. երեկոները 5էն մինչեւ 7: Մասնաճիւղս նկատելով որ գաղութիս համար խիստ կարեւոր է մանկապարտէզ մը, որ գաղութին կազմութենէն ի վեր, մինչեւ ցարդ դպրոցի հարցը ծեծուած է, բայց ոչ մէկ դրական արդիւնք ունեցած է, միանգամ ընդ միշտ վերջնական լուծում մը տալու համար, հայ ծնողքները ժողովի կը հրաւիրէ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին իր ընթերցասրահին մէջ, 8 Rue Battazar Bero, Valences, Drôme.

Մասնաճիւղիս գրադարանը բաց է հանրութեան առջեւ Բշ. եւ Դշ. օրերը երեկոյեան ժամը 8.30էն մինչեւ 10:

(Կնիք)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄՇԵՑԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Մօտ օրէն հրապարակ կ'ելլէ Տարօն-Տուրուբերան Հայրենակց. միութեան Սէն Շամոնի մասնաճիւղի կողմէ, Տարօնի հերոսներու խմբանկարը, Տարօնի Արծիւները, փաշաներ չյաւուշներ եւայլն): Մաքուր տպագրութիւն, գին 5 Ֆր.: Ստանալու համար դիմել անձամբ կամ նամակով՝ K. Garadedianի, 7 Rue Croix-Geuthier, St. Chamond (Loire).

ՄԱՆՕԹ.— Լուսանկարներու հասոյթը պիտի յատկացուի կարօտ եւ հիւանդ հայրենակիցներու:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՆ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ ... Կը դարմանէն արմատապէս մենթոռով այրերու եւ կանանց արիւնի եւ վիներական հիւանդութիւնները (Ֆիրանկախտ, չերմ, Մասնաւոր լապօռաթորատոր կան դարմանում լաբորատ (վարիս): Ներշամիտ եւ արիւնաքաշութիւն ամէն օր ժամ ... 2—8, կիրակի օրերը 9—12: Նաեւ Գերմաներէն:

«Բուժանիս»

ոյս տարի Թիւ 2) Տոխ եւ ... զարդ: Փնտռել սէն միշ ... գրավաճառներէն: ... Ֆրանսա' տարեկ. 25 Ֆր. ... L. Krikorian, 126 ... Denis, Paris (Xe).

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍ
E. STEFI
վկայեալ իրաւագիտութեան ... դաքականգիտութեան ... ժարանէն:
106 Ave. Kléber, Pa ...
Հեռ. Passy 72-3
ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակ ... ջոցի մէջ Ֆրանսա ... (AFFIDAVIT), ինչպէս ... ինքնութեան Թուղ ... օրինական գործողութ ... ները:
կ'ընդունի ամէն օր ցառաւել շաբաթ ... ժամը 4—7.

IMPRIMERIE - MASSIS
208bis, Rue Lafayette
Le Gérant: E. SOU

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
12
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928
12 AOUT 1928

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 723

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՇՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

1926ի արիւնոտ բնդհարումներէն յետոյ, բնականոն վիճակ հաստատուած է Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ։ Տեղացի ազգայնականները այժմ կը ջանան օրինական միջոցներով արծանիլ իրենց պահանջները։

Քանի մը ամիս առաջ, խաղաղութեամբ կատարուեցան Սուրիոյ երեսփոխանական ընտրութիւնները, մեծամասնութիւն ապահովելով ազգայնական տարրերուն։ Իրրեւ Սահմանադիր ժողով, այս հաստատութիւնը գործի ձեռնարկած է արդէն, և նախագիծ մըն ալ պատրաստած։ Օգոստոս 5ին հրատարակեր էինք անոր գլխաւոր կէտերը, իսկ բնագիրը աչքի առջեւ չունինք տակաւին։

Այնպէս որ, այսօր չպիտի կրնանք ճշդել թէ որո՛նք են այն հինգ յօդուածները, որոնց մասին բացորոշ վերապահում ըրած է մարզպանը, համաձայն այսօրուան հեռագիրներուն։

Սահմանադրութեան նախագծին առաջին յօդուածը կ՚ըսէ.— Սուրիա գերիշխան անկախ պետութիւն մըն է։ — Իր հողամասը կը կազմէ այն որ անջատուեցաւ Օսմ. կայսրութենէն։ — Սուրիա ազգաբնակութեան անբաժանելի միաւոր մը կը կազմէ։

Հաւանաբար այս յօդուածներուն շուրջ կը դառնայ վէճը։ Ինչ թուի թէ Ֆրանսա, իրրեւ հոգատար պետութիւն, իր յանձնառութեանց համապատասխան չի գտներ այս տրամադրութիւնները, որոնք բացարձակ անկախութիւն կը թելադրեն։

Սուրիան անկախ հռչակուեցաւ պատերազմէն յետոյ, բայց իրր հոգատարութեան ենթակայ երկիր յանձնուեցաւ Ֆրանսային, Դաշնակիցներու Գերագոյն Խորհուրդին կողմէ, 1920 Ապրիլ 25ին (Սան Ռէմօ)։ Ազգերու Դաշնակցութիւնը հաստատեց այս որոշումը, 1922 Յուլիս 23ին։ Տարածութիւնն է 60,000 քառ. մղոն, իսկ բնակչութիւնը՝ 2ուկէսէն 3 միլիոն։ Երկիրը բաժնուած է հինգ վարչական մասերու.— 1. Դամասկոսի շրջան (Համա, Հոմս, Դամասկոս, Հաւրան). 2. Հալէպի շրջան (Հալէպ, Ալէքսանդրէտ, Տէյր Զօր). 3. Ալեւիներու շրջան (Լաթաքիա եւլն.). 4. Լիբանան (Տրիպոլիսէն մինչեւ Պաղեստին). 5. Ճէպէլը Տրիւզ։ Լիբանանը առանձին պետութիւն հռչակուեցաւ 1920 Սեպտ. 1ին եւ ունի իրր 630,000 ժողովուրդ։

Հոգատար պետութիւնը իշխանութեան ձեռնարկելէն ի վեր, անագան միջոցներ փորձեց, այս ընդարձակ եւ բազմացեղ երկիրը իր շահերուն համապատասխան եղանակով մը վարելու համար, եւ միշտ ալ դժուարութեանց բախեցաւ։ Ինչ որ տեղի ունեցաւ մինչեւ հիմա, փոխանցման շրջանի յատուկ տնօրինութիւններ էին, մեծ մասով կախուած՝ յաղորդական մարզպանութեան հայեցողութենէն։

Զօր. Կուրո, Վէկան, Սառայ, Ժուվենէլ եւ արդի մարզպանը, Մ. Փոնսօ, գործեցին տարբեր ըմբռնումներով, բայց նոյն գլխաւոր մտահոգութեամբ,— ամրապնդել ֆրանսական տիրապետութիւնը։ Մանաւանդ որ, տեղական խլրտումներէն զատ, Ֆրանսայի մէջ ալ ուժեղ հոսանք մը կը տիրէ՝ հոգատարութիւնը թօթուելու, կարճ խօսքով՝ Սուրիան պարպելու։ Մինչեւ այսօր ալ այս տեսակէտը կը պաշտպանեն համայնավարները՝ ժգնօրէն, եւ ընկերվարականները՝ առանց շատ աղմուկ հանելու։ Եւ ամէն տարի, ելմտացոյցի քուէարկութեան առեն, կարծարծուի հարցը, զինուորական վարկերը քուէարկելու համ մերժելու առաջարկներով։

Բայց փաստ է որ եկող-գացող դահլիճները ոչ մէկ առեն յաջողեցան կ՚անցընեն քաշուիլ այդ ճակատէն։ Անոնք ձեւեր կը գտնեն, հոգատարութեան լուծը անզգալի դարձնելու համար, այլ համոզուած են որ կիլիկիայէն յետոյ Սուրիան ալ պարտի կը նշանակէ խաչ քաշել Ֆրանսայի արեւելեան քաղաքականութեան վրայ։ Նոյն տրամաբանութեամբ, անոնք անհանգիստ կը գտնեն ո՛ր և է սակարկութիւն, հոգատարութիւնը տալիոյ փոխանցելու համար։

Այս հիմնական տեսակէտէն առաջնորդուած — ինչպէս Լիբիա՝ Միջագետքի եւ Պաղեստինի մէջ — Ֆրանսա կ՚ուզէ շրջի դնել պարբերական խլրտումներուն, սահմանադրութեամբ ստատելով Սուրիոյ իրաւական դիրքը եւ յարաբերութիւնները հոգատար իշխանութեան հետ։

Պարզ է որ Սուրիացիները կ՚աշխատին կարելի եղածին չափ չեզոքացնել հոգատարութիւնը եթէ ոչ բոլորովին ժխտել զայն։ Եւ այդ ոգիով ալ խմբագրած են Սահմանադրութեան նախագիծը։ Եթէ կարելի չըլլայ համաձայնութեան գետին մը գտնել, հաւանօրէն պիտի շարունակուին փոխանցման միջոցները, մինչեւ որ կողմերէն մէկը տեղի տայ։

Տարակոյս չկայ որ, սահմանակից Թուրքիան ուշադրութեամբ կը հետեւի Դամասկոսի ազգայնականներու պայքարին կը ճգնի պղտորել զայն, իր շահերուն ծառայեցնելու համար։ Միւս կողմէ Սուրիան ալ ըլլալով բազմացեղ երկիր, հոգատար իշխանութիւնը կը ջանայ պահպանել հաւասարակշռութիւնը։

Սահմանադիր ժողովին մէջ կան երեք հայ երեսփոխաններ, որոնք ո՛ր եւ է դեր չունին — և լաւ է որ չունենան — իսկ վեց ուրիշ երեսփոխանները կը ներկայացնեն քրտական կազմակերպութիւն մը, որ զանազան պահանջներ կը հետապնդէ։

Մեզի կը մնայ ուշադրութեամբ հետեւիլ դէպքերուն, առանց որեւէ բան ընելու այս կամ այն կողմին դէմ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՏԱՊԱԼԱԾ ԿՈՒՐԾԸ

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, *Յուսաբեր* քննելով Հայաստանի երբեմնի դիկտատոր Աշոտ Յովհաննիսեանի անկման պարագաները, կը գրէ (3 Օգոստ.).

— «Կոմսոմոլը» կը պաշտէր իր վարիչը, որովհետեւ վարիչը կը յորդորէր էջմիածին երթալ եւ ածիլել Հայոց Կաթողիկոսին մօրուքը. «Չեկա»ն անոր անուշնէն կը ճառէր, որովհետեւ քարտուղարը շարունակ կախաղաններ կը դառնդէր, որոնց վրայէն ականաւոր Դաշնակցականներու դիակները կը ճօճէին. «շարքերը» անով կը խանդավառուէին, որովհետեւ առաւելապէս ան էր որ «սրբազան պատերազմի» գաղափարը կը հրահրէր Դաշնակցութեան դէմ։

Այսօր... մինչեւ իսկ այս մարդը այլեւս չի բաւարարեր իր հետեւորդները։

Գիտէինք, որ զրկուած է իր բոլոր «փառքերէն», որ ո՛չ իր խօսքը կշիռ ունի եւ ոչ ալ իր գործը՝ արժէք. գիտէինք, որ կից կերած ու նետուած է մէկդի եւ ապա աքսորուած հեռաւոր հիւսիս, Պետրոկրատ, ուրկէ իր ձայնը այլեւս չի լսուիր։

Պատճառները չգիտէինք ու չենք գիտեր նաեւ այսօր։

Սակայն այսօր «Խորհրդային Հայաստան»էն կը տեղեկանանք, որ պաշտօնապէս պայքար բացուած է երբեմնի «կուռք»ին դէմ։

Ուշագրաւ է յօդուածին խորագիրը։

— «Հայ եկեղեցին, հայ սպեցիֆիկները եւ էջմիածնի փաստաբանը մեր կուսակցութեան մէջ»։

Այսպէս ուրեմն. Աշոտ Յովհաննիսեանը... հայ եկեղեցիի, հայ սպեցիֆիկներու (ակնարկը՝ մենշեւիկներուն) եւ էջմիածնի... փաստաբան։

Չկարծէք, թէ երէկուան պարագլուխը ինչ որ նոր մեղքեր ունի գործած. ոչ. քրքրած են անցեալը, հինէն ու հնադոյնէն նիւթ մը «փաստեր» հրապարակ բերած եւ անմիջապէս խաչը տնկած խաչելու համար։

«Զարմանքով միայն պէտք է յիշել եւ այն պատմական փաստը, որ ընկ. Աշոտ Յովհաննիսեանը, լինելով դեռ 14—16 թուականներին «Արարատ»ի աւետամօտ աշխատակիցներէն մէկը՝ կարողանում էր հաշտեցնել բալշեւիկի կոչումը եւ մարքսիզմը «Արարատ»ի եւ Նիկոլա Երզի տրուած մաղթանքների հետ։ Բայց այս մեր «զարմանքը» փոխուում է ամենաբուռն բողոքի, երբ 26 թուականին դեռ նա ճգնում է փաստաբանել, որ նա կատարել է «մարքսիստական», «բալշեւիկեան» աշխատանք «Արարատում»։ Մենք ամէն ինչ կարող ենք տանել, եւ տանում ենք, բայց այս արդէն վեր է բալշեւիկների նեարդների կարողութիւնից»։

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ՎՐԱՅԷՆ

Ատլանտեանի վրայ անձնորտային պայմանները նպաստաւոր են այս օրերս, այնպէս որ կարգ մը օդանաւորդներ մեծ գործունէութիւն ցոյց կուտան՝ դէպի Ամերիկա թռիչքի իրենց պատրաստութիւնները փութացնելու համար։

Շարիւրապետ Գուտուրէ եւ տեղակալ Մայեի նէլ մանրակրկիտ քննութենէ մը անցուցին իրենց օդանաւը՝ «Ֆրանսա»ն, որուն մեկնումը մօտալուտ է։

Իսկ Քոսթ եւ Պէլլոն վերջին թռիչք մը եւս փորձեցին, որ յաջող անցաւ։ Շատ հաւանական է որ քիչ ատենէն անոնք ալ փորձեն կտրել Ատլանտեանը։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԽՐՈՒԱԹԻՈՅ ՄԷՋ

ԳԻՒՂԱՑԻՆԵՐԸ ԶԱՂՐԷՊ ԿԸ ԹԱՓԻՆ ՀԱՋԱՐՆԵՐՈՎ

Զաղրէպէն կը հեռագրեն թէ մօտ 300,000 հոգի ներկայ պիտի ըլլայ Ռատիչի յուղարկաւորութեան։ Խրուաթ գիւղացիական կուսակցութեան կողմէ ներկայ պիտի ըլլայ նոր նախագահը, Մաչէք, որ առ այժմ կը յաջորդէ Ռատիչի։ Խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար։ Խրուաթ գիւղացիական խմբակցութիւնը եւ Ռատիչի ընտանիքը մերժեցին ընդունիլ Պելկրատի կառավարութեան և Սկուբչինային մասնակցող կուսակցութիւններու ցաւակցական հեռագիրները։ Մերժեցին նաեւ պետական թաղման որոշումը։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ՚ունենայ այսօր, կիրակի։ Ծախքերը պիտի հոգան խուաթ կուսակցութիւնը եւ Զաղրէպ քաղաքը։

∴ Խրուաթ կուսակցութիւնը կէս պաշտօնական զեկոյցով մը կը յայտարարէ թէ Ռատիչի մահով չի թաղուիր ինքնօրինութեան պայքարը։ Ամբողջ երկիրը խոր սուգի մէջ է եւ սեւ դրօշներ կը ծածանին բոլոր հանրային հաստատութեանց եւ մասնաւոր շէնքերու վրայ։ Երկրին բոլոր կողմերէն գիւղացիներ Զաղրէպ կը թափին, խորտ ու բորտ ճամբաներէ անցնելով։ Հանգուցեալին մարմինը գիւղացիներու տունը փոխադրուեցաւ հսկայական թափորով մը։ Գիւղացիները թոյլ չտուին որ կառավարութեան պատուիրակները ներկայ ըլլան։

∴ Սկուբչինային մէջ, սերպ ընդդիմադիր երեսփոխան Եուվանովիչ փորձեց կառավարութիւնը մեղսակից ցուցնել խրուաթ երեսփոխանին սպանութեան, բայց նախագահը թոյլ չտուաւ որ խօսի։ Կառավարութեան հրամանով, համալսարաններն ու դպրոցներն ալ սեւ դրօշ պարզեցին։ Ռատիչ երբեմն կրթական նախարար եղած է։

∴ Լաւատեղեակ լուրերու համաձայն, Պելկրատի կառավարութիւնը տրամադիր է վարչական ինքնօրինութիւն տալու Խրուաթիոյ, ճիշտ այնպէս ինչպէս Անգլիա տուած է Իրլանտայի։ Կը կարծուի թէ այսպիսի կարգադրութիւն մը բարերար հետեւանքներ պիտի ունենայ։

∴ Խրուաթ խմբակցութիւնը հրամայեց վեց շաբաթ սուգ պահել, Ռատիչի մահուան տօթիւ։ Առաջին տասնըհինգ օրուան միջոցին, բոլոր ցոյցերը պիտի արգիլուին։ Նոր լուրերու համաձայն, անդադար գիւղացի պատուիրակներ կը հասնին Զաղրէպ, իրենց ազգային գրօշներով։ Մասնաւոր միջոցներ ձեռք առնուած են, բնակարան ճարելու համար։ Արդէն իսկ տասը հազար հոգի հասած են։ Դէպի Գիւղացիներուս Տունը տանող ճամբուն լապտերները, սեւ շղարշներով ծածկուած, կը վառին գիշեր ցորեկ։ Տան ճակատը ամբողջովին ծածկուած է սեւ շղարշներով, իսկ ներսը՝ դափնիներով եւ կանանչ տունկերով։ Դագաղը ցուցադրուած է մեծ սրահի մը մէջ, ուր պատուի կեցած են երկու խրուաթ ուսանողներ, պատմական տարազներով, երկու ուսանողուհիներ եւ քանի մը գիւղացիներ։ Ռատիչի հագցուցած են սեւ զգեստ մը, առանց ո՛ր և է պատուանշանի։

Սուրիոյ սահմանադրութիւնը

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ թուրքեւսուրիական սահմանային վէճը, որ տարիներէ ի վեր անլոյծ կը մնայ եւ արգելք կ՚ըլլայ թուրքեւֆրանսական յարաբերութեանց բնականոն վիճակ ստանալուն, մօտերս կրկին բանակցութեանց նիւթ պիտի դառնայ։ Ֆրանսական նորընտիր դեսպան Պ. Տը Շամպրէօն այս մասին հրահանգներ ստացած է արտաքին նախարար Պրիանէն, եւ կ՚ըսուի թէ հրահանգները չափաւոր են։

Էնկիւրիի գացած առեն, դեսպանը բանակցութեան չսկսաւ, որովհետեւ դեռ ներկայացուցած չէ իր հաւատարմագիրը։ Բայց և այնպէս, անպաշտօն կերպով արտաքին փոխ գործավարին իմացուցած է իր հրահանգ ստանալը։

Այնպէս որ, բանակցութիւնները անմիջապէս պիտի սկսին, երբ կազի փաշան վերադառնայ Էնկիւրի եւ ընդունի դեսպանին հաւատարմագրերը։

Սուրիոյ նոր Սահմանադրութիւնը

Անցեալ օր հրատարակեցինք Սուրիոյ նոր Սահմանադրութեան նախագիծը։ Դամասկոսէն կը հեռագրեն թէ մարզպանը Սահմանադիր ժողովին մէջ կարդաց յայտարարութիւն մը, որ բացորոշ վերապահումներ կ՚ընէ հինգ յօդուածներու մասին, զանոնք հակասական գտնելով հոգատարութեան սկզբունքին եւ միջազգային դաշնագիրներու հետ։

Սահմանադիր ժողովը ընդդիմացած ըլլալով մարզպանին այս յայտարարութեան, դիտել տուած է թէ այս ընթացքը կրնայ ծանր հետեւանքներ ունենալ։ Հաւանաբար պիտի առաջարկուի յետաձգել վիճելի խնդիրները։

Միւս կողմէ, Պէյրութէն կը հեռագրեն թէ Լիբանանի դահլիճը տապալեցաւ եւ հրաժարական տուաւ։

Իտալիա ևս ալ տագնապ

Գրեցինք թէ խզուած են բրիտանական պատուիրակին եւ իտալը Սուեզի մէջեւ կատարուած բանակցութիւնները։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԹՐԱԿԻՈՅ ՎԻՃԱԿԸ

Անցեալները, Թուրք կառավարութիւնը, ինչպէն կառավարութեան առաջարկած էր, յատուցումի փոխարէն յունաստանի գիջիլ Գարադաճի (էտիրնէ) եռանկիւնը եւ առաջարկը մերժուած էր ինչպէն կառավարութեան կողմէ։

Այս առթիւ Վենիզելոսի «Մակեդոնիա» Թերթին պոլսոյ թղթակիցը հետեւեալ ուշագրաւ Թղթակցութիւնը ղրկած է.

—«Թուրք կառավարութիւնը, կարգ մը փոխադարձ զիջումներու փոխարէն, առաջարկած էր Յունաստանին յանձնել Գարադաճի եռանկիւնը։

Գարադաճի եռանկիւնէն, այս փոքրիկ հողաշարտէն դուրս, որ այսօր ոչ մէկ կարեւորութիւն կը ներկայացնէ, դոյութիւն ունի ամբողջ Արեւելեան Թրակիոյ մեծ խնդիրը։ Թուրքերը Յունաստանի կը զիջին Գարադաճի եռանկիւնը։ Բայց եթէ նոյն իսկ չզիջին, ի՞նչ պիտի ընէին։ Իրենց ինչի՞ն կը ծառայէ այդ հողաշերտը հիմա։ Ամայի չոր հող մը մնացած է այսօր։ Եւ այս եռանկիւնէն, մինչեւ Ռոտոսթօ, մինչեւ Զորլու, կը տարածուի անկենդան եւ ամուլ հողամաս մը։

Գաղթականներու պետերում չէ եղած Արեւելեան Թրակիոյ մէջ։ Այս շրջանի զանազան գիւղերու Թուրք բնակիչները կէս առ կէս մնացին։ Արեւելեան Թրակիոյ բնակչութիւնը այնքան ցանցառ է որ, ամէն շարժուձեւ մեռած է։

Կէլիպոլուէն մինչեւ Ռոտոսթօ երկարող ծովեզերքին վրայ գիւղեր կան, որոնք, իրենց յոյն բնակիչներու մնկնումէն ասդին անբնակելի մնացած են։ Տուները քանդուած են, փայտերն ու տախտակները՝ գողցուած, անտառները՝ կտրուած, արտերը՝ չորցած, գիակնային նեխութիւն մը պատած է ամբողջ տարածութիւնը եւ ագռաւներու չարաշուք կռինչը կուգայ լրացնել քսան տարիներէ ի վեր ներարկուած քահանայական ճակատագրին քմահաճոյքը։

Բնակիչները կը բաղկանան ներսերէն եկած քանի մը Թուրք ընտանիքներէ եւ պետական պաշտօնեաներէ։ Ոչ մէկ գործ ու աշխատանք։ Շատ քիչ բաներ կը նշմարէ անցորդը Էտիրնէի, Ռոտոսթոյի եւ Կէլիպոլուի մէջ։

Թուրքիան Թող իրեն պահէ Գարադաճի եռանկիւնը։ Թող պահէ նաեւ Արեւելեան Թրակիան, մինչեւ Զորլու։ Պիտի չորնայ ան ալ, ինչպէս, երեք տարիներու ընթացքին չորցաւ Գարադաճի եռանկիւնը։ Թող լիշուի թէ որքա՜ն ճիգ թափուեցաւ, որպէսզի առեւտրականներու, գործարանատէրերու, ձեռնարկուներու, քաղաքացիներու եւ գինուորներու գետեղումով եւ ազգային պետականներով ու տնտեսական տարութիւններով շարժուն ստեղծուի։ Հակառակ ամէն ջանքերու եւ ներարկումներու, Գարադաճի եռանկիւնը կը ներկայացնէ այսօր, ամէնուն կողմէ լքուած եւ նոյնիսկ գինուորներու կողմէ լքուելու վտանգին ենթակայ հողաշերտ մը։

Արեւելեան Թրակիոյ բոլոր բնակիչներուն մօտ ընդհանուր յոռետեսութիւն մը կը տիրէ։ 1923էն մինչեւ այսօր, այս շրջանի բոլոր քաղաքներէն ու գիւղերէն դէպի Պոլիս եւ Փոքր Ասիա մեկնած են աւելի քան 600 ընտանիքներ։ Մեկնումի զաղափարն ու ձգտումը կը շարունակէ գոյութիւն ունենալ այնպիսի ձեւով մը, որ վաղը անակնկալներու դուռ պիտի բանայ։»

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Ի՞նչ է ազգը, ի՞նչ է ազգային գաղափարը, ի՞նչ է ազգային զգացումը, ի՞նչ է ազգային ոգին, ի՞նչ է ազգային կամքը, ի՞նչ է ազգային ինքնագիտակցությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնապաշտպանությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնորոշումը, ի՞նչ է ազգային ինքնուրույնությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնավարությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնիշխանությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնահաստատումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաճանաչումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբացահայտումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաիրացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնակատարելագործումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարելավումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարեկեցությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարգավաճումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարգացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրագոյացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության զգացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության գիտակցությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնագիտակցությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաճանաչումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբացահայտումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաիրացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնակատարելագործումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարելավումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարեկեցությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարգավաճումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարգացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրագոյացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածության զգացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածության գիտակցությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաճանաչումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբացահայտումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաիրացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնակատարելագործումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարելավումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարեկեցությունը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարգավաճումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարգացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրակատարելագործվածության ինքնաբարձրագոյացումը, ի՞նչ է ազգային ինքնաբարձրակատարելագործվածության

ՅԱՐՈՒՄ ԽԱՖՈՎԻ ՎՆԱՍ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Ռոման

ՀԱՅԿԱԿ ՊԱՐՈՒՅՐԻ ՍԱՀԱԿՅԱՆԻ

— Ա՛ռ, ես ձեռ քո, Ըսաւ Զաւ-

Ըսաւ Զաւ-

— Ո՛չ, ես ձեռ քո,

Նոր հեռագիրներու համաձայն, աւ՛էն միջոց ձերք առնուած է, ծանր խոովութիւններ կանխելու համար։

Պասրայէն հեռագիր մը կ՛ըսէ թէ արքայական օդանաւային իշխանութիւնը ծանր կը նկատէ խզումը, բայց երբեք մտահոգ չէ, որովհետեւ օդանաւերու եւ ինքնաշարժերու բազմաթիւ կայաններ հաստատուած են Հիլլահի (հիւսիս) եւ Քովէյթի միջեւ (հարաւ)։

Լոնտոնի լաւատեղեակ շրջանակներուն մէջ, խզման պատճառ կը նկատեն այն որ Իտալիա կ՛ընդդիմանար ոստիկանական պահականոցներու հաստատման, կարգ մը կէտերու վրայ։

Հինգշաբթի օր, Իրաքի երեսփ. ժողովին մէջ, վարչապետը պաշտօնապէս հաղորդեց խզումը։ Իրաքի (բրիտանական) պատուիրակութեան տրուած հրահանգները էին.— 1. Ճանչնալ Իտալիոյ վեհապետութիւնը Հիճազի վրայ. 2. Հաւանիլ քաղաքական յանցաւորները յանձնելու. 3. Ապահովութիւն տալ թէ Իրաք իր կարելին պիտի ընէ, նոր դէպքեր արգիլելու համար. 4. Իրաւունք ստանալ ոստիկանական պահականոցներ շինելու, որպէսզի բարեկարգութիւնը պահպանուի սահմանի ցեղերուն միջեւ եւ արգիլուին Շէմմարցիներու արշաւանքները Նէճտի վրայ. 5. Հրաժարիլ հատուցման իրաւունքէ՝ մարդկային եւ նիւթական կորուստներու համար։

Բարեկամութեան դաշնագիր մը խմբագրուած էր Իտալիոյ կողմէ անձնապէս, որուն համաձայն էին բրիտանական եւ իրաքեան պատուիրակները։

Ա՛ւ այժմ հանդարտութիւն կը տիրէ սահմանին վրայ, բայց զրահապատ հրասայլեր կը հսկեն անապատի շրջանին մէջ։

Նորեն Հռենոսի պարպումը

Պրիւսէլի ընկերվարական համագումարին Ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, Պ. Լէօպէ, Գերմանիոյ խորհրդարանին նախագահը, իր կարգին ճառ մը խօսելով Ֆրանքեւզերման մերձեցման վրայ, յայտարարեց.— Այդ մերձեցումը անհրաժեշտ է Եւրոպայի խաղաղութեան համար։ Իսկ խաղաղութիւնը ապահովելու համար, Հռենոսի պարպումը հազար անգամ աւելի արժէք ունի, քան կրնայ ունենալ գրաւումը՝ անոր հեղինակներուն տեսակէտով։ Հռենոսի պարպումով, զինաթափ պիտի ըլլան մեր ազգայնականները, որոնք մասնաւորապէս ծանր վտանգ մը կը համարուին Ֆրանսայի մէջ։ Մենք ալ մեր կարգին պիտի աշխատինք ուժովցնել, անխորտակելի դարձնել ապահովութիւնը։ Համոզուած ենք որ սպառազինութեանց վրայ հակակշիռ մը գործ դրուի բոլոր երկիրներուն մէջ, համաձայն Ազգերու Դաշնակցութեան ուխտին։

Նաւային հաւասարութիւնը

Անգլիական եւ Ֆրանսական կառավարութիւնները տակաւին չեն որոշած իրենց վերջնական համաձայնագրի հրատարակութեան թուականը։ Կը հաւաստուի թէ համաձայնագիրը գլխաւորաբար կը վերաբերի յարձակողական մարտանաւերու, 10,000 թոնոյէն պակաս տարողութեամբ յածանաւերու սպառազինութեան։

«Տէյլի Քրոնիքլ»ի համաձայն, 6 եւ 8 բթաչափնոց թնդանօթներով սպառազինուած յածանաւերու թիւր պիտի սահմանափակուի, իսկ միւսները անփոփոխ պիտի մնան։ Պիտի սահմանափակուի նաեւ 600 թոնոնոց սուզանաւերու թիւը, բայց ո՛ր եւ է կրճատում չպիտի ըլլայ պակաս տարողութեամբ սուզանաւերու։

Հրաշունչ կոչ մը

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Գ. Միջազգայինը հրաշունչ կոչ մը հրատարակեց, որով կը հրաւիրէր Լեհաստանի, Լիթուանիոյ, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ բանուորները՝ ոտքի կանգնիլ անյապաղ եւ տապալել Լեհաստանի եւ Լիթուանիոյ ֆաշիստ կառավարութիւնները, որոնք դաւեր կը պատրաստեն։ Կոչը կ՛ըսէ թէ Փիլզուտսքի ապահոված է Անգլիոյ աջակցութիւնը և պատրաստ է Լիթուանիոյ վրայ քալելու։ Եւ եզրակացնելով, կը հրաւիրէ բանուորները ընդհանուր գործադուլ կազմակերպել, պատերազմի վտանգը հեռացնելու համար։

Վէզուվի ժորժոռումը կը շարունակուի

Նափոլիէն կը հեռագրեն թէ Վէզուվի բորբոքումը վտանգնակ մեղմանալու, կը սաստկանայ, թէեւ մասնագէտներ ո՛ր և է վտանգ չեն նախատեսեր։ Բազմաթիւ շրջիկներ եւ թղթակիցներ առաջնորդներու ընկերակցութեամբ կը մօտենան մինչեւ հրաբուխի խառնարանին, ուր դիւթական տեսարան մը կը պարզուի, մանաւանդ գիշերը։

Օգոստոս 7ին բացուած բերանէն առատ լաւա կը ժայթքէ ծայրայեղ ուժգնութեամբ, իսկ գլխաւոր կոնը հրավառ նիւթեր կ՛արձակէ եւ կը ցնցուի սարսափելի պայթիւններով։ Բոցեղէն սիւնը աւելի քան հինգ մղոն բարձրութիւն ունի։ Դիտարանի տնօրէնին կարծիքով, բորբոքումը պիտի ծաւալի տակաւին։

Արիւնալի դէպք մը օրը ցերեկով

Ուրբաթ օր, ծանր դէպք մը պատահեցաւ Ֆօպուռ տիւ Թամփլ փողոցին մէջ, որ այնքան բանուկ է։

Ցերեկուան ժամը 2ին, մարդ մը մտաւ գոհարավաճառ Շարլ Մէնէի խանութը, եւ յայտնեց թէ մատնիներ պիտի գնէ։ Գոհարավաճառը, առանց ո՛ր եւ է կասկած ունենալու, փութաց գոհացում տալ։ Մարդը իբրեւ թէ ժամնիները լաւ նայելու համար, աւելի մօտեցաւ գոհարավաճառին, եւ ահա ատրճանակ մը։ Խանութպանը գետին փռուեցաւ անշունչ, կնոջը ոտքերուն առջեւ։ Մարդասպանը սպառնաց նաեւ կնոջ, եթէ ձայն հանէր։

կինըլեղա պատառ կանչեր արձակելով, ապաստանեցաւ խանութին ետեւ, բարձրացաւ դէպի սենեակ։ Ու տեսնելով որ մարդասպանը կը հետեւի, պատուհանէն վար նետեց ինքզինքը։

Բազմութիւնը խռնուած էր փողոցին մէջ, որ արդէն զարհուրելի խառնիճաղանճ մը կը ներկայացնէ կառքերու, հանրակառքերու եւ մարդկային բազմութեան։ Ոստիկաններն ալ հասեր էին։ Մարդասպանը տեսնելով որ պաշարուած է, փոխանակ անձնատուր ըլլալու, պատուհանը ելաւ եւ սկսաւ կրակ տեղալ այ ու ծախ։ Ձայս կերպով վիրաւորուեցան երկու ոստիկաններ եւ երեք քաղաքացիներ։

Ասոր վրայ, ոստիկան մը հարեւան տան առաջին յարկը բարձրանալով, երկու գնդակ արձակեց եւ գետին փռեց մարդասպանը, որուն ինքնութիւնը չէ ճշտուած տակաւին։ Վիրաւորներէն երկուքին վիճակը ծանր է։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

ԱՆԻԷՌ

Կազմակերպուած Անիէռի «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» գրադարանի կողմէ

ԱՅՍՕՐ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԿՈՈՅ

ԱՐԺԱՆԹԻՕՅԻ ԴԵՂԵՑԻԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

կը խօսի՝ **Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ**

Ընտասանութիւն, երգ, հայկական եւ եւրոպական պարեր նուագ եւայլն։ Ձոխ պիւֆէ։ փափաքողները կրնան ճաշը միասին քերել։

Ծանօթ.— Առնել՝ շոգեկառք սկէն Լազարէն, Թուամ. Թիւ 40 Քլիշիէն, Թիւ 64 փոռթ Շաւփերէէն եւ իջնել կառ տ՛Արժանթէօյ։ Մասնաւոր օմնպիւս կայարանէն մինչեւ անտառ։ Եւագոյն ժապաւէն կրող առաջնորդները պիտի սպասեն կայարանը եւ անտառին մօտ ժամը 9էն 2։

ՍԱՐՍԷԼ

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Սարսէլի «Հրայր» եւ Առնուվիլ-լէ-Կոնէսի «Ռագմիկ» խումբերուն կողմէ։

Այսօր առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Սարսէլի Hôtel Beausé. jourի պարտէզին մէջ, Արտասանութիւն, երգ, նուագ եւայլն։

կը խօսի՝ ԸՆԿ. Ա. ԱՒՕԵԱՆ

Պիւֆէ՝ ժողովրդական գինով։ փափաքողները կրնան ճաշը միասին քերել։

Առնել շոգեկառք Gare du Nordէն ժամը 10.40, 11.50 եւ 1.43։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հ. Յ. Դ.

Մարսէյլի *Քրիստափոր Կոլոմպոս* կոմիտէի վարչութիւնը արտակարգ ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր Սիւնի, Սիամանթօ, Վաիաբ, Վարուժան եւ Աւտօ *խումբերու* բոլոր ընկերները վաղը Երկուշաբթի *իրիկուն ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ. ընտրութիւն պատգամաւորներու։*

Մարսէյլի *Ռոստոմ* Կոլոմպոս միտէն ընդհ. *ժողովի կը հրաւիրէ* Ամէն Գարօ, Գէորգ-Զաւուշ, Քեռի, Զարդարեան եւ Քրիս *խումբերը, այս Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին, 63 Բիւ տը լա Ռէփիւպլիք։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Չ. Ե. Ո. Միութեան դասախօսական ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8ին իր մասնաւոր ընթերցասրահին մէջ, 128 Rue Etienne Dollet. կը խօսի՝ Ա. Ա-ՅԷՎԵԱՆ։

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ կարիպ վէյաւանէ (փոն տը Շէրիւի) իր հասցէն հաղորդել Պ. Վ. Եարճանեանի։

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
36, Rue de Bellefond, 36
PARIS (9e)
Մէթրօ՝ Poissonnière
Tél. Trudaine 88-77

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
E. STEFIKI
Վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքական գիտութեանց վարժարանէն։
106 Ave. Kléber, Paris (16e)
Շեն. Passy 72.56
ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները։
Կ՛ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ շաբաթ) կէսօրէ ժամը 4—7.

G. GODFROY-ROUILLON
Ապակեղէնի գործարանը կ՛ուզէ 13—15 տարեկան հայ պատանիներ։ Ջրի բնակարան եւ ճաշ, պատրաստուած հայ խոհարարի կողմէ։
Աշխատավարձը՝ ժամը 70 սանթիմ։ Գիմել՝ Verrerie God. froy-Rouillon, Vierzon-Ville.

Հ. Յ. Դ.
Մարսէյլի *Քրիստափոր Կոլոմպոս* կոմիտէի վարչութիւնը արտակարգ ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր Սիւնի, Սիամանթօ, Վաիաբ, Վարուժան եւ Աւտօ *խումբերու* բոլոր ընկերները վաղը Երկուշաբթի *իրիկուն ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ. ընտրութիւն պատգամաւորներու։*

Մարսէյլի *Ռոստոմ* Կոլոմպոս միտէն ընդհ. *ժողովի կը հրաւիրէ* Ամէն Գարօ, Գէորգ-Զաւուշ, Քեռի, Զարդարեան եւ Քրիս *խումբերը, այս Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին, 63 Բիւ տը լա Ռէփիւպլիք։*

B. GINDINE
ԿԱՌՔԻ ԿԱԶՄԱԾՈՆԵՐ
Carrosseries
21-23 Quai de Seine. Paris Courbevoie.

WAGRAM - AUTO կը սորվեցնէ ինքնաշարժ վարել 1928ի կառքերու վրայ եւ կը դիւրացնէ արտօնագրի ստացումը։ Ամբողջ դասընթացք, կամ առանձին դասեր, սկսեալ 15 Ֆրանքէ։ 63 Ave. de la Grande Armée. Tél, Passy 79-43։

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆՔՐԵՑԷ՛Ք
BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Շետեւեալ չափաւոր գիներով
12 Ֆրանք 34 Bld. St. Michel
16 Ֆրանք 1 Bld. Montmartre
18 Ֆրանք 35 Bld. des Capucines

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 Rue de Rivoli, Մէթրօ Chatelet Կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներական հիւանդութիւնները (Ֆրանկախտ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լապօռաթուառ։ Արմատական դարմանումով լայներակութեան (վարիս)։ Խոցամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
123 Blb. Sebastopol, Մէթրօ Réaumur եւ St. Denis: Միզանցքային, մորթի եւ արիւնի հիւանդութիւններ։
Խորհրդակցութիւն՝ 9—12, 2—8 եւ կիրակի առաւօտները։
ՁԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ
Կ՛ուզուին լաւ աշխատող գործաւորուհի՝ ներ՝ ձեռքի բրդեղէն հիւսուածեղէններու համար։ Ցեւական գործ ամբողջ տարուան համար, շատ լաւ վճարումներով։ Օրինակներ շինել չգիտցողներուն կը ստանձնեմ սորվեցնել։ Պարզ հիւսել գիտնալը բաւական է։ Գիմել՝ Տիկ. Մ. Հապօեանի, ամէն օր 9—12 եւ 4—6, 16 Bld. de la Villette. Մէթրօ՝ Պելվիլ։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՏՕՔԹ. ՎԱՀՐԱՄ Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ
փոխադրուած է 34 Rue de Moscou, Մէթրօ՝ Rome, Թուամ. 30 և 5։
Հիւանդ կ՛ընդունի ամէն օր ժամը 2—5
Մասնաւոր ժամադրութիւն ուզողները պէտք է որ զրեն վերոգրեալ հասցէին։

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ ԵՒ ԳԱՄԷՐ ԲԵՆԻԱՄԻՆ
ԻՐԱՒԱԳԷՏՆԵՐ
ՊՈԼՍՈՅ ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌԷՆ
8 Ave. Frémiet, Métro: Passy Tél. AUTEUIL 72—69
Կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական եւ այլ ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս նաեւ միջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն տեսակ խնդիրներու հետապնդումը։
Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ՝ լաւ պայմաններով։
Կ՛ընդունին ամէն օր (բացի կիրակիէ) ժամը 9էն 12 եւ կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ։

24, RUE ST. LAZA
PARIS
ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
ՎԱՀՐԱՄ ՁԷՆԱԶԵԱՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՁՈՒԹԻՒՆ ԸՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԵԼ ՈՒՂՂՈՂՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ։
Կ՛ՈՒԶԷ՞Ք լաւ շահելու համար ձեր շինելիք լուսանները ապակիի միջոցաւ շինուած լուսանկար մը։

նման յատակ, մաքուր եւ անմրցելի օրէն յաջող ըլլան, դիմեցէք նորահնար, կատարելագործեալ, խիստ փոքր ծաւալով եւ թեթեւ (տես պատկերը) վայրկենական լուսանկարի մեքենաներէն հատ մը։ Այդ մեքենաներուն միջոցաւ քաշուած լուսանկարները կը հետաքրքրուղներուն ձրիաբար կը ղրկեմ։
ՄԵԹԵՆԱՅԻՆ ԳԻՆԸ՝ 1300 ՖՐԱՆՔ
Գիմել՝ H. FÉRMANIAN
10 Rue de Falicon, NICE, A. M.

ՀԱՅՔ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BEL
Ցեր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ Գետը կ՛ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԹԻԹԵՂԵԱՅ ԵՒ ՄԵՏԱՂԵԱՅ ՏՊ
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՓԱՆԱ
ՄԱՆՏԻԿԵԱՆ ԵՂԲԱՐ
11 Passage Ronce, Paris (20e). Tél. Ménil. 63-30, մէթրօ
Նաեւ կը նորոգուին՝ կրամոֆոններ, աշխատանոցի ներ եւ տնական առարկաներ։

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏ
Կը զբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքային եւ դատերով։ Կը տանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արկ վարձակալութեան վերաբերեալ գատական գործեր, ապահովագրական վէճեր։ Կը խմբագրէ ամէն տեսակ ac vente et nantissement de fonds de commerce, constitution tion de sociétés). Փրանսահպատակութիւն ուզողներու կատարէ վարչական ձեւակերպութիւնները լաւագոյն պայմ
Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 9.30-12 և ժամադր
13 Rue Béranger, Métro République, Tél. Archiv

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48 Rue Montmartre (*Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջի*)
Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը հաստ կը խնամէ ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԱՆԱՆՑ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ մ հիւանդութիւնները։
Tél. Central 73-38 Métro: Sentier կ
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30— բակի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12։

ՍԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՅԿ. ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏ
1bis Rue Hautefeuille, PARIS (6e). Սէն-Միշէլի մէթրոյին
MAISON TOSSOUNIA
Մասնաճիւղն է Ալէքսանդրիոյ (Եգիպտոս) համբաւոյն տունին եան եւ եւրոպական լաւագոյն նպարեղէններ անմրցելի Եգիպտական եւ կեսարական ապուխտ, պուլկարական քաշկա քայի ձերմակ պանիր, պոլսական չիրուղ, Յունաստանի ձիթ ձէթ, Սմառնայի պամբա, Դամասկոսի փէստիլ եւ ընկոյզ։ Հա ղուր եւ մանաւանդ անդրարեւելեան փիլաւոյս անմոռ մասնաւոր զարդն է այս տունին, եւ դեռ բազմաթիւ ուրիշ ղէններ, եւայլն, եւայլն, եւայլն։
Մատակարար մայրե՛ր, դուք որ բծախնդիր էք ձեր խոհանոցի ու կը գտնէք ամուսիններուն քսակին վրայ, եկէ՛ք
ՄԻՋՈՆ ԹՕՍՈՒՆԵԱՆԸ ձեր ծառային է։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ՊԷԼՎԻԼԻ Մ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ
42 Rue Tourtille, BELLEVILLE, Մէթրօ՝ պել
Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ
ԹԱՐՄ ԼԱՒ Ա. ԺԱ

ՀԱՐԱՉ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
14
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928

14 AOUT 1928

Տարի Թիւ 724 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — Գին՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒԽ ԽՕՍՔ

ԺՈՂՈՎԻ ՆՍՏԱԾ ԱՏԵՆ

Տարուան այս եղանակին տեղի կ'ունենան Հ. Յ. Դաշնակցութեան Շրջանային ժողովները։

Ամերիկա, Յունաստան և Ռումանիա վերջացուցած են արդէն Պուկարիոյ Շրջանային ժողովը կը գումարուի օգոստոսի 12ին, իսկ Եւրոպայի մէջ՝ օգոստոս 30ին։

Ամփոփելով մեր շրջանին վրայ, կ'ուզէինք ուշադրութիւն դարձնել մը կէտերու մասին, մանաւանդ որ արդէն սկսած են նախապատրաստական ժողովները, իւրաքանչիւր վայրի մէջ։

Ամէն բանէ առաջ, ուրախալի է տիրող հետաքրքրութիւնը։ Նկերներ, որոնք տարիներ հաղիւ քանի մը անգամ կ'երեւան ստորական ժողովներու մէջ, իրրեւ հետեւանք տեղական դժուարութեանց եւ աշխատանքի պայմաններու, կը ջանան իրենց արտականութիւնը կատարել այս նախապատրաստական խորհրդակցութեանց առթիւ։

Ուրիշներ, որոնք առհասարակ հետեւած են, նոր ոգեւորութիւն կը ստանան, սեղանի վրայ դրուած հարցերով։

Եւ ընդհանրապէս կ'ունենանք լեցուն ժողովներ։

Այս կազդուրիչ պատկերին քով, հարկ է արձանագրել արգելք մը, — ուզած ժամուն կամ ուզած օրը ժողովի գալու սկանոնութիւնը, որ կրնայ հայկական սովորութիւն ըլլալ, այլ ոչ դաշնակցական։

Որովհետեւ, ի՛նչքան ալ խոնարհ ըլլան, այս ժողովներուն մէջ է որ կը մանրուին ու կը ծեծուին մեզ հետաքրքրող հարցերը, կը մաղուին ու կը փոխանցուին Շրջ. ժողովի եւ յետոյ Կղ. ժողովի, ձեւ, շեշտ եւ գոյն տալով կուսակցութեան քաղաքականութեան։ Եւ ո՛վ որ իր մտածումը չարտայայտեր, մի՛ իր քուէն չի տար գիտակցօրէն, իրաւունք չունի զարմանալու, եթէ այսինչ ասպարէզին մէջ քաղաքականութիւնը կ'ընթանայ ուրիշ ուղիով, տարբեր՝ իր հասկցածէն։

Անշուշտ մեծամասնութիւնն է որ տուն կուտայ բանաձեւերուն եւ հետեւաբար քաղաքականութեան. բայց փոքրամասնութիւնը պէտք է ունենայ այն միթարութիւնը թէ իր ըսելին ըրաւ, եւ ոչ թէ պարտուեցաւ դիպուածով, եւ հարեւցի նայելով դրուած հարցին։

Ցետոյ, վիճաբանութիւններու առեն, ո՛րքան կարճ խօսուի, նքան օգտակար է։ Իւրաքանչիւր ժողովական որ խօսք պիտի նէ, ուշադրութեամբ հետեւած պիտի ըլլայ նախորդ խօսողուն, որպէս զի աւելորդ կրկնութիւններ չպատահին, եւ ութը չճապաղի։

Եթէ կարելի ըլլար մեր գիշերային ժողովները սկսիլ ժամը ն եւ վերջացնել ժամը 11ին, առանց այլեւայլի, ապահովաբար ղտ կ'ունենանք լեցուն նիստեր՝ թէ թիւով եւ թէ բովանդակութեամբ, եւ մեր աշխատաւոր ընկերները կրնան հանդիստ ալ յաջորդ առտուան աշխատանքին համար։

Երրորդ պարագայ մը, — բանաձեւեր մշակած կամ քուէարկած առեն, պէտք է արժէք տալ որոշ, թանձրացեալ առաջադութեանց, և ոչ թէ ուռուցիկ և երկդիմի նախադասութեանց։ Մասնաւորապէս տեղական խնդիրներու առթիւ, բանաձեւերը տք է նպատակ ունենան գործնական ուղեգիծ պատրաստել։ ելի պարզ խօսելով, ճշդել թէ ընտրուած մարմինը ի՞նչ գործ պիտի կատարէ մէկ տարուան ընթացքին, մինչեւ յաջորդ Կղ. ժողովը։ Այլապէս, որոշումները կը մնան թուղթի վրայ, պէս յաճախ կը պատահի, եւ յաջորդ ժողովը ժամ ու ճաշ տեղի-անտեղի մեղադրանքներով, — «ինչո՞ւ այսպէս ու, եւ ոչ այնպէս...»։

Չորրորդ. յաճախ կը դիտենք որ այս կամ այն բանաձեւը ուէարկած կամ մերժած առեն, շատեր նկատի կ'առնեն անձը, ո՛չ թէ գաղափարը եւ բովանդակութիւնը։ Անշուշտ կարելի պահանջել որ բոլորը հաւասարապէս հասուն մտածեն, սակայն արդար է պնդել որ՝ անձնական նախասիրութիւնները րելի եղածին չափ քիչ դեր կատարեն։ Ամէն բանէ առաջ րծը, որ կրնայ նսեմացնել կամ փայլեցնել անձերը։ Քաղաական կեանքի մէջ, միշտ ալ կան հոսանքներ եւ պէտք է որ ան, այլապէս կանգ պիտի առնէր կեանքը։ Այդ, ուզեգիծ մը մանուած առեն, գլխաւոր ճիգը այն չպիտի ըլլայ որ իմ ուղիս մարդս յաղթէ եւ չուզածս սեւնայ, այլ գործին եւ կուսթեան պահանջած մարդիկը ասպարէզ իջնեն, եւ բարեխղճօրէն կատարեն իրենց յանձնուած պարտականութիւնը։

Բարեբախտաբար մեր կուսակցութեան մէջ միշտ ալ տիպետած է առողջ բնազդ մը, որ գիտէ զանազանել չարն ու րին, մինչեւ անգամ կիրքի պահուն։

Կը խօսին, կը վիճին, կը կրքոտին, բայց ոչ մէկ առեն կը նան թէ անդամներն են քառասնամեայ համասփիւռ ընտաի մը, որ ամէն ճակատի վրայ կը մաքառի, կարելի բարիքը ողջելու համար։

Ցաճախ բարի նախանձն է որ տեղի կուտայ թիւրիմացութեանց. բայց կենդանի գործի առեն, ամէնէն անվարժն ալ ակցութեան ձայնը միայն կը լսէ։

Դեռ առիթ կ'ունենանք շարունակելու այս մտերմական ուիսը, ընդհանրապէս ամէն տեղի համար։

Շրջ. ժողովները առիթ ընծայեցին այս քանի մը խորհրդաթիւնները գրի առնելու։ Օրուան կեանքին մէջ, ուրիշ երեցներ ալ կան, որոնց լաւ է անդրադառնալ երբեմն։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՇՓՈԹ ՀԱՇԻՒՆԵՐ

Հայրենիք, խմբագրական մը հրատարակելով բարեգործական հիմնարկներուն հաշուական զեկուցումներուն առթիւ, կը նկատէ (26 Յուլիս).

— «Այսօր մենք կ'ուզենք մեր ընթերցողներուն ուշադրութիւնը հրաւիրել Բարեգործականի մէկ ուրիշ շրջաբերականին վրայ, զոր նոր ենք ստացեր։

Այս շրջաբերականով Բարեգործականի կեդրոնը կ'աշխատի երկու բան ապացուցանել։

Առաջին, որ Բարեգործականը «հարուստ չէ եւ չի կրնար ըլլալ, ըլլալով ներկայացուցիչը կամ խնամակալը կարօտեալներու եւ նպաստընկալներու, որ չքաւոր են, բայց որ չքաւոր պիտի չըլլային, եթէ անիկա խակապէս հարուստ եղած ըլլար»։ Հետեւաբար, շատ ալ մեծ պահանջներ ընելու չէ այդ «աղքատ» կազմակերպութենէն։

Եւ երկրորդ, որ Բարեգործականի ըրած վարչական ծախքերը արտակարգ եւ մեծ չեն, համեմատած ընդհանուր հասոյթներուն հետ։ Հետեւաբար, վատնում տեղի չունենար։

Առաջին կէտը ապացուցանելու համար, շրջաբերականը կը յայտարարէ, թէ Բարեգործականի «իրական եկամուտն է տարեկան 3000 ոսկի»։ Այս գումարը 60,000 ոսկիի հիմնադրամին տարեկան տոկոսն է, որ կրնայ գործածուիլ ազատօրէն, քանի որ միակ հաստատ եկամուտն է, զոր Միութիւնը ունի իր ձեռքին տակ եւ որ կանխորոշ նպատակի մը կապուած չէ։

Սակայն, քիչ մը վարը նոյն շրջաբերականին մէջ կեդրոնը կը խոստովանի, թէ այդ 3000 ոսկիէն զատ ունի 5500—8000 ոսկիի ուրիշ հաստատուն հասոյթ մը, որ կը գոյանայ անդամավճարներէ։

Դուրս կուգայ ուրեմն, որ Բարեգործականի «իրական», «զատ գործածելի» եւ «հաստատուն» տարեկան եկամուտը ոչ թէ 3000, այլ 8500—11000 ոսկի է։

Ակէ զատ, Բարեգործականը ունի նաեւ տարեկան ուրիշ կարեւոր հասոյթներ՝ զանազան նուիրատուութիւններէ եւ հանգանակութիւններէ։

Վերջապէս նոյն այդ շրջաբերականին մէջ իսկ եղած անուղղակի խոստովանութեամբ, Բարեգործականը ունի այսօր աւելի քան 700,000 ոսկիի դրամագլուխ մը, որուն տուած հասոյթները տարեկան կը հասնին 50—70,000 ոսկիի։

Ինչպէս կը տեսնենք 3000 ոսկիի տարեկան միակ հաստատուն եկամուտի խօսքը պարզ չքմեղանք մըն է՝ Բարեգործականի խիստ սահմանափակ գործունէութիւնը արդարացնելու համար։

Խնդիրը, սակայն, Բարեգործականի հարո՞ւստ թէ աղքատ ըլլալը կամ մե՞ծ թէ պզտիկ եկամուտ ունենալը չէ, այլ Բարեգործական հաստատութեան մը ոչ յաւուրկ շահակցական, շահադիտական կամ առեւտրական այն մտայնութիւնն է, որ կը տիրէ Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան ղեկավարող անձերուն մէջ։»

ՉԻՉԷՐԻՆԻ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ.— Մոսկուայէն կը գրեն թէ ժահոդութիւն կը պատճառէ Չիչէրինի առողջական վիճակը։ Արտաքին գործավարը շաքարախտ ունի։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Սուրիոյ Սահմանադիր ժողովը փակուած

Սուրիոյ Սահմանադիր ժողովին կողմէ մշակուած նոր Սահմանադրութիւնը համապատասխան չգտնելով հոգատար պետութեան շահերուն, մարզպան Պ. Փոնսօ դիտողագիր մը ղրկած էր։

Մարզպանը կ'առաջարկէր անջատել այն յօդուածները որոնք վիճելի են։ Սահմանադիր ժողովը իր վերջին նիստին մէջ, Ֆրանսայի ներկայացուցիչին հետ համաձայնութիւնը պահպանելու փափաք յայտնելով մէկտեղ, 6ի դէմ 44 ձայնով մերժեց մարզպանին պահանջը։ Ասոր վրայ, մարզպանը երեք ամսուան համար փակեց սահմանադիր ժողովին նիստերը, որպէսզի ժամանակ ունենան ելք մը գտնելու։ Հրամանագիրը ծանր տպաւորութիւն գործեց, բայց ո՛ր եւ է միջադէպ չպատահեցաւ։

Երկու հարիւր հազար յուղարկաւոր

Կիրակի օր խաղաղութեամբ կատարուեցաւ Ռատիչի յուղարկաւորութիւնը, Զաղրէպ, Գիւղացիներու Տան մէջ։ Թագաւորը Պելկրատէն ղրկած էր մասնաւոր ներկայացուցիչ մը, Զօր. Մաթիչ, որ ցաւակցութիւն յայտնեց հանգուցեալի ընտանիքին։ Ներկայ էին բազմաթիւ օտար պատուիրակութիւններ։ Ծաղկեպսակներուն մէջ աչքի կը զարնէին թագաւորին ղրկածը եւ չորս փուշէ պսակներ։

Թափօրին առջեւէն կ'երթային ձիաւոր մարզիկներ, իսկ շարք-շարք կը հետեւէին գիւղական եւ գաւառական պատուիրակութիւնները, իրենց տեղական տարազներով և դրօշակներով, կիներու ընկերակցութիւնները, համալսարանական երիտասարդութիւնը, Զաղրէպի թաղապետութեան ներկայացուցիչները, օտար պատուիրակութիւնները։ Եկեղեցիին մէջ, արարողութեանց նախագահեց Զաղրէպի արքեպիսկոպոսը։ Յետոյ դամբանական մը խօսեցաւ Պ. Մաչէք, խրուաթ գիւղացիական կուսակցութեան փոխ-նախագահը։ Խօսեցան նաեւ Ռատիչի միւս երկու գործակիցները և Զաղրէպի քաղաքապետը։ Ամէն ինչ խաղաղ անցաւ։ Ներկաներու թիւը 200,000ը կ'անցնէր, իսկ դագաղին մինչեւ վերջը հետեւեցան 40,000 հոգի։ Թափօրը գերեզմանատուն չմտաւ։ Այնտեղ մէկ ճառ միայն խօսուեցաւ, և Ռատիչի մարմինը ամփոփուեցաւ առժամեայ դամբարանի մը մէջ, իր եղբօր և Պասարիչէքի քով, որոնք սպանուած էին Յունիս 20ին, խորհրդարանի ծանօթ միջադէպին առեն։

Ծանր յուշեր Ռուսիոյ մասին

Պերլինի ռուսերէն «Ռուլ» թերթը ծանրակշիռ լուրեր կը հաղորդէ Տոնի նահանգի մասին։ Այդ լուրերուն համաձայն, խաղախները եւ գիւղացիները հրոսախումբեր կազմելով, կը յարձակին խորհրդային իշխանութեանց դէմ։ Արիւնալի ընդհարումներ տեղի ունեցած են շարք մը վայրերու մէջ։ Կ'ըսուի թէ Տոնի խաղախները դասալիք կ'ըլլան կարմիր բանակէն։ Կառավարութիւնը որոշած է եղեր Հիւսիսային կովկասի հրամանատարութեան տակ դնել Մոսկուայի հետեւակ որսորդներու զօրաբաժինը, որ ամբողջովին բանուորներէ կը բաղկանայ։

*** Գերման համայնավար ընդդիմադիր թերթ մը կը գրէ թէ Տրոցկիի կուսակիցներուն դէմ հալածանքները կը շարունակուին յարաճուն սաստկութեամբ։ Ստալինի կողմէ աքսորուած Տրոցկիականներու թիւը 8000ի կը հասնի։ Վերջերս բազմաթիւ նոր ձերբակալութիւններ կատարուած են եւ մարդ բան չի գիտեր զոհերու վիճակի մասին։*

*** Նոր հրամանագրով մը, 1929 Յունուարին ձգուած են խորհուրդներու ընտրութիւնները, որոնք արդէն յետաձգուած էին 1928 Սեպտեմբերին։*

Ալեւտական ձգտումներ

Տոքթ. Մաչէք, Խրուաթ կուսակցութեան նոր վարիչը, տեսակցութեան մը ընթացքին յայտարարեց թէ իր նպատակն է ունենալ չէզոք խորհրդարան մը, որուն անդամները ընտրուին խրուաթ գիւղացիներու ազատ քուէարկութեամբ։ Այս խորհրդարանը պէտք է ընդունի մաքսային միութիւն մը եւ դիւանագիտական հասարակաց ներկայացուցչութիւն մը, բայց պէտք է մերժէ ո՛ր եւ է առաջարկ որ չի ճանչնար Խրուաթիոյ, Սլաւոնիոյ եւ Տալմացիոյ բացարձակ ինքնավարութիւնը, ներքին գործերու մէջ։

*** Զաղրէպի Քաղաքապետական ժողովին մէջ, փոխքաղաքապետը բուռն ճառ մը խօսեցաւ Պելկրատի դէմ։ Մասնաւորապէս յայտարարեց թէ Ռատիչի մահը պիտի մղէ խրուաթ ժողովուրդը շարունակել իր պայքարը, Խրուաթիոյ իրաւունքներուն համար։ Այս առթիւ քուէարկուած բանաձեւին մէջ, գրուած է թէ «Խորհրդարանին մէջ կատարուած սպանութիւնը խորհրդանիշն է Եւկոսլավիոյ միջեւ տիրող կացութեանը։ Ռաչիչ, մարզապանը, պարզապէս գործադրողը եղած է դրութեան մը որ կը տիրէ Պելկրատի մէջ, եւկոսլաւ պետութեան հաստատուէն իվեր, եւ որ կանգ չառներ ոչ բռնութեան, ոչ ալ ոճիրին առջեւ, պահպանելու համար Սերպերու գերակշռութիւնն։*

«Այս իրողութիւնը կը ցուցնէ թէ եւկոսլաւ սահմանադրութիւնը անկարելի է, որովհետեւ պետութեան մը մէջ ուր մարդիկ կրնան գետին փռել խորհրդարանի անդամներ, խօսք չի կրնար ըլլալ ոչ ազատութեան, եւ ոչ ալ ժողովրդապետութեան մասին»։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՈՒՐՔԵՒՀԱՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Պոլսոյ *Մխիթարեան* լրագիրը կը հրատարակէ զանազան հաւաածներ՝ Մ. Քէմալի պատմական ճառէն, արեւելեան նահանգներու դէպքերու մասին։ Հետաքրքրութեան համար կ'արտատպենք Թուրքեւհայ պատերազմին վերաբերեալ մասը.

— «Ինչպէս գիտէք, Մունտրոսի զինադադարի կնքուէն ի վեր, Հայերը թէ Հայաստանի մէջ և թէ սահմանագլուխին մերձակայ վայրերը, Թուրքերը խմբովին սպաննելէ վայրկեան մը չէին դադրեր։ 1336 տարւոյ աշնան, հայկական չարագործութիւնները անհանդուրժելի վիճակ առին ու Հայաստան արշաւելու որոշում տուինք։

1336 Յունիս Թուականին արեւելեան շրջանակի մէջ առժամեայ զօրաշարժ հրատարակեցինք եւ 15րդ զօրաբանակի հրամանատար Քեազիմ Գարապէքիր փաշան արեւելեան ճակատի հրամանատար կարգեցինք։ 1336 Յունիսին Հայերը Օլթիսէ կազմուած Թուրք տեղական վարչութեան դէմ շարժելով, զրաւեցին այդ շրջանը։ Մեր արտաքին գործավարութիւնը Հայերուն 7 Յուլիս 1336ին վերջնագիր մը ղրկեց։ Հայերը իրենց այդ ընթացքին մէջ շարունակեցին, վերջապէս զօրաշարժէն Յուլիս 4 ամիս վերջ Քէօթէկ, Պուրտիզ շրջանակին մէջ հաւաքուած մեր ուժերուն դէմ Հայերու յարձակումով, պատերազմական շարժումը սկսաւ։

Հայերը 24 Սեպտ. 1336 առաւօտուն Պուրտիզի ճակատէն իրենց ըրած յանկարծակի յարձակման մէջ յաջողեցան։ Այս մասին արեւելեան ճակատի տեղեկագիրը կարդալու առեն, Հայոց յարձակման օրը, 24 Սեպտեմբերին ճէլալէտտին Արիֆ պէյի վերջնագիրը կը ստանայի։ Հայերը վռնտուեցան եւ մեր բանակը 28 Սեպտեմբերի առաւօտուն յառաջխաղացութեան սկսաւ։ Նոյն օրը էրզրումէն եկած 50 ստորագրութիւններու վրայ էնկիւրիի դէմ յարձակման հրամանը տրուեցաւ։ Ինչ զժբախտ զուգադիպութիւն, իբր թէ Հայոց հետ մեղի դէմ շարժելու խօսք մէկ ըրած ըլլային։

Բանակը 19 Սեպտեմբերին Սարըգամիշ մտաւ, 30 Սեպտեմբերին Մէրտէնէկ գրաւուեցաւ, բայց կարգ մը պատճառներով մինչեւ 28 Հոկտ. 336 մէկ ամիս Սարըգամըշ Լալօղլու գծին վրայ մնաց։ Այդ պատճառներէն մէկն ալ Էրզրում դտնուող ճէլալէտտին Արիֆ պէյի եւ ընկերներուն ստեղծած վիճակն էր։

Քեազիմ Գարապէքիր փաշա, 30 Սեպտեմբեր 339 Թուականին Սարըգամըշէ ճէլալէտտին Արիֆ պէյի ուղղած ծածկագիր հեռագրով ըսած էր «Էրզրումի ժողովուրդին անունով 40—50 ստորագրութեամբ հեռագիրը վաւերագիր մըն է զոր միլիոններ ծախսելով չպիտի կրնային ձեռք բերել արտաքին թշնամիները։ Այս հեռագիրը թշնամիին սպառնալիքէն աւելի ծանր տեսնելով, վաղը էրզրում պիտի գամ։»

ՀԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Պաշտօնաթերթի փրավտա շարք մը հեռագիրներ կը հրատարակէր, որոնց համաձայն կատարեալ ձախողանքի մատնուած է գիւղացիներէն ցորեն հաւաքելու ձեռնարկը։ Օրինակ, Ուկրայնայի մէջ հաւաքուած ցորենի պաշարը մինչեւ օգոստոս 1 հասած էր 6000 Թոնի ողորմելի գումարին, ինչ որ նախատեսուած գնումին հարիւրին 20ը միայն կը ներկայացնէ։ Հիւսիսային Կովկասի մէջ մթերուած է միայն նախատեսուածին հարիւրին 10ը։ Կեդր. Ռուսիոյ եւ Սիպերիոյ մէջ ալ նոյն վիճակը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏ

(ՊՐԱՎԴԱՅԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԿՈՂՄԻՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՂ ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀՀ ԿԿ ԿԿ ՀԿ ԿԿ

ՅԵՂՈՒ ԽՍՓՈՎ ՎՆԱՍ

— Ես, ասում, ձեզ ասացի, որ ես ոչինչ չեմ հասկանում։ Ես ոչ մի կապ չունեմ այդ գործի հետ։ Ես ոչ մի բան չգիտեմ։ Ես ոչ մի բան չեմ տեսել։ Ես ոչ մի բան չեմ լսել։ Ես ոչ մի բան չեմ ասելու։

— Ուրեմն, դուք ոչինչ չգիտեք այդ մասին։

— Ոչինչ։

— Ոչինչ չեք տեսել։

— Ոչինչ։

— Ոչինչ չեք լսել։

— Ոչինչ։

— Ոչինչ չեք ասելու։

— Ոչինչ։

— Ուրեմն, դուք ոչինչ չգիտեք այդ մասին

Գերմանական տարեդարձը եւ «Անշրջուա»ը

Ինչպէս ծանուցած էինք, մեծ հանդէսներ տեղի ունեցան Գերմանիոյ մէջ, վէյմարի սահմանադրութեան տարեդարձին առթիւ։ Բայխթագին մէջ քաղաքական հանդիսաւոր ցոյց մը կատարուեցաւ, որուն ներկայ էին հանրապետութեան նախագահը և նախարարները։ Աւանդական ճառը խօսեցաւ Պ. Բատպրահի, ցարական նախկին նախարարը, որ պարզելէ յետոյ երկրին քաղաքական եւ տնտեսական կեանքը, արծարծեց Գերմանիոյ և Աւստրիոյ միացման խնդիրը։

— «Այդ խաղող դէպքը, այդ որոտումը տեղի պիտի ունենայ այն պահուն երբ Աւստրիա, օգտուելով ինքնորոշման իրաւունքէն. որ խոստացուած է բոլոր ժողովուրդներուն, պիտի միանայ գերմանական մեծ մայր - հայրենիքին։ Այն առեն երանութեան շունչ մը պիտի անցնի գերմանական հոգիէն. ոչ թէ կոպիտ գինովութիւն մը, ինչպէս կրնայ կարծել կասկածոտ օտարը, այլ ազնիւ գինովութիւնը իրականացած եղբայրակցութեան մը, գինովութիւն մը հաւասար այն բերկրութեան զոր պիտի տօնենք ազատութեան օրը, այն օրը ուր օտար վերջին զինուորը պիտի պարպէ գերմանական հողը, այն օրը երբ Հռենոսը, Պալատինան եւ Սաար նորէն բոլորովին մերինը պիտի ըլլան։ Ձկայ մէկ Գերմանացի որ այս մասին համամիտ չըլլայ միւս բոլոր Գերմանացիներուն հետ»։

Մ. Քէմալ եւ Մուսոլինի

Մ. Քէմալի արձանին բացման առթիւ, Մուսոլինի շնորհաւորական հեռագիր մը ղրկեց Թուրքիոյ Նախագահին։ «Այն օրը ուր Պոլսոյ մէջ կը բացուի Թուրք հանրապետութեան յիշատակարանը, ինծի համար հաճոյք մըն է ամէնէն սիրալիր ողջոյնս ղրկել ձեզի։

«Հոյակապ իտալացիին արտադրած գործը, որ կը պանծացնէ Թուրք ազգին նոր կեանքը, կը համապատասխանէ իտալական կառավարութեան եւ ժողովուրդին բարեկամական զգացումներուն, որոնք վերջերս ամրապնդուեցան դաշնագրով մը»։

Մ. Քէմալ շնորհակալութիւն յայտնելով, իր կարգին կը շեշտէ թէ «յայտնուած զգացումները ամբողջովին կը համապատասխանեն Թուրք ազգին և կառավարութեան զգացումներուն»։

Կը յիշուի թէ արձանը շինողը Իտալացի մըն է։

Օդանաւային ռազմախորհ մը

Երէկ Լոնտոնի մէջ սկսաւ հետաքրքրական ռազմախորհ մը, որ պիտի ապացուցանէ թէ Անգլիան ո՛րքան ապահովուած է օտար օդանաւային յարձակման մը դէմ։ Հարիւր յիսուն օդանաւեր, իբրեւ թէ ցամաքային պետութեան մը կողմէ յարձակում պիտի փորձեն Անգլիոյ դէմ եւ պիտի ջանան ռմբակոծել Լոնտոնը։

Անոնք իրենց դէմ պիտի գտնեն թնդանօթի պատուարներ եւ օդապարիկներ, իսկ 200 օդանաւեր յարձակում պիտի գործեն, թշնամին ետ մղելու համար։ Պաշտպանողական բոլոր գործողութիւնները պիտի ղեկավարուին ստորերկրեայ կեդրոնական խարիսխէ մը, որ մասնաւորապէս պաշտպանուած է թունաւոր կազին դէմ. որովհետեւ կասկած չկայ թէ յառաջիկայ պատերազմը աւելի շատ քիմիական պատերազմ մը պիտի ըլլայ եւ գլխաւորաբար կազային յարձակման մը դէմ է որ կ'ուզեն ապահովել մայրաքաղաքը։

Շրէգհման Փարիզ կուգայ

Այս շաբթու Փարիզ կը սպասուի Գերմանիոյ պատասխանը՝ Քէլլոկի դաշինքին ստորագրութեան առթիւ ուղղուած հրաւէրին։ Կը հաւաստուի թէ Շթրէզէման անձամբ պիտի գայ ստորագրելու եւ դէպի Փարիզ ճամբայ պիտի ելլէ Օգոստոս 25ին։

Այս այցելութիւնը նոր քայլ մը կը նկատուի ֆրանքեւզերման մերձեցման ճամբուն վրայ։ Ձէմպրլէն, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, չպիտի կրնայ անձամբ գալ, որով հաւանական չէ որ Հռենոսը պարպելու խնդիրը յարուցուի Շթրէզէմանի կողմէ։

Կացութիւնը Իրագի մէջ

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ անստուգութիւնը կը շարունակուի, Իպնը Սուուտի հետ կատարուած բանակցութեանց խզման հետեւանքով։ Այս իսկ պատճառաւ, խոշոր գումարներ ծախսելու ստիպուած է Միջագետքի պաշտպանութեան նախարարութիւնը։ Այսպէս, հապճեպով հաւաքեց ինքնաշարժի արաբ վարիչներ, վարժութիւններ կատարելու համար զրահապատ ինքնաշարժներով։ Ուրիշ միջոցներ ալ ձեռք առնուած են։ Մասնագէտներու կարծիքով, գնդացիր ինքնաշարժներու շարք մը շատ աւելի ազդեցիկ պիտի ըլլայ քան աւանդական ուղտը։

Ամերիտամի ողիմպիականը փակուած

Կիրակի օր, 12 Օգոստոս, փակուեցաւ Ամստերտամի ողիմպիականը։ Յաջորդը տեղի պիտի ունենայ Լոս-Անճելէսի մէջ, 1932ին։ Փակման հանդէսին նախագահեց Վիլհելմինա թագուհին, անձամբ բաժնելով առաջին մրցանակները։

Միացեալ Նահանգները շահած են 22 առաջին մրցանակ։ Ցետոյ կուգան Գերմանիա՝ 11, Ֆինլանտա եւ Հոլանտա՝ 8, Իտալիա եւ Ֆրանսա՝ 7, Անգլիա՝ 4 եւլն.։ երբ մրցանակներու բաշխումը վերջացաւ, թնդանօթը գոռաց, ծանուցանելով փակումը,

Ընկերվ. համագումարին փակումը

Կիրակի օր փակուեցաւ ընկերվարական համագումարը, մէկ շաբթուան աշխատանքէ յետոյ, եւ օտար պատուիրակները մեկնեցան Պրիւսէլէն։ Նոյն օրը հսկայական ցոյց մը տեղի ունեցաւ Լիէժի մէջ, այդ գաւառի գործակցական ընկերութեան հաստատման 10րդ. տարեդարձին առթիւ։ Միութիւնը հաստատուած՝ պատերազմէն անմիջապէս յետոյ, ունի 70,000 անդամ եւ 270,000,000 ֆրանքի գործառնութիւն։

Անտառի հրդեհներ Թուրքիոյ մէջ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ տաքութեան ալիք մը իջած է Անատոլուի կարգ մը գաւառներուն մէջ, ծաւալելով անտառի հրդեհները։ Իզմիրի մէջ ջերմաչափը 40 աստիճան կը ցուցնէ շուքին մէջ։

*** Պոլսոյ մէջ ալ սաստիկ տաք կը տիրէ, շուքին մէջ՝ 40, արեւին տակ՝ մինչեւ 62։ Կամուրջին ասֆալտը խմորի վերածուելու է տաքէն։*

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այսօր երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Քաֆէ օ'Ռիչո որ Լիւնի վերնայարկը, Փլաս ա'Իթալի, Մէթրօ Իթալի։

Օրակարգ՝ Շրջ. ժողովի օրակարգի վիճաբանութիւն։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Մարսէյլի Բարձր Հայքի երիտ. Միութեան կողմէ Այս կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 1ին. 62 Chalet de la Pomme. La Pomme

Կը խօսի՝ Պ. Մ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Մուտքը ազատ է

ՇՐՋ. ԸՆԴՀ. ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ

կազմակերպուած Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ-ի մասնաճիւղին կողմէ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Փոնտէվէքի մարզադաշտին մէջ

Ողիմպիական խաղերէ վերջ տեղի կ'ունենայ բաժակի մրցում (Ֆութպոլ)։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ՇԱՆՕԹ.— Վիէնի մօտաւոր շրջաններէն ողիմպիական խաղերուն եւ բաժակի մրցման մասնակցիլ փափաքող բոլոր խումբերը կամ անհատները պէտք է մինչեւ այս հինգշաբթի տեղեկացնեն Mardig Papazian*ի, Etablissements H. Pellet, Vienne, Isère.*

Վիէնէն հեռու գտնուող խումբերէն կը խնդրուի որ անձրեւոտ օդի պարագային չգան։

Հ. Ց. Դ.

Մարսէյլի *Ռոստոմ* ենթակամիէն ընդհ. *ժողովի կը հրաւիրէ* Ամէն Գարօ, Գէորգ-Զաւուշ, Քեռի, Զարդարեան եւ Քրիս *խումբերը, վաղը Զորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին, 63 Rue de la Républiqueի սրահին մոջ։*

Մարսէյլի *ներկայացուցչական ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին, 63* Rue de la Républiqueի *սրահին մոջ։*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուին Հասանքալէցի (կարին) Միսաք եւ Մաքրուհի Զարըքճեանները, գաւակները, Սիսակ, Ազնիւ եւ Փայլակ Զարըքճեանները, որոնք 1915ին աքսորուած են Էրզրումէն Ուրֆայի սիւրիճ գիւղաքաղաքը։ Մնացած են ժամանակ մը Հալէպի որբանոցը եւ աւելի վերջը Իսկէնտրուն եւ պէյրութի շրջակաները գտնուած են։ Իմացնել՝ M.. Rupen Tcharikgian, Str. Sft. Apstol No. 3 Bucarest-(Roumanie).

կը խնդրուի Սուրիահայ Թերթերէն արտատպել։

— կը փնտռուի Էսկիշէհիրցի Վռամշապուհ Գապարաճեան, 25 տարեկան, հօր անուն Գրիգոր, մօր անուն Մարի։ կ'աշխատէր «Շարպիէ» անգլիացիներու մօտ։ Շետքը կորսուած է Reliefի պոլսէն ցունաստան մեկնած օրերուն։ Իմացնել՝ Արամ Քէսթէճեանի, 1 Bld. des Dames, Hôtel Miramar, Marseille.

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼ Է

ՆՈՒՊԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

191 Cours Lafayette, Lyon.

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ։ *Մասաժ, վանտուզ, փիքիր, փանըման* եւայլն։ վկայեալ աղքատներուն ձրի։

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e),

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ՝

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներական հիւանդութիւնները (Ֆրանկախտ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լապօռաթոմառ։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն։

106 Ave. Kléber, Paris (16e)
Հեռ. Passy 72-56

Կը կատարէ ամենակարճ միջոցի մէջ ֆրանսա ժամելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները։

Կ'ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ շաբաթ) կէսօրէ ժամը 4—7.

ՅՕԹՕ «ԱՐԱՔՍ» կը խնդրէ իր յաճախորդներէն նկատի ունենալ իր հեռաձայնի թիւը՝ PROVENCE *49-34։*

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

Կ'ուզուի լաւ աշխատող գործաւորուհի՝ ներ՝ ձեռքի բրդեղէն հիւսուածեղէններու համար։ Ցեւական գործ ամբողջ տարուան համար, շատ լաւ վճարումներով։ Օրինակներ շինել չգիտցողներուն կը ստանձնեմ սորվեցնել։ Պարզ հիւսել գիտնալը բաւական է։ Գիմել՝ Տիկ. Մ. Հապօեանի, ամէն օր 9—12 եւ 4—6, 16 Bld. de la Villette. Մէթրօ՝ Պէլվիլ։

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԸ

Վայրկենական լուսանկարչութիւնը մէկ օրուան մէջ սորվելու եւ անոր վերաբերեալ նմուշը ձեր հսկողութեան տակ շինել տալուհամար, գնեցէք գիտական ընդարձակ եւ գնահատուած լուսանկարչական գիրքը։

«Պատկերազարդ լուսանկարչութիւն ամէնուն համար»։

Գին՝ 10 Ֆր. Արտ. 75 սենթ
Դիմել՝ G. MOMDJIAN,
48 Boîte Postale, St. Chamond (Loire),

ԳՐԱՏՈՒՆ - ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ "ՀՈՐԻԶՈՆ,,

ԿԸ ՎԱՃԱՌԻ ԵՒ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿԷ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌԵԼԻՔ ՕՁ 30 ՋԵՂՋՈՎ

Խոհանոցին գիրքը5, Հայ ժողով. սիրային երգեր 3, Մօրը անէծքը վիպակ 2.50, Մահացու համբոյրը 2, Դիակներուն մէջէն (Բ. տիպ) 2, Թօթը պատմուածքներ 7.50։

ՀԱՏՈՎ ՎԱՃԱՌԵԼԻՔ։— Պէհիւր մեծ վէպ 30, Բերայի գիշերները Շաճեան 20, Թափայէլ (Լամարթին) 17.50, երեք հրացանակիրներ 50, Քսան տարի ետք (կազմուած) 85. Երջանիկին տարեցոյցը (1928) 20, Ցունահայ տարեցոյց 30, Կէս կոյսեր 20, Վէնտիքթա 17.50, Թէոտորա 15, Թիապարտը 30, Աւազակապետը 30, Թափառական Հայը (որդին) 20, Երգարան Արարատ Ա. հատոր 15, Բ. 12.50, Ջայնագրեալ երգարան 10, Հայ քաղ. փորձադատը 25, Թորոս Լեւոնի 30, Ցարութիւն 50, Վանականին սէրը 20, Խաչագողի յիշատակարանը 25, Ոսկի աքաղաղ 10 Ֆրանք։ Փոստը մեր վրայ։ Ցանձնարարութեանց կցել փոխարժէքը։ Դիմել՝ M. L. DJÉRAHIAN, Librairie Horizon, 27 Rue des Dominicaines, MARSEILLE.

ԿԱՐԵԻՈՐ ՋԱՓԱՀԱՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՄՏԵՐԻՄ ԶՐՈՑՑՆԵՐ

ՍԵՌԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ (պատկերազարդ)
ԳԻՆ՝ Ֆրանսա եւ գաղութները 30 Ֆրանք
Միւս երկիրները 1 ½ տոլար
ԲԱՐԵՓՈԽՈՒԱԾ եւ ՃՈԽԱՑԱԾ
ԿԱԶՄԵՑ՝ ՓՂՇՏԱՑ
Դիմել՝ Ցառաջի Խմբագրատունը

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE

Ցէր եւ Ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 98-
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խ- ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ Աչքի գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ Ք- կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12

ՓԼԱՔՆԵՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ 18 ՏՐՈՒ ՅՈՒՆՈՒ

Ջուտ խաղողէ անարատ օղի (Պօրտօ պատրաստուած), ա- նպարեղէններուն լաւագոյնը, ապրխատ, երշիկ, աղի ձուկեր, ձէթ, ձիթապուղ, էրմիս գմնսէրլիներ, Թէյ եւ սուրճ, անուշեղէններ

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ & ՔՈՎ

28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Mén-
Métro Belleville Tramway
Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9,30

Ուշադրութիւն

ՍԵՒՈՒՆԻ ԴՐԱՏԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՄԵՐ ՀԻՆ ՊԱՅՄԱՆՆ-

ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ Կ'ԻՄԱՑՆԵ-

50 ՖՐԱՆՔԷ ՎԵՐ ԱՊՄՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՐԻՒՐԻՆ 10

Հայրենիքին ուխտաւորները 7.50, Մանուն Լէսքօ 15, պարտեալը եւ երագի մը գինը (Ա. Արփիարեան) 7.50, լիկ ադջիկը (նոյն) 7.50, Աբբա Գօնսթանթէն 10, Ոսկեղ նալի Ֆր. լեգուի 12, Հայ. մեծ քարտէսը 20, Աւազակապ- Դիակներուն մէջէն 2, վարդանանք 5, Մելիհա Նուրի 6, Բունի սիրուրտուք 3, Հին Աստուածներ 15, Հօթա Նա- 17.50, կէս-կոյսեր 20, Թէատրա 10, Աշուղ Ղարիպ 5, գրոյցներ 30, Լուսանկարը 2, վեցուկէս պորտի Ժառան- ցած մնտուկը 4, Զարիքի նախարար կամ Ռասբութին 1 րամիտ վարձակալը 3, Եէնովիվա հիքիայէսի 10, Աշըք

Ինչպէս նաեւ ամէն ուզուած գիրք։ Պահանջեցէք ձ- էջնոց նոր գրացուցակը որ լեցուն է ձեր ուզածներով դատելի գիներով։

Դիմել՝ Madame SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-l neaux (Seine).

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ եւ ԳԱՄԷՐ ԲԵՆԻԱՄ

ԻՐԱՒԱԳԷՏՆԵՐ
ՊՈԼՍՈՅ ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌ
8 Ave. Frémiet, Métro: Passy Tél. AUTEUIL
Կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական ա- ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս միջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն խնդիրներու հետապնդումը։

Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ՝ լաւ պայմանն Կ'ընդունին՝ ամէն օր (բացի կիրակի) ժամը 9- կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ։

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

9 rue Charlot, PARIS (3e), մէթրօ République
Tél. Archives 05—86

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառում տեսակ կաշիներու, հրապարակի գիներէն աժան։

Քուլիսին (կռնակի մասը) Ա. կարգի, քիլօն 38, 42. Բ. կարգի՝քիլօն 34, 36. Գ. կարգի՝28, 30 և 32

Այրերու եւ կանանց կօշիկներու համար ամբողջ կէս նրբանցու.— Քիլօն՝ Ա. կարգի 32, Բ. կարգի 29 կարգի 26 ֆրանք։

5 քիլօ նմոյշ կը ղրկուի փոստով քօնթրը ա- պուրսման։

Մասնաւոր գեղչ հայ կօշկակարներու։ Կը խօս- հայերէն եւ Թուրքերէն։

ՋԱՆԱՋԱՆ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Կարմիր աստղի տակ 30, Սիդոննա 12, Աւազակապե- Ասիսի սիրահարը 15, Սիրանուշ 15, Ձէք (790 էջ, կազմ- Սիրային ոճիր մը 12, Ցարութիւն (Թոլսթոյ, 610 էջ) 50, Նիքին ուխտաւորները 9, Կին, խաղ եւ գինի 12, կարմիր 10, Լեռան ոգին 15, Մացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, Գոնսթանթէն 10, Երուսաղէմը Ցարէքաբլիի մէջ 10, Լէսքօ 15, Սիրոյ խորանին առջեւ 4, Հին Աստուածները լամէ 4, Ապերախտ գրագիրը 4, Ցարաբախտ ուսանողը բէտտին հօցա 17.50, Պէքրի Մուսթաֆա 5, Քէօր օղու- ձեպընթաց նորածինը 2, Բիւրեղեայ խիցը (294 էջ) 10 Ղաբիպ եւ Շահ սէնէմ 7, Աշըգ Քէրեմ 7, Շահ Իսմայիլ սիանոս 2, Մահացու սէր 3, Մակարոյճ 5, Օթելլօ 10, Շա- Ֆրանս. խօսակց. 6, 8 եւ 10, Երազահաններ 5, 10, եւ 1 բաններ՝ 3, 5, 6, 10, 12.50, 25 եւ 30, Հայաստանի մեծ 20, ինչպէս նաեւ հին կամ նոր ամէն տեսակ գիրք։ Պահ- մեր գրացուցակը եւ ընտրեցէք ձեր նուէրցու գիրքերը Թիւններու եւ գրադարաններու մասնաւոր զեղչ։

ՆՈՒԻՐ.— 25 Ֆր.է աւելի գիրք առնողին 5 Ֆր.ի գիր- կը տրուի, 50 Ֆր.է աւելիին 10 Ֆր.ի, 100 Ֆր.է աւելիին

Դիմեցէք՝ L. Mozian, 51 Bld. Auguste Blanqui, Pa-

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԻՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴ-
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն

ՀԱՐԱՉ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն — 208bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
15
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928

15 AOUT 1928

Թ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 725 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՄԱՆԹԻՄ

ԿԱՌՈՒ ԽՕՍՔ

ՈՒՂԹԻ ԴԷՋԵՐ, ՎԱՌՕԴՆ ԱՒ ԿՈՂՔԻՆ

կատարեալ հէքեաթ մը՝ժամանակակից քաղաքական կեանքը: Բոլորը կը ճառան պատերազմի դէմ, բայց ոչ մէկը միւսէն կը մնայ, պատերազմը լաւ կազմակերպելու եւ ղրացին կամ հակառակորդին, մրցակիցը խորտակելու համար:

Խորութիւն չկայ կարմիրին եւ ճերմակին միջեւ: Ո՛չ ալ ճերուն եւ փոքրերուն միջեւ:

Ցաղթականները եւ անոնց հաւատարիմները կը պատրաստուին օգոստոս 27ին, Փարիզի մէջ ստորագրել Քէլլոկի դաշինքը, որ կը ձգտի օրէնքէ դուրս հոչակել պատերազմը: Բայց միեւնոյն ժամանակ, Անգլիա եւ Ֆրանսա կը կնքեն նաւային համաձայնութիւն մը, որ լուրջ կասկածներ կը ներշնչէ: Օրինակ՝ Իտալիան, թէեւ հաւանութիւն յայտնած է ստորագրելու կապատերազմեան դաշինքը, բայց միեւնոյն ատեն հարցուցած կ'ուղղէ, անգլեւֆրանսական համաձայնութեան մասին: Նահանգներն ալ չծածկեցին իրենց տհաճութիւնը:

Ազգերու Դաշնակցութիւն, ապահովութեան դաշինք, բանակցութեան դաշնագիրներ երկիրէ երկիր, Քէլլոկի դաշինք,— սակայն մտահոգ է աշխարհը:

Թուղթի դէզերու կողքին՝ չոր կը մնայ վառօդը: Շտեմարանները կը լեցուին անընդհատ: Սուր մրցակցութիւն մը կը տարուի երկիրէ երկիր, գիտութեան վերջին զէնքերը իւրացնելու համար: Փարիզի մէջ կը գանգատին թէ Ֆրանսան շատ ետացած է, քիմիական պատերազմի ճակատին վրայ: Ճիշտ ալ միջոցին Անգլիա ռազմափորձ մը կը կատարէ օդանաւերով, սանաւորապէս կազային յարձակման դէմ: Ճափոն, Գերմանիա, Հաստան, խորհրդային Միութիւնը զանազան միջոցներ մտած են, եւ միշտ ալ կ'որոճան: Մանաւորապէս արթուն է ռսկուան: Միւս կողմէ, մեծերը պարտք կը սեպեն ազդարարութիւններ ուղղել փոքրերուն, մանաւորապէս Պալքաններէն մէջ, ուր բազմաթիւ են հրավառ նիւթերը: Ահաւասիկ շուրջ խորտակուած երկրի մը, Պուլկարիոյ կառավարութեան վրայ, որպէսզի զսպէ Մակեդոնական կազմակերպութիւնը եւ թոյլ չտայ որ խռովութիւններ յարուցանեն:

Միեւնոյն ուշադրութիւնը՝ եուկոսլաւիոյ հանդէպ, որ կը դիտէ Ֆրանսայի ակներեւ պաշտպանութիւնը եւ Իտալիոյ բնամութիւնը, իսկ ներքնապէս, կը ներկայացնէ նախկին ստրիա-Հունգարիոյ մանրանկարը: Իրրեւ յատկանշական ինակ Արեւմուտներու ղժգոհութեան եւ կեդրոնախոյս ձգտումներուն, կը բաւէ յիշել թէ 80—90 երեսփոխաններ մինչեւ սօր ալ չեն մասնակցիր Պելկրատի խորհրդարանի նիստերուն, կ Ռատիչի յուղարկաւորութեան առթիւ, ոչ միայն ետ դրկեն կառավարութեան ցաւակցական հեռագիրները, այլ եւ թոյլ ուին որ թաղումը կատարուի պետական ծախքով, կամ ներկայացուցիչներ մասնակցին Պելկրատէն...

Տակաւին չյիշեցինք նոր նշանախօսքը, «Անշլուս»ը, որ արտասանուի հետզհետէ աւելի բարձր ու համարձակ, մինչեւ աշտօնական բեմերէն: Ռայխսթակի ընկերվարական Նախագահին ճառերէն յետոյ, աւելի շեշտակի արտասանուեցաւ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ միացման բանաձեւը, վէյմարի սահմանադրութեան տարեդարձին առթիւ, նախկին նախարարի մը կողմէ, դարձեալ ընկերվարական:

Կացութիւնը ճիշտ կ'ըմբռնէր Պ. Պէնէշ, Չեխօ-Սլովաքիոյ արտաքին նախարարը, երբ, քանի մը օր առաջ, քաղաքական ժողովի մը ընթացքին, յայտարարեց թէ այս միջոցին հանրային կարծիքը գլխաւորապէս զբաղած է երկու խնդիրներով, — «Անշլուս» եւ Հունգարիոյ փորձերը՝ Թրիանոնի դաշնագիրը վերաքննել տալու համար:

Այս բոլորէն առաջ, վտանգի հնոց մը կը կազմէ միշտ խորհրդային աշխարհը:

Կոմինտէրնի վերջին համագումարը գրեթէ ամբողջութեամբ անուած էր մէկ հարցով, — պատերա՛զմ:

Զարհուրելի անելի մը մատնուած, կարմիր վարիչները պատրաստ կ'նախատեսեն եւ պատերազմէն կը սպասեն իրենց կոմունիզմը:

Անոնք որ ուռուցիկ ու ցնորական ծրագիր մը ներկայացին Ազգերու Դաշնակցութեան, զինուորական բոլոր կազմակերպութիւնները ոչնչացնելու առաջադրութեամբ, գիտեն որ ցորեկին խառնած՝ կ'ուսումնասիրեն կռուելու բոլոր միջոցները, կը պրպտեն ու կը կատարելագործեն: Բոնի խաղաղութիւն, ահ ու սարսափի քաղաքականութիւն երկրին մէջ, պէս պի տերեւ չշարժի, իսկ երկրէն դուրս՝ ամէնէն բուռն պատերազմները, որպէս զի աշխարհը բոնկի:

Եւ այս՝ աւելի քան երբեք: Ժամանակը պիտի ապացուցանէ թէ ի՛նչ հրաշագան պատուէրներ տրուած են Մոսկուայի պատուիրակներուն:

Ամէնէն չափաւորը, կրթական գործավար Լունաչարսկին, վերջերս վերլուծելով արեւմտեան երկիրներու կացութիւնը, նախատեսէր թէ դրամատիրութիւնը «կաթուածահար» պիտի ըլլայ, եւ թէ «պատերազմի վտանգը կը ցցուի իր հսկայական պարանքով: Խուճապի գագաթնակէտ մը համակած է բոլորը, ոչ ոք կրնայ մինչեւ պրոլետարը»:

Ինչո՞ւ չեն ըսեր, սակայն, թէ այս բոլոր խուճապին պատասխանատուները՝ նոյն ինքն վարիչներն են, կարմիր թէ մակ, որոնց խմբագրած եւ ստորագրած խաղաղասիրական ղթերն անգամ վառօդ կը հոտին:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

«ՀՐԱՏԱՊ» ՀԱՐՑԵՐ

Պէլգրատի Ազգակը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ խմբագրականի մը մէջ, (4 Օգոստոս).

— «Արդեօք ճիշտ չէ այս գրոյցը թէ Կրլիկիոյ Կաթողիկոսութեան եւ Երուսաղէմի պատրիարքութեան միջեւ ուղղութիւնները իրաւասութեանց ճշտումին համար, անյայտ ելք մը ունեցած են: Մենք ստիպուած տեսնելով դէպքերուն եւ իրադարձութեանց, գիտենք որ ապարդիւն մնացին այդ ուղղութեամբ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին դիմումները եւ վերափոխուած յուսահատ գնաց եւ հաստատուեցաւ Հալէպ:

Մինչ մեր հոգեւոր պետերը երկուութեան պայքարին մէջ են եւ չեն կրնար ճշտել իրենց իրաւասութեանց սահմաններն ու ազդեցութեանց շրջանակը, անդին Հոսմի մէջ գումարուող Հայ Կաթոլիկ հոգեւորականներու համագումարը կ'որոշէ էբանան հաստատել իրենց պատրիարքութեան աթոռը: Կաթոլիկ համագումարը անշուշտ իր որոշ նպատակներն ու ծրագիրները ունի այդ որոշմամբ: Բայց առ հասարակ նկատուած է որ վերջերս ուժեղ հոսանք մը սկսած է դէպի կաթոլիկ եկեղեցին, շնորհիւ այն աշխատանքներուն, որ կը տանին մեր կաթոլիկ հոգեւորականները՝ աւելցնելու համար իրենց հօտը:

Մենք այնքան նեղմիտ չենք եւ չենք ալ խորհիր դներ եկեղեցիներու միջեւ: Ամէն հայ պէտք է ազատ ըլլայ իր ուզած եկեղեցին ընտրելու եւ դաւանելու: Բայց էական կէտը այն է որ իւրաքանչիւր Հայ, ո՛ր եկեղեցիին ալ պատկանի, պէտք է բարքով ու նկարագրով հայ մնայ եւ չի զոհուի կարգ մը մարդորաներու քարոզչութեանց: Չենք ուզեր թոյլատրել որ մեր հայրենակիցները սին խոստումներով իրենց խիղճերն ու նկարագիրները ծախեն: Չենք ուզեր որ ապազգայնանան եւ օտար բարքեր որդեգրեն անոնք, բոնի միջոցներով կամ ստիպողութիւններով:

Մենք հաւատալով հանդերձ որ կրօնքը խղճի գործ է, կ'ուզենք յիշեցնել մեր հոգեւոր պետերուն որ մեր եկեղեցիին դէմ ուղղուած վտանգներ կան, որոնք կրնան ազիտաբեր ըլլալ եւ քանդել անոր հիմերը, եթէ իրենք եւս համապատասխան միջոցներ ձեռք առնելով, ուժեղ եւ հիմնական կազմակերպութիւն մը չստեղծեն:

Մեր եկեղեցին եւ մեր գոյութիւնը ապազգայնացման վտանգէն զերծ պահելու համար, այժմ ամենակարեւոր միջոցն է վերջ տալով երկուութեան պայքարին, Կաթողիկոսական Աթոռը հաստատել Լիբանան:»

ԱԶՌԵԼԻ ԱՂԷՏ ՄԸ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Լահօրէն կը հեռագրեն թէ սառոյցներու պատուար մը, որ կազմուած էր ամիսներէ ի վեր, քակուեցաւ առջի օր եւ սարսափելի հեղեղ մը կը սուրայ Ինդոս գետի հովիտին մէջ: Ամբողջ բնակչութիւնը մտահոգութեան մատնուած է, թէեւ այս պէտը նախատեսուած էր եւ միջոցներ ձեռք առնուած էին: Երբ սառոյցները սկսան տեղի տալ եւ ալը կազմուած լիճի մը ջուրերու ճնշման տակ, պահակները, որոնք շաբաթներէ ի վեր կը հսկէին, կրակներ վառեցին եւ թնդանօթներ արձակեցին, որպէս զի շրջակայ բնակիչները հեռանան:

Հեղեղը կը յառաջանայ մեծ արագութեամբ, որովհետեւ սառնակոյտը կը գտնուէր 5660 մեդր բարձրութեան վրայ, եւ ունէր 335 մեդր լայնք եւ 400 մեդր թանձրութիւն: Իսկ լիճին խորութիւնն է 40 մեդր:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Երկու ժուռ պիտի ամնձնաստուր

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ Ապտիւրրահման պէյ եւ շէյխ Մէհտի, շէյխ Սայիտի եղբայրները որոնք փախստական էին, հպատակութիւն յայտնած ըլլալով, կառավարութիւնը արտօնած է Մարտին անցնիլ:

Խմբ.— Ընդհ. ներման պայմանաժամը լրացաւ երէկ, 14 օգոստոս: Այս երկու պետերը Սուրիա կը գտնուէին:

∴ Պոլսէն կը հեռագրեն թէ նշանաւոր աւազակ Խալիտ օղլու Բիզօ սպաննուեցաւ Մարտինի մօտ: Այս հրոսակը Թուրքիա անցած էր Սուրիայէն, բազմաթիւ սպանութիւններ եւ գողութիւններ կատարելով, և վերջերս կողոպտած էր Թղթատարը, Տիգրանակերտի եւ Սղերդի միջեւ:

Մ. Ֆէմալ դաս կ'առնէ յատիներէնով

Լատիներէն այբուբենով առաջին պաշտօնական դասը տրուեցաւ առջի օր, Տօլմա-Պաղչէի պալատին մէջ: Մ. Ֆէմալ, գործավարները եւ երեսփոխանները գրատախտակի մը առջեւ հաւաքուելով, մտիկ ըրին մասնաւոր յանձնախումբին անդամներուն բացատրութիւնները: Նոր եւ պաշտօնական բառարան մը պիտի հրատարակուի եւ գրաքննութեան դիւանը պիտի հսկէ որ թերթերը ճշդիւ գործածեն նոր ուղղագրութիւնը: Նոր այբուբենը կը բաղկանայ 23 տառերէ: Q. W. եւ X. դուրս են ձգուած: Իսկ G.ն երկու տեսակ է, մէկը՝ սովորական, միւսը՝ մասնաւոր շեշտով մը, կոկորդային հնչումի համար:

Այս կարգի դասեր պիտի տրուին նաեւ դրամատուններու, առեւտրական տուներու, դպրոցներու եւ ուրիշ հաստատութեանց համար:

Հակապատերազմեան դաշինքը

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարար Պ. Քէլլոկ յայտարարեց թէ հակապատերազմեան դաշնագիրը պիտի պահուի Ուաշինկդընի մէջ, թէեւ ստորագրութիւնը պիտի կատարուի Փարիզի մէջ: Այս կարգադրութենէն կը հետեւի թէ այն կառավարութիւնները որոնք կ'ուզեն ստորագրել դաշինքը, ամերիկեան կառավարութեան պիտի հաղորդեն իրենց մտադրութիւնը: Բայց ուղղակի դիմում չպիտի ընդունուի խորհրդային կառավարութենէն: Եթէ Ռուսիա փափաքի ստորագրել, պէտք է դիմէ ուրիշ կառավարութեան մը որուն հետ դիւանագիտական յարաբերութիւններ ունին ինք եւ Մ. Նահանգները: Այդ պետութիւնն է որ պիտի միջնորդէ:

Առաջին ստորագրողները պիտի ըլլան 15 պետութիւններ:

Բոլորը զինուած՝ կարմիր դրամատին մէջ

Խորհրդային իշխանութիւնը հրատարակեց զինուորական նոր օրէնքը, որուն համաձայն բոլոր քաղաքացիները ենթակայ են զինուորութեան, պաշտպանելու համար Խորհրդային Միութիւնը: Զինեալ պաշտպանութիւնը կը վերապահուի միայն բանուորներուն: Ոչ-բանուոր տարրերը պիտի կատարեն ուրիշ գործեր, թիկունքի աշխատանքներ, Ջեկայի սպաներու հրամանին տակ: Նոր օրէնքը ունի մասնաւոր դատուած մը, երիտասարդներու նախնական կրթութեան համար՝ զինուորագրութենէն առաջ: Դիւրութիւններ նախատեսուած են ընտանիք ունեցողներու համար: Երկու սեռերն ալ զինուորական մարզանքներ պիտի կատարեն տարին երկու ամիս: Նոր օրէնքը կը հաստատէ նաև Քարելեան ազգային գունդեր, պաշտպանելու համար սահմանը Քարելիոյ խորհրդային հանրապետութեան (Ֆինլանտայի կից):

Մակեդոնացիներուն դէմ

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Սօֆիայի անգլիական եւ ֆրանսական դեսպանները ծանուցագիր մը յանձնած են պուլկար կառավարութեան, պահանջելով ազդու միջոցներ ձեռք առնել մակեդոնացի յեղափոխականներուն դէմ, որոնք կը սպառնան խանգարել խաղաղութիւնը:

Վէհապիներու ապստամբութիւնը

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ էմիր Ֆէյսալ մեծ գործունէութիւն կը ցուցնէ, օգտուելով իպնը Սուուտի հետ կատարուած բանակցութեանց խզումէն: Անդրյորդանանի կողմը, Մաանի շրջանին ցեղերը, որոնք հպատակութիւն պիտի յայտնէին էմիր Ապտուլլահի, յարձակելով Ակիւէի ցեղախումբի կեդրոնին վրայ, ջարդեցին բոլոր անդամները, կիներն ու երախաներն ալ միասին:

Միջագետքի ամբողջ անապատը, հարաւէն՝ Քովէյթէն մինչեւ հիւսիս՝ Հիլլէ, սպառազէն բանակատեղի մը կը ներկայացնէ: Միջագետքի զինուորները գիշեր ցորեկ կը հսկեն, բրիտանական օդանաւերու աջակցութեամբ: Միայն սարսափելի տաքն է որ արգելք կ'ըլլայ կռիւներուն: Երուսաղէմի անգլիական իշխանութիւնները կը յայտարարեն թէ ո՛րեւէ տեղեկութիւն չունին վտանգի մեծութեան մասին:

Ֆէյսալը և իր մարդիկը նորէն յառաջապահները կը կազմեն վէհապի ռազմիկներուն, այս անգամ իպնը Սուուտի հաւանութեամբ: Կ'ըսուի թէ այս վերջինը պիտի կրնայ բազմա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԿՈՅՐԵՐՈՒ ԱԶՔԻՆ ԼՈՅՍ

Երէկ *Յառաջ* հրատարակեց հատուած մը՝ բոլշեվիկ ղեկավար Սարգսեանի մէկ յօդուածէն:

«Ազգահաւաքման դատարկ ու բութ աւելորդաբանութիւն»:

Ազնարգական երկու որակումներ ու հեգնական բնորոշում մը ուրեմն, կը կազմեն բոլշեվիկ հայուն ամբողջ գնահատականը գործին, որ աւելի քան երբեք, օրուան պահանջն է անհրաժեշտ ու կենսական:

«Այդ կ'ըլլար Դաշնակցական գործելակերպ»:

Երբ եւ իցէ, տեսէ՞ք էք բոլշեվիկ հայ մը, որ իր գործին ու խօսքին մէջ յաջողի կտոր մը ինքնատպութեան դնել: Ծնած է կապկելու համար եւ երբ ուզէ ինքզինքէն բան մը ցոյց տալ, կը մատնէ իր պարապութիւնը: Անոր ամէնէն կուռ ու ամրակերտ յարձակումն իսկ Դաշնակցութեան դէմ, իր մէջ կը կրէ հերքումի բոլոր տարրերը եւ իբր փաստ իր տեսակէտին արդարութեանը՝ հակառակորդին առաքինութիւնն է որ կը հաստատէ: Անկե՞ղծ է: երբե՛ք: Պարզապէս անմիտ:

Որովհետեւ եթէ *«այդ՝ (ազգահաւաքման դատարկ ու բութ աւելորդաբանութիւնը) կ'ըլլար Դաշնակցական գործելակերպ»*, եթէ «այդ»է անոր մաքացու մեղքերէն մէկը, ան սիրով կ'ընդունի ամէն քաւութեան: կը բաւէ որ հասնի գործելու իր մեղքը...:

Ջարդէ եւ աքսորէ դարձող Հայուն կենսական պահանջը եթէ ամփոփուիլ էր, Դաշնակցութեան առաջին գործը «այդ» պիտի ըլլար ուրեմն:

Ազգային ցիրուցան բեկորներու պահանջը եթէ հաւաքուիլ է նոյն սահմաններէն ներս, Դաշնակցութեան ամբողջ կորովը ուրեմն, պիտի սպառի այդ մարզին վրայ:

Եւ «այդ՝» Հայութեան պահանջն ու Դաշնակցութեան գործելակերպը չէ միայն: կեանքին իսկ պարտադրութիւնն է:

Ու մենք, այո՛, գիտակցօրէն, *ոճիրը?* կը գործենք քալելու ճամբէն, որ կեանքէն կը մեկնի ու կեանքին կը տանի:

Բոլշեվիկ հայը շատ լաւ գիտէ «այդ»: Բայց հակակերպիլ «այդ» հրամայականին, չէ՞ որ պիտի նշանակէր դրժել ինքզինքը, իր գոյութեանպատճառը:

Չի կրնար հերքել: Ուրեմն կը հեգնէ:

Այդ է իր գերագոյն փաստը: իսկ հոն ուր անձրկի, կռնակը կուտայ սկզբունքի անհաշտութեան:

«Մեզ երբեք չէ զբաղեցուցեր ու չի զբաղեցներ ազգահաւաքման որեւէ գործ»:

Այս մէկը գոնէ դաշնակցական յերիւրանք չէ. այլ ղեկավար բոլշեվիկի խոստովանութիւն՝ գրուած ու տպուած:

Կը մնայ անով բանալ աչքերը անոնց, որ դեռ լոյս կը յուսան բոլշեվիկեան մարած աստղէն:

Մ. ԵՐԻՑԱՆՑ

ՀՍՈՒՆԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՐՏՔԸ

ՇԱՐԺԻ ՀԱՅ ՁՈՀԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

"ՅԱՌԱՋ,,Ի ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

64րդ ցանկ

	Ֆր.
Փրիվայէն	
Օր. Վարդուհի Խաչերեան	22.—
» Ս. Կարապետեան	10.—
Սիմոն Մկրեան	5.—
Գումար	37.—
63րդ ցանկին գումարը	90,574.85
Ընդհ. գումար	90,611.85

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊՐԻՍՍԷԼԷՆ

ԳԱՂԹԱՑԻՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ ԵՒ ԸՆԿԵՐՎԱՐ. ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆԸ

ՊՐԻՍՍԷԼ, 10 Օգոստոս

Ընկերվարութիւնը կը մերժէ հիմնական կերպով օտար տիրապետութեան սկզբունքը՝ գաղթային ժողովուրդներու վրայ։ Ու գաղթային դրութեան ջնջումը՝ նախապայմանն մը կը նկատէ ժողովուրդներու միջազգային համակեցութեան համար։

(Բանաձեւ Միջազգայինի Գ. Համագումարին)

Միջազգային ընկերվարութեան առջեւ դրուած յետ-պատերազմեան գլխաւոր հարցերէն մէկն է գաղթային ժողովուրդներու ազատագրութեան խնդիրը, ո՛չ միայն տեսականօրէն, հապա նաեւ առօրեայ քաղաքականութեան յարուցած դժուարութիւններու տեսակէտէն։ Շատ մը երկիրներու տնտեսական կեանքը սերտօրէն կապուած է եւ նոյնիսկ կախուած գաղթավայրերէ։ Մեծն Բրիտանիան, այսօր կը հանդիսանայ երկիր մը, որուն կեանքը վտանգաւոր չափերով կը դանդաղի, եթէ որոշ գաղթավայրերու տնտեսական և քաղաքական տիրապետութիւնը իր ձեռքէն խուսափի։ Իր ամբողջ տնտեսութիւնն ու ճարտարարուեստական արտադրութիւնը՝ կը հանգչին գաղթավայրերու մէջ, գոնէ տնտեսական ազդեցութեան մը պահպանումին վրայ։

Ու եթէ, շատ մը երկիրներու համար, ըլլան մեծ թէ փոքր, չափազանց պիւրին է ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքը բարձրաձայն ընդունիլ և հանդուրժել անոր իրականացման, եթէ երկիրներ կան որ ուղղակի չեն շահագրգռուած գաղթային խնդիրներով՝ կան ուրիշներ ալ՝ որոնք մեծ պատասխանատուութեան մը առջեւ կը գտնուին, ամէն անգամ որ կը յարուցուի գաղթային հարցը։

Ահա թէ ինչու համար, քաղաքացիական քաջութեան եւ իր սեփական սկզբունքներուն հանդէպ յարգանքի մեծ ապացոյց մը տուաւ՝ Ընկերվր. Բանուորական Միջազգայինի Գ. Համագումարը, զրաղելով այդ ցաւոտ խնդրով եւ առաջարկելով լուծում մը, միաձայնութեամբ քուէարկուած բանաձեւով մը, որ տուեալ պայմաններուն մէջ միակ հնարաւորը կը թուէր։

Այդ եւ միւս բանաձեւերը, նաեւ համագումարի աշխատանքներուն մասին՝ ընդարձակ եւ մանրամասն զեկոյց մը պիտի երեւան Հ. Յ. Դաշնակցութեան պաշտօնաթերթին՝ «Դրօշակ»ի յառաջիկայ համարին մէջ։ Բայց մինչ այդ, աւելորդ չէ անշուշտ, հաւատօտ ակնարկ մը նետել ընդունուած բանաձեւին եւ արտասանուած ճառերուն վրայ, որոնք մանաւանդ կարեւորութիւնն կը ստանան, որովհետեւ, ոչ միայն ցոյց կուտան ընկերվարական սկզբունքներու եւ զաղափարապաշտութեան ուժեղ շեշտ մը, հապա նաեւ կը մնան դրապէս հնարաւոր, իրենց առաջարկած լուծումներուն մէջ, գուրկ աւելորդ խուժանավարութենէ եւ դատարկ բառամոլութենէ։ Ընդունուած բանաձեւը կ'արտայայտէ իրականութեան մեծ ըմբռնում մը եւ անմիջականօրէն գործի անցնելու ստոյգ ժամադրութիւն մը։ Փոխանակ զոհանալու, ինչպէս համայնավարները, յեղափոխական նախապատրաստութիւններով, որոնց դերը անպայման մեծ է, բայց որ առանձին չեն բաւեր ապահովելու ժողովուրդներու երջանկութիւնը, ընկերվարութիւնը, պատերազմէն յետոյ, մեծ ճիգ մը կը փորձէ հաշտեցնելու իր յեղափոխական սկզբունքները՝ դառն եւ դժուար իրականութեան հետ։ Գործելու՝ ամէն գետնի վրայ, ըլլալու համար ամէն տեղ, ծառայելու համար Միջազգային աշխատաւորութեան եւ նոյն ատեն, հաւատարիմ մնալու համար իր դասակարգային բնոյթին եւ իր տեսարանութեան՝ ան անընդհատ, գերազոյն ճիգով մը, կը կռուի երկու ճակատի վրայ, թէ Միջազգային քաղաքնիութեան՝ որուն ամէնէն լուրջ թշնամին է այսօր, թէ հաւասարապէս վնասակար հերձուածին՝ որ կը զոհանայ, ապարդիւն զրզռուքներ յարուցանելով եւ հրահրելով գաղթային ժողովուրդներու ազգայնական կիրքերը։

Չի բաւեր միայն, անընդհատ խարազանել զրաժատիրական և աշխարհակալ պետութիւններու յարձակողական դիրքը գաղթային եւ մանր ժողովուրդներու հանդէպ, հապա պէ՛տք է զրական եւ գործնական միջոցներ առաջարկել, ջնջելու եւ կամ աստիճանաբար մեղմելու համար դրութիւն մը, որ երկար տարիներէ ի վեր, իր բեռին տակ, կը ճնշէ մարդկային միլիոնաւոր բազմութիւններ։ Պէտք է սկզբունքով մերժել ժողովուրդները գաղթավայրերու վերածելու այս ճիգը, զոր մեծ պետութիւնները կը թափեն հետեւողականօրէն, կէս դարէ իվեր։

Համագումարին գաղթային յանձնախումբի տեղեկաբերը Լօրտ Օլիվըր, որ Համսէյ-Մաքտոնալտի դահլիճին մէջ Հընդկաստանի նախարարն էր եւ որ մեծ հեղինակութեամբ վարեց յանձնախումբին աշխատանքները, իր արտասանած կարճ բայց վճռական զեկոյցին մէջ արտայայտեց այս բոլոր մտքերը, թէեւ զուսպ բայց զօրաւոր բառերով։ Այս զաղափարները, արտայայտուած, անզլիացի պետի մը կողմէ, աւելի քան արժէքաւոր էին, որովհետեւ, Մեծն Բրիտանիան այսօր, կը հանդիսանայ մեծագոյն գաղթային պետութիւններէն մէկը, առաջինը՝ եւ հանդիսաւոր այս խոստումները, կուսակցութեան մը անուանով, որ վաղը կրկին, ճակատագրականօրէն պիտի դայ իշխանութեան գլուխ, կը կազմեն գրաւական մը՝ գաղթային ժողովուրդներու ազատագրութեան տեսակէտէն։

Լօրտ-Օլիվըր բացատրեց թէ ինչպէս Մեծն-Բրիտանիոյ կարգ մը խաւերուն մէջ, տակաւին գոյութիւն ունի այն միտքը թէ դրամատիրական կարգը՝ մեծագոյն բարիքն է որ մարդկութեան տրուած է վայելել եւ թէ գաղթային դրութիւնը տեսակ մը երկարաձգումն է՝ գաղթային երկիրներու մէջ, տիրող դրամատիրական դրութեան։ Կռուիլ՝ ամէ՛ն տեղ եւ ամէ՛ն ճակատի վրայ՝ ժողովուրդները գերի մարդոց հօտի մը վերածող այս սկզբունքին դէմ, անցեալին մէջ եղած է եւ ապագային ալ պիտի ըլլայ, միջազգային բանուորութեան նպատակակէտերէն մէկը։

Սկզբունքով ուրեմն, ընկերվարութիւնը ո՛չ միայն դէմ է գաղթային դրութեան, հապա նաեւ զործնական քաղաքական գետնի վրայ կուսակից է անոր բարձման։ Յայտարարել ասիկա՝ իրականին մէջ բաւարար լուծում մը տալ չի նշանակեր այդ կնճռոտ խնդրին։ Սկզբունքով՝ ի հարկէ պարզ կը թուի ընկերվարութեան պարտքը։ Աշխատիլ որ աշխարհակալ պետութիւնները ետ քաշեն դաղթավայրերու իրենց ծովային կամ ցամաքային զօրքերը, հնաբաւոր եղածին չափ արագ, որպէսզի բնիկ ժողովուրդները՝ ձեռք բերեն իրենց ինքնորոշումն ու անկախութիւնը։ Սակայն, յաճախ, այդ սկզբունքը, կը բաղխի մերկ իրականութեան որ երբեմն չի թոյլատրեր սկզբունքներու անմիջական կիրարկումը։ Այսպէս եղէ՛ք կան երկիրներ որոնց ազատագրութիւնը աւելիւս անհրաժեշտութիւն մըն է ու անխուսափելի պահանջ մը, ժողովուրդներ, որ հարկ եղածին չափ չափահաս են ու քաղաքականապէս կազմակերպուած կան նաեւ ուրիշներ որ թէ՛ տնտեսապէս, թէ՛ մտաւորապէս եւ թէ՛ քաղաքականապէս շատ յետամնաց ըլլալով, կրնան խրիլ նոր եւ գուցէ աւելի անգութ բռնութեան մը մէջ։

Ընկերվարութիւնը կը մտանջուի թէ՝ պահանջելով բոլոր գաղթավայրերէն բոլոր օտար ուժերու անմիջական եւ առանց պայմանի քաշուիլը, կ'ենթարկէ որոշ յետամնաց երկիրներ տեղական ու բնիկ քաղքենի դասուն յետադէմ ու խաւարամիտ տիրապետութեան, ակամայ դանդաղեցնելով գաղթային ժողովուրդներու ազատագրութեան ընթացքը։ Թէ որքան ճիշտ է ընկերվարական Միջազգայինի այս տեսակէտը, յետագայ քաղաքական դէպքերը պիտի զան լուսաբանեն։

Միջազգայինի համագումարը այս վերապահումը ընելէ յետոյ, վերապահում՝ որ զրզուած է զըլխաւորապէս, գաղթային ժողովուրդներու շահերէն, կը նկատէ որ իր առաջնակարգ պարտականութիւնն է, ամէն ճակատի վրայ ուժեղ պայքար մղել, արդէն հասուն և չափահաս գաղթային ժողովուրդներու անկախութեան իրաւունքին ի նպաստ։

Ան միաձայնութեամբ կը բողոքէ բրիտանական աշխարհակալութեան ոտնձգութիւններուն դէմ՝ Եգիպտոսի անկախութեան իրաւունքին հանդէպ։ Կը պահանջէ որ Մեծն-Բրիտանիան վերջնականօրէն ճանչնայ եւ յարգէ եգիպտական պետութեան բացարձակ անկախութիւնը։ Միւս կողմէ սակայն, նկատի առնելով Սուէզի ջրանցքին բացառիկ դիրքն ու կարեւորութիւնը, կը կարծէ որ պէտք է ջրանցքը ենթարկել Միջազգային մարմնի մը հակակշռին, Օրինակ Ազգերու Դաշնակցութեան։

Միջազգայինի համագումարը՝ նոյն խստութեամբ կը պահանջէ նաեւ ինքնորոշման իրաւունք Հնդկաստանի համար։ Կը կարծէ որ ժամանակը եկած է արդէն՝ ազատ թողելու այդ ընդարձակ երկիրը որ վարէ իր ճակատագիրը։ Անցնելով անգլիական գաղթավայրերէն ֆրանսական գաղթային շրջաններուն, համագումարը կը կարծէ որ Մարոքը, Ալճերիան եւ Թունուզը պէտք է աստիճանաբար դարձնել՝ անկախ պետութիւններ, վարժեցնելով բնիկները ինքնավարութեան։ Վերջապէս ամէ՛ն ուր որ անմիջական վտանգ մը չսպառնար՝ բնիկ քաղքենի դասուն կողմէ աշխատաւոր ժողովուրդին հանդէպ՝ Միջազգայինը պիտի աշխատի չնչել օտար տիրապետութիւնը։

Դժբախտաբար հնարաւոր չէ տալ՝ գաղթային խնդրի շուրջ Միջազգայինի Գ. համագումարին քուէարկած բանաձեւին ամբողջական թարգմանութիւնը։ Ան խմբագրուած է մեծ եւ հեռատես գիտութեամբ մը ու պրեթէ կը սպառէ ամբողջ հարցը։ Սկսելով Հինաստանէն որ կը հաւարուի կիսագաղթային պետութիւն մը եւ վերջացնելով՝ Կեդրոնական Ամերիկայով, բոլոր առկախ խնդիրներուն վրայ, համագումարը ընկերվարական տեսաբանութեան լոյսը պտտցուցած է՝ մեծ յստակութեամբ մը։ Ապացոյցը՝ այն խանդավառ ընդունելութիւնը զոր վերապահած էին բանաձեւին՝ զունաւոր պատգամաւորները՝ որոնցմէ մէկը Սթէֆանի (Մատակասքար) համագումարին խանդավառ համակրութեան առարկան դարձաւ։

Միջազգային ընկերվարութիւնը՝ աստիճանաբար իր ազդեցութիւնը կը տարածէ մարդկային կեանքի բոլոր մարզերուն մէջ։ Մենք չէ՛ որ պիտի խուսափինք այդ ազդեցութենէն։

ՎԱՉԳԻՆ ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ

Կարդացէք եւ Տարածեցէք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԹՐՔԱԿԱՆ ՆՈՐ ԽԱՂԵՐ
ՔԻՒՐՏԵՐԸ ՀՐԱՊՈՒՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

(ՄԵՐ ՓԻԼԻՊՍ ԱՇԽԱՏԱԿՑԷՆ)

Շարունակենք փաստաթուղթերու հրատարակութիւնը.—

«ՊԱՅԱԶԻՏ ՆԱՀԱՆ ԷՖԻ ԱՂԲԸ

Ասով երբորդ նամակն է որ կը գրեմ։ Միայն Աստուած գիտէ թէ ձեր անձնասուութեանց ընդունելուն հաւար որքան աշխատած եմ։ Փա՛ռք Աստուծոյ, փափաքիս արժանացայ եւ ձեր անձնասուութեան համար հեռագրով հրաման տրուեցաւ կուսակալութեան։ Այս խնդրին համար շաբաթէ մը ի վեր, Պայազիտ եկած է կուսակալ Միւրէյեա պէյ եւ հիւր է ծառայականիս տունը։ Կուսակալը յարգելի անձնաւորութիւն մըն է, որ ժողովուրդին ցաւերովը կը հետաքրքրուի եւ անոր յանցանքներուն չնայելով միշտ կ'աշխատի անոր բարօրութիւնն ու հանդիստը ապահովելու։ Բնաւ պատշաճ չեմ գտներ, որ տգէտ ժողովուրդին հետ թշուառ կեանք մը անցուցնէք եւ այս ձեւով տուժէք։ Ատոր համար պատուոյս վրայ խօսք կուտամ ձեզի, որ երբ հոս վերադառնաք եւ կուսակալին հետ տեսնուիք, ձեր ուզած տեղը պիտի կրնաք պաշտօնավարել՝ ձեր նախկին պաշտօնով։ Սա՛լ աւելցնեմ թէ այս մասին հրատարակուած օրէնքը թէեւ բաւարար չափով բացորոշ չէ, սակայն գործավարներու խորհուրդը՝ ծանկագիր հրամանով լայն իրաւասութիւն տուած է կուսակալ պէյին՝ ներելու ոեւէ մարդու, որքան ծանր յանցանք ալ գործած ըլլայ անիկա։ Այս կէտը նոյնութեամբ թերթերուն մէջ հրատարակել յարմար չէ տեսնուած, նկատի առնելով օտարները։ Թերթերուն եւս յորդորիր։ Վախցուելիք ոեւէ կէտ չէ մնացած։ Ամէն պարագայի մէջ կը խնդրեմ որ այսօր վաղը քաղաք գաս եւ քանի՛ կուսակալ պէյը հոս է, հետը տեսնուիս, օր առաջ տգէտ ժողովուրդին առաջնորդ եղիր եւ խօսքդ մտիկ ընող ընկերներդ ալ միասին բեր։ Բնականաբար դուք խրատի պէտք չունիք. ուստի, աւելորդ բացատրութիւններ տալու պէտք չեմ զգար։ Դարձեալ ժամնաւոր բարեւներ կ'ընեմ եւ չորս աչքով ձեզի կը սպասեմ։

Պայազիտ, 12 փետր. 1928

Լօրտ զտէ Իսլրահիմ Հադգը

ԵՂԲԱՅՐՍ ՆԱՀԱՆ ՊԷՑ.

Մեր եղբայրական անկեղծ սիրոյն վրայ հիմնուած, պիտի խնդրէի որ անմիջապէս գաս։ Ընդհանուր ներման օրէնքը քեզի եւ իպրահիմ աղայի համար գրուած օրէնք մըն է։ Ձեր կարողութիւնը գնահատելուս համար կը զարմանամ թէ ինչո՞ւ կը փնտռէք մարդ մը, որ աւելի բացատրութիւններ տայ այս մասին։ Յարգալիր բարեւներ։ Ձեր ժամանակին կը սպասենք բոլորս ալ։

Թղթատար. Հեռագրական մասնէն

ԽԱԼԻԼ

* * *

ԼՕՐՏ ՉԱՏԷ ԻՊՐԱՀԻՄ ԷՖԷՆԴԻ ՊԱՅԱԶԻՏ

Ստացայ ձեր 21 փետր. 1928 թուակիր նամակը, զոր ղրկած էիք կիւլլեր գիւղացի Մէմիի ձեռքով։ Ձեզմէ ուրիշ նամակ չեմ առած։ Կը գրէք թէ մեր անձնատուութեան եւ ներումի մասին շատ աշխատած եւ յաջողած էք։ Շատ անաբար ձեր խիղճը մղած է ձեզ այդպիսի ձեռնարկեցինք փախչիլ՝ պարզապէս մեր հոգիները խաղադրութեան նետած ինգիստը ճասցնելու եւ միանգամընդմիշտ փրկուելու համար եղերական տառապանքէն, խղճի չարչարանքներէն եւ ճագար տեսակ կեղեքումներէն։ փա՛ռք Աստուծոյ ձգեցին եւ պատմութիւնը կը սկսի։ Ձեր նպատակը մեզ ազատելն էր։ Ձեր նպատակը մեզ ազատելն էր։ Ձեր նպատակը մեզ ազատելն էր

Ա. ՄԱՍՍ

I

«ՄՈՒԽԱՐ»

(ՀԵՌԱԽՈՍ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆ)

Ցոհ Կոմիտասի փողոցում էր։ Ամառային տաք ցերեկ էր։ Ամառանոցներ գնացած ընտանիքների տները դատարկ էին։ Ամառանոցներում էին նաև ընտանիքների ծառաները։ Ամառանոցներում էին նաև ընտանիքների շները։ Ամառանոցներում էին նաև ընտանիքների կատուները։ Ամառանոցներում էին նաև ընտանիքների թռչունները։ Ամառանոցներում էին նաև ընտանիքների ձկները։ Ամառանոցներում էին նաև ընտանիքների ամեն ինչը։ Ամառանոցներում էին նաև ընտանիքների ամեն ինչի հիշողությունները։

Ցոհ Կոմիտասի փողոցում մնացել էին միայն տները։ Տները դատարկ էին։ Տները լուռ էին։ Տները մենակ էին։ Տները տխուր էին։ Տները կարոտում էին։ Տները սպասում էին։ Տները չգիտեին, թե ինչ են սպասում։ Տները չգիտեին, թե երբ են սպասում։ Տները չգիտեին, թե արդյոք սպասելու են։ Տները չգիտեին, թե արդյոք ինչ-որ բան կամ ինչ-որ մեկը կվերադառնա։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կվերադառնա։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կա վերադարձ։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կա սպասելու իմաստ։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կա իմաստ։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կա։ Տները չգիտեին, թե արդյոք։ Տները չգիտեին, թե։ Տները չգիտեին։ Տները։

Ցոհ Կոմիտասի փողոցում մնացել էին միայն տները։ Տները դատարկ էին։ Տները լուռ էին։ Տները մենակ էին։ Տները տխուր էին։ Տները կարոտում էին։ Տները սպասում էին։ Տները չգիտեին, թե ինչ են սպասում։ Տները չգիտեին, թե երբ են սպասում։ Տները չգիտեին, թե արդյոք սպասելու են։ Տները չգիտեին, թե արդյոք ինչ-որ բան կամ ինչ-որ մեկը կվերադառնա։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կվերադառնա։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կա վերադարձ։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կա սպասելու իմաստ։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կա իմաստ։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կա։ Տները չգիտեին, թե արդյոք։ Տները չգիտեին, թե։ Տները չգիտեին։ Տները։

Ցոհ Կոմիտասի փողոցում մնացել էին միայն տները։ Տները դատարկ էին։ Տները լուռ էին։ Տները մենակ էին։ Տները տխուր էին։ Տները կարոտում էին։ Տները սպասում էին։ Տները չգիտեին, թե ինչ են սպասում։ Տները չգիտեին, թե երբ են սպասում։ Տները չգիտեին, թե արդյոք սպասելու են։ Տները չգիտեին, թե արդյոք ինչ-որ բան կամ ինչ-որ մեկը կվերադառնա։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կվերադառնա։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կա վերադարձ։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կա սպասելու իմաստ։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կա իմաստ։ Տները չգիտեին, թե արդյոք կա։ Տները չգիտեին, թե արդյոք։ Տները չգիտեին, թե։ Տները չգիտեին։ Տները։

Թիւ գինուորներ գտնել, օգտուելով Մերձաւոր Արեւելքի մէջ տիրող հակեւրոպական հոսանքէն։

⁂ Արաբական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Էմիր Ապտուլլահ պահանջած է որ հրաժարի վարչապետ Խալիտ փաշան, քանի որ ժողովուրդը դժգոհ է։ Կացութիւնը տագնապալի կը համարուի մայրաքաղաքին՝ Ամմանի մէջ։ Կ'ըսուի թէ բնակիչները կը մերժեն ընդունիլ Անգլիոյ հետ կնքուած վերջին դաշնագիրը եւ ազատ խորհրդարան մը կը պահանջեն։

⁂ Ատէնէն կը հեռագրեն թէ անգլիական հոգատարութեան հիւսիսային արեւելեան շրջանին մէջ, Սաքալօ ցեղախումբը բազմաթիւ ուրիշ ոազմիկներու հետ յարձակեցաւ Զէյտի ըմբոստ ցեղախումբին դէմ։ Այս վերջինը բացէ ի բաց ապստամբած է բրիտանական հոգատարութեան դէմ։

Արհաւական մը կը խարխծուի

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ հարիւր հանրապետական ցուցարարներ խորտակեցին Սելանիկի Մաժէսթիք պանդոկին դուռները եւ ապակիները, քարեր տեղացնելով։ Այս հիւրանոցը իջած էր նախկին նախարար Ցալտարիս, որ պետն է արքայական կուսակցութեան եւ տնօրէնը՝ արքայական թերթի մը։

⁂ Արքայական վարիչներէն Սթրայթ, Մէրքուրիս եւ Տէմարտիս վէնիզէլոսի ներկայանալով, ինքնատիպ ծրագիր մը ներկայացուցին, ընտրական խայտառակութեանց առոյգը առնելու համար։ Բացատրելով թէ ներկայ պայմաններուն մէջ շատեր կրնան քանի մը անգամ քուէ տալ կղզի անուններով, պահանջեցին որ իւրաքանչիւր քուէարկող իր ցուցամատը թաթիէ քիմիական բաղադրութեան մը մէջ, այնպէս որ հետքը վրան մնայ երկու-երեք օր։ Վէնիզէլոս առարկութիւն չբրաւ, բայց բուռն բողոքներ կը տեղան։ Մասնագէտներու յանձախումբ մը կազմուած է, գործածուելիք ներկը որոշելու համար։ Վարչապետը հաւանեցաւ նաեւ որ յանձնաժողով մը կազմուի ընտրութիւններէն յետոյ, վերաքննելու համար քուէարկութեան բոլոր ցանկերը։

Դէպի ովկիանային վրայ

Պաղտատէն հետեւեալ ժանրամասնութիւնները կը հաղորդեն դէպքի մը մասին, որ տեղի ունեցած է Օգոստոս 10ին։

Ինքնաշարժ կարաւան մը կը բռնուի Սուրիոյ սահմանէն 15 քիլոմեթր հեռու, դարանի կեցած աւազակներու կողմէ։ Այս վերջինները կրակելով, կը սպանեն մէկ հոգի եւ կը վիրաւորեն երկու հոգի։ Ցետոյ կը փախչին, միասին տանելով ինքնաշարժն ու սուրհանդակը։

Երկրորդ ինքնաշարժ մը կուգար ետեւէն, լեցուն՝ ճամբորդներով։ Վարիչը արթուն գտնուելով, երկար պտոյտ մը կատարեց անապատին մէջ եւ ողջ առողջ կայան հասցուց իր ճամբորդները։ Ցետոյ լուր տրուեցաւ ոստիկանութեան, որ սկսաւ հետապնդել։

Եանեաի աւազակները

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ ազատ արձակուած է նաեւ լեռը տարուած երեսփոխանական թեկնածուներէն Մելաս։

Նախապէս արձակուած կալանաւորը, Միլոնաս, աւազակներուն վստահութիւնը վայելող գիւղացիի մը հետ, եանեայէն 25 մղոն հեռու տեղ մը առաջնորդուեցաւ ուրբաթ օր, ինքնաշարժով, ուր կը սպասէին Քումպի եղբայրները, որոնք աւազակներուն պետերն են։ Ան հոն վճարեց վեց միլիոն տրախմի, երկար սակարկութենէ յետոյ հազիւ 800,000 տրախմի զեղչել տալով։ Աւազակները խոստացան Մելասը ազատ արձակել շաբաթ օր։ Իրենց սովորութեան համաձայն, 2000 տրախմի վերաղարձուցին Միլոնասին եւ 4000 տրախմի վճարեցին գիւղացիին, իսկ 750 տրախմի՝ ինքնաշարժի վարիչին, զանազան բարեմաղթութիւններով։ Ցետոյ համբուրուեցան Միլոնասի հետ, դրամները լեցուցին պայուսակներու մէջ եւ չուեցին դէպի լեռները։

Մելաս արձակուեցաւ շաբաթ իրիկուն, եւ որոշուած կայանը հասաւ բոլորովին ուժասպառ, տասը ժամ քալելէ յետոյ։ Կը պատմէ թէ աւազակները անգթօրէն վարուեցան իրեն հետ, ձեռքերը եւ ոտքերը կապեցին չորս օր, յաճախ սպառնալով սպաննել, ծեծեցին, թքին երեսը եւ ենթարկեցին ուրիշ նուաստացուցիչներու։ Իր կարծիքով, պիտի սպաննուէր, եթէ աւազակները նամակ ստացած չըլլային անձանօթ աղբիւրէ մը, որովհետեւ փրկանքի վճարման յապաղումէն կ'ենթադրէին թէ հետապնդումներ սկսած են իրենց դէմ։ Մելաս եանեա հասաւ բոլորովին ուժաթափ, սկսաւ զառանցել եւ անկողին ինկաւ։ Երրորդ կալանաւորը, փաստաբան կերաս ազատ արձակուեցաւ առանց փրկանքի։

Երկու գերիներուն ազատումէն անմիջապէս յետոյ, բազմաթիւ գինուորներու եւ ոստիկան-գինուորներու ջոկատներ թափեցան եպիրոսի լեռները, աւազակները ձերբակալելու համար։ Մելաս 17 հոգի կը հաշուէ աւազակախումբին անդամները։

700,000 տոլար օդային արշաւի մը համար

Ամերիկացի օդանաւորդ Պըրտ դէպի հարաւային բեւեռ պիտի արշաւէ յառաջիկայ սեպտեմբեր 10ին։ Այս առթիւ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին։ Հարիւրապետ Լօփիթալ, մարաջախտ Ֆոշի թիկնապահը, յայտարարեց թէ օդանաւորդը 700,000 տոլար ըրամ եւ պիտոյքներ պիտի ունենայ իր տրամադրութեան տակ։ Արդէն հաւաքուած է 500,000 տոլար, իսկ 200,000 ալ խոստացուած։ Արշաւախումբին խարիսխ-նաւը Նիւ-Եորքէն ճամբայ պիտի ելլէ օգոստոս 20ին, դէպի Նոր Զելանտա, ուր Պրըտի խումբը պիտի միանայ սեպտեմբերին։ Ցետոյ երկու խումբերը դէպի հարաւային բեւեռ պիտի արշաւեն իբրեւ մէկ մարմին։

Խրուաբներէրը միշտ անհաշտ

Խրուաթ կուսակցութիւնը Ռատիչի տեղ վարիչ նշանակեց Վլատկօ Մաչէքը, որ դեր-նախագահն էր։

Պելկրատի խորհրդարանին մասնակցելու համար, Խրուաթները կը պահանջեն 1. Չէզոք կառավարութիւն մը կազմել. 2. Նոր ընտրութիւններ կատարել. 3. կատարեալ ազատութիւն տալ ընտրութեանց համար։ Ասկէ զատ, անոնք չեն ուզեր ճանչնալ Իտալիոյ հետ կնքուած դաշնագիրը (Նէթունօ), ոչ ալ Պելկրատի կիսատ խորհրդարանին կողմէ տրուած ո՛ր եւ է որոշում։

ՀՐԱՏ. Շ. Ց. Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Կ. Կ-Ի
«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»Ը
Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ
ԳԻՆ՝ 3 ՏՈԼԱՐ
«Յառաջ»ի եւ «Navarre» տպարանի մօտ գտնուած գիրքերը սպառած ըլլալով, փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ ապսպանքներու համար դիմել՝ Hairenik Press, 13-15 Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.).

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
կազմակերպուած Մարսէյլի բարձր Հայքի երիտ. միութեան կողմէ
Այս կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 1ին. 62 Chalet de la Pomme. La Pomme
կը խօսի՝ Պ. Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
Մուտքը ազատ է

ՇՐՋ. ԸՆԴՀ. ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ
կազմակերպուած Վիլլնիւ Շ. Մ. Ը. Մ-ի մասնաճիւղին կողմէ
Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Փոնտէվէքի մարզադաշտին մէջ
Ողիմպիական խաղերէ վերջ տեղի կ'ունենայ բաժակի մրցում (Ֆութպոլ)։ Մրանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։
ԾԱՆՕԹ.— Վիլլնիւի մօտաւոր շրջաններէն ողիմպիական խաղերուն եւ բաժակի մրցման մասնակցիլ փափաքող բոլոր խումբերը կամ անհատները պէտք է մինչեւ այս Հինգշաբթի տեղեկացնեն Mardig Papazian*ի*, Etablissements H. Pellet, Vienne, Isère.
Վիլլնիւէն հեռու գտնուող խումբերէն կը խնդրուի որ անձրեւոտ օդի պարագային չգան։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
Այս շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին Էմիլ Զոլայի Թատերասրահին մէջ
Դերասանները՝ Ց. ՋԱՐԻՖԵԱՆ եւ Մ. ՄԱՐՈՒՓԵԱՆ ժամանակագրութեամբ տեղական ուժերու կը ներկայացնեն՝
ՈՃԱՐԱԳՈՐԾԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ կամ ՔՈՐՐԱՏՕ
ԳԻՆԵՐԸ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Հ. Յ. Դ.
Պելվիլի *ենթակոմիտէի վիճաբանական ժողովը՝ այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, «Ռոստոմ» գրադարանի սրահը։ Նիւթ՝ Ի՞նչ պէտք է ընել այլասերման վտանգին դէմ։*
Լիոնի *վրէժ խումբի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. Դրադարանը։ Ներկայանալ անդաւաճանորէն։*
Մարսէյլի *Ռոստոմ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Աբմէն-Գարօ, Գէորգ-Զաւուշ, Քեռի, Զարդարեան եւ Քրիս խումբերը, այսօր Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին, 63 Rue de la Républiqueի սրահին մէջ։*
Մարսէյլի *ներկայացուցչական ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին, 63* Rue de la Républiqueի *սրահին մէջ։*

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ
Ս Տ. Ա Ն Ֆ
Թաքումեան, Գ. Շ.— 150։
Սէթիֆ, Լ. Ի.—151։ Գրկեցինք։
Մարսէյլ, Լ. Ճ.— 10։
Միլան, Գործ.— 45 լիրէթ 90։
Վիէն, Հ. Ո.— 460։
Սէն Շամոն, Կ. Մ.— 5։
Փոկոյէն, Յ. Տ.— 100։
Պոլէն, Ռ. Գ.— 89.60։
Մէրինեաք, Ա. Գ.— 35։
Թալիէս Ա. Գ.— 35։ Սկսանք ղրկել։

ՓԱՐԻԶի մեքենագէտներու միութենէն կը խնդրուի իրենց հասցէն յայտնել Պ. Մ. Գոնիալեանի, Romagne s/Montfaucon, Meuse.

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
«ՅԱՌԱՋ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼ Է
ՆՈՒՊԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
191 Cours Lafayette, Lyon.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ
— կը փնտռուի էյպէզցի ցածկոզ Աբիկեան որ 15 տարիէ իվեր փարիզ կը բնակի։ Իմացնել իր հասցէն ցածկոզ թամագործեանի, 20 Rue Traversière, Billancourt, Seine.

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
փարիզի Զ. ե. Ո. Լսարանական յանձնախումբի դաշտահանդէսը՝ 26 Օգոստ. կիրակի Ռոպէնսոնի մէջ։ կը խնդրուի նկատի առնել այդ թուականը։
Մանրամասնութիւնները մասնաւոր յայտագրով։

Ատաճեաբոյժ Յ. ՊՈՒՐՆԱԶԵԱՆ կը ծանուցանէ թէ՝ ընդլիա մեկնած ըլլալով, իր յաձախորդները կ'ընդունի Սեպտ. 1էն սկսեալ։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներական հիւանդութիւնները (Ֆրանկախտ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լաբօռատորիա։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
E. STEFIKI
վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն։
106 Ave. Kléber, Paris (16e)
Շեն. Passy 72.56
ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները։
կ'ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ շաբաթ) կէսօրէ ժամը 4—7.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՏՔՐ եւ ՏՆօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԻՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր 9-1

ԹԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՍՈՒՐՃԻ
26 Rue Trévise: մէթրօ՝ Cadet Tél. Provence 38.63

24, RUE ST. LAZA
PARIS (
ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
VAHRAM DJÉNAZIAN
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՍԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՅԿ. ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒՏՐ.
1bis Rue Hautefeuille, PARIS (6e). Սէն-Միշէլի մէթրոյին
MAISON TOSSOUNIAN
Մասնաճիւղն է Ալեքսանդրիոյ (Եգիպտոս) համանուն տունին, եան եւ եւրոպական լաւագոյն նպարեղէններ անմրցելի ժամանակ Եգիպտական եւ կեսարական ապուխտ, պուլկարական քաշկավալ, քայի ձերմակ պանիր, պուլսական չիրոզ, Յունաստանի ձիթապտղէ, Մարսիլիայի պամբա, Դամասկոսի վէստիլ եւ ընկոյզ, Հալէպոյ եւ մանաւանդ անդրարեւելեան ֆիլաւցյու անունով Բրինձ։ Մասնաւոր զարդն է այս տունին, եւ դեռ քաղցմաթիւ ուրիշ ղէններ, եւայլն, եւայլն, եւայլն։
Մատակարար մայրե՛ր, դուք որ բծախնդիր էք ձեր խոհանոցին ու կը դուրգուրաք ձեր ամուսիններուն քսակին վրայ, եկէ՛ք Մ. ՋՕՆ ԹՕՍՈՒՆԵԱՆԸ ձեր փնտռածն է։

Ուշադրութի՛ւն
ՍԵՒՈՒՆԻ ԳՐԱՏԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՄԵՐ ՀԻՆ ՊԱՅՄԱՆՆ
ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ Կ'ԻՄԱՑՆԵՆ
50 ՖՐԱՆԿԷ ՎԵՐ ԱՊՍՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՐԻՒՐԻՆ 10
Աշբք Գաբիպ 7, ինքնուսուցիչ գրուցատրութ 7, 10, երգարան 3. 5, 12.50, 25, 30, երազահան 5, երկու խուլեր 2, Հարիւրապետ Ֆօքլիքօ 20, կարմիր ժ Աբշին մալ ալան 4, Լուսաբեր ընթերցարան Ա. Բ. Դ ներ 8, 10, 12, 14, լեռան ոգին 15, վանականին սէրը 5, ըսկի եռանկիւնը (312 էջ) 25, Աղջկան մը յիշատ (տքթ. փաշայեան) 7.50, Արսէն Լիւբէն 9, Շերլոք Հոլմ քահանը 3, ջերմամիզութիւն 3, սիրոյ խորանին ադեղ սաթեր այբենարան 5, նոր մանկապարտէզ 6։
Ինչպէս նաեւ ամէն ուզուած գիրք։ Պահանջեցէ՛ք էջնոց նոր գրացուցակը որ լեցուն է ձեր ուզածներով դատելի գիներով։
Դիմել՝ Madame SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-neaux (Seine).

ԲԺՇԿԱ-ՎԻՐԱԲԻԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲ
ՏՕՔԹ. ՍԷԹԵԱՆ
38, Ave. St. Ouen PARIS (18me) Tél. MARCADE
Ընդհանուր հիւանդութիւններ սեռամիզային, վէներական, թոքի, կանանց հիւանդութիւններ. վիրաբուժական դարմանութիւն, էլեկտրադարմանում։
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ Ակռայի դարմանում, քաշել 10 արուեստական ճերմակ ակռայ 20 ֆրանք, ոսկի քորոնի ֆրանքէն սկսեալ։
ԱՄԷՆ ՕՐ ՈՒ ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՑ Է

ՄՈՒՇՏԱԿ H. KIRMIZIAN FOURR
280 Rue St. Honoré, PARIS (1er)
Ն Ե Ր Ա Ծ Ո Ի Մ Ա Ր Ք Ս Ա Մ Ո Ւ
Մասնաւոր atelier *ուր կը կարուին քան վերջին նորաթեանց, մեծ խնամքով եւ նուրբ ճաշակով ամէն տեսակ մորթէ մանթոներ, էշառփներ, եւայլն։*
Բարեփոխումներ (transformation) *եւ նորոգումներ։*
Մէթրօ՝ Palais Royal, Tuileries, Pyramydes

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԻՏ
Կը զբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքային եւ պետական դատերով։ Կը տանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արկածներու վարձակալութեան վերաբերեալ դատական գործեր, ինչպէս ապահովագրական վէճեր։ Կը խմբագրէ ամէն տեսակ actes de vente et nantissement de fonds de commerce, constitution et dissolution de sociétés). Յիշանաշխատակութիւն ուզողներու համար կատարէ վարչական ձեւակերպութիւնները լաւագոյն պայմաններու։
ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 9.30-12 և ժամադրութ
13 Rue Béranger, Métro République, Tél. Archives

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48 Rue Montmartre (*Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջին*
Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը հաստատ կը խնամէ ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԱՆԱՆՑ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐ հիւանդութիւնները։
Tél. Central 73-38 Métro: Sentier կամ
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30—8 բակի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐԸ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

16 AOUT 1928

Տ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 726 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ՍՈՒՏՆ ՈՒ ԻՐԱՒԸ

Աշխատանքները կը շարունակուին Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայ գաղթականներու տեղաւորման համար։

«Յառաջ»ը լայնօրէն եւ օրը օրին հրատարակած է այդ նպատակին վերաբերող տեղեկութիւնները ու ծրագիրները. այնպէս որ, աւելորդ կը գտնենք մանրամասնութեանց մէջ մտնել։ Բաւական է ըսենք, երկու խօսքով, թէ առաջադրուած է տեղաւորել, հողի եւ գործի կապել 40,000 գաղթականներ, զանոնք ազատելով կառավարութեանց թշուառ եւ վատառողջ պայմաններէն։

Այս ծրագրին առթիւ պարբերաբար լուրեր կը հրատարակուին օտար թերթերու մէջ ալ, եւ միշտ այն տպաւորութիւնը գոյանայ թէ դուրսէն հայ գաղթականներ կը տարուին կամ պիտի տարուին եւ Սուրիա պիտի հաստատուին։

Այսպիսի շփոթութիւն մը պատճառած էր վերջերս ամերիկեան թերթ մը, ծանուցանելով թէ Ազգերու Դաշնակցութեան տուկ յանձնախումբը «որոշած է 40,000 հայ գաղթական տեղաւորել Սուրիոյ մէջ»։

Կրկնենք անգամ մըն ալ,— հարցը կը վերաբերի արդէն Սուրիա եւ Լիբանան հաստատուած գաղթականներու։ Ծրագիրը կը նախատեսէ 40,000 հոգի, իսկ մինչեւ հիմա տեղաւորուած են քանի մը հարիւր ընտանիք։ Աշխատանքները դանդաղ կը տարուին համաձայն տրամադրելի գումարին, որ կը գտնուի մեծ դժուարութեամբ, հանգանակութեամբ, եւ գրեթէ բոլորովին օտարներու կողմէ։

Այս մասին վերջին լուրը այն է թէ՝ Դամասկոսի մէջ ալ արտաւար տարածութեամբ հող մը պիտի գնուի, 150 հայ տանիքներ տեղաւորելու համար, միշտ կաթոլիկներէն առնելով։

Ինչպէս կը տեսնէք, արտասովոր բան մը չկայ. բայց անդադար լուրտուներ եւ թշնամի բերաններ ուրիշ ձեւ կուտան բոլորին։

Այդ կարգի այլանդակ հէքեաթ մըն ալ կը պատմէ Հալէպի «Ազգ» լրագիրը, հաղորդելով թէ Դամասկոս հասեր է Ազգերու Դաշնակցութեան պատուիրակը, հարիւր յիսուն հազար նոր գաղթականներ տեղաւորելու պաշտօնով։ Ու կ'աւելցնէ.

— «կարծես չէին բաւեր մինչեւ հիմա Սուրիոյ գլխուն եկած եղեռները, — հրդեհ, կործանում, մարախ եւայլն, հիմակ ալ շատ մը մեծ աղէտի մը, հայկական նոր գաղթականութեան զետեղման ցաւը մէջտեղ կը նետուի»։

«Ազգը» Հալէպ կը հրատարակուի, բայց երեւի խմբագիրը նոպ կամ Սդերդ կը բնակի։ Եւ անշուշտ Համիտի կամ Իթհատի օրերէն մնացած յիշատակարան մըն է։ Այլապէս, քն իրեն թոյլ չպիտի տար հարիւր յիսուն հայ ընտանիքի դաւորումը — կայաններէն, ոչ թէ դուրսէն — ներկայացնել եւ հարիւր յիսուն հազար նոր գաղթականի փոխադրութիւն։

Այս այլանդակութիւնները պարզելէ յետոյ, պարտականութիւն կը սեպենք նորէն դիտել տալ թէ՝ մեր պաշտօնական գործիները երբեք պահանջուած չեն հետեւիր տեղաւորման հարցին։

Մինչեւ անգամ Սուրիոյ մէջ աւելի շատ անհատներ է որ գրաղին այդ փափուկ աշխատանքով։

Օրուան հոգ է դարձեր Կիլիկիոյ կաթողիկոսին եւ Երուզէմի պատրիարքին իրաւասութեանց վէճը, թերթերու եւ տոմներու մէջ։ Իսկ այս խնդիրը, 40,000 գաղթականներու դաւորման ծրագիրը, սովորական լուրերու պէս կը կարդան կ'անցնին։ Միջոց անգամ չեն գտած, տեղական թերթերը աբաններու եւ արտառոց բան - բաներ դադրեցնելու համար։

Արտասահմանի մէջ ալ, աւելի մխիթարական չէ պատկերը։ ներու Դաշնակցութեան աշխատանքներն ու տեղեկագիրները հրատարակուին թերթերու մէջ, ինչպէս եւ միջազգային նգանակութեան հաշիւներ։ Մարդիկ այս բոլորը կը կարդան կ'անցնին, առանց ո՛ր եւ է պարտականութիւն զգալու։ Օտարը կ'աշխատին, որո՞ւ հոգ։ Եւ բարեգործականն ալ պիտի է երբեմն, պայմանաւոր...

Իրողութիւն է որ ինչքան շատ ըլլայ տրամադրելի գումարը, այնքան շուտ պիտի լրանայ տեղաւորումը, այսինքն նկագին հարցանքի մը փրկութիւնը՝ կայաններու, վրանու եւ փողոցներու տառապանքէն եւ մոլութիւններէն։ Ամէն ընտանիքներ պիտի կապուին հողին ու ջուրին։ Արդար տակի՝ զոյգ մը լծկանով,—այո՛, օտար հողի վրայ, բայց ճատ։ Ամերիկայի մէջ եկեղեցիներ կը գնուին կամ կը շինուին պիսի գումարներով, որոնք պիտի բաւէին նոր «Հայկաշէն»ու հիմը դնելու։

Ո՞վ կը մտածէ, երբ չկայ ազգային կեդրոնական գլուխ մը, հոգեւոր գլուխները անվերջ կը վիճին, քաղաքներու եւ ներու բաշխումը ճշդելու համար։

Այս բիւզանդական վէճերը քրքրած ատեն, չեն մոռնար ել տալ թէ մարդորսութիւնը կը սպառնայ աւերներ գործել, ր կրօնաւորներու ձեռքով։

Նո՞ր բարի լոյս։ Այդպիսի վէճերը չէի՞ն որ խրամատ բացին արանուանութիւններու բաժնեցին հալածական ժողովուրդ

Իսկ հիմա որ կը յաւակնինք հասունցած ըլլալ, նորէն »ներու հոգեբանութեամբ կը քալենք, փոխանակ իրական աստանի լծուելու։

Ե՛րբ ձեռք պիտի քաշենք «վհհափաո»ներէն եւ «Ամենաիւ»ներէն, որպէս զի կարենանք շիտակ տեսնել եւ ամուր ել։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄՒՇՏ ՆՈՅՆ ԿԵՂԾԻՔԸ

Հայրենիք խմբագրականի մը մէջ վերլուծելով Անդրկովկասի վարչական անարդար բաժանումը, դիտել կուտայ (29 Յուլիս).

— «Խորհրդային կառավարութիւնը ինքն ալ անշուշտ շատ լաւ կը հասկնայ, թէ բոլորովին անարդար եւ անդոհացուցիչ է վարչական այն բաժանումը, որ տեղի է ունեցած Անդրկովկասի մէջ եւ որով շարք մը անվիճելիօրէն հայկական գաւառներ, փոխանակ Հայաստանին կցուելու, բռնի կերպով կցուած են Ատրպէյճանին եւ Վրաստանին։

Եթէ բոլշեւիկներու համար տնտեսական կապը իրապէս վճռող դեր կատարէր իրենց ըրած կամ նուիրագործած վարչական բաժանումներուն մէջ, ինչպէս որ կ'ուզեն հաւատացնել, այն ատեն դէմ Նախիջեւանը անջատուած պիտի չըլլար Հայաստանէն, որ այնքան սերտօրէն կապուած է այդ գաւառին հետ եւ այնքան մօտ է անոր, եւ ընդհակառակը միացուած պիտի չըլլար Ատրպէյճանին, որ աշխարհագրօրէն իսկ ի սպառ կտրուած է այդ գաւառէն։

Այս մէկ հատիկ աղաղակող փաստն իսկ բաւական է ցոյց տալու համար, որ բոլշեւիկները անամօթ կերպով կը կեղծեն, երբ տնտեսական նկատումները պատրուակ բերելով՝ կ'աշխատին արդարացնել Ախալքալաքի եւ Ղարաբաղի վրդովեցուցիչ կցումը Վրաստանին ու Ատրպէյճանին։

Նոյնքան կեղծ է նաեւ բոլշեւիկներու երկրորդ պատճառաբանութիւնը, որովհետեւ Վրաստան եւ Ատրպէյճան, հակառակ իրենց հարստութեան, Մոսկուայէն է որ առատ ֆինանսական օգնութիւն կը ստանան իրենց այլ եւ այլ պէտքերուն համար. հետեւաբար, Մոսկուա, Վրաստանի կամ Ատրպէյճանի միջնորդութեան պէտք չունի երբեք, իր ֆինանսական օգնութեան մէկ բաժինն ալ հասցնելու համար Ախալքալաքին ու Ղարաբաղին, եւ այդ փառաւորապէս կրնայ ընել Հայաստանի միջոցով ալ։

Արդ, ուրեմն, ի՞նչ է բուն պատճառը, որ հայկական որոշ գաւառներ, առանց բանաւոր հիմերու, այսու հանդերձ կցուած կը մնան Վրաստանին եւ Ատրպէյճանին, հակառակ որ այդ գաւառներու ժողովուրդը բազմիցս արտայայտուած է ինչպէս Հայաստանի հետ միանալու։

Պատճառը վրաց եւ թուրք-թաթար բոլշեւիկներու քօղարկուած մոլեռանդ ազգայնականութիւնն է եւ հայ բոլշեւիկներու թուլամորթ հակազդանականութիւնն ու ապիկարութիւնը։

Իսկ կեդրոնի Խորհրդային կառավարութիւնը, իր կարգին, աւելի ուժ կուտայ Վրացիներուն եւ թուրք թաթարներուն, քան Հայերուն, նախ՝ որովհետեւ Մոսկուայի մէջ իշխող Ստալինները թրքասէր Վրացիներ են եւ, ապա, որովհետեւ այդպէս կը պահանջէ բոլշեւիկներու արեւելեան քաղաքականութիւնը, որ, ինչպէս յայտնի է, կ'ընթանայ թուրքիոյ բաղձանքներուն եւ շահերուն համաձայն։»

ՄԻՋԱԳԵՏՔԻ ԱԻԱՋԱԿՆԵՐԸ

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ այն աւազակները որոնք օգոստոս 10ին յափշտակեր էին Միջագետքի թղթատարը, Սուրիոյ սահմանին մօտ, նոյնութեամբ Դամասկոս ղրկեր են զայն, վախնալով հետեւանքներէն։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԱԿԵԴՈՆԱԿԱՆ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԻՆ ԴԷՄ

ԻՏԱԼԻԱ ՁԵՌՆՊԱՀ ԿԸ ՄՆԱՅ

Գրած էինք թէ անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութիւնները ծանուցագիր մը ուղղած են Պուլկարիոյ, պահանջելով միջոցներ ձեռք առնել Մակեդոնական կազմակերպութեան դէմ։

Նոր լուրերու համաձայն, ձեռնարկը շատ լուրջ է։ Սոֆիայի անգլիական եւ ֆրանսական դեսպանները Պուլկարիոյ արտաքին նախարարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրած են Մակեդոնական կազմակերպութեան ծոցին մէջ ծագած տագնապի մասին, որ հետեւանք է Զօր. Փրոթոկէրոֆի սպանութեան։ Պահանջած են որ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առնէ Եուկոսլավիոյ հետ միասնաբար, որպէսզի աւելի ադդու հսկողութիւն մը կազմակերպուի սահմանին վրայ եւ վէճեր չծագին երկու երկիրներուն միջեւ։

Այս ձեռնարկը գաղտնի պահուած էր մինչեւ հիմա, սպասելով վարչապետ Լիափչէֆի, որ հարաւային Պուլկարիա կը գտնուէր վերջերս։ Կը կարծուի թէ անգլեւֆրանսական ծանուցագրին բովանդակութիւնը պիտի հրատարակուի մօտերս։

Անգլիա, որ նախաձեռնակ եղած էր այս գործին, Իտալիան ալ հրաւիրած է մասնակցելու, բայց Մուսոլինի մերժած է, յայտնելով թէ Մակեդոնական խնդիրը ներքին հարց մըն է Պուլկարիոյ համար։ Իտալիա մերժած նաեւ ստորագրել այն ծանուցագիրը զոր միւս պետութիւնները տուած էին Պուլկարիոյ, մաքսային սակացոյցի յաւելման առթիւ։

Պուլկարիոյ մէջ անշուշտ գոհ են Իտալիոյ այս ձեռնպահութենէն։ Թերթերը դիտել կուտան թէ Իտալիա չէ ուզած դպչիլ Պուլկարիոյ վճռապետական իրաւունքներուն։ Իտալիոյ այս դիրքը ակներեւ նշան մը կը համարուի բարեկամութեան, իսկ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ձեռնարկը՝ հետեւանք Յունաստանի եւ Եուկոսլավիոյ թելադրութեան։

Լոնտոնի «ռմբակոծումը»

Ինչպէս գրած էինք, Լոնտոնի մէջ ռազմափորձեր կը կատարուին, օդային յարձակման մը հաւանականութիւններուն առթիւ։ Առջի օր հետեւեալ պաշտօնական զեկոյցը հրատարակուեցաւ այս կեղծ պատերազմի մասին.— 70 ռմբաձիգ օդանաւեր մասնակցեցան Լոնտոնի վրայ կատարուած յարձակման։ 72 օդանաւեր ղրկուեցան, անոնց դէմ կռուելու համար։ Շատ բուռն կռիւներ տեղի ունեցան, բայց նկատի առնելով մասնակցող օդանաւերուն մեծ թիւը, մասնագէտները տակաւին չկրցան ճշդել կորուստները։ Բայց, կարգ մը ռմբաձիգ օդանաւեր յաջողեցան Լոնտոն հասնիլ։ Փորձուած տասը յարձակումներէն ութը խափանուեցան պաշտպանող տորմիղիկներուն կողմէ։ Թիւ 32 տորմիղիկը մինակը վեց տարբեր կռիւներ մղեց Լոնտոնի հարաւային եւ արեւելեան կողմը։ Մասնագէտներուն կարծիքով, օդանաւերու դէմ գործող թնդանօթները ութ օդանաւ վար իջեցուցած պիտի ըլլային։ Ժամը 10ին սկսան գիշերային գործողութիւնները եւ հաստատուեցաւ որ թշնամի օդանաւը անցած է ծովեզերքը։

*** Ուրիշ լուրերու համաձայն, ռազմափորձերու առթեն, թշնամի տորմիղիկներէն երկուքը յաջողած են անցնիլ պաշտպանողական գօտին։ Անոնց մէկը տեսականապէս քանդած է օդային նախարարութեան պէնզինի մթերանոցը։ Միւսը՝ որ կը բաղկանար եօթը օդանաւէ, սկսեր է ռումբեր տեղացնել օդանաւային նախարարութեան շէնքին վրայ, Լոնտոնի մէջտեղը։*

Փորձերը պիտի շարունակուին չորս գիշեր։

*** Վերջին պահուն կը հաղորդեն թէ, մասնագէտ - իրաւաբանները հրատարակեցին իրենց առաջին տեղեկագիրը, որուն համաձայն 28 արշաւներ կատարուած են «թշնամի» ռմբաձիգ օդանաւերու կողմէ, Լոնտոնի վերեւ և 22 օդային կռիւներ տեղի ունեցած են գիշերանց։ Օդին վիճակը մեծապէս նպաստած է յարձակման, եւ բազմաթիւ շէնքեր «քանդուած են» Լոնտոնի մէջ, ի հարկէ թուղթի վրայ։*

Հակապատերազմեան դաշինքը եւ Մոսկուա

«Իզվեստիա», խորհրդային իշխանութեան պաշտօնաթերթը, նոր խմբագրականով մը դիտել կուտայ որ եթէ խորհրդային Ռուսիա հրաւիրուի իր ստորագրութիւնը դնել հակապատերազմեան դաշինքին իսկ, մեծապէս պիտի փարատի Մոսկուայի մէջ տիրող կասկածամտութիւնը եւ ոուս պաշտօնական շրջանակները այնքան չպիտի պնդէին թէ դաշնագիրը յարձակողական նոր միութիւն մըն է գիւղացիներու և բանուորներու իշխանութեան դէմ։ Շարունակելով իր խորհրդածութիւնները, «Իզվեստիա» կ'ըսէ թէ Քէլլոգի դաշինքը կրնայ սպառնալիք մը դառնալ Խորհրդային Միութեան դէմ, քանի որ Մեծն Բրիտանիա պահանջած է որ չճանչցուած պետութիւններ չընդունուին զայն ստորագրելու։ «Եթէ Խորհրդային Միութիւնը պատրաստ է զայն ստորագրելու, հաւասար պայմաններով եւ միեւնոյն իրաւունքներով ու առանձնաշնորհներով, իսկ միւս պետութիւնները չեն ընդունիր այս իրողութիւնը, կը նշանակէ թէ այդ ազգերը չեն ուզեր ո՛ր եւ է յանձնառութիւն ստանձնել՝ Ռուսիոյ դէմ չպատերազմելու համար»։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԿՐ. ՀԱՒԱՏԵ՞Ն ԹԷ ԿՐ. ՑՐՈՒԵՆ

.....

կարդացիք բոլշեւիկ սարգսեանի գիւտէն արտատպումները։ (*Յառաջ* 14 Օգոստոս)։

Բոլշեւիկ Հայը ուրեմն չի հետաքրքրուիր ազգահաւաքման գործով։

Բայց, փորձով ու փաստով գիտենք թէ ան յաճախ գաղութներով կը զբաղի այնքան, որքան անոնք պէտք են իր դասայեան գրպանին։ կտակներ կան հոն վերջապէս։ կան եւ անհատական խնայողութիւններ։ Խայծ մը պէտք է զանոնք հրապուրելու համար։ Ու բոլշեւիկը, որ միջոցներու ընտրութեան մէջ, որեւէ պատճառ չունի բարեխիղճ կամ գոնէ փափկանկատ ըլլալու, կրնայ տարին անգամ մը ներգաղթ խաղալ։

Քանի մը հարիւր հոգի ներս առնել, երբ կարելի է փոխարէնն հազարներ դուրս հանել, մեծ ձիգ չի պահանջեր։ Չէ՞ որ Ռուսիոյ տափաստանները անհուն են եւ հիւրասէր։

Ու ներգաղթը՝ *առանց ազգահաւաքման*, հաճելի գաւեշտի իր պէս կը կրկնուի տարի։ Գոհ են հանդիսատես գաղութները եւ դերակատար բոլշեւիկները։ Առաջինները, հրճուանքով կը կարծեն հասնիլ իրենց փափաքին։ Իսկ վերջինները ի՞նչ կը կորսնցնեն, իրենց ուղղափառ ուղղութենէն։ կը գոհացնեն գաղութներէն մասնիկ մը, մնացեալը կ'օրօրեն յոյսերով ու ոչ մէկ դժգոհութիւն կը պատճառեն իրենց սահմանակից եղբայրներուն, համաձայն քարի դրացնութեան սկզբունքներուն, ամէն տեղ եւ ամէն բանի մէջ զիջելով . . . :

Որովհետեւ, ներգաղթը երբ կը ծառայէ իր բուն նպատակին՝ ազգահաւաքման, «դաշնակցական գործելակերպ» է, որ յամառ ու իրական աշխատանք կը պարտադրէ։

Բայց բոլշեւիկը խորամանկ կենդանի մըն է, որ գիտէ դաշնակցութեան բացած ճամբէն քալել, սակայն հակառակ ուղղութեամբ,— կը հաւաքէ՝ ցրուելու համար։

Անդրկովկասի մէջ, իր հաւասարակշռութիւնը պահելու համար, բոլշեւիկեան միակ միջոցը այդ է,— պահել թիւը՝ որ անհրաժեշտ կը գտնէ իր գոյութեան պահպանմանը, ցրուել մնացեալը։

Ու տարիներէ ի վեր, այս ողբերգութիւնն է որ կը շարունակուի։

Որովհետեւ Հայաստանը լեցնել գաղթականներով, առանց պարպելու տեղացիները, պիտի նշանակէր ուշ կամ կանուխ պետքը զգալ սահմաններու ընդարձակման։

Կ'արժէ՞ գէշ մարդ ըլլալ թուրքին, թաթարին ու վրացիին հետ, հետեւելով «դաշնակցական գործելակերպ»ի, յանուն «ազգահաւաքման բուռ ու դատարկ աւելորդաբանութեան»։

Մ. ԵՐԻՑԱՆ

ԱՆԱՊԱՍՏԱՆ ԵՐԱԽԱՆԵՐԸ

Խորհրդային կառավարութիւնը որոշեց փակել անապաստան երեխաներու յատկացուած տուները։ Փորձը ցոյց տուած է որ այդ պատսպարանները տխուր վիճակ ունին բարոյական առողջութեան տեսակէտէն։ Այսուհետեւ, փողոցներէն հաւաքուած երեխաները գաւառները պիտի ղրկուին եւ գիւղացիներու քով պիտի մնան։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

ՍՈՒԼԹԱՆԱՊԱՏԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Հին քաղաք մը.— Հայ գաղութը.— Միլիոններ կը ֆոսին գորգի ֆաբրիկատորներ.— «Էրմէնիպաֆ»ը միշտ յարգի.— Եւ սակայն չարաչար շահագործուած.— Միջնադարեան ճորտատիրութիւն.— Կիներ եւ աղջիկներ՝ վարձու կը տրուին տարիներով։

Սուլթանապատ, պարսկական գորգի արտադրան ամէնէն կարեւոր կեդրոնը, համեմատաբար նոր քաղաք է, հիմնուած 1777ին (Թէհրանէն հարաւ-արեւմուտք, 48 մղոն հեռու), բայց ծուռ եւ նեղ փողոցներով։ կը քանդուէն եւ աւելի լայն փողոցներ կը շինուին։

Առաջին տպաւորութիւնը լաւ չէ. իր 30-35,000 բնակչութեամբ աւելի մեծ գիւղի մը կը նմանի։ Համատանի եւ Ղազւինի կենդանութիւնը չկայ։ Բայց գորգի գործին շնորհիւ, դրամը աւելի առատ է եւ բաւական թիւով Եւրոպացիներ ու Հայեր մօտ յիսուն տարիներէ ի վեր հաստատուած են այստեղ։

Հայերու թիւը, մանաւանդ վերջին տասնամեակին, հասեր 5-600ի։ Մօտ 140 հայ ընտանիքներ կան զանազան վայրերէ, ոչ միայն պարսկական քաղաքներէ եւ շրջակայ գիւղերէ, այլ եւ հեռաւոր Պոլսէն, Ամերիկայէն, Ռուսիայէն եւլն.։

Գորգի արտադրան գործը կեդրոնացած է գլխաւորաբար ամերիկահայ և երեք-չորս եւրոպական ընկերութիւններու ձեռքը։ Քանի մը տարի առաջ, միայն տեղական պարսիկ վաճառականներ սկսան գորգ ղրկել ուղղակի Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները։ Կան Պարսիկներ, որոնք տակաւին պատերազմէն առաջ կ'արտադրէին Պոլիս, Պերլին, Վիեննա, եւ կը շարունակեն մինչեւ այսօր։

Ինչպէս իրենք Պարսիկները կը խոստովանին, հայ ընկերութիւններն են, որ տասնեակ տարիներու ընթացքին Սուլթանապատի, առհասարակ Արաղի ամբողջ շրջանի գորգի արտադրութեան գործը այսօրուան արտակարգ աստիճանին հասցուցին, ամերիկեան միլիոնաւոր տոլարներու շարունակական մուտքը ապահովելով տեղական շուկային։ Պարագայ մը որ արժէքաւոր է նոյն իսկ ամբողջ երկրին տնտեսական կեանքին համար։

Ամերիկահայ ընկերութիւնները շարունակ պարսկական գորգի գոյները, նկարները և չափը յարմարցնելով ամերիկեան շուկայի ճաշակին, ամէնէն ընտիր գորգերու առաջնութիւնը տուած են Արաղին, եթէ հաշուի չառնենք Քաշան, Քիրման եւ այլուր պատրաստուող մետաքսէ եւ եւրոպական բուրդէ թելերով գործուածքները։

Այս շրջանին մէջ տասնեակ հազարներով տէզկեահներ անդադար գորգ կ'արտադրեն, բայց գնորդներն այնքան շատցած են որ, շուկայ մտնող գորգը դրեթէ վաղուան չի մնար։ Առանձնապէս յարգի են հայագործ գորգերը, որ էրմէնիպաֆ անունով ծանօթ են եւ Պարսիկներու նոյն տեսակի գորգերու վրայ միշտ իւրաքանչիւր քառակուսի զարին 10—30, երբեմն մինչեւ 50 դոլար յաւելումով կը ծախուին, մանաւանդ քէմէրէ կոչուած տեսակը, մանաւանդ հայաբնակ Լիլիհան գիւղին եւ շրջանակներուն մէջ գործուածները։ Ոչ մէկ կասկած հայ գորգագործներու խոր ազդեցութեան ամբողջ շրջանի այս ձեռարուեստի զարգացման ու ազնուացման տեսակէտէն։ Հակառակ Թաւրիզի, Մէշէդի եւ ուրիշ վայրերու սովորութեան, ուր տղամարդիկ, աւելի ճիշտ անչափահաս տղաքներ կ'աշխատին գորգի տէզ. կեաճներու առջեւ, Արաղի հազարաւոր գիւղերուն մէջ, ինչպէս նաեւ Սուլթանապատի մէջ բացառաբար աղջիկներ ու կիներ են կապուած այդ աշխատանքին։

Հայ ընկերութիւններէն կը յիշեմ Կիւլպէնկեան, Գարակէօզեան, Թաւշանճեան, Թէշիքեան եւ տասնեակներով նորերը, որոնք խոշոր գնումներ կ'ընեն եւ ոմանք ուղղակի իրենց ուղած ճաշակով գորգերու պատուէրներ կուտան։ Հազարաւոր տէզկեահներու, նախապէս վճարելով փոխարժէքին խոշոր մասը, եւ հայթայթելով ներկուած բրդէ թել, նկար եւ այլն։ Ժամանակ բսել, որ հայկական խոշոր գործարանները ընտիր տեսակի գորգերու վրայ կ'աշխատին, ինչպէս Սարուկ եւ Քէմէրէ կոչուածները, իսկ աւելի վարպետ գործողները —մաքսալ, մուշկապատ երբեք հայ գորգագործի ձեռքէն ելած չեն։

Այս զեղեցիկ ձեռարուեստը խրախուսելու ոչ միայն բոլոր անհրաժեշտ պարագաներն անտեսուած են, այլեւ դժբախտաբար ծայրայեղ շահագործման առարկայ է դարձած ուղղակի պատուիրողներուն, մեծ մասով տեղացի վաճառականներու կողմէ։ Վերջինները խոշոր շահեր ապահովելով, շատ քիչ կը վարձատրեն աշխատաւորները։ Օրական աշխատավարձը միջին հաշուով առանց չափազանցութեան 10—15 շահի(*), չնչին վարձատրութիւն մը որ չեմ կարծեր ուրիշ որեւէ տեղ գոյութիւն ունենայ։ Թերեւս այս է գլխաւոր պատճառը, որ տղամարդիկ չեն զբաղիր այդ գործով։ Գիւղացի կինը, որ տարուան մեծ մասը իր տունը կ'անցընէ, պարապ նստելու փոխարէն այդ չնչին վարձը բաւարար կը համարէ եւ կ'աշխատի անեւրեւակալելի վատառողջ պայմաններու մէջ։ Այսպիսով անուղղակի Ամերիկայի եւ Եւրոպայի հարուստները ու բարեկեցիկները իրենց սենեակները գորգերով զարդարելու հաճոյքին գոհ կը դարձնեն հազարաւոր կիներ, որոնք կը տառապին շատ հիւանդութիւններէ, մանաւանդ թոքատապով, յօդացաւով եւ աչքի զանազան ախտերով։

* * *

Արաղի և առաւելապէս այս քաղաքին մէջ տեսակ մը ճորտատիրութիւն կը տիրէ։ Շատերը իրենց կիները, հարսերն ու աղջիկները Նօվրուզի նախօրեակին (Մարտի սկիզբները) շէրբի կողմէ հաստատուած օրինաւոր թուղթերով մօսալրիֆ կ'ընեն, այսինքն կը վաճառեն — մէկ տարի ժամանակով եւ դրամը կը ստանան։ Այս ձեւով վաճառուած աշխատաւորուհիները պարտաւոր են մինչեւ յաջորդ Նօվրուզ գորգ գործել ղէմ վճարողին համար։ Ոչ մէկ գնով չեն կարող ձգել վարձակալը, քանի որ օրէնքով անոր սեփականութիւնը կը կազմեն։ Եւ որովհետեւ աշխատաւոր ձեռքի պահանջը մեծ է, վարձակալը նախ քան տարին լրանալը, նորէն դրամ կուտայ կարօտ մարդուն ու այդ ձեւով կ'ապահովէ երկրորդ տարին եւ այսպէս շարունակ։ Կիները, հարսերը, աղջիկները միշտ վարձուած, ինքը՝ միշտ պարտական ի հաշիւ դալիք տարիներու։ Ինչպէս կը հասատեն, քիչ չեն դէպքերը, երբ ուրիշ վայրերէ մարդիկ կուգան, կ'ամուսնանան գորգագործ աղջկան մը հետ, յետոյ վարձու կուտան, դրամը կ'առնեն և իրենց ծննդավայրը կը դառնան։

Պարսիկներու մէջ սովորութեան կարգ անցած այս ձեւի ճորտատիրութիւնը Հայերու մէջ ընդունուած չէ։ Աւելի անկախ եւ տանելի կեանքով ապրելու բնազդական ճիգով բացատրել այս ուրախալի պարագան։ Բնազդական ըսի, քանի որ նոյն հայ գիւղացին պարսկական հազուստի, գլխարկի, մասամբ նիստ ու կացի, նոյնիսկ սափրուելու մասին երեք դարերու ընթացքին տեղի է տուեր տիրող շերտ չսպասին։ Բիչ մը աղաւաղուած հայերէնը, անաղարտ կրօնասիրութիւնը եւ ազատ ու անկախ ապրելու տարերային ձգտումը կը յատկանշեն արտաքինով պարսիկ Արաղցի հայ տղամարդը. իսկ Արաղցի հայ կինը իր արտաքինէն թել մը անգամ չէ գիջած Շահ Ապասի օրերէն մինչեւ այսօր։ Կովկաս և Ամերիկան տեսնուած հայ գեղջկուհիի տարազն է ոտքէն մինչեւ գլուխը։ Աչքի զարնող չնչին փոփոխութիւնները տեղական են։ Մինչեւ իսկ քաղաք եկած առեն հայ գեղջկուհին առանց «չադրա»ի շուկայ կ'երթայ, հակառակ այն սովորութեան, որ Սուլթանապատ բնակող եւրոպական հազուստներով հայ կիներ— ոչ բոլորը անշուշտ— հայկական թաղամասէն դուրս պարսկական սեւ «չադրա»ն ծածկելու հարկադրանքին տակ կը զգան իրենք զիրենք։

(*) 20 շահին = 1 դրամի, դրամը 10-12 ամերիկեան սէնթ է։

Վ.

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊՐԻՒՍԷԼԷՆ

ՋԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ, ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴԵՐԸ

Գ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ԲԱՆԱՁԵՒԸ Ի ՆՊԱՍՏ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՓՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

ՊՐԻՒՍԷԼ, 11 Օգոստոս

Կը յայտարարենք հրապարակաւ թէ կառավարութիւն մը որ կը դիմէ պատերազմի, առանց սպառելու հաշտութեան եւ իրաւարարութեան բոլոր միջոցները, արժանի է իր ժողովուրդին տալիք հարուածին եւ պատիժին։ Եթէ Ժընեւայի մէջ, որ եւ է կառավարութիւն, համաձայնի այդպէս վարուիլ՝ կը յայտարարենք որ ապստամբութիւնը այդ պարագային, ժողովուրդին ամէնէն սրբազան իրաւունքը պէտք է համարուի։

Փիէռ Ռընուտէլ

(Պետ՝ ֆրանսական ընկերվարութեան ազակոչմին)

Ընկերվարական-Բանուորական Միջազգայինի Գ. Համագումարի լիակատար նիստերուն մէջ խանդավառութիւն ստեղծող եւ տպաւորող ճառերէն մէկն ալ՝ եղաւ Ժան-Ժօռէսի աշակերտ եւ ընկերվարական հին, հետեւողական ու յամառ գործիչ՝ Փիէռ Ռընօտէլի դրապաշտ, ուժեղ եւ զուսպ ճառը, զոր արտասանեց յանուն ֆրանսական պատուիրակութեան, արժանանալով ամբողջ հանդիսատեսարին ծափերուն, զինաթափութեան եւ խաղաղութեան կազմակերպման խնդիրին շուրջ։ Ռընօտէլ իրական եւ միակ պետն է ֆրանսական ընկերվարութեան ազակոչին, անհաշտ ու անողոքելի թշնամի հաւասարապար շարժումին եւ այդ շարժումը վարողներուն, ղէմ առնասարակ բոլոր տեսակի խուժանավարութեանց, ամբոխային տրամադրութիւններուն։ Օժտուած՝ կառուցանող եւ դրական իմացականութեամբ մը, ան փոխանակ զոհանալու միայն բացասելով եւ ժխտելով տիրող իրաւակարգը, քանդելու աշխատելով զոյութիւն ունեցածը՝ կը կարծէ որ արդէն ժամանակն է սկսելու կառուցանել ընկերվարական իրաւակարգը, թափանցելով ներս ու աստիճանաբար տիրելով դրամատիրական տընտեսութեան եւ քաղաքական մեքենային։ Զինաթափութեան խնդրին շուրջ իր արտասանած ճառը՝ ժառնելով հանդերձ նոյն ժառանգութիւնը, կուգայ ապացուցանել որ Ռընօտէլ, հակառակ իր շատ զուսպ եւ շատ խոհական տեսութիւններուն՝ մեծ, խորապէս պարկեշտ եւ ուղղամիտ ընկերվարական մըն է։ Իր քաղաքացիական քաջութիւնը արդէն բոլորին յարգանքին արժանացուցած է դինքը։

Ու անշուշտ, բացառիկ արժէք մը ունէին իր բերնին մէջ, որոշ քաղաքական վայրկեաններու ընթացքին, ժողովուրդներու ապստամբութեան ու դիմեալ յարձակումի անցնելու անհրաժեշտութիւնը շեշտող խօսքերը՝ որ արժանացան Համագումարին միահամուռ ծափերուն։ Ռընօտէլ համոզուած խաղաղասէր մը եւ հետեւողական ու անկեղծ ռամկավար մըն է եւ կուսակից միջազգային պարտադիր իրաւարարութեան, Ազգերու Դաշնակցութեան եւ բոլոր նման կազմակերպութիւններուն։ Անդութ եւ վերջնական հակառակորդ պատերազմի, ան նոյնիսկ հաշտ աչքով չի դիտեր քաղաքացիական եւ դասակարգային պայքարի սկզբունքը որ միջազգային ընկերվարութեան հիմնաքարերէն մէկը կը կազմէ։ Եւ եթէ այս բոլորին հակառակ, ան կուգայ այն եզրակացութեան թէ հնարաւոր է որ կրկին ժողովուրդները գանուին պատերազմի անխուսափելի հանգամանքի մը առջեւ եւ եթէ հաշտութեան եւ իրաւարարութեան բոլոր միջոցները չգործադրուին՝ պէտք է անպայման դիմել զինեալ ապստամբութեան, արգիլելու համար պատերազմը, կը նշանակէ թէ տիրող դրամատիրական իրաւակարգը բաւական չդի է սեւ կարելիութիւններով եւ կարծուածէն աւելի շահախնդիր եւ ահեղ։ Ռընօտէլ յետոյ կը շեշտէ, որ չի բաւեր միայն խիստ ու զօրաւոր խօսքեր ըսել պատերազմին դէմ, հապա պէտք է կանխատեսել զայն ու նախապատրաստուիլ։ Անգամ մը որ փոթորիկը պայթի՝ շատ ուշ կ'ըլլայ զայն կասեցնելու համար աշխատիլ։ Ատկէ, խաղաղութեան ժամանակ, պատերազմի դէմ կռուելու եւ խաղաղութիւնը գործնականօրէն ու միջազգայնօրէն կազմակերպելու անհրաժեշտութիւնը։

Յետոյ Ռընօտէլ կը բերէ, ֆրանսական պատուիրակութեան ամբողջական եւ անվերապահ համակրանքը ներկայացուած բանաձեւին։ Կ'ըսէ որ եթէ ընկերվարութիւնը առաջնակարգ կարեւորութիւն կ'ընծայէ՝ կազմակերպուած դանդուածներու ճնշումին՝ համապատասխան կառավարութեանց վրայ, արագացնելու համար զինաթափութիւնը՝ պատճառը այն է որ պատերազմին յաջորդող տասը տարիներու ընթացքին Միջազգային Ընկերվարութիւնը կը հանդիսանայ խաղաղութեան գլխաւոր գործօններէն մէկը։

Պէ՛տք է ներդաշնակել այդ ուղղութեամբ թափուած բոլոր ջանքերը։ Արդարադատական հիմունքներ պէտք է տալ խաղաղութեան։ Ճանչնալու եւ նախատեսելու համար պատերազմը՝ պէտք է ճանչնալ արդի դիւանագիտութեան բոլոր ներքին խաղերն ու կազմակերպական մեքենան։ Փոխանակ խաղաղութեան մասնաւոր եւ կողմնակի դաշնագրերու՝ պէ՛տք է ձեռք ձգել միջազգային պարտադիր իրաւարարութեան (arbitrage) պայմանագիր մը։ Պէ՛տք է արգիլել արագ եւ յանկարծական զօրաշարժերը՝ որ կը կատարուին, միջազգային իրաբարական ատեանի մը խնդիրը քննելէն եւ վճիռը տալէն առաջ։ Պէտք է վերջապէս պահանջել ընդհանուր եւ միաժամանակ կերպով կատարուած զինաթափութիւնը,

Բանուորութիւնն ու աշխատաւորութիւնը իրաւունք ունին այս խնդրին մէջ կտրուկ կերպով եւ բարձր խօսելու, որովհետեւ իրենք պիտի ըլլան կըրկին, հաւանական պատերազմի մը զլխաւոր զոհերը։ Առոր համար պէ՛տք է պահանջել նաեւ զինաթափութեան միջազգային հակակշիռ մը, գործադրուած բոլո՛ր երկիրներու մէջ, բոլոր ժողովուրդները ներկայացնող ներկայացուցչութիւններու կողմէ։ Ռընօտէլ կը վերջացնէ իր խօսքը, յիշելով, որ ընկերվարութիւնը, այլ եւս քարոզչական նեղ հատուած մը չէ, ինչպէս ամէկ քառասուն տարի առաջ, հապա հսկայ կազմակերպութիւն մը որ իշխանութեան սեմին վրայ է կանգնած եւ թէ՛ պէտք է որ իր ճնշումը զգացուի ամբողջ աշխարհի եւ բոլո՛ր դրամատիրական պետութեանց վրայ։

Ակնարկ, որ զինաթափութեան յանձնախումբին տեղեկագիրն է, կը պատկանի հոլանտական ընկերվարութեան կեդրոնական թեւին։ Ղեկավար՝ Հոլանտացի մէջ, բանուորական շարժման, նո՛ր պատասխանատուութեան զգացումն է որ կը վարէ զինքը՝ բանաձեւը ներկայացնող՝ իր ճառը արտասանած ժամանակ։ Կը պատմէ երկար, դժուար եւ յաճախ ապեթախտ աշխատանքի մասին որ տարուած է նախ յանձնախումբին եւ ապա փոխ-յանձնաժողովին մէջ, կազմելու համար բանաձեւ մը որ յատակօրէն կը ճշտէ բանուորական շարժման եւ ընկերվարութեան դիրքը՝ զինաթափութեան բարդ եւ ցաւոտ հարցին մէջ։ Ակնարկ կուգայ բազմաթիւ ուրիշներու պէս հաստատել որ պատերազմէն տասը տարի յետոյ, դեռ աշխարհը իր խաղաղութիւնը չէ վերագտած եւ թէ քաղաքականօրէն, տնտեսականօրէն եւ բարոյապէս, դեռ աշխարհը կը տառապի, բազմաթիւ դժուարութեանց դիմակը։ Ռազմապաշտութեան պարտադրած տուրքերը հետզհետէ անտանելի կը դառնան, ժողովրդական բոլոր խաւերուն համար։ Ահա՛ թէ ինչու նոյն իսկ ընկերվարութենէն դուրս, բոլո՛ր երկիրներու մէջ, կ'ուրուագծուի խաղաղասիրական շարժում մը, զոր պէտք է շահագործել զիտնալ։

Բանաձեւը՝ զոր Ակնարկ կը ներկայացնէ հաւաքումարին՝ քուէարկուած է միաձայն։ Ան պէ՛տք է հիմք ու պատրուակ ծառայէ՝ պատերազմի դէմ նոր եւ կազմակերպուած արշաւի մը։ Այս բանաձեւը կերպով մը կը խտացնէ թէ՛ Միջազգային Գործադիրէն ըղխած յանձնախումբին բանաձեւի նախագիծին մտքերը և թէ զուիցերիական ընկերվարականներու տեսակէտները։ Այս վերջինները կը պահանջէին պատերազմի դէմ զանգուածային ու ժողովրդական ուժեղ պայքար մը, գործոն գետնի վրայ։ Բանաձեւը՝ իւրացուցած է իրենց գլխաւոր մտքերը՝ ո՛չ ի հարկէ, նոյն բուռն եւ յարձակողական շեշտով։ Արդէն, ամբողջ Համագումարի ընդացքին, մեծամասնութիւնը կ'աշխատի խուսափիլ ծայրայեղ շարժումներէ, ինալու համար իրական եւ դրապաշտ դետնի մը վրայ։ Ան նոյնիսկ պիտի վախնայ բառերէն ու «բուռն միջոցներ» կամ «բռնութիւն» բառերուն շուրջը պիտի վիճի, փոխարինելու համար զանոնք «զանգուածներու յեղափոխական ճնշում» բացատրութեամբ։

Կը խօսի նաեւ անկախ աշխատաւորական պետ Պրօքուէյ։ Յեղափոխական մը, կուսակից բռնութեան եւ բանուորական միութեան։ Ան կտրուկ կերպով կ'ըսէ, թէ որեւէ պատերազմի ժամանակ, դրամատիրական իրաւակարգի մէջ, բանուորներն ու գիւղացիները պիտի մերժեն պատերազմի երթալ։ Յանձնախումբին բանաձեւը կը գոհացնէ դինքը։ Պիտի քուէարկէ դայն։

Բանաձեւը որ կ'անցնի միաձայն, բաժնուած է տասը մասերու ու կը քննէ մանրամասնօրէն, զինաթափութեան եւ պատերազմի հետ կապ ունեցող բոլոր խնդիրները։ Տեսնենք քողչական ու ճարտացած համաձայնութիւնը՝ պատերազմը կանխելու համար։ Ամէն անգամ որ պատերազմ մը կանխուած է, կամ յետաձգուած, պարբերութիւնը ու միջազգային կազմակերպութիւնը կատարելագործուած են։ Ուժգնութիւնը կերպով, հանդիսատեսարանը քողչէ մանրէական պատերազմին։ Ակնարկ կը պատրաստէ զաղան

ՊՈՒՏԻԼՈՎ ՏԻՂԱՅՈՒՆ

(Շարունակ. տե՛ս նախորդ համարը)

I

Ս. ՍԱՍՆ

Ամառվա տաք օրերից մեկն էր։ Ես ու մայրս նստած էինք մեր տան առջևի պարտեզում, ուր ծաղիկների մեջ ծաղկած էին նաև մեր հարևանուհու՝ տիկին Մարիամի տնկած վարդերը։ Մայրս ասում էր, որ տիկին Մարիամը շատ լավ կին է, միայն թե մի քիչ շատախոս է։ Ես էլ գիտեի, որ մայրս ճիշտ է ասում։ Տիկին Մարիամը ամեն անգամ, որ գալիս էր մեզ մոտ, ժամերով նստում էր ու խոսում։ Ես ինքս էլ նրան շատ էի սիրում, որովհետև նա ինձ համար միշտ քաղցրավենիք էր բերում։

Այդ օրը նա ավելի շուտ եկավ, քան սովորաբար։ Ես ուրախացա, որովհետև հույս ունեի, որ նա ինձ համար քաղցրավենիք կբերի։ Բայց նա ոչինչ չբերեց։ Ես հասկացա, որ նա ինչ-որ լուրջ բան ունի մայրիկիս ասելիքը։ Ուստի ես ինձ համար խաղալիք գտա և սկսեցի խաղալ։

— Ես ամեն օր ասում եմ Ռուբենին, որ չգնա ծովափ, բայց նա ինձ չի լսում, — ասում էր տիկին Մարիամը։ — Ասում եմ՝ ինչ ես ուզում, որ քեզ համար անեմ, միայն թե ծովափ չգնա, բայց նա ինձ չի լսում։

Նէթունոյի դաշնագիրները վաւերացուած

Եուկոսլաւիոյ խորհրդարանը օգոստոս 14ին վաւերացուց Նէթունոյի դաշնագիրները, որ քար գալթակղութեան դարձած էին, մինչեւ սպանութեան յանգելով։ Արտաքին նախարար Շուտմէնքովիչ երկար ճառ մը խօսեցաւ, յայտնելով թէ այս դաշնագիրին կնքման համար Իտալիոյ հետ բանակցութիւնները սկսան 1924 հոկտեմբեր 10ին, խառն դահլիճին կողմէ։ Երկու ընդդիմադիր երեսփոխաններ բուռն կերպով քննադատեցին դաշնագիրը, բայց կառավարական մեծամասնութիւնը վաւերացուց զայն, 158 ձայնով։

Սրուաթի երեսփոխանները միշտ կը մերժեն մասնակցիլ խորհրդարանին։

Սրուաթիոյ թերթերը ծանուցանելով Նէթունոյի դաշնագիրներուն վաւերացման լուրը, բուռն հրատարակութիւններ կ'ընեն Պելկրատի կառավարութեան դէմ։ Բոլորն ալ կը յայտարարեն թէ պայմանագրութիւնները ապօրէն են, որովհետեւ վաւերացուած են առանց Սրուաթներու ներկայութեան։ Բացակայ էին նաեւ երկու խրուաթ նախարարները։

Ստալինի դիրքը խախտած

«Տէյլի Մէյլ»ի Ռիկայի թղթակիցը կը գրէ թէ Ստալին մօտերս կովկաս պիտի մեկնի։ Իրբեւ թէ բժիշկները շատոնց խորհուրդ էին տուեր Ստալինին՝ բժշկուելու համար անցնիլ կովկաս, բայց մեկնումը յետաձգուած էր, քաղաքական բիւրոյին մէջ ծագած վէճերու հետեւանքով։ Թղթակիցը կ'աւելցնէ թէ, Ստալինի վերադարձէն յետոյ, հաւանական է որ իր տեղը անցնի Ռուխարինը։ Այս վերջինը կը համարուի ամենալաւ տեսաբանը Մարքսի եւ Լէնինի վարդապետութեանց։

Զերբակալութիւն Եգիպտոսի մէջ

Գահիրէէն կը հեռագրեն թէ չորս հոգի, որոնց մէկը նախկին երեսփոխան, ձերբակալուեցան կայարանին մէջ, ցոյցեր կատարած ըլլալով նախկին նախարար Մաքրամ էպէյտի դէմ, որ Լոնտոն կ'երթար։ Հակառակ նախկին վարչապետ Նահաս վճռայի բողոքներուն, կալանաւորները ոստիկանատուն առաջնորդուեցան եւ հարցաքննութեան պիտի ենթարկուին։

Ի՞նչ կը պահանջեն հնդիկները

Կալկաթայէն հեռագիր մը ուշագրաւ մանրամասնութիւններ կը հաղորդէ համահնդիկ խորհրդաժողովին որոշումներու մասին։ Ժողովը, որ գումարուած էր սահմանադրութեան մը ծրագիրը մշակելու համար, նախ եւ առաջ կը պահանջէ Հընդկաստանի տալ բրիտանական գաղթապետութեանց (տոմինիըն) իրաւունքները և հաստատել ծերակոյտ մը և երեսփ. ժողով մը։ Յետոյ կ'առաջարկէ նշանակել ընդհանուր կառավարիչ մը, իբրեւ ներկայացուցիչը Անգլիոյ թագաւորին։ Վարչական մարմինը պիտի բաղկանայ մէկ վարչապետէ և վեց նախարարէ, իսկ աւելորդ կը համարուի Հնդկաստանի նախարար մը պահել Լոնտոնի մէջ։ Բանակին, նաւատորմին եւ ծովային ուժերուն սպարապետը պիտի նշանակուի ընդհ. կառավարիչին կողմէ։

Սուրիական եւ թրքական հպատակներ

Սուրիոյ մարզպանութեան եւ Պէյրութի թրքական հիւպատոսարանին միջեւ կնքուած պայմանագրութեան մը համաձայն, այն Սուրիացիները, որոնք Թրքական հպատակութիւնը ընդուներ են, արտօնուած են մինչեւ 1929 տարուան օգոստոսի վերջերը իրենց բնակութիւնը երկարաձգել Սուրիոյ մէջ։

Փոխադարձաբար, սուրիական հպատակութիւնը ընդունած եւ Թուրքիոյ մէջ բնակող նախկին Թրքահպատակները եւս պիտի օգտուին այս արտօնութենէն։ Երկուստեք Թոյլ պիտի տրուի որ անոնք կարենան իրենց անշարժ կալուածներուն տիրանալ եւ ի հարկին ծախել ազատօրէն։

Ֆրանկախտէ քոնուած

Ագէհիրէն կը հաղորդեն Թէ, գաւառական կարգ մը շրջանակներուն ձիերը Ֆրանկախտէ բռնուած են։ Գոնիայի անասնաբուժական տնօրէն Խալիլ պէյ հոն գացած է, դարմանումի միջոցներ ձեռք առնելու համար։

Կ'բսուի Թէ այս գարշելի հիւանդութիւնը Սուրիայէն եկած է։

Բանուորներու փոխանակութիւն

Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ ներկայացուցիչներուն միջեւ կնքուած պայմանագրութեան մը համաձայն, ամէն տարի հինգ հարիւր Ֆրանսացի բանուորներ Գերմանիա պիտի երթան աշխատելու, եւ փոխադարձաբար հինգ հարիւր Գերմանացիներ ալ Ֆրանսա պիտի գան։ Պայմանագրութիւնը պիտի գործադրուի մօտերս։

Նոր դեսպեր Յունաստանի մէջ

Ինչպէս գրած էինք, հանրապետականները անարգական ցոյց մը կատարած են Սելանիկի մէջ, քարկոծելով Մաժեսթիկ հիւրանոցը, ուր իջած էր արքայական Յալտարիս։ Նոր լուրերու համաձայն, արքայականներու ակումբն ալ յարձակման ենթարկուած է։ Վենիզելոսի կուսակիցները կոխելով երկու արքայական թերթերու խմբագրատուները, նիւթական ծանր կորուստներ պատճառած են։ Արքայականներն ալ իրենց կարգին քանդած են հանրապետական գրասենեակի մը խմբագրատունը։

Նախկին նախարար Քաֆանտարիս, որուն քարտուղարը լեռը տարուած եւ յետոյ արձակուած էր փրկանքի փոխարէն, կը ծանուցանէ թէ ծանր յայտնութիւններ պիտի ընէ առեւանգութեան մասին, աստիճան մը պատասխանատու ցուցնելով կառավարութիւնը։

Արքայական կուսակցութենէն երկու անդամներ կոնդանցա հասան կիրակի օր, սակայն պիտի տեսակցին Վորիս թագաւորին հետ։ Հաւանական է որ այս հանդիպումէն յետոյ թագաւորը պատգամ մը ուղղէ Յունաստանի ժողովուրդին։ Պուքրէշի հեղինակը, որ մեծամասնութեամբ արքայական է, մեծ յոյսեր դրած է երեսփոխանական ընտրութեանց վրայ։

Գերմանիա զրահաւոր կը շինէ

Պերլինէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը որոշեց ձեռնարկել նոր զրահաւորի մը շինութեան։ Դահլիճին ընկերվարական անդամներն ալ հաւանութիւն յայտնած են այս ծրագրին, որ ըսի-ըսաւներու տեղի տուած է յաղթական երկիրներուն, մասնաւորապէս Ֆրանսայի մէջ։

ՍՊԱՌԱԾ Է

ՀՐԱՏ. Հ. Ց. Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Կ. Կ-Ի

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»Ը

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ

«Ցառաջ»ի եւ «Navarre» տպարանի մօտ գտնուած գիրքերը սպառած ըլլալով, փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ ապսպանքներու համար դիմել՝ Hairenik Press, 13-15 Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.).

ԳԻՆ՝ 3 ՏՈԼԱՐ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Մարսէյլի բարձր Հայքի երիտ. միութեան կողմէ Այս կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 1ին. 62 Chalet de la Pomme. La Pomme

կը խօսի՝ Պ. Մ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Մուտքը ազատ է

ՇՐՋ. ԸՆԴՀ. ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ

կազմակերպուած Վիէննի Հ. Մ. Ը. Մ-ի մասնաճիւղին կողմէ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Փոնտէվէքի մարզադաշտին մէջ

Ողիմպիական խաղերէ վերջ տեղի կ'ունենայ բաժակի մրցում (ֆութպոլ)։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

Վիէննէն հեռու գտնուող խումբերէն կը խնդրուի որ անձրեւոտ օդի պարագային չգան։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին Էմիլ Զոլայի Թատերասրահին մէջ

Դերասանները՝ Ց. ՉԱՐԻՖԵԱՆ եւ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ մասնակցութեամբ տեղական ուժերու կը ներկայացնեն՝

ՈՃՐԱԳՈՐԾԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ կամ ՔՈՐՐԱՏՕ

ԳԻՆԵՐԸ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Հ. Յ. Դ.

Գոյամարտ *խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։*

Պելվիլի *ենթակոմիտէի վճռաբանական ժողովը՝ այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, «Ռոստոմ» գրադարանի սրահը։ Նիւթ՝ Ի՞նչ պէտք է ընել այլասերման վտանգին դէմ։*

Լիոնի *վրէժ խումբի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. Դրադարանը։ Ներկայանալ անդամատետրով։*

Մարսէյլի *ներկայացուցչական ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին։ 63 Rue de la Républiqueի սրահին մոջ։*

Նիսի *Շրջանային կոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Նիսի, Քանի, Կրասի եւ փուժիի ենթակոմիտէները այս կիրակի առաւօտ ժամը 10.30ին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատետրով։*

ՅԱՒԻՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Ուրֆայի Հայր. միութեան հաւաքոյթը՝ այս կիրակի ժամը 1ին Քլամարի անտառին մէջ, Ste. Marieի աղբիւրին քով։ Ճաշ նորդներ պիտի սպասեն Թիւ 89 հանրակառքին վերջաւորութիւնը։

ԹՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կամ ժամագործ Գառնիկ Յովհաննէսեանի խանութը կը հրաւիրուի այն երիտասարդը որուն ծրար մը յանձնուած էր կիրակի օր, Արժանթէօյլի դաշտահանդէսէն վերադարձին։

Վ.ՐԻՊԱԿ.— Երէկուան *Ցառաջի* մէջ, Գ. էջ, Գ. սիւնակ (Թէյասեղան Շամաստեղի), վարէն վեր, 7րդ տող, Թառիստ *յորժէն* յետոյ, «պատմեց եւն.» պիտի ըլլայ «Ա. Արծրունի պատմեց» եւն.։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ա. Որբուկ.— Ձեր ձեռագիրը չի կարդացուիր։

ԿԱՐՏԱՆ, Ե. Ա.— Ձշտեցինք։ Ամսագրի նոր թիւը չէ հրատարակուած դեռ։

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

կ'ուզուին լաւ աշխատող գործաւորուհի-ներ՝ ձեռքի բրդեղէն հիւսուածեղէններու համար։ Ցեւական գործ ամբողջ տարուան համար, շատ լաւ վճարումներով։ Օրինակներ շինել չգիտցողներուն կը ստանձնեմ սորվեցնել։ Պարզ հիւսել գիտնալը բաւական է։ Դիմել՝ տիկ. Մ. Հապօեանի, ամէն օր 9—12 եւ 4—6, 16 Bld. de la Villette. Մէթրօ՝ Պելվիլ։

Տ Օ Քթ. Ս. ԹԷՐԶԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄԻԶԱՑԻՆ ԵՒ ՍՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 4.30ին կը գտնուի Mr. LITAUDONի clinique médicaleին մէջ, 14 Bld. de la V... Métro: Bellevilleի դիմաց Tél. Combat 1...

Կ'այցելէ նաեւ տունը գտնուող հիւանդներուն։

ԲԱԶՄԱՄԵԱՅ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ և ԱՐԱԳ ԲՈՒԺՈՒՄ

ՓԼԱՔՆԵՐ 18 ՖՐ...

ՀԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ՅՈՒՆ...

Ջուտ խաղողէ անաբատ օղի (Պօրտօ պատրաստուած), ... նպարեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, աղի ձուկեր, ... ձէթ, ձիթապուղ, էրմիս գմնաէրվիներ, Թէյ եավրու, անուշեղէններ

Ց. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ ՔՈՎ

28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Ménil...

Métro Belleville Tramway 5...

Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9.30

ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Կարմիր աստղի տակ 30, Սիդոնիա 12, Աւազակապետի աղիսի սիրահարը 15, Սիրանուշ 15, ձէթ (790 էջ, կազմուած), Սիրային ոճիր մը 12, Ցարուհին (թոլսթոյ, 610 էջ) 50, Նիքին ուխտաւորները 9, կին, խաղ եւ գինի 12, կարմիր 10, Լեռան ոգին 15, Մացառներուն մէջ (2 հատոր) ... Գոնսթանթէն 10, Երուսաղէմը Ցարլէքարլիի մէջ 10, Լէսքօ 15, Սիրոյ խորանին առջեւ 4, Հին Աստուածները լոմէ 4, Ապերախտ գրագիրը 4, Ցարաբախտ ուսանողը 4, ընտրին ճօճա 17.50, Պէքրի Մուսթաֆա 5, Քէօր ... ձեպընթաց նորածինը 2, Բիւբեղեայ խիցը (294 էջ) ... Ղարիպ եւ Շահ սկսեմ 7, Աշրգ Քէրէմ 7, Շահ Իսմայիլ ... սիանոս 2, Մահացու սէր 3, Մակաբոյծ 5, Ծիէլլօ 10, Շա... Ֆրանս. խօսակց. 6, 8 եւ 10, երազահաններ 5, 10, եւ 1... բաններ՝ 3, 5, 6, 10, 12.50, 25 եւ 30, Հայաստանի մեծ ... 20, ինչպէս նաեւ հին կամ նոր ամէն տեսակ գիրք։ Պա... մեր գրացուցակը եւ ընտրեցէք ձեր նուէրցու գիրքերը ... թիւններու եւ գրադարաններու մասնաւոր զեղչ։

ՆՈՒԻՐ.— 25 ֆր.է աւելի գիրք առնողին 5 ֆր.ի պ... կը տրուի, 50 ֆր.է աւելիին 10 ֆր.ի, 100 ֆր.է աւելիին ...

Դիմեցէք՝ L. Mozian, 51 Bld. Auguste Blanqui, Pa...

ՀԱՅ ԿՕՉԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

9 rue Charlot, PARIS (3e), մէթրօ République. Tél. Archives 05—86

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառում ... տեսակ կաշիներու, հրապարակի գինէն աժան։

Քուլիճոն (*կոնակի մասը*) Ա. կարգի, քիլօն 38... 42. Բ. կարգի՝քիլօն 34, 36. Գ. կարգի՝28, 30 և 32...

Այրերու եւ կանանց կօշիկներու համար ամբողջ ... կէս նրբանցու.— Քիլօն՝ Ա. կարգի 32, Բ. կարգի 2... կարգի 26 ֆրանք։

5 քիլօ նմոյշ կը դրկուի փոստով քսան ֆր. պուրսըման։

Մասնաւոր զեղչ հայ կօշկակարներու։ Կը խօսին հայերէն եւ թուրքերէն։

ԿԱՇԻՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՏՈՒՆ

ԳՐԱՏՈՒՆ - ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ "ՀՈՐԻԶՈՆ"

ԿԸ ՎԱՃԱՌԻ ԵՒ ԿԸ ՀԱՆԳՈՒՑԱԳԻՐ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐ...

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌԵԼԻ °/₀30 ԶԵՂՉՈՎ.

Թոհանոցին գիրքը5, Հայ ժողով. սիրային երգեր 3, ... վիպակ 2.50, Մահացու համբոյրը 2, Դիակներուն մէջէն ... 2, Եօթը պատմուածքներ 7.50։

ՀԱՏՈՎ ՎԱՃԱՌԵԼԻ.— Պէնհուր մեծ վէպ 30, Բերայի ... Հաճեան 20, Ռաֆայէլ (Լամարթին) 17.50, Երեք հրացանակիր ... Բսան տարի ետք (կազմուած) 85. Երջանիկին տարեցոյցը ... Ցունահայ տարեցոյց 30, Կէս կոյսեր 20, Վէնտիքթա 17.50, ... 15, Թիապարար 30, Ազազակապետը 30, Թափառական Հ... 20, Երգարան Աբարատ Ա. հատոր 15, Բ. 12.50, Զայնագրան 10, Հայ քաղ. փորձադատը 25, Թորոս Լեւոնի 30, ... 50, Վանականին սէրը 20, Խաչագողի յիշատակարանը ... աքաղաղ 10 ֆրանք։ Փոստը մեր վրայ։ Յանձնարարութեամբ ... փոխարժէքը։ Դիմել՝ M. L. DJÉRAHIAN, Librairie Horizon des Dominicaines, MARSEILLE.

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE...

ցէր եւ ցնօրէն՝ Տ Օ Քթ. Գ Ր Գ Ո Յ Ե Ա Ն

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 9...

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը ... ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի ... գէտը կ'ընդունի Գ., Ե. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ ... կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12։

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ ԵՒ ԳԱՄԷՐ ԲԵՆԻԱՄ

ԻՐԱՒԱԳԻՏՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՅ ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌԻ

8 Ave. Frémiet, Métro: Passy Tél. AUTEUIL ...

կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական եւ ... ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս ... միջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն ... խնդիրներու հետապնդումը։

Իրաւագիտական խորհրդակցութիւնները՝ լաւ ալայմանի ...

Կ'ընդունին՝ ամէն օր (բացի կիրակիէ) ժամը 9էն ... կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ։

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՈՐ ՄԵՋԻ ՎՍՏԱՀԻՔ ՁԵՐ

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ . . . . . ԵՒ . . . ՏՈՒՐՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Դ. ԹԱՔԻՐԵԱՆ

ՓՈՐՁԱՌՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀ

19 RUE HENRI MONNIER PARIS (IXme)

Տոմարներու կազմակերպութիւն, Հաշուեկշիռ եւ ֆաշուառքննութիւն, Դիզուած ֆաշիներու արձանագրութիւն.

ԱՄԻՍԸ 75 ՖՐԱՆՔ

Ամէն տեսակ տուրքերը ժամանակին յայտարարենք, Թուղթերը կը քննենք տնական դիմումները ժամանակին տակար կերպով կը կատարենք։

ՇԱՆՕԹ.— Բոլոր առեւտրականներուն կը յանձնարարենք մեր մասնաւոր սիստէմը, որ կը դիւրացնէ տուրքի բոլոր պահանջները եւ առ... կացութիւնը կը յայտնէ ուզուած վայրկեանին։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
17
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928

17 AOUT 1928

Տ. ՏԱՐԻ Թիւ 727 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒԽ ԽՕՍՔ

ԱՂ ՈՐ ԿԸ ԿԱՏԱՐՈՒԻ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Այլեւս կասկած չկայ, որ արաբական տառերն ալ թանգ-
պիտի նետուին Թուրքիոյ մէջ, շատ աւելի կարճ պայմա-
ժամով մը, քան կ'ենթադրուէր:

Արդարեւ, տենդագին թափով կը գործէ այն յանձնախումբը,
պաշտօն ունի վերջնական ձեւ տալ նոր այբուբենին: Օրէն-
առաջ, Մ. Քէմալի կամքն է որ կը գործէ, լատինատառ
տպագրութիւններով, ճառերով եւ հրամաններով:

Արդէն իսկ պատրաստուած է նոր այբուբենը, եւ փորձեր
կատարուին, առ այժմ նեղ շրջանակի մէջ: Մ. Քէմալ Պոլիս
գտնուելով, առիթէն կ'օգտուի շարժման մէջ դնելու համար
ուրք մտաւորականութիւնն ու մամուլը: Անցեալ շաբթու,
ազ անձամբ սարքեց դաս մը, գրատախտակին առջեւ, շուրջը
աքելով գործավարներ եւ երեսփոխաններ: Յետոյ հանդէս
Սարայ - Պուրնուի դարաստանին մէջ, «հանրմ»ներով եւ
ճէ - սազ»ով, բայց միանգամայն եւրոպական եղանակներով
գինարբուքով: Բոլորը՝ մէկ նպատակի համար, — կարելի
ին չափ հրապուրել եւ իրախուսել, որպէս զի ժամ առած
ծածուի լատիներէն այբուբենը:

«Դեռ ինչե՛ր պիտի տեսնէք», բսած էր Մ. Քէմալ, քանի մը
առաջ: Եւ ահա արագ-արագ ու մաս-մաս կը քակէ իր հիմ-
կան ծրագրին ծալքերը:

Վերջին լուրերու համաձայն, լատինատառ այբբենարանին
տարակութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ Նոյեմբերին,
ամէն կողմ դասընթացքներ պիտի կազմուին, որպէսզի կա-
ի ըլլայ երկու ամիսէն գործածել նոր տառերը: Այս ընթաց-
կը յուսան մինչեւ հինգ տարի ընդհանրացնել նոր այբու-
ր, որ արդէն կը գործածուի կարգ մը թերթերու մէջ, զա-
ան հատուածներով:

Պէտք է հաւատալ թէ այս հրամանն ալ պիտի կատարուի
պէս ինչպէս սուլթանութեան եւ խալիֆայութեան, ֆէսին
պաթթոցին, վանդակին ու իսլամական օրինագրքին չնչու-
Հրաման մը,— եւ բոլորը կը խոնարհին: Բան մը, զաղա-
ր մը Մ. Քէմալի բերնէն,— եւ ամէնէն յետադիմական
ւրք հրապարակագիրն ալ կը դառնայ քարոզիչը նոր կարգերու:

Այո՛, աննախընթաց է, ինչ որ տեղի կ'ունենայ նոր Թուր-
այ մէջ, 1922էն ի վեր:

Մէկդի նետելով նախապաշարումները, ու քար դնելով մեր
ին վրայ, պէտք է խոստովանինք թէ կեղծ, դերասանական
ժուձեւերը չեն յեղաշրջման, վերանորոգման այս բազմազան
նարկները: Այսպէս կամ այնպէս, Թուրքիոյ մէջ հասած է
ունդ մը, որ կանգ չառներ արդիացման ամէնէն յանդուգն
ադիրներուն առջեւ:

Ապահովելով սահմաններն ու քաղաքական անկախութիւնը,
Քէմալ վճռեր է իր յաջորդներուն ձգել ոչ թէ հին կայսրու-
ան մը յիշատակարանը, այլ նորոգուած, արդիական պե-
թիւն մը: Որքան ալ երեւութական թուին պատուաստներն
ներարկումները, պիտի ձգեն լայն հետքեր: Իսոր ակօսներ
ուած են, որոնք դիւրաւ չեն լեցուիր: Յետաշրջական ամէ-
բուն շարժումն ալ ակամայ նկատի պիտի առնէ կա-
ուած փոփոխութիւնները. այլապէս քար քարի վրայ չի
ր: Ճիշտ ինչպէս որ, Ռուսիոյ մէջ, եթէ նոյն իսկ ցարական
ապետութիւնը վերահաստատուի, չի կրնար խաչ քաշել վեր-
տասը տարիներու վերիվայրումներուն վրայ, եւ երկիր կա-
վարել Ալեքսանդր Գ.ի աւանդութիւններով:

Անշուշտ խաղաղութիւնն է որ թոյլ կուտայ կատարել այս
աշրջումները: Խաղաղութիւն՝ դուրսէն, հոս հնազանդ հա-
կերպում՝ ներսէն:

Բայց այս պարագան չի կրնար նուազեցնել կատարուած
ատանքին արժէքը:

Ընդհակառակն, կ'ապացուցանէ որ Թուրքերու նոր սե-
ինը ընդունակ է արմատական ձեռնարկներ կատարելու,
իրը նորոգելու եւ զօրացնելու, ժողովուրդը արթնցնելու եւ
զացնելու, երբ ձեռքերը ազատ ըլլան: Ինչպէս որ, վտանգի
ունն ալ, պատրաստ է անխնայ ջարդելու եւ աւերելու, հա-
ձայն հայրերու աւանդութեան:

Եւ ինչպէս ջարդն ու կողոպուտը, եաթաղանն ու կախա-
ը, լատինատառ այբուբենն ալ մէկ օղակն է «թիւրք օղու
րք» Թուրքիան իրականացնելու: Մէկ յօդուածը՝ նոյն քա-
քական ծրագրին, քանի որ սահմանէն անդին ալ կը գոր-
ծուի լատիներէնը: Իսկ երբ արաբերէնն տառերն ու խրթնա-
ութիւնները նետուին եւ Թուրքերէնի ընթերցումը դիւրա-
ացող փոքրամասնութիւնները, արդէն Թրքախօս, ինք-
երաբար կը կարգան Թուրքերէնը, կը Թրծուին Թրքական
ակոյթով: Մէկ խօսքով՝ կը Թրքանան:

Այս իրողութիւնները արձանագրած առեն, նորէն ակնարկ
կը նետենք մեր կացութեան վրայ, Փարիզէն մինչեւ երե-
, ու մեր աչքերը չեն կրնար համարձակ նայիլ:

Ունինք հայրենիք մը, ուր մարդիկ այնքան քանդեցին, որ
ելու ոչ ժամանակ, ոչ ալ միջոց կրնան գտնել, եթէ ուզեն
Անոնք ալ «յեղափոխական» են, եւ թէեւ տեսակէն: Եւ
այդ, հանգիստ չեն կրնար ձգել, մինչեւ որ կատարեալապէս
մալուծուին գաղութները:

Էնկիւրի առաքելութիւնները կը ղրկէ, Աֆղանիստանը մար-
ու եւ զաստիարակելու համար: Երեւան կը զարմանայ որ
կական գաղութները կանգուն կը մնան, հակառակ իր խա-
րութեան եւ դեռ Հայաստան կ'երազէն մուխին ու մուրին
...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՓՆԱՑՈՂԸ՝ ՓՆԱՑՈՂԻ ՄԱՍԻՆ

Արեւ, եգիպտոսի ռամկավար-
ներուն պաշտօնաթերթը, կ'ողբայ եգիպտոսի գաղութին լքման վրայ, «նիհրիոդ գաղութը» խորագրուած խմբագրականի մը մէջ (3 Օգոստ.).

— «Բաղդատութեան դրէ՛ք մեր գաղութը, օրինակ, ամերիկահայ գաղութին հետ, որուն գոյութիւնը այնքան ալ հին չէ որքան մերինին, եւ որ, մեծաժանութեամբ, կազմուած է Հայաստանի գաւառացիներէն, սարսափի շրջաններուն մերկ ու անպատսպար այլ հեռաւոր ափերը շուռնէրնին առած:

Կարելի՞ է նմանութեան եզր մը գտնել երկուքին միջեւ: Բնա՛ւ երբեք: Եզրակացութիւնս նիս աննպաստ պիտի ըլլայ մերինին համար:

Ի՛նչ հրաշալի կենսունակութիւն է որ կը տիրէ միւսին մէջ, եւ ի՛նչ ցուրտ ձմեռ է որ սաքցուցած է մեր ջիղերը: Պարզ դիւղացիներ՝ ստուար մեծամասնութեամբ՝ անոնք, հոկայ գործատեղիներու մէջ կհանքերնին մաշեցուցած, բայց որոնց կուրծքին տակ անթեղուած հայրենասիրութեան, կամ ուրիշ բացատրութեամբ մը, ազգային պարտականութեան դիտակցութեան արբազան հուրը, քանի կ'երկարի պանդխտութեան սեւ շրջանը, կը բորբոքի ու կը բոցավառի, Հերմութիւն հալթայթելով ո՛չ միայն իրենց գաղութային, այլ և ազգային ընդհանուր ձեռնարկներուն:

Անշուշտ, այս գաղութն ալ ունեցած է, այս տեսակէտէն լաւ օրեր: Յոռոնանք որ հոս հիմնուեցաւ Բարեգործականը, նաեւ մեր կուսակցութիւնը կազմող տարրերուն գլխաւորագոյնը, եւ ուրիշ մարմիններ՝ որոնք կարեւոր դեր մը խաղացին մեր վերջի ժամանակի ազգային կեանքին մէջ: Բայց այսօ՞ր: Այսօր. «Ներկան վա՛ր է հինէն»:

Ունեցած ենք, անշուշտ, բարերարներ որոնց առատաձեռնութեան արդիւնքովը եւ իրենց անունով կանգնուած են մեր եկեղեցիներն ու դպրոցները. բայց ասոնք անհատներ են, որոնց թիւը տասնի ալ չհասնիր... իսկ ո՞ւր է ժողովուրդը եւ ի՞նչ չափով կը կատարէ ան իր ազգային պարտականութիւնը: Ա՛յն ժողովուրդը որուն հեռաւոր եղբայրներուն— ամերիկահայուն— մեր աչքին առջեւ պարզած գեղեցիկ պատկերը տեսանք: Եւ այս գաղութը, բաղդատմամբ միւսին, անտեսապէս աւելի գէշ պայմաններու մէջ չի գտնուիր: Նկեղեցիի հետ ոեւէ գործ կ'աշխատուի ձրիաբար կատարել, դպրոցներէ կը պահանջուի որ ձրի ընդունին մանուկները, ուրուհետեւ, կ'առարկուի, ազգը հարուստ է: Ազգին հարուստ ըլլալը, կարծես կերպով մը չարիք եղած է այս գաղութին համար:»

Կարելի՞ էր հարցնել,— քնացո՞ղն է յանցաւոր, թէ քնացնողը...

ՍՐՏԱՌՈՒՉ ԿՏԱԿ ՄԸ

Սօֆիայի մէջ բացուեցաւ կտակը պուլկար զօրավար Սաւօֆի, որ սպարապետ էր պալքանեան պատերազմին առեն եւ մեռաւ Փրանսայի մէջ: Ահա թէ ի՛նչ կը զրէ զօրավարը, այնքան խոնարհամտութեամբ.

— «Իմ մարմինս տարէք ծնողքիս մարմիններուն քով, Սօֆիայի գերեզմանատունը: Փափաղութեան եւ թաղման ծախքերը իմ վրայ, եւ կարելի եղածին չափ համեստ: Եթէ պուլկար կառավարութիւնը կ'ուզէ ազգային յուղարկաւորութիւն կատարել, պէտք է քաղաքավարութեամբ մերժել այդ առաջարկը. որովհետեւ ես ինքզինքս արժանի չեմ նկատեր այդ պատիւին:

«Կայարանէն, մարմինը պէտք է փոխադրուի զիշերանց: Գ. կարգի կառքով մը, Սօֆիայի գերեզմանատուն մատուռը, որ սեւերով ծածկուած պիտի ըլլայ: Մարմինս պիտի ցուցադրուի ցրեկ մը եւ գիշեր մը, որպէս զի բարեկամներս կարենան վերջին մնաք բարովը ըսել ինծի: Այդ միջոցին, երկու քահանաներ աղօթքներ պիտի կարդան եւ իրենց հետ պիտի ունենան երկու պահապաններ, գիշերուան միջոցին: Թաղումը պիտի կատարուի յաջորդ առտու, շատ կարճ արարողութեամբ մը: Ո՛չ մէկ զինուորական պատիւ, ոչ հաժաղարկ, ոչ պատուանշան, ո՛չ ալ ճառ: Միայն մէկ ծաղկեպսակ կրնայ բերել աղջիկս: Գերեզմանիս վրայ՝ միայն սա արձանագրութիւնը.«Աստհանգչի Միշէլ Սաւօֆ. ծնած... մեռած...»: Զախ կողմը, վիտոշ լերան կրանիտէ պատուանդանին վրայ կիսանդրիս՝ դէպի Մակեդոնիա դարձած: Իսկ պատուանդանին վրայ հետեւեալ բառերը.

— «Ապագայ սերունդներուն կը մնայ իրականացնել այն իտէալը ուր դարձած են աչքերս: Իտէալ մը զոր մեր սերունդը չկրցաւ իրականացնել, քաղաքական կուսակցութեանց միջեւ միութիւն եւ համերաշխութիւն տիրած չըլլալով, արտաքին եւ ներքին քաղաքականութեան մասին»:

ՏՈՄՍԵՐ

ԱԽՈՐԺԱԲԵՐ ՀՈՎԵՐ...

Նոր շարժանկար մը եկեր է փարիզ, «յատկապէս պատրաստուած արտասահմանի աշխատաւորութեան համար»:

Շարժանկար մը՝ որ կը պատկերացնէ «Խ. Հայաստանի տեսարաններն ու նուաճումները» եւ որ պիտի ներկայացուի փարիզի մէջ, առաջնորդութեամբ քաղաքացի վարդանեանի, նորեկ պատուիրակ Հօկի:

Ախորժաբեր հով մը, որ կարօտներ ու հառաչանքներ պիտի արթնցնէ, առանց գոնէ այնքան մխիթարանք տալու, որքան տեղական «ափերիթիֆ»ները...

Աիա Հայաստանի պայծառ լուսնկան, Հրազդանը, ցեւանը, Դիլիջանը, ցարական օրերէն մնացած խոշոր, ամրակուռ շէնքեր, պողոտաներ, իբրեւ հին ուխտի պատմութիւն, իսկ «Հիրկանալը» եւ շարք մը կիսկատար շինութիւններ կամ ծրագիրներ՝ իբրեւ «նուաճում»:

Իսկ հետեւա՞նքը,— ե՞րբ կը տեսնենք այս բոլորը, քաղաքացի վարդանեան, որ ատեն մը մեծ ցիգրանի Հայաստանով կ'օրօրէիր, քարտէսի վրայ, իսկ այսօր հիւղակ միայն կը ցուցնես, պինդ պահելով բանալին:

Պատասխան ունի՞ս, երբ Ֆրանսայի եւ ուրիշ գաղութներու աշխատաւորները, տեսնելով նոր շարժանկարը, հարցնեն յանկարծ.

— Բարի, գեղեցիկ է Հայաստանը, գեղեցիկ են ձեր խոստումներն ալ: Իսկ մեր վիճա՞կը: Մինչեւ ե՞րբ այս կարօտն ու ծիւրումը, դիտելով եւ լսելով...

Իսկ եթէ հարկ ըլլար շարժանկար մըն ալ մեր կեանքէն քաղել ու փոխադրել Հայաստան, տասն անգամ 1800 մեդր երկայնութեամբ ժապաւէններով...

Վ.Ա.Հէ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ցուրեկի տագնապը Ռուսիոյ մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ առեւտրական գործավար Միկոյեան զեկուցում մը կարդալով ցորենի տագնապի մասին, խոստովանեցաւ թէ կառավարութիւնը հարկադրուած է 250 հազար Թոնս հացահատիկ ներածել: Այս ապսպրանքներէն 200,000 Թոնս խորհրդային նաւահանգիստները հասած է արդէն: Պ. Միկոյեան յայտարարեց որ թէեւ կացութիւնը աւելի լաւ է քան մայիսին եւ յունիսին, բայց տակաւին «խիստ լարուած է»:

Զեկուցումէն յետոյ, Աշխատանքի եւ պաշտպանութեան խորհուրդը նոր որոշումներ տուաւ, ուտելիքի գիները զասակարգային հիման վրայ քննելու համար: Նոր գիներու գործադրութիւնը սկսաւ Օգոստոս 15ին:

Ցորենի մթերման ձեռնարկը ձախողած է ամէն կողմ: Վոլկայի մէջ, Յուլիսին հաւաքուած է նախատեսուած քանակին հարիւրին 10ը միայն, Եօկատէրանոսլավի շրջանին մէջ հարիւրին 20ը եւայլն:

⁂ Ուրիշ աղբիւրէ մը կը հաղորդեն թէ օգոստոս ամիսը ամէնէն տագնապալին պիտի ըլլայ ամբողջ երկրին համար: Արտասովոր միջոցներ կը պահանջուին, ցորեն ամբարելու համար, քանի որ գիները կը բարձրանան ամէն կողմ:

Ցորենի խնդիրը ամէնէն հրատապն է խորհրդային իշխանութեան համար: Մինչ պատերազմէն առաջ Ռուսիա միլիոնաւոր Թոնս ցորեն կ'արտածէր, այժմ գիւղացիները միայն իրենց պէտքերուն բաւելու չափ կ'արտադրեն, քանի որ առեւտրական մենաշնորհին հետեւանքով, առաջուան գիներուն հազիւ մէկ հինգերորդը կը ստանան:

⁂ Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Յարքովի մէջ գումարուած ժողով մը որոշեց պահել հաճարէ հացին բաշխումը քարտերով կատարելու դրութիւնը, ամբողջ հարաւային Ռուսիոյ մէջ:

Անարեւկումները կը շատնան

Զանազան աղբիւրներէ կը հաղորդեն թէ հետզհետէ կը բազմանան համայնավարներու դէմ անհատական ահաբեկումները, բնաջնջման կռիւի մը ձեւն առնելով: Մասնաւորաբար կեդրոնական իշխանութեան ներկայացուցիչներն են որ չափազանց եռանդ ցոյց տալով, կը գրգռեն գիւղացիներու ատելութիւնը: «Փրավտա» և «Իզվեստիա» կը ծանուցանեն թէ վերջին ամիսներու ընթացքին, բազմաթիւ թղթակիցներ զոհ գացած են ահաբեկումներու: Կեդր. կոմիտէն երկու մանաւանդ նիստեր յատկացնելով այս հարցին, որոշեց ազգու միջոցներ ձեռք առնել, իր ներկայացուցիչներուն կեանքը պաշտպանելու համար:

Թևվֆիգ Բիւշտի կը պսդի

Թուրքիոյ արտաքին գործավար Թեվֆիգ Բիւշտի փեսքեթա հասաւ եւ պիտի մնայ քանի մը օր: Մեծ ընդունելութիւններ կազմակերպուած էին այս առթիւ: Գործավարը պտոյտներ պիտի կատարէ Չունգարիոյ մէջ:

Խրուսաւներն միշտ ընդդիմադիր

Նէթունոյի դաշնագիրներուն վաւերացման առթիւ, բուռն հրատարակութիւններ կ'ընեն Խրուսթիոյ թերթերը, Պելկրատի կառավարութեան դէմ: Բոլորն ալ բացէ ի բաց կը յայտարարեն թէ այդ պայմանագրութիւնները ապօրէն են, քանի որ ստորագրուեցան առանց Խրուսթներու մասնակցութեան:

Խրուսթական չորս հատուածներ խորհրդակցելով, որոշեցին միասնաբար գործել հետեւեալ նպատակներուն համար. — 1. Լուծել Սկուբչինան եւ նոր ընտրութիւններ կատարել. 2. Արմատապէս վերաքննել Սահմանադրութիւնը. 3. Եուկոսլավ դաշնակցային պետութիւն մը կազմել, Պելկրատը ունենալով մայրաքաղաք, միեւնոյն արքայական Տունով, բայց իւրաքանչիւր պետութիւն պիտի պահէ իր վարչական, ելմտական եւ կառավարական բացարձակ անկախութիւնը:

Նուհի Մակեդոնացիներուն դէմ

Սօֆիայէն կը հեռագրեն թէ անգլիական դեսպանը ծանօթ ծանուցագիրը յանձնած առեն, յայտներ է Պուլկարիոյ արտաքին նախարարին թէ իր կառավարութիւնը չպիտի ակնկալի պուլկարական փոխառութեան, եթէ չձերբակալուին մակեդոնական գլխաւոր յեղափոխականները:

Այս պահանջը շատ նեղ վիճակի մը մատնած է պուլկարական կառավարութիւնը, որովհետեւ իր ուժէն վեր է ձերբակալել մակեդոնական շարժման վարիչները:

Տրոցկի Պերլին կը գտնուի...

Չէքեա՞թ թէ իրականութիւն: Քանի մը օրէ ի վեր զրոյցներ պտտին թէ Տրոցկի փախած է եւ Պերլին կը գտնուի: «Շի-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊՐԻՒՍԷԼԷՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՕԹԹՕ-ՊԱՈՒԷՐ՝ ՄԵԾ ՁԱՌՈՎ ՄԸ ԿԸ ԳԾԷ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՊՐԻՒՍԷԼ, 11 Օգոստոս

Միջազգայինի Գ. Համագումարը անհրաժեշտ կը դտնէ ըսել ամէ՛ն երկրի աշխատաւորներուն, որ Համայնավարութիւնը նպաստաւոր գետին կը պատրաստէ, քաղաքական այն բռնակալ եւ վտանգաւոր յեղաշրջականութեան (որ բազմաթիւ երկիրներու մէջ հետզհետէ հող կը շահի), իր գործունէութեան եղանակներով, երկուքի բաժնելով աշխատաւոր զանգուածները։

Միջազգայինի քաղաքական բանաձեւը

Համագումարը, իր օրակարգին ամէնէն դժուար կէտը վերապահած էր վերջին օրուան։ Արդարեւ, գրեթէ միաձայն, օրակարգի բոլոր միւս խնդիրներուն շուրջ, ընկերվ. բանուորական Միջազգայինի Գ. Համագումարը քիչ մնաց որ չկարենար միաձայնութեամբ քուէարկել քաղաքական բանաձեւը։ Այս անգամ այդ բանաձեւը ընդարձակ, մանրամասն եւ խանդավառ յայտարարութիւն մըն է, ուղղուած բոլոր երկիրներու աշխատաւոր ժողովուրդներուն։ Այդ յայտարարութիւնը, ինչպէս կ'ըսէր գերման երիտասարդ ու ճարտասան ներկայիսխանուհին, Թօնի-Սանտըրը, թէեւ զուրկ է ամբոխները ըմբոստանդավառեցնու սահմանուած եւ զանգուածներու սրտին դպչող, յեղափոխական եւ ոգեմաշունչ բառերէ, բայց իր զուսպ ու կշռուած խօսքերովը, պարսաւելով ու դատապարտելով դրամատիրութիւնն ու աշխարհակալութիւնը եւ ապացուցանելով իր այդ ցուրտ և հաշուուած մեղադրականին պատճառներուն ճշդութիւնը, դուցէ աւելի ուժգին եւ ազդեցիկ կը հանդիսանայ, դիտակից եւ մտածող աշխատաւորութեան աչքին։

Այս յայտագրութիւնը աշխատանքի պտուղն է՝ Գ. Համագումարի քաղաքական յանձնախումբին (եւ անկէ բղխած մասնախումբին) որ, ամբողջ երեք օր աշխատեցաւ, յառաջանալով քայլ առ քայլ ու ամէն վայրկեան մանրամասնօրէն վիճելով, յաճախ կրքով, տենդով եւ անհաշուութեամբ, միջազգային քաղաքական կեանքը լեցնող բոլոր խնդիրներուն շուրջ։ Անգլիական անկախ աշխատաւորականները, որ քանի մը տարիէ ի վեր, ախոյեանը կ'ուզեն հանդիսանալ բանուորական միութեան՝ անտեղի ու ապարդիւն դարպաս մը ընելով ռուս համամասնավար վարիչներուն, բացառիկ յամառութեամբ մը կը վիճէին բանաձեւի նախագիծին իւրաքանչիւր միտքը, ուզելով յայտարարութիւնը աւելի յեղափոխականօրէն միակտուր ընծայել ու ամէն անգամ կը հանդիպէին աջակողմին յստակատես ու հետեւողական ընդդիմութեան։ Եւ եթէ անկախ աշխատաւորականները, որ մինչեւ վերջին րոպէն, կը սպառնային չքուէարկել, յայտարարութեան համամասնավարներուն եւ Խ. Ռուսիոյ վերաբերեալ մասը, ճիշդ էին եւ արդար, բանուորական միացման անհրաժեշտութեան զգացումին, մէջ. միւս կողմէ, համագումարին չափազանց մեծամասնութիւնը, աւելի քան ճիշդ էր ապացուցանելով որ այդ միացումը իրականացնելու համար անկախ-աշխատաւորականներու քոնած ճամբան սխալ է։ Համայնավար խուժանավարութեան եւ ամբոխային տրամադրութիւններուն զիջումներ ընելով չէ որ, կարելի է իրականացնել աշխատաւորական զանգուածներու խախտուած միութիւնը։

Այս տեսակէտէն՝ պէ՛տք է բացառիկ նշանակութիւն ընծայել Աւստրիոյ ընկերվարութեան անժխտելի պարագային, մեծ տեսաբան եւ ընկերային գրող Օթթօ-Պաուէրի մեծ ճառին՝ որ խոր ուշադրութեամբ եւ ընդհանուր լռութեան մէջ լսուեցաւ համագումարին կողմէ։ Պաուէր, որ դեռ երիտասարդ է, կը հանդիսանայ վերակազմուած միջազգային ընկերվարական միութեան ղեկավար դէմքերէն մէկը։ Օժտուած մեծ հրապուրանքով մը, որ կ'ընդգրկէ ո՛չ միայն յետ-պատերազմեան Եւրոպայի քաղաքական խնդիրները, այլեւ տնտեսական, ելեւմտական եւ տեսական բոլոր հարցերը, ան իր բեմբասացի անհերքելի եւ բացառիկ կարողութեամբ, կը հանդիսանայ թէ իբրեւ քաղաքական վարիչ մը եւ թէ նոյն ատեն կեանքական առաջնակարգ գործիչ մը։

Աւստրիոյ ընկերվարութեան հին պետ Վիքթոր-Ատլերի (հայր՝ Միջազգայինի ընդհ. քարտուղար Ֆրից-Ատլերի) մահէն յետոյ, նախարար՝ յեղափոխութեան յաջորդող կառավարութեան մէջ, հետզհետէ արդէն կը դառնայ միջազգային դէմք մը։ Իր եւ կարգ մը ուրիշ ղեկավարներու նկարներն ու կենսագրական գիծերը պիտի երեւան «Դրօշակ»ի յառաջիկայ համարին մէջ։

Պաուէր, իբրեւ տեղեկաբեր քաղաքական յանձնախումբին, ընդլայնեց ներկայացուած յայտարարութեան առանձին մասերը ու ամրացուց գանոնք փաստերու ամբողջ տարափով մը՝ զոր անընդհատ ծափեց Համագումարը։ Պաուէր անառարկելի կերպով ապացուցաց որ համայնավարութիւնը, տեսակ մը խախուտ եւ նոյնիսկ խարդախ դիրքի վրայ է այսօր, Միջազգային բանուորութեան դէմ յանդիման, մէկ կողմէն ինքզինքը հակառակորդ համարելով պատերազմին եւ միւս կողմէն ընկերային յեղափոխութեան եւ դրաժաւիրական տապալումի ամէն յոյս կապելով նոր պատերազմի մը եւ նոյնիսկ անուղղակի պատրաստելով զայն։ Տեսակ մը ձեռնթափութիւն եւ հաժակերպութիւն է, զէնքերը վար դնել այսպէս, միջազգային դրամատիրութեան առջեւ, յուսալով նոր պատերազմ մը։ Անկարողութեան տեսակ մը նոր ապացոյց, զոր կուտայ համայնավար Միջազգայինը։

Պաուէրէն յետոյ, կը խօսի Ֆրանսացի Օրիոլ, քարտուղար Խորհրդարանի ընկերվարական խմբակցութեան։ Կը բացատրէ թէ ինչպէ՞ս յայտարարութիւնը կ'աշխատի ճշդել միջազգային աշխատաւորութեան դիրքը՝ ընդհ. քաղաքականութեան մէջ։ Իր ուժեղ եւ անխոցելի տրամաբանութեամբ, ան կ'ապացուցանէ պատերազմին կապուած յոյսերուն սնանկութիւնը։ Մարդիկ կը յուսային որ Մեծ Պատերազմը պիտի բարձրացնէ մարդկային բարօրութեան աստիճանը։ Պատահեցաւ հակառակը։ Թշուառութիւնն ու գործազրկութիւնը, տնտեսական տագնապն եւ ելմտական վերիվայրումները աւելի քան ազիտաբեր են այսօր միջազգային բանուորութեան համար։

Լէնսպրի, օրուան նախագահը, բրիտանական աշխատաւորական կուսակցութենէն, կ'ընէ որոշ վերապահումներ։ Կը նկատէ որ ամբողջ Համագումարը դէմ է Խ. Ռուսիոյ ներքին գործերուն մէջ, որ եւ է արտաքին դիմեալ միջամտութեան։ Համաձայն չըլլալով հանդերձ հոն կատարուած բոլոր փորձերուն և դատապարտելով հանդերձ հետեւանքները, կը հաստատէ որ այսուհանդերձ մեծ իրողութիւն մը կայ, ցարական բռնակալութեան տապալումը եւ գիւղացիական զանգուածներու ազատագրութիւնը։ Պէտք չէ իր ընթացքը բոլորող յեղափոխութեան անիւներուն մէջ դաւադան նետել, կ'ըսէ խանդավառ ու ծերունի աշխատաւորական զինուորը, եւ սրտագին կոչ կ'ուղղէ Անկախ Աշխատաւորական կուսակցութեան, որ Բանուորական Ընկերվարական Միջազգայինի ծոցին մէջ միաձայնութիւնը ամբողջական ընելու համար, մանաւանդ Օթթօ Պաուէրի զեկոյցէն յետոյ, քուէարկեն յայտարարութիւնը ամբողջութեամբ։ Այս վերջինները այդպէս ալ կ'ընեն։

Յայտարարութիւնը, որ միջազգային քաղաքական կացութիւնը, իր բոլոր ժուխ կողմերովը լուսաբանող, կարեւոր եւ արժէքաւոր վաւերաթուղթ մըն է, պիտի հրատարակուի ամբողջութեամբ «Դրօշակ»ի մէջ։ Մինչ այդ կ'արժէ անշուշտ, իր ընդհանուր դիծերուն մէջ, համառօտագրել զայն։

Յայտարարութիւնը կը սկսի հաստատելով որ պատերազմէն տասը տարի յետոյ, քաղաքական կացութիւնը աւելի քան մթին է։ Ազգային շատ մը փոքրամասնութիւններ եւ շատ մը մանր ժողովուրդներ՝ կը շարունակեն ճնշուած ւիլալ եւ արեւմտեան ուժերը արգելք կը հանդիսանան անոնց ազատագրութեան։ Շատ մը երկիրներու մէջ, ժողովրդավար կարգերը տապալած են՝ իշահ դիկտատորութեանց։ Ամէն տեղ դրամատիրութիւնը պատերազմի ւիսաները կ'աշխատի բեռցնել աշխատաւոր խաւերուն վրայ և իր արդիւնաբերական միջազգային ձեռնարկներով (trust, cartel) կը տիրէ ամբողջ տնտեսութեան։

Երրորդ մասով, Միջազգայինի Գ. Համագումարը կոչ կ'ուղղէ բո՛լոր ժողովուրդներուն, որ հաւաքուին իր դրօշին շուրջ, բացատրելով իր կատարած մեծ ու հիմնական դերը, պատերազմին յաջորդող տասը տարիներու ընթացքին, ժողովուրդներու մերձեցման եւ համակեցութեան համար։ Ինք է, որ իր շուրջ հաւաքուած աշխատաւորական զանգուածներուն ճնշումին շնորհիւ, յաջողած է խաղաղութեան առաջին քարերը դնել, արիւնէ եւ հրդեհէ լռցնած Եւրոպայի մէջ։ Պատերազմի դէմ եղած բոլոր ձեռնարկները՝ պտուղն են իր հետեւողական եւ աննկուն պայքարին։

Երրորդ մասով, յայտարարութիւնը կը հրաւիրէ Մ. Նահանգներու աշխատաւորութիւնը, ժանել Միջազգայինի դրօշին տակ, բացատրելով թէ ի՞նչպէս եանքի դրամատիրութիւնը անախորժ անակնկալներ կը պատրաստէ՝ աշխատելով օգտագործել դունաւոր ժողովուրդները, աշխատելով դասակարգել միջազգային աշխատաւորութիւնը։

Յետոյ, Համագումարը իր անվերապահ համակրանքը կը յայտնէ եւ իր օժանդակութիւնը կը բերէ՝ ճնշուած ժողովուրդներուն։ Կը պահանջէ Հնդկաստանի, Զինաստանի, Եգիպտոսի անկախութիւնը, նոյն ատեն լիշեցնելով որ այդ անկախութիւնը երբեւիցէ պէտք չէ խափանէ աշխատաւորութեան ազատագրութեան գործը։

Հինգերորդ մասով յայտարարութիւնը հրապարակ կուգայ բոլոր ծպտուած կամ ոչ, բացարձակապետութեանց դէմ։ Կը խարազանէ Մուսոլինիի Իտալիան, Հօրթիի Հունգարիան, Պրեթիանուի Ռումանիան, Լիտվինէֆի Պուլկարիան ու կը պահանջէ քաղաքական ազատութիւն։ Վեցերորդ հատուածը կը վերաբերի Խ. Ռուսիոյ։ Համագումարը գնահատելով ռուս գիւղացիութեան եւ աշխատաւորութեան հերոսական կռիւը՝ կը պախարակէ այդ գիւղացիութիւնը չարաշահող համայնավարութիւնը, գայն համարելով անաբեկիչ փո՛քրամասնութիւն մը, որ կ'արգիլէ երկրին արդիւնաբերական զարգացումը։

Վերջին հատուածը սրտառուչ եւ ուժեղ կոչ մըն է՝ ուղղուած միջազգային աշխատաւորութեան եւ գիւղացիութեան հաւաքուելու ընկերվարութեան դրօշին շուրջ ու վերականգնելու խախտուած աշխատաւորական միութիւնը։ Կոչ նաեւ ռուս գիւղացիութեան՝ յոյս չդնել պատերազմի վրայ եւ պատրաստել եւ կատուցանել խաղաղութիւնը, միացած ու միակամ։ Այդպէս է միայն որ կարելի է տապալել դրամատիրութիւնը, գրաւել իշխանութիւնն ու հաստատել ընկերվարական իրաւակարգ։

Կոչը կը վերջանայ հաստատելով որ աւելի քան ժամանակն է. իրագործելու ընկերվարութեան մեծ նշանաբանը — Աշխատաւորնե՛ր բոլոր երկիրներու, միացե՛ք։

ՎԱԶԳԷՆ ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ

"ՊԱԽԹԻ ՐՈՒՄԻՅԱ ԴՆԻՆԱ,,

(ՄԵՐ ՓԻՒՐՏ ԱՇԽԱՏԱԿՑԷՆ)

Նախորդ երկու յօդուածներով ներկայացուցի Թրքական կառավարութեան կողմէ սարքուած խաղերը, քիւրտ ապստամբները հրապուրելու համար։

Իպրահիմ աղա, որուն նամակ գրեր է կուսակալ Սիւրէյեա պէյ, քիւրտ ապստամբական շարժման էյրիի շրջանի (Արարատ) ժամանակաւոր վարչութեան նախագահն է։ Այս հեղոսը աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր բոլոր Թրքական ուժերը պարտութեան կը մատնէ եւ այդ շրջանին մէջ քրտական կազմակերպութիւնը ընդարձակելու կ'աշխատի։ Կուսակալին գործածած նուաստացուցիչ լեզուն մինչ՛ ւեծագոյն ապացոյցը չէ Թուրք կառավարութեան անզօրութեան։

Գալով Նա՛ման էֆէնտիին, որուն նամակ գրեր են Պայազիտի երեւելիներէն Իպրահիմ էֆէնտի եւ Թղթատար-հեռագրական տնօրէնը, ուշիմ ու կարող քիւրտ մտաւորական մըն է, որ տարիներով հաւատարմութեամբ եւ ուղղամտութեամբ ծառայած է Թուրք կառավարութեան։ Իր այս ծառայութեանց իբրեւ վարձատրութիւն, արեւմտեան նահանգները տարագրուեցաւ եւ հոն իր ենթարկուած նախատինքներուն, կեղեքումներուն և չարչարանքներուն չկարենալով հանդուրժել, ուխտած է ազատագրել իր ազգը, զոր Թուրքերը կ'ուզեն տժարդօրէն բնաջնջել, ու ատիաներով լեռներու մէջ թափառելէ յետոյ, միացած է Իպրահիմ աղալի։

Այս մարտիկներու տուած պատասխանները ո եւ է մեկնութեան չեն կարօտիր։

Բնականաբար, ինչպէս բոլոր ազգերու, Քիւրտերու մէջ եւս տակաւ հաւատքով կարգ մը ժարդիկ ուզեցին օգտուիլ Թուրք կառավարութեան այս սուտ դիմելիներէն ու ողորմածութենէն։ Ատոնցմէ մաս մը սպանուեցան նոյնինքն Թուրքերուն կողմէ, որոնք այլեւս ամէն յոյս կտրած էին թէ ատոնց ընդհանուր ներման արժանանալը պիտի կրնայ խաբել կուռող ապստամբները։ Ուրիշ մաս մը, որ ապստամբական շարժման առեն որոշ պաշտօն ունէին եւ իրենց պաշտօնները ձգելով անձնատուր եղան, ատոնք ալ իրրեւ դաւաճան սպանուեցան՝ քիւրտ յեղափոխական դատարաններու վճիռով։ Գալով առնոց, որոնք անձնատուր ըլլալով, այժմ իրենց երկրին մէջ հազար չարչարանքի, տառապանքի ու վախի մէջ կ'ապրին, ատոնք ալ ղղջացած են եւ փախուստի նոր միջոց մը կը փնտռեն։

Գաղափար մը տալու համար թէ քիւրտ հանրային կարծիքը ի՛նչպէս կ'ըմբռնէ ընդհանուր ներումը, հոս պիտի յիշեմ փոքրիկ դէպք մը։ Երկու ամիս առաջ դէպի Քիւրտիստանի սահմանագլուխը կատարած վերջին ճամբորդութեանս ընթացքին, հանդիպեցայ քիւրտ հովիւի մը, որուն հարցուցի թէ ինչ եւ իր գիւղացիները ի՛նչ կը մտածեն Թուրքերու ընդհանուր ներումի մասին։ Ատոր իրրեւ պատասխան, հովիւը պատմութիւն մը պատմեց ինծի։ Քիւրտերու մտածելութեան մասին յստակ գաղափար մը տալու համար կը բաւէ հոս արտագրել հովիւին պատմութիւնը եւ անոր աւելցուցած իր քանի մը խօսքերը։

— Ժամանակին հովիւ մը կայ եղեր. օր մը, երբ հօտը արածելու համար քարայրի մը առջեւ կը դտնուէր, կը սկսի սրինգ ածել։ Ձիւ վերջ քարայրէն դուրս կ'ելլէ օձ մը, որ երկար ատեն պարելէ վերջ, քարայրէն ներս կը մտնէ եւ բերանը ոսկի մը առած վերադառնալով, ոսկին հովիւին կուտայ։ Յաջորդ օրը, նոյն ժամուն, հովիւը դարձեալ քարայրին առջեւ կուգայ եւ սրինգով նոյն եղանակը ածել կը սկսի։ Օձը դարձեալ դուրս կ'ելլէ։ Քարայրէն ոսկի մը բերելով հովիւին կուտայ։ Այսպէս երկար ատեն ամէն օր կը շարունակուի նոյն արարողութիւնը, նուագ, պար, եւ պարէն յետոյ ոսկի։ Հովիւը այս ոսկիներուն շնորհիւ կը հարստանայ եւ կ'որոշէ Մէջքէ ուխտի երթալ։ Կը կանչէ իր տղան եւ խնդիրը կը բացատրէ անոր, խստիւ պատուիրելով ոեւէ չարիք չհասցնել օձին, որ իրենց բարերարն է։ Հօրը մեկնելէն յետոյ, տղան, ըստ պատուէրի, քանի մը օր քարայրին առջեւ սրինգ կ'ածէ, օձին պարել կուտայ եւ ոսկին առնելով տուն կը դառնայ։ Ի վերջոյ կը մտածէ թէ աւելի լաւ պիտի ըլլայ սպաննել օձը, քարայր մտնել և ոսկիները ամէնը մէկ առնել։ Այսպէս կ'որոշէ եւ յաջորդ օրը հետը կացին մը կ'առնէ։ Օձը պարած ատեն կացինով վրան կը յարձակի։ Օձին պոչը միայն կը փրթի, իսկ տղան օձին կողմէ խայթուելով կը մեռնի։ Մայրը ճերմակ շիբիմ մը կը կանգնէ իր տղուն համար։ Երբ հովիւը Մէջքէէն կը վերադառնայ, խնդիրը կ'իմանայ եւ շատ կ'ազդուի։ Դարձեալ կ'առնէ ոչխարներն ու սրինգը եւ կ'երթայ քարայրին առջեւ ժամերով կը նուագէ։ Սակայն օձը չերեւար։ Հովիւը չի յուսահատիր եւ քանի մը շաբաթ այս ձեւով քարայրին առջեւ կ'երթայ եւ ժամերով կը նուագէ։ Օր մը կը տեսնէ, որ օձը քարի մը ծակէն կը նայի։ կը դառնայ անոր ու կ'ըսէ.

«— Եահո՛ւ, քեզի ի՞նչ եղաւ։ Մեր այնքան տարուան բարեկամութիւնը ինչո՞ւ մոռցար։ Ինչո՞ւ դարձեալ առջեւուան պէս դուրս չես ելլեր ու պարեր, այնքան տարուան բարեկամներ ենք, ինչո՞ւ այդքան շուտ մոռցար վաղեմի բարեկամդ։ Ես կրնա՞յ ոեւէ դէշութիւն ընել քեզի։ Բեղմէ այնքան բարիքներ տեսայ։ Եկո՛ւր, պարէ՛, մեր հին բարեկամութիւնը շարունակենք։»

«Օձը իրրեւ պատասխան հովիւին կ'ըսէ.

— Քանի որ այս կտրած պոչն ունիմ, ու քանի դուն ալ այդքիդ առջեւ ունիս ճերմակ շիբիմը, մեր միջեւ բարեկամութեան, մտերմութեան խօսք չի կրնար ըլլալ։»

Հովիւը իր այս պատմութիւնը աւարտելէ յետոյ աւելցուց.

— Ահա՛ պէյս, քանի՛ մեր աչքին առջեւ է թուրքերուն թափած այնքա՛ն անմեղ ու անարատ քիւրտ արիւնը, անոնց այրած ու քանդած ա՛յնքան քիւրտ գիւղերն ու քաղաքները, մեզի համար այլեւս թուրքերուն հետ բարեկամ ըլլալու, անոնց ներումին ու օրէնքներուն հաւատալու խօսք չի կրնար ըլլալ։ Մեր միջեւ ամէն բարեկամութիւն վերջացած է։ Այսօր ամբողջ ազգը այլեւս չուզեր խաբուիլ։ կրկնելով այն առածը, զոր մեր նախնիքները ըսած են հարիւրաւոր տարիներ առաջ.

— «Պախթի րումիյա դնինա»

(Թուրքը խօսքը չի յարգեր)։

Այս առածին իմաստն ըմբռնելու համար պէտք է ըսել թէ Քիւրտիստանի մէջ մէկը, նոյնիսկ ընտանիքի մը մէկուն մը մօտ անոր «ազ պախթի» եւ այն ալ ընդունելը, ապաստանիլը նուիրական, սրբազան համարուի։ Հակառակ բոլոր ոճիրներուն, զեշութիւն կ'ընէ։ Ապաստանը չընդունիլը անվայել կը նկատուի մինչեւ իր եկած տիժը ուրիշ տղի մը կարծեմ բացատրելու։ Հարկ չկայ այս պատմութեան մասին, որ որքան պերճախօս է, հասկցան թէ ո՛չ ուժով, ոչ ալ ընդհանուր ձեռք բերել եւ թէ իրենց համար Քիւրտիստանի մէջ մա՝ «քանի որ, ինչ մենք օր մը պիտի ատեղերը ձգելու, քարի վրայ չձգենք, չորս դարու իրենց գերծ մնացած տեղերն խաւին քանդել։

Սակայն հոգ չէ։ քիւրտ հայրենիքի գրուի, ազգը արեւմտեան մասին, որ այդ կը կազմէ մեծ գիւղերն ու քաղաքները, ամէն օր կը հարստանայ, կը սկսի սրինգ ածել։ Բիչ վերջ քարայրէն դուրս կ'ելլէ օձ մը, որ երկար ատեն պարելէ վերջ, քարայրէն ներս կը մտնէ եւ բերանը ոսկի մը առած վերադառնալով, ոսկին հովիւին կուտայ։ Յաջորդ օրը, նոյն ժամուն, հովիւը դարձեալ քարայրին առջեւ կուգայ եւ սրինգով նոյն եղանակը ածել կը սկսի։ Օձը դարձեալ դուրս կ'ելլէ։ Քարայրէն ոսկի մը բերելով հովիւին կուտայ։ Այսպէս երկար ատեն ամէն օր կը շարունակուի նոյն արարողութիւնը, նուագ, պար, եւ պարէն յետոյ ոսկի։ Հովիւը այս ոսկիներուն շնորհիւ կը հարստանայ եւ կ'որոշէ Մէջքէ ուխտի երթալ։ Կը կանչէ իր տղան եւ խնդիրը կը բացատրէ անոր, խստիւ պատուիրելով ոեւէ չարիք չհասցնել օձին, որ իրենց բարերարն է։ Հօրը մեկնելէն յետոյ, տղան, ըստ պատուէրի, քանի մը օր քարայրին առջեւ սրինգ կ'ածէ, օձին պարել կուտայ եւ ոսկին առնելով տուն կը դառնայ։ Ի վերջոյ կը մտածէ թէ աւելի լաւ պիտի ըլլայ սպաննել օձը, քարայր մտնել և ոսկիները ամէնը մէկ առնել։ Այսպէս կ'որոշէ եւ յաջորդ օրը հետը կացին մը կ'առնէ։ Օձը պարած ատեն կացինով վրան կը յարձակի։ Օձին պոչը միայն կը փրթի, իսկ տղան օձին կողմէ խայթուելով կը մեռնի։ Մայրը ճերմակ շիբիմ մը կը կանգնէ իր տղուն համար։ Երբ հովիւը Մէջքէէն կը վերադառնայ, խնդիրը կ'իմանայ եւ շատ կ'ազդուի։ Դարձեալ կ'առնէ ոչխարներն ու սրինգը եւ կ'երթայ քարայրին առջեւ ժամերով կը նուագէ։ Սակայն օձը չերեւար։ Հովիւը չի յուսահատիր եւ քանի մը շաբաթ այս ձեւով քարայրին առջեւ կ'երթայ եւ ժամերով կը նուագէ։ Օր մը կը տեսնէ, որ օձը քարի մը ծակէն կը նայի։ կը դառնայ անոր ու կ'ըսէ.

«— Եահո՛ւ, քեզի ի՞նչ եղաւ։ Մեր այնքան տարուան բարեկամութիւնը ինչո՞ւ մոռցար։ Ինչո՞ւ դարձեալ առջեւուան պէս դուրս չես ելլեր ու պարեր, այնքան տարուան բարեկամներ ենք, ինչո՞ւ այդքան շուտ մոռցար վաղեմի բարեկամդ։ Ես կրնա՞յ ոեւէ դէշութիւն ընել քեզի։ Բեղմէ այնքան բարիքներ տեսայ։ Եկո՛ւր, պարէ՛, մեր հին բարեկամութիւնը շարունակենք։»

Այս քիմիական կազի ձեւով պիտի ի յաջութիւնն ունի ատոնց ձգելու մարմինն ծայրատաճարի ոտք, ձեռք եւայլն, բնական կերպով ներքին կենսական ներուն եւ կը պատճառէ թմրութիւն մը որ օրիներ կերպով, անհնար կը լայժմ։ դարձեալ իսկ եթէ ալ հնարուի, դարձեալ ժամանակաւոր պիտի քանի որ ուտելու եւ խմելու մարմարդը պիտի ատիճան մահ կը հանել եւ այդ կազը պիտի գործէ իր խաճբը...։

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆԸ ԼԱՏԻՆԵՐԷՆՈՎ

ՄԻՋԱՊԵՍ ՊԻՏԻ ԴՈՐԾԱԴՐՈՒԻ

պոլսէն կը գրեն թէ լատինա-
ն այբուբէնի յանձնաժողովը իր
խատուելիւնները փութով կը
ունակէ։ Գործը գրեթէ աւար-
ած է արդէն եւ միայն գլխա-
ներու մասը կը մնայ։ Ցանձ-
խուժքի անդամներէն ոմանք
ր մանական, միւսներն ալ ֆրան-
կան գլխագիրներու որդեգրումը
աջարկած են։

կը հաւաստուի թէ նոր այ-
բենի հրատարակութիւնը պի-
կատարուի Նոյեմբերի սկիզբը
երկրին ամէն կողմերը դասըն-
ագքեր պիտի կազմակերպուին,
նչ մինչեւ երկու ամիսէն գի-
րու գործածութիւնը կարելի
արձնելու նպատակով։

նախ ուսուցիչներու դասըն-
ագքեր պիտի հաստատուին,
նոյ հաւանական է, որ այս
որի իսկ գպրոցներու մէջ նոր
բուբէնով աստիճանաբար կա-
րուին գասերը։ Նոր դասագիր-
ր պիտի տպագրուին եւ հինե-
լաւագոյնները ալ նոր գիրե-
պիտի հրատարակուին։

Սինէմաներուն, թատրոննե-
ն, զբօսարաններուն եւ բոլոր
իրական վայրերուն մէջ,
այբուբէնի գործածութեան
անակը ցոյց տուող ծանուցում-
ր պիտի կախուին։ Մասնաւորա-
ուժ պիտի տրուի Ընտօլուի
կատարուելիք գասաւանդու-
անց, այս առիթիւ անգրագէտ
ղովուրդին կարդալ գրել ալ սոր-
նելու համար։

Թերթերը ամէն օր, մասնա-
պիւնակներու մէջ լատինական
ուցանեն գանագան հատուած-
ով։

Մ. ՔԷմալ Պոլիս, Սարայ
նուի դարաստանին մէջ
ուած ճանդէսի մը առիթիւ,
ինձ սազ մը կ'երգէր մաս-
կցութեամբ Թրքուհիներու,
ռեւեալ ճառը խօսեցաւ լա-
ներէն տառերու անհրաժեշ-
եան մասին.

— «Ընկերնե՛ր, Թրքական նոր
ռերը կ'ընդունինք, մեր գե-
ան իկ լեզուն արտայայտելու։
Նպուած ենք ադատիլ այն
ասկնալի նշաններէն, որ գա-
կ է ի վեր երկաթէ շրջանակի
ան մեր գլուխը։ Կ'ուզենք
ատճառ հասկնալ մեր լեզուն,
նոր տառերով շուտ եւ կա-
ալ կերպով պիտի հասկնանք։
վստա՛ եմ ասոր, դուք ալ
ստա՛ եղէք։

Հայրենակիցնե՛ր, շուտ սորվե-
գէք Թրքական նոր այբուբէնը, եւ
ողվեցուցէք ամբողջ ազգին,— գիւղացի, հովիւ, բեռնակիր եւ նաւավար։ Խորհեցէք որ մեր ժողովուրդին Տարին բերի 90ը գրել կարգալ չի գիտեր։ Ասիկա ամօթ է, իսկ այս ազգը ամչնալու համար ստեղծուած չէ. այլ Հպարտանալու։ Բոլոր Հայրենակիցները ամէնէն շատը, մէկ»։ երկու տարուան մէջ պիտի վարժուին նոր տառերուն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԵԿՈՐՆԵՐԸ ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՄԷՋ

Անատօլուի խորերէն Սուրիա ճասած ճամբորդ մը, հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդած է «Լիբրատ»ի, որ կը վերապահէ քաղաքին անունը։

Քաղաքին մէջ, Հայ ընտանիքներուն թիւը կը հասնի մօտ 200ի. անցեալ տարի տղաքը փողոցներու մէջ թափառելէ ազատելու մտօք, խորհած են վարժարան մը բանալ։ Երբ արտօնութեան համար դիմում կ'ընեն, կառավարութիւնը 2 ուսուցչուհի եւ մէկ ուսուցիչ կը նշանակէ տարապարման սակերով, որով գործը կը վիժի եւ տղաք դարձեալ կը սկսին փողոցային կեանք վարելու։ Եկեղեցին գրաւուած ու գինուորական մթերանոցի վերածուած է։ Հայերը նոյնիսկ իրենց անձնական տուներուն համար, պարտաւորուած են վարձ վճարելու իբր լքեալ գոյք։ Արհեստաւորներն ալ գժգոհ են իրենց վիճակէն. կառավարութիւնը կը բռնադատէ զիրենք թուրք աշակերտներու արհեստ սորվեցնել. երբ ասոնք քիչ շատ կ'իւրացնեն արհեստը, զատ խանութ կը բանան եւ չեն թոյլատրեր որ յաճախորդ մը մօտենայ Հայ արհեստաւորին։ Այս վերջինը եթէ ուզէ արտասահման մեկնի, չեն թոյլատրեր ճամբորդութիւնը մինչեւ որ թուրք աշակերտ մը հասցնէ։

ճամբորդութիւնը, նոյնիսկ քաղաքին շատ մօտ տեղ մը՝ արգիլուած է. վերջերս, Հայ կին մը որուն աղջիկը տարագրութեան ատեն թուրք գիւղացիի մը հետ ամուսնացած էր, գաղտնի կերպով աղջկան երթալուն պատճառաւ, վերադարձին բանտարկուեցաւ եւ օրերով նեղութիւն կրեր է։

Ընգամ մըն ալ չվերադառնալու պայմանաւ, Հայերուն թոյլ կը տրուի արտասահման երթալու թոյլ կը տրուի իրենց գոյքերը ազատօրէն ծախելու. բայց կալուած ծախել արգիլուած է։ Ընգացիրի գործողութեան ատեն Հազար ու մէկ պատրուակ կը ոտեղծեն Հայուն գրպանը պարպելու համար, այնպէս որ Հոս եկողները Հազիւ կրնան Հայթայթել իրենց ճանապարհածախսը։ Ուռանց բացառութեան, Հոն մնացող բոլոր Հայերը մտադրած են գաղթել եթէ ի վիճակի ըլլան ճամբու ծախքը գտնելու։ Քէմալական վարչութեան Հաստատումը գժոխային կեանք մը ստեղծած է Ընտօլուի մէջ մնացող Հայ լեկորներու Համար։ Ցան մը մէջ գեղեցիկ աղջիկ մը գտնուիլը ոճրագործի թաքստոցի մը երեւոյթ կուտայ։ Խեղճ աղջիկը ստիպուած է ծակէ ծակ պահուըտիլ իր դէմքը չգուգադրելու Համար. մուրը կոխելուն պէս կասկածելի ստուերներ կը սլքտան տան չորս կողմը՝ աղջիկը առեւանգելու. կառավարութեան պաշտպանութեան գիմում ընել անօգուտ է, որովհետեւ ոստիկանութիւնն ալ անոնց Հետ է։

ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Գաղուած՝ խորհրդ. Թերթերէն)

ՄԱՔՍԻՄ ԳՈՐԿԻ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Յուլիս 25ին Երեւան Հասած է Հռչակաւոր ռուս գրող Մաքսիմ Գորկի։ Երեւանի մէջ, Գորկի ծանօթացած է պրոլետգրողներու Հետ։ Ջարհնց անոր նուիրած է իր «Երկիր Նայիրի» գրքին ռուսերէն թարգմանութիւնը։ Ըն ալցելած է Հանրային գրադարանը, թանգարանը, ուր առանձնապէս, իր ուշադրութիւնը գրաւած են Սարեանի նկարները։ Ալցելած է նաեւ ջրակայանը եւ բամպակի գործարանը։ Նոյն իրիկունը ի պատիւ Հիւրին, մեծ ճաշ մը տրուած է։

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱԿԱՆ ՇՐԱԳԻՐ

Ընդհոլկոմկասեան գործավարներու խորհուրդը որոշեց՝ Հայաստանի գաղթականութեան Համար նշանակուած գումարէն յատկացումներ ընել վարչական սպասարկութեան, տեղափոխութեան, սնունդի եւ բժշկական օգնութեան Համար։ Դրամը ոչ այս նպատակով պիտի ծախսուի գաղթականներու առաջին փոխադրութեան ժամանակ, ետ չպիտի վերադարձուի։

Վարչական ծախքերու Համար յատկացուած է 7000 րուբլի, տեղափոխութեան Համար 8000 րուբլի, իսկ սնունդի եւ բժշկական օգնութեան Համար 10000 րուբլի։ Այս գումարները յատկացուած են 1928-29ի գաղթականական պիւտճէի նախահաշուին։

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Ցունիսի վերջը, Երեւանի մէջ փակուած են ուսուցչական դասընթացքները, որոնք կազմակերպուած էին Հայաստանի լուսաւորութեան գործավարութեան կից։ Փակումէն առաջ ուսանողներու խումբը շրջագայութեան ելած է դէպի Կոտայքի Շահաբ գիւղը։ Հրահանգիչներու ղեկավարութեան տակ, ուսանողները ուսումնասիրեցին գիւղը եւ անոր շրջակայքը, գծելով անոր յատակագիծը, ծանօթանալով անոր կլիմայական պայմաններուն, բուսականութեան Հետ եւայլն։ Ցետոյ, խումբը տեղեկութիւններ քաղած է գիւղին կեանքէն, անոր անցեալին ու ներկային, հին տուներու ձեւին վրայ եւայլն։

Խումբը այցելած է նաեւ Մօտակայ Ելղովան գիւղի երիտասարդական դպրոցը, մանրամասն ծանօթանալով անոր գիւղատնտեսական աշխատանքներուն։

ԹՈՒՐՔ ՍԱՀԱՆՈՐԴՈՒՀԻՆԵՐ

Պոլսէն կը գրեն թէ երկու Թրքուհիներ եէշիլ քէօյի սաւառնորդական վարժարանը դիմած են աշակերտ արձանագրուելու Համար։ Վարժարանը, սակայն քաղաքային վիճակէն գինուորականի վերածուած է, ուստի կարելի չէ եղած ընծացք տալ Թրքուհիներու փափաքին։

Անոնցմէ մէկը, Հարուստ ընտանիքի մը սիրելեա Հանըմ ա նուն աղջիկը, մօտերս Ֆրանսա պիտի երթայ, սաւառնորդ ըլլալու Համար։

ՄԱՐՍԷՅԼ-ՍԻՆ ԹԱՆԱՒԻԱՆ. — Հ. Յ. Դ. վառմեան ենթակոմիտէի եւ «Ընկեր Կարօ» խումբի կազմակերպած Հանդէսը, Մանասորի արշաւանքի 31րդ. տարելիցին առթիւ, տեղի ունեցաւ անցեալ կիրակի իրիկուն։ Ժամանակէն առաջ անսպասելի բազմութիւն մը լեցուած էր սրահը։ Ատենապետ ընկեր Հ. Պասմաճեան ժողովը բանալով, փոքրիկ ակնարկ մը նետեց օրուան դէպքին վրայ։ Ներկաները յոտնկայս երգեցին «Մեր Հայրենիք»ը, աչքերը յառած Հայկական եռադոյնին։ Արտասանեց Պուլվար Օտտոյի վարժարանի փոքրիկներէն Մարիամ Սաղաթիէլեան։ «Կարկուտ տեղաց» խմբերգէն յետոյ, արտասանեց Տիկին Ողիկեան՝ մեներգեց ընկեր Նազարէթ Գարամանուկեան։ Մանկապատէզի շատ մը փոքրիկները փայլուն հանդէսին։ Շնորհաւորելի են Հայ ծնողքները որ իրենց փոքրիկները կը սղեն դէպի Հայկական կեանքի։ «Լուսին չկայ» խմբերգէն վերջ, ընկեր Պօղոս Չիւսեան, որ պանծացուց ազատութեան ճամբուն վրայ ինկած զոհերը, շեշտելով Մանասորի արշաւանքին արժէքը։

Հանդէսը փակուեցաւ «Մշակ բանուոր»ով։ Ցետոյ ունեցանք ընկերա-համակրական ժողով մը, ուր մեր շարքերուն վրայ աւելցան 7 նոր ընկերներ։

Ս. Պօյաճեան

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿՈՎԻՆ ՈՃԻՐԸ.— կատղած կով մը առջի օր փախաւ Ցուէյի կայարանէն եւ փոթորիկի պէս ինկաւ Օպի աւանին վրայ, ուր յաջողեցաւ զայն կպչել։ Սակայն կովը՝ կատաղութեան նոր նոպայէ մը բռնուած՝ խորտակեց սանձերը, խուժեց մօրսէլն ը փօրսէթ գիւղին վրայ, ուր վիրաւորեց 6 տարու տղեկ մը։ Իր արշաւը շարունակելով կանգ առաւ Մալմէզօն ուր ծանրօրէն վիրաւորեց 24 տարու երիտասարդ մը։

Ոստիկան մը ի վերջոյ յաջողեցաւ զայն գետնել Հրազէնի երկու փամփուշտ պարպելով ա-նոր պորտին։

ԴԱՑԱԻՈՐՆԵՐՈՒՆ ՉԱՐՄԱՆՔԸ.— Առջի օր ընգլուհի մը պատահաբար ենթարկուեցաւ Լիվըրփուլի մէջ, այն ամբաստանութեամբ թէ՝ իր վրայէն գտնուած էր 7000 ոսկի (մօտ՝ 850,000 ֆրանք) արժէքով մանեակ մը, որ կը պատկանէր փարիզաբնակ կնոջ մը։

Դատարանը նախապէս հրաւիրած էր մանեակին բուն տիրուհին, որ ներկայանայ եւ իր վկայութիւնը տայ։ Բայց փարիզուհին տեղէն իսկ չէր շարժեր, փոխանորդ անգամ կարգելու ձանձրոյթը չէր ուզեր յանձն առնել։ Ընդհակառակն որ դատարանը ստիպուեցաւ ազատ արձակել Ընգլուհին, գարմանք յայտնելէ յետոյ, թէ կին մը որ 7000նոց մանեակ մը կը կորսնցնէ կամ կը գողցնէ, տեղէն իսկ չի շարժիր, երթայ օգնելու համար արդարութիւնը, որ երեւան Հանէ յանգուցորը։ Ասոր Հետ մէկտեղ՝ փարիզուհին նորէն տիրացաւ իր մանեակին, իսկ դատաւորները գեռ գարմացած կը մնան...։

ՅԱՋՈՂ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՇԱՏ ԿԱՐՃ

քիմիագէտներու ամերիկեան ընկերութեան առջեւ բանախօսութիւն մը ընելով, Սըր Ճէյմս Ըրվին, գեր-նախագահ Ուէյնթրիւթրու Համալսարանին, յայտարարեց թէ յառաջիկայ պատերազմը պիտի մղուի եւ պիտի շահուի քանի մը օրուան մէջ միայն, քիմիական աւերիչ բաղադրութեանց անսահման գործածութեամբ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ՄԸ ԱՌՔԻՒ

Սէն-ժիւլիէնի (Մարսէյլ) Թաղ. խորհուրդէն ստացանք Օգոստոս 12 թուակիր նամակ մը, իբրեւ պատասխան մեղադրանքին (*Յառաջ, 4 Օգոստոս*)։

Ջաղելով միայն հաշուական հատուած մը, դիտել կուտանք թէ, Մարմին մը որ կ'անսաստէ ազգ. իշխանութեան եւ կիրքէ մղուած՝ Association Cultuelleի կը վերածէ հայ ժողովուրդին պատկանող հաստատութիւն մը — ինչպէս ըրած են փարիզի ջոջերը — իրաւունք չունի հանրային համակրանք սպասելու։

Միւս կողմէ, երկու կողմին ալ խորհուրդ կուտանք մամուլը չգբաղեցնել տեղական կամ անձնական վէճերով։

Թաղ. խորհուրդը յայտնելէ յետոյ թէ մանկապարտէզի աշակերտներու թիւը 30-35էն բարձրացած է 57ի, կը գրէ.

— «Եկեղեցւոյ սէկ անկիւնը կը մնար խոհանոցը որ շատ անյարմար էր թէ արարողութեան եւ թէ մանկապարտէզի, ինչ որ նկատուած էր նաեւ նախորդ թաղականութեան օրով։ Շէնքին տէր՝ Պ. Յ. Ժամկոչեան քանիցս խնդրած էր մեզմէ ուրիշ յարմար տեղ մը գտնել, առարկելով, որ իրեն պէտք է շէնքը։ Յաջողեցանք գինքը համոզել ու քակել խոհանոցը, որ գնահատուած էր վարպետներու կողմէ 2000 ֆրանք։ Անհրաժեշտ էր նաեւ բանկալի կամ պահարանի մը ժամ մը ունենալ, որու ծախք նախատեսուած էր 2300 ֆր.։ Պ. Յ. Ժամկոչեան 2000 ֆրանքը յատկացուց անոր, որով մեր կողմէ եղած ծախքը տան վրայ 300 ֆրանք է, ոչ թէ 5000 ֆրանք։

Կարդացէք եւ Տարածեցէք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՅԱՌԱՋ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

ՄՈԽԻՐԸ

(Հեղինակ՝ ԿՐԱՅԻՒԼԱ ՏԷԼԷՏՏԱ)

Ա. ՄԱՍ

I

Ան կը խօսէր լրջօրէն, նէ կը
ատար միամտօրէն։ Կը հաւա-
որովհետեւ պէտք ունէր հա-
ալու, որովհետեւ Ննանիա վար-
ագեր էր գինք հաւատալու ե-
ակայական բաներու, ինքնա-
ադրուած ինքն ալ իր երեւա-
ութենէն։ Այսպէս՝ Ցունիսի
ները կարմրագոյն մետաղէ
մը գտնելով ոսկի կարծեց։

— Ննպաւյման հոս գանձ մը
մտածեց եւ անմիջապէս վա.
Ալին մօտ՝ նոր յոյսերն աւե-
։

Ժառը կը տիրէր վայրի դաշ-
կապուտակ գետը կը ցոլացնէր
Թրուենիի ծաղիկները, նար-
ր կը բուրուէաւէտէին։ Լու-
սինէն եւ ծիրկաթինէն լուսաւոր գիշերները գինովցնող նիւթ մը կ'արտաշնչէին կարծես։

Ալին կը թափառէր հոս ու հոն։ Երկարատեւ վերջալոյսերուն, երբ հեռաւոր լեռները կը շփոթուէին երկինքի հետ, տխուր նայուածքով մը կը հետեւէր եղբայրներուն, կիսամերկ եւ պղնձագոյն, որոնք կ'ոգեւորէին դաշտերը վայրի Թռչուններու նման աղաղակներ բարձրացնելով։ Ան կը մտածէր այն օրուան՝ երբ պիտի լքէր զանձ Ննպաւյման հետ մեկնելու համար։ Ցեսած էր երիտասարդին գտած օղակը, կը յուսար եւ կը սպասէր՝ գարնան Թոյներէն այրած արիւնով։

* * *

Ալի՛, կանչեց Ննանիան մտածելով գէք Թրքական նոր այբուբէնը, եւ ողովեցուցէք ամբողջ ազգին,— գիւղացի, հովիւ, բեռնակիր եւ նաւավար։ Խորհեցէք որ մեր ժողովուրդին Տարիներին 90ը գրել կարգալ չի գիտեր։ Ասիկա ամօթ է, իսկ այս ազգը ամչնալու համար ստեղծուած չէ. այլ Հպարտանալու։ Բոլոր Հայրենակիցները ամէնէն շատը, մէկ» երկու տարուան մէջ պիտի վարժուին նոր տառերուն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԵԿՈՐՆԵՐԸ ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՄԷՋ

Անատօլուի խորերէն Սուրիա ճասած ճամբորդ մը, հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդած է «Լիբրատ»ի, որ կը վերապահէ քաղաքին անունը։

Քաղաքին մէջ, Հայ ընտանիքներուն Թիւը կը հասնի մօտ 200ի. անցեալ տարի տղաքը փողոցներու մէջ Թափառելէ ազատելու մտօք, խորհած են վարժարան մը բանալ։ Երբ արտօնութեան համար դիմում կ'ընեն, կառավարութիւնը 2 ուսուցչուհի եւ մէկ ուսուցիչ կը նշանակէ տարապարման սակերով, որով գործը կը վիժի եւ տղաք դարձեալ կը սկսին փողոցային կեանք վարելու։ Եկեղեցին գրաւուած ու գինուորական մթերանոցի վերածուած է։ Հայերը նոյնիսկ իրենց անձնական տուներուն համար, պարտաւորուած են վարձ վճարելու իբր լքեալ գոյք։ Արհեստաւորներն ալ գժգոհ են իրենց վիճակէն. կառավարութիւնը կը բռնադատէ զիրենք Թուրք աշակերտներու արհեստ սորվեցնել. երբ ասոնք քիչ շատ կ'իւրացնեն արհեստը, զատ խանութ կը բանան եւ չեն Թոյլատրեր որ յաճախորդ մը մօտենայ Հայ արհեստաւորին։ Այս վերջինը եթէ ուզէ արտասահման մեկնի, չեն Թոյլատրեր ճամբորդութիւնը մինչեւ որ Թուրք աշակերտ մը հասցնէ։

ճամբորդութիւնը, նոյնիսկ քաղաքին շատ մօտ տեղ մը՝ արգիլուած է. վերջերս, Հայ կին մը որուն աղջիկը տարագրութեան ատեն Թուրք գիւղացիի մը հետ ամուսնացած էր, գաղտնի կերպով աղջկան երթալուն պատճառաւ, վերադարձին բանտարկուեցաւ եւ օրերով նեղութիւն կրեր է։

Ընգամ մըն ալ չվերադառնալու պայմանաւ, Հայերուն Թոյլ կը տրուի արտասահման երթալու Թոյլ կը տրուի իրենց գոյքերը ազատօրէն ծախելու. բայց կալուած ծախել արգիլուած է։ Ընգացիրի գործողութեան ատեն Հազար ու մէկ պատրուակ կը ոտեղծեն Հայուն գրպանը պարպելու համար, այնպէս որ Հոս եկողները Հազիւ կրնան Հայթայթել իրենց ճանապարհածախսը։ Ուռանց բացառութեան, Հոն մնացող բոլոր Հայերը մտադրած են գաղթել եթէ ի վիճակի ըլլան ճամբու ծախքը գտնելու։ Քէմալական վարչութեան Հաստատումը գժոխային կեանք մը ստեղծած է Ընտօլուի մէջ մնացող Հայ լեկորներու Համար։ Ցան մը մէջ գեղեցիկ աղջիկ մը գտնուիլը ոճրագործի Թաքստոցի մը երեւոյթ կուտայ։ Խեղճ աղջիկը ստիպուած է ծակէ ծակ պահուըտիլ իր դէմքը չգուգադրելու Համար. մուրը կոխելուն պէս կասկածելի ստուերներ կը սլքտան տան չորս կողմը՝ աղջիկը առեւանգելու. կառավարութեան պաշտպանութեան գիմում ընել անօգուտ է, որովհետեւ ոստիկանութիւնն ալ անոնց Հետ է։

ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Գաղուած՝ խորհրդ. Թերթերէն)

ՄԱՔՍԻՄ ԳՈՐԿԻ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Յուլիս 25ին Երեւան Հասած է Հռչակաւոր ռուս գրող Մաքսիմ Գորկի։ Երեւանի մէջ, Գորկի ծանօթացած է պրոլետգրողներու Հետ։ Ջարհնց անոր նուիրած է իր «Երկիր Նայիրի» գրքին ռուսերէն թարգմանութիւնը։ Ըն ալցելած է Հանրային գրադարանը, թանգարանը, ուր առանձնապէս, իր ուշադրութիւնը գրաւած են Սարեանի նկարները։ Ալցելած է նաեւ ջրակայանը եւ բամպակի գործարանը։ Նոյն իրիկունը ի պատիւ Հիւրին, մեծ ճաշ մը տրուած է։

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Ցունիսի վերջը, Երեւանի մէջ փակուած են ուսուցչական դասընթացքները, որոնք կազմակերպուած էին Հայաստանի լուսաւորութեան գործավարութեան կից։ Փակումէն առաջ ուսանողներու խումբը շրջագայութեան ելած է դէպի Կոտայքի Շահաբ գիւղը։ Հրահանգիչներու ղեկավարութեան տակ, ուսանողները ուսումնասիրեցին գիւղը եւ անոր շրջակայքը, գծելով անոր յատակագիծը, ծանօթանալով անոր կլիմայական պայմաններուն, բուսականութեան Հետ եւայլն։ Ցետոյ, խումբը տեղեկութիւններ քաղած է գիւղին կեանքէն, անոր անցեալին ու ներկային, հին տուներու ձեւին վրայ եւայլն։

Խումբը այցելած է նաեւ Մօտակայ Ելղովան գիւղի երիտասարդական դպրոցը, մանրամասն ծանօթանալով անոր գիւղատնտեսական աշխատանքներուն։

ԹՈՒՐՔ ՍԱՀԱՆՈՐԴՈՒՀԻՆԵՐ

Պոլսէն կը գրեն թէ երկու Թրքուհիներ եէշիլ քէօյի սաւառնորդական վարժարանը դիմած են աշակերտ արձանագրուելու Համար։ Վարժարանը, սակայն քաղաքային վիճակէն գինուորականի վերածուած է, ուստի կարելի չէ եղած ընծացք տալ Թրքուհիներու փափաքին։

Անոնցմէ մէկը, Հարուստ ընտանիքի մը սիրելեա Հանըմ անուն աղջիկը, մօտերս Ֆրանսա պիտի երթայ, սաւառնորդ ըլլալու Համար։

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ, 13 օգոստոս.— Հակառակ տիրող տաքին, խումբն բազմութիւն մը փութացած էր կիրակի օր Հ. Մ. Ը. Մ.ի կազմակերպած ներկայացումին։

Յայտագիրը ճոխ էր։ Նախ՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տղաքը բեմադրեցին Ահարոնեանի «Էլ սի՛ աղօթիր»ը։ Խաղը անցաւ ընդհանուր առմամբ գոհացուցիչ։

Յայտագրին երկրորդ մասը՝ «Զարշըլը Արթին աղա»ն ներկայացուեցաւ Լանսէյի «Մուրատ» ակումբին անդամներուն կողմէ։ Դերակատարները իրենց կարելին ըրին յաջող խաղարկութիւն մը ունենալու Համար։ Միջնաբարներուն տեղի ունեցան նաեւ երգ, նուագ եւ կովկասեան պարեր։

Նոյն օրը տեղի ունեցաւ նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի սարքած վիճաբանութիւնը։ Նահոդ Թիւերն են՝ 31, 80, 5, 288, 297, 215, 136, 124, 165, 60, 185։ Կը խնդրուի այս տոմսակներու տէրերէն դիմել Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութեան, ստանալու Համար իրենց նուէրները։

*** Կը լսեմ թէ Ե. Կ. Խաչի մանանաճիւղն ալ քանի մը շաբաթէն պիտի տայ իր բացման հանդէսը։ Անշուշտ հետզհետէ բազմացող գաղութը պիտի գիտնայ իր քաջալերութիւնը բերել անոր ալ, ինչպէս եւ այդ կարգի բոլոր ձեռնարկներուն։

Վ. Մ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿՈՎԻՆ ՈՃԻՐԸ.— կատղած կով մը առջի օր փախաւ Ցուէյի կայարանէն եւ փոթորիկի պէս ինկաւ Օպի աւանին վրայ, ուր յաջողեցան զայն կպչել։ Սակայն կովը՝ կատաղութեան նոր նոպայէ մը բռնուած՝ խորտակեց սանձերը, խուժեց մօրսէլն ը փօրսէթ գիւղին վրայ, ուր վիրաւորեց 6 տարու տղեկ մը։ Իր արշաւը շարունակելով կանգ առաւ Մալմէզօն ուր ծանրօրէն վիրաւորեց 24 տարու երիտասարդ մը։

Ոստիկան մը ի վերջոյ յաջողեցաւ զայն գետնել Հրազէնի երկու փամփուշտ պարպելով անոր պորտին։

ԴԱՑԱԻՈՐՆԵՐՈՒՆ ՉԱՐՄԱՆՔԸ.— Առջի օր ընգլուհի մը պատահաբար ենթարկուեցաւ Լիվըրփուլի մէջ, այն ամբաստանութեամբ թէ՝ իր վրայէն գտնուած էր 7000 ոսկի (մօտ՝ 850,000 ֆրանք) արժէքով մանեակ մը, որ կը պատկանէր փարիզաբնակ կնոջ մը։

Դատարանը նախապէս հրաւիրած էր մանեակին բուն տիրուհին, որ ներկայանայ եւ իր վկայութիւնը տայ։ Բայց փարիզուհին տեղէն իսկ չէր շարժեր, փոխանորդ անգամ կարգելու ձանձրոյթը չէր ուզեր յանձն առնել։ Ընդհակառակն որ դատարանը ստիպուեցաւ ազատ արձակել Ընգլուհին, գարմանք յայտնելէ յետոյ, թէ կին մը որ 7000նոց մանեակ մը կը կորսնցնէ կամ կը գողցնէ, տեղէն իսկ չի շարժիր, երթայ օգնելու համար արդարութիւնը, որ երեւան Հանէ յանգուցորը։ Ասոր Հետ մէկտեղ՝ փարիզուհին նորէն տիրացաւ իր մանեակին, իսկ դատաւորները գեռ գարմացած կը մնան...։

ՅԱՋՈՂ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՇԱՏ ԿԱՐՃ

քիմիագէտներու ամերիկեան ընկերութեան առջեւ բանախօսութիւն մը ընելով, Սըր Ճէյմս Ըրվին, գեր-նախագահ Ուէյնթրիւթրու Համալսարանին, յայտարարեց թէ յառաջիկայ պատերազմը պիտի մղուի եւ պիտի շահուի քանի մը օրուան մէջ միայն, քիմիական աւերիչ բաղադրութեանց անսահման գործածութեամբ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ՄԸ ԱՌՔԻՒ

Սէն-ժիւլիէնի (Մարսէյլ) Թաղ. խորհուրդէն ստացանք Օգոստոս 12 թուակիր նամակ մը, իբրեւ պատասխան մեղադրանքին (*Յառաջ, 4 Օգոստոս*)։

Ջաղելով միայն հաշուական հատուած մը, դիտել կուտանք թէ, Մարմին մը որ կ'անսաստէ ազգ. իշխանութեան եւ կիրքէ մղուած՝ Association Cultuelleի կը վերածէ հայ ժողովուրդին պատկանող հաստատութիւն մը — ինչպէս ըրած են փարիզի ջոջերը — իրաւունք չունի հանրային համակրանք սպասելու։

Միւս կողմէ, երկու կողմին ալ խորհուրդ կուտանք մամուլը չգբաղեցնել տեղական կամ անձնական վէճերով։

Թաղ. խորհուրդը յայտնելէ յետոյ թէ մանկապարտէզի աշակերտներու թիւը 30-35էն բարձրացած է 57ի, կը գրէ.

— «Եկեղեցւոյ սէկ անկիւնը կը մնար խոհանոցը որ շատ անյարմար էր թէ արարողութեան եւ թէ մանկապարտէզի, ինչ որ նկատուած էր նաեւ նախորդ թաղականութեան օրով։ Շէնքին տէր՝ Պ. Յ. Ժամկոչեան քանիցս խնդրած էր մեզմէ ուրիշ յարմար տեղ մը գտնել, առարկելով, որ իրեն պէտք է շէնքը։ Յաջողեցանք գինքը համոզել ու քակել խոհանոցը, որ գնահատուած էր վարպետներու կողմէ 2000 ֆրանք։ Անհրաժեշտ էր նաեւ բանկալի կամ պահարանի մը ժամ մը ունենալ, որու ծախք նախատեսուած էր 2300 ֆր.։ Պ. Յ. Ժամկոչեան 2000 ֆրանքը յատկացուց անոր, որով մեր կողմէ եղած ծախքը տան վրայ 300 ֆրանք է, ոչ թէ 5000 ֆրանք։

Կարդացէք եւ Տարածեցէք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՅԱՌԱՋ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

ՄՈԽԻՐԸ

(Հեղինակ՝ ԿՐԱՅԻՒԼԱ ՏԷԼԷՏՏԱ)

Ա. ՄԱՍ

I

Ան կը խօսէր լրջօրէն, նէ կը
ատար միամտօրէն։ Կը հաւա-
որովհետեւ պէտք ունէր հա-
ալու, որովհետեւ Ննանիա վար-
ագեր էր գինք հաւատալու ե-
ակայական բաներու, ինքնա-
ադրուած ինքն ալ իր երեւա-
ութենէն։ Այսպէս՝ Ցունիսի
ները կարմրագոյն մետաղէ
մը գտնելով ոսկի կարծեց։

— Ննպաւյման հոս գանձ մը
մտածեց եւ անմիջապէս վա.
Ալին մօտ՝ նոր յոյսերն աւե-
։

Ժառը կը տիրէր վայրի դաշ-
կապուտակ գետը կը ցոլացնէր
Թրուենիի ծաղիկները, նար-
ր կը բուրուէաւէտէին։ Լու-

սինէն եւ ծիրկաթինէն լուսաւոր գիշերները գինովցնող նիւթ մը կ'արտաշնչէին կարծես։

Ալին կը թափառէր հոս ու հոն։ Երկարատեւ վերջալոյսերուն, երբ հեռաւոր լեռները կը շփոթուէին երկինքի հետ, տխուր նայուածքով մը կը հետեւէր եղբայրներուն, կիսամերկ եւ պղնձագոյն, որոնք կ'ոգեւորէին դաշտերը վայրի Թռչուններու նման աղաղակներ բարձրացնելով։ Ան կը մտածէր այն օրուան՝ երբ պիտի լքէր զանձ Ննպաւյման հետ մեկնելու համար։ Ցեսած էր երիտասարդին գտած օղակը, կը յուսար եւ կը սպասէր՝ գարնան Թոյներէն այրած արիւնով։

* * *

Ալի՛, կանչեց Ննանիան մտածելով մեռնիլ կ'ուզեմ, մինչդեռ քեզի հետ հազար տարի ապրիլ պիտի ուզէի, ծաղի՛կս։

Ալի մտիկ կ'ընէր եւ կը սարսռար։ Խոր լռութիւն մը կը տիրէր ամէնուրեք։ Աստղերը կը պլպլային միշտ աւելի մարգարտազարդ, սիրով ժպտուն աչքերու նման։ Անուշահոտ խոտերու բոյրերը միշտ աւելի քաղցր կը դարձնէին մթնոլորտը։

— Շուտով կը մեռնի կինս, Ալիս. սրտիկս։ Ո՛վ գիտէ, Թերեւս տարիէ մը ամուսնացած ըլլանք։

— Թո՛ղ Ս. Ցովհաննէսի կամքն ըլլայ, հառաչեց Ալին։ Սակայն ուրիշի մը մահը փափաքելու չէ։ Հիմա Թո՛ղ որ երթամ։

— Դեռ քիչ մըն ալ կեցի՛ր, պաղատեցաւ մանկական ձայնով մը, ինչո՞ւ կ'ուզես իրենց, ի՞նչ պիտի ընեմ առանց քեզի։

Բայց ան ոտքի ելաւ բոլորովին դողդոջուն։

(Շար.) Թարգմ.՝ Հեթում

քակօ Թրիպիւն» երէկուան թիւին մէջ կը հրատարակէ Պերլինի Թղթակցին մէկ հեռագիրը, որ չափազանց լրջութեամբ կը պատմէ թէ նախկին դիկտատորը իսկապէս Պերլին կը բնակի, թէ ինք տեսաւ զայն գլխաւոր պողոտաններուն վրայ, ճանչցաւ եւ ետեւէն վազեց, բայց Տրոցկի գոց կառք մը նետուելով, անհետացաւ մութին մէջ։

Շարունակելով պատմութիւնը, Թղթակիցը կ'ըսէ թէ երկու ամիս առաջ, Մոսկուայի վարիչները որոշեցին փակել ընդդիմադիրներու խնդիրը։ Զինովիէվ, Կամէնէֆ եւ Տրոցկի հրաւիրուեցան մեղայագիր գրելու։ Առաջին երկուքը համակերպեցան, իսկ Տրոցկի մերժեց եւ հետեւեալ պատասխանը տուաւ բանագնացին. «Ես չեմ կրնար համակերպիլ քաղաքականութեան մը որ գիտեմ թէ սխալ է։ Բայց Թունդ եւ հաւատարիմ համայնավար եմ. չեմ ուզեր ընել որ եւ է բան որ կրնայ վնասել աշխարհի միակ համայնավար պետութեան» եւյլն.։

Վերջապէս, համաձայնութիւն գոյացաւ — միշտ ամերիկեան Թղթակցին պատմութեամբ — եւ Տրոցկի տարբեր անցագրով իր աքսորավայրէն անցաւ Լիթուանիա, և Մէմէլէն նաւ նստաւ դէպի Շերբուր, ուրկէ յուլիս 28ին մեկնելով, գնաց Պերլին։ Ամէն միջոց ձեռք առնուած է որպէսզի մարդ չիմանայ իր բնակութեան տեղը։

Թղթակիցը կ'աւելցնէ թէ Տրոցկի մեծապէս ծերացած է և մազերը ճերմկած։

Զիչէրինի վիճակը ծանրացած.

Հեռագրի մը համաձայն, այն մասնագէտները որ կը խնամեն Զիչէրինը, հաստատած են թէ հիւանդին վիճակը ծանրացած է։ Արտաքին գործավարը կը տառապի քրոնիկ շաքարախտէ եւ սահմանուած դեղերը անօգուտ անցած են։

Թուրքերէնը լատիներէն տառերով

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ հետզհետէ աւելի մղում կը տրուի լատիներէն տառերու ընդունելութեան համար։ Մ. Քէմալ ուղղակի շարժման գլուխն անցած է, ինչպէս կը հաստատեն Գ. Էջին մէջ հրատարակուած լուրերն ալ։ Թերթերը աւելի լայն տեղ կուտան լատինատառ հատուածներու։ «Միլլիյէթ» հրատարակեց Մ. Քէմալի մէկ ձեռագիրը, ամբողջովին լատինատառ։ Խումբ մը երեսփոխաններ եւ պաշտօնեաներ սկսած են դաս առնել։

Կը հաւաստուի թէ հինգ տարուան ընթացքին բոլոր հրատարակութիւնները ու գործառնութիւնները պիտի ըլլան լատիներէն տառերով։

Շահը Եւրոպա կուգայ

Գահիրէի պարսկական դեսպանը կը ծանուցանէ թէ Րիզա շահ Եգիպտոս պիտի այցելէ յառաջիկայ ձմրան եւ յետոյ պիտի պտտի Եւրոպայի գլխաւոր մայրաքաղաքները։

Ալպանիոյ ճակատագիրը

Իտալական թերթ մը կը գրէ թէ, իբրեւ հետեւանք Նէթունոյի դաշնագրին վաւերացման, հաւանական է որ Ջոկու Հոչակուի իշխան Ալպանիոյ։

Վենիզելոս պիտի շահի.

Աթէնքէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, ընտրական պայքարին ընթացքը հետզհետէ կը դառնայ ի նպաստ Վենիզելոսի, անոր թէ արքայական եւ թէ հանրապետական հակառակորդներուն դէմ։ Երկուշաբթի օր, Աթէնքի մէջ, հազիւ քանի մը հարիւր հոգի ներկայ էին Քաֆանտարիսի ճառին։ Այս նախկին նախարարը, կատաղի հակառակորդ մը Վենիզելոսի, Յունաստանի ամէնէն աղմկալի ճառախօսն է եւ դեռ քանի մը ամիս առաջ հզօր պետ մըն էր։ Միւս կողմէ, արքայական Ցալտարիս ալ պաղ ընդունելութիւն գտաւ Սելանիկի մէջ եւ բուռն ցոյցեր եղան, ինչպէս գրած էինք։

Ընդհանուր տպաւորութիւնը այն է թէ արքայական յաջողութիւն մը ծնունդ պիտի տայ անվերջ կռիւներու, հանրապետութիւնը տապալելու եւ Եորկիոս թագաւորը վերահաստատելու համար։

Լոնտոնը վտանգի տակ է

Ծանօթ ռազմափորձերու մասին հրատարակուած նոր զեկոյցը կ'ըսէ թէ՝ օդանաւային ճակատամարտի ընթացքին, երկուշաբթիէն երեքշաբթի լուսնալուս գիշերը, յարձակողները կորսնցուցին 43 օդանաւ, իսկ պաշտպանողները՝ 17։ Վերջին գիշերը՝ յարձակողներու կորուստն էր 22, պաշտպանողներունը՝ 15։ Զեկոյցը կ'աւելցնէ թէ «Ջարդ ու փշուր եղաւ» Լոնտոնի օդանաւային պաշտպանութեան գլխաւոր կեդրոնը, օդանաւային նախարարութիւնը, որ «կործանեցաւ»։ Զորեքշաբթի առտու, առաջին ճակատամարտին, նոյն իսկ գերիներ բռնուեցան։

Այս տեսական արդիւնքներուն վրայ, մամուլը սկսած է ահագանգ հնչեցնել, ազդարարելով թէ Անգլիոյ մայրաքաղաքը վտանգի տակ է, քանի որ «Թշնամի» օդանաւերը յաջողած են, առանց տեսնելու անցնիլ ծովափը, Թոիլ Լոնտոնի վրայ և հասնիլ իրենց նպատակակէտին։

Իվը Միլիոն Իտալացի ներկրեն դուրս

Նոր մարդահամարի մը համաձայն, 9,169,367 Իտալացիներ կը գտնուին Իտալիայէն դուրս։ Աւտնց հարիւրին 83ը կը բնակին հիւսիսային եւ հարաւային Ամերիկա, հարիւրին 13ը Եւրոպա, հարիւրին 2ը Ափրիկէ։ Ֆրանսայի մէջ կը գտնուին 962,583 Իտալացիներ, իսկ հազարաւորներ ցրուած են Եւրոպայի զանազան կողմերը։ Ուրեմն, արտասահմանի Իտալացիներուն ինը տասներորդը կը գտնուին Ամերիկա եւ Ֆրանսա։

Արտասահմանի ֆաշիստ կազմակերպութեանց թիւն է 580 խումբ, 120,000 անդամներով, որոնք բոլորն ալ կանոնաւոր անդամատեր ունին։ Աւժանթինի մէջ կը գտնուին մէկ միլիոն 797,000 Իտալացիներ, Պրազիլիա՝ 1,839,000, Ուրուկուէյ՝ 85,000, Չիլի՝ 23,000, Մ. Նահանգներ՝ 3,706,116, Քանատա՝ 200,000։

Միեւնոյն հրատարակութեան համաձայն, որ պատրաստուած է արտաքին նախարարութեան կողմէ, այս գաղթականները կը հրատարակեն 278 իտալերէն թերթեր։

ՍՊԱՌԱԾ Է

ՀԲԱՏ. Հ. Յ. Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Կ. Կ-Ի

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»Ը

ՍՈՎՐԱՑԵԱՆԻ

«Ցարաչ»ի եւ «Navarre» տպարանի մօտ գտնուած գիրքերը սպառած ըլլալով, փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ ապսպանքներու համար դիմել՝ Hairenik Press, 13-15 Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.).

ԳԻՆ՝ 3 ՏՈԼԱՐ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Մարսէյլի բարձր Հայքի երիտ. միութեան կողմէ Այս կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 1ին. 62 Chalet de la Pomme. La Pomme

կը խօսի՝ Պ. Մ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Մուտքը ազատ է

ՇՐՋ. ԸՆԴՀ. ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ

կազմակերպուած Վիէննի Հ. Մ. Ը. Մ-ի մասնաճիւղին կողմէ եւ մասնակցութեամբ Տէսինի, Լիոնի, Կըընոպլի մասնաճիւղերուն եւ Լիոնի Ֆութպոլի միութեան։

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Փոնտէվէքի մարզադաշտին մէջ

Ողիմպիական խաղերէ վերջ տեղի կ'ունենայ բաժակի մրցում (Ֆութպոլ)։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

Վիէննէն հեռու գտնուող խումբերէն կը խնդրուի որ անձրեւոտ օդի պարագային չգան։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Վաղը Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին Էմիլ Զոլայի Թատերասրահին մէջ

Դերասանները՝ Յ. ՋԱՐԻՖԵԱՆ եւ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ մասնակցութեամբ տեղական ուժերու կը ներկայացնեն՝

ՈՃԱՐԱԳՈՐԾԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ կամ ՔՈՐՐԱՏՕ

ԳԻՆԵՐԸ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Հ. Ց. Դ.

Հրազդան խումբի արտակարգ ժողովը՝ այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ave. Italie ծանօթ հաւաքատեղին։ Ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

Գոյամարտ խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։

Պելվիլի ենթակոմիտէի վճռաբանական ժողովը՝ վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, «Ռոստոմ» գրաղարանի սրահը։ Նիւթ՝ Ի՞նչ պէտք է ընել այլասեռման վտանգին դէմ։

Պուա Քոլոնպի Եռագոյն կոմիտէի ժողովը՝ վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 164 Rue des Bourguignons, Անիէռ։

Լիոնի վրէժ խումբի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այսօրՈւրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. Դրաղարանը։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Մարսէյլի Ներկայացուցչական ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին։ 63 Rue de la Republique-ի սրահին մէջ։

Նիսի Շրջանային կոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Նիսի, Քանի, Կրասի եւ փուժիի ենթակոմիտէները այս կիրակի առաւօտ ժամը 10.30ին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Լիոնի Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին, Դրաղարանը։ Բացակայող ընկերները կ'ենթարկուին պատասխանատուութեան։ Օրակարգ.— Վիճաբանութեան Շրջ. ժողովի օրակարգի։

ՅԱՒԻՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Ուրֆայի Հայր. միութեան հաւաքոյթը՝ այս կիրակի ժամը 1ին Քլամարի անսառին մէջ, Ste. Marieի աղբիւրին քով։ Առաջնորդները պիտի սպասեն Թիւ 89 հանրակառքին վերջաւորութիւնը։

Լիոնի բարձր Հայքի Հայրենակցական միութեան վարչութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2ին, Rue Kables ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկաները մեծամասնութիւն պիտի համարուին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Զ. ե. Ռ. մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8:30ին 41 Rue Thubaneau սրճարանին սրահը։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի էյպէզցի ցակոբ Աբիկեան որ 15 տարիէ իվեր փարիզ կը բնակի։ Իմացնել իր հասցէն ցակոբ ժամագործեանի, 20 Rue Traversière, Billancourt, Seine.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

փարիզի Զ. ե. Ռ. Լսարանական յանձնախումբի դաշտահանդէսը՝ 26 Օգոստ. կիրակի Ռոպէնսոնի մէջ։ Կը խնդրուի նկատի առնել այդ թուականը։

Մանրամասնութիւնները մասնաւոր յայտագրով։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութիւնները (Ֆրանկախտ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լաբօրաթորատ։ Արմատական դարմանում՝ լայներակութեան (վարիս)։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

G. GODFROY-ROUILLON

Ապակեղէնի գործարանը կ'ուզէ 13—15 տարեկան հայ պատանիներ։ Ջրի քնակարան եւ ճաշ, պատրաստուած հայ խոհարարի կողմէ։

Աշխատավարձը՝ ժամը 70 սանթիմ։ Դիմել՝ Verrerie Godfroy-Rouillon, Vierzon-Ville.

Կ'ուզուի երիտասարդ սպասուհի մը, տարեց այր ու կնոջ մը քով ծառայելու եւ կերակուր եփելու համար։ Առանձին ննջասենեակ տրամադրելի է։ Ֆրանսերէն քիչ թէ շատ գիտնալ պայման է։ Դիմել՝ Մազլումեան եղբարց գորգի վաճառատունը, 22 Rue de la Bôetie.

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԸ

Վայրկենական լուսանկարչութիւնը մէկ օրուան մէջ սորվելու եւ անոր վերաբերեալ անտուկը ձեր հսկողութեան տակ շինել տալուհաւար, գնեցէք քմիակ ընդարձակ եւ գնահատուած լուսանկարչական գիրքը։

«Պատկերազարդ լուսանկարչութիւն ամէնուն համար»։

Գինն՝ 10 Ֆր. Արտ. 75 սէնթ

Դիմել՝ G. MOMDJIAN,
48 Boîte Postale, St. Chamond (Loire).

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

վկայեալ իրաւաբան, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն։

106 Ave. Kléber, Paris (16e)

Հեռ. Passy 72.56

ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները։

Կ'ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ շաբաթ) կէսօրէ ժամը 4—7.

24, RUE ST. LAZA
PARIS
ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
ՎԱՀՐԱՄ ՃԷՆԱԶԵԱՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱ-ՎԻՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱՐՈՒ
ՏՕՔԹ. ՍԷԹԵԱՆ
38, Ave. St. Ouen PARIS (18me) Tél. MARCADET
Ընդհանուր հիւանդութիւններ սեռամիզային, վէներ թոքի, կանանց հիւանդութիւններ. վիրաբուժական դուքիւն, էլեկտրաղարմանում։
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ Ակռայի դարմանում, քաշել 10 արուեստական ճերմակ ակռայ 20 ֆրանք, ոսկի քոր ֆրանքէն սկսեալ։
ԱՄԷՆ ՕՐ ՈՒ ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՑ Է

ՄՈՒՇՏԱԿ H. KIRMIZIAN FOUR
280 Rue St. Honoré, PARIS (1er)
ՆԵՐԱՇԽՈՒՄ ԱՐՏԱ
Մասնաւոր atelier ուր կը կարուին ըստ վերջին նո թեանց, ուժգ խնամքով եւ նուրբ ճաշակով ամէն մորթէ մանթոներ, էշառփներ, եւյլն։
Բարեփոխումներ (transformation) եւ նորոգումներ։
Մէթրօ՝ Palais Royal, Tuileries, Pyramydes

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԹԻԹԵՂԵԱՅ ԵՒ ՄԵՏԱՂԵԱՅ ՏՈՒ
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՓԱՆԱԿ
ՄԱՆՏԻԿԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
11 Passage Ronce, Paris (20e). Tél. Ménil. 63-30, մէթրօ
Նաեւ կը նորոգուին՝ կրամոֆոններ, աշխատանոցի ներ եւ տնական առարկաներ։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEV
Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3— կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏ
Կը զբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքական եւ դատերով։ Կը ստանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արկ վարձակալութեան վերաբերեալ դատական գործեր, ինչպ ապահովագրական վէճեր։ Կը խմբագրէ ամէն տեսակ actes vente et nantissement de fonds de commerce, constitution tion de sociétés). Ժիրանաշխատակութիւն ուզողներու կատարէ վարչական ձեւակերպութիւնները լուսադրյն պայմ ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 9.30-12 և ժամադրու 13 Rue Béranger, Métro République. Tél. Archive

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ
42 Rue Tourtille, BELLEVILLE, մէթրօ՝ պէլվ
Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ
ԹՈՒՐՄ ԼԱԻ ԱԺԻ

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48 Rue Montmartre (Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջին
Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը ինաստա կը խնամէ ներքին եւ կանանց, վէներական եւ մո հիւանդութիւնները։
Tél. Central 73-38 Métro: Sentier կամ
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30—8 բակի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն : 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
18
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928

18 AOUT 1928

ԱՐՏ. ՏԱՐԻ Թիւ 728 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ինչպէս հաղորդեցինք, երեք ամսուան համար ընդհատուեն Սուրիոյ Սահմանադիր ժողովի նիստերը, հոգատար իշխանութեան հետ ծագած վէճի մը հետեւանքով։

Մարզպանը աչքէ անցընելով յատուկ յանձնախումբին մշակած նախագիծը, դիտողութիւն կ'ընէ առնուազն հինգ դրուածներու դէմ, իբրեւ անհապաղ ենթակայ հոգատարութեան օրէնքին եւ կը պահանջէ անյապաղ զանոնք։ Սահմանադիր ժողովը զոհացում տուած չըլլալով, մարզպանը կը միջամտէ եւ ինքզինքը ամիս դադար կուտայ, որպէս զի ձեւ մը գտնուի։ Այդ նպատակով ալ, Փարիզ կը մեկնի Պ. Փոնսօ։

Որո՞նք են վիճելի կէտերը։

Փարիզի պաշտօնական մամուլը կը պարզէ գանոնք. — Նախագծին մէջ ներում շնորհելու իրաւունքը վերապահուած Սուրիոյ հանրապետութեան նախագահին, իսկ ընդհ. ներումը՝ կրկրարանին, — Դաշնագիրներ կնքելու եւ դիւանագիտական յարաբերութիւնները կատարեալ անկախութեամբ կարգադրելու իրաւունքը, — Մասնաւոր օրէնքով բանակին կազմակերպուելը որոշելու խնդիրը. — Պաշարման վիճակ հռչակելու իրաւունքը։

Նոյն պաշտօնական մամուլին տեսակէտով, եթէ նախապէս ընդհանուր մը կնքուած ըլլար Ֆրանսայի եւ Սուրիոյ միջեւ, ինչպէս այնպէս ինչպէս կնքուած է Անգլիոյ եւ Իրաքի միջեւ, յատատելով հոգատարութիւնը, այս վէճը չպիտի ծագէր։ Ըստ — միշտ պաշտօնական տեսակէտով — կը մնայ երկու կողմ, — կա՛մ Սահմանադրութեան օրէնքին մէջ իսկ ընդունիլ գատարութիւնը, ինչ որ կը նշանակէ առաջինը ենթարկել կրօրդին. եւ կամ գատել Օրէնքին այն յօդուածները, որոնք համապատասխաներ հոգատարութեան սկզբունքին։

Անշուշտ մեր գործը չէ միջամտել այս վէճին։ Սուրիոյ ղովուրդը բաւական հասուն է, լուծելու համար այս տագնապը։ Մանաւանդ որ, երկու կողմերն ալ չեն ուզեր ծայրայեղութեան դիմել եւ հաւանաբար փոխադարձ բարեացակամութեամբ կը հարթուի վէճը։

Այստեղ մեզ հետաքրքրող հարցը բոլորովին ուրիշ բան է։ Թէ Սուրիոյ թերթերէն եւ թէ մասնաւոր նամակներէ ուսումնասիրութեամբ կը տեղեկանանք որ, Սահմանադիր ժողովին յատուկ յանձնախումբը տոգորուած է լայն բարեացակամութեամբ, զբաժանութեանց իրաւունքները ապահովելու համար։ Ծրագրին մէջ դրուած են առանձին կէտեր, այդ իրաւունքներու մասին։ Եւ Իպրահիմ Հանանօն, որ թեկնածու է Սուրիոյ հանրապետութեան, անձնապէս ունի բարի տրամադրութիւններ։

Արդ, ի՞նչ առաջարկներ եւ ծրագիրներ ունինք մենք, կամ եղած օգուտը քաղելու համար այս տրամադրութիւններէն։

Բաւական չէ որ Սահմանադրութեան մէջ հռչակուի փոքրամասնութեանց կրօնի ազատութիւնը եւ ինքնուրոյն մշակոյթի զգացման իրաւունքը։ Պէտք է ձեռքի տակ ունենալ յատակագիծ մը։ Ինչ որ ժամանակին կը վայելէինք Թուրքիոյ մէջ, իբրեւ պ. Սահմանադրութիւն, արդիւնք էր որոշ նախաձեռնութեան եւ աշխատանքի։ Այդ Սահմանադրութիւնը, այնքան յաջ արատեսութեամբ յղացուած՝ 60ական թուականներու սերնդին կողմէ, մաս կազմեց պետական օրէնքին, եւ մենք իսպէս ունէինք լայն իրաւունքներ, մինչեւ որոշ աստեն մը։

Մեզի ծանօթ չէ Սուրիոյ ազգ. իշխանութեանց տեսակէտը՝ այս հարցին մէջ։ Ո՞ր ծրագիրն է որ վաւերացման պիտի ներկեն։ Պոլսոյ Ազգ. Սահմանադրութի՞ւնը, թէ ուրիշ բան։ Եթէ չունին լաւագոյն ծրագիր մը, Թրքահայ Սահմանադրութիւնը կարելի է նկատել ուղեցոյց մը, անշուշտ յարմարուած միջավայրին եւ մանաւանդ ժամանակի պահանջներուն։ 60ի Սահմանադրութիւնը հինցած է, բայց անոր հիմնական կէտերը արժէք ունին եւ՛ այսօր, կը բաւէ որ վերամշակուի անհատ անձերու կողմէ, վերածուելով իսկապէս աշխարհական, ժողովրդավար եւ արդիական օրինագծի մը։

Այդ աշխատանքը եթէ չէ կատարուած մինչեւ հիմա, ուշ տակաւին։ Սահմանադիր ժողովին երեք ամսուան ընդհատումն ալ պատեհութիւն կ'ընծայէ միտքեր փոխանակելու, համադրութիւնները լիովին ուսումնասիրելու եւ գեաինը հարթելու համար։ Մանաւանդ որ, միւս փոքրամասնութիւններն շարժման մէջ են արդէն, և կ'ուզեն գործել համախորհուրդ։ Սուրիոյ համար մշակուած Ազգ. Սահմանադրութիւն մը, կրնայ լրացնել ներկայ պահանջները, կրնայ իր կարգին առաջնորդ դառնալ ուրիշ գաղութներու համար, անշուշտ միշտ հաձայն տեղական պայմաններուն։

Վերջին տարիներու ընթացքին, շատ մը գաղութներու մէջ ակուեցան կամ կը գործադրուին զանազան կանոնագիրներ։ Ակ է զանոնք ալ աչքի առջեւ ունենալ, որպէսզի կարելի բլկազմել ամբողջական ծրագիր մը։

Հայաստանն յետոյ, Սուրիան միակ վայրն է, ուր կրնանք հաւովել մեր ազգային դիմագիծն ու մշակոյթը, պայմանաւ գիտանանք օգտուիլ պատեհութիւններէն։ Այլ մանաւանդ, հիլ ու գործել հասուն գիտակցութեամբ, և համախորհուրդ։ Ասպարէզը բաց է բոլոր անոնց առջեւ որ միտք ու սիրտ ունին։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԻՆԶՈ՞Ւ ՉԵՆՔ ՄԻԱՆԱՐ

«Յուսաբեր»ի խմբագրականէն (10 օգոստոս).

— «Համոզուելու համար, թէ մեր դժբախտութեան պատճառը առաւելապէս մե՛ր մէջ է եւ ոչ մեզմէ դուրս, պահ մը հանգիստ ձգեցէք հայրենիքը եւ ձեր երեսը դարձուցէք դէպի արտասահման, դէպի հայ գաղութները։

Հո՛ս ինչո՞ւ չենք միանար եւ հո՛ս ինչո՞ւ չենք մէկտեղեր մեր ուժերը, չենք համախմբեր մեր բնկորները ու զանոնք չենք օժտեր համազգութեային պատկառազդու ու հեղինակաւոր կազմակերպութեամբ։

Հայրենիքի մէջ ու հայրենիքի համար չենք կռուիր, որովհետեւ... տկար ենք Մոսկուայի եւ Էնկիւրիի դէմ։

Իսկ արտասահմանի՞ մէջ...

Մի՞թէ հոս եւս յանցաւորը մենք չենք, այլ Մոսկուան է կամ Էնկիւրին։

Ընդունինք, որ աշխարհակալները եկան մեր երկիրը ու տիրելու համար՝ բաժնեցին մեզ։

Իսկ ո՞վ է որ նաեւ արտասահմանի մէջ ըզիկ-ըզիկ կ'ընէ մեզ եւ յարատեւ վտանգներու ուրուականը միշտ կենդանի կը պահէ հալածական բազմութեանց վրայ։

Ուրիշը կը բաժնէ՝ որպէս զի տիրէ. ինչո՞ւ չենք միանար՝ որպէս զի չտիրուինք։

Քանի որ դուրսէ՛ն կը պառակտեն՝ մեր ղեմագրական կազմակերպութիւնը հարուածելու համար, ինչո՞ւ ուրեմն ներսէ՛ն չենք միանար՝ այդ ուժը պահելու համար։

«Բաժանեա զի տիրեսցես», — կը կրկնէ Հայը բերնէ բերան, թերթէ թերթ ու երկրէ երկիր՝ իր դժբախտութեան պատճառը շարունակ ուրիշներու մէջ տեսնելով։

Ու չկայ հզօր, ներշնչող ու տիրական ձայն մը, որ ի խորոց սրտի պոռթկայ այս «իմաստունները» երեսին.

—Այո՛, կը բաժնեն՝ որպէս զի տիրեն, ուստի միացիր՝ որպէս զի չտիրուիս։»

ՌՈՒՍ ԵՒ ՀԱՅ ԳԻՏՈՒՆՆԵՐ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Խորհրդային կառավարութեան հրաւէրով, Օտեսայի արեւելագէտները մօտ օրէն քննական պտոյտ մը պիտի կատարեն եւ Պոլիս պիտի այցելեն։ Պատուիրակութեան պիտի նախագահէ Ուկրանիոյ Գիտութեանց ակադեմիայի նախագահ Մ. Լիփսքի։ Ասկէ զատ խորհրդային հանրապետութիւններու գիտուններն ալ պիտի մասնակցին պատուիրակութեան։

Պատուիրակութեան պիտի մասնակցին նաեւ Փեթրոկրատի Գիտութեանց ակադեմիայի անդամ եւ ծանօթ հայագէտ փրոֆ. Մառ, Արեւելեան կաճառի անդամ փրոֆ. Ադոնց, փրոֆ. Գէորգեան եւ ուրիշ համբաւաւոր արեւելագէտներ։

Պատուիրակներու թիւը պիտի ըլլայ 15—20։ Մասնաւորաբար պիտի քննուին բնական ուժերու կարելիութիւնները՝ լուծելու համար արդի տնտեսական կարգ մը կարեւոր հարցեր։ Կ'ըսուի թէ պատուիրակութիւնը Նոր Թուրքիոյ գիտուններուն պիտի օժանդակէ, անոնց հետ ուսումնասիրելու համար Թուրքիոյ բնական հարստութիւնները։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԱԿԵԴՈՆԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐԸ ՍԿՍԱՆ

Սօֆիայէն «Թայմզ»ի կը հեռագրեն թէ՝ իբրեւ հետեւանք անգլեւֆրանսական ծանուցագրին, պուլկար ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ սկսաւ առջի գիշեր, վարչապետին եւ ներքին նախարարին հրամանով։ Գործողութիւնները շարունակուեցան ամբողջ գիշերը, մայրաքաղաքի փողոցներուն մէջ։ Քանի մը հարիւր անձերու ինքնութեան թուղթերը քննութեան ենթարկուեցան։ Ոստիկանութիւնը հրաման ստացաւ ձերբակալել ամէն անոնք որ զէնք ունին։ Կը հաւաստեն թէ այս կարգադրութիւնը ուղղուած է մասնաւորապէս մակեդոնական երկու հոսանքներուն դէմ։ Վերջին լուրերու համաձայն, ինը Մակեդոնացիներ ձերբակալուած են։

Նոյն թղթակիցը կը գրէ թէ՝ Սօֆիայի իտալական դեսպանը վարչապետին այցելելով, բացատրեր է թէ Իտալիա մերժեց մասնակցիլ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ձեռնարկին, հետեւեալ նկատումներով.— Առաջին՝ Իտալիա համոզուած է թէ Մակեդոնական Յեղ. Կազմակերպութիւնը այսօր նոյնքան զօրաւոր է, որքան Զօր. Փրոթոկէրոֆի սպանութենէն առաջ. երկրորդ՝ Իտալիա բնաւ չուզեր յանձնարարել Պուլկարիոյ որ պայքարի կազմակերպութեան մը դէմ, Եուկոսլավիոյ ապահովութեան համար եւ երրորդ՝ առանց ուրանալու կարգ մը գործողութեանց անհրաժեշտութիւնը, Իտալիա կ'ուզէ ազատ ձգել Պուլկարիան, իր յարմար դատած միջոցները ձեռք առնելու։

Սօֆիայէն կը գրեն թէ՝ կառավարութիւնը, արտաքին ճնշման տեղի տալով հանդերձ, կը վարանի շատ կտրուկ միջոցներ ձեռք առնել Մակեդոնացիներուն դէմ, որովհետեւ կը վախնայ ժողովրդային շարժումէ մը եւ նոյն իսկ քաղաքական կռիւներէ։ Մակեդոնական շարժումը մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ միշտ եւ իսկապէս հայրենասիրական գործ կը համարուի Պուլկարիոյ մէջ։

Կը հաւաստուի թէ կարգ մը մակեդոնացի պետեր գաւառ փոխադրուած են, եւ պիտի մնան ոստիկանական հսկողութեան տակ։

Միշտ գաղտնի կէտեր

Ֆրանսական աղբիւրէ առնելով, կարգ մը թերթեր կը պընդեն թէ անգլեւֆրանսական նաւային պայմանագրութիւնն ալ գաղտնի կէտեր կը պարունակէ։ Այդ լուրերուն համաձայն, առաջին գաղտնի յօդուածը երկու մասի կը բաժնէ Միջերկրականը, արեւելեանը՝ անգլիական, արեւմտեանը՝ ֆրանսական ազդեցութեան տակ։ Կ'ըսուի թէ այս նախատեսութիւնը եղած է, նկատի առնելով Իտալիոյ յարաճուն ազդեցութիւնը Մօտաւոր Արեւելքի մէջ։ Երկրորդ յօդուածը կը տրամադրէ թէ՝ անգլիական եւ ֆրանսական տորմիղները պիտի գործակցին խաղաղականի մէջ. Չոնկ Քոնկէն մինչեւ Մալայեան ջրանցքը եւ Պուրմա։ Իսկ երրորդ յօդուածով լիակատար գործակցութիւն կը նախատեսուի Ատլանտեանի մէջ, բոլոր պատահականութեանց դէմ։ Պաշտօնական շրջանակները բնականաբար կը հերքեն այս լուրերը։

Պարսկական առաջին մարտանաւը

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ Պարսկաստան իր առաջին մարտանաւը, Թորփիլահալած մը ապսպրեց Իտալիոյ։ Ծրագրուած է հինգ Թորփիլահալած եւ մէկ յածանաւ շինել յառաջիկայ հինգ տարուան ընթացքին։ Ասոնց պարսիկ սպաները եւ նաւազները պիտի կրթուին իտալական նաւատորմին մէջ։

Նոր՞ն կարմիր ռակիւ

Ամերիկեան և անգլիական թերթեր կը հաւաստեն թէ խորհրդային գործակալները մեծ յաջողութիւն մը շահած են Արաբիոյ մէջ, Ռուսիոյ կողմը դարձնելով Սուլթան Իպնը Սուուտը։ Այս՛ է պատճառը որ բանակցութիւնները խզուեցան Անգլիոյ հետ, վերջին պահուն։ Արաբ Թագաւորը Անգլիայէն իրաւունք պահանջեր է ազատօրէն օդանաւ, զէնք եւ ռազմանիւթ ներածելու, օտար պետութեանց հետ բանակցութեան մտնելու եւն.։ Բայց մինչ բանակցութիւնները կը շարունակուէին, Ռուսիա մէկ մտաւ և յանձն առաւ ճարել Իպնը Սուուտի ուզած բոլոր զէնքերը եւ օդանաւերը, երկար պայմանաժամով...

Յոյցեր ներկեւիտալական դաշնագրին դէմ

Ինչպէս յայտնի է, Նէթունոյի դաշնագիրներուն վաւերացումը Սերպիոյ խորհրդարանին կողմէ՝ շատ գէշ ընդունելութիւն գտաւ Խրուաթիոյ եւ Տալմացիոյ մէջ, որոնք միշտ ընդդիմացած են Իտալիոյ եղած զիջումներուն։ Պելկրատէն կը հեռագրեն թէ Սփալաթոյի մէջ ցոյց մը տեղի ունեցաւ դաշնագրին վաւերացման դէմ։ Իբր տինգ հազար բանուորներ եւ գիւղացիներ թափօր կազմելով, փորձեցին պտտիլ քաղաքին փողոցներուն մէջ։ Տեղ-տեղ ընդհարումներ պատահեցան ոստիկանութեան հետ, որ յաջողեցաւ ցրուել բազմութիւնը։ Կարգ մը ձերբակալութիւններ կատարուեցան։

Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, Սփալաթոյի մէջ խումբ մը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

Թոլսթոյի վէպին տիտղոսը չէ այս անգամ, այլ բնորոշումը ժամանակին, որ կ'անցնի խաղաղութեան մեդմաշունչ օրօրներով ու վաղուան պայքարի բացայայտ պատրաստութիւններով։

Ֆրանսայի պատերազմական նախարարը կ'առաջադրէ իր պաշտօնատունը կոչել «Բանակի նախարարութիւն»։

Ու սաւառնակները ամէն օր կը կատարելագործուին ու կը գործեն վաղուան հետանկարներով, կը բարձրանան վե՛ր, մինչեւ որ օդերուն բոլոր գիշակերները իջնեն վա՛ր, վա՛ր, հողին վրայ, բոյն դնելու համար մարդկային սրտերու մէջ։

Ու խաղաղութեան ինքնակոչ տիտղոսաւոր առաքեալները միաբերան կ'երգեն դիւային ձայներգը,— վաղուան պատերազմը շատ կարճ պիտի տեւէ»...

կա՛րճ..., այո՛, մարդկային չունչի չափ։

Հոսութեամբ ու վայելքներու այլազանութեամբ, մարդուն մէջ սրելէ յետոյ ապրելու հաճոյքը, գիտութիւնը յամառօրէն կը փնտռէ ու կը գտնէ դիւրաւ, հանգիստ մեռնելու եւ մեռցնելու միջոցները։

կազ մը միայն եւ ուրիշ ոչինչ...։ Թեթեւ ու փոքր, Թերեւս խաղալիքի պէս սիրուն ռումբ մը, որ յանուն խաղաղութեան կ'ինայ երկինքէն՝ հողին վրայ, եւ վայրագ ուրախութեան ձիչերու հետ, կ'արձակէ ինչ որ կը պահէ իր պորտին մէջ,— մշուշ մը միայն, «քնաբեր» ու հանգստարար, որ գինովութեան թմբիրի պէս քաղցրօրէն կ'անդամալուծէ «մարդկային մարմնի ծայրամասերը»...

Այսպէ՛ս կը հաւաստեն երկրային դրախտէն՝ Ամերիկայէն, մահացու խաղաղութեան առաքեալները։

ցետո՛յ... ցետոյ ոչի՛նչ։ Խաղաղութի՛ւն ամենեցուն...։

Ու կ'իրականանայ սիտի վերջաբանը.

— «Կռիւը դադրեցաւ, երբ կռուող չմնաց»։

Մ. ԵՐԻՑԱՆ

ԹՈՒՐՔԵԻՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ԴԱՇԻՆՔ

Փէշթայէն կը հեռագրեն թէ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը տեսակցութիւն մը ունեցան Թուրքիոյ արտաքին գործավար Թէվֆիք Րիւշտի պէյի հետ։ Պաշտօնական զեկոյցի մը համաձայն, կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէ երկու երկիրները շահագրգռող հարցերու մասին։ Արդէն իսկ բանակցութիւններ սկսած են, իրաւարարական դաշնագիր մը կնքելու համար։

ՀՄՈՌՆԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՐՏՔԸ

ՇԱՐԺԻ ՀԱՅ ԶՈՀԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

"ՅԱՌԱՋ,,Ի ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

65րդ ցանկ

	Ֆր.
Փէշթայի հանգանակութեան մնացորդը, 15 տոլար։ — Օրուան սակով (ցանկը յաջորդով)	381.—
64րդ ցանկին գումարը	90,611.85
Ընդհ. գումար	90,992.85

Խմբ.— Փէշթայէն նախապէս ղրկուած էր 60 տոլար, ինչպէս հրատարակեր էինք *Յառաջի* մէջ, 27 յուլիս։

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԱՐՎԵՍՏԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԸ

Ստորև կը հրատարակենք Հայրենիքի արվեստի աշխատավորների ընդհանուր ժողովի մասնակիցների ելույթները։

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ընկ. նախագահ, ընկ. Ա. Իշխանյան, ընկ. Ա. Ալեքսանյան, ընկ. Ա. Ստեփանյան, ընկ. Ա. Ալեքսանյան, ընկ. Ա. Ալեքսանյան, ընկ. Ա. Ալեքս

ՄԱՐԻԱՆԱ ՏԵՂԱՑՈՒ
(Շեղխախ՝ ԽՐՈՒՇՏՈՎԱ ՏԵՂԱՑՈՒ)

Ա. ՄԱՍՈ

I

— Ֆերմուարը տասնամյակներ շարունակ ապրել է Ֆրանսիայի հարավում, Ալպերի ստորոտին գտնվող փոքրիկ գյուղում, որտեղ ամեն մարդ ճանաչում էր միմյանց, ամեն մարդ գիտեր, թե ինչ է անում հարևանը, և ոչ ոք չէր հետաքրքրվում, թե ինչ է անում իր հարևանը։ Ֆերմուարի ընտանիքը ապրում էր ինչպես բոլոր մյուսները, ոչ ավելի լավ, ոչ էլ ավելի վատ։ Ամուսինները՝ Ժան և Մարի Ֆերմուարները, ունեին մի աղջիկ՝ Ժանետը, որը հենց նոր էր լրացրել տասնվեց տարեկանը։

Ամեն առավոտ Ժանը վեր էր կենում կանուխ, հագնում էր իր մաշված շորերը, վերցնում էր մի մեծ զամբյուղ և գնում էր այգի՝ խաղողի ողկույզներ կտրելու։ Մարին մնում էր տանը՝ տնային գործերով զբաղվելու։ Ժանետը գնում էր դպրոց։

Ֆերմուարները ապրում էին համեստ, բայց ուրախ կյանքով։ Նրանք ունեին իրենց սեփական տունը, իրենց սեփական այգին, իրենց սեփական խաղողի հյութը, որ նրանք ինքներն էին պատրաստում։ Նրանք ունեին նաև մի փոքրիկ ավտոմեքենա, որով Ժանը գնում էր Ֆրեժյուս՝ իր գործերով։ Ֆրեժյուսը մոտ էր տասը կիլոմետր հեռու։

Ֆերմուարները ունեին նաև մի ձի, որ անվանում էին Ֆրիսետ։ Ֆրիսետը ծեր էր, և նրանք գիտեին, որ նա շուտով պետք է մեռնի։ Ֆրիսետը ոչ մի օգուտ չէր տալիս։ Նա միայն ուտում էր։ Ֆերմուարները նրան պահում էին միայն այն պատճառով, որ նրանք սիրում էին նրան։ Նրանք ունեին նաև մի շուն, որ անվանում էին Ֆրիսկետ։ Ֆրիսկետը ոչ մի օգուտ չէր տալիս, միայն ուտում էր։ Ֆերմուարները նրան պահում էին միայն այն պատճառով, որ սիրում էին նրան։

Ֆերմուարները ունեին նաև մի կատու, որ անվանում էին Ֆրիսկետ։ Ֆրիսկետը ոչ մի օգուտ չէր տալիս, միայն ուտում էր։ Ֆերմուարները նրան պահում էին միայն այն պատճառով, որ սիրում էին նրան։

Ֆերմուարները ունեին նաև մի ոչխար, որ անվանում էին Ֆրիսկետ։ Ֆրիսկետը ոչ մի օգուտ չէր տալիս, միայն ուտում էր։ Ֆերմուարները նրան պահում էին միայն այն պատճառով, որ սիրում էին նրան։

Ֆերմուարները ունեին նաև մի հավ, որ անվանում էին Ֆրիսկետ։ Ֆրիսկետը ոչ մի օգուտ չէր տալիս, միայն ուտում էր։ Ֆերմուարները նրան պահում էին միայն այն պատճառով, որ սիրում էին նրան։

Ֆերմուարները ունեին նաև մի ճուտ

ուսանողներ թշնամական ցոյց մը կատարեցին իտալական սրճարանի մը առջեւ, ուր կը գտնուէին իտալական հիւպատոսը եւ դեր-հիւպատոսը, քանի մը հայրենակիցներու հետ: Դեր-հիւպատոսը թեթեւապէս վերաւորուեցաւ, ձախ թեւէն, ուսանողի մը նետած աթոռին հանդիպելով: Ոստիկանները կրցան զսպել ցուցարարները եւ հիւպատոսն ու դեր-հիւպատոսը ինքնաշարժ մտնելով տուն դարձան: Պելկրատի իտալական հիւպատոսը հրաման ստացաւ բողոքել եւ հատուցում պահանջել:

Կացութիւնը Սուրիոյ մէջ

Պ. Փոնսօ, Սուրիոյ մարզպանը, մօտերս փարիզ կը սպասուի, կառավարութեան հետ խորհրդակցելու համար վերջերս ծագած դժուարութեանց մասին: Ինչպէս յայտնի է, Սուրիոյ Սահմանադիր ժողովը ընդունած չըլլալով նոր Սահմանադրութեան հինգ կէտերու մասին եղած վերապահումները, մարզպանը երեք ամիս դադար տուաւ ժողովին:

*** Դամասկոսի մէջ օգոստ. 16ին ցոյցեր կատարուեցան երիտասարդներու նախաձեռնութեամբ, բայց խաղաղութիւնը չխանգարուեցաւ: Միայն քանի մը վաճառատուններ փակուեցան:*

Վաթսուն հազար հոգի հիւանդ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ քանի մը օրէ ի վեր կը սաստկանայ ջերմի տեսակ մը համաճարակ եւ 60,000 հոգի վարակուած են արդէն, Աթէնքի եւ Պիրէոնի մէջ: Մահ չկայ:

*** Լոնտոնի մէջ 100ի բարձրացաւ նոր հիւանդութեան մը զոհերուն թիւը: Ինչպէս գրած էինք, մասնաւորապէս ոստիկաններ կը վարակուին այս համաճարակէն, որ կը վերագրուի աւրուած ուտելիքներու:*

Շատ մը հաստատութեանց մէջ, պաշտօնեաներու մէկ երրորդը միայն կ'աշխատի: Թղթատարական, հեռաձայնի եւ սեղանաւորական հաստատութեանց գործերը սահմանափակուած են: Հեռախօսի գործողութիւնները կը կատարուին միայն իշխանութեանց, դեսպանատուններու, թերթերու եւ կարգ մը խոշոր հաստատութեանց համար:

Յունական ընտրութիւնները

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը որոշեց, ընտրութիւններէն երկու օր առաջ, հատուցում ընել փոքր Ասիոյ և Պոլսոյ փախստականներուն, որոնք ամէն ինչ կորսնցուցած են: Ասոնք առ այժմ պիտի ստանան իրենց պաշտօնապէս հաստատուած իրաւունքին հարիւրին 20ը: Վէնիզէլոսի այս ընթացքը ուժգնօրէն կը քննադատուի ընդդիմադիրներուն կողմէ, որոնք փախստականները կաշառելու եւ քուէ շահելու հնարք մը կը նկատեն զայն:

Թուրքերէնը լատիներէնով

Օգոստոս 11էն ի վեր, Տօլմա-Պաղչէի պալատին մէջ լատինական տառերու դասընթացք մը բացուած է: Այս դասընթացքին կը հետեւին Ազնիապի երեսփոխան Քրլըճ Ալի, Պօզիւքի երեսփոխան Սալիհ, Պոլուի երեսփոխան Շէվկէթ Ապպաս, Սինոպի երեսփոխան Րէճէպ Զիւհտի, աւագ թիկնապահ Րուսուհի պէյերն ու Հանրապետութեան նախագահի մասնաւոր քարտուղարութեան պաշտօնէութիւնը: Դասախօսն է խմբագիր եւ թատերական քննադատ Իպրահիմ Նէճմի պէյ:

Դասաւանդութեան մասնակցող անձնաւորութիւններն ու տիկինները մեծ շահագրգռութիւն ցոյց տուած են դասախօսին բացատրութիւններուն:

Առաջին դասը մէկու կէս ժամէն աւելի տեւած է: Իպրահիմ Նէճմի պէյ միջոց մը եւս պիտի շարունակէ իր դասախօսութիւնները:

*** Էնկիւրիէն կը հաղորդուի թէ վարչապետութեան պաշտօնատան մէջ որոշուած է այսուհետեւ լատինական տառեր գործածել: Ա՛ւ այժմ մասնաւոր բնոյթ պիտի ունենայ այս գործադրութիւնը եւ պաշտօնէութիւնը նոր տառերու գործածութեան պիտի վարժուի:*

Նոր օդաշրջաւներ

Հինգշաբթի առտու Րօքֆորտէն (Մ. Նահանգներ) ղէպի Շուէտ ճամբայ ելան ամերիկացի օդանաւորդներ Հէնէլ եւ Քրէյմըր, որոնք Ատլանտեանը պիտի կտրեն երեք հանգրուանով: Միասին առած են 900 լիտր պէնզին՝ առաջին շրջանին համար, որ կը բռնէ 1200 քիլոմեդր: Անթելով շարունակ լարաբերութեան մէջ պիտի ըլլան երկրի հետ:

*** Ֆրանսացի օդանաւորդ Քոստ, որ կը պատրաստուի Ատլանտեանը կտրել փարիզէն Նիւ-Եորք, նոր փորձ մը կատարեց առջի օր, պէնզինի սպառումը ստուգելու համար: Երեւան եկաւ որ մէկ ժամուան սպառումն է 85 լիտր:*

Կը սպասուի օդին բարեւլաւման, ճամբայ ելլելու համար: Այս միջոցին օդը լաւ է Ֆրանսայի մէջ, իսկ շատ գէշ՝ Ատլանտեանի վրայ:

*** Իտալացի օդանաւորդ Տէլփրէթէ մեռաւ Ռիօ տը Եանէյրոյի մէջ, ձախ սրունքին վրայ կատարուած գործողութեան մը հետեւանքով: Կը յիշուի թէ օդանաւորդը արկածի մը հանդիպած էր վերջերս: Մարմինը զմռսուեցաւ եւ Իտալիա պիտի փոխադրուի: Ռիօ տը Եանէյրոյի (Պրազիլիա) փողոցներէն մէկը պիտի կոչուի Տէլփրէթէի անունով:*

Առաջնակարգ օդանաւորդ մըն է որ կ'անհետանայ: Ողբացեալ երիտասարդը 1928 Յունիս 2ին կոտրեց տեւողութեան մրցանիշը, 58 ժամ 34 վայրկեան, որ յետոյ 65 ժ. 15 վ.ի բարձրացաւ գերմանացի օդանաւորդներ Ռիսթիցի եւ Յիմմերմանի կողմէ: Կոտրած էր նաեւ ուղիղ գծով հեռաւորութեան մրցանիշը, 7163 քիլոմեդրով (1928 Յուլիս):

Մահապարտ միապետականներ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Մոհիլէֆի դատարանը մահուան դատապարտեց ծանօթ միապետական Փրոպէյչֆը և ուրիշ երեք գիւղացի միապետականներ, Միասուտոֆ, Շիշքին եւ Պոնդրէնքօ:

*** Պերլինի խորհրդային դեսպանատունը կը յայտարարէ թէ սուտ են Տրոցկիի փախուստի լուրերը եւ թէ աքսորականը կը գտնուի միշտ Ալմա-Ալթա:*

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

Ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր խումբերու ներկայացուցիչները ինչպէս նաեւ գանձապահները այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 60 Rue des Ecoles, La Chope Parisienneի վերնայարկը:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մարսէյլի բարձր Հայքի երիտ. միութեան կողմէ վաղը կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 1ին. 62Chalet de la Pomme.La Pomme

կը խօսի՝ Պ. Մ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Մուտքը ազատ է

ՇՐՋ. ԸՆԴՀ. ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ

Կազմակերպուած Վիէննի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղին կողմէ եւ մասնակցութեամբ Տէսինի, Լիոնի, Կըրնոպլի մասնաճիւղերուն եւ Լիոնի Ֆութպոլի միութեան:

Վաղը Կիրակի կէսօրէ վերջ, Փոնտէվէքի մարզադաշտին մէջ

Ողիմպիական խաղերէ վերջ տեղի կ'ունենայ բաժակի մրցում (Ֆութպոլ): Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Վիէննէն հեռու գտնուող խումբերէն կը խնդրուի որ անձրեւոտ օդի պարագային չգան:

Հ. Յ. Դ.

Գոյամարտ *խումբի ժողովը՝ վաղը Կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին ծանօթ հաւաքատեղին:*

Պելվիլի *հնթակոմիտէի վճռաբանական ժողովը՝ այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, «Ռոստոմ» գրադարանի սրահը: Նիւթ՝ Ի՞նչ պէտք է ընել այլասեռման վտանգին դէմ:*

Պուա Ֆոլոնպի *«Շոազոյն» կոմիտէի ժողովը՝ այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին,* 164 Rue des Bourguignons, *Անիէս:*

Մարսէյլի *ներկայացուցչական ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին, 63* Rue de la Républiqueի *սրահին մոջ:*

Նիսի *Շրջանային կոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Նիսի, Քանի, կրասի եւ փուժիի հնթակոմիտէները վաղը Կիրակի առաւօտ ժամը 10.30ին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայութիւնդ օրակարգի անդամատետրով:*

Լիոնի *Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ վաղը Կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին, Գրադարանը: Բացակայող ընկերները կ'ենթարկուին պատասխանատուութեան: Օրակարգ.— Վիճաբանութեան Շրջ. ժողովի օրակարգի:*

ՅԻՇԱՏԵՏԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՈՒԲՔԱՅԻ Հայր. միութեան հաւաքոյթը՝ վաղը կիրակի ժամը 1ին Քլամարի անտառին մէջ, Ste. Marieի աղբիւրին քով: Առաջնորդները պիտի սպասեն թիւ 89 հանրակառքին վերջաւորութիւնը:

ԼԻՈՆԻ Բարձր Հայքի Հայրենակցական միութեան վարչութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները վաղը կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2ին, Rue Kables ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկաները մեծամասնութիւն պիտի համարուին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ջ. Ե. Ո. մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 8:30ին 41 Rue Thubaneau սրճարանին սրահը:

Ջ. Ե. Ո. միութեան Ալֆոռվիլի մասնաճիւղի դասախօսական ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին 128 Rue Etienne Dollet միութեան ընթերցարանին մէջ: կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ փարիզի կեդրոնի վարչութեան կողմանէ Պ. Խանէտանեան:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ քարիւատ գիւղի Նպաստամատոյց միութեան վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը՝ 224, 555, 503, 257: Դիմել շահող տոմսերով Աբգար Պէյլէրեանի. Camp Russe, Vigtor Hugo No. 10, Marseille.

Պ. ՍԱՐԳԻՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ կը խնդրուի անմիջապէս ներկայանալ պուլկարական դեսպանատունը, ստանալու համար կարեւոր աւանդ մը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի մեծկերացի Օր. Ալթուն Ղանանեան որ 1927ին Յունաստանէն եգիպտոս մեկնած է: Իմացնել՝ իր մօրաքրոջ, Թահան Մինասեանի, 36 Rue Dominicaines, Marseille, France.

կը խնդրուի եգիպտահայ Թերթերէն արտատպել:

— կը փնտռեմ եղբայրս Մարաշցի Հայկ Ալէքսանեան որ 1924ին կը գտնուէր Պոլիս հետեւեալ հասցէին, «Ստամպուլտա Քիւչիւք Շամամ եանընտա»: Իմացնել՝ Տիգրան Ալէքսանեանի, chezMr. Delorme-Goyet,Poncins, par Feurs, (Loire).

կը խնդրուի Պոլսահայ Թերթերէն արտատպել:

ԳՏՆՈՒԱԾ ԵՐԱԽԱՆԵՐ

Պէլվիլի շրջանին մէջ գըտնուած են՝ Ֆլորա Սիմոնեան 15 ամսու եւ Լիւսի Պաւիթեան 7ուկէս տարեկան: Մայրերնին կորսնցուցած են փողոցը: Երախաները յանձնուած են Commisseriat, 10e arrondissement, Quartier St. Louis.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութիւնները (Ֆրանկական, ջերմամիզութիւն): Մասնաւոր լապօռաթուառ: Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս): Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն:

ՊԵՏՔ ՈՒԱԻԱ դերձակ գործաւորներու եւ գործաւորուհիներու տեւական գործ, լաւ վճարում: Դիմել՝ Nichan Elikesikian, 1 Rue des Belles Vues, Fontenay sous Bois: Հասնել՝ Porte Vincinnesէն Թռամուէյ Թիւ 122:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ երիտասարդ սպասուհի մը, տարեց այր ու կնոջ մը քով ծառայելու եւ կերակուր եփելու համար: Առանձին ննջասենեակ տրամադրելի է: Ֆրանսերէն քիչ մը շատ գիտնալ պայման է: Դիմել՝ Մազլումեան եղբարց գործի վաճառատունը, 22 Rue de la Bôetie.

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄՇԵՑԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Մօտ օրէն հրապարակ կ'ելլէ Տարօն-Տուրուբերան Հայրենակից միութեան սէնթ Շամոնի մասնաճիւղի կողմէ, Տարօնի հերոսներու խմբանկարը, Տարօնի Աբծիւները, փաշաներ չավուշներ եւայլն): Մաքուր տպագրութիւն, գին 5 ֆր.: Ստանալու համար դիմել անձամբ կամ նամակով՝ K. Garadedianի, 7 Rue Croix-Geuthier, St. Chamond (Loire).

ՄԱՆՕԹ. — Լուսանկարներու հասցէը պիտի յատկացուի կարօտ եւ հիւանդ հայրենակիցներու:

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

Վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն:

106 Ave. Kléber, Paris (16e)

Շեն. Passy 72.56

ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները:

Կ'ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ շաբաթ) կէսօրէ ժամը 4—7.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՏՕՔԹ. ՎԱՀՐԱՄ Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

փոխադրուած է 34 Rue de Moscou, մէթրօ՝ Rome. Թուա...

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—5

Մասնաւոր ժամադրութիւն ուզողները պէտք է ... վերոգրեալ հասցէին:

ՏՕՔԹ. Ս. ԹԷՐԶԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄԻԶԱՑԻՆ ԵՒ ՅՆՆԴԱԿԱՆ ԴՈՐՇԱՒԱՆ

Հիւանդութեան

Ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 4.30ին կը գտնուի Mr. LITAUDONի clinique médicaleին մէջ, 14 Bld. de la ...

Métro: Bellevilleի դիմաց Tél. Combat ...

Կ'այցելէ նաեւ տունը գտնուող հիւանդներուն:

ԲԱԺՄԱՄԵԱՅ ՓՈՐՁԱԴՈՒԹԻՒՆ և ԱՐԱԳ ԲՈՒԺՈՒՄ

ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

կարմիր աստղի տակ 30, Սիդոննա 12, Աւազակապետ Ալիսի սիրահարը 15, Սիրանուշ 15, Հէք (790 էջ, կազմ... Սիրային ոճիր մը 12, Ցարուհիւն (Թոլսթոյ, 610 էջ) 50, Նիքին ուխտաւորները 9, կին, խաղ եւ գինի 12, կարմիր 10, Լեռան ոգին 15, Մացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, Գոնսթանթէն 10, Երուսաղէմը Տարէքքարլիի մէջ 10, Լէսքօ 15, Սիրոյ խորանին առջեւ 4, Հին Աստուածները լսմէ 4, Ապերախտ գրագիրը 4, Տարաբախտ ուսանողը Բէտտին հօշա 17.50, Պէքքի Մուսթաֆա 5, Քէօր ... Հէպընթաց նորածինը 2, Բիւրեղեայ խիցը (294 էջ) ... Ղարիպ եւ Շահ Սէնէմ 7, Աշրգ Քէրեմ 7, Շահ Իսմայիլ սիանոս 2, Մահացու սէր 3, Մակարոյճ 5, Թէլլօ 10, Շ... Ֆրանս. խօսակց. 6, 8 եւ 10, երազահաններ 5, 10, եւ ... րաններ՝ 3, 5, 6, 10, 12.50, 25 եւ 30, Հայաստանի մեծ 20, ինչպէս նաեւ հին կամ նոր ամէն տեսակ գիրք: Պատուիրեցէք մեր գրացուցակը եւ ընտրեցէք ձեր նուէրքերու գիրքերը Թիւններու եւ գրադարաններու մասնաւոր զեղչ:

ՆՈՒԻՐ.— 25 ֆր.է աւելի գիրք առնողին 5 ֆր.ի պատ... կը տրուի, 50 ֆր.է աւելիին 10 ֆր.ի, 100 ֆր.է աւելիին ...

Դիմեցէք՝ L. Mozian, 51 Bld. Auguste Blanqui, P...

ԲԺՇԿԱ-ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ

ՏՕՔԹ. ՍԷԹԵԱՆ

38, Ave. St. Ouen PARIS (18me) Tél. MARCADET ...

Ընդհանուր հիւանդութիւններ սեռամիզային, վէներական, թոքի, կանանց հիւանդութիւններ. վիրաբուժական դարմանութիւն, էլեկտրաղարմանում:

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ Ակռայի դարմանում, քաշել ... արուեստական ճերմակ ակռայ 20 ֆրանք, ոսկի քորոն ֆրանքէն սկսեալ:

ԱՄԷՆ ՕՐ ՈՒ ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՑ Է

ՍԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՅԿ. ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏ...

1bis Rue Hautefeuille, PARIS (6e). ՍԷՆ-Միշէլի մէթրոյին

MAISON TOSSOUNIAN

Մասնաճիւղն է Ալեքսանդրիոյ (Եգիպտոս) համանուն տունին եան եւ եւրոպական լաւագոյն նպարեղէններ անմրցելի ... Եգիպտական եւ կեռասական ապուխտ, պուլկարական քաշկալ, քայի ճերմակ պանիր, պոլսական չիրոզ, Յունաստանի ձիթ... ձէթ, Ամասիայի պամբակ, Դամասկոսի փէստիլ եւ ընկոյզ, Հալ... ղուր եւ մանաւանդ անդրարեւելեան ֆիլաւցու աննման բիլ... մասնաւոր զարդն է այս տունին, եւ դեռ քսանմէկ ուրիշ ... ղէններ, եւայլն, եւայլն, եւայլն:

Մատակարար մայրե՛ր, դուք որ բծախնդիր էք ձեր խոհանոցին ու կը գուրգուրաք ձեր ամուսիններուն քսակին վրայ, եկէք

ՄԻՋՈՑ ԹՕՍՈՒՆԵԱՆը ձեր ծառայն է:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՔԻԹԵՂԵԱՑ ԵՒ ՄԵՏԱՂԵԱՑ ՏԻՒ...

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱՑ

ՄԱՆՏԻԿԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

11 Passage Ronce, Paris (20e). Tél. Ménil. 63-30, մէթրօ C...

Նաեւ կը նորոգուին՝ կրամոֆոններ, աշխատանոցի ... ներ եւ մնական առարկաներ:

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE...

Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵ...**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord ...

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը ... ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչք... գէտը կ'ընդունի Դշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5: ... կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օր... 1—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19: Կիրակի 9—...

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ...

ԿԱՇԻՒՄԵԸ ՎԱՃԱՌՈՒՍՏՈՒՆ

9 rue Charlot, PARIS (3e), մէթրօ République Tél. Archives 05—86

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառում ... տեսակ կաշիներու, հրապարակի գինէն աժան:

Քուպրիճն (կռնակի մասը) Ա. կարգի, քիլօն 38, 42. Բ. կարգի՝քիլօն 34, 36. Գ. կարգի՝28, 30 ...

Այրերու եւ կանանց կօշիկներու համար ամբողջ կէս նրբանցու.— Քիլօն՝ Ա. կարգի 32, Բ. կարգի 29, կարգի 26 ֆրանք:

5 քիլօ նմոյշ կը ղրկուի փոստով քննութիւն ... պուրսման:

Մասնաւոր զեղչ հայ կօշկակարներու: կը խո... հայերէն եւ Թուրքերէն:

ԹԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՍՈՒՐՃԻ

26 Rue Trévise: մէթրօ՝ Cadet Tél. Provence ...

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՏԱՐԻ ԹԻՒ 729

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
19
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928

19 AOUT 1928

ԿՈՒԽ ԽՕՍՔ

կեղծ եւ անկեղծ մարզանքներ

Օրուան հրատապ խնդիրն է միշտ, — խաղաղութի՞ւն թէ պատերազմ։

Քանի մը ճակատէ միանգամայն ձեռնարկներ կը կատարուին, խաղաղութիւնը ամրապնդելու համար։ Եւ նոյնքան անձեռամբ հառաչողներ կան պատերազմի համար։

«Յառաջ»ի ընթերցողները կը յիշեն թէ Պրիւսէլի ընկերվարական Համագումարին մէջ, օրակարգի բոլոր խնդիրներուն կը տիրապետէր մէկ հիմնական մտահոգութիւն, — ինչպէ՞ս կարելի պիտի ըլլար աշխարհ չցնցուի նոր եւ աւելի ահաւոր պատերազմէ։ Եւ բանաձեւերն ալ քուէարկուեցան այդ ուղղութեամբ։ Սակայն գրուած է խաղաղ եւ հետեւողական պայքար մը, անկարելի դարձնելու համար պատերազմը։ Եթէ չօգնեն սպառազինութեանց եւ զինուորութեան կրճատումը, պարտաւորիչ իրաւարութիւնը եւ ուրիշ կաշկանդիչ միջոցներ, ի հարկին ոտքի պիտի հանեն աշխատաւոր բազմութիւնները։

Ճիշտ այն միջոցին որ այս առաջադրութիւնները կը քարկուէին Պրիւսէլի մէջ, բոլորովին տարբեր ձայն մը կը լսէր Մոսկուայէն։

Գ. Միջազգայինն ալ ունի իր համագումարը, որ կը շարունակուի քանի մը շաբաթէ ի վեր։ Այնտեղ ալ սեղանի վրայ է պատերազմի եւ խաղաղութեան խնդիրը։ Աշխարհի բոլոր մասերէն հասած պատուիրակներ ճառեցին եւ հակաճառեցին, ապացուցանելու համար թէ՝ անխուսափելի է պատերազմը։

— «Դէպի նոր պատերազմը կ'երթանք, կը բացագանչէր բուռն կերպով։ Շատ քիչ ժամանակ ունինք պատրաստուելու համար... Հետեւապէս միջազգայինը պատերազմէն ծնաւ։ Եթէ քաղքենի դասը կրնայ կանխամտածել պատերազմ մը պայթեցնել, ընչազուրկ դասակարգը աշխարհի վրայ պիտի դառնայ։»

Արտասանուած բոլոր ճառերէն կը հետեւէր մէկ բան, — որ անխուսափելի է պատերազմը, եւ լա՛ւ է որ այդպէս է. որովհետեւ, պիտի օգնէ համաշխարհային յեղափոխութեան։

Եւ չարամիտներ չեն անոնք որ, ուշադրութեամբ հետեւելով համայնավարական համագումարի մթնոլորտին եւ քուէարկուած բանաձեւերուն, դիտել կուտան թէ՝ Գ. Միջազգայինը իսկապէս պատերազմ կը մաղթէ, կ'աշխատի արծարծել եւ հրացնել զայն, որպէսզի կարենայ պահել խորհրդային իշխանութիւնը։ Կարենայ ուրիշ երկիրներ ալ բռնկցնել, եւ պատուհմը խորացնել։

Այս տեսակէտը լայնօրէն պարզեց միջազգային հեղինակութիւն մը, Պաուէր, Աւստրիոյ ընկերվարութեան պետը, Բասէլի համագումարին մէջ, շեշտելով թէ համայնավարութիւնը երեւութապէս ինքզինքը հակառակորդ կը հռչակէ պատերազմի, բայց իրականին մէջ ընկերային յեղափոխութիւն յոյս կը կապէ նոր պատերազմի մը։ Ան չվարանեցաւ իսկ բացատրել թէ՝ Մոսկուան անուղղակի կը պատրաստէ նոր պատերազմը։

Եւ բոլոր երեւոյթներն ու դէպքերն ալ այդ կը հաստատեն։ Այս երկու հոսանքներէն դուրս, որոնք այլեւս չեն կրնար արհամարհուիլ իրրեւ հզօր ազդակներ՝ միջազգային քաղաքական եւ ընկերային կեանքը վարելու համար, քաղքենի մտաւորական դասն ալ կը շարունակէ իր խաղաղասիրական դանդաղները։

Վերջին ուշագրաւ դէպքն է՝ Քէլլոկի դաշինքը, որուն ստորագրութեան համար մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին ցեղի մէջ։

Մենք առիթ ունեցած ենք բացատրելու այս դաշնագրին նպատակն կէտերը։

Սկզբունական ծրագրով, պատերազմը օրէնքէ դուրս պիտի հռչակուէր առանց այլ եւ այլի։ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ դիտութիւններուն վրայ, որոշ փոփոխութիւններ կատարուեցան, զանազանուեցան յարձակողական ու պաշտպանողական պատերազմները։ Ամէն միջոց պիտի փորձուի, որպէսզի ստորագրողները պատերազմի չդիմեն։ Եթէ մէկը դիմէ իր յանձնառութիւնը, յարձակման ենթական իրաւունք ունի ինքնապաշտպանութեան դիմելու, եւայլն։

Խաղաղասիրական այս նուագախմբին մէջ, ամէնէն ուրախ պարագան այն է որ, հիմնադիրները, առաջին ստորագրողները գրեթէ բոլորն ալ կուշտ բաժին ստացած են վերջին պատերազմի աւարէն, եւ նոր գրաւականներ կը ստեղծեն, զայն պահելու եւ վայելելու համար։ Պարտեաններ եւ յուսախաբները կան, ինչպէս Գերմանիան եւ Իտալիան, սակայն իրողութիւնը չի հերքուիր։ Անոնք ալ այս եղանակով կ'ուզեն լրացնել իրենց մանաւանդ որ, միշտ հնարաւորութիւն կայ առտուընչքան դիւրութեամբ աւելու ստորագրութիւնը։

Իսկ ամէնէն հեգնականը, — խաղաղասիրութեան բուռն նախանձախնդրութեան կը գործադրուի փոքրերուն եւ տկարներուն դէմ։ Բռնի, սպառնալիքով խաղաղութիւնը պահպանելու կը ստորագրուին բոլոր անոնք որ չարաչար պարտուած են, զրկուած կամ խաբուած։

Այդ կ'ապացուցանէ ճակատը Պուլկարիոյ ուղղուած վերազգաբարութիւնը՝ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի կողմէ։ Մարդիկ կարանիր նոյն իսկ ներքին գործերու մէջ, պահանջել մակեդոնական շարժումը, որ ազատագրական ձեռնարկ մըն է, հակառակ բոլոր սայթաքումներուն։

Այո՛, երբ ժամը յարմար էր, Թոլ տուին որ պատերազմի միջոցով իշխանի մը սպանութեան դէպքը։ Բայց հիմա երբ ոչ ոքի պէտք ունին, ոչ ալ աւարի, կ'ուզեն որ եղբայրը սեղմէ կոկորդը, եւ ի հարկին խղդէ զայն, որպէսզի ձայն չհանէ։

Խաղաղութի՛ւն, ի՛նչ դիւային խաղեր կը սարքուին քու անունով...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՉԻՆԱՓԱՓ Կ'ԸՆԵՆ

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, քալիֆորնիոյ *Մշակը*, երբեմն ռամկավար, այսօր չէզոք, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ (27 յուլիս).

— «Ահկ առաջ, այս սիւնակներուն մէջ գրած եւ շեշտած ենք թէ՝ պէտք է որ Խորհրդային Հայաստանի վարիչները գիտնան հայ ժողովուրդը, որպէս զի պատրաստ գտնուի ան որ եւ է ատեն, որ եւ է պատահականութիւն դիմագրաւելու համար, քանզի չի գիտեր թէ զողը օրուան ո՛ր ժամուն կուգայ։ Բայց հակառակ արտասահմանի հայ մամուլի քննադատութիւններուն, բողոքներուն եւ պահանջներուն, մեր վարիչները երեւակայական երազներէ տարուած, կը գրեն ու կը խօսին, եւ իրենց խօսքերուն ալ արձագանգողներ գտնելով, գովքեր կ'ընեն «թուրք գործաւոր եւ բանուոր եղբայրներուն», դանոնք Հայերուն «բնական աշխատակիցը եւ եղբայրը» յայտարարելով։

Երբ արտասահմանի մամուլը կը մատնանշէ այդ «բնական աշխատակիցներուն» գործերը եւ այդ գործերուն տակ թաղուած քաղաքական շարժառիթը, մեր առաջնորդները չեն ուզեր հաւատալ, եւ ոչ ալ ըմբռնել կը փորձեն չարիքին ահաւորութիւնը։ Անոնք նոյն իսկ չեն ուզեր ականջ տալ Թաթար-բոլշեւիկ Գարաեւի յայտնութիւններուն՝ որը անվարանօրէն կը յայտնէ «Պրաւդա»ի մէջ թէ՝ «Թաթարներուն մէջ կը տիրեն համաթրքական տրամադրութիւններ, եւ որոնք կը ձգտին իրականացնել Շամաիւրանական պետութեան երազը»։ Եւ սարսռիննակը հոն է որ այս ահագանգը բարձրացնողը Թաթար մըն է։

Անուրանալի իրողութիւն մըն է թէ թուրքերը կը գիտեն թաթարները, եւ թուրք ուսուցիչներ եւ սպաներ Աթաթիւրքեանէն մինչեւ Թուրքիստան եւ Աֆղանիստան՝ թրքական ոգիով եւ թուրանական երազով կը գաստիարակեն տասնեւհինգ միլիոն թուրք-թաթարները։

Եւ մարդ այս բոլորը լսելէ եւ թուրք նկարագրին ծանօթ եւ իրազեկ ըլլալէ վերջ, արիւն արցունքով միայն կրնայ դիտել թէ ինչպէս մեր վարիչները գիտնափ կ'ընեն ու չարչարանքներու կ'ենթարկեն մեր ժողովուրդը, եւ թէ ինչպէս տուներու «տախտակամածներն ու առաստաղները կը քանդուին», կասկածելի հրացան մը գտնելու։

Համաշխարհային յեղափոխութեան թղթէ պատեաններով է որ մեր վարիչները կը գիտեն Հայը։ Այդ զէնքով է որ Հայը պիտի փորձէ արիւնարբու խուժանի երկաթապատ զրահներուն դէմ դնել։ Ի՛նչ հեգնանք։»

ԴԷՊԻ ՄԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ, ՍՈՒՏ ԼՈՒՐԵՐՈՒ ՀԵՏԵԻԱՆՔՈՎ

Պէյրութի «Ազդակ»ին մէջ կը կարդանք.—

Դամասկոսի մէջ, հայ գաղթականներու տեղաւորման խնդրով զբաղող յանձնախումբը յարձակման ենթարկուած է, տեղական թերթերու մղած պայքարին պատճառաւ։

Տեղաւորման աշխատանքները ձախողեցնելու համար, Դամասկոսի արաբ թերթերը, զանազան սուտ և յերիւրածոյ պատմութիւններ ստեղծած եւ սկսած են ծանր ամբաստանութիւններ ուղղել Հայերու հասցէին։ Թերթերէն ոմանք կրկին արծարծել կը փորձեն երկու տարի առաջուան առասպելը թէ՝ 50,000 Հայեր պիտի տեղաւորուին Դամասկոսի մէջ։

Սահմանադիր Ժողովի երեք հայ երեսփոխանները նամակով մը դիմած են մարզպան Փոնսային և խնդրած անոր միջամտութիւնը՝ դադրեցնելու համար տեղական թերթերու մէջ Հայերու հասցէին ուղղուած սուտ եւ դիտումնաւոր հրատարակութիւնները։

ՏՈՄՍԵՐ

ԶԱՐԻՔԻՆ ԲԱՐԻՔԸ

Ամէն չարիքէ բարիք կը ծնի, ըսած են հիները։

Ահա նոր ապացոյց մը։

— Քէմալական կառավարութիւնը փակեր է «Ազատ Թուրքիա» շաբաթաթերթը, որ կը հրատարակուէր Պոլսոյ մէջ, քանի մը հայանուն ապուշներու աջակցութեամբ, եւ Թուրք դերասանի մը խմբագրապետութեամբ։

«Յառաջ»ը ատենին առիթ ունեցաւ բացատրելու այդ քուրջի կտորին հրատարակութեան բուն շարժառիթը։

Ցեսակ մը «շանթաժ», որ Հայերը եւ Թուրքերը հաշտեցնելու պատրուակին տակ, նոր փորձանքներ պիտի բանար։

Ու յիշեց քանի մը տող՝ հայանուն շողոքորթի մը ստորագրութեամբ.

— «Շա՛տ երջանիկ ապրեցանք միասին... Ինչ հիւանդութիւն էր որ յիմարացուց մեզ, մեր բոլոր մեր ձեռքով հրդեհելու աստիճան... Արդեօք սրտնեղեցա՞նք մեր եղբայրէն։ Եթէ այո, մի՛թէ կ'ըմբռնտանա՞յ փոքր եղբայրը, երբ սրտնեղեր է մեծ եղբօրմէն... Ապտակը ղէնքո՞վ կը փոխարինեն, ծեծին կրակո՞վ կը պատասխանեն...»

Ցօդուածագարքը շարունակուեցաւ նոյն գարշելի հոգեբանութեամբ, յատկապէս ապացուցանելու համար թէ՝ Պոլսոյ խեղճ ու կրակ պատրիարքարանն է բուն պատճառը, դաւադիրն ու թշնամին, եթէ «բարեխնամ» կառավարութիւնը կը գլանայ իր «շնորհները»՝ հայ հասարակութեան։

Նոյնիսկ գրուեցաւ թէ Ցոքդեադուպեան, որ մերձեցման համար կ'աշխատէր, եւրոպա փախչելու ստիպուեցաւ, ... մաիւան սպառնալիք ստացած ըլլալով։

Երեւոյթները փրկելու համար, խմբագրապետ պէշը փորձեց քանի մը խօսք նետել, մատնանշել Հայերու դէմ հաստատուած «խտրութիւնները»։

Եւ ահա կը հերոսանա՛յ։ Էնկիւրի չէ հանդուրժած այդ շարժուձեւին, որ իր կարգին կեղծիք եւ «շանթաժ» էր։

Փակելով «Ազատ Թուրքիա»ն, Էնկիւրի միեւնոյն ատեն շառաչուն ապտակ մը կ'իջեցնէ բոլոր այն ձեռներուն, հայ ըլլան թէ ուրիշ ազգ, որոնք «մաս կը յուսան կարկանդակէն», բարիքնե՛ր կը սպասեն դաժիճներէն, անվերջ սողալով ու քծնելով, ոտքեր լզելով, եւ — ո՛վ սարսափ — մէկ միլիոն զոհերու ողջակիզումը ներկայացնելով իբրեւ «մեծ եղբօր ծեծը պզտիկին»...

Ցօրնա՛յ ձեր բերանը, անպատիւ հրէշներ։

Որո՞ւ կաթը ծծեր էք դուք։

Ա՛հա ջարդարարն անգամ կը թքնէ ձեր երեսին։

ԱՐՇԱԻԻՐ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Հակապատերազմեան դաշինքը

Առջի օր Ուաշինկդընէն ճամբայ ելաւ Պ. Քէլլոկ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, որ Փարիզ կուգայ, հակապատերազմեան դաշինքը ստորագրելու համար։ Իրեն կ'ընկերանան մասնագէտներ։ Նախարարը երկու կամ հինգ օր միայն պիտի մնայ Փարիզի մէջ, եւ կը հաւատան թէ դաշնագրէն գատ ուրիշ գործով չպիտի զբաղի։

Միեւնոյն նաւով ճամբայ ելած են նաեւ Քանատայի վարչապետը եւ քանի մը նախարարներ, նոյն նպատակով։ Իրլանտայի վարչապետն ալ Փարիզ պիտի գայ։

Պ. Շեթրէզման, Գերմանիոյ վարչապետը, Փարիզ կը սպասուի օգոստոս 25ին։ Անգլիա տակաւին չէ նշանակած իր պատուիրակները։ Իտալիա եւ Լեհաստան պատասխանած չեն տակաւին։ Դաշնագրին ստորագրութիւնը տեղի պիտի ունենայ օգոստոս 27ին։

Ֆրանսայի նախարարական խորհուրդը սեպտ. 5ին յետաձգած էր իր հերթական նիստը. բայց վերջին պահուն որոշուեցաւ բացառիկ ժողով մը գումարել հինգշաբթի օր, նախագահութեամբ Պ. Տումէրկի։

**** «Տէյլի Հէրըլտ», Անգլիոյ աշխատաւորականներուն օրգանը, կը պահանջէ որ խորհրդային իշխանութիւնն ալ հրաւիրուի ստորագրելու հակապատերազմեան դաշինքը։ «Այն օրէն ի վեր որ ռուս կառավարութիւնը փորձ մը կատարեց մասնակցելու Քէլլոկի դաշինքին ստորագրութեան, թանձր լռութիւն մը իյնաւ։ Պահանջուած հրաւիրագիրը չղրկուեցաւ եւ քէնը կը շարունակուի...։ Եւ սակայն Ռուսիա էական ազդակ մըն է ի նպաստ խաղաղութեան, եւ այս սկզբունքը ժխտելը ոչ միայն ձախաւեր քաղաքականութեան նշան է, այլ եւ յիմարութիւն։»*

Հայի տագնապը Ռուսիոյ մէջ

Մոսկուայէն հասած նոր հեռագիրներու համաձայն, կառավարութիւնը կը խոստովանի թէ հունձքի ձախողման հետեւանքով, հացի տագնապ կը տիրէ Ուկրայնայի կարգ մը մասերուն մէջ։ Ազդուած են ոչ միայն քաղաքները, այլ եւ գիւղերը եւ օգնութիւն կը պահանջեն։ Աշխատանքի եւ Պաշտպանութեան Խորհուրդը խնդրած է ելմտական գործավարութենէն՝ մէկէն մինչեւ երկու միլիոն րուբլի (100,000-200,000 սթերլին) տրամադրել, կարօտ գիւղացիներուն բաժնելու համար։

Բիւստնեւականերու կազմածները կը ճնշուին

Թուրքիոյ Լքեալ գոյքերու տնօրէնութիւնը քրիստոնեաներու պատկանող բոլոր կալուածները աչքէ պիտի անցընէ, կալուածական տոմարներու մէջ, ստուգելու համար թէ որո՞նք իրապէս լքեալ գոյք են։ Այս գործին համար յատուկ գրասենեակ մը պիտի հաստատուի, մասնաւոր պաշտօնեաներով։

Միեւնոյն ատեն, խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են որ զանազան անձեր չկարենան լքեալ գոյքերու վարչութեան պաշտօնատունը մտնել, պաշտօնեաներուն վրայ ազդեցութիւն գործ դնելու համար։ Գործի տէրերը անձամբ պիտի դիմեն, կամ, անկարելիութեան պարագային, իրենց մօտաւոր ազգականը պիտի ներկայանայ։

«Ազատ Թուրքիա»ի փակումը

Կառավարութիւնը փակեց «Ազատ Թուրքիա» անուն լրագիրը որ շաբաթը անգամ մը կը հրատարակուէր Պոլսոյ մէջ, հայերէն և Թուրքերէն բաժիններով։ «Ազգամ»ի համաձայն, կառավարութեան ուշադրութիւնը գրաւած է որ յիշեալ թերթը հանրապետութեան օրէնքներուն դէմ կարգ մը յօդուածներ կը հրատարակէր։

«Ազատ Թուրքիա»յի խմբագրապետ վէզիր օղլու Ազիզ էֆ.ի մասին օրինական հետապնդում կը կատարուի։ Խնդիրը Պոլսոյ կուսակալութեան կողմէ հաղորդուած է ընդհ. դատախազութեան։

Իրար կը փատրանեն

Ինչպէս գրեցինք, այս միջոցին Հունգարիոյ հիւրն է Թէվֆիք Րիւշտի պէյ, Թուրքիոյ արտաքին գործավարը։ Առջի գիշեր վարչապետ Պէթլէն հացկերոյթ մը տուաւ Թուրք հիւրին եւ այս առթիւ ճառ մը խօսելով, շեշտեց երկու ազգերուն խնամութիւնն ու դարաւոր բարեկամութիւնը։ Իր հիացումը յայտնեց «Թուրք ժողովուրդի հերոսութեան եւ վիթխարի ճիգին համար, ժողովուրդ մը, որ իր հայրենիքը վերակազմելէ յետոյ, կը յառաջանայ քաղաքակրթութեան ճամբուն վրայ։» Մաղթեց որ ամրապնդուի երկու ազգերուն բարեկամութիւնը եւ բաժակը պարպեց «Թուրք հանրապետութեան եւ Թուրք ազգային մեծ հերոսին՝ Մ. Քէմալի կենացը»։

Թէվֆիք Րիւշտի պէյ ալ իր կողմէ ներբողելով կոմս Պէթլէնի արժանիքները, ուրախութիւն յայտնեց Հունգարիոյ յառաջդիմութեան համար եւ միեւնոյն մաղթանքներն ըրաւ։

**** Փէշթայէն կը հեռագրեն թէ օգոստ. 20ին, Ս. Ստեփանոսի օրը, Ազատութեան հրապարակին վրայ պիտի բացուի յիշատակարան մը, որ կը ներկայացնէ Հունգարիոյ յաւիտենական բողոքը՝ Թրիանոնի դաշնագրին դէմ։ Միեւնոյն ատեն պիտի բացուին երկու յիշատակարան-տախտակներ, որոնց մէկուն վրայ արձանագրուած է Մուսոլինիի խօսքը.*

— «Հաշտութեան ոչ մէկ դաշնագիր չի կրնար դերեզման մը դառնալ»։

Իսկ միւսին վրայ փորագրուած է «Թայմզ»ի անօրէն Լորտ Րոթըրմիրի մէկ խօսքը, դարձեալ ի նպաստ Հունգարիոյ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍԵՓԱԿԱՆ Է ՄԻ ԱՆԻՐ ԲԱՆԸ

ԳՐԱԽՈՍ ՍՈՒՐԵՆ

Ես ոչ մի անգամ չեմ ունեցել ընկերներ, որոնք ինձ ասած լինեն, թե ես ունեմ ինչ-որ հատկություններ, որոնք ինձ դարձնում են հետաքրքրական մարդ։ Ես ինքս էլ ինձ այդպիսի չեմ համարում։ Ես ինձ համարում եմ սովորական մարդ, որ ունի իր ուրախությունները, իր տխրությունները, իր հոգսերը, իր ցավերը, իր հիվանդությունները, իր ձանձրույթները, իր հաճույքները, իր սովորությունները, իր ծխելը, իր խմելը, իր ուտելը, իր քնելը, իր զբոսնելը, իր ընկերները, իր թշնամիները, իր սերը, իր ատելությունը, իր ծիծաղը, իր լացը, իր ամաչելը, իր վախենալը, իր հավատալը, իր կասկածելը, իր ուրախանալը, իր տխրելը, իր ապրելը, իր մեռնելը։ Ես ինձ համարում եմ սովորական մարդ, որ ունի իր ուրախությունները, իր տխրությունները, իր հոգսերը, իր ցավերը, իր հիվանդությունները, իր ձանձրույթները, իր հաճույքները, իր սովորությունները, իր ծխելը, իր խմելը, իր ուտելը, իր քնելը, իր զբոսնելը, իր ընկերները, իր թշնամիները, իր սերը, իր ատելությունը, իր ծիծաղը, իր լացը, իր ամաչելը, իր վախենալը, իր հավատալը, իր կասկածելը, իր ուրախանալը, իր տխրելը, իր ապրելը, իր մեռնելը։

ՄՈՒՐԱՐ

(ՀԵՌԱԽՈՍ ՏԵՍԻԼԱՅՆ)

Ա. ՄԱՍՍՈՒ

I

Մուրարը սոսկալի մարդ էր։ Ես չեմ կարծում, որ ինչ-որ մեկը երբևէ այդքան ատելի լինի եղել։ Ես դա լավ գիտեի, որովհետև ինքս էլ նրա ատելի զոհերից մեկն էի։ Ես նրա հետ ոչ մի ընդհանուր բան չունեի, ոչ մի ընդհանուր հետաքրքրություն։ Ես նրա հետ ոչ մի կապ չունեի։ Ես նրան ատում էի, որովհետև նա ինձ ատում էր։ Ես նրան ատում էի, որովհետև նա ատելի էր ինձ։ Ես նրան ատում էի, որովհետև նա ատելի էր ամենքին։

Մուրարը ատելի էր իր ծնողներին, որովհետև նրանք աղքատ էին։ Նա ատելի էր իր քրոջը, որովհետև նա գեղեցիկ էր։ Նա ատելի էր իր եղբորը, որովհետև նա ավելի խելացի էր։ Նա ատելի էր իր ուսուցիչներին, որովհետև նրանք ավելի խելացի էին։ Նա ատելի էր իր ընկերներին, որովհետև նրանք ավելի հանրաճանաչ էին։ Նա ատելի էր իր հարևաններին, որովհետև նրանք ավելի հարուստ էին։ Նա ատելի էր իր ազգականներին, որովհետև նրանք ավելի ազնվական էին։ Նա ատելի էր իր ընկերուհիներին, որովհետև նրանք ավելի հարգված էին։ Նա ատելի էր իր ընկերներին, որովհետև նրանք ավելի հարգված էին։ Նա ատելի էր իր ընկերուհիներին, որովհետև նրանք ավելի հարգված էին։

— Ինչի՞ համար է այդ ամենը, հարցնում եք դուք։ Ինչի՞ համար է այդ ամենը, որ մարդ ատելի է դառնում։ Ինչի՞ համար է այդ ամենը, որ մարդ ատելի է դառնում։

— Ես չգիտեմ, պատասխանում եմ ես։ Ես չգիտեմ, ինչի համար է այդ ամենը, որ մարդ ատելի է դառնում։ Ես չգիտեմ, ինչի համար է այդ ամենը, որ մարդ ատելի է դառնում։

— Ես գիտեմ, ասում է նա։ Ես գիտեմ, ինչի համար է այդ ամենը, որ մարդ ատելի է դառնում։ Ես գիտեմ, ինչի համար է այդ ամենը, որ մարդ ատելի է դառնում։

— Ինչի՞ համար է, հարցնում եմ ես։

— Ես չգիտեմ, պատասխանում է նա։

— Ես գիտեմ, ասում է նա

Միջս Մակեդոնացիներուն խնդիրը

Պուլկարիոյ հեռագրական գործակալութիւնը կը հաստատէ Սոֆիայի անգլիական եւ ֆրանսական դեսպաններուն կողմէ կատարուած դիմումը՝ Մակեդոնացիներու մասին։ Երկու դեսպանները ուշադրութիւն հրաւիրած են թէ սահմանագլուխի դէպքերը կրնան միջազգային կնճիռներ յարուցանել։ Արտաքին Նախարար Պ. Պուրօֆ պատասխանելով, յայտնած է թէ կառավարութիւնը գիտակից է իր պարտականութեան եւ շեշտած է թէ երկար ատենէ ի վեր ո՛չ մէկ դէպք պատահած է։ Աւելցուցած է թէ ամէն միջոց ձեռք առնուած է, անդորրութիւնը պահպանելու համար սահմանին վրայ։

Կը հաստատուի նաեւ թէ մասնաւոր միջոցներ ձեռք առնուած են, բոլոր կասկածելի տարրերը զինաթափելու եւ սահմանագլուխէն հեռացնելու համար։

Կրօնականներու համագումար

Սեպտեմբեր 12—14, ժընեւի մէջ տեղի պիտի ունենայ խորհրդաժողով մը, աշխարհի բոլոր կրօնքներուն մասնակցութեամբ, իբրեւ նախապատրաստութիւն 1930ի ընդհ. կրօնական ժողովին։ Գլխաւոր պատուիրակներուն մէջ պիտի գտնուին Կոմփիւկիոսի կրօնին հովուապետը, շինթոյականութեան (Ճափոն) ներկայացուցիչը, երեք պուտտայականներ՝ Սէյլանէն, Մէհմէտ Ալի՝ Հնդկաստանի իսլամութեան կողմէ եւլն.։ Ներկայացուցիչներ պիտի ղրկեն նաեւ, քրիստոնեայ երկիրներէն զատ, Թուրքիա եւ Եգիպտոս։ Մէկ խօսքով, պիտի մասնակցին աշխարհի բոլոր ցեղերը։

Իտալիա գոնացում կը պահանջէ

Սփալաթոյի իտալական հիւպատոսին դէմ կատարուած թշնամական ցոյցին առթիւ, Պելկրատի իտալական դեսպանը պահանջեց որ Եուկոսլավիոյ կառավարութիւնը պաշտօնապէս ներողութիւն խնդրէ, յանցաւորները պատժուին, ինչպէս եւ այն պաշտօնեաները որոնք միջոցներ ձեռք չառին, հիւպատոսին ապահովութեան համար։ Դեսպանը կը շեշտէ թէ ցոյցերը նախատեսուած էին և տեղական իշխանութիւնը ոչ մէկ միջոց ձեռք առաւ, զանոնք արգիլելու համար։ Իտալիա իրեն կը վերապահէ ուրիշ հատուցումներ պահանջել։

Սերպիոյ արտաքին նախարարը անմիջապէս ցաւակցութիւն յայտնեց իտալական դեսպանին եւ ներողութիւն խնդրեց։

*** *Նոր հեռագրի մը համաձայն, ցուցարարներէն 34 հոգի համագումար 408 օր բանտարկութեան դատապարտուած են։*

Նոր առեւանգում եանինայի մէջ

Յոյն երեսփոխանական թեկնածուները հազիւ ազատած, նոր առեւանգումի մը լուրը կը հասնի եանինայէն։

Աւազակները լեռը տարած են եանինայի հոլանտական փոխհիւպատոսը՝ Պ. Նիքօլէսքօ և կինը։ Հիւպատոսը ազատ ձգուած է, որպէսզի 1000 ոսկերին փրկանք բերէ, կինն ալ ազատելու համար։ Հակառակ պարագային, աւազակները կը սպառնան սպաննել տիկինը։

Ցուլական ընտրութիւններ

Ա֊ԷՆՔԷՆ կը հեռագրեն.—

Ա֊ն մասնախումբը որ պաշտօն ունէր քիմիական բաղադրութիւն մը գտնելու, որպէս զի քուէարկուներուն ցուցամատին քսուի եւ քանի մը օր տեւէ, յայտնեց թէ առաջարկուած նիւթը չի կրնար անջնջելի դառնալ։

Մասնախումբը կ՛աւելցնէ թէ չի կրնար առաջարկել ուրիշ բաղադրութիւն մը, որ թէ անջնջելի ըլլայ եւ թէ անվնաս։ Այս եզրակացութեան վրայ, ժողովրդային կուսակցութիւնը առաջարկեց որ քուէարկուներուն թեւին մէկ մասը ածիլուի, որպէսզի չկարենան քուէ տալ երկրորդ անգամ. բայց Պ. վէնիզէլոս մերժեց, նուաստացուցիչ գտնելով այս միջոցը, եւ խոստացաւ իր կարելին ընել, խարդախութեանց առաջքը առնելու համար։

Ծանր արկած մը Սուրիոյ մէջ

Պէյրութէն կը հեռագրեն թէ Ալիին Մանթան ընկերութեան հանքերուն մէջ, կողով մը ուր վեց հանքագործներ կային, գահավիժեցաւ 215 մեդր բարձրութենէ մը, գործաւորի մը անհոգութեան հետեւանքով։ Զորս հանքագործներ մեռան, իսկ միւս երկուքը ծանրապէս վիրաւորուեցան։

Զրահաւորի մը շինութեան համար

Գերմանիոյ մէջ մեծ յուզում կը տիրէ, զրահաւորի մը շինութեան որոշումը պահելու կամ չնչելու որոշման առթիւ։ Դահլիճին ընկերվարական անդամները հաւանած ըլլալով այս որոշման, կուսակցութիւնը կ՛ուզէ պատասխանատուութեան հրաւիրել գանոնք։ կացութիւնը այնքան փափկացած է՝ որ, նախարարները կարճ կապեցին իրենց արձակուրդը։ Ընկերվարականները կ՛առաջարկեն հանրաքուէ կատարել, համաձայն Սահմանադրութեան տրամադրութեանց։ Միւս կողմէ կը ծանուցուի թէ պաշտպանութեան նախարարութիւնը հեռագրով հրամայած է Քիլի նաւահանգիստ՝ անմիջապէս ձեռնակել զրահաւորին շինութեան։ վարչապետ Պ. Միւլլեր, որ ընկերվարական է, կ՛աշխատի միջին ճամբայ մը գտնել։ Մասնաւորապէս զբաղցուած են Սաքսոնեան ընկերվարականները, որոնք բացառիկ ընդհ. ժողով կը պահանջեն։

Նոր օրէնք «վճռաց» գոյներու վաճառի

Էնկիւրի, 12.— Սեփականացման հրահանգը ընդունուեցաւ Գործաւարներու Խորհուրդին կողմէ։ Հրահանգին համաձայն, փոխանակելիները իրենց ձեռք գտնուած վաւերագրերու համաձայն 100ին 50, 100ին 40 եւ 100ին 25 համեմատութեամբ կալուած եւ իրենց առած 100ին 25 աւելորդին համար միեւնոյն քանակութեամբ իրենց պարտքին համար, մինչեւ եօթը տարի հատուցանելու պայմանով, «իբօթէք»ով «թափու» պիտի առանան։ 100ին 75էն աւելի իրենց առած կալուածին համար ալ ելմտական եւ իտարէի ժողովներուն կողմէ գնահատութիւն պիտի ըլլայ։

Փոխանակելիները՝ գնահատուելիք քանակութեան համաձայն այդ բաժինը ընդունելու կամ մերժելու ազատ են։ Իրենց կալուածը փոխանցելու համար դիմում կատարող փոխանակելիներու միայն Ցունաց կալուածները պիտի տրուին։ Հայոց կալուածները չպիտի տրուին, իսկ մինչեւ հիմա փոխանցուած կալուածներու համար տէրերուն «թափու» պիտի տրուի։

Էնկիւրի, գետեղման շրջանակէն դուրս ըլլալով, այս որոշման թուականէն յետոյ Էնկիւրիի կալուածները փոխանակելի գաղթականներու չպիտի կրնան յաւակցուիլ։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

Ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր խումբերու ներկայացուցիչները ինչպէս նաեւ գանձապահները վաղը երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 60 Rue des Ecoles, La Chope Parisienneի վերնայարկը։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի մեծկերտցի Օր. Ալթունն որ 1927ին յունաստանէն եգիպտոս մեկնած է։ իմացնել՝ իր մօրաքրոջ, Թահան Մինասեանի, 36 Rue Dominicaines, Marseille, France.

կը խնդրուի եգիպտահայ Թերթերէն արտատպել։

— կը փնտռեմ եղբայրս Մարաշցի Հայկ Ալէքսանեան որ 1924ին կը գտնուէր Պոլիս հետեւեալ հասցէին, «Ստամպուլտա ֆիւյիւք Շամամ եանընտա»։ Իմացնել՝ Տիգրան Ալէքսանեանի, chezMr. Delorme-Goyet,Poncins, par Feurs, (Loire).

կը խնդրուի Պոլսահայ Թերթերէն արտատպել։

— կը փնտռուի էյպէգցի ցակոբ Աբիկեան որ 15 տարիէ իվեր փարիզ կը բնակի։ Իմացնել իր հասցէն ցակոբ ֆամագործեանի, 20 Rue Traversière, Billancourt, Seine.

B. GINDINE
ԿԱՌՔԻ ԿԱԶՄԱԾՆԵՐ
Carrosseries
21-23 Quai de Seine. Paris Courbevoie.

WAGRAM - AUTO կը տօրվեցնէ ինքնաշարժ վարել 1928ի կառքերու վրայ եւ կը դիւրացնէ արտօնագրի ստացումը։ Ամրողջ դասընթացք, կամ առանձին դասեր, սկսեալ 15 ֆրանքէ։ 63 Ave. de la Grande Armée. Tél, Passy 79-43։

ՅԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ
BOULANT
ՅԱԹԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք 35 Bld. des Capucines

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
123 Blb. Sebastopol, մէթրօ Réaumur եւ St. Denis։ Միզանցքային, մորթի եւ արիւնի հիւանդութիւններ։

Խորհրդակցութիւն՝ 9—12, 2—8 եւ կիրակի առաւօտներ։

ԶԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներական հիւանդութիւնները (ֆրանկախատ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լաբօրատորիա։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ
կ՛ուզուին լաւ աշխատող գործաւորուհիներ՝ ձեռքի բրդեղէն հիւսուածեղէններու համար։ Տեւական գործ ամբողջ տարուան համար, շատ լաւ վճարումներով։ Օրինակներ շինել չգիտցողներուն կը ստանձնեմ սորվեցնել։ Պարզ հիւսել գիտնալը բաւական է։ Դիմել՝ տիկ. Մ. Շապօեանի, ամէն օր 9—12 եւ 4—6, 16 Bld. de la Villette. մէթրօ՝ Պելվիլ։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

☛ 24, RUE ST. LAZARE PARIS (9e)
ԱՀԱ ԱՑՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ
Վ. ՎԱՀՐԱՄ ՃԷՆԱԶԵԱՆ
ԱՐԻԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՓԼԱՔՆԵՐ ԶԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ 18 ՖՐԱՆ ՅՈՒՆԻ

Ջուտ խաղողէ անարատ օղի (Պօրտօ պատրաստուած), որ նպաստեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, աղի ձուկեր, յ. ձէթ, ձիթապուղ, էրմիս գմնսէրվներ, Թէյ եավրու, անուշեղէններ

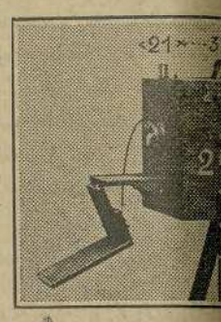
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ ՔՈՎ
28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Ménil.
Métro Belleville Tramway 5
Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9.30

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՁՈՒԹԻՒՆԻ ԸՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԸՆԵԼ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

կ՛ուզէ՞ք լաւ շահելու համար ձեր շինելիք լուսանկարները ապակիի միջոցաւ շինուած լուսանկարներ

նման յստակ, մաքուր եւ անմրցելի օրէն յաջող ըլլան, գնեցէք նորահնար, կատարելագործեալ, խիստ փոքր ծաւալով եւ թեթեւ (տես պատկերը) վայրկենական լուսանկարի մեքենաներէն հատ մը։ Սոյն մեքենաներուն միջոցաւ քաշուած լուսանկարներէն հետաքրքրուողներուն ձրիաբար կը ղրկեմ։

ՄԵՔԵՆԱՅԻՆ ԳԻՆԸ՝ 1300 ՖՐԱՆՔ
Դիմել՝ H. FÉRMANIAN
10 Rue de Falicon, NICE, A. M.

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48 Rue Montmartre (*Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջին*)

Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը հաստատած կը խնամէ ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԱՆԱՆՑ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ մ. հիւանդութիւնները։

Tél. Central 73-38 Métro: Sentier

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30-6 բակի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12։

ՍԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՅԿ. ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՐԱՏՈՒՆ
1bis Rue Hautefeuille, PARIS (6e). Սէն-Միշէլի մէթրօյին
MAISON TOSSOUNIAN
Մասնաճիւղն է Ազէքսանդրիոյ (Եգիպտոս) համանուն տունին։ Կան եւ եւրոպական լաւագոյն նպարեղէններ անմրցելի ժամանակ Եգիպտական եւ կեռասական ապուխտ, պուլկարական քաշկավալ, քայի ձերմակ պանիր, պուլղարական չիրոզ, Յունաստանի ձիթապ ձէթ, Ամասիայի պոմէտ, Դամասկոսի փէստիլ եւ ընկոյզ, Հալէպ ղուր եւ մանաւանդ անդրարեւելեան ֆիլաւցւոյ անյաղթ բրինձ մասնաւոր գարդն է այս տունին, եւ դուռ բազմաթիւ ուրիշ ղէններ, եւայլն, եւայլն, եւայլն։

Մատակարար մայրե՛ր, դուք որ բծախնդիր էք ձեր խոհանոցին ու կը դուրգուրաք ձեր ամուսիններուն քսակին վրայ, եկէ՛ք

ՄԻՋՈՆ ԹՕՍՈՒՆԵԱՆը ձեր փնտռածն է։

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ ԵՒ ԳԱՄԷՐ ԲԵՆԻԱՄ
ԻՐԱՒԱԳԷՏՆԵՐ
ՊՈՂՈՍ ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌԸ
8 Ave. Frémiet, Métro: Passy Tél. AUTEUIL

կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս մրջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն խնդիրներու հետապնդումը։

Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ՝ լաւ պայմանի

Կ՛ընդունին՝ ամէն օր (բացի կիրակիէ) ժամը 9ն կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ։

ԲԺՇԿԱ-ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ
ՏՕՔԹ. ՍԷԹԵԱՆ
38, Ave. St. Ouen PARIS (18me) Tél. MARCADET

Ընդհանուր հիւանդութիւններ սեռամիզային, վիներ թոքի, կանանց հիւանդութիւններ. վիրաբուժական զութիւն, էլեկտրադարմանում։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ Ակռայի դարմանում, քաշել 10 արուեստական ճերմակ ակռայ 20 ֆրանք, ոսկի քա ֆրանքէն սկսեալ։

ԱՄԷՆ ՕՐ ՈՒ ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՑ Է

ՏՕՔԹ. Ս. ԹԷՐԶԵԱՆ
ԲԺԻՇԿ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ Յ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄԻԶԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ Յ

Ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 4.30ին կը գտնուի Mr. le Dr. LITAUDONի clinique médicaleին մէջ, 14 Bld. de la Villette.
Métro: Bellevilleի դիմաց Tél. Combat 10-12
Կ՛այցելէ նաեւ տունը գտնուող հիւանդները։
ԲԱԶՄԱՄԵԱՅ ՓՈՐՁԱԻՈՒԹԻՒՆ և ԱՐԱԳ ԲՈՒԺՈՒՄ

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏ
Կը զբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքային եւ պատժական դատերով։ Կը ստանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արկածներու եւ վարձակալութեան վերաբերեալ դատական գործեր, ինչպէս նաեւ ապահովագրական վէճեր։ Կը խմբագրէ ամէն տեսակ actes (baux, vente et nantissement de fonds de commerce, constitution et liquidation de sociétés). Ձրահասպատակութիւն ուզողներու համար կը կատարէ վարչական ձեւակերպութիւնները լաւագոյն պայմաններով։
Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 9.30-12 և 4-7 ժամադրութեամբ
13 Rue Béranger, Métro République, Tél. Archives 15-14

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր 9-1

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ
42 Rue Tourtille, BELLEVILLE, մէթրօ՝ Պելվիլ
Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ
ԹԱՐՄ ԼԱԻ ԱԺԱՆ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ – POLYCLINIQUE de BELLE
Տէր եւ տիկնոջ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 9
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ գէտը կ՛ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5 կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օր 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՕՐ ՕՐԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՅ ՍՓԻԹԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԵՒ ՍԻՒՐԱՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ՄԱՄՈՒԼԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԵՒ ՍԻՒՐԱՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԸ

ԱՋԱՓԱՆՈՒԹԻՒՆ ՉԱՐՈՒՆԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆ

(Ինչու քաղաքացին չպետք է դիմեր ոստիկանին)

Ընթերցողը կը յիշէ, որ վերջերս «Ազատամարտիկ» մարզական ընկերութեան մարզադաշտին մէջ տեղի ունեցաւ ֆութպոլի խաղ «Ազատամարտիկ» եւ «Ռազմիկ» ընկերութիւնների միջեւ։ Խաղի ընթացքում «Ռազմիկ»-ի խաղացողներից մէկը՝ Ս. Ս., ոտքով հարուածեց «Ազատամարտիկ»-ի խաղացողներից մէկին։ Ս. Ս.-ի այդ արարքը նկատեց ոստիկան Ա. Ա., որ մօտեցաւ Ս. Ս.-ին եւ ասաց նրան, որ ինքը պարտաւոր է նրան տանել ոստիկանատուն։ Ս. Ս. ոստիկանի հետ գնաց ոստիկանատուն։ Ոստիկանատանը Ս. Ս. ոստիկանին ասաց, որ ինքը ոչ մի յանցանք չունի, որ ինքը ոչ մի հարուած չի տուել ոստիկանին, որ ինքը ոչ մի հարուած չի տուել ոստիկանին, որ ինքը ոչ մի հարուած չի տուել ոստիկանին։ Ոստիկանը ասաց Ս. Ս.-

ՊՈՒՐՃԻ ՀԱՐՍԸ

(ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ ՏԱՐԱՑՍՆ)

II

Ա. ՍԱՍՆ

I

— Ես, մարդասիրական տեսակետից, ոչինչ ունեմ ասելիք, բայց ես ընկերոջս խոստացել եմ ամեն ինչ անել, որպեսզի ձեր գործը լավ ելքով լուծվի, ուստի ես ստիպված եմ ձեզ հետ խոսել այդ մասին, թեև ինձ համար դա շատ ձանձրալի է, հատկապես որ ես ոչ մի կերպ չեմ կարողանում հասկանալ, թե ինչ կարիք կար ձեզ համար այդ ամբողջ ներկայացումը կազմակերպելու, որի պատճառով ամբողջ քաղաքը խոսում է ձեր մասին։

— Ես ոչ մի կերպ չեմ կարող ինձ մեղավոր համարել այն բանում, որ ինձ հետ կատարվել է, — պատասխանեց Ռոզան։ — Ես ինքս ինձ համար ոչ մի բան չեմ ուզել, ես միայն ուզում էի, որ ինձ թողնեն հանգիստ ապրել, ինչպես ապրում էի մինչև այդ։ Ես ոչ ոքի հետ չեմ վիճել, ոչ ոքի չեմ վիրավորել, ոչ ոքի վնաս չեմ տվել, ուրեմն ինչո՞ւ ինձ հետ այդպես վարվեցին։

— Ես ձեզ հարցնում եմ, թե ինչո՞ւ եք դուք ինքներդ ձեզ այդպես պահել, — ասաց Ռոզան։ — Ինչո՞ւ եք դուք ինքներդ ձեզ ենթարկել այդ ամենին։

— Ես ինձ ոչ մի կերպ չեմ ենթարկել, — պատասխանեց Ռոզան։ — Ես ինձ ոչ մի կերպ չեմ պահել։ Ես ոչ մի բան չեմ արել, որ ինձ ենթարկեն այդ ամենին։

— Ես ձեզ հարցնում եմ, թե ինչո՞ւ եք դուք ինքներդ ձեզ այդպես պահել, — կրկնեց Ռոզան։

— Ես ինձ ոչ մի կերպ չեմ պահել, — պատասխանեց Ռոզան։ — Ես ոչ մի բան չեմ արել, որ ինձ ենթարկեն այդ ամենին։

— Ես ձեզ հարցնում եմ, թե ինչո՞ւ եք դուք ինքներդ ձեզ այդպես պահել, — կրկնեց Ռոզան։

— Ես ինձ ոչ մի կերպ չեմ պահել։

Առաջին անգամ 1927 Ապրիլ 6ին էր որ մէջտեղ դրուեցաւ հակապատերազմեան դաշինքը, Պ. Պռիանի կողմէ Ամերիկայի ուղղուած նամակով մը։ Անկէ ի վեր կը քաշքշուէին բանակցութիւնները, մինչեւ որ յանգեցան Քելլոկի բանաձեւին։

Նոր ցոյցեր Իտալիոյ դէմ

Թէեւ վաւերացուած է Նէթունոյի դաշնագիրը, որուն համաձայն Իտալացիները պիտի կրնան հաստատուիլ Տալմացիոյ ծովափը, բայց սլաւ ժողովուրդին ընթացքը ոչ միայն կը սպառնայ արգելքներ դնել ճամբուն վրայ, այլ եւ նորէն խանգարել Իտալիոյ եւ Եուկոսլավիոյ յարաբերութիւնները։ Ամբողջ Տալմացիոյ ծովեզերքը՝ եուկոսլաւ բանուորներըպայքար կը կազմակերպեն, իտալական նաւերուն դէմ։ Բոյկոտի ծրագիրը մեծ ծաւալ կը ստանայ, հակառակ խափանարար փորձերուն։

Աջի օր նոր եւ աւելի ծանր ցոյցեր պատահեցան Սէպէնիքոյի մէջ։ Զորս հարիւր ցուցարարներ յարձակեցան իտալական հիւպատոսարանին դէմ եւ քարկոծեցին իտալաբնակ տուները։ Ոստիկանութիւնը փորձեց ցրուել ամբոխը եւ երկու անգամ կրակ բրաւ օդին մէջ, բայց չկրցաւ արգիլել իտալական կալուածներու աւերումը։ Քարեր նետուեցան նաեւ իտալական նաւերու դէմ։ Իտալացիներու մէջ զայրոյթը՝ այնքան խոր է որ, Տալմացիոյ ծովեզերքը կռիւ ծագեցաւ սլաւ ձկնորսներու եւ իտալացիներու միջեւ։ Պելկրատի իտալական դեսպանը նոր բողոքագիր մը ուղղեց սերպիական կառավարութեան։ Կ'ըսուի թէ Մուսոլինի կը պատրաստէ աւելի ուժգին ծանուցագիր մը, պահանջելով ոչ միայն ներողութիւն, այլ եւ հատուցում։

Միեւնոյն ատեն, կացութիւնը լարուած կը մնայ Սերպերուն եւ Խրուաթներուն միջեւ։

Ալպանիոյ թագաւոր կ'ուզէ

Ալպանիոյ տեղեկատու դիւանը կը յայտարարէ թէ ամբողջ ժողովուրդը անհամար հեռագիրներով կը պահանջէ միապետութեան վերածել երկրին վարչաձեւը, թագաւոր հռչակելով Ահմէտ Զօկուն։ Մամուլն ալ ուժ կուտայ այս բաղձանքին։ Բայց, վերջնական որոշումը պիտի արձակէ Ալպանիոյ սահմանադիր ժողովը, որ կը գումարուի Օգոստ. 25ին։

Կարմիր ևաւաստուն կը զօրանա՞յ

Վորոշիլօֆ, Ռուսիոյ պատերազմական գործավարը, իր վերջին տեղեկագրին մէջ կը պարզէ թէ կարմիր նաւատորմին վիճակը մեծապէս բարւոքած է եւ նաւազներուն պատրաստութիւնը գոհացուցիչ է։ Բայց կը գանգատի թէ կարգապահութիւնը թուլցած է եւ անթելի սպասարկութիւնը անբաւական։ Գործավարը ստիպողաբար կը պահանջէ բարւոքել նաւատորմին վիճակը եւ աւելի սերտ գործակցութիւն հաստատել ծովային եւ ցամաքային ուժերուն միջեւ։

Սուս յուներ Սուրիոյ մասին

կարգ մը օտար թերթեր հաղորդած էին թէ նոր ապստամբութիւն պիտի ծագիճէպելը Տրիւզի մէջ եւ թէ ընդհարում մը պատահած ըլլալով ֆրանսական զինուորներու եւ լեռնցիներու միջեւ, 60 հոգի մեռեր են։— Պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ այս տեղեկութիւնները բացարձակապէս անհիմն են, և դիտմամբ հրապարակ կը նետուին, միտքերը պղտորելու համար։

Կատարեալ խաղաղութիւն կը տիրէ Ճէպելը Տրիւզի մէջ և ո՛ր եւ է ընդհարում չէ պատահած։

Ինչպէս կ'ընտրեն նախագահը

Հոչակաւոր միլիոնատէր Մորկընի դրամատան տնօրէններէն մէկը իր աջակցութիւնը խոստացաւ Պ. Հուվըրի, նախագահական պայքարին առթիւ։ Եւ անմիջապէս 20,000 տոլար դրաւ հանրապետական կուսակցութեան ընտրական յանձնախումբին տրամադրութեան տակ։

Վէզուվը կը շարունակէ քորքոռիլ

Նափոլիէն կը հեռագրեն թէ Վէզուվի բորբոքումը, որ հանդարտած էր վերջին օրերս, աւելի սպառնալից հանգամանք առնել սկսած է։ Հրացայտ լաւան այժմ լիճ մը կը կազմէ կեդրոնական խառնարանին մէջ եւ նոր խառնարան մը կը կազմուի։ Մեծ քանակութեամբ հրաւառ մոխիր կ'արձակուի, ինչ որ չէր տեսնուած վերջին բորբոքումներու ատեն։ Այս առթիւ նորէն մէջտեղ կը դրուին ծանօթ գիտունի մը խիստ յոռետես գուշակութիւնները։

Ջերբաքարութիւն մը Վիեննայի մէջ

Վիէննայի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց պուլկար համայնավար գործակալ մը, Իսկրոֆ։ Կ'ըսուի թէ բնակարանին մէջ գտած են վեց պայուսակ լեցուն համայնավարական հրատարակութիւններ, գերմաներէն, ռուսերէն եւ պուլկարերէն։ Իր թուղթերուն մէջ կը գտնուի եղեր յատակագիծ մը՝ զինեալ ապստամբութիւն յարուցանելու համար Պուլկարիոյ մէջ։

Մոնկոլիոյ եւ Մանչուրիոյ մէջ ալ

Խարպինէն կը հեռագրեն թէ չինական իշխանութիւնները ձերբակալած են արեւելեան Չինաստանի երկաթուղիի պաշտօնեաներէն Լաշկիչը, իբրև մեղսակից խորհրդային դաւի մը, որուն նպատակն էր ապստամբեցնել Մոնկոլիան ու Մանչուրիան եւ բաժնել Չինաստանէն։

Ի՛նչ եղաւ օդանաւը...

Լուր չկայ ամերիկեան «կրէյդըր Րոքֆորտ» օդանաւէն, որ երեք հանգրուանով պիտի կորէր Ատլանտեանը, Ամերիկայէն Շուէտ անցնելու համար։

Առաջին հանգրուանը յաջողութեամբ անցան. երկու օդանաւորդները, Չէսել եւ Քրէմըր։ Երկրորդ հանգրուանն էր Քոքրէյն (Քանատա), ուրկէ մեկնեցան շաբաթ կէս օրին եւ կիրակի առտու արշալոյսին պէտք է հասած ըլլային կրօէնլանտա։ Մինչեւ երեկ իրիկուն (երկուշաբթի), լուր չկար յանդուգն օդանաւորդներէն։

Քոքրէյնէն կրօնլանտա 1660 մղոն է, եւ օդաչուները կը յուսային անցնիլ տասը ժամէն, այսինքն ժամը 160 մղոն թռչելով։

Կը կարծուի թէ հարկադրուած են իջնել ամայի վայր մը։ Պէտք է յիշել որ, օդանաւը ճամբան պիտի անցնէր 700 մղոն տարածութեամբ անապատային եւ սառուցեալ շրջաններէ։

ՍՊԱՌԱԾ Է

ՀՐԱՏ. Հ. Յ. Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Կ. Կ-Ի

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»Ը

Ս. ՎԱՐԱԳԵԱՆԻ

«Յառաջ»ի եւ «Navarre» տպարանի մօտ գտնուած գիրքերը սպառած ըլլալով, փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ ապսպանքներու համար դիմել՝ Hairenik Press, 13-15 Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.).

ԳԻՆ՝ 3 ՏՈԼԱՐ

ԱՄԵՆՈՒՆ ԶՈՒԱՐՃՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Փարիզահայ գաղութը առաջին անգամ ըլլալով աւիթը պիտի ունենայ վայելելու բնութեան ու միանգամայն արուեստի հրաշալի ապրումները, Ռոպէնսոնի Aux Grands Arbres կոչուած գեղարուեստական շքեղ եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ, ուր այս կիրակի, տեղի կ'ունենայ Զ. Ե. Ո. Մ. Լսարանական յանձնախումբի՝ ի նպաստ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ կազմակերպած խնջոյքը։ Առաւօտէն մինչեւ կէս գիշեր։

կը նախագահէ Պ. Կ. Յ. ԲԱՄՄԱՋԵԱՆ

կը մասնակցին երգիչ Պ. Մ. Մամիկոնեան (Premier Prix de Conservatoire de Dijon), թաւիշտ Պ. Ժորժ, ինչպէս նաեւ ՇԱՆԹ Թատերախումբը սիրուն անակնկալներով։ Մասնաւոր նուագախումբը եւրոպական եւ արեւելեան պարերու։

Ծառերու վրայ շինուած 24 ելեկտրազարդ տաղաւարները պիտի տրամադրուին հասարակութեան։ փոքրիկներու համար մասնաւոր խաղավայր։ ցերեկուան եւ իրիկուան ճաշերը միասին բերել։ Ճոխ պիւֆէ սովորական գիներով։

ԱՆՁՐԵՒԻ ՊԱՐԱԳԱՅԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՍՐԱՀ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հաճորդակց. միջոցներ.— *Լիւքսէմպուրկի եւ Տանֆէր-Ռոշրօյի կայարաններէն ամէն քառորդ ժամը շոգեկառք։ Փոռթ Տ'Օրլէանէն թռաւուէյ թիւ 128 իջնել ՌՈՊԻՆՍՈՆ։ Ժապաւէնեալ առաջնորդներ ժողովուրդը կ'առաջնորդեն դաշտը, որ 3 վայրկեան կը տեւէ։*

Հ. Յ. Դ.

Լիոնի *Պատանեկան Միութեան վարչութիւնը ստիպողական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Գրադարանի սրահը, կարեւոր խնդրոյ մը համար։*

ԴԱՄԱԿԱՑՈՒԻՔ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Ալժէր, Յ. Գ.— 35։
Ալֆուվիլ, Ա. Ա.— 10։
Ռոման, Ա. Վ.— 80։
Մարսէյլ, Մ. Պ.— 222։
Մարսէյլ, Դորժ.— 646։
Մարսէյլ, Մրժ.— 100։
փարիզ, Հ. Մ.— 30։

ԿԸ ՓՆՏՌԻԻ

— կը փնտռեմ եղբայրս Մարաշցի Հայկ Ալէքսանեան որ 1924ին կը գտնուէր Պոյիս հետեւեալ հասցէին, «Ստամպուլտա փիւիւք Շամամ եանընտա»։ Իմացնել՝ Տիգրան Ալէքսանեանի, chezMr. Delorme-Goyet, Poncins, par Feurs, (Loire).

կը խնդրուի Պոլսահայ Թերթերէն արտատպել։

ՆԱՄԱԿ ունին Պ. Պ. Թաղէոս Մեծատուրեան, Սուրէն Շահպէնտէրեան, Տ. Զիթճեան, Մանուէլ Կապուտիկեան, Երզնկացի Արշակ Ճգնաւորեան, Գարեգին Երկանեան, Հայկ Մէմէրճեան, Գարեգին Անդրէասեան, Հայ Գնդունի։

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼ Է

ՆՈՒԻՊԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

191 Cours Lafayette, Lyon.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻԻ «ՏԱՃԿԱՀՈՅԱՍՏԱՆԸ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ 1914—1918։»

Գինն՝ Ֆրանսա 15 Ֆր., ուրիշ երկիրներ 18 Ֆ.։ Դիմել՝ *Յառաջի*։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵ՛Ի

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութիւնները (Ֆրանկաստ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լապօրաթուար։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Թերմաներէն։

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԸ

Վայրկենական լուսանկարչութիւնը մէկ օրուան մէջ սորվելու եւ անոր վերաբերեալ անտուկը ձեր հսկողութեան տակ շինել տալուհաժար, գնեցէք միակ ընդարձակ եւ գնահատուած լուսանկարչական գիրքը։

«Պատկերազարդ լուսանկարչութիւն ամէնուն համար»։

Գինն՝ 10 Ֆր. Ապտ. 75 սենթ

Դիմել՝ G. MOMDJIAN, 48 Boîte Postale, St. Chamond (Loire).

ՊԵՏՔ ՈՒՆԻՄ դերձակ գործաւորներու եւ գործաւորուհիներու տեւական գործ, լաւ վճարում։ Դիմել՝ Nichan Elikesikian, 1 Rue des Belles Vues, Fontenay sous Bois։ Հասնել՝ Porte Vincinnes էն Թռամուէյ Թիւ 122։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

Վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն։

106 Ave. Kléber, Paris (16e)

Հեռ. Passy 72.56

ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակարճ միջոցի մէջ ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները։

կ'ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ շաբաթ) կէսօրէ վերջ ժամը 4—7.

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ԹԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՍՈՒՐՃԻ

26 Rue Trévise: մէթրօ՝ Cadet Tél. Provence 38.63

ՍԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՅԿ. ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

1bis Rue Hautefeuille, PARIS (6e)· սէն-Միշէլի մէթրօյին դիմացը

MAISON TOSSOUNIAN

Մասնաճիւղն է Աղեքսանդրիոյ (Եգիպտոս) համանուն տունին։ Արեւելեան եւ եւրոպական լաւագոյն նպարեղէններ անմրցելի ապահովութեամբ։ Եգիպտական եւ կեսարական ապուխտ, պուլկարական քաշկավալ, Գորտիքայի ճերմակ պանիր, պոլսական չիրոզ, Յունաստանի ձիթապտուղ եւ ձէթ, Ամասիայի պամպա, Դամասկոսի փէստիլ եւ ընկոյզ, Հալէպի պուլղուր եւ մանուանդ անդրարեւելեան ֆիլաւոյա անունն ԲՐԻՆՋ մը, որ մասնաւոր զարդն է այս տունին, եւ դուռ բազմաթիւ ուրիշ ուտեստեղէններ, եւայլն, եւայլն, եւայլն։

Մատակարար մայրե՛ր, գուք որ բծախնդիր էք ձեր խոհանոցին համար, ու կը գուրգուրաք ձեր ամուսիններուն քաղցին վրայ, եկէ՛ք, եկէ՛ք

ՄԷՋՈՆ ԹՕՍՈՒՆԵԱՆը ձեր փնտռածն է։

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՆՈՐ ԴԱՍԱ

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԳՐԱՒՈՐ

Ա. ԱՍՏԻՃԱՆ.— Շարադրութեան եւ ուղղագրութեան կան մշակումը դպրոցական առաջին եւ երկրորդ համար։

Բազմաթիւ ձեռագիր օրինակներ ու նկարներ նիւթի իսկ նիւթերը մանկան կեանքէն ու շրջապատէն առնուած փոքրիկ պատմութիւններ են արտագրութեան, շարադրութեան եւ շարադրական նախապատրաստութեան հատուկ ուղղագրական դեկավարութիւն, ամփոփ ուղեցոյց մը ուսուցիչի համար։

Բ. ԱՍՏԻՃԱՆ.— Շարադրութեան եւ քերականութեան կան ըմբռնումները դպրոցական երրորդ եւ չորրորդ համար։

Բազմաթիւ շարադրական նիւթեր ու պատկերներ աշխատանքի միջոցով իւրացումը քերականական սոյն որոնք կը համապատասխանեն տուու այդ տարիքին ամփոփ ուղեցոյց մը ուսուցչին համար։

Առաջին գրքի գինն է Հօթը ֆրանք, երկրորդ գրքի ֆրանք։ Դպրոցներուն 20% զեղչ։ Ճամբու ծախքը վրայ։ Աւէն պատուէր կանխավճար։ Դպրոցները կրնան մէկ մէկ օրինակ, իբրեւ նմուշ։

Նամակ ու դրամ պէտք է դրկել հետեւեալ հասցէով։

Madame D. SEGBOSSIAN, Ave. Ed. Branly, (S. et O.), France.

ԳՈՐԾԱԻՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մաքուր գործի համար վարպետ կօշկակար

րումով։ Դիմել՝ Գործարան (ՖԱՎԷՕՐ)։ 1 Rue Repantien, M

"ԷՅՈՓ ԵՒ ՔԱՇՔՈԼ ԹԻՆՈՂ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆ

Աւիթէն օգտուեցէք։ 50 ֆրանքի ընտիր մետաքս գ

դիմացէք Valeucin Charpyh, 45 Rue de l'Echiquier, 3րդ

ԿԱՇԻՒՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ

9 rue Charlot, PARIS (3è), մէթրօ Républiq

Tél. Archives 05—86

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառում տեսակ կաշիներու, հրապարակի գինէն աժան։

Քուսիոն (կռնակի մասը) Ա. կարգի, քիլօն 38 42. Բ. կարգի՝քիլօն 34, 36. Գ. կարգի՝28, 30 և 32

Այրերու եւ կանանց կօշիկներու համար ամբո կէս նրբանցու.— *Քիլօն՝ Ա. կարգի 32, Բ. կարգի 2 կարգի 26 ֆրանք։*

5 քիլօ նմոյշ կը դրկուի փոստով քսնդրո պուրսըման։

Մասնաւոր զեղչ հայ կօշկակարներու, կը խ հայերէն եւ թուրքերէն։

ԲԺՇԿԱ-ՎԻՐԱԲԻԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱ

ՏՕՔԹ. ՍԷԹԵԱՆ

38, Ave. St. Ouen PARIS (18me) Tél. MARCAD

Ընդհանուր հիւանդութիւններ սեռամիզային, վէնթոքի, կանանց հիւանդութիւններ. վիրաբուժական դութիւն, էլեկտրադարմանում։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ Ակռայի դարմանում, քաշել 10 արուեստական ձերմակ ակռայ 20 ֆրանք, ոսկի փ ֆրանքէն սկսեալ։

ԱՄԷՆ ՕՐ ՈՒ ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՑ Է

ՓԼԱՔՆԵՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ 18 Ֆ ՅՈՒՆ

Ջուտ խաղողէ անարատ օղի (Պօրտօ պատրաստուած), նպարեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, աղի ձուկեր, ձէթ, ձիթապտուղ, էրմիս գծնեբղիներ, Թէյ եւ սուրճ, անուշեղէններ

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ քով

28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Ménil

Métro Belleville Tramway

Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9,30

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELL

ՏՓ ԵՒ ՏՆօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններու Ա գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օր 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : N

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տ

Ուշադրութի՛ւն

ՍԵՒՈՒՆԻ ԴՐԱՏԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՄԵՐ ՀԻՆ ՊԱՅՄԱՆՆ

ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ Կ'ԻՄԱՑՆԵՆ

50 ՖՐԱՆԿԻ ՎԵՐ ԱՊՍՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ ՀԱՐԻՒՐԻՆ 10

Աշբք Վարիպ 7, ինքնուսուցիչ զրուցատրու 7, 10, երգարան 3. 5, 12.50, 25, 30, երազահան 5, 6 երկու խուլեր 2, Շարիւրապետ ֆօքլիքօ 20, կարմիր ժա Աբշին մալ ալան 4, Լուսաբեր ընթերցարան Ա. Բ. Գ. Դ ներ 8, 10, 12, 14, Լեռան ոգին 15, վանականին սէրը 5, Ոսկի եռանկիւնը (312 էջ) 25, Ադիկան մը յիշատա (ՏՔԹ. փաշայեան) 7.50, Արսէն Լիւպէն 9, շերլոք Հոլմս քահատը 3, ջերմամիզութիւն 3, սիրոյ խորանին առջեւ սաբեր այբենարան 5, Նոր մանկապարտէզ 6։

Ինչպէս նաեւ ամէն ուզուած գիրք։ Պահանջեցէ՛ք էջնոց նոր զրացուցակը որ լեցուն է ձեր ուզածներով դատելի գիներով։

Դիմել՝ Madame SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les neaux (Seine).

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
22
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928

22 AOUT 1928

Տարի Թիւ 731 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — Գին՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒԽ ԽՕՍՔ

Կէս ձամբուն վրայ

Երէկ, թռուցիկ ակնարկ մը նետելով գաղութներու կրթական գործունէութեան կամ անկարողութեան մասին, կ'եզրակացնէինք.

— ...«Թէ Յունաստանի եւ թէ մանաւանդ Սուրիոյ մէջ, տեսնած ատեն աւելի արդիւնք պիտի ստանանք, եթէ կարենանք լաւ տեսնել ազգային եկամուտները, եւ ունեցողէն բաժին հանել չունեցողին:

«Բայց այստեղ արդէն կը ծագի չարաբաստիկ հարցը,— Ազգային իշխանութեան մը հաստատումը, որուն պահանջը ամէն ոք կը զգայ, իսկ իրականացման համար ոչ մէկը գործնական քայլ մը կ'առնէ...»:

Արդար ըլլալու համար, պէտք է ըսել թէ փորձեր կատարուած են, մասնաւորապէս 1923-1924ին, Դաշնակցութեան ոամկավարներու նախաձեռնութեամբ, յանգելով ձախողման: Ատոյ համագումար մը հրաւիրելու նախաձեռնութիւնը ստանձնեց Ռումանիոյ Թեմական Խորհուրդը, իրրեւ չէզոք մարմին: Այս ձեռնարկն ալ վիժեցաւ, ուրիշներու խուլ պայքարին եւ ձեռնպահութեան հետեւանքով:

Այնուհետեւ խրամատը աւելի բացուեցաւ, շնորհիւ խարխիւ կազմակերպութեան մը որ կը կոչուի Հօկ, եւ որ, հայրենիքին օգնելու պատրուակին տակ, կը ձգտի կազմալուծել բոլոր ազգային օրկանները: Տեսակ մը քաղաքական «շանթաժ»:

Այդ խառնիճաղանճ կոմիտէին շունչ եւ թև կուտային ոչակեաններ, որոնք շուտով սթափեցան եւ հիմա նոյնքան անդով կ'աշխատին զայն քանդելու: Անոր կողքին կանգնեցան ոամկավարները, որոնք իրենց երեւելիներով մասնակցեցան վարմունքին, բայց ձեռքի տակէ եւ երբեմն ալ հրապարակաւ հետզհետէ աւելի որոշակի ուզեցին ապացուցանել թէ աւերող է Հօկը, երբ կանգուն կը մնայ Բարեգործականը: Այս «մի տոքը» շեշտուեցաւ մասնաւորապէս Ամերիկայի եւ Եգիպտոսի մէջ:

Հետեւողական մնացին միայն դաշնակցական մարմիններն ու մամուլը, որոնք մինչեւ այսօր ալ կ'արծարծեն ազգային դրոնական կազմակերպութեան մը անհրաժեշտութիւնը:

Իսկ հիմա որ կ'երկարաձգուի մեր բնակութիւնը արտասահմանի մէջ, եւ երեւանի վարիչները պարզապէս առեւտրական ձեռնարկի մը վերածեր են ներգաղթը, խափանարարներն ու մաւոր կոյրերն ալ լեզու ելած են:

Օգոստոս 2ին, ուշադրութեան յանձնեցինք «Արեւ»ի մէկ բազրականը, որ, հակառակ ոամկավարներու երկդիմի սովութեան, բացորոշապէս մէջտեղ կը դնէր «ազգային վարչական քննալին վերակազմութեան պէտքը, ամէն տեղի համար մխտիր»:

Եգիպտոսի ոամկավար պաշտօնաթերթը, պարզելով գաղթներու ներկայ վիճակը, կազմալուծումն ու այլասերումը, շեշտէր.

— «Մեզ համար ամէն ժամանակ, բայց հիմա աւելի քան երբեք տոք մըն է, հրամայական պահանջ մը, քով քովի բերել, համախել մեր փոքր ու անբաւական ոյժերը, հնարաւոր եղածին չափ դաշնակել մեր բոլոր ձիգերը, անհատական թէ հաւաքական, նք կը ձգտին հանրային բարօրութեան, (*Արեւ*, 24 յուլիս):

Մենք երկու ձեռքով ծափահարեցինք այս անուղղակի հրաւր: Եւ կը սպասէինք որ միւս ոամկավար օրկաններն ալ նակցէին, մանաւանդ Փարիզի մէջ, ուր կը գտնուին իրենց մանատարները: Մինչեւ այսօր ալ կը սպասենք, թէև «Արեւն զամ ձայնը կտրեց կէս ճամբէն, եթէ սխալ չենք դատեր:

Այսպէս կամ այնպէս, խնդիրը դրուած է սեղանի վրայ:

Մենք չենք ուզեր պրպտել ոամկավարներու ետ-առաջ ոստուածներուն գաղտնիքը: Կ'ուզենք հաւատալ թէ՝ անոնց ալ, տակաւին կան մարդիկ, որոնք ընդունակ են ծուռն շիտակը գանազանելու, եւ այսքան կենսական գործի մը մբան հարթելու:

Մեզի անծանօթ չեն անոնց մտավախութեան պատճառները: նց գլխաւոր մղձաւանջը այն է որ, Դաշնակցութիւնը մեմասնութիւն կը կազմէ, Մարմիններու կամ ժողովներու մէջ: Պատասխանենք առանց բառերը ծամծմելու, — Ո՛ր եւ է չական մարմնի մէջ, թող իւրաքանչիւր կուսակցութիւն ուայ միայն մէկ ներկայացուցիչ: Այսպէս, օրինակ, եթէ հիմիր կամ նախաձեռնարկ Ցանձնախումբ մը կազմուի, գաթներու կազմակերպութիւնը լրացնելու եւ կեդր. Վարչուն մը ստեղծելու համար:

Իրրեւ ոամկավար-ազատականներ, անշուշտ չեն կրնար հանջ դնել որ ընտրութիւններն ալ նշանակովի ըլլան: Քուէն պիտի վճռէ այդ խնդիրը:

Բայց այստեղ անգամ կարելի է ձեւ մը գտնել, մեծամասթիւնը վերապահելով չէզոքներուն:

Էականը՝ նախաձեռնութիւնն է: Հրապարակ նետուիլ առանց կական կարծիքներու եւ գործին, ստիպողութեան եւ պանատուութեան կատարեալ գիտակցութեամբ:

Պատրա՞ստ են, թէ պարզապէս օդապարիկ մը ժէջտեղ նեն են, երկու սիւնակ լեցնելու համար:

«Արեւ»ը, շեշտելով գաղութներու կազմակերպութեան քը, զայն կը հռչակէր «հզօր ազգակ մը պահպանելու մեր ային արժէքները, Եկեղեցին, Մշակոյթը, Ընտանիքը եւ Ոգին»,— բոլորն ալ գլխագիր:

Այդ խելօք խօսքերն ու գլխագիրները եթէ արժէք մը ունոամկավարներուն համար, ամէնէն առաջ իրե՛նք պէտք է գործի վերածելու ճարը մտածեն:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

Սխիքարեան վարժարան մը Ֆիլիպէի մէջ

Երկար ատենէ ի վեր, վիեննայի Մխիթարեանները կը խորհէին վարժարան մը բանալ Ֆիլիպէի մէջ:

Պոլսոյ «Ազդարար»ը, այս առթիւ գրած խմբագրականի մը մէջ հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ (15 օգոստ.).

—«Ինչպէս կը հաղորդէր երէկ մեր թղթակիցը, գործը ձեւաւորուած է ամէն կերպով եւ գրեթէ մարմին առած: Արտօնութիւնը առնուած, պիտակէն առձեռն, շէնքը գրեթէ պատրաստ եւ ուսուցչական կազմը մասամբ ապահովուած: Իսկ աշակերտ՝ որքան կ'ուզէք, այնչափ մեծ է պահանջը: Կը մնայ միայն կարգի դնել ընթացիկ գործերը, եւ դասաւանդութեան սկսիլ: Ասոր ալ թուականը որոշուած է.— Հոկտ. մէկ:

Կենսական եւ անյետաձգելի պահանջ մըն է որ գոհացում կը գտնէ այս կերպով: Պուլկարահայ գաղութը, իր քանի մը տասնեակ հազար բնակչութեամբ անհրաժեշտ կարիք ունէր միջնակարգ կրթարանի մը: Որքան ալ բարերար, նախակրթարանները չեն կրնար այդ թերին լրացնել: Անոնց դերն է միայն մտքի շաղախը պատրաստել. կաղապարումը երկրորդական վարժարաններու մէջ է որ կը կատարուի. իսկ Թրծումը՝ համալսարանական բովին մէջ: Արդ, ի՞նչ օգուտ նախակրթութենէն, եթէ աշակերտութիւնը, հազիւ միտքը բացած դիտութեան լոյսին, օտար հաստատութիւններու մէջ պիտի գտնէ ինքզինքը: Ունեցածն ալ վրայ պիտի տայ անտարակոյս, եւ բոլորովին տարբեր խմորով պիտի շաղախուի, յաճախ մոռնալով նոյնիսկ մայրենի լեզուն: Գիմնազ գացողները, վերջ ի վերջոյ 11-12 տարեկան տղաներ են, թերեւս ալ ամէն տեսակէտով: Ցետագայ տարիներն են որ ճակատագրական ազդեցութիւն կը գործեն, անկորնչելի կնիքը գարնելով անոնց թէ՛ միտքին թէ սրտին վրայ:

Դեռ նկատի չունինք պուլկարահայ նախակրթարաններուն խեղճուկ վիճակը, մէկ երկու բացառութիւններէ դուրս: Մէկ մասը տեւականօրէն «հիւանդ» է պիւտճէի ցաւով. միւս մասն ալ շատ տարբերութիւն չունի հասարակ ծաղկոցներէ, դարձեալ նոյն պատճառով: Իսկ տեղեր կան, ուր մանուկները փոզոցը մնացած են:»

Ո՛Չ ՄԷԿ ԼՈՒՐ ՕԴԱՆԱԻԷՆ

Երէկ մինչեւ կէսօր ո՛չ մէկ լուր ստացուած էր կրէյթըը բոքֆորտ օդանաւէն, որ Հիւսիսային Ամերիկայէն Նուէտ կ'երթար կրօէնլանտայի ճամբով: Փանի մը նաւեր ճամբայ ելան օդանաւը փնտռելու համար:

*** *Օդանաւորդ Կէօպէլ Միացեալ Նահանգները կտրեց արեւմուտքէն դէպի արեւելք՝ Լոս Անճելոսէն Նիւ Եորք 17 ժամ 50 վայրկեանէն: Այսպէսով կոտրեց մրցանիշը, որ 1923էն ի վեր կը պատկանէր Մաք Ռէտիի՝ 26 ժամ 56 վայրկեանով:*

*** *Ֆրանսացի օդանաւորդ Նոկէս, որ երեք շարժանիւնոց չրօդանաւով մը Օգոստոս 16ին Մարսիլիա - Պէյրութ ճամբան —3000 քիլոմեթր— կտրած էր 36 ժամէն, յաջողութեամբ կատարեց նաեւ վերադարձը:*

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Վէնիզէլոսի ձախձախիշ յաղթանակը

Յունաստանի կիրակի օրուան ընտրութեանց վերջին արդիւնքները կը հաստատեն թէ Վէնիզէլոս ձախձախիչ յաղթանակ տարած է: Խորհրդարանի 250 աթոռներէն 220ը շահած են Վէնիզէլոսի կուսակիցները: Ընդդիմադիրները 30 աթոռ միայն ունին:

Արքայականները մեծ պարտութիւն կրեցին: Բացի Ցալտարիսէն, արքայական միւս կարեւոր դէմքերը ձախողեցան: Ասոնց մէջ են՝ ծայրայեղ արքայական Վոգիքիս, գահընկէց Եորկիոս Թագաւորի մտերիմ բարեկամ եւ արքայականներու գլխաւոր վարիչ Սթրայթ, որ վերջերս յատկապէս Լոնտոնէն Յունաստան գացած էր, հակավէնիզէլոսեան պայքար մղելու համար: Պարտուած են նաեւ Մէթաքսաս, Թէոտոքիս, Տէմէրթզիս:

Կը հաստատուի թէ ո՛չ մէկ համայնավար ընտրուած է: Ընտրուած են նախկին և այժմու արտաքին նախարարներ՝ Միխալաքափուլոս եւ Քարափանոս. ընտրուեցան նաև Քափանտարիս եւ Փափանաստասիու, նախկին նախարար եւ վարչապետ:

Սելանիկի մէջ համայնավարները քուէներու 100ին 2ը միայն ստացան: Ձախողեցան նաեւ Գավալայի եւ Մակեդոնիոյ ուրիշ քաղաքներուն մէջ, ուր սակայն կարեւոր թիւով բանւորներ կան:

Աթէնքի, Պիրէոնի, Սելանիկի եւ Եպիրոսի մէջ վէնիզէլոսեանները ստացան քուէներու 100ին 80ը: Կրետէի մէջ նոյնպէս շահեցան մեծամասնութիւնը: Դեռ յայտնի չեն արդիւնքները Պելոպենէսի շրջանակին, որ արքայականներու միջնաբերդն է եղած միշտ:

Ընտրութիւնները ցոյց տուին թէ Վէնիզէլոս վերստին շահած է իր Զինադադարեան շրջանի մեծ ժողովրդականութիւնը: Միւս կողմէ կը հաստատուի թէ հելլէն ժողովուրդը Հանրապետութեան կողմնակից է:

Վէնիզէլոս արգիլեց իրեն ի պատիւ կատարուելիք ցոյցերը վէնիզէլոսեաններուն կողմէ:

Ամբողջ Յունաստանի մէջ հանդարտութիւն կը տիրէ:

∴ *Վէնիզէլոս, յաղթանակէն վերջ ընդունելով մամուլի ներկայացուցիչները, վեր հանեց ընտրութեանց արդիւնքին կարեւորութիւնը եւ ասելցուց.*

— «*Ընդդիմադիր կուսակցութիւնը հիմա այլեւս չպիտի կրնայ ուրանալ հանրապետական վարչաձեւին յաղթանակը*»:

Դիտել տուաւ նաեւ թէ ընտրութիւնները տեղի ունեցան կատարեալ ազատութեան մէջ եւ թէ բացի բոլորովին աննշան դէպքէ մը, ամէն ինչ հանդարտ ու կարգապահ անցաւ:

∴ *Նախկին վարչապետ Սքուլուտիս, Վէնիզէլոսի նախկին հակառակորդը, մեռաւ:*

Նախատարական տագնապ Պուլկարիոյ մէջ

Պուլկարիա նախարարական տագնապի մը նախօրեակին մէջ կը գտնուի: Անցած շաբաթ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի կողմէ Սոֆիայի մէջ կատարուած ագդու դիմումները են պատճառը այս նոր տագնապին:

Արտաքին նախարար Պուրոֆ կը փափաքի խիստ միջոցներ ձեռք առնել Մակեդոնիոյ յեղափոխական կազմակերպութեան դէմ, համաձայն անգլեւֆրանս. ծանուցագրին, սակայն կ'ըսէ թէ անկարելի է այդպէս գործել՝ քանի՝ պատերազմական նախարարի պաշտօնին վրայ կը մնայ՝զօր. Վոլքոֆ:

Պուրոֆ այս մասին տեսակցեցաւ վարչապետ Լիափչէֆի հետ եւ յայտնեց որ եթէ զօր. Վոլքոֆ չհրաժարի, դահլիճէն պիտի քաշուի: Վարչապետը վառնա գնաց՝ խնդիրը պարզելու համար Պորիս Թագաւորին: Նախկին վարչապետ փրոֆ. Ցանքոֆ եւս համամիտ է որ զօրավար Վոլքոֆ քաշուի:

Այս կացութեան առջեւ վտանգուած է Լիափչէֆի դահլիճին դիրքը: Զօր. Վոլքոֆ, որ արտասահման մեկնելէ առաջ հրաժարելու փափաք յայտնած էր, այժմ փոխած է իր միտքը: «Թայմզ»ի թղթակիցը կ'ըսէ թէ առեւտրական նախարար Պոպոշեւսքի եւ երկրագործական նախարար Տիմիթրի Մրիսթոֆ եւս կը բաժնեն Պուրոֆի տեսակէտը, որ այսպէսով կը դառնայ ժողովրդական կուսակցութեան տեսակէտը:

Կնճիռին լուծումը կախուած է Թագաւորին տալիք որոշումէն:

∴ *Սոֆիայէն վերջին պահուն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ պատերազմական նախարար Վոլքոֆ հրաժարեցաւ:*

Ֆաշիստական Մեծ Ժողովը Հռոմի մէջ

Ֆաշիստ կուսակցութեան Մեծ Ժողովը Հռոմի մէջ պիտի գումարուի Սեպտեմբերի սկիզբը, քննելու համար այժմէական դանազան քաղաքական խնդիրներ: Մեծ Ժողովը նոյնպէս պիտի կազմէ յայտագիր մը՝ Հռոմի վրայ քալելու 6րդ. տարեդարձը հանդիսաւորապէս տօնելու համար: Նախ քան այդ ժողովին բացումը, գաւառի ֆաշիստական բոլոր թերթերը կարեւոր յոդ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԼԵԶՈՒԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Օր նոր՝ Թերթ նոր: Ցպագիր ու վիմագիր, օրական թէ պարբերական, չկայ գաղութ մը որ չունենայ իր քանի մը հրատարակութիւնները:

Ցաճախ, միակ ճաճելի բառը որ գիւտի մը թարմութեամբ, ուշադրութիւնդ կը գրաւէ, անոնց ամէն մէկուն անունն է:

Բայց ինչ որ գիս կը մտատանջէ, բովանդակութիւնը չէ անոնց, ո՛չ ալ թիւը որ անտաւոր ու տարափոխիկ երեւոյթի մը պէս կը սպառնայ արագօրէն շատնալ:

Ա՛լ վարժուեցանք: Հիներու կոճկուած լեզուին տակ, դեռ գիտենք յարգել կենդանի կմախքներու վերջին խրտուիլները: Ապրելու, «հին փառքի աւերակ»ներով ինքնապարտանալու փորձը մարդկային է եւ իբր տկարութիւն իսկ՝ ունի իր արդարացուցիչ կողմերը:

Ու նորերու փքուռոյց գնդակներն ա՛լ անտարբեր կը ձգեն: Մրցորդ ու նախանձորդ իսկ չեն ուզեր տալ ասեղի հարուածը: Ցոյլ կուտան որ օդէն ալ թեթեւ, բարձրանան՝ մինչեւ որ պայթին բնական ծնչումէն...:

Ա՛լ գիտենք առանց կարդալու՝ գնահատել Թերթի մը բովանդակութիւնը, դատելով իրեն անունէն ու յօդուածին վերնագրէն:

Այս բոլորը ոչինչ սակայն: Ա՛հա՛ թէ ինչն է որ կը մտատանջէ:

Ամէն Թերթ ունի փաղանգ մը աշխատակիցներու, որոնցմէ շատերը՝ ձիգի, խղճահարութեան, ո՛չ մէկ վարանումի պէտք ունին, մեռցնելու համար լեզուն: Լեզուասպանութիւնը անոնց բնատուր տաղանդն է:

Ու մեր լեզուէն արդէն, հոգեվարքի հոտ կուգայ: Պիտի մեռնի՞: Ջենք գիտեր: Ինչ որ դատապարտուած է ապրելու, պիտի ապրի: Լափալիս չպիտի կրնար աւելի ճշմարիտն ըսել:

Բայց լեզուն կ'ապրի իր ազգին հետ, ձիշտ անոր պէս ու կը մեռնի ձիշտ անոր պէս, նոյն մահով:

Բայց մինչ այդ՝ ան բարդ խնդրի մը պէս կը տատանի Թուաբանական չորս գործողութիւններու թնճուկներուն միջեւ: կը գումարուի՝ օտար բառերու յաւելումներով, կը բազմապատկուի բառէ բառ, կը բաժնուի բարբառէ բարբառ ու կը հանուի՝ մոռցուած բառերով:

Այս չէ՞ լեզուի մը ներքին կեանքը:

Բայց լեզուական այս Թուաբանութիւնը կը պահանջէ իր Թուականները:

Իսկ անոնք որ ներկայիս յաւակնութիւնը կը մնուցանեն լեզուաթուաբանական գործողութիւններով զբաղելու, հագիւ Թէ Թիւերը կը ճանչնան,— գոնէ շատերը անոնցմէ:

Ա՛հա Թէ ինչո՞ւ հոգեվարքի հոտ կուգայ մեր լեզուէն:

Մ. ԵՐԻՑԱՆ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Պոլիսէն կը հեռագրեն թէ ոստիկանութիւնը ձերբակալած է վեց համայնավարներ, որոնք խռովարարական թռուցիկներ կը փակցնէին պատերուն: Հակառակ ձեռք առնուած խստութեանց, համայնավար բջիջները կը շարունակեն իրենց պրոպագանդը:

ԹԵԼՈՒՐՈՒՄԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ներկայացնում ենք Թելուրումի հայկական համայնքի կառավարության 1927 թվականի տարեկան հաշվետվությունը, որ կազմել է համայնքի գործադիր մարմնի անդամ Ս. Ղազարյանը։ Հաշվետվությունը կարդացվել է համայնքի ընդհանուր ժողովի նիստում։

«Ընդունելով մեր պատվավոր պարտականությունը՝ ներկայացնելու մեր ընդհանուր ժողովին մեր գործունեության հաշվետվությունը, ինչպես նաև մեր ընդհանուր ժողովի կողմից մեզ տրված հանձնարարությունների կատարման մասին, մենք ուրախ ենք հայտնելու, որ մեր գործունեությունը ընթացել է ընդհանուր ժողովի կողմից մեզ տրված հանձնարարությունների համաձայն։

Ինչպես հայտնի է, 1926 թվականի հոկտեմբերի 15-ին տեղի ունեցած ընդհանուր ժողովում ընտրվեցինք համայնքի կառավարության գործադիր մարմնի անդամներ։ Ընտրվելով՝ մենք ստանձնեցինք մեր վրա հետևյալ պարտականությունները։ Ես՝ Ս. Ղազարյանս, ստանձնեցի համայնքի գանձապետի պարտականությունները, Ա. Ա. Ալեքսանյանը՝ համայնքի քարտուղարի, Ա. Ա. Ալեքսանյանը՝ համայնքի գործավ

ՄԱԻԼԻՍ

(Հեղինակ Խորհրդային Տիկնոջ)

Ա. ՄԱՍՈ

II

Երիկնամուտ էր ձմեռային։ Ամբողջ օրը ձյուն էր տեղում, ու ամեն ինչ ծածկված էր սպիտակ փաթիլների հաստ շերտով։ Ցուրտ էր, ու ամեն կողմ լռություն էր տիրում։ Միայն ձյան վրայով ոտնաձայներ էին լսվում, որոնք ավելի էին խորացնում լռությունը։

Փոքրիկ Մաուլիսը ոտքերը ձյան մեջ խրած՝ դանդաղ քայլում էր գյուղի ծայրամասով։ Նա ուզում էր հասնել մինչև անտառը, որ այնտեղ հավաքի չոր ճյուղեր։ Ձյունը ծածկել էր նրա գլուխն ու ուսերը, ձեռքերը, ոտքերը, և նա ամբողջովին սպիտակել էր։ Ամենից շատ ձյուն էր կուտակվել նրա գլխարկի վրա։ Մաուլիսը ամեն քայլափոխի թափ էր տալիս գլխարկը, որ ձյունը թափվի։

Գյուղի ծայրամասում, ուր վերջանում էին ամայի դաշտերը, Մաուլիսը հանդիպեց մի ծեր կնոջ, որ ճանաչում էր նրան։ Կինը կանգնեցրեց նրան և հարցրեց.

— Ո՞ւր ես գնում, Մաուլիս։

— Անտառ եմ գնում, տատիկ, չոր ճյուղեր հավաքելու։

— Ինչո՞ւ ես գնում, ասում եմ քեզ, որ ձյուն է գալիս։

— Ես ուզում եմ հավաքել, որ տանը վառենք։

— Ինչո՞ւ ես ուզում, որ տանը վառենք։

— Որովհետև ցուրտ է, տատիկ։

— Ցուրտ է, ասում ես։ Ուրեմն ինչո՞ւ ես գնում, որ ցուրտ է։

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ տանը տաք լինի։

— Ուզում ես, որ տաք լինի։ Ինչո՞ւ ես ուզում, որ տաք լինի։

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ ես էլ տաքանամ։

— Ուզում ես, որ տաքանաս։ Ինչո՞ւ ես ուզում, որ տաքանաս։

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ ես էլ ուրախ լինեմ։

— Ուզում ես, որ ուրախ լինես։ Ինչո՞ւ ես ուզում, որ ուրախ լինես։

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ ես էլ ապրեմ։

— Ուզում ես, որ ապրես։ Ինչո՞ւ ես ուզում, որ ապրես։

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ ես էլ մեռնեմ։

— Ուզում ես, որ մեռնես։ Ինչո՞ւ ես ուզում, որ մեռնես։

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ ես էլ...

— Ուզում ես, որ... Ինչո՞ւ ես ուզում, որ...

ուածներ կը հրատարակէն կուսակցութեան կեանքին, գործունէութեան եւ զարգացման մասին:

Հակառակ անոր որ կուսակցութեան կեդրոնական եւ գաւառական մարմինները խիստ հակակշռի կ'ենթարկեն ֆաշիստ խմբակցութեանց եւ անհատներու շարժումները, սակայն տակաւին «ֆաշիստական կատարելութիւն» բառածը ձեռք չէ բերուած: Երկու տարիէ ի վեր պաշտօնազուրկ եղած են հին վարչաձեւի բոլոր խմբագիրները եւ Իտալիոյ բոլոր մեծ թերթերուն գլուխը դրուած են փորձուած սեւ շապիկաւորներ:

Սերպիա գոհացում կուտայ Իտալիոյ

Սէպենիքոյի վերջին հակիտալական ցոյցերուն առթիւ Պելկրատի կառավարութիւնը մասնակի գոհացում տուաւ իտալական իշխանութեանց, բանտարկութեան պատիժ տալով մօտ 30 ուսանողներու, որոնք մասնակցած էին հակիտալական ցոյցերուն:

Պելկրատի եւ Զաղրէպի թերթերը կ'ըսեն թէ Սփալաթոյի միջադէպերը ծագեցան իտալական հիւպատոսին բռնած դիրքին հետեւանքով, իսկ Սոպենիքոյի մէջ իտալացի ֆաշիստներն էին որ ցուցարարներուն համբերութիւնը հատցուցին՝ իրենց գրգռութիւններով:

Սոպենիքոյի մէջ մեծ թիւով ոստիկան եւ ոստիկան-գինուորներ վիրաւորուած են, ինչ որ ցոյց կուտայ թէ եուկոսլաւ իշխանութիւնները ամէն ինչ ըրած են՝ կարգը պահպանելու համար, կ'ըսեն թերթերը:

Նոր գինուորներ հասան Տալմացիոյ շատ մը քաղաքները, ուր հակիտալական զգացումը կը սպառնայ նոր խռովութիւններ առաջ բերել:

Աբեսինի ամիօրինակ համաձարակը

Գրած էինք թէ Աբէշնքի մէջ համաճարակ նոր հիւանդութիւն մը ծագած է վերջերս: Նոր տեղեկութեանց համաձայն, «Դինգա» կոչուած այս հիւանդութենէն վարակուածներու թիւն է 100,000 հոգի:

Բազմաթիւ վաճառատուններ եւ գրասենեակներ ստիպուած են փակել իրենց դուռները, պաշտօնեաները հիւանդացած ըլլալով: Փակուած են նաեւ կարգ մը պետական պաշտօնատուներ: Հեռաձայնի կեդրոնը շատ կրճատուած կերպով կը բանի եւ ամէնէն առաջ պաշտօնական խօսակցութեանց ճամբայ կը տրուի:

Հիւանդութիւնը վտանգաւոր չէ եւ քանի մը օրէնք՝անցնի: Սակայն շատ ցաւ կը պատճառէ եւ մարմնի ջերմութիւնը զգալիօրէն կ'աւելցնէ:

Յատկանշական է դիտել որ միայն Աբէշնքի եւ շրջականերուն մէջ կայ այս հիւանդութիւնը: Վերջերս ստորերկրեայ երկաթուղի (մէթրօ) շինելու համար մեծ պեղումներ կատարուեցան Աբէշնքի մէջ. այս առթիւ երեւան հանուած են մժեղի բոյներ: Այս մժեղներու խայթումն է որ նոր հիւանդութեան պատճառ կը դառնայ:

Անհէ Զօկու բազաւոր պիտի հռչակուի

Գրած էինք թէ Ալպանիոյ ժողովուրդը բազմաթիւ հեռագիրներով կը պահանջէ երկիրը թագաւորութեան վերածել եւ թագաւոր հռչակել Ահմէտ Զօկուն:

Ալպանիոյ մամուլի դիւանը Թիրանայէն կը հաղորդէ Օգոստոս 20 թուականով.

«Այս առաւօտ տեղի ունեցաւ մեծ հաւաքոյթ մը, որու ընթացքին Թիրանայի եւ շրջականերու ամբողջ ժողովուրդը մեծ խանդավառութեամբ ցոյցեր ըրաւ, պահանջելով ընդունիլ միապետական վարչաձեւը եւ թագը առաջարկել Ահմէտ Զօկուի, ի վարձատրութիւն երկրին մատուցած իր ծառայութեանց: Մայրաքաղաքի օրինակին կը հետեւի ամբողջ Ալպանիան, ուր նման ցոյցեր կը կատարուին կատարեալ կարգապահութեան մէջ:»

:. Իշխան Վիլհելմ տը Վիտ, Ալպանիոյ նախքան պատերազմեան իշխանը, մտադիր է բողոքել Ահմէտ Զօկուի թագաւոր հռչակուելուն դէմ: Կ'ըսուի նոյնիսկ թէ իշխանը Վիէննայի մէջ Իտալիոյ հակառակ տարրերու նիւթական օժանդակութեամբ կը ծրագրէ հակայեղափոխութիւն մը յարուցանել Ալպանիոյ մէջ:

Լատիւական տաներու ընդհանուրացումը

Թուրք մասնաւոր յանձնաժողովը, որ նպատակ ունի թուրքերէն նոր տառերու գործածութիւնը ընդհանրացնելու, որոշած է, բացի պաշտօնեաներէն եւ ուսուցիչներէն, ժողովուրդին համար ալ մասնաւոր դասընթացքներ հաստատել: Այր թէ կին, բոլոր քաղաքացիները անխտիր պիտի հետեւին հիմնուելիք դասընթացքներուն:

Պոլսոյ Քաղաքապետութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց Հեռաձայնի ընկերութեան թէ, հեռաձայնի բաժանորդներու տետրակը պէտք է տպագրուի նոր տառերով եւ արեւմտեան թուանշաններով: Նոյնպէս զեկոյց եղաւ Հանրակառքի ընկերութեան, որ արաբականներուն տեղ արեւմտեան թուանշանները գործածուին:

Մեծ հրդեհ եագաճրգի անտառին մէջ

Օգոստոս 14ին Պոլիս, եագաճրքէն երեք ժամ հեռու գտնուող Քուրա գիւղի բնակիչները հրդեհի մը սկզբնաւորութիւն կը նշմարեն անտառին մէջ եւ իսկոյն հրդեհին վայրը կը փութան: Հակառակ գիւղացիներու կողմէ թափուած ջանքերուն, կարելի չըլլար սակայն մարել հրդեհը, որ հետզհետէ կը տարածուի: Ասոր վրայ գիւղացիները ճարահատ, հեռաձայնով տեղեկութիւն կուտան Սկիւտարի գայմագամին, որ ոստիկան-զօրքի հրամանատարին եւ անտառային վարչութեան տնօրէնին հետ հրդեհին վայրը կը փութան:

Մինչ այդ, հրդեհը արդէն բազմաթիւ ճիւղերու բաժնուած կը յառաջանար զանազան ուղղութեամբ: Մէկ ճիւղը կը յառաջանար եագաճրքի ուղղութեամբ եւ հասած էր մինչեւ Այտօսի գագաթը: Եագաճրքի ոստիկան-գինուորները սակայն գերմարդկային ճիգերով յաջողած են Այտօսի շրջանի հրդեհը մարել եւ ծանր վտանգէ մը ազատել եագաճրքը: Հրդեհին ուրիշ մէկ ճիւղը կը յառաջանար դէպի Սկիւտար:

Հրոյ ճարակ եղած են տասնեակ հազարներով ծառեր: Ոստիկան-զօրքի գումարտակներ ղրկուած են հրդեհին առաջքը առնելու համար:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ֆաֆէ ո ֆլէռ տը Լիւնի վերնայարկը, փաս ա'ինթալի: Մէթրօ ինթալի: Օրակարգ. Շրջ. ժողովի օրակարգի վիճաբանութիւն:

Հ. Յ. Դ.

Հրազդան *խումբի ժողովը՝ վաղը երեկոյ ժամը 8.30ին*, Ave. Gobelins *ձանօթ հաւաքատեղին:*

Ալբիւր Սերոբ *խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին 184* Ave. Italie.

Քրիստափոր *խումբի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին* 60 Rue des Ecoles, La Chope Parisienne*ի վերնայարկը:*

Լիոնի Շրջ. *Կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին Դրադարանը: Օրակարգ. նախորդին շարունակութիւնը:*

Լիոնի «Վրէժ» *խումբի բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Դրադարանը: Բացականները պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին: Ներկայանալ անդամատետրերով:*

Լիոնի Քրիստափոր *խումբի ժողովը՝ վաղը Հինդշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, Դրադարանի սրահը: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:*

Լիոնի Պատանեկան Միութեան *վարչութիւնը ստիպողական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Հինդշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Դրադարանի սրահը, կարեւոր խնդրոյ մը համար:*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռեմ եղբայրս Մարաշցի Հայկ Ալէքսանեան որ 1924ին կը գտնուէր Պոյիս ներտեւեալ հասցէին, «Ստամպուլտա ֆիւֆիւք Շամամ եանընտա»: Իմացնել՝ Տիգրան Ալէքսանեանի, chezMr. Delorme-Goyet, Poncins, par Feurs, (Loire).

կը խնդրուի Պոլսահայ Թերթերէն արտատպել:

— Ոսկերիչ Ակօլիի եւ Էլէնիքայի աղջիկը՝ Պապիկեան Բըրլանդի, 24 տարեկան, ծնած Եոզկատ, քէօսէ Օղլու փողոց, կը փնտռէ իր հօրեղբայրը եւ մօրեղբօրորդին Աշճըպաշեան ցովհաննէսը, որոնք 5 տարի առաջ Ֆիթրոյթ (Ամերիկա) կը գտնուէին: Գրել՝ Խսկենտէրեան Ամտոն վրդ.ի, 5 Avenue d'Orléans, Paris.

— կը փնտռեմ ցեքաստիոյ Տէնտիլ գիւղէն եղբայրս Ապրամ Տօնիկեան, հօր անուն Պանտիլ, մօր անուն վառվառ: Ցեղահանութեան միջոցին իր մօրը եւ եղբեք քոյրերուն հետ անհետացած է: կը փնտռեմ նաեւ հօրաքրոջս որդին կարապետ կ. Ցէմիրճեան կամ վարդանեան, որ կը գտնուէր Ռումանիա ընդհ. պատերազմէն առաջ: 1922ին Հայաստան մեկնիլը իմացած եմ: Գրել՝ Djivan Donikianի chez Mr. Chezeaux, 20 Allées de Tourny, Bordeaux (Gironde), France. Լուր տուողին 100 ֆր. նուէր:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ընիէր-Պուա-ֆոլոնպի Սահակ Մեսրոպ Գրադարանը բաց է ամէն օր հասարակութեան առջեւ, ժամը 8—9, 22 Ave. Rouveyrolles, Asnières (Seine).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ՝

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութիւնները (ֆրանկախտ, ջերմամիզութիւն): Մասնաւոր լապօռաթուառ: Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս): Ցողճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ ռոքքոյի գործաւորուհիներ: Դիմել՝ կարապետեանի, 8 Rue Rampal, մէթրօ Պելվիլ:

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Աբեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ: *Մասաժ, վտնուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն: վկայեալ աղքատներուն ձրի:

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e),

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն:

106 Ave. Kléber, Paris (16e)

Շեն. Passy 72.56

կը կանձրէ ամենակարճ միջոցի մէջ ֆրանսա ժտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները:

կ'ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ Շաբաթէ) կէսօրէ վերջ ժամը 4—7.

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ եւ ԳԱՄԷՐ ԲԵՆԻԱՄԻՆ

ԻՐԱՒԱԳԷՏՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՅ ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌԱԿԱՆ

8 Ave. Frémiet, Métro: Passy Tél. AUTEUIL 72—69

կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական եւ այլ ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս նաեւ միջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն տեսակ խնդիրներու հետապնդումը:

Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ՝ լաւագոյն պայմաններով:

կ'ընդունին՝ ամէն օր (բացի կիրակիէ) ժամը 9էն 12 եւ կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ:

ՓՆՏՐԳԷՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ՄԵԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԳԱՐԱԿ
SOUVENIR ARMÉNIEN

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏ

Կը զբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքային եւ պատժական դատերով: Կը ստանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արկածներու եւ վարձակալութեան վերաբերեալ դատական գործեր, ինչպէս նաեւ ապահովագրական վէճեր: Կը խմբագրէ ամէն տեսակ actes (baux, vente et nantissement de fonds de commerce, constitution et liquidation de sociétés). Թրանսաշպատակութիւն ուղղներու համար կը կատարէ վարչական ձեւակերպութիւնները լաւագոյն պայմաններով:

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 9.30-12 և ժամադրութեամբ
13 Rue Béranger, Métro République, Tél. Archives 15-14

24, RUE ST. LAZA
PARIS
ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
ՎԱՀՐԱՄ ՃԷՆԱՃԵԱՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

BANQUE COMMERCIALE DU LEVANT
O. MAGARIAN
18 Rue Laffite, PARIS (9e) Tél. PROV.

Հայ առեւտրական տուներու գործառնութիւնները դիւրացնելու տակավ հաստատուած գրասենեակ, կը ստանձնէ դիւրաստաք պարզ պեղչել առեւտրական մուրհակներ եւ բանալ ընթացիկ հ... նոյնիսկ ամենափոքր գումարներու համար:

ՄՈՒՇՏԱԿ H. KIRMIZIAN FOURR...

280 Rue St. Honoré, PARIS (1er)

Ն Ե Ր Ա Ծ Ո Ւ Մ Ի Մ Ա. Ր Տ Ա Ն Ա Ր

Մասնաւոր atelier *ուր կը կարուին ըստ վերջին նոր... թեանց, մեծ խնամքով եւ նուրբ ճաշակով ամէն մորթէ մանթոներ, էշառփներ, եւայլն:*

Բարեփոխումներ (transformation) *եւ նորոգումներ:*

Մէթրօ՝ Palais Royal, Tuileries, Pyramides

ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

կարմիր աստղի տակ 30, Սիդոնա 12, Աւազակա... Ալիսի սիրահարը 15, Սիրանուշ 15, ձէք (790 էջ, կազմ... Սիրային ոճիր մը 12, ցարուհին (թոլսթոյ, 610 էջ) 5... Նիքին ուխտաւորները 9, կին, խաղ եւ գինի 12, կարմ... 10, Լեւան ոգին 15, մացառներուն մէջ (2 հատոր) 2... Գոնսթանթէն 10, երուսաղէմը Տարլէքարլիի մէջ 10... Լէպօ 15, Սիրոյ խորանին առջեւ 4, Հին Աստուածներ... լամէ 4, Ապերախտ գրագիրը 4, Տարաբախտ ուսանող... բէտտին հօճա 17.50, Պէքրի Մուսթաֆա 5, Քէօր օղ... ձեպընթաց նորածինը 2, Բիւրեղեայ խիցը (294 էջ) 1... Ղարիպ եւ Շահ Սէնէմ 7, Աշըգ Քէրէմ 7, Շահ Իսմայիլ... սխանոս 2, Մահացու սէր 3, Մակաբոյծ 5, Թէլլօ 10, Շ... Ֆրանս. խօսակց. 6, 8 եւ 10, երազահաններ 5, 10, եւ 1... րաններ՝ 3, 5, 6, 10, 12.50, 25 եւ 30, Հայաստանի մեծ... 20, ինչպէս նաեւ հին կամ նոր ամէն տեսակ գիրք: Պահ... մեր գրացուցակը եւ ընտրեցէք ձեր նուէրցու գիրքը... Թիւններու եւ գրադարաններու մասնաւոր զեղչ:

ՆՈՒԻՐ.— 25 ֆր.է աւելի գիրք առնողին 5 ֆր.ի չ... կը տրուի, 50 ֆր.է աւելիին 10 ֆր.ի, 100 ֆր.է աւելիին...

Դիմեցէք՝ L. Mozian, 51 Bld. Auguste Blanqui, P...

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELL...

Ցէր եւ Ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵ...

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord...

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ... ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչ... գէտը կ'ընդունի Գշ., Երբ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3-... կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ... 1—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19: Կիրակի 9—...

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆ...

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord...

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօ...

ԳՈՐԾԱԻՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ Մաքուր գործի համար... վարպետ կօշկակարներ... բումով: Դիմել՝ գործարան (ՖԱՎՔՕՐ). 1 Rue Repantien, M...

"ԷՅՈՓ ԵՒ ՔԱՅՔՈԼ ԹԻՆՈՂ ԱՅԽԱՏԱՒՈՐՆԵ...

Ափիէն օգտուեցէք: 50 ֆրանքի ընտիր մետաքս գ... դիմեցէք Valencin Charpyի, 45 Rue de l'Echequier, 3րդ...

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷ...

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ

42 Rue Tourtille, BELLEVILLE, մէթրօ՝ Պ...

Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ

Թ Ա Ր Մ Լ Ա Խ Ա Ճ Ա...

Ուշադրութիւն

ՍԵՒՈՒՆԻ ԴՐԱՏԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՄԵՐ ՀԻՆ ՊԱՅՄԱՆՆ...

ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ Կ'ԻՄԱՑՆԵ...

50 ՖՐԱՆԿԷ ՎԵՐ ԱՊՍՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՐԻՒՐԻՆ 10...

Հայրենիքին ուխտաւորները 7.50, Մանօն Լէսքօ 15, ... պարտեալը եւ երագի մը գինը (Ա. Արփիարեան) 7.50, ... լիկ աղջիկը (Նոյն) 7.50, Աբբա Գոնսթանթէն 10, Ոսկեղ... Նայի Ֆր. լեզուի 12, Հայ. մեծ քարտէսը 20, Աւազակա... Դիակներուն մէջէն 2, վարդանանք 5, մելիթա Նուրի ... Բռնի սիրուբտուք 3, Հին Աստուածներ 15, Հօճա Նա... 17.50, կէս-կոյսեր 20, Թէօտորա 10, Աշուղ Ղարիպ 5, ... գրոյցներ 30, Լուսանկարը 2, վեցուկէս պորտի ժառան... ցած մնտուկը 4, Զարիքի նախարար կամ դասբութիւն ... բամիտ վարձակալը 3, Եէնովիվա հիքայէսի 10, Աշրք ...

Ինչպէս նաեւ ամէն ուզուած դիրք: Պահանջեցէ՛ք էջնոց Նոր գրացուցակը որ լեցուն է ձեր ուզածներով դատելի գիներով:

Դիմել՝ Madame SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-neaux (Seine).

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 23 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

23 AOUT 1928

Դ. ՏԱՐԻ Թիւ 732 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՄԱՆԹԻՄ

ԲԱՑԱԿԱՆ ԽՕՍՔ

ԲԱԽՏՈՐՈՇ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ամէնէն լաւատեսներն անգամ, եւ նոյն ինքն վէնիզէլոս Ենկարծակիի եկան, օգոստոս 19ի ընտրութեանց առթիւ։

Վերջին լուրերու համաձայն, Յունաստանի նոր երեսփ. ժողովին 250 անդամներէն 227ը կը պատկանին վէնիզէլոսի հոսանքին։ Ուրիշ խօսքով, փրկուած է ոչ միայն Հանրապետութիւնը, այլ եւ վէնիզէլոսը, որ Յունաստան վերադարձաւ և իշխանութեան գլուխ անցաւ չափազանց արկածալի շրջանի մը մէջ։

Արդարեւ, 1922ի գարնուրնջի ադէտէն յետոյ, Յունաստան ը գալարուի ներքին սուր տագնապէ մը։ Ամէն տարի եւ արուան մէջ քանի մը անգամ յեղաշրջումներ տեղի կ'ունենան։ Քիչ - շատ յանդուգն զօրական մը կացութեան տէր կը առնար մէկ օրէն միւսը։ Կուսակցութիւններէն աւելի, անհատներն են որ դեր կը կատարեն։ Եւ ճիշտ այդ պատճառով, վէնիզէլոսեան հոսանքը բաժնուած է քանի մը թեւերու, շնորհիւ ա կամ այն դէմքին։ Վէնիզէլոսեան էր նախկին նախարար ֆինանսարիսը, բայց դարձաւ անոր դէմ, կրթնած միեւնոյն անձին։

Նոյնը եւ պահպանողական ու միապետական խմբակցութեանց մէջ։ Սթրայթ, Ցալտարիս, Մէտաքսաս, բոլորն ալ նախկին նախարարներ, Հանրապետութեան եւ վէնիզէլոսի դէմ կը պայքարէին աւելի շատ իբրեւ անհատական ուժեր, քան իբրեւ կազմակերպուած կուսակցութեան մը։

Մնդիրը այն է որ բոլորն ալ պարտուեցան, եւ հիմա կայութեան տէր կը մնայ Կրետէի երբեմնի հայդուկը, աւելի զօրաւոր քան իրմէ առաջ հրապարակ նետուած զոյնզգոյն գիկատորները։ Միապետականներուն հետ, չախչախուած են նաեւ ղեկավարները, որոնք անդադար կը խլրտին Փոքր Ասիոյ դէմէն ի վեր, մասնաւորապէս շահագործելով գաղթական զգմութիւնները։ Անոնք մեծ յոյսեր դրած էին Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ վրայ, ուր կեդրոնացած են գաղթականները, այլ մանաւանդ ծխախոտի բանուորները։ Տակաւին քանի մը ամիս առաջ, համայնավարները սրտատրոփ անձկութեամբ կը սպասին բանուորա-գիւղացիական իշխանութեան, երբ ընդհանուր գործադուլ ծագեցաւ։ Եւ սակայն, մինչեւ երէկ հասած հեռագիրներու համաձայն, ոչ իսկ մէկ երեսփոխան կրցեր են ընտրուիլ։ (Նախորդ Երեսփ. ժողովին մէջ ունէին 9 երեսփոխան)։

Միջադային մամուլը զանազան մեկնութիւններ կուտայ արդիւնքին։ Շատերուն կարծիքով, ընտրական դրութեան փոխութիւնն է գլխաւոր պատճառը։ Ուրիշներ վէնիզէլոսի խոչընդոտիչ յաղթութիւնը կը վերագրեն Փոքր Ասիոյ գաղթականութեան, որ թէեւ հրաշագեղ երազ մը յանկարծ կաւ քաղաքական յուսախաբութեան մը աւերակներուն վրայ, այլ եւ այնպէս չէ կորնչուցած իր համարումը վէնիզէլոսի անդէպ։

«Դէպի Պոլի՛ս, դէպի Թրակիա՛», կ'աղաղակէր ամբոխը, երբ վարչապետը Սելանիկ հասաւ Յուլիս 22ին։ Վէնիզէլոս, առանց գիտնալու կտրելու, մէկ պատասխան տուաւ թէ՝ այս ներուն եւ թէ զանազան պատուիրակութեանց մաղթանքներուն.

— «Ես խաղաղասէր մարդ եմ եւ եթէ դուք պատերազմ կ'ուզէք, սպասեցէք որ մեռնիմ. կամ ձեր քուէները տուէք պատերազմասէր մարդու մը... Ձեր հայրենիքը մեզի չի՛ բաւեր...

Այս ցուրտ խօսքերէն վերջն ալ, տարագիր բազմութիւնը իրենց քուէները կեդրոնացուցին վէնիզէլոսի ցանկին այ։

Ներքին պատճառներէն դուրս, անշուշտ արտաքին ազդակ ալ դեր կատարած են այս ընտրութեանց մէջ։

Կը թուի թէ Նորէն բրիտանական դրամապետութեան ուերէն է կանգնած այս բոլորին վերեւ, թէ սեղանաւորական թէ քաղաքական հաշիւներով։

Գաղտնիք չէ որ Իտալիա մասնաւոր շահագրգռութեամբ հետեւի Պալքանեան անցուդարձերուն։ Ան արդէն խարխոխած է Պուլկարիոյ մէջ, եւ վերջերս կ'ուզէր մի՛նորդի դեր տարել. Թուրքիան եւ Յունաստանը վերջնապէս հաշտեցնելու համար։ Նոյն իսկ խօսքեր եղան սերտ մերձեցման եւ բարեկամական դաշինքի։ Մեծն Բրիտանիան, որ նոյնպէս կը հովանաւորէ քէմալական Թուրքիան, անշուշտ հաճութեամբ չպիտի տեսնէր Իտալիոյ ազդեցութեան զօրացումը՝ Ասիոյ մէջ։ Եթէ Յունաստանը պիտի մօտենայ Թուրքիոյ, այդ գործը պէտք է տարուի ի՛ր ձեռքով, եւ ոչ թէ՝ ուրիշին։ Անշուշտ Ֆրանսան գոհ կը մնայ այս արդիւնքէն։

Ընտրութիւնները քննելով մեր անմիջական շահերու տեսակէտէն, կը կարծենք թէ աւելորդ չէ լրջութեան հրաւէր մը՝ Յունաստանի մեր հայրենակիցներուն։

Որքան ալ հայ ժողովուրդին բարեկամ ըլլայ վէնիզէլոս — կասկած չունինք որ կը մնայ նոյն անկաշառ բարեկամը — ինած է գաղթական բազմութիւններուն վրայ։ Մենք ալ տակիցներն ենք այդ բազմութեանց։ Բայց վերջին տարիու փորձը ցոյց տուաւ որ, մարդոց յիշողութիւնը շատ կարճ անախորժութիւնները միշտ ալ կը ծագին, «օտար» գաղանները տեղափոխելու ձգտումներով։

Մենք վստահ ենք որ ամէն վտանգ անցած է այլեւս, Յունան մնացած 35-40,000 հայութեան համար։ Սակայն, իրաւունքները պահելու եւ նորեր ստանալու համար, անհրաժեշտ է որ մեր հայրենակիցները, մօրվին վերջապէս, մէկ ատ եւ մէկ ուղեգիծ ներկայացնել կառավարութեան առունենալ կեդրոնական օրկան մը և կարելի եղածին չափ աղմուկ հանել։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՐԱՒԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, քալիֆորնիոյ «Ասպարէզ»ը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ (27 յուլիս).

— «Անմտութիւն է խօսիլ Խորհրդային Հանրապետութեանց Միութեան սահմանադրութեանը մասին այն մտքով, ինչ մտքով կը խօսինք ամերիկեան, գերմանական դաշնակցական հանրապետութեանց սահմանադրութեանց մասին։ Այն որ իբր Խորհրդային Հանրապետութեանց Միութեան սահմանադրութիւնը կը ճանչցուի, իրականին մէջ ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ կուսակցական քաղաքական ծրագիր մը, որ բիրտ, դիկտատորական ուժով փաթթուած է Միութեան սահմաններուն մէջ բռնութեամբ պահուած հարիւր միլիոնաւոր մարդկանց վրայ։

Պարզ խօսքով՝ Միութեան ոչ բազկացուցիչ տարրերը իբր քաղաքական միաւորներ. եւ ոչ ալ անոնց բնակիչները իբր ազատ քաղաքացիներ ընդունած, հաստատած են զայն, այսպէս կոչուած սահմանադրութիւնը, իբրեւ երկրի բարձրագոյն օրէնքը։

Այս փաստը հիմը կը կազմէ այն դժբախտ իրողութեան թէ Խորհրդ. Հանրապետութեանց Միութեան մէջ — զոր տպարտութեամբ կը կոչեն աշխարհի մէկ վեցերորդ մասը — չկայ քաղաքական ազատութիւն։ Եւ երբ երկրի մը մէջ մեռած է քաղաքական ազատութիւնը, չընչացած են անհատի քաղաքացիական իրաւունքներն ու առանձնաշնորհումները, այնտեղ կարելի չէ գտնել «ինքնավար վիճակ» — չխօսինք այլեւս անկախութեան մասին — ո եւ է աշխարհագրական, ցեղագրական կամ վարչական բաժանումի համար, հոգ չէ թէ անի՛նչ կոչուի— Վրաստան, Ռուսիա, Հայաստան։

Գոյութիւն ունեցողը կազմակերպական զօրաւոր մեքենայ մըն է, որու կեդրոնը կը գտնուի Մոսկուա. երկրի բոլոր մասերուն մէջ այդ կազմակերպութեան մասերը կը գործեն կեդրոնէն ստացուած հրահանգներով։ Եւ մենք շատ լաւ գիտենք,— ինչպէս անգամ մը ևս կը շեշտէ Սթալինի վերջին քայլը — որ կոմունիստական կուսակցութիւնը ոչ միայն դէմ է անհատներու քաղաքացիական ազատութեանց, այլեւ դէմ է ազգերու ինքնուրոյն ու անկախ գոյութեան եւ նոյնիսկ անոնց ինքնավար գործունէութեան։ Անխուսափելի է այս վերաբերումը, որովհետեւ ան կը բխի կոմունիստական կուսակցութեան հիմնական փիլիսոփայութենէն։»

ԻՍՔԷՆԴԷՐ ՊԷՅ Դ. ԱԼՊԱՆԻՈՅ

Անմոռաց Չօկու Շաբաթ օր Ալպանիոյ թագաւոր պիտի հրաւիրակուի Իսքէնտէր պէյ Դ. անունով։ Իսքէնտէր պէյ Ա., իսկական անունով Դէորգ Կաստրիոտա, Ալպանիոյ ազգային հերոսն է, որ 1442ին Թուրքերը պարտութեան մատնելով ազատագրեց Ալպանիան։

«Նիքակօ Թրիպիւն» կը տեղեկանայ թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա կը հակառակին Անմոռաց Չօկուի թագաւոր հռչակուելուն, հակառակ Հռոմի եւ Թիրանայի հաւաստումներուն թէ Սերպիոյ կամ դրացիներուն համար սեւ վտանգ չկայ։ Հռոմ դիտել տուած է որ Անմոռաց Չօկու պէտք է հրաժարի ինքզինքը Ալպանացիներու թագաւոր հռչակելու ծրագրէն եւ կոչուի միայն Ալպանիոյ թագաւոր, քանի որ Ալպանիացին դուրս շատ Ալպանացիներ կան։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ՍԱՐՍԱՓԸ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

«Ամի տիւ փէօփլը» իր երէկի Թիւով կը հրատարակէ հետեւեալ նամակը, զոր ստացած է վրաստանի իր մէկ Թղթակցէն.

Թուրքեւվրացական սահմանագլուխը պահպանող կարմիր բանակին վրայ աւելցաւ հեծելազօրաց գունդ մը եւ հրետանիի ու հեծելազօրքի ջոկատներ։ Վրացի սպաները մէկիկ-մէկիկ պաշտօնազուրկ կ'ըլլան եւ իրենց տեղ կը նշանակուին զտարիւն բոլշեւիկներ. վրացական զօրագունդերը ուրիշ շրջաններ կը ղրկուին՝ Ռուսիայէն եկած գինուորներուն տեղը բռնելու համար։ Ուստի քանի մը ամիսներէ ի վեր այս գինուորներուն գործած կեղեքումները կրկնապատկուած են։

Կաթոլիկ բնակչութիւնը ու քահանաներն են որ աւելի շատ կը հալածուին։ Վերջերս Թուրք սահմանին մօտ Մըխեթի մէջ վեց կաթոլիկ երիտասարդներ ստիպուեցան փախչիլ՝ խուսափելու համար կարմիր գինուորներու հետապնդումներէն։ Խոփիի մէջ սահմանը անցած ատեն բոլշեւիկ պահակներուն հետ կատաղի կռիւ մղեցին։ Երկու հոգի մեռան. երկուքը ծանրապէս վիրաւորուեցան եւ տարուեցան Պաթումի, ուր պիտի դատուին եւ հաւանաբար պիտի գնդակահարուին։ Միւս երկուքը յաջողեցան Թուրքիա փախչիլ։

Նոյնիսկ Թուրքիա ապաստանած վրացիները զերծ չեն բոլշեւիկեան բռնապետութենէն։ Թուրքեւռուս դաշնագրի մէկ յօդուածին համաձայն, փախստականները կը ձերբակալուին եւ կը բանտարկուին։ Ներկայիս 45 վրացիներ բանտարկուած են Թուրք գնտաններու մէջ եւ վախ կայ որ Մոսկուայի կառավարութիւնը պահանջէ զանոնք օր մը։

Քանի մը ամիս առաջ, Ախալցխայի մէջ կաթոլիկ երիտասարդ քահանայ մը կարմիր գինուորներուն կողմէ առեւանգուելով տարուեցաւ Ավլաբար եւ գլխատուեցաւ։ Անցած տարի Պոլսոյ վրացական վանքի մեծաւորը Հ. Շիվվարդ՛ցէ վրաստան վերադարձած էր։ Անմիջապէս ձերբակալուեցաւ եւ 10 տարի աքսորի դատապարտուեցաւ։ Այժմ արգելափակուած է Արխանգելի մէջ, ուսկից պիտի ղրկուի Սոլովկի կղզին, Սպիտակ ծովուն մէջ եւ որ «մեռելներու կղզին» կը կոչուի։

Ամէն օր մօտ քսան հոգի աքսորի կը դատապարտուի։

Պուլկարական տագնապը

Կառավարական կուսակցութեան պատկանող, այսինքն վարչապետ Լիափչէֆի խմբակէն մօտ 70 երեսփոխաններ վարչապետին մօտ բողոքեցին արտաքին նախարար Պուրոֆի բռնած դիրքին դէմ եւ յայտարարեցին թէ երբեք չպիտի ընդունին արտաքին նախարարին միջամտութիւնը քաղաքական գործերու մէջ։

Բողոքեցին այն իրողութեան դէմ, որ Լիափչէֆ՝ Պուրոֆի եւ Ցանքոֆի ճնշումին տակ, որոշած է իշխանութենէ հեռացնել պատերազմական նախարար զօրավար Վոլքոֆը, որուն մատուցած մեծ ծառայութիւնները 1903ի պետական հարուածին առեն երախտագիտութեամբ կը յիշուի ամբողջ երկրին կողմէ եւ որուն կազմակերպիչի տաղանդը վեր հանուեցաւ կառավարական մամուլին կողմէ՝ բանակի վերակազմութեան առթիւ։

Հեռագրի մը համաձայն, բացի զօր. Վոլքոֆէ, հրաժարած են նաեւ Պուրոֆ, Պոպոշեւսքի եւ Խրիսթոֆ։

Վէնիզէլոսի յաղթանակէն վերջ

Թայմզի Թղթակիցը Աթէնքէն կը հեռագրէ.—

Մինչեւ հիմա 244 արդիւնքներ միայն յայտնի են։ Այս 244 աթոռները կը բաժնուին հետեւեալ կերպով. կառավարութեան կողմնակից՝ 203, որոնց 186ը վէնիզէլոսեան ազատական կուսակցութենէն. ընդդիմադիր՝ 37, որոնք կը բաժնուին այսպէս. Փափանաստասիուի հանրապետական միութիւնը՝ 17, Ցալտարիսի ժողովրդական կուսակցութիւնը՝ 14. Քաֆանտարիսի յառաջդիմասէր կուսակցութիւնը՝ 4. Փանկալոսի կուսակցութիւնը՝ 2։ Գալով անկախ հանրապետականներուն, անոնց թիւն է 4։

Հակառակ նախատեսութեանց, անկախները հակառակ կ'արտայայտուին վէնիզէլոսի կառավարութեան, որ սակայն դարձեալ 162 ձայնի բացարձակ մեծամասնութիւն պիտի ունենայ։

Արքայականներու չարաչար պարտութիւնը կը վերագրուի մանաւանդ այն խոր հակակրութեան, զոր առաջ բերած է զօր. Մէթաքսաս իր անձնական քաղաքականութեամբ։

Մէթաքսասի արքայական կուսակցութիւնը չնչուեցաւ։ Զօրավար Մէթաքսաս թերթերուն ուղղուած յայտարարութիւնով մը կ'ըսէ թէ վերջնապէս կը քաշուի քաղաքական կեանքէ։

Վէնիզէլոսի նոր յաղթանակը շատ աւելի մեծ է քան 1912ին տարածը։

Վէնիզէլոս ուշ ատեն զեկոյց մը հրատարակեց, ըսելով. «Հելլէն ժողովուրդը հեռացուց կուսակցական ամուլ վէճերը եւ ինծի վստահեցաւ Յունաստանի խաղաղութիւնն ու բարգաւաճումը ապահովելու գործը։ Շնորհակալութիւն ինծի եղած մեծ վստահութեան համար։ Պիտի չկրնամ իրագործել այն ծրագիրը, զոր պարզեցի Սելանիկի մէջ՝ ընտրական պայքարի առեն»։

Փանկալոս նամակ մը գրեց վէնիզէլեսի՝ փորձելով ցուցարարներուն վրայ նետել Օգոստոս 18-19ի գիշերուան միջադէպին պատասխանատուութիւնը։ Վէնիզէլոս չպիտի պատաս-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՂԹՔ ՎԱՍՆ ԵՐԱՇՏՈՒԹԵԱՆ

Այս տարի ամէն տեղ արեւը ցոյց տուաւ իր զօրութիւնը։

Բոլոր անոնք, որոնք սկսած էին կասկածիլ Թէ արեւը հետզհետէ հատնելու վրայ է եւ շատ չանցած երկիրը սառնարան պիտի դառնայ, ստիպուեցան փոխել իրենց կարծիքը։

Արեւը իր կիզիչ ձառագայթներով զգաստութեան հրաւիրեց այդ կասկածամիտները։

Ռուսիոյ մէջ, մշակուած ընդարձակ տարածութիւններ արեւահար եղան, անօթութեան մղձաւանջը ցցելով միլիոնաւոր ժողովուրդներու աչքին։

Թուրքիոյ մէջ ամէնէն արգասաբեր ու ցորենաշատ շրջանները մէկէն չորցան՝ սովի մատնելով Անատոլուի գիւղացիները։

Պաղեստինի մէջ ալ նոյնը պատահեցաւ, ստիպելով կառավարութիւնը որ նիւթապէս օժանդակէ աղէտեալ հողագործներուն։

Նոյնիսկ Ֆրանսայի մէջ, ուր ժողովուրդը հագիւ 8—10 տարին անգամ մը ամառ կը տեսնէ, այս տարի արեւը իր զօրութիւնը ցոյց տուաւ. ո՛չ միայն տաք ու ճեղծուցիչ օդեր տեսանք, այլ եւ ունեցանք երաշտութիւն,— չորցան պտղատու ծառերն ու բանջարեղէնները։ Փարիզէն դուրս, դէպի կեդրոնական Ֆրանսա պզտիկ պտոյտ մը բաւական է տեսնելու համար գիւղացիներու յուսահատութիւնը։

— *Անձրեւ չունեցանք այս տարի։ Մեր ցանքերը ժամանակէն առաջ չորցան։ Կանաչեղէնները խամրեցան։ Պտուղ չկայ։ Կը սպասենք որ Աստուած գթայ եւ պուտ մը անձրեւ ղրկէ մեզի։ Այլապէս կործանած ենք։*

Այսպէս կը գանգատին բոլորը։

Ժամանակին մեր երկրին մէջ, երբ երկարատեւ երաշտութիւն պատահէր, եկեղեցիներուն մէջ մասնաւոր աղօթքներ կ'ըլլային, «Շոկում»ներ կը կատարուէին՝ Աստուծոյ գութը շարժելու եւ անձրեւ խնդրելու համար։

Կը կարծէի Թէ ասիկա հայկական սովորութիւն է, արդիւնք՝ նախապաշարումի եւ տգիտութեան։

Մեծ եղաւ զարմանքս, երբ վերջերս Ֆրանսական գիւղի մը եկեղեցիին մէջ, քարոզչին յետոյ, աւագերէցը յայտարարեց.

— *Այսօր ժամը չորսին մասնաւոր աղօթքներ պիտի ըլլան՝ մեր գաւառին մէջ տիրող երաշտութեան առթիւ, խնդրելու համար որ բարին Աստուած քիչ մը անձրեւ ղրկէ մեր արտերուն։*

Աղօթքը տեղի ունեցաւ։ Ու,— տարօրինա՛կ զուգադիպութիւն,— երբ ժողովուրդը եկեղեցիէն դուրս կ'ելլէր, անձրեւի կաթիլներ կ'իյնային երկինքէն վար։

Աստուած լսած էր իրենց աղօթքը...

Ուրեմն, տարբերութիւնը մեծ չէ հայ աւանդապաշտ ու կրօնասէր շինականին եւ քաղաքակրթութեան կեդրոն Ֆրանսայի լուսաւորեալ ու ազատամիտ ժողովուրդին միջեւ։

ՀՐԱՆՏ ԱԱՄՈՒԼ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ գրագէտ Շանրի Պարպիւս, որ հաժայնավար ձգտումներ ունի եւ ներկայիս նիժնի-Նովգորոտ կը գտնուի, կոդատապի բռնուած ըլլալով, յիշեալ քաղաքին հիւանդանոցը փոխադրուած է։

ԱՋԱՏ ՄՈՐՀՈՒԹԻՒՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻ ՍԱՆՈՒՆ ԳՈՒՆԱԿՈՒՄԻՆ ԳԱՂՈՒԱԾ ՏՂԱՅԻՆ

(Որ մի վերջանայ ատոնց քաջագործութիւնը,
որոնց վրայ ամբողջ աշխարհ կը խօսի եւ կը զրուցէ)

Դիմեմ ձեզի, ո՛վ ազնիւ ընթերցող «Արեւելեան Մամուլի», որ ձեր ուշադրութեան կը յանձնեմ հետեւեալ տողերը, որոնք ոչ միայն ձեզ, այլ ամբողջ աշխարհը պիտի հետաքրքրեն, որովհետեւ անոնք կը պատմեն մեր ազգին ամենէն ազնիւ, ամենէն քաջ եւ ամենէն անձնուէր զաւակներուն մասին, որոնք իրենց կեանքը զոհեցին հանուն ազգին եւ հանուն հայրենիքին։

Ես ալ ինծի համար կ՚ընդունիմ այդ պատիւը, որ ձեզի ներկայացնեմ այդ քաջերուն անունները, որոնք ամենէն ազնիւ զգացումներով ոգեւորուած, ամենէն վսեմ նպատակի մը համար, ամենէն ահռելի վտանգներուն դիմաց, ամենէն ահաւոր մահուան դէմ յանդգնաբար ելան, որպէսզի ազգին եւ հայրենիքին ապրելու իրաւունքը ապահովեն

ՄՈՒՐՀԱԿ

(Շնորհակ՝ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԱՆ)

Ա. ՄԱՍՆ

II

— Ինչպե՞ս կարող էր ինձ ճանաչել, որ ես Հայաստանի մասին ոչինչ չգիտեի, ոչ էլ հետաքրքրվում էի նրանով, որ ինձ համար հայրենիք չկար, ես ծնվել էի Ռուսաստանում, ապրել էի Ամերիկայում, Ֆրանսիայում, Անգլիայում, Գերմանիայում, Իտալիայում, Հունաստանում, Եգիպտոսում, Պարսկաստանում, Հնդկաստանում, Չինաստանում, Ճապոնիայում, Ավստրալիայում, Նոր Զելանդիայում, Հարավային Ամերիկայում, Աֆրիկայում, Կանադայում, Մեքսիկայում, Կուբայում, Հարավային Կալիֆորնիայում, Հավայան կղզիներում, Ֆիլիպինյան կղզիներում, Ճավա կղզում, Սումատրա կղզում, Բորնեո կղզում, Նոր Գվինեայում, Ֆիջի կղզիներում, Թահիտի կղզում, Սամոա կղզիներում, Տոնգա կղզիներում, Նոր Կալեդոնիայում, Նոր Հեբրիդներում, Սողոմոնյան կղզիներում, Նոր Բրիտանիայում, Նոր Իռլանդիայում, Մարշալյան կղզիներում, Կարոլինյան կղզիներում, Մարիանյան կղզիներում, Ֆիլիպինյան կղզիներում, Ճապոնիայում, Կորեայում, Մանջուրիայում, Չինաստանում, Մոնղոլիայում, Սիբիրում, Ռուսաստանում, Ֆինլանդիայում, Շվեդիայում, Նորվեգիայում, Դանիայում, Հոլանդիայում, Բելգիայում, Ֆրանսիայում, Անգլիայում, Իռլանդիայում, Իսլանդիայում, Գրենլանդիայում, Կանադայում, Ամերիկ

խանէ այս նամակին, այլ հրամայած է քննութիւն բանալ։ Վկաներ կը հաստատեն թէ փանկալոս ծունկի եկած եօթը անգամ գնդակ պարպած է ամբոխին վրայ, իսկ իր գովի սպան՝ չորս անգամ։

Աթէնքի մէջ կուիւ ծագեցաւ չափաւոր համայնավարներու եւ արմատական մարքսիստներու միջեւ։ Այս վերջիններն չափաւոր համայնավարներու խմբագրատունը երթալով քար ու քանդ ըրին տպագրական մեքենաները։

*** Դեկտեմբերին Ծերակոյտի ընտրութիւններ պիտի կատարուին Յունաստանի մէջ, անկէ վերջ ալ պիտի ընտրուի Հանրապետութեան նախագահը, ըստ Սահմանադրութեան։*

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

Միլանոյէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ իտալական թերթերը մեծ կարեւորութիւն կուտան վէնիզելոսի յաղթանակին։ Ա յսպէսով վէնիզելոս յառաջիկային արեւմտեան Եւրոպայի մէջ իր կատարելիք ճամբորդութեան ընթացքին մեծ հմայք պիտի ունենայ։

վէնիզելոս իր առաջին այցելութիւնը պիտի տայ Մուսոլինիի։ Փաշիստ թերթերը գոհունակութեամբ կ'արձանագրեն վէնիզելոսի այն յայտարարութիւնը թէ փաշիստը վերաշինական մեծ աշխատանք կատարած է Իտալիոյ մէջ։ Հռոմէն վերջ, վէնիզելոս պիտի այցելէ Փարիզ եւ Լոնտոն։

Անգլիա եւ Միջագետք

Պաղտատէն կը հեռագրեն.— *Երեսփ. ժողովինմէջվարչապետը ակնարկելով անգլեւիրաքեան դաշնագրին կցուած ելմտական եւ զինուորական համաձայնագիրներուն, որոնք դեռ չէն վաւերացուած, ըսաւ թէ իր կառավարութիւնը երբեք պիտի չընդունի Անգլիոյ առաջարկը, որով կ'ուզուի իրաքի վճարել տալ տարբերութիւնը որ կայ Միջագետքի անգլիական զինուորներուն համար եղած ծախքերուն եւ այն գումարին միջեւ որ պիտի ծախսուէր, եթէ այդ զինուորները Անգլիա մնային։*

վարչապետը աւելցուց որ Անգլիա բազմաթիւ քաղաքական եւ տնտեսական շահեր ունի աշխարհի այդ մասին մէջ, ուստի եւ իրեն կ'իյնայ վճարել իր զինուորներուն համար եղած ծախքերը, մինչ Իրաք ի վիճակի չէ ընելու ելմտական այնպիսի զոհողութիւններ, որոնք համեմատական չեն իր եկամուտներուն հետ։ «Իրաք իր ունեցած ամբողջ դրամը պէտք է ծախսէ երկրի բարգաւաճումին եւ արտադրողական ծրագիրներու իրագործման։ Արդէն ըստ դաշնագրի մեզմէ կը պահանջուի ստանձնել արտաքին պաշտպանութեան պատասխանատուութիւնը եւ նել արտաքին կարգին պահպանումը։ Ասոնք նկատի առնելով, պաշտօնապէս հաղորդեցինք անգլիական կառավարութեան թէ չենք կրնար ստանձնել անգլիական զինուորներուն այս երկրին մէջ պահուելուն առթիւ եղած աւելորդ ծախքերը, թէեւ պահանջուած գումարը 20,000 ոսկիէն աւելի չէ։ Եթէ մենք հիմա սկզբունքով ընդունինք այս պայմանը, ու եթէ առաջիկային, ո եւ է պատճառով, Անգլիա ստիպուի սեծ թիւով զինուորներ ղրկել Իրաք, այն ատեն մեր կարողութենէն վեր ծախքերու պիտի ենթարկուինք։

«Գալով Իրաքի երկաթուղիներուսեփականութեան խնդրին, յայտնեցինք անգլիական կառավարութեան թէ մինչեւ որ համաձայնութիւն չգոյանայ գնման գինին վրայ, չենք կրնար այս մասին վերջնական բանակցութեանց սկսիլ։»

Մուսուլի խնդիրը դէպի Հայֆա

«Էնֆորմասիոն» կը տեղեկանայ թէ վերջնապէս համաձայնութիւն գոյացած է անգլիական, ֆրանսական եւ ամերիկեան խմբակցութեանց միջեւ, որպէսզի Մուսուլի քարիւղները դէպի Միջերկրական փոխադրող խողովակները յանգին Հայֆա, Պաղեստինի եզերքը, անգլ. հոգատարութեան ենթակայ։ Անգլեւհոլանտական քարիւղի մեծ ընկերութիւնը՝ Ռոյըլ Տըչ-Շել ընդարձակ հողեր գնած է Հայֆայի մէջ, մեծ գոտարաններ հաստատելու համար հոն։

Նոր այբուբենի տարածումը

Լատինական տառերու՝ գործածութեան եւ տարածման համար նորանոր միջոցներ կը ծրագրուին թուրք պատկան վարչութեան կողմէ։ Որոշուած է վարժապետանոցներու վերջին կարգի ուսանողներուն նոր այբուբենը սորվեցնել, որպէսզի առաջիկայ տարի բաւական թուով երիտասարդ ուսուցիչներ գտնուին, որ կարող ըլլան նոր տառերով թուրքերէն ուսուցանելու։ Այբուբենի Յանձնաժողովը մօտ օրէն պիտի հրատարակէ նոր տառերու ուղեցոյց գրքոյկներ, որոնք երեք աստիճանով պիտի ըլլան և բոլոր խաւերուն ալ մատչելի բովանդակութեամբ։

Միւս կողմէ, գրավաճառները մեծ տագնապի մը երկիւղը կ'ապրին, խորհելով որ հին գիրերով նոր տպագրուած դասագիրքերու ահագին մթերքը պարապը պիտի անցնի եւ մեծ վնասի պիտի ենթարկուին։ Գրավաճառները որոշած են հաւաքաբար դիմում կատարել կրթական մնօրէնութեան, այս մասին տեղեկութիւններ ստանալու եւ ըստ այնմ նոր գործի ձեռնարկելու համար։

Պատի ծանուցումներն ու վաճառականներու ցուցատախտակները նոր տառերով պիտի գրուին։ Շոգենաւային ժամանակացոյցներն ալ նոր այբուբենով պիտի ըլլան այսուհետեւ։

Գրամեքենայի ներկայացուցիչները մեծ քանակութեամբ մեքենայ ապսպրած են Եւրոպայէն, նկատելով որ բոլոր պաշտօնատունները մօտ օրէն պէտք պիտի ունենան անոնց։

Թուրք եւ հունգար բարեկամութիւն

Պոլիսէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Թուրքիոյ արտաքին գործավար Թէվֆիք Րիւշտի պէյ, որ վեց շաբաթէ ի վեր արտասահման կը գտնուէր, Պոլիս վերադարձած է։ Ինչպէս գրած ենք, փէշթայի մէջ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ այցելեց Հունգարիոյ վարչապետ կոմս Պէթլէնի, ինչպէս նաև արտաքին նախարարին, որուն հետ ճաշեց։ Պէթլէն բաժակաճառին մէջ շեշտեց.

— Ինծի համար մասնաւոր հաճոյք մըն է յանձին ձեզի ողջունել Թուրք ազգը, որ ցեղագրական կապեր, եւ հին բարեկամութիւն ունի մեզ հետ, եւ հիացում առթած է իր հերոսական ձիգերովը։ Համոզուած եմ որ ձեր այցելութիւնը, բացի իր Թողելիք Թանկագին յիշատակէն, պիտի նպաստէ ամրացնելու բարեկամութեան այն կապերը, որ դարերէ ի վեր կը միացնեն երկու ազգերը։

Թէվֆիք Րիւշտի և Հունգարիոյ վարչապետին ու արտաքին նախարարին միջեւ կատարուած տեսակցութեան ներկայ եղած է նաեւ փէշթայի Թուրք դեսպան Վասրֆ պէյ։

Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ Թէ պետական մարդիկը տեսակէտի կատարեալ ներդաշնակութիւն մը ունեցան իրենց երկիրները շահագրգռող քաղաքական բոլոր խնդիրներուն շուրջ։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ճաշէ ետք ի Լիւնի վերնայարկը, փլաս տ'Իթալի։ Մէթրօ Իթալի։ Օրակարգ. Շրջ. ժողովի օրակարգի վիճաբանութիւն։

ԱՄԵՆՈՒՆ ԶՈՒԱՐՃՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

փարիզահայ գաղութը առաջին անգամ ըլլալով աւիթը պիտի ունենայ վայելելու քնութեան ու միանգամայն արուեստի հրաշալի ապրումները, Ռոպէնսոնի Aux Grands Arbres կոչուած գեղարուեստական շքեղ եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ, ուր այս կիրակի, տեղի կ'ունենայ Ջ. Ե. Ո. Մ. Լսարանական յանձնախումբի՝ ի նպաստ ԴՐԱԴԱՐԱՆի կազմակերպած խնջոյքը։ Առաւօտէն մինչեւ կէս գիշեր։

կը նախագահէ Պ. Կ. Յ. ԲԱՄՄԱՋԵԱՆ

կը մասնակցին երգիչ Պ. Մ. Մամիկոնեան (Premier Prix de Conservatoire de Dijon), թաւիշտ Պ. Ժորժ, ինչպէս նաեւ շանթ թատերախումբը սիրուն անակնկալներով։ Մասնաւոր նուագախումբ եւրոպական եւ արեւելեան պարերու։

Ծառերու վրայ շինուած 24 ելեկտրազարդ տաղաւարները պիտի տրամադրուին հասարակութեան։ փոքրիկներու համար մասնաւոր խաղավայր։ ցերեկուան եւ իրիկուան ճաշերը միասին բերել։ Հոս պիւֆէ սովորական գիներով։

ԱՆՋՐԵՒԻ ՊԱՐԱԳԱՑԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՍՐԱՀ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հաիորդակց. միջոցներ.— *Լիւքսէմպուրկի եւ Տանգէր-Ուշրօյի կայարաններէն ամէն քառորդ ժամը շոգեկառք։ Փոոթ Տ'Օրլէանէն Թռաժուէ, թիւ 128 իջնել ՌՈՊԻՆՈՆ։ Ժապաւինեալ առաջնորդներ ժողովուրդը կ'առաջնորդեն դաշտը, որ 3 վայրկեան կը տեւէ։*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Մարսէյլի Տարօն-Ֆուրուբերան Հայրենակցական միութեան կողմէ։

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, 10 Bld. Rabateau.

Առնել թռաժուէյ թիւ 46։

կը խօսի Պ. ԱՐՇԱԿ ՄԱՀՏԵՍԵԱՆ

Մուտքը ազատ է

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին թէատրը սիկալի սրահին մէջ

Դերասան՝ *Յ. Զարիֆեան*, մասնակցութեամբ *Մ. Մարութեանի* եւ տեղական ուժերու։ կը ներկայացնէ՝

ՕԹԷԼԼՕ

Գիները ժողովրդական

ՕՐ. ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԱԻՇԱՐԵԱՆ

ԵՒ

ԳԱԲՐԻԷԼ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱՑԱԾ

12 Օգոստ. 1928 Bagneux

Հ. Յ. Դ.

Հրազդան *խումբի ժողովը՝ այս երեկոյ ժամը 8.30ին*, Ave. Gobelins *ծանօթ հաւաքատեղին։*

Ապրիւր սերոբ *խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին 184* Ave. Italie.

Քրիստափոր *խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին* 60 Rue des Ecoles, La Chope Parisienne*ի վերնայարկը։*

Լիոնի Շրջ. *Կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին Գրադարանը։ Օրակարգ. նախորդին, շարունակութիւնը։*

Լիոնի «Վրէժ» *խումբի բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այս իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Գրադարանը։ Բացակաները պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին։ Ներկայանալ անդամատետրերով։*

Լիոնի Քրիստափոր *խումբի ժողովը՝ այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, Գրադարանի սրահը։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։*

Լիոնի Պատանեկան *Միութեան վարչութիւնը ստիպողական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Գրադարանի սրահը, կարեւոր խնդրոյ մը համար։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՒՎԻԼԻ Ջ. Ե. Ո. միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, 128 Rue Etienne Dollet, Գրադարանի սրահը։

կ'ուզուին արուեստական մարգրիտ շարող երիտասարդ գործաւորուհիներ։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ Mlle Suzanne, 93 Rue Pelleport. Մէթրօ Pelleport.

Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ԶՈՀԵՐՈՒԻՆ

Փէշթայի հանգանակութեան ցանկը.—

Ա. Ծովիկեան 150, Ա. Շահինեան 100, Ո. Զարխուկեան 30, Շ. Պօհճալեան 50, Ե. Աբրապեան 10, Մ. Ավանէսեան 30, Տօքթ. Յովհաննէսեան 30, Ա. Յարութիւնեան 15, Եղբարք Գալբաքեան 5, Յ. Արթինեան 15, Գ. Մէրճէմէքեան 10։ Գումար 445 փէնկօ։

Այս գումարը դրամատան միջոցաւ տոլարի վերածուած է՝ եւ զանազան մանր ծախքերէն զատ զուտ 75 տոլար ղրկուած է ցաւաչի։ (Տես ցաւաչ Յուլիս 27 եւ Օգոստոս 18)։

Լիոն, մամբրէ.— Գրել՝ Journal Aztag, B. P. 587, Beyrouth.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութիւնները (ֆրանկախտ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լսարան։ Արմատական դարմանում լսնէրակութեան (վարիս)։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ի գիտութիւն յարգոյ յաճախորդներուս, ընկերներուս ու ծանօթներուս կը յայտարարեմ թէ՝ 106 թիւ Rue de Richelieu աշխատանոցս, անորոշ ժամանակի մը համար փոխադրած եմ Place St. Michel, 31 Rue de la Harpe, 4րդ յարկ, Métro St. Michel.

Դերձակ ԿԱՐՕ Պ. ԵՐԱՆԵԱՆ

կ'ուզուին երկու վարպետ կտրողներ (coupeur)։ Տեւական գործ ամբողջ տարուան համար։ Եթէ կտրողը ընտանիքի տէր է, եւ իր ընտանիքի անդամներուն մէջ կան տափատ եւ բաճկոն կարողներ, անոնց համար ալ կ'ապահովուի մշտական գործ։ Լաւ վճարում։ Անհրաժեշտութեան պարագային կրնանք կանխավճար ընել։

Դիմել՝ Ա. Շահեանի, 36 եւ 40 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var).

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սիմոնէ եւ Մառի (6 հատոր, 1140 էջ) 50, Արաքսի վարժուհին 15, Մայտա 12.50, Սաֆենիկ եւ Տրդատ 15, Ճախուեցաւ 15, Սիրանոյշ 20, Բերայի գիշերները 17, այլեւս չեն սիրեր 12, Մանոն Լէսքօ 20, Կէս կոյսեր 10, տարա 10, Բասքուէին 9, Մատնիչը 9, Տապլվար 5, Մաիարի 5, Շերոդիաս 5, Աղջկան մը յիշատակարանը, Ժոլիկ աղջիկը 5, Թապլաքեար փիլիկ 5, Սէրը բժիշկ 5, կերգ.) 3, Թագաւորը կը ծանծրանայ (կատակերգ.) 3, Բիսլ 7, Աշըգ Քէրէմ 7, Շահ Իսմայիլ 5, Այիքսիանոս 2, 6, կիլիկեան կսկիծներ 20, Ընդարձակ երգեցողութ. առ. եւ պատարագի 5, երգարաններ՝ 3, 5, 6, 10, 12.50, 15, 2 երազահաններ 5, 10, եւ 12, Ֆրանս. խօսակց. 6, 8 եւ 10, Նաեւ ամէն տեսակ գիրքեր։ Պահանջեցէք մեր գրացուցակը։ Փոստի ծախք չառնուիր։ Միութիւններու եւ գրադարանները մասնաւոր զեղչ։ Ընեւ գիրք կրնանք կազմել տալ 4—5 ֆր. տարբերութեամբ, ըստ գրքի մեծութեան։

ՆՈՒԻՐ.— 25 ֆր.է աւելի գիրք առնողին 5 ֆր.ի գին կը տրուի, 50 ֆր.է աւելիին 10 ֆր.ի, 100 ֆր.է աւելիին

Դիմեցէք՝ L. Mozian, 51 Bld. Auguste Blanqui, Pa

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELL

Տէր եւ տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ ամէն տեսակ նեղքին եւ վէներական հիւանդութիւններու գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԱՐԱՆ ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ ա

ԳՈՐԾԱԻՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ մաքուր գործի համ վարպետ կօշկակարին

րուսով։ Դիմել՝ Գործարան (ՖԱՎՐԻՕՐ)։ 1 Rue Repantien, M

"ԷՅԱՌՓ ԵՒ ՔԱՇՔՈՒ ՇԻՆՈՂ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵ

Աւիթէն օգտուեցէք։ 50 Ֆրանքի ընտիր մետաքս փ

դիմեցէք Valencin Charpyի, 45 Rue de l'Echequier, 3րդ

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48 Rue Montmartre (*Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջի*

Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը հաստ

կը խնամէ ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԱՆԱՆՑ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ եւ մ

հիւանդութիւնները։

Tél. Central 73-38 Métro: Sentier

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30 րակի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12։

ԲԺՇԿԱ-ՎԻՐԱԲԻՒԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱՐԱՆ

ՏՕՔԹ. ՍԷԹԵԱՆ

38, Ave. St. Ouen PARIS (18me) Tél. MARCADE

Ընդհանուր հիւանդութիւններ սեռամիզային, վէնէ թոքի, կանանց հիւանդութիւններ. վիրաբուժական դութիւն, էլեկտրաթերապեմանում։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ Ակռայի դարմանում, քաշել արուեստական ճերմակ ակռայ 20 ֆրանք, ոսկի ֆրանքէն սկսեալ։

ԱՄԷՆ ՕՐ ՈՒ ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՑ Է

ՓԼԱՔՆԵՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ 18 Ֆ ՅՈՒՆ

Ջուտ խաղողէ անաբաւ օդի (Պօրտօ պատրաստուած), նպարեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, աղի ձուկեր, ձէթ, ձիթապտղ, էրմիս գաֆաէրներ, թէյ եւ սուրճ, անուշեղէն

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ ՔՈՎ

28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Mén

Métro Belleville Tramway

Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9.30

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

123 Blb. Sebastopol, մէթրօ Réaumur եւ St. Denis: Միզանցքային, մորթի եւ արիւնի հիւանդութիւններ։

Խորհրդակցութիւն՝ 9—12, 2—8 եւ կիրակի առաւօտները։

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ Գ

E. STEF

վկայեալ իրաւա դաքականգիտութ

ժարանէն։

106 Ave. Kléber, P

Հեռ. Passy

Կը կանգրէ ամենա ջոցի մէջ ֆրանսա (AFFIDAVIT), ինչ ինքնութեան օրինական գործ ները։

Կ'ընդունի ամէն առեալ շաբաթէ վերջ ժամը 4—7.

ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 15ԷՆ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ ՎԵՐՋԸ

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ

ԱՆՁՐՊԵՏԻ ՄԸ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

Քերթուածներու գիրքը

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՈՐ ՄԵՋԻ ՎՍՏԱՀԻՔ ՁԵՐ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ . . . . . ԵՒ . . . ՏՈՒՐՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ

Դ. ԹԱՒԻՐԵԱՆ

ՓՈՐՁԱՌՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀ

19 RUE HENRI MONNIER

PARIS (IXme)

Ֆոմարներու կազմակերպութիւն,

Հաշուեկշիռ եւ հաշուեքննութիւն,

Դիզուած հաշիւներու արձանագրութիւն.

ԱՄԻՍԸ 75 ՖՐԱՆՔ

Ամէն տեսակ տուրքերը յայտարարելնք, Թուղթերը կը ս տնական դիմումները ժամանակ տակար կերպով կը կատարենք

ԾԱՆՕԹ.— Բոլոր առեւտրականներուն կը յանձնարարենք մեր մասնաւոր սիստէմը, որ կը դիւրացնէ տուրքի բոլոր պահանջները։ Եւ մանկացութիւնը կը յայտնէ ուզուած վայրկեանին։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն : 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 24 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

24 AOUT 1928

Տ. ՏԱՐԻ Թիւ 733

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՀԱ ԹԷ Ի՛ՆՉՊԷՍ ԿԸ ՊԱՏՏՈՐԵՆ

Քիչ անգին կը հրատարակենք երկտող լուր մը, որ առաջին հարկը չէ, դժբախտաբար:

Պատմողը՝ Քոթիի «L'Ami du peuple»ն է, անուշահոտութեանց հռչակաւոր գործարանատիրոջ նոր թերթը, որ կը սիրէ մուկ հանել: Իր երեւումն ալ դղրդոցին եղաւ, քանի որ կը խոխռի տասը սանթիմի, մինչ ֆրանսական միւս թերթերուն կը 25 կամ 30 սանթիմ:

Պ. Քոթի անբաւական համարելով ազնուապետական «Ֆիգարո»ն, այս թերթը հիմնեց յատկապէս պայքար մղելու համար ամանակակից շարժուձեւերու, մասնաւորապէս համայնավարութեան եւ ընկերվարութեան դէմ: Միւս կողմէ, իբրեւ թունդ ֆրանսացի եւ ազնուապետական, պարբերաբար կը հարուածէ Գերմանիան եւ օտարականները:

Մէկզի դնելով իր համոզումները, կ'ուզէինք ուշադրութիւն դարձնել իր երէկուան ազդարարութեան վրայ:

Ինչպէս ըսինք, իր պայքարին մաս կը կազմէ այդ գրուածքն ալ, բայց այս անգամ խառնուած է նաեւ Հայերու անունը:

Մենք աչքի առջեւ չունինք ակնարկուած տետրակը, «հայերէն, իտալերէն եւ սպաներէն»: Այնպէս որ, վերապահութեամբ ընդունինք այն յայտարարութիւնը թէ տետրակը ստորագրած հայ համայնավար կոմիտէ մը»:

Ձենք ծածկեր. կա՛ն ափ մը հայ շոշորթներ եւ բախտախնդիրներ, որոնք բան-գործ ըրած են պոչ կազմել միջազգային հրատարակութեան մը, յանուն համաշխարհային յեղափոխութեան: Մոռնալ աւելի, կիրքի կամ հացի խնդիրն է որ ոստոստել տայ այս քոսոտ քուռակներուն:

Ձենք ծածկեր. անոնք ցրուած են նաեւ հայատառ թռուցիկներ, թուխակաբար թարգմանելով վարիչ կեդրոնի (ֆրանսական) հրատարակութիւններէն: Քանի մը տարի առաջ, աւելի մարձակ էին, եւ Ապրիլ 11/24ի սպահանդէսն անգամ կը զրէին թռուցիկներով:

Բայց, ի՞նչ կը հետեւի այս իրողութենէն: Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ «L'Ami du peuple»: Այս ափ մը խամաճիկներուն մարդն է որ կը սպառնայ Ֆրանսայի, երբ հարիւր հազար հայ համայնավարներ կամ համակիրներ անգամ չեն կրնար տերեւ մը շարժել: Պ. Քոթի գիրք մըն ալ գրած է համայնավարութեան դէմ, եւ գիտէ այս շարժումին գաղտնի ցանցը: Այն ատեն, ի՞նչ հարկ շեշտել Հայերու անունը, այնպիսի մը երբ կը շեշտուի օտարատեաց հոսանքը:

Այս դիտողութիւնները անոր համար որ, իրրեւ ամբոխի թերթ, կրնայ ծանր թիւրիմացութիւններ պատճառել «ժողովրդին Բարեկամը»:

Բայց, չմոռնանք մեր ոչխարները:

Առաջին անգամը չէ որ մենք այդ ապուշներուն երեսին կը տնենք իրենց անմիտ եւ անօգուտ խեղկատակութիւնը, անոնցմէ մինչեւ Յունաստան եւ Ամերիկա: Եւ ամէն անգամ ձաղկած ենք ոչ թէ ընդհանուր բառերով, այլ մէջտեղ դնելով նոց թեթեւսոլիկ արարքներուն հետեւանքները:

Մէջտեղն են իրենց շահատակութիւնները՝ Յունաստանի ուր յայտնապէս ազդարարութիւններ ուղղուեցան կառավարութեան կողմէ, եւ աքսորներ անդամ կատարուեցան: Մէջտեղն են իրենց գոյնզգոյն քուրջի կտորները, թերթ կամ թռուցիկ ճպուռի ճրճռոցներով:

Տարբեր պարագաներու մէջ, կարելի էր ծիծաղիլ եւ անցնիլ: Այսհետեւ, պարզապէս արգահատանքի արժանի են այդ «մարդիկ»ները:

Եւ փաստ է որ անոնք ոչ մէկ տեղ կրցած են իրենց շուրջէն քաշել հայ աշխատաւորութիւնը: Ընդհակառակն: Եթէ ուզէինք ամբողջութեամբ հրատարակել այն բոլոր նամակները որ կը գրուին իրենց դէմ, յատկապէս աշխատաւորներէ կողմէ, ապահովաբար երեւան կ'առնէին իրենց շունչը:

Բայց ահա թէ մինչեւ ո՛ւր կը հասնի իրենց շոշորթութեան արձագանգը:

Պ. Ռոպէր տը Քէ, ֆրանսացի պաշտօնատար մը որ Կիլիկիոյ ծանօթ է Հայերուն, Սուրիոյ եւ Լիբանանի կացութեան մասին տեղեկագիր մը ուղղած է Ազգերու Դաշնակցութեան հոգատարութեանց յանձնախումբին: Եգիպտական «Էլ Ամ» թերթը հրատարակեց այդ տեղեկագիրը, որմէ բառ առ բառ կը քաղենք հետեւեալ հատուածը,

— «1927ի գարնան, ընդհանուր ապահովութեան գլխաւոր գործ եղաւ հսկել համայնավարական պայքարին վրայ, որ տարածուած էր Լիբանանի հայ գաղթականներուն մէջ: Այս պրոպագանդին աջակցողներուն հսկողութեան համար շատ սերտ յարաբերութիւն մը հաստատուեցաւ Պաղեստինի, Իրաքի եւ Եգիպտոսի ոստիկանութեանց հետ, իրը հետեւանք Սայսայի եւ Երուսաղէմի մէջ կազմուած խորհրդակցութիւններուն:»

Մեր կարմիր-կտուց կաքաւները ո՛ր եւ է պատասխանատուութիւն կը զգա՞ն օտար երկիր ապաստանած գաղթական հարիւրներուն հանդէպ, որոնք հարիւրին 90 գիւղացիներ եւ բնակիչներ են:

Բայց մանաւանդ, այդ պատասխանատուութիւնը կը զգա՞ն որ, արդէն ծառայութիւն կը մատուցանեն գիտակցաբար անգիտակցաբար, իրրեւ թէ խորհրդային Հայաստանին օգուտ տալու համար...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Հայաստանի կառավարական կազմին մէջ կատարուած փոփոխութեանց առթիւ, երկարապատում խմբագրական մը գրած է «Պայքար», Ամերիկայի ռամկավարներուն պաշտօնաթերթը, շետաքրքրութեան համար կը քաղենք հետեւեալ հատուածը (10 օգոստ.)

— «Սկսելով Աշոտ Յովհաննէսեանէն, որ իբր կուսակցութեան կեդր. կոմիտէին քարտուղարը ամենաազդեցիկ դիրքը կը գրաւէր Խորհրդային Հայաստանի մէջ, համաձայն Սթալինի դիրքին՝ Մոսկուայի մէջ, իր հետացուժը ըլլայ արդիւնք տրոցկիական հակումներու, ինչպէս պատճառ կար ենթադրելու, թէ հետեւանք կուսակցական ուրիշ ներքին պատճառներու՝ այդ հետացումըկարելի է նկատել նպատակաւոր փոփոխութիւն մը՝ Հայաստանի ղեկավարութեան մէջ:

Աշոտ Յովհաննէսեան կը նկատուէր ամէնէն անհաշտ, վերացական, եւ համաշխարհային տեսաբանութեան տարին կառչող կուսակցականը ամբողջ երկրին մէջ:

Այդ տեսակ մէկը թերեւս արժէքաւոր էր երբ իր ժամանակն ու աշխատութիւնը սահմանափակէր զրքերու մէջ եւ անվնաս զովքը ընէր համայնավար բանալիով բացուելիք դրախտին և համաշխարհային երազային յեղափոխութեան յաղթանակին, բայց անարժէք եւ վնասակար էր, երբ իր դիրքը գինքը շփման կը բերէր համայնավար տեսաբանութեան գործնական թարգմանութեան հետ եւ իրեն կուտար տիրական ձայն անոր մէջ:

Ինչ ալ ըսէն արտասահմանեան խեղճ ու կրակ համայնավարները՝ համայնավարութիւնը այսօր վերածուած է տնտեսական մէկ քանի վարկածներու շատ մեղմացած կիրարկումին եւ ազգային կառավարութիւններ յառաջ բերելու եւ դաշնակցութեամբ մը իրար կապելու քաղաքականութեան: Համաշխարհային յեղափոխութեան դեռ պզտիկ ճիգեր կ'ըլլան, ճիշտ է, եւ կը խօսուի անոր մասին, բայց գոռգոռոցի տեղ՝ գրեթէ փսփսուքով մը, որ կը լիշեցնէ մութին մէջէն առանձին քալող մարդը, որուն համար, կ'ըսեն, կը սուլէ, քաջութիւն առնելու համար: Համաշխարհային յեղափոխութեան մասին դեռ կը խօսուի, որպէսզի չըսեն, թէ Համայնավարութիւնը լքեց իր ուխտը:

Իրողութիւնը այն է, որ ընդգծեցինք: Արտասահմանեան համայնավար իմաստակները այդ որակումին, անոր մէջ գործածուած «ազգային կառավարութիւն» բառերուն դէմ ընդվզելէ առաջ՝ պէտք է բացատրութիւն տան, թէ ինչո՞ւ Ռուս, Հայ, Ուկրաինացի, Վրացի անունները փակցուած են կառավարութիւններուն, ինչո՞ւ սահմանաքարեր դրուած են իւրաքանչիւրին աշխարհագրութիւնը ճշդելու համար, ինչո՞ւ իւրաքանչիւրին թոյլ տրուած է իր լեզուով կառավարուելու, իր լեզուով յառաջ տանելու իր մշակոյթը:»

ՀՄՈՒՆԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՐՏՔԸ

ՇԱՐԺԻ ՀԱՅ ԶՈՀԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

"ՅԱՌԱՋ,,Ի ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

66րդ ցանկ

	Ֆր.
Տէսինի Հ. Յ. Դ. «Վրէժ» խումբին Օգոստ. 12ի վճակահանութենէն	100.—
65րդ ցանկին գումարը	90,992·85
Ընդհ. գումար	91,092.85

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԵՐԹ ՄԸ ՀԱՅ ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

«Ամի տիւ փէօփլը» իր երէկուան թիւին առաջին էջին վրայ երեք սիւնակնոց խորագիրով կը գրէ՝ «Թունալից պրոպագանդ մը Ֆրանսայի դէմ» ու կը պատմէ թէ ինչպէ՛ս կարգ մը գործակալներ Ֆրանսայի դէմ թշնամական պրոպագանդ կը մղեն: Թէ ինչպէս Արժանթէին նստած Ֆէհմի անուն մէկը Սուրիան եւ ֆրանսական միւս գաղթավայրերը կ'ողողէ այնպիսի հրատարակութիւններով, որոնց մէջ Ֆրանսան կը ներկայացուի իբրեւ վայրենի երկիր մը, որուն գինուորները Սուրիոյ մէջ իր ամուսնին ներկայութեան կը բռնաբարեն կին մը:

Այդ գրգռիչ հրատարակութիւններով հեղինակները Լիբանանցիներու, Սուրիացիներու, Թունուզցիներու, Ալճերիացիներու, Քամպոճցիներու, Սուտանցիներու, Մարոքցիներու, Աննամցիներու, Թոնքինցիներու, Ալզասցիներու, Լորէնցիներու, Քորսիքացիներու, Նիսցիներու, Սաւոյացիներու, Պրըթոններու եւ Հռենոսցիներու ուշադրութեան կը յանձնեն «յաղթական ու բռնակալ Ֆրանսացիին» կեղեքումները:

Թերթը ըսելէ յետոյ թէ կառավարութիւնը ո՛չ մէկ միջոց ձեռք կ'առնէ այս քարոզութիւններուն վերջ տալու համար, կ'աւելցնէ.

«Այս պահուս իսկ, ո՛չ թէ Պուէնոս-Այրէսի կամ Պէյրութի, այլ Մարսիլիոյ մէջ, մեր հողին վրայ, եւ այն թաղերուն մէջ ուր հաստատուած է մտահոգութիւն պատճառող օտար բնակչութիւն մը, կը տարածեն բոլշեւիկեան գրքոյկներ, որոնք Ֆրանսայի դէմ ատելութեան կոչ մըն են: Այդ գրքոյկները խմբագրուած են երեք լեզուներով (հայերէն, իտալերէն եւ սպաներէն) եւ ստորագրուած՝ «Հայ Համայնավար Կոմիտէ»ի մը կողմէ: Ցեղական իշխանութիւնները չեն շարժիր: Միեւնոյն գաղտնի եւ գերագոյն ուժը կ'անդամալուծէ զանոնք»:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՕՐԷՆՔԷ ԴՈՒՐՍ

Այս առաւօտ Փարիզ կը հասնի Ամերիկայի արտաքին նախարար Ֆրէնք Քէլլոգ, պատերազմը օրէնքէ դուրս հռչակող դաշնագիրը ստորագրելու համար: Քէլլոգ Հանրապետութեան նախագահին կողմէ ճաշի հրաւիրուած ըլլալով, հինգ օր պիտի մնայ Ֆրանսայի մէջ եւ հաւանաբար պիտի հրաժարի Անգլիա այցելելու ծրագրէն:

Գերմանիոյ արտաքին նախարար Շթրէզէման Պերլինէն ճամբայ կ'ելլէ վաղը եւ Փարիզ կը հասնի Կիրակի ժամը 2ին: Օգոստոս 28ին ժրնեւ պիտի մեկնի: Գերման դահլիճին մէջ արտաքին քաղաքականութեան մասին միաձայնութիւն տիրելուն, գործելու կատարեալ ազատութիւն տրուած է Շթրէզէմանի:

Անգլիոյ կողմէ դաշնագիրը պիտի ստորագրէ լորտ Քըշընտըմ, որ Կիրակի օր ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Փարիզ: Լորտը ժրնեւ պիտի մեկնի Օգոստոս 29ին՝ ներկայ ըլլալու համար Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդի բացման նիստին:

Իտալիոյ կողմէ պիտի ստորագրէ Փարիզի դեսպան Մանցոնի:

ԵԳԻՊՏՈՍ ԱԼ Կ'ՈՒԶԷ ՍՏՈՐԱԳՐԵԼ

Գահիրէի ազգայնական մամուլը կը յայտնէ որ Եգիպտոսի եւ Միացեալ Նահանգներու միջեւ իրաւաբարական դաշնագիր մը կնքելու նախաձեռնարկ եղած էր նախորդ վարչապետ Նահաս փաշա: Կ'ըսէ մասնաւորապէս թէ երբ Քէլլոգի առաջարկը ղրկուեցաւ մեծ պետութեանց, Անգլիա մտադրած էր ընել կարգ մը վերապահումներ, որոնց մէկ մասը Եգիպտոսի նկատմամբ: Նահաս փաշա հեռագրով հրահանգ տուաւ Ուաշինկթընի եգիպտական դեսպանին՝ Քէլլոգի գաղափարը շօշափել Եգիպտոսի մասին, դիտել տալով անոր որ Եգիպտոսի աշխարհագրական դիրքը կարեւոր ազդակ մը կը կազմէ միջազգային խաղաղութեան համար, զոր պէտք չէ զանց առնել, թէ Եգիպտոսը իբրեւ գերիշխան անկախ պետութիւն մը՝ չէր կրնար ընդունիլ որ իր մասին կարգադրութիւններ ըլլան առանց իր գիտութեան:

Նահաս փաշա գոհացուցիչ գտնելով դեսպանին պատասխանը, Միացեալ Նահանգներուն մօտ անհրաժեշտ դիմումները կատարեց՝ ճշդելու համար Եգիպտոսի դիրքը հանդէպ Քէլլոգի ուխտին:

Կարգ մը նախարարներ կացութեան տեղեկացան երկու օր յետոյ միայն. օր մը վերջ ալ խնդիրը հաղորդուեցաւ անգլիական մարզպանին, որ մինչեւ այն ատեն լուր չունէր եղած բանակցութիւններէն:

Շատ չանցած ծագեցաւ նախարարական տագնապը եւ Նահաս փաշայի դահլիճը ճամբուեցաւ:

Պուլկար տագնապը կը կենդանի

Պատերազմական նախարար զօրավար Վոլքոֆի հրաժարիլը կը դժուարացնէ Լիափչէֆի դահլիճին դիրքը: Երեսփոխաններու մեծամասնութիւնը զօրավարին ինչպէս կ'արտայայտուի. ասկէ դատ մամուլը մեծ գովեստներ կը շռայլէ հրաժարեալ նախարարի հասցէին՝ պահանջելով որ կրկին պաշտօնի գլուխ հրաւիրուի:

Կը կարծուի թէ Լիափչէֆ պիտի ստիպուի դահլիճին հաւաքական հրաժարականը ներկայացնել թագաւորին: Ան ատեն նոր դահլիճը կազմելու պաշտօնը պիտի յանձնուի Տոքթ. Յան-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ՓԱՐԻԶԷՆ ԹԻՓԼԻՍ

Եթէ քաղաքիւնը մարդուն հետ ծնած չըլլար, բոլշեւիկ Հայը պիտի ստեղծէր զայն:

Հիմա պատմենք:

Թիֆլիսի «Պրոլետար» թերթին մէկ աշխատակիցը՝ տեսակցութիւն մը կ'ունենայ Տիկ. Արմէնեան-Երամեան խմբակին հետ, որ փարիզի մէջ մէկ քանի ներկայացումներ տալէ յետոյ, վերադարձեր էր Թիֆլիս:

Խմբակը՝ իր տպաւորութիւններու կարգին, նաեւ կը պատմէ.

— Չնայած արտասահմանեան դաշնակներու գործ դրած բոլոր միջոցներուն (անոնք խումբի անդամները կ'անուանեն Մոսկուայի գործակալներ)... եւլն.: («Պրոլետար», *թիւ 175 (238)*:

Խմբակին գեղարուեստական արժէքը մէկ կողմ:

Փնտռենք նախ, ինչ որ մարդուն մէջ կը գերակշռէ մնացեալը՝ բարոյականը:

Տիկին Դուրեան-Արմէնեան կրնայ շնորհալի կամ անշնորհ դերասան մը ըլլալ:

Իբր կին է որ, նախ իրաւունք ունի բոլորին յարգանքին:

Երամեան կրնայ տաղանդաւոր կամ շնորհագուրկ խաղացող մը ըլլալ:

Քանի՞ հոգի սիրտ ու քսակ կը բանան իրեն՝ ցմայուելով իր խաղարկութենէն:

Իբր մարդ է որ նա՛խ պիտի արժեցնէ ինքզինքը՝ ամէն ուր որ ներկայանայ:

Եւ ամէն ուր որ ներկայանայ՝ պիտի բախի տարբական պահանջի մը:

Ամէն մարդ դեռ կը յամառի բարոյականի կուտ մը փնտռել նոյնիսկ բոլշեւիկին ու դերասանին մէջ:

Այնքա՜ն ծծուած է բուրժուական այս աշխարհը...:

Բեմէն դուրս, ո՛չ ոք իրաւունք կուտայ դերասանին կեղծելու, ստելու:

Չէ՞ որ ամէն բան իր տեղն ու ժամանակն ունի տղոցերուս այս իրաւակարգին մէջ ?:

Ու դերասանը որ կը ստէ՝ բան մը կը կորսնցնէ իր տադանդէն...:

Այնքա՜ն անմիտ է տէրտիրական այս մարդկութիւնը:

Բայց Տիկ. Դուրեան-Արմէնեան՝ շնորհալի արուեստագիտուհի, Պ. Երամեան՝ տաղանդաւոր դերասան, չեն գիտեր, պէտք չուներ գիտնալու այս անիմաստ ըմբռնումները:

Ու փարիզի մէջ՝ քծնելէ յետոյ անոնց, որ իրենց դէմ «գործ դրեր են բոլոր միջոցները», թիֆլիս երթալու պէտք կը զգան հայհոյելու համար անոնց դէմ:

Ան՛ոնց դէմ որոնց խմբագրատունը ֆուրի ճամբայ եղած էր իրենց համար, որպէսզի ուժ տան ներկայացումներու «ռէքլամ»ին:

Եւ ի՛նչ աղաչանքներ ու ժրպիտներ, տող մը, բառ մը աւելի տպել տալու համար:

«Դաշնակ» Յառաջը մէջտեղն է, խումբին յայտարարութիւններովը:

Բայց ըսինք:

Եթէ քաղաքիւնը մարդուն հետ ծնած չըլլար, բոլշեւիկ Հայը պիտի ստեղծէր զայն:

Հո՛ս քծնիլ: Դերասանութի՛ւն:

Հո՞ն ստել: Բոլշեւիկութի՛ւն...:

Մ. ԵՐԻՑԱՆՑ

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ շրջանին մէջ 10 հոգի եւ մեծ թիւով կենդանիներ սառած են ցուրտէն: Մարտինի մէջ փոթորիկը թռցուցած է շատ մը տուներու տանիքները: Զարշամպայի մէջ կայծակը այրած է 10 տուներ: Մինչ սաստիկ տաք կ'ընէ Պոլսոյ, Իզմիրի եւ Էնկիւրիի մէջ: (Շ. Թրիպոլիս)

ԱՐՁԱԿԱՊԵՏ ՉՏՈՒԱԾ ՀԱՐՑԵՐ ԱՆԴԱՄ ԱՆԴԱՄ ԿՈՂՄԻՑ ԱՌԱՋԱԴՐՎԱԾ

(Թողնում եմ ընթերցողին ինքնուրույն կերպով գտնել այդ հարցերի պատասխանները)

Ընդհանրապես ասած, ինչ է ազգությունը, ինչ կապ ունի նա ցեղի հետ, ինչ է ցեղը, ինչ կապ ունի նա ռասայի հետ, ինչ է ռասան, ինչ կապ ունի նա ազգության հետ, ինչ է ազգությունը, ինչ կապ ունի նա պետության հետ, ինչ է պետությունը, ինչ կապ ունի նա ազգության հետ, ինչ է ազգ

ՊՈԻՐԻԼԻԱ ՏԻՂԱՑԱՆ

(Շեղինակ՝ ԱՐՔԱԻԻԼ ՏԱՐՅԱՆ)

Ա. ՄԱՍ

II

— Դուն հոն պաՖա՞ եղար։

— Այո՛, պաՖա էի։ Զուարճ եղա։ Ինչո՞ւ հարցուցիր։

— Ես, պաՖա չէ՛ որ ես ալ հոն եղա։ Ինչո՞ւ չտեսա զքեզ։

— Ես ալ քեզ չտեսա։ Ինչո՞ւ չես եկած մեր տունը։ Ինչո՞ւ ինձ հետ չես խոսիր։

— Ես, ես, ես, մի՛ ըսեր։ Ես ալ քեզ կ՚ուզեի տեսնել, բայց ինչպե՞ս կրնայի, երբ դուն ինծի հետ չէիր խոսիր։ Ես ալ կ՚ուզեի քեզ հետ խոսիլ, բայց ինչպե՞ս կրնայի, երբ դուն ինծի հետ չէիր խոսիր։

Ասոնք ըսելով՝ Ալեքսանդրը ձեռքը երկնցուց Մարիամին, որ ալ չդիմադրեց եւ ձեռքը տուաւ։ Ալեքսանդր զայն առաւ իր ձեռքերուն մէջ եւ սկսաւ զայն համբուրել։ Մարիամ ալ չդիմադրեց։

Ալեքսանդր ըսաւ.

— Ես քեզ կը սիրեմ, Մարիամ։ Ես քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կը սիրեմ։

Մարիամ ալ ըսաւ.

— Ես ալ քեզ կը սիրեմ, Ալեքսանդր։ Ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես ալ քեզ կը սիրեմ։

Ալեքսանդր ըսաւ.

— Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել։

Մարիամ ալ ըսաւ.

— Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել։

Ալեքսանդր ըսաւ.

— Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։

Մարիամ ալ ըսաւ.

— Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։

Ալեքսանդր ըսաւ.

— Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։

Մարիամ ալ ըսաւ.

— Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։

Ալեքսանդր ըսաւ.

— Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։

Մարիամ ալ ըսաւ.

— Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։

Ալեքսանդր ըսաւ.

— Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։

Մարիամ ալ ըսաւ.

— Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։

Ալեքսանդր ըսաւ.

— Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։

Մարիամ ալ ըսաւ.

— Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։

Ալեքսանդր ըսաւ.

— Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։ Ես քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։

Մարիամ ալ ըսաւ.

— Ես ալ քեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել, որովհետեւ ես ալ քեզ կը սիրեմ։

քոֆի, որ այժմ Եուկոսլաւիոյ հետ մերձեցման կուսակից է։ Միւս կողմէ կ'ըսուի որ եթէ Լիտվչէֆ իշխանութեան գլուխ մնայ, անմիջապէս պիտի լուծէ Խորհրդարանը եւ նոր ընտրութիւններ կատարել պիտի տայ։

ՄԱԿԵԴՈՆԱՑԻ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Վիէննայի եւ Պուտափէշթի մէջ շատ հաւատք չեն ընծայեր որ կարելի ըլլայ բուռն գործողութիւն մը կատարել Մակեդոնացի Յեղափոխականներուն դէմ։ «Փէշթէր Լոյտ»ի Սոֆիայի թղթակիցը կ'ըսէ թէ ինչ կառավարութիւն որ ալ իշխանութեան գլուխ գտնուի Պուլկարիոյ մէջ, անհրաժեշտ կամքը, քաջութիւնը եւ միջոցները չպիտի ունենայ յաջողութեամբ գլուխ հանելու համար այդ դժուարին գործը։

Գալով պուլկարեւսերոյ յարաբերութեանց, թղթակիցը կ'ըսէ թէ Զաղրէպլի դէպքերուն մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւին Սոֆիայի մէջ, ուր ոեւէ կասկած չունին թէ ի վերջոյ յաղթանակը պիտի տանի ռամկավար - գիւղացի միացեալ խմբակցութիւնը։ Ո՛չ մէկ պուլկար պատասխանատու անձնաւորութիւն կը փափաքի քայքայումը դրացի պետութեան, որ կը նկատուի իբրեւ ապահովութիւն մը Յոյներուն եւ Թուրքերուն դէմ։

Հակաֆրանսական ցոյցեր Իտալիոյ մէջ

Շաբաթ օր Փարիզի մօտ Սէնթ-Ուէնի մարզարանին մէջ տեղի ունեցան միջազգային համալսարանական մրցումները, որոնց մէջ յաղթանակը տարին իտալացի ուսանողները։ Հակաֆաշիստ իտալացիները ցոյց կատարեցին։ Ընդհարումներ պատահեցան եւ ոստիկանութիւնը վերահաստատեց կարգը։

Իտալացի մարզիկները Հոմ դարձան Զորեքշաբթի օր։ Մեծ բազմութիւն մը ներկայ էր կայարանը։ Ցրուիչներ կը ծախէին թերթ մը որ Ֆրանսայի դէմ խիստ յարձակումներ կ'ընէր։ Մարզիկները մեծ թափօրի մը ընկերակցութեամբ անցան փողոցներէն։ Կոլոննայի հրապարակին վրայ ֆաշիստ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Թուրաթի խանդավառ ծափերու մէջ ճառ մը խօսեցաւ ծաղրելով Ֆրանսան, «որ այլեւս լատիններէնը չի հասկնար եւ մոռցած է իր ծագումը։ Ամո՛թ Ֆրանսայի, որ ոտնակոխ ըրաւ հիւրընկալութեան բոլոր պարտականութիւնները»։ Վերջացնելով ըսաւ թէ «պատերազմը մօտ է ֆաշիստ քաղաքակրթութեան եւ միւսին միջեւ։ Ձակատագիրը պիտի վճռէ յաղթանակը։ Բախտը պիտի վիճակի երիտասարդ ժողովուրդներուն եւ դժբախտութիւնը հին կամ ծերացած ժողովուրդներուն։»

«Հավաս»ի գործակալութիւնը կը հաղորդէ որ գրաքննութիւնը արգիլած է հրատարակել հակաֆրանսական բոլոր ակնարկութիւնները ցոյցին պահուն։

Փարիզի Ուսանողական Միջազգային Համագումարին մասնակցող իտալական պատուիրակութիւնը աշխատանքները կիսատ ձգելով առջի իրիկուն Իտալիա վերադարձաւ։

Ռումբ մը իտալական հիւպատոսարանի մէջ

Պրիւքսէլէն կը հեռագրեն թէ Լիէժի իտալական հիւպատոսարանին պատուհաններուն տակ ռումբ մը պայթած է՝ վիրաւորելով դռնապանը եւ նիւթական կորուստներ պատճառելով։ Կը կարծուի թէ այս եղեռնափորձը հետեւանքն է վերջերս Պելճիքայի մէջ ֆաշիստ գործակալներու եւ իտալացի քաղաքական տարագիրներու միջեւ ծագած վէճերուն։

Ռումիոյ քանիստերը կը մահրագործուին ?

Բիկայէն հեռագրի մը համաձայն, բանտերը վերջին ծայր խճողուած ըլլալով, խորհրդային կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է բանտարկեալներու թիւը նուազեցնելու համար։

Բոլոր դատապարտեալները, որոնց պատիժը հինգ ամիսը չանցնիր, անմիջապէս ազատ պիտի արձակուին։ Աւելի երկար դատապարտութիւն կրած ուրիշ բանտարկեալներ նոյնպէս ազատ պիտի ձգուին եթէ երբեք ապահովութիւններ տան թէ բարի վարք պիտի ունենան։ Երկարատեւ բանտարկութեան դատապարտուած յանցաւորները իրենց պատիժին կէսը կրելէն յետոյ հեռաւոր շրջաններ պիտի ղրկուին։

Այս միջոցներուն շնորհիւ կը յուսան բանտերու բնակչութիւնը կէս առ կէս զեղչել։

Լատիներատառ գիրեր կը տպուին

Թուրք Լեզուական Յանձնաժողովը 5000 ոսկիի նոր վարկ մը ուղած է լատինական տառերով նոր գիրքեր տպելու համար։ Շուտով հրապարակ կ'ելլէ նոր այբբենարանը։

Օտար եւ փոքրամասնութեանց վարժարաններու Թուրք ուսուցիչներուն համար հինգ դասընթացք պիտի հաստատուի, 3ը Բերայի մէջ, 2ը Պոլսոյ կողմը։ Բերայի դասընթացքները պիտի բացուին Էսայեանի, Զափիոնի և հրէական լիսէին մէջ։ Պոլսոյ կողմի դասընթացքներն ալ՝ Պէզճեան վարժարանի եւ Ֆէնէրի յունական լիսէին մէջ։ Դասախօսութիւնները Սեպտ. 10ին պիտի վերջանան։

Ա.յս տարի դպրոցները ուշ պիտի բացուին, որպէսզի մինչ այդ Ազգ. ժողովը քուէարկէ նոր օրէնքը եւ կարելի ըլլայ վարժարաններու մէջ գործածել նոր տառերը։

Իտալիոյ առեւտրական դաշնագիր

Թուրքիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ առեւտրական դաշնագրի մը կնքումին համար պատրաստութիւններ կը տեսնուին։ Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակը ներկայիս տեղեկագիր մը կը պատրաստէ, Թուրքեւիտալական առեւտրական յարաբերութեանց մասին։

Քննութեանց համաձայն, Թուրքիայէն Իտալիա ղրկուած ապրանքներուն մեծ մասը «Թրանզիթ» ապրանքներ են, ծխախոտ, կաղին, հաւկիթ, ձէթ եւայլն, որոնք Իտալիոյ ճամբով Գերմանիա, Ֆրանսա եւ Սպանիա կը ղրկուին։ Ուղղակի Իտալիա ղրկուած ապրանքները գլխաւորաբար կը կազմեն բամպակ եւ բուրդ։ Իտալիայէն Թուրքիա եկած ապրանքներն ալ մեծ մասով նոյնպէս «Թրանզիթ» են, ուրիշ երկիրներէ եկած ըլլալով։ Իսկ ուղղակի Իտալիայէն կուգան կերպասեղէն, ինքնաշարժ եւ երկրագործական գործիքներ։ Այս կերպով, Իտալիա միջնորդի դեր մը կատարէ եւրոպական եւ ամերիկեան ապրանքներ ծախելով Թուրքիոյ։

Տոքթ. Նանսէն յուսահատ է

Տոքթ. Ֆրիտեոֆ Նանսէն կը յայտարարէ թէ այլեւս ո՛չ մէկ յոյս կայ Ամունսէնը եւ ընկերները գտնելու։ Հակառակ այս յայտարարութեան, խորհրդային օդնութեան կոմիտէն «յանուն մարդկային իրերօգնութեան պարտականութեան», որոշած է շարունակել իր փնտռտուքները։

«Կրասին» կրկին ճամբայ ելաւ Սթուվանկէրէն դէպի բեւեռային շրջանները։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ֆաքէ ո ֆիւէռ տը Լիւնի վերնայարկը, փլաս տ'Իթալի։ Մէթրօ Իթալի։ Օրակարգ. Շրջ. ժողովի օրակարգի վիճաբանութիւն։

ԱՄԷՆՈՒՆ ՋՈՒԱՐՃՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Փարիզահայ գաղութը առաջին անգամ ըլլալով աւելիք պիտի ունենայ վայելելու բնութեան ու միանգամայն արուեստի հրաշալի ապրումները, Թոպէնսոնի Aux Grands Arbres կոչուած գեղարուեստական շքեղ եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ, ուր այս կիրակի, տեղի կ'ունենայ Ջ. Ե. Ո. Մ. Լսարանական յանձնախումբի ի նպաստ ԴՐԱԳԱՐԱՆի կազմակերպած խնջոյքը։ Առաւօտէն մինչեւ կէս գիշեր։

կը նախագահէ Պ. Կ. Յ. ԲԱՄՄԱՋԵԱՆ

կը մասնակցին երգիչ Պ. Մ. Մամիկոնեան (Premier Prix de Conservatoire de Dijon), թաւիսթ Պ. Ժորժ, ինչպէս նաեւ շանթ-թատերախումբը սիրուն անակնկալներով։ Մասնաւոր նուագախումբ եւրոպական եւ արեւելեան պարերուն։

Ծառերու վրայ շինուած 24 ելեկտրազարդ տաղաւարները պիտի տրամադրուին հասարակութեան։ Փոքրիկներու համար մասնաւոր խաղավայր։ Ցերեկուան եւ իրիկուան ճաշերը միասին բերել։ Հոն պիւֆէ սովորական գիներով։

ԱՆՋՐԵՒԻ ՊԱՐԱԳԱՑԻՆ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՍՐԱՀ
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հաղորդակց. միջոցներ.— *Լիւքսէմպուրկի եւ Տանֆէր-Ռոշրօյի կայարաններէն ամէն քառորդ ժամը շոգեկառք։ Փոոթ Տ'Օրլէանէն Թոռամուէյ Թիւ 128 իջնել ՌՈՊԻՆՈՆ։ Ժապաւէնեալ առաջնորդներ ժողովուրդը կ'առաջնորդեն դաշտը, որ 3 վայրկեան կը տեւէ։*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Մարսէյլի ցարօն-ցուրուբերան Հայրենակցական Միութեան կողմէ։

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, 10 Bld. Rabateau.

Առնել Թռամուէյ Թիւ 46։

Կը խօսի՝ Պ. ԱՐՇԱԿ ՄԱՀՏԵՍԵԱՆ

Մուտքը ազատ է

ՀՐԱՖԵՇՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին թէաթրը Սիկալի սրահին մէջ

Դերասան՝ *Յ. Զարիֆեան*, մասնակցութեամբ *Մ. Մարութեանի* եւ տեղական ուժերու։ կը ներկայացնէ՝

ՕԹԷԼԼՕ

Գիները ժողովրդական

Հ. Ց. Դ.

Ազբիւր Սերոբ *խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին 184 Ave. Italie.*

Լիոնի Շրջ. *Կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին Դրագարանը։ Օրակարգ. Նախորդին շարունակութիւնը։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՒՎԻԼԻ Ջ. Ե. Ո. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, 128 Rue Etienne Dollet, Դրագարանի սրահը։

ԸՆԿ. ԱՐԱՄ ԳՆԴՈՒՆԻԷ կը խնդրուի ներկայանալ խմբագրատուն կարեւոր գործի մը համար։

ԴԱՄԲԱԿԱՑՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

փարիզ, *Ա. Փ.— 35։*
Մարսէյլ, *Տ. Տ. Հայր. Միութ. — 10 ֆր.։*
Պուտօ, *Ճիվան.— 10։*
Տէսին, *Ա. Դ.— 70։*

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԻ *Յ. ՊՈՒՌՆԱԶԵԱՆ* կը ծանուցանէ Թէ՝ անգլիա մեկնած ըլլալով, իր յաձախորդները կ'ընդունի Սեպտ. 1էն սկսեալ։

Կ'ուզուին երկու աշխատաւորներ Փըրանսական ձաշարանի մէջ Թեթեւ աշխատանքի համար։ Դիմել՝ խմբագրատուն։

Կ'ուզուին արուեստական մարգերիտ շարող երիտասարդ գործաւորուհիներ։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ Mlle Suzanne, 93 Rue Pelleport. Մէթրօ Pelleport.

Կ'ուզուին երկու վարպետ կտրողներ (coupeur)։ Ցեւական գործ ամբողջ տարուան համար։ Եթէ կտրողը ընտանիքի տէր է, եւ իր ընտանիքի անդամներուն մէջ կան տափատ եւ բաճկոն կարողներ, անոնց համար ալ կ'ապահովուի մշտական գործ։ Լաւ վճարում։ Անհրաժեշտութեան պարագային կրնանք կանխավճար ընել։

Դիմել՝ Ա. Չաճեանի, 36 եւ 40 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var).

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ ռոքոքոյի գործաւորուհիներ։ Դիմել՝ կարապետեանի, 8 Rue Rampal, մէթրօ Պելվիլ։

Կ'ուզուին ժէռսէ ռոպ կարող վարժ եւ վարպետ գործաւորուհիներ։ Դիմել՝ երուանդ Պոտուրեանի, 7 Rue Tournon, սենեակ Թիւ 51, մէթրօ Օտէոն։

BANQUE COMMERCIALE DU LEV
O. MAGARIAN
18 Rue Laffite, PARIS (9e) Tél. PROV.
Հայ առեւտրական տուներու գործառնութիւնները դիւրացնող գաղթական ազգայիններու մէջ խնայողութիւնը քաջալերելու տակով հաստատուած գրասառնիս, կը ստանձնէ դիւրաստացի պայմաններով գնդլէզ առեւտրական մուրհակներ եւ բանալ ընթացիկ նոյնիսկ աննշան գումարներու համար։

24, RUE ST. LAZA
PARIS
ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
ՎԱՀՐԱՄ ՃԷՆԱՋԵԱՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵՋՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՆՈՐ ԴԱՍԱԳ
ԼԵԻՈՆ ՇԱՆԹԻ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԳՐԱԻՈՐ Դ.
Ա. ԱՍՏԻՃԱՆ.— Շարադրութեան եւ ուղղագրութեան կան մշակումը դպրոցական առաջին եւ երկրորդ համար։
Բազմաթիւ ձեռագիր օրինակներ ու նկարներ նիւթ իսկ նիւթերը մանկան կեանքէն ու շրջապատէն առնուած փոքրիկ պատմութիւններ են արտագրութեան, Թեան եւ շարադրական նախապատրաստութեան համ ուղղագրական դեկավարութիւն, ամփոփ ուղեցոյց մը համար։
Բ. ԱՍՏԻՃԱՆ.— Շարադրութեան եւ քերականութ կան ըմբռնումները դպրոցական երրորդ եւ չորրորդ համար։
Բազմաթիւ շարադրական նիւթեր ու պատկերներ աշխատանքի միջոցով իւրացումը քերականական սոյն որոնք կը համապատասխանեն տուու այդ տարիքին ու ամփոփ ուղեցոյց մը ուսուցչին համար։
Առաջին դրքի գինն է ֆօթը ֆրանք, երկրորդ գր ֆրանք։ Դպրոցներուն 20% զեղչ։ Ճամբու ծախքը վրայ։ Այդէն պատուէր կանխավճար։ Դպրոցները կրնան մէկ մէկ օրինակ, իբրեւ նմուշ։
Նամակ ու դրամ պէտք է դրկել հետեւեալ հասցէով Madame D. SEGBOSSIAN, Ave. Ed. Branly, 11 (S. et O.), France.

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELL
ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ Ա գէտը կ'ընդունի Դշ., Չշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օր 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԻՆ ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—1

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏՆԵՐ
Կը գբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքային եւ գատերով։ Կը ստանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արկ վարձակալութեան վերաբերեալ դատական գործերը, ինչպ ապահովագրական վէճեր։ Կը խմբագրէ ամէն տեսակ actes vente et nantissement de fonds de commerce, constitution tion de sociétés). Ծրանաձախատակութիւն ուղղներու կատարէ վարչական ձեռնարկներու լաւագոյն պայմ ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 9.30 12 և ժամադրու 13 Rue Béranger, Métro République, Tél. Archive

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
E. STEFIKI
վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն։
106 Ave. Kléber, Paris (16e)
Հեռ. Passy 72.56
ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մնալու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան Թուղթերու օրինական գործողութիւնները։
Կ'ընդունի ամէն օր (բացառեալ շաբաթէ) կէսօրէ վերջ ժամը 4—7.

ՄՈՒՇԱՂԱՆԵԱՆ
ՀԱՅԵՐԷՆ ՔՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՓԼԱՔՆԵՐ
18 ՖՐԱՆ
3 ՈՒՆՑ
Ջուտ խաղողէ անարատ օղի (Պօրտօ պատրաստուած), գ նարեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, աղի ձուկեր, ձէթ, ձիթապուղ, էրմիս գծնեբղիներ, Թէյ եւավրու, անուշեղէններ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ քով
28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Ménil
Métro Belleville Tramway 5
Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9.30

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ եւ ԳԱՄԵՐ ԲԵՆԻԱՄ
ԻՐԱՒԱԳԷՏՆԵՐ
ՊՈԼՍՈՑ ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՃԱՐԻ
8 Ave. Frémiet, Métro: Passy Tél. AUTEUIL
Կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս միջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն խնդիրներու հետապնդումը։
Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ՝ լաւ պայմ Կ'ընդունին՝ ամէն օր (բացի կիրակիէ) ժամը 9էն կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ։

ՓԼԱՔՆԵՐ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԲՈՒՐԲԵՐԷՆ
18 ՖՐԱՆ
3 ՈՒՆՑ
Ջուտ խաղողէ անարատ օղի (Պօրտօ պատրաստուած), գ նարեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, աղի ձուկեր, ձէթ, ձիթապուղ, էրմիս գծնեբղիներ, Թէյ եւավրու, անուշեղէններ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ քով
28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Ménil
Métro Belleville Tramway 5
Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9.30

ԹԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՍՈՒՐՃԻ
26 Rue Trévise: Մէթրօ՝ Cadet Tél. Provence

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
25
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928

25 AOUT 1928

ՏԱՐԻ Թիւ 734 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒԽ ԽՕՍՔ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՆՈՐ ՅԵՂԱՇՐՋՈՒՄԸ

Մէկ օրէն միւսը, բուռն թափ կը ստանայ Թուրքերէնը տիրներէն տառերով գրելու շարժումը:

Այս անգամ ալ ազգանշանը տուաւ Մ. Քէմալ, մէկ-երկու տող առաջ, ճառ մը խօսելով եւ լատինատառ նամակ մը գրկելով Սարայ Պուրնուի դարաստանին մէջ:

Պոլսոյ Թերթերէն քաղելով, «Յառաջ»ը օրը օրին կը հաղորդէ այս շարժման վերաբերող լուրերը: Ինչքան ալ չափազանցութիւն տեսնուի այդ լուրերուն մէջ, անվիճելի է մէկ բան,— քէմալական կուսակցութիւնն ու կառավարութիւնը, գործի ձեռնարկած են, կարելի եղածին չափ օրէն, վճռապէս ընդհանրացնելու, ժողովրդականացնելու համար լատինատառ այբուբենը:

Մէկ հրամանի վրայ, լարուած է ամբողջ կուսակցական եւ պետական մեքենան: Լատինատառ դասեր կը տրուին Տոլմա Պաղչէի պալատէն մինչեւ քարափ, մակուկավարներուն, թրքական շրջանակներէն մինչեւ փոքրամասնութեանց դպրոցները: Ոչ միայն իսկ յանձնարարուած է լատինատառ տպել ազդերն ու ծանուցագրերը:

Իսկ մամուլը, որ ամիսներէ ի վեր կը գործածէ եւրոպական տառերը, չի բաւականանար «կագի»ին հրամանը փոխանցելով եւ նոր տառերուն արժէքը տարփողելով, այլ եւ քերականական օրինակներ կուտայ: Ֆրանսերէն «Միլլիյէթ»ը ամէն լատինատառ հատուած մը ունի, տպագիր կամ ձեռագիր, օրակից թարգմանութեամբ: Հայ վարժապետներ անգամ, որոնք իրենց կեանքը նուիրած են թուրքերէնի ուսուցման, նոր տառերուն գովքը կ'երգեն, շողիքներ վազցնելով:

Մէկ խօսքով, եղածը ոչ քմահաճոյք է, ոչ ալ «մօտա» կամ ծի վրայ երեւալու մարմայ:

Օրէնքին քուէարկութենէն առաջ, հանրային կարծիքն է կը պատրաստուի: Օրէնքին քուէարկութիւնը պարզ ձեւականութիւն է, եւ կրնայ տեղի ունենալ Ազգ. Մեծ ժողովի բացման անմիջապէս յետոյ, մէկ նշանի վրայ, եւ յոտնկայս: Եւ ոչ ոք, ամէնէն առաջ պաշտօնատարներն ու երեսփոխաններն իրենք վարժութիւններ կը կատարեն Տոլմա-Պաղչէի պալատին մէջ, գրատախտակին առջեւ, եւ Մ. Քէմալի շուքին տակ:

Թուրքիոյ շուայտ, իրենց բառով՝ անբարոյական այլ յանգն դիկտատորը այս յեղաշրջման մէջ ալ իրեն հետ ունի թիհատի եւ Խալքի հնոցին մէջ եփած «կոմիտէճի»ները, սերունդը, եւ կիները:

Մանաւանդ վերջին երկուքը, որոնք բնազդօրէն սիրահարելով նորութեան, միեւնոյն ատեն երախտապարտ են, որովհետեւ իսկապէս կը վայելեն այս բոլոր յեղաշրջումներուն բարիքները: Ինչ որ կը մնայ անդին, իբրեւ «ողջամիտ» տարր կամ սերունդ, այնքան ալ արժէք չունի: Անոնք իրենց տեղէն արժեցան, երբ քսաներչորս ժամուան մէջ կը չնջուէին սուլթանութիւնն ու խալիֆայութիւնը, վերջին սուլթանին եւ խալիֆային վտարումով, երբ Ալ Օսմանի գերդաստանին արուներ եւ պոռնիկներ Անոնք հազիւ համարձակեցան վեհերոտ ղոք մը սարքել էրզրումի մէջ, երբ ցեխին մէջ կը գլորուէր Ատաթիւրքա՛ն ֆէսը, եւ կը բզքտուէին փաթթոցները, կախաղանի սպառնալիքով:

«Իթթիհատ-Թէրաքգը»ն պարզապէս հնամաշ Սահմանադրութիւն մը հռչակած էր, երեսուն տարուան բռնակալն ալ նստած պահելով գահուն վրայ, եւ սակայն տեղի ունեցաւ արտ 31ը (1909), — «Շէրիաթ իսթէրո՛ւք»: Այսօր ոչ Շէրիի, ալ Շէրիաթի հետք է մնացած, եւ իսլամութիւնն անգամ կը աղերուի, գահընկէց: Բայց ոչ մէկ ձայն ու ծպտուն: Այո՛, չպէտք պիտել կուտար օրագրող մը, եթէ Մ. Քէմալ հրամայէ հաշերանօթ մը անցընել գլուխը, «գապո՛ւլ» պիտի աղաղակեն, ինքան խոր է եւ տիրական՝ ահու սարսափը:

Կասկած չկայ որ նոր յեղաշրջումը՝ լատինատառ այբուբենը մեծագոյնն է եւ աննախընթաց: Տակաւին կանուխ է, նաեւ տեսնելու համար անոր բոլոր հետեւանքները,— քաղաքակրթական, քաղաքական, ընկերային եւ համաթրքական: (Ձմոռնք որ կովկասի մէջ ալ մղում կը տրուի լատինատառ գրութեան, չոր-սինկ տարիէ ի վեր):

Առաջին արդիւնքը պիտի բլլայ, անշուշտ, կտրել կապը ն եւ նոր սերունդին միջեւ, վերջինը շաղուելով թուրդ ազգնական հնոցի մը մէջ: Անհամար քանակութեամբ գիրքեր տի դատապարտուին մոռացութեան, ի հարկէ աստիճանար: կառավարութիւնը պիտի թելադրէ, և գրավաճառները նոր տառերով պիտի տպեն ա՛յն գիրքերը որոնք «բարեյոյս» են, նչպէս մեր երանեալ հայրենիքին մէջ ալ):

Երկրորդ արդիւնքը պիտի բլլայ՝ փոքրամասնութեանց աղ թրքացումը, քանի որ արդէն վարժ են եւրոպական տառու, իսկ թուրքերէնն ալ կը խօսին աւելի ախորժակով քան յրենի լեզուն (առաւելապէս Հայերը, այնտեղ եւ այստեղ):

Իբրև երրորդ արդիւնք, անշուշտ լատիներէն տառերը աւելի տի մտերմացնեն Թուրքերու յարաբերութիւնները արեւմտեան աշխարհին հետ, որ միշտ շահագրգռուած է Թուրքիայով ուրքերով, բայց խրտչած՝ անոնց լեզուէն ու տառերէն: Լատիրէն տառերը սիրել կրնայ տալ նաեւ լեզուն, եւ բազմացնել ամութիւնները:

. . . Բայց, ըսինք թէ կանուխ է տակաւին:

Մնաց որ, մ իշտ ալ առիթներ պիտի ունենանք հետեւելու խաղաղ յեղափոխութեան փուլերուն:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՆՈՐ ՏԱՌԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Ամբողջ Թուրք մամուլը սիւնակներ կը նուիրէ նոր տառերու գործածութեան հարցին: Պոլսոյ «Ճիւմհուրիյէթ»ը խմբագրականի մը մէջ դիտել կուտայ.

— «Մէկ գիրէն միւսը անցած ատեն, պարտաւոր ենք այնպէս մը շարժիլ որ որ եւ է դժուարութիւն չծագի: Բայց, մեր ամբողջ ուժը նոր գիրերու տարածման յատկացնելով հանդերձ, արդեօք ո՞րքան ժամանակի մէջ պիտի կարենանք մեր նպատակին հասնիլ: Այդ ժամանակի մասին բոլորը միաձայն չենք տեսներ, եւ ասիկա ալ բնական է: Հետեւաբար, պէտք չկայ աւելի զբաղիլ ժամանակի խնդրով, այլ աշխատելու է կարելի եղածին չափ արագօրէն ապահովել նոր տառերու կիրարկումը: Այս մասին քիչ մը փութկոտութիւն կը տեսնենք լրագրական տեղեկատուութեանց մէջ:

Տակաւին չենք պատրաստած մեր լեզուին նոր այբբենարանը, քերականութիւնը և բառարանը: Անոնք պիտի գրուին, տպուին եւ ցրուին: Առանց վրայ դասաւանդութիւն պիտի բլլայ, ժողովուրդը քիչ թէ շատ պիտի ընտելանայ նոր գրութեան: Մինչ այդ ուսուցիչները պիտի սկսին նոր տառերով դաս տալ նախակրթարանի առաջին կարգերուն, յետոյ վերի կարգերուն գիրքերը աստիճանաբար նոր գիրերով պիտի տպուին: Որքան ալ շատ աշխատինք, այս բոլորը քիչ շատ ժամանակ կ'ուզէ: Նկատի չունենալ այս բոլորը եւ ըսել թէ այսօրուընէ վաղը նոր տառերու կիրարկումին կ'անցնինք, մեր կարծիքով լրջօրէն անիմաստ եւ աւելորդ վտանգաւորութիւն մըն է:»

*** Սթապուլ (Ֆրանսերէն) խօսելով նոյն հարցի մասին, կը գրէ.

— «Հոս ալ օրինակը վերէն կուգայ: Կազի փաշան հիանալի վճռականութեամբ ու արագութեամբ կը գործէ: Ան ուղիղ իր նպատակին կը դիմէ, կանխաւ հարուածելով ու ոչնչացնելով դիմադրական ամէն հաւանական շարժում:

Այսպէս է որ Գասթէմունիի մէջ, որ կրօնական մոլեռանդութեան ամենայայտնի կեդրոններէն մէկն էր, Կազին ֆէսը նետել տուաւ ու գլխարկը տարածեց, եւ հոս Պոլսոյ մէջ, ուր ամէնէն աւելի հին տառերու կուսակիցներ կան, ան կը դատապարտէ հին տառերը ու անոնց տեղ լատին տառերը կ'որդեգրէ:

Երկու տարին պիտի բաւէ կերպարանափոխութիւնը կատարեալ դարձնելու համար, որովհետեւ ազգն ու կառավարութիւնը վճռած են կորովով ու շտապփոյթ մինչեւ ծայրը տանիլ այս մասնաւորապէս դժուարին աշխատանքը:»

ԼԱՏԻՆԵՐԷՆ ՏԱՌԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Պոլսոյ Թերթերը կը գրեն թէ Ազգ. կեդր. վարժարանին մէջ գիշերային դասընթացք մը պիտի բացուի, նոր տառերը սորվեցնելու համար ժողովուրդին: Այս դասընթացքին պիտի կարենան հետեւիլ անխտիր ամէն ազգի եւ դասակարգի պատկանող անձեր:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Նախարարներու թոշակը 180,000 ֆրանկ

Վարչապետ Փուանքարէի պատրաստած նոր եւմտացոյցի նախագծին համաձայն, յառաջիկայ Յունուար 1էն սկսեալ նախարարներու Թոշակը պիտի բարձրանայ 180,000 ֆրանքի:

Նախապէս երեսփոխաններն ու ծերակուտականները կը ստանային տարեկան 9000 ֆրանք: Պատերազմէն առաջ այս գումարը բարձրացաւ 15,000 ֆրանքի, 1920ին՝ 27,000 ֆրանքի, իսկ այժմ Թոշակը հնգապատկուած է եւ կը ստանան 45,000 ֆրանք:

Նախարարները կը ստանային տարեկան 60,000 ֆրանք: 1920ին. Միլրանի վարչապետութեան օրով այդ գումարը բարձրացաւ 80,000 ֆրանքի: Փոխ-Նախարար մը կը ստանար 25,000 ֆրանք: 1920-1926՝ 45,000 ֆրանքի բարձրացաւ այդ գումարը. իսկ վերջերս երբ Ալզասցի երեսփոխան Օպերքիրշ Աշխատանքի փոխ-նախարար նշանակուեցաւ, փուանքարէ 60,000 ֆրանք տարեթոշակ սահմանեց անոր և Խորհրդարանը առարկութիւն չըրաւ:

Նոր տարիէն սկսեալ, Նախարարներու նախապատերազմեան Թոշակը 3ով պիտի բազմապատկուի. վարչապետը եւ նախարարները պիտի ստանան 60,000×3=180,000. փոխ-նախարարները՝ 25,000×3=75,000: Ներկայ դահլիճը բաղկացած ըլլալով 14 անդամներէ, տարեկան յաւելումին ընդհանուր գումարը պիտի ըլլայ 2,415,000 ֆրանք, այսինքն կէս միլիոն ոսկեդրամ ֆրանքէն քիչ մը պակաս:

Հելլեն դահլիճին վերակազմութիւնը

Աթէնքէն կը հեռագրեն 0գոստոս 23 Թուականով.—

Նախարարական խորհուրդը գումարուեցաւ այս իրիկուն, քննելու համար քաղաքական կացութիւնը եւ վաղը պիտի շարունակէ իր աշխատանքները, ամբողջացնելու համար դահլիճին կազմը:

Երկաթուղային նախարար Խրիսթոմէնոս, որ բժիշկ է, առողջապահական նախարար պիտի անուանուի, յաջողութեամբ պայքարելու համար Յունաստանի մէջ տիրող նոր համաճարակին դէմ: Երկրագործական նախարար Քանովաս պիտի նշանակուի երկաթուղային նախարար:

Զօրավար Փոնտիլիս նշանակուեցաւ պատերազմական նախարար. Փափանաստասիու՝ երկրագործական և Միխալաքոփոլոս՝ արտաքին նախարար: Ներքին նախարար հաւանաբար անուանուի եմտական նախարարը. իսկ ծովային նախարար պիտի անուանուի մասնագէտ մը՝ Միաուլիս:

Խորհրդարանի գումարումէն վերջ ուրիշ փոփոխութիւններ ալ պիտի ըլլան:

Այսօր կէսօրէն վերջ պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ ընտրութեանց արդիւնքը: Նոր խորհրդարանը պիտի ունենայ 228 հանրապետական երեսփոխաններ: Արքայական խմբակը 22 ներկայացուցիչներ ունի:

*** Վէնիզելոս իր բարեկամներուն յանձնարարեց զգուշանալ ո՛ր եւ է ցոյցէ՝ իր ընտրական մեծ յաղթանակը տօնելու համար:

«Կիրքերը հանդարտեցնելու համար, կ'ըսէ զեկոյց մը, աւելի լաւ պիտի բլլայ որ յաղթականները շատանան միայն ա՛յսքան փայլուն յաղթանակի մը տուած բարոյական գոհացումով եւ զգուշանան աղմկալի ցոյցերէ:

«Ասիկա անհրաժեշտ է՝ մանաւանդ անոր համար որ երէկի հակառակորդներէն շատեր կառավարական ցանկին քուէ տուին: Այժմ կառավարութեան ու ժողովուրդին նշանաբանը պէտք է բլլայ միայն,—«Աշխատանք և Յունաստանի վերաշինութիւն»:

Ալպանիոյ թագաւորին հռչակումը

Այսօր է որ Ալպանիոյ Սահմանադիր ժողովը Թիրանայի մէջ թագաւոր պիտի հռչակէ Ահմէտ Զօկուն, Իսքէնտեր պէյ Գանունով: Ամբողջ Ալպանիոյ ժողովուրդը համաձայն է որ երկիրը թագաւորութեան վերածուի: Կը հերքուի այն լուրը թէ Իտալիոյ դրդումով է որ տեղի կ'ունենայ այս փոփոխութիւնը:

Ալպանական կառավարութիւնը նախապէս կարծիքը շօշափած էր շատ մը պետութեանց եւ պատասխան ստացած էր թէ ո՛րեւէ առարկութիւն չունին, եթէ Ալպանիոյ ժողովուրդին մեծամասնութիւնը այդպէս կը փափաքի:

Կ'ըսուի թէ նոյնիսկ Եուկոսլաւիա անմիջապէս պիտի ճանչնայ նոր թագաւորը:

Վանի՝ Թուրքիոյ «անկախութեան դրօշն է»

Թուրքիոյ դատական գործավար Մահմուտ Էսատ պէյ, որ պտոյտի ելած է արեւելեան նահանգները, Վանի մէջ այցելած է դատական պաշտօնատունն ու Թուրք Օճաղըն:

Այս վերջինին կողմէ իրեն ի պատիւ տրուած թէյասեղանի մը ընթացքին, գործավարը ճառ մը խօսելով ըսաւ.

— «Ձեր նորաշէն օճախին պատերը կրնան սեւ ըլլալ. հոգ չէ: Կը բաւէ որ ձեր սիրտերն ու խիղճերը ճերմակ ըլլան: Վանը անկախ եւ ազատ թուրք ազգի սահմանագլխի ճամբաներուն վրայ ծածանող եւ միշտ բարձրանալու սահմանուած անկա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՐԾԱԹԸՆԿԱԼՆԵՐՈՒ ԵԼՈՅԹԸ

Նորէն գործի են անցեր մեր կարմիր գորտերը եւ հրապարակը կ'աղմկեն իրենց կրկռոցներով:

Ապրիլեան խորհրդարանային ընտրութիւններէն ի վեր, կծկուեր էին ճախճախուտքին մէջ:

Դեռ չէ մոռցուած, որ այդ օրերուն շարժման մէջ դրած էին իրենց ռազմական ու յեղափոխական բոլոր ուժերը, գրաւելու համար... Ֆրանսայի խորհրդարանը:

Թելօք Դաւիթները կը հրաւիրէին Ֆրանսահպատակ հայ բանւորները՝ իրենց քուէները տալ համայնավար Թեկնածուներուն, որոնք երկրային դրախտ կը խոստանային:

Ընկերը փանջունին Ժապլվարի մէջ աւելի մեծ «մասսա» ունէր իր ետեւ, եւ սակայն յանդգնութիւնը չէր կրցած այդքան առաջ տանիլ:

Ֆրանսացի համայնավարներու պարտութիւնը սաիմ-կեցուց նաեւ մեր կապիկները, որոնք դեռ նոր կը սկսին արձենալու նշաններ ցոյց տալ:

Ի՞նչ է պատահեր հիմա, որ ձայիձը սկսած է նորէն շարժիլ:

Ընդուշտ նոր պատուիրակ է եկեր. ու պէտք է վերջապէս բան մը ընել՝ երեսուն արծաթը արդարացնելու համար:

Շապա՞ եթէ շնորհագուրկ ըլլան ...

կարդացիք Ֆրանսական Թերթին գրածը: Մարդիկը մարսիլիոյ մէջ նորէն Թուուցիկ հիացներ են:

Որո՞ւն հոգը՝ եթէ այդ Թուուցիկները մատի փաթթոց ընելով, հիւրընկալ երկրի մաւուլը վարկաբեկել փորձէ հայութիւնը:

Որո՞ւն հոգը՝ եթէ այդ քուրջի կտորները ցրուող միամիտ եւ մոլորած երիտասարդները վաղը սաիմանէն դուրս հանուին:

Որու՞ն հոգը՝ եթէ Ֆրանս. իշխանութիւնները այլեւս արգիլեն Հայերու մուտքը Ֆրանսա՝ իբրեւ արգիլուած ապրանք:

Վարագոյրին ետեւ գործող վարիչները ապահոված են իրենց անձն ու ապագան: Մէկ մասը Ֆրանս. քաղաքացի դարձած է, ուստի եւ երկրէն փտարուելու վախը չունի. միւս մասը, փորձանքի մը պարագային, շունչը պիտի առնէ խորհրդային դրախտը, ուր աւելի բարձր ու հաստութաբեր պաշտօններ կը սպասեն:

Միայն խեղճ բանւորն է, որ իր միամտութեան գոհ պիտի երթայ, վարիչներու դիւային քրքիջներուն մէջ:

Որովհետեւ, վաղը՝ փտանգի պահուն, ո՛չ ոք ձեռք պիտի երկնցնէ իրեն:

Ո՛չ Հօկը, ո՛չ ալ ռամկավար ջոջը, հակառակ անոր որ երկուքին մէջ ալ կան... «Պատուոյ Լեգէոնի ասպետ»ներ:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԷԼԼՈՒԿ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Երէկ առաւօտ փարիզ հասաւ միացեալ Նահանգներու արտաքին նախարար Քէլլոկ: Շաւրի՛ մէջ, տեղւոյն քաղաքապետը Քէլլոկի նուիրեց յատկապէս պատրաստուած ոսկի գրիչ մը, որով պիտի ստորագրուի նոր դաշնագիրը: Գրիչին վրայ արձանագրուած է լատիներէն՝ si vis pacem, para pacem. (*Եթէ խաղաղութիւն կ'ուզես, խաղաղութիւն պատրաստէ*):

ԱԶԱՏ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝
ՎԱՂՈՒԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

(Ցեղափոխութեան ջունով է միայն՝ որ գրականութիւնը կրնայ նորոգուիլ եւ երիտասարդանալ)

— Ճի՞շտ է, թէ ոչ՝ Կա՞ն գեր, ստրուկ, ուրիշներու երկաթէ կրունկներուն տակ հեծող ժողովուրդներ։ Ճի՞շտ է որ ասիական, ափրիկեան եւ ամերիկեան հարթագետիններուն եւ անապատներուն մէջ, մարդկային կեանքին հետ մարդիկ կը վարուին շնական եւ բացառիկ անգթութեամբ մը, արդարացնելով հինաւուրց առածը որ կ՝ըսէ,— Մարդը մարդուն գայլ։

Ճի՞շտ է որ պոռնկութիւնը նախարարութիւններու տանիքներուն վրայ կը պոռայ, մայրաքաղաքներու դիհներուն մէջ իր թշուառութիւնը կ՝ոռնայ ու հիւանդանոցներու մէջ կը կողկողի։ Ճի՞շտ է որ կեանքը դառն է, սեւ, դժուարատար մարդոց մեծամասնութեան համար ու մահը յաճախ ցանկալի։ Ճի՞շտ է որ Մեծն-Բրիտանիոյ արքային հին գլուխը աւելի կ՝արժէ քան հազարաւոր դունաւոր մարդոց հոգին։ Ճի՞շտ են այս բոլորը...

Եթէ այո՛, հապա ի՞նչպէս կ՝ըլլայ որ այս անիրաւ աշխարհը կը մնայ քար քարի վրայ։ Հապա ի՞նչպէս կ՝ըլլայ որ գրականութիւնը չէ վերածուած բողոքի եւ ըմբոստութեան՝ անզսպելի եւ մեծ աղաղակի մը։ Հապա ի՞նչպէս կ՝ըլլայ որ բացառութիւն են Հանրի Պարպիւսներն ու Իվան Պապէկները ու «մտաւորական» մարդիկ (օ՛ մտաւորակ՛ն) կը համարձակին հեգնել, յեղափոխութեան թոթով բայց արու երգը։ Յեղափոխութեան մանուկ երգը։

Որովհետեւ Որովհետեւը՝ ես գիտեմ հիմա։ Որովհետեւը՝ ձեզի ըսի արդէն։ Որովհետեւ՝ մտաւորականութեան մեծագոյն մասը՝ ստորին ծառան է քաղքենի դասուն, տաղասացը՝ անոր տխուր սխրագործութիւններուն։ Անոր սեղանէն կշտացող՝ հաւատարիմ մանկլաւիկը։

Փակագիծ, — հապա ինչո՞ւ համար ես ալ կը գրեմ պզտիկ, տկար ու քաղքենի երգեր, սիրոյ յիմար երգեր՝ երբ կեանքը կ՝ոռնայ մեր շուրջը, երբ մարդկային տառապանքը՝ իր հերոսութիւններով եւ գեղեցկութիւններով, կը խորտակէ իր ամբարտակները ու կը տապալէ մեզ։

Երեք տարիէ ի վեր այդ հարցումը կուտամ ես ինծի, մտածումի եւ ինքնամփոփումի պահերուս, ինչպէս երբ պզտիկ տղայ մըն էի ու օր մը, տխրած ու դառնացած, հարցուցի մայրիկիս թէ մարդիկը ինչո՞ւ չար են։ Երեք տարիէ ի վեր՝ ես այդ հարցը կուտամ ինքզինքիս։ Պատասխանը պիտի ստանաք այս յօդուածին վերջը։ Կրնաք հաւատալ որ այդ պատասխանը ճիշտ է։ Ես զայն կ՝օրօճամ երեք տարիէ ի վեր ու այսօր դուրս պիտի փախեմ զայն։

Օ՛ բոլո՛ր ժողովուրդներու վատասիրտ եւ հեզ մտաւորականութիւնը։ Բոլո՛ր ժողովուրդներու եսասէր, ունայնամիտ եւ վատամոլ գրագէտները։ Անոնց մեծ մասը, գրքերու մէջ է միայն որ գաղափարական են, վճռանձն, անձնազոհ, քաջ ու մարտիկ։ Կեանքին մէջ՝ անոնց վատութիւնը սահման չունի։ Անոնց տկարութիւնը՝ չափ չի ճանչնար։ Իսկ իրենց գրականութի՞ւնը . . .

Ու յոգնած ենք ի հարկէ այս «գրականութենէն»։ Գոյութիւն ունեցող բոլոր գրական եւ գեղարուեստական դպրոցներէն։ Դժգոհ ենք՝ ամէ՛ն բանէ։ Ու ախտանիշ է ասիկա։ Խանդավառութիւն չունինք։ Ամէ՛ն մարդու իր «դպրոց»ը։ Ո՞վ պիտի ազատէ մեզ այս խառնիճաղանճէն։ Այս փակուղին ե՛լք ունի թէ չէ։ Այս բոլոր գրական չգածգութիւնները պիտի հասնի՞ն եզրակացութեան մը։ Ո՞րը պիտի ըլլայ վաղուան գրականութիւնը։ Ի՞նչ հունով պիտի զարգանայ ան։

* * *

Այստեղ, եթէ կ՝ուզէք յառաջանանք կարճ եւ արագ նախադասութիւններով։ Դուք, իրաքանչիւրդ, եթէ հաճելի է ձեզի, զարգացուցէք միտքերս։ Ուրեմն՝ նոր քաղաքակրթութիւն մը երկունքի մէջ է։ Ապագային՝ պէ՛տք է որ ունենանք իրապէս ազատ, երիտասարդ ու յեղափոխական գրականութիւն մը։ Մեր պարտքն է՝ կամ գրօշակիրը ըլլալ այդ առողջ ու կենսուրախ, մեծ կամ եղերական գրականութեան եւ կամ, եթէ ընդունակ, եթէ արժանի չենք ատոր, հող պատրաստել, միտքերը հասունցնել, ճամբայ բանալ...

Ահա՛ նաեւ նօթեր՝ կցկտուր եւ անհրաժեշտ, եզրակացութեան մը յանգելու համար։ Կ՝ընդօրինակեմ՝ հին տետրակէ մը։ Կը զարգացնէք։

— Բազմութիւնները կը կեդրոնանան մեծ քաղաքներու մէջ։ Գեղեցիկ ու եղերական են այս հոծ մարդկային հաւախոնումները — միլիոնաւոր մարդոց՝ զարթնումը մտքի կալուածներուն մէջ— գերի ցեղեր որ կ՝արթընանան քնացած հսկաներու պէս— բազմութիւններ որ կ՝երթան իրենց ճակատագրին՝ յեղափոխութեան։ Մեծ եւ բացառիկ յեղափոխութեան մը։

— Մարդկութիւնը՝ ժորթ կը փոխէ։ Օձի խորխի պէս՝ կը ձգէ զայն գետինը, իր աղտոտ մորթը։ Իր ողնաշարը կը պնդանայ։ Ո՞ւր է հաւասպառասխան գրականութիւնը։ Բաղդատել 18րդ և 20րդ դարու գրականութիւնները։ Տարբեր են դարերը, ժամանակները՝ գրականութիւնը նոյն։ Չեւի եւ արտայայտութեան տարբերութիւն կայ միայն։ Հիմնական գիծերը՝ նոյնն են։ Ինչո՞ւ կեանքին այս արագընթաց ալշաւը եւ գրականութեան ու արուեստներու այս բացառիկ դանդաղաշարժութիւնը։ Խնդիր է եւ շատ լուրջ։ Մտաւորականութեան յեղափոխականացումը։

— Գրականութեան ազնուապետական բնոյթը։ Մտաւորականութեան, այդ մակաբոյծ, հեղգ ու հոգեպէս թշուառ եւ անանկ դասակարգին՝ զգուելի և ապօրինի ժեներութիւնը։ Դարերու բռնութեան չարաշուք բեռը՝ աշխատաւոր մարդկութեան ուսին։ Կրօնքի՝ թանձր խաւարը։ Նախապաշարումներու՝ պատը։ Կրթութեան՝ աչառու եւ միակողմանի դերը։

— Ի՞նչ կ՝ըսէր Արիստոտէլ դերութեան մասին՝ դարեր առաջ։ Այսօր ալ դեռ՝ կործանած է թէեւ հոմը, կործանած է Աթէնքը, բայց մլիոնաւոր բազմութիւններ, իրենց կոշկոռ կապած ուսերուն վրայ պիտի կրեն արիւնելով՝ այս տիտանեան քաղաքներուն բեռը՝ որպէսզի հեղգ ու պզտիկ փոքրամասնութիւն մը արտադրէ «գեղեցիկ» գործեր։

— Ո՞վ կրնայ ըսել՝ «գեղեցիկ» կրնա՞յ ըլլալ գործ մը որ կը պայմանաւորուի բազմաթիւ մարդոց տառապանքով։ Արուեստագէտը թո՛ղ ինք տառապի։ Քաղքենի «գեղեցկութիւն»։ Գեղեցկութեան ըմբռնումին յեղաշրջումը դարերու մէջէն։ Կիներ որ իրենց ընդածակերուն գինդեր կ՝անցընեն։ Խարտոցուած ականներ։ Պոտլէռեան գիշերութեան եւ անկարող ձերերու հեշտութեան՝ յաղթանակը։ Շնութիւնը՝ արքայ։ Նոր գեղեցկութիւններ։ Ամբոխներու մեծ եւ գեղեցիկ դարձրոյթը։ Տապալե՛լ։ Նորը կառուցանե՛լ։

— Բազմութեան արշաւը՝ դէպի յառաջ։ Ընդհանրական աշխատանքին հաւերդը։ Հողը որ կ՝արտաշնչէ։ Քաղաքները որ կը քրտնին։ Հաւաքականութեան անմահ հոգին որ իր մէջ կը կուփէ՝ մեծ անհատականութիւնները։

Որ իր առաւելութիւնները կը խտացնէ, կը կեդրոնացնէ, ճակատագրական պահերու, ճակատագրական մարդոց վրայ։ Կը կոտրէ դանակը՝ եթէ դաւադրեն։ —Արուեստը, իր սկզբնաւորութեան՝ հաւաքական առողջ ու կենսունակ երդ մըն էր։ Ցետադային՝ խեղաթիւրեցին զայն։ Աշուղական գրականութիւն։ Տրուպատուրներ։ Ժողովուրդին հոգին։ Իրական արուեստագէտը՝ պիտի ըլլայ մեծ քաղաքացի մը։ Ֆ. Տոսթոյէվսկի՝ աքսորական ու յեղափոխական, Վ. Հիւկօ՝ ըմբոստ եւ քաղաքացի, Լամարթին՝ հանրապետական եւ պետական գործիչ, տ'Անունցիօ՝ դինուոր եւ «հերոս», Ռ. Ռոլան՝ մեծ աշխարհաքաղաքացի եւ աշխատաւորական, Լ. Տոլստոյ՝ բարոյախօս եւ մարդկայնական, Կորքի՝ բարեկամ ժողովուրդին, Պարպիւս՝ կուսակցական, Սայեաթ Նովան՝ «խալխի նօքար»։

— Կան որ չեն զգար նոր քաղաքակրթութեան արշաւը։ Խուլ են եւ կոյր։ Կան՝ որ կը զգան բայց անդամալոյծ են՝ գերի են իրենց արեան, որ թունաւորուած է։ Կան ալ որ կը փորձեն՝ հաւատարմութեամբ ծառայել անոր՝ ծիծաղելու չէ իրենց սխալներուն, թոթովումներուն, վրիպումներուն վրայ։

Այո՛, վաղուան քաղաքակրթութիւնը հաւաքական է, տարածուն եւ ընկերվարական։ Վաղուան գրականութիւնն ալ պիտի ըլլայ՝ հաւաքական, տարածուն եւ ընկերվարական։ Ըսի արդէն որ արուեստը, իր սկզբնաւորութեան, իր երիտասարդութեանը, եղած է առողջ եւ աղուոր շնչառութիւնը, գեղեցկատեսիլ ու նախնական ժողովուրդներու։ Ցետագային է որ մտաւորականներու յաւակնոտ եւ բռնական դասակարգ մը՝ ուզած է գերել, ազնուապետականացնել, մենաշնորհականացնել գրականութիւնն ու արուեստները։ Ու դարերով, վատօրէն, տմարդօրէն խաթած են մեզ, մեր արեան մէջ կաթելով՝ իրենց կեղծպարիշտ եւ եսասէր թոյնը, հաւատացնելով որ պէ՛տք է անջատել արուեստը՝ հաւաքականութենէն։ Ի՛նչ անորակելի տգիտութեան մէջ պահած են աշխատաւոր բազմութիւնները՝ որպէս զի, յետադային կարենան ըսել թէ՝ արուեստը պէտք չունի ամբոխին վաւերացման։

Յոգնա՛ծ, յոգնած ենք ալ գրքերու փոշին շնչող այս քաղքենի գրականութենէն։ Արուեստը՝ անհուն եւ կենսուրախ կարօտ մըն է, ուղղուած յաւիտենական գեղեցկութեան ու արած մը չկայ հոս, այս հրաշալի ու բերրի հողին վրայ որ չզգայ բանաստեղծութիւնը՝ որ ծաղիկի մը պէս կը ծլի եւ չուրի պէս կը ձայնէ եւ որ կը խեղդուի անուշադ այս պանդոլը եւ վատ իրաւակարգին մէջ։

Ասկէ դուրս՝ շաղփաղփ եւ դուր շատախօսութիւն է քաղքենիներու գրականութիւնը եւ ձեր ամբողջ «արդիականութիւն»ը, գրասենեակի գրականագէտ գրագէտներ։ Վաղուան գրականութիւնը, արձակ ու առողջ աղաղակը պիտի ըլլայ՝ աշխատող եւ տառապող բազմութիւններու կառուցանելիք մեծ քաղաքներուն։

* * *

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Մինչ այդ, պէտք է աշխատիլ կատաղութեամբ, յամառութեամբ, վայրենութեամբ՝ ազատուելու համար այս ազնուապետական գրականութեան լուծէն։ Ու եթէ՝ մեր արիւնը վերջնականօրէն թունաւորուած է ու պիտի մնանք՝ այսպէս տժգոյն ու քաղքենի տղաք, տուները մնացած մտաւորականներ, որ կ՝երգեն պզտիկ երգեր, այդ պատճառ մը չէ՝ որ ձշմարտութիւնը մնայ խեղդուած գրքի դէզերու տակ։ Գոնէ՝ պէ՛տք է քաջութիւնն ունենալ աղաղակելու որ խաւարին մէջ խեղդուած՝ պզտիկ եւ ჩէք տղաք ենք, բայց յեղափոխականօրէն կ՝ողջունենք վաղուան արեւածագը։

Մինչդեռ, դուք կը շատախօսէք, կը շատախօսէք անվերջօրէն, արդահատելիօրէն ու կը կենաք հոս ու ձեր երկու ծոյլ ոտքերով՝ ամուր կը խրիք ձեր շուրջը բարձրացող ցեխին մէջ։ Ու ձեր մութ աչքերով՝ կը նայիք քաղքենիներու սուտ լոյսերուն։ Կրնա՛ք հաւատալ որ ո՛չ մէկ լիմ չի փրկեր ձեզ։ Յեղափոխական եւ առողջ խոյանք մը փորձեցէք ու նայեցէ՛ք վաղուան լոյսին։

Ոտքեր ունիք քալելու համար դէպի մեծ ապագան ու աչքեր՝ նայելու համար անհորիզոն երկնքին։ Եւ եթէ կոյր էք՝ կըրնաք քալել խարխափելո՛վ խարխափելո՛վ...

Երեք տարի առաջ, կը մտածէի ե՛ս ալ՝ ձե՛զի պէս։ Քաղաքութիւն է սրբագրել իր սխալ կարծիքը։ Ես իմ ամբողջ անկեղծութեամբս եւ անձկութեամբ կը հետեւիմ հո՛ն, փորձուած յեղափոխական ճիգին։ Դուք՝ կը ծաղրէք զայն։

ՎԱՉԳԻՆ ՇՈՒՇԱՆԵՍԵԱՆ

ՎԵՐՋ

ՁԵՌՔԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ
ՄԵՐ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Որքան ալ սրտապնդիչ երեւոյթ ըլլայ Մարսիլիոյ հայ դպրոցներու գոյութիւնը, նոյնքան եւ աւելի մեծ չափերով ոյժ եւ միջոցներ պէտք է տրամադրել անոնց վերակազմութեան գործը հիմնաւորելու համար։

Զի բաւեր միայն Մարսիլիա եւ արուարձանները օդակել մանկապարտէզ - նախակրթարաններու ցանցերով, մեծ զոհաբերութիւններով պահել անոնց գոյութիւնը, եթէ հաստատութիւնները չպիտի դառնան մէկմէկ փարոններ մատաղ սերունդի կրթութեան։

Զինադադարէն եւ Իզմիրեան աղէտներէն ետք, գաղթական դպրոցները, առանց բացառութեան, ենթարկուած են նորօրինակ անկանոն ու վնասակար ազդեցութիւններու, որոնք օրը օրին աւելի կը տկարացնեն մեր կրթական գործի թափն ու կարեւորութիւնը։ Մեծամեծ զոհողութիւններով բացուած մեր մանկապարտէզ - նախակրթարանները ամենուրեք կորնթացած են իրենց իրական ու յստակ կերպարանքը ու դարձած տեսակ մը մանկանոց - հաւաքավայրեր, որոնք յաճախ տարբերութիւն չունին Տէր Թոդիկեան խմբոցներէն։

Նոր ժամանակներու մեր «վարժապետները» միաժամանակ ունին կարծելու թէ՝ որքան բազմաթիւ ըլլան դպրոցներու մէջ դասաւանդուած ուսումնական առարկաները, որքան որ անծանօթ, անգործածելի եւ անմատչելի ըլլան այդ նիւթերու անուններն ու իմաստները, այդքան աւելի կը բարձրանայ մեր դպրոցներու կրթական դաստիարակչական մակարդակը։

Եւ սակայն ատոնց հակառակ, ամենուրեք կարելի է նկատել պակասը այնպիսի դասաւանդութեանց, որոնք եւրոպական բոլոր երկիրներու վարժարաններու վարիչներու գուրուքին արժանացած են։ Ամենալայն հնարաւորութիւններ կ՝ընծայուին պետութեանց ու դպրոցավար մարմիններու կողմէ այդ առարկաներու դասաւանդութիւնները դնելու հիմնաւոր, ժամանակակից ու լուրջ, հիմունքներու վրայ։

Այդ գործնական ու արդիական առարկաներէն մէկն է ձեռական աշխատանքը։ Մեր մէջ աղջկանց ձեռագործը իբր երբորդական, չորրորդական նշանակութիւն ունեցող առարկայ կանուխէն ծանօթ է, թէեւ բաւական դարկ տրուած է անոր յառաջդիմութեան եւ տեւականութեան։ Ասօսիլ աղջիկներու ձեռագործի դասաւանդութեան անհրաժեշտութեան մասին, ժամավաճառութիւն պիտի ըլլայ։

Մեզ զբաղեցնողը ժամչերու ձեռագործն է— ձեռական աշխատանքը, որ գաղթական դըպրոցներու բացարձակ մեծամասնութեան ցարդ անծանօթ կը մնայ, զրկելով մեր ժամանակներու մատաղ սերունդը այդ խիստ գործնական ու միանգամայն անհրաժեշտաւարկաի բարիքներէն։

Այսօր փաստ է, որ մեր ժամիկները եւ առհասարակ բոլոր հայ մայրերը, երբ իրենց աղջիկներու կրթութեամբ զբաղիլ սկսին, առաջին հարցումը կ՝ըլլայ՝ «ձեռագործի դաս կուտա՞ն» ու եթէ դրական է պատասխանը, այնատեն է միայն որ կը համաձայնին իրենց աղջիկները դպրոց դրկելու, մեծամեծ ակնկալութիւններ ունենալով ձեռագործի դասաւանդութենէն։

Իսկ ի՞նչ է ձեռական աշխատանքը։

Տարրական նախակրթարաններու, ինչպէս եւ ժանկապարտէզներու մէջ ձեռական աշխատանքի եւ ձեռագործի նպատակը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ վարժեցնել աշակերտութիւնը գործածական բազմատեսակ առարկաներու շինութեան, մանուկ ու մատղաշ հոգիներու մէջ ստեղծելով փափաք, կամք, կարողութիւն, ընդունակութիւն եւ հնարաժտութիւն։

Ձեռագործի եւ ձեռաշխատութեան պարտաւորիչ կիրառութեամբ, զոհացում կը տրուի աշակերտներու իրենց տեղը չմնալու հակումին եւ բան մը ձեւակերպելու, շինելու, բնական ու գեղեցիկ փափաքին։ Միւս կողմէ ալ հնարաւորութիւն կը ստեղծուի որ զարգանայ անոնց մէջ գործելու ձգտումը, սիրելի դարձնելով ըստ ընդունակութեան, ո՛եւէ արհեստ։

Անկասկած պէտք է հետաքրքրիլ որ հաւասարակշռուին ձեռագործի, ձեռաքաշութեան եւ ուսումնական զբաղումները, հնարաւորութեան չափ լայն տեղ ու դիւրութիւններ տալով ձեռագործին եւ ձեռնաշխատութեան։

Ներկայիս բազմաթիւ երկիրներու եւ կովկասահայ շատ մը վարժարաններու եւ մանկապարտէզներու հաւատար արդէն իսկ երջանիկ հնութիւններ են ձեռաշխատութեան դասաւանդութիւնները։ Փրէօպէլը և ուրիշ բազմաթիւ մանկավարժներ ալ շեշտած են անոնց անհրաժեշտութիւնը եւ մեծապէս նպաստած այդ նպատակին յաջողութեան ու տեւականութեան։

Ձեռաշխատութեան արդիւնաւորութիւնն ու յաջողութիւնը ապահովուած ըլլալով նիւթերու դիւրամատչելիութեամբ, պէսպէսութեամբ, դունագեղութեամբ եւ գրաւչութեամբ, կը մնայ դառնոնք հնարաւէտ մտքէ մղուած ճարտար ձեռքերու կաղապարումին կամ ձեւաւորումին յանձնել։

Կաւը կամ փլասթալինը ամէն նպատակայարմար նիւթերէն են, որոնք իբրեւ լաւագոյն միջոց ընդունուած են, վարժեցնելու համար աշակերտներու ձեռքերը՝ տեսողութեան տակ ինկող բազմաձեւ առարկաներու շինութեան կամ ձեւաւորումին համար։

Կաւը ամէն տեղ կը գտնուի ու նոյնիսկ, շատ մը տեղերու մէջ ալ գունաւոր, դեղին կամ կարմիր, կապոյտ, կանաչ կամ ճերմակ, պայմանաւ որ իւրաքանչիւր դասէն առաջ հալթալթուիհարկ եղածքանակութեամբ նոր կաւ, որպէսզի մանուկներ հաճոյքով տարուին շինելու համար իրենց տեսողութիւնն ու ուշադրութիւնը դրաւող, ինչպէս նաեւ ձեռքերը գործելու ընդունակ դարձնող առարկաներ։

Կայ նաեւ ուրիշ պարագայ մը, կաւէ «մոտէլաժ»ի դրութիւնը, դրականապէս գօրաւոր միջոց մը՝ ուրիշ առարկաներու ուսուցման համար, որպէսզի աշակերտները ճիւմապէս իւրացնեն նաեւ ուրիշ առարկաներ, առանց ձանձրոյթի եւ առանց դժկամակութեան։ Օրինակ՝ իւրաքանչիւր դասէն առաջ հալթալթուիհարկ եղած քանակութեամբ նոր կաւ, որպէսզի մանուկներ հաճոյքով տարուին շինելու համար իրենց տեսողութիւնն ու ուշադրութիւնը դրաւող, ինչպէս նաեւ ձեռքերը գործելու ընդունակ դարձնող առարկաներ։

Կայ նաեւ ուրիշ պարագայ մը, կաւէ «մոտէլաժ»ի դրութիւնը, դրականապէս գօրաւոր միջոց մը՝ ուրիշ առարկաներու ուսուցման համար, որպէսզի աշակերտները ճիւմապէս իւրացնեն նաեւ ուրիշ առարկաներ, առանց ձանձրոյթի եւ առանց դժկամակութեան։ Օրինակ՝ իւրաքանչիւր դասէն առաջ հալթալթուիհարկ եղած քանակութեամբ նոր կաւ, որպէսզի մանուկներ հաճոյքով տարուին շինելու համար իրենց տեսողութիւնն ու ուշադրութիւնը դրաւող, ինչպէս նաեւ ձեռքերը գործելու ընդունակ դարձնող առարկաներ։

Նորը կարելի է [illegible] երկրաչափութեան հասկացողութիւնները մէջ դիծերը չափող [illegible] ներն շինելով եւ տարբեր [illegible] ներն ու մարմինները [illegible] բութեամբ ըմբռնելու [illegible] երկրաչափական գաղափարներ պատրաստելով։

Աշխարհագրութեան [illegible] խարհագրական ձեւեր [illegible] թութիւններ դիւրաբեր [illegible] համար՝ relief'ներ շինելու [illegible] պարզ յատակագիծեր [illegible]։

Ձեռաշխատութեան [illegible] ւանդութեան մէջ իբր [illegible] կար միջոցներ ընդունելու [illegible] նաեւ թուղթէ ծալելու [illegible] կտրտուածքներ եւ [illegible] ձեւերը տետրակներու [illegible] լու եւ փակցնելու վարժութիւնները՝ միշտ ալ նպատակ ունենալով թուղթի եւ տետրակի տեսակներ, ապահովելով դիւրաւոր մատիտներ հրաժեշտ գործիքներ նիւթերէն են նաեւ խոտ [illegible] թիթեղ, մոմ, փայտ [illegible]։

Եւ աշակերտութեան [illegible] տեւ ու կանոնաւոր ա[illegible] վարժեցնելու համար [illegible] բոլոր դասարաններու [illegible] բեք պէտք չէ տրուի [illegible] սակ գործեր եւ աշխատանքներ [illegible] որոնք մէկ դասի տեւողութեան [illegible] չպիտի կրնան վերջանալ։

Աւելի դժուար ձեռագործները, որոնց շինութիւնը [illegible] դասապահներու կողմէ [illegible] պէտք է տալ միմիայն [illegible] դասարաններու աշակերտուհիներուն, ուշադրութեամբ [illegible] որ սկսուած գործերը [illegible] չձգուին, որովհետեւ [illegible] աշակերտը պիտի [illegible] ձեռքով գործ մը [illegible] տեսնելու ուրախութեան [illegible] ուելով դէպի անտարբերութիւն եւ անյարատեւութիւն։ Ձեռագործի [illegible] բանալի է այս պարագայի [illegible] մէջ նաեւ դերը ուսուցչուհիին, որ պէտք է [illegible] ընդունակութեանց [illegible] գործուած սխալները [illegible] ուղղէ առանց արտայայտելու [illegible] քան թէ բերանացի [illegible] թիւններով գոհանալով։

Մարսիլահայ [illegible] այս տարի միայն [illegible] վարժարանն ընդունեց [illegible] գործի եւ ձեռաշխատութեան [illegible] պաշտօնական դասընթացքներ։ Այս տարի գնուեցան [illegible] ծիքներ, անդրաւարտ [illegible] նիւթեր, երեւան բերին [illegible] եւ գեղեցիկ արդիւնք [illegible]։

Իսկ մանկապարտէզներ (թէեւ ձեռաշխատանքը [illegible] պարտէզի մէջ դասա[illegible] ամենաառաջնակարգ [illegible] է), ցարդ նկատելի [illegible] քրութիւն երեւան եկած [illegible] չպիտի գայ, ատոր ըստ [illegible] մեր մանկապարտիզպան [illegible] բուն համարեա մեծամասնութիւնը, ո՛չ միայն ի վիճակի ձեռաշխատութիւն դասաւանդելու, այլ եւ անտեղեակ [illegible] ծանօթ է անոր գոյութեան։

ՀԱՅ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ ԿԸ [illegible] ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ, ՊԱՇՏՕՆԵԱ[illegible]

Վերջերս սկսած են պ[illegible] հանել Պոլսոյ խորհրդա[illegible] տատութիւններու մէջ [illegible] Հայերը։

Քանի մը օր առաջ պ[illegible] հանուած է նաեւ խորհ[illegible] դրամատան փոխ [illegible] Թադէոսեան։

Մոսկուայի կառավար[illegible] Ռուսիա հրաւիրած է [illegible] դէոսեանը, որ սակայն [illegible] թէ չէ պատասխանած [illegible] ւէրին։ Պ. Թադէոսեան [illegible] դէտ է դրամատան վերա[illegible] դործերու եւ պատերազ[illegible] ոաջ ու յետոյ թիֆլիզի [illegible] սական ուրիշ քաղաքնե[illegible] վարած է դրամատան [illegible] պաշտօններու։

Պ. Թադէոսեանի հեռ[illegible] այլեւս ո՛ր եւ է հայ պաշ[illegible] չէ մնացած ռուսական [illegible] տան մէջ։ Խորհրդային [illegible] հաստատութիւններն [illegible] հանած են իրենց հայ [illegible] հանները։

(Յառաջ)

Ս. ՍԱՍՆ

II

(Շարունակ. տե՛ս նախորդ համարը)

— Ամեն օր, ես, ես դուրս եմ գալիս... — ասում էր նա, ես ամեն օր տեսնում եմ նրան... Ես ամեն օր տեսնում եմ նրան, ես ամեն օր տեսնում եմ նրան... Ես ամեն օր տեսնում եմ նրան, ես ամեն օր տեսնում եմ նրան...

Ես ամեն օր տեսնում եմ նրան, ես ամեն օր տեսնում եմ նրան... Ես ամեն օր տեսնում եմ նրան, ես ամեն օր տեսնում եմ նրան...

—

խութեան դրօշակն էր։ Վանի աւերումը անկախութեան եւ ազատութեան ճամբուն վրայ իր ստացած վէրքերուն արտայայտութիւնն է։ Այս փառայեղ ու մեծ վէրքը պանծացնող ձեր հերոսական ճիգերուն կը նախանձիմ։ Անկախութեան յաղթական դրօշը պէտք է բարձրանայ Վանի երիտասարդութեան անընկճելի ձեռքերուն մէջ։

Խրուաթներու անձյատողական շարժումը

Կեանքը չէ խաղաղած տակաւին Խրուաթիոյ մէջ, ուր անձյատողական շարժումները հետզհետէ շեշտուած հանգամանք կ'առնեն։

Առջի օր Լուպլիանայի մէջ, խրուաթ կուսակցութեան նոր նախագահ Մաչէքի նախագահութեամբ ժողով գումարեց գիւղացի-դեմոկրատ միացեալ խմբակցութեան վարիչ մարմինը։ Մաչէք տեղեկութիւններ տուաւ Պերլին միջխորհրդարանային համաժողովին մօտ կատարուած դիմումներու մասին։ Որոշուեցաւ հեռագրական նոր դիմում մը կատարել Պերլին համաժողովի նախագահ ընկերվարական Լէօպէի։

Փարիզի Սուրիացիներուն բողոքը

Փարիզի «Սուրիացի Աղաքներու ընկերակցութիւնը» հետեւեալ զեկոյցը կը հաղորդէ մամուլին.

—«Փարիզի Սուրիացի Աղաքներու Ընկերակցութիւնը բուռն կերպով կը բողոքէ Սուրիոյ Սահմանադիր ժողովի աշխատանքներուն ընդհատման դէմ։

Սուրիոյ մէջ Ֆրանսայի ներկայացուցիչին կողմէ կատարուած այս ձեռնարկը թոյլ չի տար ալ եւս շարունակել համաձայնութեան եւ գործակցութեան այն քաղաքականութիւնը, որուն վրայ այնքան յոյսեր դրուած էին։ Կը վախցուի մանաւանդ որ ատիկա ըլլայ նախաբանը նոր տագնապի մը, որ Սուրիոյ մէջ պիտի վերարծարծէ քմահաճոյքի եւ դժգոհութեան անտանելի վիճակը։ Այն ատեն Սուրիա պիտի կորէ ամէն յոյս թէ՝ իր ամէնէն օրինաւոր բաղձանքները պիտի իրականանան խաղաղութեան եւ հանդարտութեան մէջ։

Ֆրանսայի ռամկավարական կարծիքը ապահովաբար համաձայն չէ այսպիսի արարքի մը որ, այնքան ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ։»

Զիչէրին հիւանդանոց փոխադրուած

Մոսկուայէն հեռագրի մը համաձայն, արտաքին գործավար Զիչէրին, հիւանդութիւնը ծանրացած ըլլալով, հիւանդանոց փոխադրուած է։ Զիչէրին քանի մը տարիէ ի վեր շաքարախտէ կը տառապի։

Փոխ-գործավարի պաշտօնը կը վարէ Լիտվինոֆ։

Բողեւիկները անբաղձալի Անգլիոյ մէջ

Այսօր, շաբաթ Շարպէտիզի մէջ պիտի գումարուի հանրավարական խորհրդաժողով մը, որուն ներկայ ըլլալու համար Ռուսիայէն պիտի գան որոշ թիւով պատուիրակներ։ Անգլիական գաղտնի ոստիկանութիւնը ամէն միջոց ձեռք առած է, արգիլելու համար պատուիրակներու մուտքը անգլիական հողէն ներս։

Օդանաւորդներու հետքը գտնուած

Հարաւային կրօէնլանտայէն հասած տեղեկութեան մը համաձայն, կիրակի առաւօտ կրօէնլանտայի եզերքին կարգ մը կէտերուն վրայ տեսնուած է ամերիկեան «Կրէյթըր Րոքֆորտ» օդանաւը, որ Միացեալ Նահանգներէն Շուէտ կ'երթար։

Երկու նաւեր դրկուեցան՝ օդանաւը գտնելու համար

Օդային թղթատար Նիւ-Եորէն Փարիզ

Առջի օր առաջին անգամ ըլլալով Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի միջեւ օդային թղթատարի փորձ մը կատարուեցաւ։ «Իլտը-Ֆրանս»-ֆրանսական անդրատլանտեան շոգենաւը Սիլլի կղզիներէն երեք հարիւր յիսուն քիլոմեղր արեւմուտքը կը գտնուէր, երբ Ֆրանսացի օդանաւորդ Տէմուժօ օդանաւով մը շոգենաւին մէջէն ճամբայ ելաւ դէպի Ֆրանսա եւ Պուռժէի օդանաւային կայանը հասաւ հինգշաբթի կէս օրէն վերջ։ Օդանաւորդը միասին կը բերէր իւրաքանչիւրը 40 քիլօ կշռող երկու պարկեր, որոնց մէջ կային 2400 նամակներ։

Այս առաջին փորձը յաջողութեամբ պսակուած ըլլալով, այսուհետեւ կանոնաւոր սպասարկութիւն պիտի կատարուի։

Մահափորձ իտալական հիւպատոսի մը դէմ

Սէն Ռաֆայէլէն կը հեռագրեն թէ առջի իրիկուն ժամը 10էն յետոյ, իտալական հիւպատոս Մարքիզ Տէլ Մուրօ իր բնակարանէն ելած դէպի կառատունը կ'ուղղուէր։ Իրեն կ'ընկերանար սպասուհին։ Հազիւ քանի մը քայլ առած էին, երբ ճամբան եզերող մայրիներուն ետեւ պահուըտած անծանօթ մը հրացան արձակեց հիւպատոսին վրայ։

Քանի մը արձիւ հանդիպեցաւ հիւպատոսի դէմքին, գայն թեթեւօրէն վիրաւորելով։ Սպասուհին ալ թեթեւօրէն վիրաւորուեցաւ։ Մահափորձին հեղինակը յաջողեցաւ փախչիլ։

Պըրտ ճամբայ կ'ելլէ դէպի հարաւային բեւեռ

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ այսօր կէսօրին Հոպոքընէն Պըրտի հետ դէպի հարաւային բեւեռ ճամբայ կ'ելլեն 31 հոգի, «Սիթի-ավ-Նիւ-Եորք» (Նիւ-Եորք քաղաք) շոգենաւով։ Այս վերջինը Նոր Զելանտա պիտի երթայ, ուսկից արշաւախումբը օդանաւով բեւեռ պիտի մեկնի Սեպտեմբերի վերջը։

Երկրաշարժ Պարսկաստանի մէջ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ Օգոստոս 22ի գիշերը ժամը 11ին սաստիկ երկրաշարժ տեղի ունեցաւ Սապզէվարի, Նեվշապուրի եւ Շիրվանի մէջ, Խորասանի նահանգ։ Տասը հոգի մեռան Նեվշապուրի մէջ, ուր քանի մը շէնքեր փլասուեցան։

Գործազրկութիւնը Անգլիոյ մէջ

Անգլիոյ ածխահանքերուն վիճակը երթալով կը վատթարանայ, փոխանակ բարւոքելու։ Այս տարուան երկրորդ եռամսեայն արտադրութիւնը եղած է 56,842,300 թոնօ, մինչ անցած տարի նոյն շրջանին եղած էր 64,280,000։

Արտադրութեան այս նուազումը կը ծանրացնէ բնականաբար գործազրկութիւնը։ Ապրիլ, Մայիս եւ Յունիս ամիսներուն գործարաններու մէջ աշխատող բանուորներու միջին թիւը եղած է 930,000 հոգի. մինչ անցած տարի նոյն շրջանին եղած էր 1,022,700։

ԱՄԷՆՈՒՆ ԶՈՒԱՐՃՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Փարիզահայ գաղութը առաջին անգամ ըլլալով աւիթը պիտի ունենայ վայելելու բնութեան ու միանգամայն արուեստի հրաշալի ապրումները, Ռոպէնսոնի Aux Grands Arbres կոչուած գեղարուեստական շքեղ եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ, ուր վաղը կիրակի, տեղի կ'ունենայ Ջ. Ե. Ո. Մ. Լսարանական յանձնախումբի ի նպաստ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ կազմակերպած խնջոյքը։ Ներաւտէն մինչեւ կէս գիշեր։

կը նախագահէ Պ. Կ. Յ. ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ

Կը մասնակցին երգիչ Պ. Մ. Մամիկոնեան (Premier Prix de Conservatoire de Dijon), թաւիսթ Պ. Ժորժ, ինչպէս նաեւ շանթ թատերախումբը սիրուն անակնկալներով։ Մասնաւոր նուագախումբը եւրոպական եւ արեւելեան պարերու։

Տաւերու վրայ շինուած 24 ելեկտրազարդ տաղաւարները պիտի տրամադրուին հասարակութեան։ Փոքրիկներու համար մասնաւոր խաղավայր։ Ցերեկուան եւ իրիկուան ճաշերը միասին բերել։ Ձոխ պիւֆէ սովորական գիներով։

ԱՆՁՐԵՒԻ ՊԱՐԱԳԱՅԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՍՐԱՀ
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հաղորդակց. միջոցներ.— *Լիւքսէմպուրկի եւ Տանֆէր-Ռոշրօյի կայարաններէն ամէն քառորդ ժամը շոգեկառք։ Փոռթ Տ'Օրլէանէն թռուժուէյ թիւ 128 իջնել ՌՈՊԻՆՈՆ։ Ժապաւինեալ առաջնորդներ ժողովուրդը կ'առաջնորդեն դաշտը, որ 3 վարկեան կը տեւէ։*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Տարօն-Տուրուբերան Հայրենակցական Միութեան կողմէ։

Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, 10 Bld. Rabateau.

Առնել Թռամուէյ թիւ 46։

Կը խօսի՝ Պ. ԱՐՇԱԿ ՄԱՀՏԵՍԵԱՆ

Մուտքը ազատ է

ՀՐԱՖԵՇՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին թէաթրը սիկալի սրահին մէջ

Դերասան՝ *Յ. Զարիֆեան*, մասնակցութեամբ *Մ. Մարութեանի* եւ տեղական ուժերու։ Կը ներկայացնէ՝

ՕԹԷԼԼՕ

Գիները ժողովրդական

Հ. Յ. Դ.

Ազգիւը սերոբ *խումբի ժողովը՝ վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին 184 Ave. Italie.*

Լիոնի Շրջ. *կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին Դրադարանը։ Օրակարգ. նախորդին շարունակութիւնը։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՒՎԻԼԻ Ջ. Ե. Ո. Միութեան ընդհ. *ժողովը՝ այսօրշաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, 128 Rue Etienne Dollet, Դրադարանի սրահը։*

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ Դաշտի Անդրանիկ Միութիւնը ընդհ. *ժողովի կը հրաւիրէ անդամագրուած եւ ոչ անդամագրուած հայրենակիցները վաղը՝ կիրակի ժամը 2ին, 14 Rue Colbert.*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Փարիզ, Ե. Պ.— 25։
Ֆոլոնպ, Օր. Ս. Բ.— 35։
Լառմոն Յ. Ջ.— 100։
Մարսէյլ, Գոր.— 648։
ՊՈՒԼԻՆ, Ռ. Գ.— Ձեր ուղած հասցէն չունինք։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Ոսկերիչ Ակօլիի եւ էլէնքայի աղջիկը՝ Պապիկեան Բըրլանդի, 24 տարեկան, ծնած Եոզկատ, քէօսէ Օղլու փողոց, կը փնտռէ իր հօրեղբայրը եւ մօրեղբօրորդին Աշճըպաշեան Յովհաննէսը, որոնք 5 տարի առաջ Տիթրոյթ (Ամերիկա) կը գտնուէին։ Գրել՝ Խսկենտէրեան Անտոն վրդ-ի, 5 Avenue d'Orléans, Paris.

— կը փնտռեմ Սեբաստիոյ Տէնտիլ գիւղէն եղբայրս Արամ Տօնիկեան, հօր անուն Պանտիլ, մօր անուն Վառվառ։ Տեղահանութեան միջոցին իր մօրը եւ եղբեք քոյրերուն հետ անհետացած է։ կը փնտռեմ նաեւ հօրաքրոջս որդին կարապետ Կ. Տէմիրճեան կամ Վարդանեան, որ կը գտնուէր Ռումանիա ընդհ. պատերազմէն առաջ։ 1922ին Հայաստան մեկնիլը իմացած եմ։ Գրել՝ Djivan Donikianի chez Mr. Chezeaux, 20 Allées de Tourny, Bordeaux (Gironde), France. Լուր տուողին 100 ֆր. նուէր։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն յարգոյ յաձախորդներուս, ընկերներուս ու ծանօթներուս կը յայտարարեմ թէ՝ 106 թիւ Rue de Richelieu աշխատանոցս, անորոշ ժամանակի մը համար փոխադրած եմ Place St. Michel, 31 Rue de la Harpe, 4րդ յարկ, Métro St. Michel.

Դերձակ ԿԱՐՕ Պ. ԵՐԱՆԵԱՆ

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութիւնները (ֆրանկախտ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լապօռաթուառ։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

Վարձու սենեակներ

Հայաշատ կեդրոնի մէջ ունիմ, վարձու սենեակներ 90, 120, 140 ֆրանք, նոյնպէս պայլով խանութ մը։ Դիմել՝ 58 Rue Bernard du Bois, Marseille.

Կ'ուզուին երկու աշխատաւորներ ֆրանսական ճաշարանի մէջ թեթեւ աշխատանքի համար։ Դիմել՝ խմբագրատուն։

Կ'ուզուին ժէռսէ ռոպ կարող վարժ եւ վարպետ գործաւորուհիներ։ Դիմել՝ երուանդ պօտուրեանի, 7 Rue Tournon, սենեակ թիւ 51, մէթրօ Օտէոն։

Կ'ուզուին երկու վարպետ կարողներ (coupeur)։ Ցեւական գործ ամբողջ տարուան համար։ Եթէ կարողը ընտանիքի տէր է, եւ իր ընտանիքի անդամներուն մէջ կան տափատ եւ բաճկոն կարողներ, անոնց համար ալ կ'ապահովուի մշտական գործ։ Լաւ վճարում։ Անհրաժեշտութեան պարագային կրնանք կանխավճար ընել։

Դիմել՝ Ա. Շաճեանի, 36 եւ 40 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var).

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԸ

վաչկրկենական լուսանկարչութիւնը մէկ օրուան մէջ որոշելու եւ անոր վերաբերեալ անտուկը ձեր հսկողութեան տակ շինել տալուհատարց,գնեցէք մշակ ընդարձակ եւ գնահատուած լուսանկարչական գիրքը։

«Պատկերազարդ լուսանկարչութիւն ամէնուն համար»։

Գին՝ 10 Ֆր. Ար. 75 սէնթ
Դիմել՝ G. MOMDJIAN,
48 Boîte Postale, St. Chamond (Loire),

ԻՐԱՒԱԴԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
E. STEFIKI
Վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն։
106 Ave. Kléber, Paris (16e)
Շեն. Passy 72.56
ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները։
կ'ընդունի ամէն օր (բացառեալ Շաբաթէ) կէսօրէ վերջ ժամը 4—7.

ՏՕՔԹ. Ս. ԹԷՐԶԵԱՆ
ԲԺԻՇԿ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԻՒԱՆԴ... տարած
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄԻԶՈՑԻՆ եւ ՎՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒԱԾ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 4.30ին կը գտնուի Mr. le LITAUDONի clinique médicaleին մէջ, 14 Bld. de la Ville
Métro: Bellevilleի դիմաց Tél. Combat 10-
կ'այցելէ նաեւ տունը գտնուող հիւանդներուն։
ԲԱԶՄԱՄԵԱՅ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ և ԱՐԱԴ ԲՈՒԺՈՒՄ

ՏՕՔԹ. ՎԱՀՐԱՄ Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ
փոխադրուած է 34 Rue de Moscou, մէթրօ՝ Rome, Թուամ. 30
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—5
Մասնաւոր ժամադրութիւն ուզողները պէտք է որ զգ... վերադրեալ հասցէին։

ՔԱՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ ՀԱՐՒՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ՏԻԻԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒԻՆ
23 Rue Gentrale, Le CANNET (A. M.)
Անգլիական եւ Ֆրանսական կերպասներու ճոխ տեսակ, նորաձեւութեան եւ ճաշակի նրբութեամբ անմրցելի, անձնական ժուռաբահաճներուն անգամ կատարեալ գոհացում։
ՄԻԿ ԱՆԳԱՄ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱՒԱԿԱՆ է
Պէտք ունիմ պատուաւոր դերձակ աշկերտի մը լաւ բուժով։ Դիմել ուղղակի ժեղ եւ կամ Մարսէյլ, Դրադարան «Յառաջ» 13 Rue des Dominicaines, Marseille.

ՍԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՅԿ. ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
1bis Rue Hautefeuille, PARIS (6e). Սէն-Միշէլի մէթրոյին դ...
MAISON TOSSOUNIAN
Մասնաճիւղն է Ալէքսանդրիոյ (Եգիպտոս) համանուն տունին... եան եւ եւրոպական լաւագոյն նպարեղէններ անմրցելի ժամանա... Եգիպտական եւ կեսարական ապուխտ, պուէլկարական քաշկավալ, քայի ճերմակ պանիր, պոլսական չիրոզ, Յունաստանի ձիթապ... ձէթ, Ամասիայի պոմեա, Դամասկոսի փէստիլ եւ ընկոյզ, Հալէպ... ղուբ եւ մանաւանդ անդրբարեւելեան ֆիլաւցու աննման ԲՐԻՆՁ... մասնաւոր վարդն է այս տունին, եւ դեռ բազմաթիւ ուրիշ... ղէններ, եւայլն, եւայլն, եւայլն։
Մատակարար մայրե՛ր, դուք որ բծախնդիր էք ձեր խոհանոցին... ու կը գուրգուրաք ձեր սիրուախներուն քսակին վրայ, եկէ՛ք։
ՄԻՋՈՑ ԹՕՍՈՒՆԵԱՆը ձեր փնտուածն է։

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ
9 rue Charlot, PARIS (3e), մէթրօ République
Tél. Archives 05—86
Մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառում... տեսակ կաշիներու, հրապարակի գինէն աժան։
Գուտփօն (կռնակի մասը) Ա. կարգի, քիլօն 38... 42. Բ. կարգի՝ քիլօն 34, 36. Գ. կարգի՝ 28, 30 և 32ֆր.
Այրերու եւ կանանց կօշիկներու համար ամբողջ... կէս նրբանցու.— *Քիլօն՝ Ա. կարգի 32, Բ. կարգի 29, կարգի 26 ֆրանք։*
5 քիլօ նմոյշ կը դրկուի փոստով քսնդրը ռամ... պուրսըման։
Մասնաւոր զեղչ հայ կօշկակարներու։ կը խոստ... հայերէն եւ թուրքերէն։

ՄՈՒՇՏԱԿ H. KIRMIZIAN FOURR...
280 Rue St. Honoré, PARIS (1er)
ՆԵՐԱՄՈՒՄ ԱՐՏՈՒՄՈՒՄ
Մասնաւոր atelier ուր կը կարուին ըստ վերջին նորաթեանց, ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններու Աչքի մարքէթ մանթոներ, էշառփներ, եւայլն։
Բարեփոխումներ (transformation) *եւ նորոգումներ։*
Մէթրօ՝ Palais Royal, Tuileries, Pyramides

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սիմոնէ եւ Մարի (6 հատոր, 1140 էջ) 50, Արաքսի... վարժուհին 15, Մայտա 12.50, Սահակեան եւ Տրդատ 15... Ծախուեցաւ 15, Սիրանոյշ 20, Բերայի գիշերները 17... այլեւս չեն սիրեր 12, Մանօն Լէսքօ 20, Կէս կոյսեր 2... տարա 10, Բասքուճին 9, Մատնիչը 9, Թապլվար 5, Ա... Մաիարի 5, Հերոդիաս 5, Աղջկան մը յիշատակարանը... ժոլիկ աղջիկը 5, Թապլաքեար փիլիկ 5, Սերը բժիշկ է... կերգ.) 3, Թագաւորը կը ձանձրանայ (կատակերգ.) 3, Ա... բիպ 7, Աշըգ Քէրէմ 7, Շահ Իսմայիլ 5, Ալիքսիանոս 2, Ե... 6, կիլիկեան կսկիծներ 20, Ընդարձակ երգեցողութ. առա... եւ պատարագի 5, երգարաններ՝ 3, 5, 6, 10, 12.50, 15, 2... երազահաններ 5, 10, եւ 12, Ֆրանս. խօսակց. 6, 8 եւ 10, ... նաեւ ամէն տեսակ գիրքեր։ Պահանջեցէք մեր գրացու... փօսթի ծախք չառնուիր։ Միութիւններու եւ գրադարան... մասնաւոր զեղչ։ Ընէ գիրք կրնանք կազմել տալ ու... 4—5 ֆր. տարբերութեամբ, ըստ գրքի մեծութեան։
ՆՈՒԻՐ.— 25 ֆր.է աւելի գիրք առնողին 5 ֆր.ի գիրք կը տրուի, 50 ֆր.է աւելիին 10 ֆր.ի, 100 ֆր.է աւելիին 15...
Դիմեցէք՝ L. Mozian, 51 Bld. Auguste Blanqui, Paris

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE...
Ցէր եւ ցնծութ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵՒ...
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96...
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը... ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի... գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ Կ... կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒ...
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 8...
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն...

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՀԱՐԱՉ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն { 208bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 26 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

26 AOUT 1928

Տ. ՏԱՐԻ Թիւ 735 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԽԱԲՈՒԻՍԻԿ ՄՈՒՐՀԱԿ ՄԸ ԵԻՍ

Վաղը, Ֆրանսայի արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ, յատկապէս պիտի ստորագրուի այն դաշինքը որ կը ձգտի մէկ քանի դուրս հոչակել պատերազմը:

Առաջին առթիւ պիտի ստորագրեն 15 պետութիւններ, որոնց գլուխը կը գտնուին Ֆրանսա, Մ. Նահանգները, Անգլիա, Գերմանիա և Իտալիա: Ստորագրութենէն 48 ժամ յետոյ, պատերազմի հաղորդուի ուրիշ 47 պետութեանց, որպէս զի մասնակցին: Վերապահում կը տիրէ միայն խորհրդային իշխանութեան հանդէպ, որուն հետ դիւանագիտական յարաբերութիւն չունին Մ. Նահանգները: Ատոր ալ միջոցը գտեր են, — Մոսկուայի ֆրանսական դեսպանը պիտի ներկայացնէ դաշնագիրը:

Առաջին անգամ չէ որ կ'արտայայտուինք միջազգային այս ձեռնարկի մասին: Եւ ամէն անգամ ալ բացատրած ենք, թէ համոզումը չէ կարծել որ պատերազմը իսկապէս օրէնքէ դուրս կ'ելլէ եւ խաղաղութիւնը կ'ամրապնդուի յաւիտենապէս: Ք. Քէլլոգ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, որ հեղինակն է նոր դաշինքին եւ որուն փարիզ ժամանումը կատարուեցաւ արտակարգ զգուշութիւններով, ոստիկանութիւն եւ ոստիկան-գինուորներու զօրաշարժով, ինք ալ այդ համոզումը չունի: Հավո հասած ատեն, երբ քաղաքագետը մատուցանէր ոսկի գրիչը, որով պիտի ստորագրուի դաշինքը, Քէլլոգի առաջին խօսքերը եղան.

— «Կը յուսամ թէ այս մեծ դաշինքը աւելի պիտի դժուարացնէ պատերազմը»:

Այո՛, այս բոլոր ձեռնարկներն ու մարզանքները պիտի առաջեն «աւելի դժուարացնելու» պատերազմը, ոչ թէ խափանելու զայն, ինչպէս կը խորհէին, սկզբնական շրջանին (1927 Ապրիլ 6):

Դասած չկայ որ չանքեր կը թափուին հաստատուն վիճակի մը վերածելու միջազգային կացութիւնը, բազմազան պայմանաւորութիւններ կնքելով հարեւանէ հարեւան, երկիրէ երկիր աշխարհէ աշխարհ: 1914ի աննախընթաց սպանդը շշմեցուցած է մարդկութիւնը, իսկ այն ինչ որ տեղի կրնայ ունենալ յուսահատեւ, տասն անգամ աւելի ահաւոր հանգամանք պիտի ունենայ, շնորհիւ նոր գիւտերու:

Այս տեսակէտէն, անկեղծօրէն պատերազմին դէմ են ընդհարականները ու աշխատաւորականները: Մենք առիթ ունանք վերլուծելու Պրիւսէլի համագումարին քուէարկած նախձեւերը, որոնք բոլորն ալ պատերազմը դժուարացնելու կը ձգտին: Յատկանշական է Գերմանիոյ ընկերվարականներուն ձգած իրարանցումը, մարտնաւի մը շինութեան առթիւ, այն ալ ընկերվարական վարչապետի մը օրով...

Պատերազմին դէմ ցոյցեր կը կատարեն նաեւ համայնավարները, իրականին մէջ հրահրելով զայն, իբրեւ միջոց մը իշխանութիւնը յաւերժացնելու:

Արդարեւ, իրերու ներկայ վիճակին մէջ, խորհրդային իշխանութիւնը նոր խառնակութեամբ մը կրնայ ամրապնդել իր հիմունքները ալ վերածուին բանւորա-գիւղացիական իշխանութեան, կամ գոնէ զրկուին Խորհրդային Միութեան վնասելու միջոցներէն:

Եւ ահաւասիկ հակապատերազմեան նոր մարզանք մը կը կատարեն օրուան տէրերը, զրահապետական աշխարհակալները, որ պաշնագրին հետ միաժամանակ ստորագրելով սպառազինութեան նոր յանձնառութիւններ եւ ապսպրանքներ:

Ամէնէն առաջ՝ Մ. Նահանգները, որոնք անդադար կը զբաղին բանակին, նաւատորմին եւ օդային տորմիղին պատերազմները, կը բաղդատեն զանոնք ուրիշներու հետ, եւ վիթխարի վարկեր կը քուէարկեն առանց վերապահութեան: Ճրանսայի 1929ի ելմտացոյցը նոր յաւելում կը նախատեսէ պատերազմական ծախքերուն մէջ: Անգլիան աւելի մտահոգ է, օդային վերջին ռազմափորձերէն ի վեր, եւ գիշերը ցորեկին վերածած կը մտմտայ, Լոնտոնի պաշտպանութիւնը աւելի զօրացնելու համար: Իտալիան սպառազէն պետութիւն մըն է դարձեալ, իր սեւ շապիկաւորներու կազմակերպութեամբ: Հեռատես Մուսոլինի Ճափոնը նախանձոտ աչքերով կը նայի նոր Չինաստանի ներքին ճիգերուն եւ ուժ կուտայ իր բանակին եւ նաւատորմին, իր կամքը քալեցնելու համար:

Այսպէ՛ս է աշխարհի վիճակը, միայն մեծերը նկատի առած: Իսկ երբ հաշուի առնենք փոքրերուն եւ մանաւանդ Բալքանեաններուն կացութիւնը եւ հոգեբանական վիճակը, դիւրաւ կրնանք հետեւցնել թէ ո՛րքան մօտ ենք պատերազմին եւ որքան անիրական խաղաղութենէն:

Ցակառակին չմոռնանք ընկերային յարաճուն դժգոհութիւնը եւ տնտեսական տագնապները, որոնք առնուազն ներքին պատերազմի պայթուցիկներ են:

Սխալ չպիտի ըլլար պնդել թէ՝ մեծերն ու բախտաւորները աւելապէս ա՛յս պարագաները նկատի առնելով, կը փորձեն «դժուարացնել» պատերազմը: Եւ ուշադիր դիտող մը պիտի տեսնէ թէ՝ փորը կուշտ եւ կոնակը տաք աշխարհակալներն են որ կ'ուզեն ոստիկանի դեր կատարել պարտուածներուն վրայ, իրենց սեփական խաղաղութեան համար: Ցանուն «արբազան եսասիրութեան»:

Վաղուան դաշինքը նոր մէկ տապագրութիւնն է Ազգերու Կազմակերպութեան, անոր պէս ուռուցիկ, եւ նոյնքան անկարող՝ չարիքին դէմ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱԽՏԱՒՈՐ ԵՐԵՒՈՅԹ

«Յուսաբեր» խմբագրականի մը մէջ յիշելով Պելժիոյ ժողովուրդին եւ վարիչներուն օրինակը՝ երէկ, վտանգի պահուն եւ այսօր՝ խաղաղութեան շրջանին, դիտել կուտայ (16 օգոստ.).

— «Երկու նուիրական գաղափարներ — Ազգութեան եւ Հայրենիքի — յարատեւօրէն մահացու վտանգի տակ կը գտնուին: Տակաւին երէկ մէր ամենի ոսոխը սրածեց շուրջ մէկ միլիոն մարդ եւ հիմէն կործանեց ամբողջ հայրենիք մը: Նաեւ այսօր ճիշտ մեր սահմաններուն վրայ, ան նորէն դաւեր կը նիւթէ վաղը վերջին ու մահացու հարուածը տալու համար մեզ:

Յարատեւ վտանգը — յարատեւ գործակցութեան գաղափարը պիտի ներշնչէր մեզ: Քանի որ թշնամի մը ունինք՝ որ հասարակաց է, ու գաղափար մը կը հետապնդենք՝ որ ընդհանուրինն է, ապա ուրեմն, քանի դեռ թշնամին պարտուած ու գաղափարը յաղթանակած չէ, գործակցութիւնը պիտի շարունակուէր բոլոր հայ քաղաքական հոսանքներուն միջեւ:

Յարատեւ գործակցութեան փոխարէն — մենք ունինք, սակայն, յարատեւող պայքարներ:

Վատազոյն ախտ մը նկած է բոյն դրած է մեր հողիներուն մէջ:

Ազգովին ու յարատեւօրէն պիտի գործակցէինք յանուն մեր վտանգուած հայրենիքին եւ մեր հալածական ժողովուրդին:

Ազգովին ու յարատեւօրէն, այս գործակցութեան փոխարէն, կը պայքարինք իրարու դէմ՝ դիւրացնելով թշնամիին գործը եւ յաւելնալ դժուարութիւններ ստեղծելով մեր ժողովուրդին համար:

Դարերու ստրկական կեանքը այս անիծեալ ժառանգութիւնը ձգած է մեզ,— ախտաւոր, վատասերած ու պալարոտ:

Հայութիւնը յարատեւօրէն հարուածներ կը ստանայ, դուրսը՝ թշնամիէն, իսկ ներսը՝ մեզմէ:

Ու կը զարմանանք տակաւին, որ ուրիշները ազատ են ու բախտաւոր, իսկ մենք ստրուկ ենք ու թշուառ:»

ԴԱՐՁԵԱԼ ՋԱԽՈՂԵԱՆ

Երէկ առաւօտ ժամը 5.45ին Պուրժէի կայանէն ճամբայ ելաւ «Ճրանս» օդանաւը՝ դեկավարութեամբ օդանաւորդներ Քուտուրիէի, Մայեի-Նէլի եւ Մայեուի՝ կտրելու համար Ատլանտեանը: Մեկնումը շատ դժուար եղաւ: Օդանաւը չէր կրնար վեր բարձրանալ եւ կը յառաջանար գրեթէ գետնի վրայէն: Երբ Մորէ գետակին հասաւ, Քուտուրիէ ճիգ մը ըրաւ զայն ցատկելու համար: Օդանաւը յաջողեցաւ գետին միւս կողմն անցնիլ, սակայն եւ տեւի մասի պէնզինի պարպող գործիքը բացուելով ամբողջ պէնզինը պարպուեցաւ: Յետոյ կրցաւ քիչ մը բարձրանալ եւ ծառերուն վրայէն քաշուելով անցնիլ, սակայն շատ չանցած իր դէմ գտաւ հաստ հեռագրաթելերը. չկրնալով անոնց վրայէն թռիլ, տակէն անցաւ: Սակայն առջեւը հեռագրաթելերու ուրիշ դիծ մը կար, շատ ցած՝ տակէն կարենալ անցնելու համար: Օդանաւը այդ թելերուն զարնուելով սիւնը տապալեց, սակայն ինքնաւեցաւ եւ պէնզինը պարպելով Պուրժէ դարձաւ: Օդանաւորդները ողջ առողջ են:

«Ճրանս»ի շարժիչ մեքենան 600 ձիու ուժ ունի եւ ժամը 190—195 քիլոմեդր կրնայ կտրել: Բեռցած էր 3900 լիտր պէնզին եւ ամբողջութիւնը կը կշռէր 4700 քիլօ:

Լէվին, Պէրթ Ակոսթա և Օր. Մապէլ Պոլ ժամ օրէն Քրոյտընի (Լոնտոն) օդանաւային կայանէն ճամբայ պիտի ելլեն դէպի Նիւ Եորք:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Նոր դաշնագիրը կը ստորագրուի վաղը

Վաղը երկուշաբթի կէսօրէն վերջ արտաքին նախարարութեան շէնքին մէջ կը ստորագրուի պատերազմը օրէնքէ դուրս հռչակող դաշնագիրը, 15 պետութեանց միջեւ: Բացի Քէլլոգէ, այս առթիւ Փարիզ հասան նաեւ Քանատայի նախագահը Մաքէնզի-Քինկ եւ Ճափոնի լիազօրը կոմս Ուշիտա, որ Թոքիոյէն կուգայ:

Ուշադրութեան կառավարութիւնը կը յայտնէ թէ բոլոր այն երկիրները, որոնց հետ դիւանագիտական յարաբերութեան մէջ է (45 երկիր), պիտի հրաւիրուին մասնակցելու դաշնագրին, անմիջապէս որ անոնք ստորագրուի փարիզի մէջ: Հաւանաբար այս մասին Քէլլոգ հրաւէր պիտի ուղղէ երեքշաբթի օրն իսկ: Ռուսիա, որուն հետ պաշտօնական յարաբերութիւն չունի Ամերիկա, հրաւէրը պիտի ընդունի Մոսկուայի Ֆրանսական դեսպանին միջոցաւ:

Ալպանիոյ թագաւորին հոչակումը

Երէկ Թիրանայի Սահմանադիր ժողովը թագաւոր հռչակեց Ահմէտ Զօկուն: 21 թնդանօթներ այս լուրը հաղորդեցին ամբողջ երկրին:

Նոր թագաւորը իր գահակալութեան առթիւ ընդհանուր ներում պիտի շնորհէ ո՛չ միայն քաղաքական բանտարկեալներուն, այլ եւ սովորական ոճրագործներուն: Այս պատճառով յետաձգուած է մահապատիժը կարգ մը անձերու, որոնք վերջերս Պաշտպանութեան Մասնաւոր Դատարանին կողմէ դատապարտուած էին:

Սահմանադիր ժողովի երէկի նիստին մէջ կարդացուեցաւ Ահմէտ Զօկուի մէկ կոչը՝ ուղղուած ժողովուրդին: Մեծ ցոյցեր կատարուեցան բազմաթիւ քաղաքներու մէջ: Շքոտրայի մէջ կառավարիչը կազմակերպեց մեծ ցոյց մը՝ հաստատելու համար թէ նոյնիսկ կաթոլիկ ժողովուրդը համակիր է Ահմէտ Զօկուի:

Նոր Սահմանադրութիւնը պիտի խմբագրուի ամերիկեանին վրայ: Որով Ալպանիա վարչապետ չպիտի ունենայ:

Ալպանական դրօշակին վրայ պզտիկ փոփոխութիւն մը պիտի կատարուի: Ներկայ կարմիր դրօշակին վրայի սեւ արծիւին գլուխը արքայական թագ մը պիտի դրուի:

Իտալական թերթերը երկար յօդուածներ կը հրատարակեն Ալպանիոյ մասին:

«Ճորնալէ տ'Իտալիա» կը գրէ. Իտալիա կ'ողջունէ Ալպանացիներու կենսունակութեան այս թարմ ապացոյցը եւ գոհունակութիւն կը յայտնէ ամրապնդմանը համար Ալպանիոյ, որ կարգապահ տարր մըն է Պալքանեան քաղաքականութեան աւլեկոծ ծովուն մէջ: Իտալիա պաշտպանողական դիմակցութիւն մը կնքած է Ալպանիոյ հետ, այն համոզումով որ իտալական քաղաքականութիւնն է օգնել Ալպանիոյ: Թէեւ Իտալիա Պալքաններու մէջ քաղաքական գերակշռութեան ոեւէ նպատակ չի հետապնդեր, սակայն պիտի հակառակի որ ոեւէ ուրիշը քաղաքական գերակշռութիւն փորձէ ձեռք բերել հոն:

«Իտալիա անկեղծօրէն կը հաւատայ «Պալքաններ Պալքաններուն» նշանաբանին: Ալպանիա իր աշխարհագրական դիրքին շնորհիւ կարող է արգիլել որ եւէ ընդհարում եւրոպական կամ ասիական կայունացումը, կամ պալքանեան տագնապին հակակշիռը:»

Վերջացնելով, «Թրիպունա» կը գանգատի որ Անգլիա և Ֆրանսա իրաւունք չունին ուրիշի ներքին գործերուն միջա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ՆԱԽ ԼԵԶՈՒԻՆ

Թերթէ թերթ, ատենը մէյ մը վէճեր կը փոխանակուին հայ գրականութեան շուրջ, կարծիքներ կը յայտնուին, առաջարկներ կը հրապարակուին, ծրագիրներ կը մշակուին:

Բոլորը տարուած են նոյն մտահոգութեամբ, — հայ գրականութեան զարգացումն ու թարմացումը:

Բայց դեռ չըսուեցաւ ինչ որ անհրաժեշտ ու կենսական է, ինչ որ հիմնակէտը կը կազմէ ո՛չ թէ ճոխ, առոյգ գրականութեան, այլ որ եւ է տեսակի գրականութեան, յաջող թէ ձախող՝ գրական որ եւէ փորձի ու ճիգի:

Մինչդեռ գրողը կ'երազէ նորութեան փառքը, մեր լեզուն գլուխն առած կը քալէ, արագօրէն դէպի ետ... :

Փաստի պէտք ունի՞ լեզուական այս անկումը: Կոյրն իսկ պիտի կրնար որ եւ է հրատարակութեան մէջ, մատը դնել լեզուի ու ոճի վէրքերուն վրայ: Անքա՛ն ցցուն են անոնք... կոշկոռ կապած են:

Նոր գրականութեան որ եւէ փորձարկու, նախ պիտի մեկնէր այս երեւոյթէն:

Գրողը,— այն որ հինէն դժգոհ՝ վաղուան գրականութիւնը կը մարզէ, չի գիտեր իր լեզուն: Աւելի կը գրէ տաճկերէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն, քան թէ հայերէն :

Մանաւանդ նորերու լեզուին մէջ, կը վխտան օտարաբանութիւններ, որոնք բարդուած խրթին՝ «արուեստագէտ» ոճի ճիգերու վրայ, յաճախ կը յանգին առեղծուածային բառակոյտի մը, ու խորքը՝ եթէ կայ, ոդջ ոդջ կը թաղուի:

Շետաքրքիր ու ճամբերատար հայագէտ մը ի՞նչ այլանդակութիւններ երեւան պիտի հանէր, կարճ ատենուան մէջ, Թղթատելով շաբթուան մը հրատարակութիւնները:

Փորձեցէք, սակայն, դիտողութիւն մը ընել, մեղմ նոյնիսկ, փափկանկատ ու բարեկամական:

Եթէ պահպանողական չէք, առնուազն անմիտ էք: վէճը պատրաստ է ձանձրալի, անպէտ ու յաճախ ծամծմուած, ճառելու ճամար հայերէնի նորոգութեան... պէտքէն:

Բայց ո՛չ ոք կը խոստովանի թէ լեզու մը նորոգելու, զայն դարձնելու ճամար օրուան անթերի գործիք մը, պէտք է յաւ ձանչնալ :

Մինչդեռ իրականութիւնն այն է, որ բոլոր վէճերուն տակ՝ կը խեղդուի կոպիտ իրականութիւնը.

Որ մեր նորերը հայերէն չեն գիտեր :

Ու վագելէ առաջ փնտռտուքներու ետեւէ, որքա՜ն պէտք ունէին նա՛խ իրենց լեզուն սորվելու :

Մ. ԵՐԻՑԱՆՑ

ՀԱՅԻՆ քիլոն 10 սանդիմ պիտի աժանուայ օգոստոս 30էն սկսեալ եւ պիտի ծախուի 1 ֆր. 95 սնդ.ի:

ՄՈՒՍԹԱՖԱ Քէմալ Մարմարայի մէջ նաւային պատրաստ մը կատարելէ յետոյ հինգշաբթի օր ցամաք եկաւ Ռոտոսթօ:

ԱՅՍՕՐ եւ վաղը ամբողջ Փարիզը պիտի դրօշազարդուի եւ դիշերը պետական շէնքերը պիտի լուսազարդուին՝ Քէլլոգ-Պրիան դաշնագրին ստորագրութեան առթիւ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌՔԻ ՀԱՐՑԸ

Հայկական վաճառքի հարցը ամենից առաջ ազգային հարց է։ Ազգային, որովհետև հայ վաճառականությունը ազգային է։ Ազգային, որովհետև հայ վաճառականությունը ազգային է։ Ազգային, որովհետև հայ վաճառականությունը ազգային

ՊՈԼՈՒՍ

(ՀԵՆՐԻԽ ԽՈՒՑԻՇՅԱՆԻ ՏԵՍԻՆ)

Ա. ՍԱՍՆ

II

Եվ դուք ինձ ասում եք, որ ես ոչ մի բան չեմ հասկանում գրականության մեջ, որ ես ոչ մի ճաշակ չունեմ, որ ես ոչ մի գաղափար չունեմ գրականության մասին, որ ես ոչ մի կապ չունեմ գրականության հետ, որ ես ոչ մի կապ չունեմ ոչ մի բանի

մտելու, կամ, եթէ կը միջամտեն... Իտալիան ալ միասին պէտք է առնեն։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՏԱԳՆԱՊԸ ՓԱՐԱՏԱԾ

«Թայմզ»ի Սոֆիայի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ վարչապետ Լիափչէֆ յաջողած է ներդաշնակութիւնը վերահաստատել դահլիճին մէջ։ Առ այժմ տագնապը յետաձգուած կը թուի, մինչեւ Ժընեւի ելմտական Յանձնաժողովին յառաջիկայ նիստը, որուն մէջ կարեւոր որոշումներ պիտի տրուին պուլկարական փոխառութեան մասին։

Պատերազմական նախարար զօր. Վոլքոֆ վառնա երթալով երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ թագաւորին հետ։ Զօրավարը թագաւորին հետ պիտի մասնակցի այն զինուորական արարողութեանց, որոնք տեղի պիտի ունենան Պուլկարիոյ ազատագրութեան 50ամեակին առթիւ եւ տօնելու համար 1877ին պուլկար կամաւորներու Շիփքայի կիրճին մէջ մղած կռիւներուն տարեդարձը։

Պուրոֆ այժմ կը հերքէ թէ ոեւէ վէճ կար իր եւ զօր. Վոլքոֆի միջեւ։ Այս վերջինին հրաժարականը մերժուած է։

Կառավարութիւնը տակաւին նկատի կ'առնէ անգլեւֆրանսական դիմումը Մակեդոնական Յեղափոխական կազմակերպութեան մասին, եւ միաժամանակ խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են յեղափոխականներուն դէմ։

Դեռ մանրամասնութիւններ չկան, սակայն շնորհիւ այդ միջոցներուն, կարելի պիտի ըլլայ կարգը պահպանել սահմանագլուխին վրայ։

Թուրք նաւատորմիղ ռազմափորձերը

Թուրք նաւատորմը, որ ամիսէ մը ի վեր կղզիներու բացերը գիշեր - ցորեկ ռազմափորձ կը կատարէր, Տարտանէլ մեկնեցաւ։ «Փէյքը Շէվքէթ» թորփիլանաւն ալ Ոսկեղջիւրէն ելլելով միացաւ նաւատորմին։ Ընդհ. սպայակոյտի նախագահ Ֆէվզի փաշա ներկայ գտնուեցաւ ռազմափորձերուն, ընդծովեայի մը մէջէն։ Փաշան իր տեսած կանոնաւորութեան համար գոհունակութիւն յայտնեց ծովակալին։ Նաւատորմը Տարտանէլի ժօտերը պիտի յայտնեց ծովակալին։ Նաւատորմը Տարտանէլի ժօտերը պիտի շարունակէ իր ռազմափորձերը, որոնց պիտի մասնակցին «Համիտիէ» եւ «Մէճիտիէ» զրահաւորները, եւ «Փէյքը Շէվքէթ», «Պէրքը Սաֆվէթ», «Թաշոս», «Պասրա» եւ «Սամսոն» թորփիլանաւերը։ Նաւատորմը հինգ օր յետոյ Պոլիս պիտի դառնայ։

Դասընթացք թուրք ևոր տաւերու համար

Նոր տաւերը ա.արածելու նպատակով թափուած ջանքերը փութով առաջ կը տարուին։ Բացուած է առաջին դասընթացք մը, որուն կը հետեւին 200 ուսուցիչներ։ Պոլսի, Իզմիթի եւ Պրուսայի նախակրթարաններու ուսուցիչները եւ կրթական քննիչները Պոլիս հրաւիրուած են՝ հետեւելու համար այս դասընթացքին։ Ուսուցիչները ցերեկները դպրոցականներուն, իսկ գիշերները ժողովուրդին պիտի սորվեցնեն նոր տաւերը։ Պոլիս քաղաքը բաժնուած է կրթական 10 շրջանակներու։ Այս բոլոր շրջանակներուն մէջ դասընթացքներ պիտի բացուին։ Մեծ իրարանցումի մատնուած են Պապը Ալիի գրավաճառները։ Զուլիչները մամլոյ ընկերակցութեան դիմելով խնդրեցին որ թերթերը տեղական նոր տաւերը նախընտրեն եւ Եւրոպայէն ապսպրանք չընեն։

Համալսարանի տնօրէնութիւնը ժողովրդային դասախոսութիւններու շարք մը կազմակերպած է՝ նոր տաւերու գործածութեան ի նպաստ։ Միջոցներ ձեռք առնուած են, որպէսզի կարելի ըլլայ անթել հեռաձայնով Պոլսոյ ամէն կողմէն լսել այս դասախոսութիւնները։ Դասախօս կարգուած է հոգեբանութեան ուսուցիչ Շէքիպ պէյ։ Սէյրը Սէֆայինի ընկերութիւնը հանած է շողենաւերու արաբական տաւերով գրուած անուննները, անոնց տեղ լատինական տաւեր գետեղելու համար։ Քաղաքապետ եւ կուսակալի փոխանորդ Մուհիտտին պէյ սկսած է նոր տաւերով ստորագրել պաշտօնաթուղթերը։ Պետական միւս պաշտօնատարներն ալ սկսած են նոր տաւերով ստորագրել։

Երեսուն վեռեալ, երկու հարիւր վիրաւոր

Նիւ - Եորքի մէթրոյին մէջ առջի իրիկուն ժամը 5.10ին պատահած արկածի մը հետեւանքով սպաննուեցան 30 եւ վիրաւորուեցան 200 հոգի։ Մէթրոն ճամբայ ելած էր Թայմզ - Սքուէր կայարանէն, որ քաղաքին կեդրոնը եւ բանուկ տեղ կը գտնուի։ Կառախումբի եռակիառքը գիծէն դուրս ելաւ ևազարնուեցաւ պողպատեայ հաստ սիւնի մը՝ փապուղիին ճիշտ մէջտեղը։ Մնացեալ եօթը կառքերն ալ դուրս ելան գիծէն։ Կառախումբը մինչեւ բերանը լեցուած էր ճամբորդներով եւ բախումը այնքան սաստիկ էր, որ բազմաթիւ ճամբորդներու գլուխը ճզմուեցաւ վայրկենապէս։ Ելեկտրական հոսանքը կտրուեցաւ եւ հազարաւոր մարդիկ մութին մէջ իրարու վրայ խռնուած, խարխափելով դուրս ելլելու ճամբայ կը փնտռէին։ Ոստիկանական մեծ ուժեր շարժման մէջ դրուեցան՝ աղէտեալները ազատելու համար։ Ծանր վիրաւորները հիւանդատար կառքերով հիւանդանոց փոխադրուեցան։

«Ազատ Թուրքիա»ի խմբագրին դէմ

Պոլսոյ «Ազատ Թուրքիա»յի խմբագրապետին դէմ օրինական հետապնդումի ձեռնարկուած է և թուղթերը դատարանի յանձնուած են ընդհ. դատախազութեան կողմէ։

«Ազգամ»ի տեղեկութեանց համաձայն, յիշեալ թերթը փակուած եւ օրինական հետապնդումի ձեռնարկուած է՝ որովհետեւ հակառակ քաղաքական թերթ մը չըլլալուն, քաղաքական յօդուածներ հրատարակած է։

Աթէնքի հաւաճառակը կը ծաւալի

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ համաճարակը կը ծաւալի մայրաքաղաքին մէջ։ Վէնիզելոս անձամբ կը զբաղի՝ միջոցներ ձեռք առնելու համար նոր հիւանդութեան դէմ եւ ամէն օր կը խորհրդակցի ձեռնհաս իշխանութեանց հետ։ Հիւանդութիւնը մուտք գտած է նաեւ բանակին մէջ, ուր օրական 40—50 հոգի կը վարակուի։ Հիւանդանոցները մինչեւ բերանը լեցուած են։

Աթէնքի եւ Պիրէոնի քաղաքապետները ժողովուրդին ուղղուած յայտարարութիւնով մը կը զգուշացնեն զանոնք մժեղներուն դէմ, որոնք են պատճառը հիւանդութեան ծաւալումին և կը յանձնարարեն վերջին ծայր հոգ տանիլ մաքրութեան։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին ֆաֆէ ծ ֆլէռ տը Լիւնի վերնայարկը։ Օրակարգ։ Շրջ. ժողովի օրակարգի վիճաբանութիւն եւ ընտրութիւն պատգամաւորներու։ *Ներկայանալ անդամատետրով։*

ԱՄԷՆՈՒՆ ՋՈՒԱՐՃՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Զ. Ե. Ո. Մ. Լսարանական յանձնախումբի ի նպաստ ԴՐԱԴԱՐԱՆԻ կազմակերպած խնջոյքը՝ այսօր Ռոպէնսոնի Aux Grands Arbres կոչուած պարտէզին մէջ։ *Մուտքը ազատ է*

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
36, Rue de Bellefond, 36
PARIS (9e)
Մէթրօ՝ Poissonnière
Tél. Trudaine 88-77

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն յարգոյ յաճախորդներուս, ընկերներուս ու ծանօթներուս կը յայտարարեմ թէ՝ 106 թիւ Rue de Richelieu աշխատանոցս, անորոշ ժամանակի մը համար փոխադրած եմ Place St. Michel, 31 Rue de la Harpe, 4րդ յարկ, Métro St. Michel.

Դերձակ ԿԱՐՕ Պ. ԵՐԱՆԵԱՆ

Կ'ուզուին ժէռսէ ռոպ կրող վարժ եւ վարպետ գործաւորուհիներ։ Դիմել երուանդ պօտուրեանի, 7 Rue Tournon, սենեակ թիւ 51, մէթրօ Օտէոն։

Կ'ուզուին երկու վարպետ կտրողներ (coupeur)։ Ցեւական գործ ամբողջ տարուան համար։ Եթէ կտրողը ընտանիքի տէր է, եւ իր ընտանիքի անդամներուն մէջ կան տափատ եւ բանկոն կարողներ, անոնց համար ալ կ'ապահովուի մշտական գործ։ Լաւ վճարում։ Անհրաժեշտութեան պարագային կրնանք կանխավճար ընել։

Դիմել՝ Ա. Շահճանի, 36 եւ 40 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var).

Կ'ուզուին արուեստական մարգիտ շարող երիտասարդ գործաւորուհիներ։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ Mlle Suzanne, 93 Rue Pelleport. Մէթրօ Pelleport.

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
E. STEFIKI
վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն։
106 Ave. Kléber, Paris (16e)
Հեռ. Passy 72.56

Կը կանչուի ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա ժամնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները։

Կ'ընդունի ամէն օր (բացառեալ շաբաթէ) կէսօրէ վերջ ժամը 4—7.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
123 Blb. Sebastopol, մէթրօ Réaumur եւ St. Denis: Միզանցքային, մորթի եւ արիւնի հիւանդութիւններ։
Խորհրդակցութիւն՝ 9—12, 2—8 եւ կիրակի առաւօտները։
ԶԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆ

ALLIANCE FRANÇAISE
101 Bld. Raspail, Paris (6e)
Ֆրանսերէն լեզուի գործնական վարժարան։ Նախապատրաստական դասընթացք հիմնադարան մտնելու համար Սեպտեմբեր եւ Հոկտեմբեր ամիսներուն։ Շաբաթը 15 ժամ գործնական դաս ֆրանսերէն լեզուի, 30 դասախօսութիւն, 10 շրջուն-դասախօսութիւն փարիզ եւ շրջակաները։ Մէկ ամսուան համար 155 ֆրանք, երկու ամսուան համար 230 ֆրանք։
Մանրամասնութիւններու համար դիմել՝ Տնօրէն ROBERT DUPOUEY, 101 Bld. Raspail, Paris (6e).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութիւնները (ֆրանկախտ, չերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լապօռաթոմաս։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Խորհրդատուութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

B. GINDINE
ԿԱՌՔԻ ԿԱԶՄԱՇՆԵՐ
Carrosseries
21-23 Quai de Seine. Paris Courbevoie.

WAGRAM - AUTO կը սորվեցնէ ինքնաշարժ վարել 1928ի կառքերու վրայ եւ կը դիւրացնէ արտօնագրի ստացումը։ Ամբողջ դասընթացք, կամ առանձին դասեր, սկսեալ 15 ֆրանքէ։
63 Ave. de la Grande Armée. Tél, Passy 79-43.

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ
BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Շետեւեալ չափաւոր գիներով
12 ֆրանք 34 Bld. St. Michel
16 ֆրանք 1 Bld. Montmartre
18 ֆրանք 35 Bld. des Capucines

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ
վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Ազբեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ։ *Մասաժ, վանառւղ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն։ Վկայեալ աղքատներուն ձրի։
Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e),

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՏՕՔԹ. ՎԱՀՐԱՄ Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ
փոխադրուած է 34 Rue de Moscou, մէթրօ՝ Rome, Թուամ. 30 և 5
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—5
Մասնաւոր ժամադրութիւն ուզողները պէտք է որ գրեն վերոգրեալ հասցէին։

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏ
Կը գբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքային եւ պատժական դատերով։ Կը ստանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արկածներու եւ վարձակալութեան վերաբերեալ դատական գործեր, ինչպէս նաեւ ապահովագրական վէճեր։ Կը խմբագրէ ամէն տեսակ actes (baux, vente et nantissement de fonds de commerce, constitution et liquidation de sociétés). Ֆրանսահպատակութիւն ուզողներու համար կը կատարէ վարչական ձեռնարկութիւնները լաւագոյն պայմաններով։
Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 9.30-12 և ժամադրութեամբ
13 Rue Béranger, Métro République. Tél. Archives 15-14

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ ԵՒ ԳԱՄԷՐ ԲԵՆԻԱՄԻՆ
ԻՐԱՒԱԳԷՏՆԵՐ
ՊՈԼՍՈՅ ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱԾԱՌՈՒՆ
8 Ave. Frémiet. Métro: Passy Tél. AUTEUIL 72—69
Կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական եւ այլ ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս նաեւ միջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն տեսակ խնդիրներու հետապնդումը։
Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ՝ յաւ պայմաններով։
Կ'ընդունին՝ ամէն օր (բացի կիրակիէ) ժամը 9էն 12 եւ կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ։

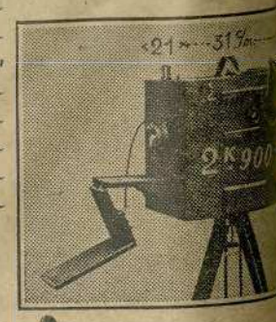
24, RUE ST. LAZARE
PARIS (9e)
ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ
ՎԱՀՐԱՄ ՃԷՆԱԶԵԱՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑԻ

ՔԱՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ՏԻԻԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ
23 Rue Gentrale, Le CANNET (A. M.)
Անգլիական եւ ֆրանսական կերպասներու ճոխ պաշար նորաձեւութեան եւ ճաշակի նրբութեամբ անվրդովելի, ամէն դժուարահաճներուն անդամ կատարեալ գոհացում։
ՄԻԿ ԱՆԳԱՄ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱՑԱԿԱՆ Է
Պէտք ունիմ պատուաւոր դերձակ աշկերտի մը լաւ բուժով։ Դիմել ուղղակի ձեզ եւ կամ Մարսէյլ, Գրասենեակ «Յառաջ» 13 Rue des Dominicaines, Marseille.

BANQUE COMMERCIALE DU LEVANT
O. MAGARIAN
18 Rue Laffite, PARIS (9e) Tél. PROV. 38-
Հայ առեւտրական տուներու գործառնութիւնները դիւրացնելու, գաղթական ազգայիններու մէջ խնայողութիւնը քաջալերելու տակավ հաստատուած դրամատունս, կը ստանձնէ դիւրատար պայմաններով ընդունիլ առեւտրական մուրհակներ եւ բանալ ընթացիկ հաշիւներ նոյնիսկ ամենափոքր գումարներու համար։

ՓԼԱՓՆԵՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
18 ՖՐԱՆՔԻ ՅՈՒՆԱՑ
Ջուտ խաղողէ անարատ օղի (Պօրտօ պատրաստուած), արիւնաշատ նպարեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, աղի ձուկեր, չամիչ, ձէթ, ձիթապուղ, էրմիս գնասէրներ, թէյ եւ սուրճ, անուշեղէններ։
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ & ՔՈՎ
28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Ménil.
Métro Belleville Tramway 5
Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9,30

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՁՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԴՈՒՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Կ'ՈՒԶԷ՞Ք *Լաւ շահելու համար ձեր շինելիք լուսանկարները ապակիի միջոցաւ շինուած լուսանկարչական*

նման յատակ, մաքուր եւ անմոռնալի օրէն յաջող ըլլան, գնեցէք նորահնար, կատարելագործեալ, խիստ փոքր ծաւալով եւ թեթեւ (տես պատկերը) վայրկենական լուսանկարի մեքենան։ Մոյն մեքենան լուսանկարներուն միջոցաւ քաջուած լուսանկարներէն հետաքրքրուողներուն ձրիաբար կը ղրկեմ։
Մեքենային Գինը՝ 1300 ՖՐԱՆՔ
Դիմել՝ H. FÉRMANIAN
10 Rue de Falicon, NICE. A. M.

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48 Rue Montmartre (*Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջին դուռը*)
Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը հաստատած կը խնամէ ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԱՆԱՆՑ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԻ հիւանդութիւնները։
Tél. Central 73-38 Métro: Sentier կամ
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30—8, բակի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի, ականջի եւ ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ Ատամնաբոյժը ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12։ 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12։

ԲԺՇԿԱ-ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ
ՏՕՔԹ. ՍԷԹԵԱՆ
38, Ave. St. Ouen PARIS (18me) Tél. MARCADET
Ընդհանուր հիւանդութիւններ սեռամիզային, վէներական, մորթի, կանանց հիւանդութիւններ. վիրաբուժական գործողութիւն, ելեկտրադարմանում։
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ Ակռայի դարմանում, քաշել 10 ֆրանք, արուեստական ճերմակ ակռայ 20 ֆրանք, ոսկի քուրոն 30 ֆրանքէն սկսեալ։
ԱՄԷՆ ՕՐ ՈՒ ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՑ Է

ՀԱՐԱՉ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
28
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928

28 AOUT 1928

ՏԱՐԻ թիւ 736 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԻՍԿԱԿԱՆ "ՇԱՆԹԱԺ„

Օգոստոս 22ին, նորէն արծարծելով գաղութներու կազմաթեան խնդիրը, հրաւէր կ'ուղղէինք ոամկավարներուն, տեր կանգնին «Արեւ»ի յուլիս 24 թուակիր խմբագրակամ դրժեն զայն։

Արտատպենք, նորէն, Եգիպտոսի ռամկավար պաշտօնաթին խելօք խօսքերը.

— «Մեզ համար ամէն ժամանակ, բայց հիմա աւելի քան երք պէտք մըն է, հրամայական պահանջք մը, քով քովի բերել, ամադրել մեր փոքր ու անբաւական ոյժերը, հնարաւոր եղածին չափ ներդաշնակել մեր բոլոր ձիգերը, անհատական թէ հաւաքական, որոնք կը ձգտին հանրային բարօրութեան»։

Ո՛չ մէկ պատասխան՝ միւս ռամկավար օրկաններէն։ Եւ մէկ նոր արծարծում՝ «Արեւ»ի կողմէ։

Անշուշտ խղճին վրայ բեռ մը ունենալուն համար է որ ոնոցը կը վերցնէ... Երեւանի փարիզեան թուղթակը։

Եւ ի՛նչ սրտառուչ ասպետականութեամբ մը.

— «Պէտք է կարծել որ, ինքգինքը դէպի Խ. Հայաստան բարգակամ տրամադրուած հաւարող ռամկավար կուսակցութիւնը իսկ մասնակցի այդ տեսակ ընդհ. կազմակերպութեան մը, եթէ նոր շարքերուն մէջ նման տրամադրութիւններ գոյուն ունենան։ Այդ տեսակ կազմակերպութեան մը ա՛լ աւելի դէմ ենք ամէն քայլ, որ կը համարենք ուղղուած գաղութահայ աշխատաւորութեան բլայ շօկը, որ կոչուած է գաղութահայ աշխատաւորութիւնը հայրենիքին հետ կապելու։ Շօկի դէմ ուղղուած ամէն քայլ, որ կը համարենք ուղղուած գաղութահայ աշխատաւորութեան Խ. Հայաստանի միջեւ եղած կապին դէմ։»

Շատ բան կը սպասէինք Երեւանի կամկարներէն, բայց ոչ այս մէկը։ Այս թանկագին խոստովանութիւնը՝ իրենց խարեպ եւ անպատիւ խաղերուն։

Մենք նոր չէ որ դիմակազերծ կ'ընենք Շօկը, իսկապէս հրենիքին օգնութեան համար եւ մե՛ր նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած Շօմին ծաղրանկարը։ Օգոստ. 22իմամբագրակն մէջ ալ, միշտնկեալ շեշտեր էինք.

— «Այնուհետեւ խրամատը աւելի բացուեցաւ, շնորհիւ խարհն կազմակերպութեան մը, որ կը կոչուի Շօկ, եւ որ, հայրենիքին օգնելու պատրուակին տակ, կը ձգտի կազմալուծել բոլոր ազին օրկանները։ Տեսակ մը քաղաքական «շանթաժ»։

«Երեւան»ը (24 օգոստոս) խե՛լք բերէ եզրակացնելու թէ առաջ»ի նոր յարձակումը կը զուգադիպի Շօկի համագումարհետեւաբար եւ «կ'ապացուցէ՝ միայն այդ կազմակերպութեան կենսունակութիւնն ու հմայքը»։

Աղեւո՛ւդ մեռնիմ, աղբէր չմնի...

«Յառաջ»ը այնքան մոռցեր է աւերակ Շօկն ու իր փլատակը, որ շատ-շատ մանր մունր թղթակցութեանց մէջ տեղ տայ անոր առածի կարգ անցած շահատակութիւններուն եւ ալարութիւններուն։ Իսկ եթէ իրենք, Երեւանցիները, տակաւին գոփար չունին անոր արդի վիճակին, անցեալին ու ներկային այ, անշուշտ իմացան կարկատան «համագումար»ին զեկուներէն, մանաւանդ գաւառի պատգամաւորներուն տեղեկաներէն։

Աչնան տերեւներու պէս թափեցան անոր անդամները, դամներ երկու տարուան մէջ։ Հայրենիքի հետ կապր խարուեցաւ, թուլցաւ ինչպէս ուրիշ իրողութեանց, նոյնպէս և ին աճապարարութեան շնորհիւ։ Եւ դեռ երես ունին պարելու։

Եթէ Երեւանէն եկած նոր առաքեալները նոր ղեղեր եւ մարներ բերած են զայն վերակենդանացնելու համար, լաւ որ Սէն-Միշէլի կամուրջէն գետը նետեն զանոնք, որովհետեւ նքան եւ աւելի խայտառակ վախճանի մը պիտի յանգի այդ նարկն ալ։

Ապացոյց՝ ահա հրապարակային խոստովանութիւնը իրենց աշտօնաթերթին. — Պիտի չթողուն որ ռամկավարները մասկին գաղութներու ընդհանուր կազմակերպութեան։ «Այդ ատակ կազմակերպութեան մը ղէմ պիտի բլայ Շօկը»։

Իսկական «շանթաժ» մը, որուն առջեւ ուսերը թօթուելով անցնին գաղութներու աշխատաւոր բազմութիւնները։ Բուն անո՛նք որոնց վրայ յոյս դրե՛ր են այդ խառնակիչները, գա» եւ պաշտպանութիւն խոստանալով, անդամավճարներ գելով, եւ յիտոյ բոլորի քթին խնդալով։

Անշուշտ «կենսունակութեան եւ հմայքի» ազդեցութեան կ է որ, խումբ խումբ հեռացան երկու երեք տարի առաջ ամօրէն արձանագրուած երիտասարդներ, յետոյ մամուլին նելով իրենց տեսածներն ու լսածները։

Բայց մենք պիտի մաղթէինք որ նոր ներարկումներ կարէին Գ. վարդանեանները, որպէսզի Երեւանը անգամ մըն ալ, այս անգամ աւելի ջախջախիչ փաստերով համոզուէր թէ՝ րելի չէ հայրենիքին օգնութիւն սպասել կամ հայրենիքի կապը ամրապնդել՝ հայրենիքի իրաւունքներէն զրկելով ատաւոր բազմութիւնները եւ շարունակ «զուռնա» փչելով նց երեսին։

Ամէն «շանթաժ» իր վերջալոյսն ունի։

Այս մէկը աւելի երկար չի կրնար տեւել, որքան ալ նոր քեր ու շարժանկարներ երեւան պողոտաներուն վրայ, Շօկի ատացած»օգնութեան հարիւրապատիկը ծախսելով աչ ու ձախ։ Եւ, ո՛վ հեգնութիւն, թշնամիներէն առաջ բարեկամներն են ներկացումներ կրկատարեն,—Շօկի հիմնադիր հնչականներն ոամկավարները։

Վաղը կը հրատարակենք նոր վկայութիւն մը։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՐՔԱՑՄԱՆ ՄԵԹՈՏՆԵՐ

Հայրենիք խմբագրականի մը մէջ պարզելով թուրքիոյ դատական գործավարին պտոյտը եւ կատարած գործերը քրտական շրջաններու մէջ, կը գրէ (12 օգոստոս).

— *Քրդական խնդիրը, ինչպէս քանիցս շեշտուած է այս սիւնակներուն մէջ, ներքին ազգագրական մեծագոյն կնճիռն է, որ գոյութիւն ունի թուրք հանրապետութեան մէջ։ Անկարայի վարիչներուն «հաշտարար» եւ «մեղմ» քաղաքականութիւնը հանդէպ քիւրդ ցեղապետներու եւ աքսորականներու, Թրքացման քաղաքականութեանէն շեղում մը չի նշանակեր։ Ընդհակառակն ամէն նշան կայ պնդելու համար թէ տակավին հնարք մըն է աւելի ուժգին թափով եւ մեթոտներու յաւելումով իրականցնելու ձուլման մեծ ծրագիրը, որ ի սպառ պիտի խափանէր ներքին ազգայնական շարժումներու ապագայ հնարաւորութիւնները։*

Եւ արդէն թուրք կառավարութիւնը երկու մեթոտ որդեգրած կը թուի հանդէպ Քիւրդերու — ձուլել եւ հալածել։ Ձուլել անոնք, որ տրամադրութիւն ցոյց կուտան ձուլուելու, իրենց զաւակները իբր թուրք կրթելու եւ իրենք ալ իրենք թուրք ազգութեան մէկ մասը նկատելու։ Հալածել անոնք, որ կը մերժեն հպատակիլ ձուլուելու հրամանին, որ կը շեշտեն իրենց ազգային նկարագիրը, կ'ուզեն քիւրդ ապրիլ եւ իբրեւ քիւրդ կրթել ու դաստիարակել իրենց զաւակները. դարձեալ՝ կոտորել, սպաննել ու փճացնել այն բոլոր քիւրդ ցեղերն ու անհատները, որոնք ազատ ու անկախ Քիւրդիստանի մը կազմութեան ջանքեր կը թափեն, կը կազմակերպուին ու զէնքով ու գրչով կը կռուին Թրքացման բոլոր տեսակ ծրագիրներուն դէմ։

Թուրք դատական գործավարին այցելութեան շարժառիթները այս հիմնական ծրագրէն կը բխին։ Անոր խօսած ճառերը թէ հրաւէր մըն են խաղաղ Քիւրդերուն՝ Թրքանալու, միեւնոյն ատեն սպառնալիք մըն են ըմբոստ Քիւրդերուն, թէ Անկարա անսալաթաք ու անվհատ պիտի շարունակէ հալածել ու հարուածել զիրենք, քանի անոնք չեն ընդունիր Թրքական քուրային մէջ իսպառ անյայտանալու ծրագիրը»։

ՏՈԼՍՏՈՅԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Տոլստոյի հարիւրամեակի յանձնախումբը վերջացուցած է հանդիսութեանց յայտագիրը։ Սեպտեմբեր 10ին (հ. տ. 28 օգոստոս 1928), մեծ թատրոնին մէջ տեղի պիտի ունենայ կազմակերպիչ յանձնախումբին հանդիսաւոր նիստը, ուր պիտի խօսի կրթական գործավար Պ. Լունաչարսկի։ Սեպտ. 11ին պիտի բացուի Տոլստոյի ցուցահանդէսը, 12ին՝ կարգադիր յանձնախումբը եւ հիւրերը պիտի երթան Եասնայա Պոլիանա գիւղը, ուր հոչակաւոր փիլիսոփան անցուցած է իր ամէնէն բեղուն օրերը։ Սեպտ. 15ին տեղի պիտի ունենայ Տոլստոյի նուիրուած երեկոյ մը։

*** Թիֆլիսի համալսարանի Թանգարանին մէջ գտնուեցան Թանկագին վաւերաթղթեր՝ Տոլստոյի կովկաս բնակութեան մասին։ Այս նիւթերը պիտի հրատարակուին համալսարանի վարչութեան կողմէ։ Եալթայի դիւանատան մէջ ալ գտնուած են ոստիկանական թղթակցութիւններ՝ Տոլստոյի բնակութեան առթիւ (1902)։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆՈՐ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԵՑԱԻ

Երէկ ժամը 3ին Քէ տ'Օրսէ՝ արտաքին նախարարութեամբ Ժամացոյցի Սրահին մէջ մեծ հանդիսաւորութեամբ ստորագրուեցաւ պատերազմը օրէնքէ դուրս հռչակող պատմական դաշնագիրը՝ 15 անկախ պետութեանց եւ գաղթապետութեանց միջեւ։

Կիրակի օր փարիզ հասած էին արդէն բոլոր դաշնադիր պետութեանց պատուիրակները՝ Լորտ Քըշընըր, Անգլիոյ պատուիրակ, Զալէսքի՝ Լեհաստանի արտաքին նախարարը։ Իսկ կէսօրէն յետոյ հասաւ Գերմանիոյ արտաքին նախարար Կուսթաւ Շթրէզէմանն, որուն ժամանումը տեսնելու համար ահագին բազմութիւն մը խռնուած կառափնի Նորի առջեւ։

Երբ նախարարը հասաւ, ամբոխին մէջէն «կեցցէ՛ Շթրէզէման» պոռացին։ 1870ի ֆրանքեւգերման պատերազմէն ի վեր առաջին անգամն է, որ գերման նախարար մը պաշտօնապէս կ'ընդունուի Ֆրանսայի մէջ։

Երէկ առաւօտ վարչապետ Փուանքարէ ելմտական նախարարութեան շէնքին մէջ ընդունեց Ճափոնի լիազօր պատուիրակ կոմս Ուշիտան, Պելճիքայի արտաքին նախարար Հիմանսը և Շթրէզէմանը։

Կէսօրէն յետոյ պատուիրակները հետզհետէ սկսան հասնիլ արտաքին նախարարութեան շէնքը եւ առաջնորդուեցան Պրիանի գրասենեակը։ Երբ բոլորն ալ հասան, Մեծ Նրբանցքի ճամբով գացին Ժամացոյցի սրահը, ուր կարմիր գորգով ծածկուած պայտաձեւ սեղանի մը առջեւ նստան հետեւեալ կարգով.— Մէջտեղը նստաւ Ֆրանսական պատուիրակութիւնը, որուն աջ կողմը դիրք գրաւեցին Գերմանիոյ, Պելճիքայի եւ Իտալիոյ, իսկ ձախ կողմը՝ Միացեալ Նահանգներու, Անգլիոյ եւ Հնդկաստանի ու Քանատայի պատուիրակութիւնները։ Սեղանի աջ թեւին առջեւ նստան Ճափոնի, Լեհաստանի եւ Չեխոսլավաքիոյ, իսկ ձախ թեւին առջեւ՝ Աւստրալիոյ, Նոր Զելանտոյ, հարաւային Ափրիկէ և Իրլանտայի պատուիրակները։

Արարարողութեան ներկայ էին նաեւ վարչապետ Փուանքարէ եւ Տիկին Քէլլոգ, նախարարներ, դեսպաններ, դիւանագէտներ եւ հրաւիրեալներ։

**** Դաշնագրին ստորագրութեան առթիւ գոհաբանական աղօթքներ կատարուեցան Անգլիոյ մէջ։ Բոլոր քարոզիչները փառաբանեցին հակապատերազմեան դաշինքը, իբրեւ մարդկութեան մեծագոյն հանդիսաւոր գործը որ կը ձգտի քրիստոնէական ամէնէն փառաւոր իտէալին — եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն»։ Թագաւորը եւ իշխաններն ալ ներկայ եղան գիւղական մատուռի մը արարողութեանց։*

**** Անասելի դաշնագրին գլխաւոր յօդուածները,*

Յօդ. 1.— Ստորագրող բարձր կողմերը հանդիսաւորապէս կը յայտարարեն, իրենց ժողովուրդներուն անունով, թէ կը դատապարտեն պատերազմի դիմելու սովորութիւնը՝ միջազգային վէճեր կարգադրելու համար եւ ետ կը կենան պատերազմէն, իբրեւ ազգային քաղաքականութեան միջոց՝ իրենց փոխադարձ յարաբերութեան մէջ։

Յօդ. 2.— Ստորագրող բարձր կողմերը կ'ընդունին թէ բոլոր անհամաձայնութեանց եւ վէճերու լուծումն ու կարգադրութիւնը— ի՛նչ հանգամանք եւ ծագում ալ ունենան— պիտի հետապնդուի միայն խաղաղասիրական միջոցներով։

Յօդ. 3.— Ներկայ դաշնագիրը պիտի վաւերացուի յառաջաբանին մէջ յիշուած պետութիւններուն կողմէ, համաձայն իրենց սահմանադրական պահանջներուն եւ գործադրելի պիտի բլայ վաւերացման գիրերը... յանձնուելէն անմիջապէս յետոյ։

Եղբայրասպան կռիւներ Մակեդոնիոյ մէջ

«Այմա»ի Սոֆիայի թղթակիցը կը հեռագրէ 26 օգոստոս թուականով.

Մակեդոնական աղբիւրէ առնուած լուրերու համաձայն, Մակեդոնական յեղափոխական կազմակերպութեան անդամներէն 14 հոգի, — բոլորն ալ կուսակիցներ վերջերս սպաննուած գօր. Փրոթոկէրոֆի,— սպաննուած են հետեւեալ պարագաներու տակ.—

Ասոնք հարաւի շրջանները գացած էին՝ ապստամբական շարժում մը կազմակերպելու համար Իվան Միխայլոֆի՝ կազմակերպութեան ներկայ վարիչին եւ Փրոթոկէրոֆի սպանիչին դէմ։ Սակայն բոլորն ալ սպաննուեցան Միխայլոֆի կուսակիցներուն կողմէ, կռիւի մը ընթացքին որ տեղի ունեցաւ Մէլթա գետին եզերքը, Մէլոմիայի մօտ։

Ալպանիոյ թագաւորութիւնը

Վիեննայի բոլոր թերթերը երկար յօդուածներ կը գրեն Ալպանիոյ վարչաձեւին փոփոխութեան մասին։ Բոլորն ալ դիտել կուտան թէ այս դէպքը միջազգային ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ, որովհետեւ Ալպանիա կարեւոր դիրք մը ունի երկու մրցակից պետութեանց միջեւ։ «Ռայխսփոսթ» կը գրէ թէ Ահմէտ Զոկու ինքզինքը թագաւոր հռչակելուեւս՝ մղուած անձնական փառասիրութենէ եւ փափաքելով հիմնել արքայական գերդաստան մը՝ իր բոլոր առաւելութիւններով։ «Իտալիա, կ'ըսէ թերթը, մասնաւորապէս պէտք է ուրախանայ այս փոփոխութենէն, որովհետեւ եթէ հանրապետութիւնը տեւէր, նա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԼԱՏԻՆԱՏԱՌ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻԻՆ

Ուրեմն, թուրքերը վերջնականապէս որոշած են ընդունիլ լատինական տառերը։

Շեուագիրը հաղորդեց արդէն, որ այս տարի դպրոցները մէկ ամիս ուշ պիտի բացուին թուրքիոյ մէջ, որպէսզի պատրաստութիւններ տեսնուին՝ նոր տառերուն սկսեալ ուսուցումը լատինական տառերով կատարելու համար։

Շատեր այս որոշումը ծայրայեղ յեղափոխական, յանդուգն եւ աննախընթաց կը գտնեն։

Ես այդ կարծիքէն չեմ։

Թուրքերը սեփական լեզու չունին արդէն։ Ինչ որ թուրքերէն կը կոչուի, խառնուրդ մըն է Թաթարերէնի, պարսկերէնի եւ արաբերէնի։ Այս խառնուրդ լեզուն գրաւորապէս արտայայտելու համար, թուրքերը սեփական գիր ալ չունին եւ դարերէ ի վեր կը գործածեն արաբական տառերը։

Դարերու ընթացքին իր կրած ազդեցութեանց տակ եղծանած է թուրքերէնի ինքնուրոյն դիմագիծը։ Այնպէս որ Ընատոլուի թուրքը մեծ դժուարութիւն կը քաշէ թուրք գրական լեզուն կամ պոլսական նուրբ բարբառը հասկնալու համար։

Ատաթիւրքի «թուրքցի»ներըսահմանադրութեան շրջանին *Թիւրք Օճաղ*ներու միջոցաւ փորձեցին շարժում մը ստեղծել՝ դէպի զուտ Թրքականութիւն։ Այդ ուղղութեամբ նախափորձեր ալ եղան։ Սակայն առանց արդիւնքի։

Այսօր լատինական տառերը ընդունելով, թուրքերը մեծ զոհողութիւն մը չեն որ կ'ընեն։ Իրենց չպատկանող ապրանք մը կը փոխանակեն ուրիշ ապրանքով մը։ Ա՛յնքան միայն։

Այս «յեղափոխութիւն»ը անհասկնալի ալ չէ, քանի որ Ադրբէջանի եւ Ռուսիոյ թուրքերը ընդունեցին արդէն լատինական տառերը։

Ցետոյ ժողովուրդն ալ մեծ բան մը չի կորսնցներ եւ Ընատոլուի գիւղացին ո՛չ մէկ պատճառ ունի գանգատելու։ Որովհետեւ թուրք բնակչութեան ճարիւրին տասը միայն կարդալգրել գիտէ. մնացածը «տգիտութեան խոր խաւարին մէջ կը խարխափի»։

Նոր սերունդը դիւրաւ պիտի վարժուի նոր գիրերուն։ Պոլսական թերթերը խոշոր տառերով կը յայտարարեն թէ չորս դաս բաւական է՝ նոր գիրերն ու ուղղագրութիւնը սորվելու համար։

Պիտի տեւէ միայն հին գլուխ թուրքերն ու պաշտօնաթերկ հոգեմաները, որոնք գիրէն առաջ գանգատի ու բողոքի ուրիշ շատ պատճառներ ունին։

Լատինատառ թուրքերէնը յեղափոխութիւն չէ, այլ քանի մը տարիէ ի վեր սկսուած մեծ յեղափոխութեան բնական վախճանը։

Բուն յեղափոխութիւնը խաղիֆայութեան ու շէրիաթին ջընջումն էր, փաթիհոցին, ֆեսին ու չարշաֆին բարձումը եւ կրօնական միւս արմատական բարեկարգութիւնները, որոնք անմասելի էին թուրք մոլեռանդ եւ տգէտ ժողովուրդին համար։

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ԼՒՆԻՆԳՐԱԴի մէջ ձերբակալուեցան եւ դատարան յանձնուեցան 30 մաքսանենգներ, որոնց մէկ մասը կ'ամբաստանուի իբրեւ լրտես, ի հաշիւ Լեհաստանի եւ Լեթոնիոյ։

Օգոստոս 11ին, գիշեր կեսին, Բասենի ամրոցում «Ալ-Յարդ» շքեղ ապարանքի մեջ տեղի ունեցավ հետևյալ ահռելի ոճրագործությունը։

1918ի մարտի 9ին Բերդ Ալ-Ասադ քաղաքի ոստիկանապետ Ռեշիդ բեյ Ալ-Ասադ իր տան մեջ գտնվելով, լսում է, որ իր ծառան՝ Ալի Ռաշիդ, սաստիկ աղմուկ է հանում։ Ոստիկանապետը կանչում է ծառային և հարցնում, թե ինչ է պատահել։ Ալի Ռաշիդ պատասխանում է, որ Ալ-Ասադ բեյի կինը՝ Ֆաթմե խանումը, ինքնասպան է եղել։

Ոստիկանապետը, ինչպես կարելի է հասկանալ, ոչ միայն չի հավատում ծառայի խոսքերին, այլև կասկածում է, որ վերջինս ինքն է սպանել իր տիրուհուն։ Ալի Ռաշիդ ձերբակալվում է

ՄՈՒԿ

(ՀԵՆԻԿ ԽՐՈՒՅԱՆ ՏԻՊԱՍՏԱՆ)

II

Ա. ՄԱՍՈ

— Չ՞ուտ էլ ասեմ, ես, շատ էլ ասեմ, ես Ո՛չ, ոչ ոք չի հավատա ինձ։ Ես ինքս էլ չեմ հավատում ինձ։ Ես ինքս էլ չեմ հավատում ինձ։ Ես ինքս էլ չեմ հավատում

խազահական ընտրութիւնները պիտի կատարուէին 1932ին եւ Ա.Համէտ Զօկու իշխանութենէն պիտի քաշուէր։ Մինչ այժս Իտալիա վստահ է թէ նոյն մարդը միշտ իշխանութեան գլուխ պիտի մնայ։

«Թայմզ» կը հաստատէ թէ իշխան Վիլհելմ տր Վիտ, որ իբրեւ Ալպանիոյ իշխան իշխեց 1914 մարտէն սեպտեմբեր, յայտարարութիւն մը հրատարակելով, կ'ըսէ թէ ալպանական գահուն բոլոր իրաւունքները կը պատկանին իրեն եւ իր ժառանգորդներուն։ Ինք Ալպանիոյ իշխան ընտրուած էր 1914 փետրուարին եւ այժմ վստահ է թէ Ալպանացիներու մեծամասնութիւնը իրեն ուժ պիտի տայ։ Սակայն այսօր անկարելի է ազատ հանրաքուէի դիմել։ Ինք անձնական ոեւէ փառասիրութիւն չունի եւ միայն ժողովուրդին բարօրութեան վրայ կը մտածէ։ Ներքին եւ արտաքին քաղաքական դժուարութիւնները չյարուցանելու համար, յարմար ժամանակին պիտի սպասէ։

Խորհրդարանի դէմ

Պելկրատի մէջ, նախարարական խորհուրդը արտակարգ նիստ գումարեց, խորհրդակցելու եւ միջոցներ ձեռք առնելու համար խրուաթ ընդդիմադիրներուն դէմ, որոնք ձեռնթափ չեն եղած։ Խրուաթ գիւղացիական կուսակցութիւնը մասնաւոր բողոք եւ պատուիրակ մը ղրկած էր Պերլին, միջխորհրդարանական խորհրդաժողովին։ Այս ձեռնարկը դաւաճանական կը համարուի եւ հետապնդուիլներ պիտի կատարուին։ Նոյն իսկ խօսք կայ թէ պիտի ձերբակալուի Պ. Մաչէք, որ հանգուցեալ Ռատիչի յաջորդեց իբրեւ վարիչ։

Թուրքերէն տառերու ընդունելութիւն

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ նոր այբուբենի գործածութիւնը հետզհետէ կը տարածուի ժողովուրդին եւ մասնաւորաբար պաշտօնատուններու եւ հաստատութիւններու մէջ։ Խանակութեան Նահն Յանձնախումբը սկսած է իր թղթակցութիւնները նոր տառերով կատարել։ Դատական պաշտօնատուները սեպտեմբեր 6ին դասընթացք մը պիտի բանան, իրենց պաշտօնեաներուն համար։ Տէֆթէրտարութիւնը եւ Օսմ. Դրամատունը դասընթացքներ բացած են արդէն։ Դրամատունը իր մասնաճիւղերուն ալ հրահանգ ղրկած է որ ժամ առաջ դասընթացքի սկսին բոլոր պաշտօնեաներուն համար։

Նոյնպէս Սակարիոյին մէջ ուսուցուհիներու սկսած են եւ թիւերն ու ցուցանակները նոր տառերով կը գրուին։ Կուսակալութեան եւ քաղաքապետութեան ղրկուած նամակներուն մեծ մասին հասցէները նոր գիրերով գրուած կ'ըլլան։

Անատոլուի Հեռագրական Գործակալութիւնը պաշտօնապէս կը հաղորդէ թէ այս տարի նախակրթարաններու առաջին կարգին մէջ, ուսուցումը նոր տառերով պիտի ըլլայ։ Կառավարութեան կողմէ ալ կէս միլիոն այբբենարան կը տպուի ժողովուրդին համար։ Այս այբբենարաններէն 150,000 օրինակ արդէն հրապարակ հանուած եւ ձրիօրէն ժողովուրդին բաժնուած են։

∴ Թրքական հրամանատարութիւնը հրամայած է բանակին մէջ փուլթով տարածել նոր տառերը։

Մասնաւոր դասընթացքներ պիտի բացուին նախ սպանեղուն համար, որոնք իրենց կարգին նոր տառերը պիտի սորվեցնեն զինուորներուն։

Միւս կողմէ թերթերը առայժմ որոշ սիւնակներ պիտի յատկացնեն լատինական տառերով գրուած լուրերուն, իսկ մէկ տարի յետոյ ամբողջովին լատինական տառերով լոյս պիտի տեսնեն։

Գործը հանգստեան վնաս...

«Ռոթէ ֆանէ» Աւստրիոյ համայնավարներուն օրկանը, խոշոր տառերով կը ծանուցանէ թէ տաղնապալի կացութեան մէջ կը գտնուի, տպագրական ծախքերը մեծապէս աւելցած ըլլալով։ Կը բացատրէ թէ ամսէ ամիս կ'աւելնան նիւթական դժուարութիւնները. յետոյ դիտել կուտայ թէ համայնավարական գործունէութիւնը շատ աւելի մեծ խոչընդոտներու կը հանդիպի Աւստրիոյ քան ուրիշ եւրոպական երկիրներու մէջ։

Թերթը հանգանակութեան ձեռնարկած է։ Բոլոր ընթերցողներուն հրաւէր ուղղած է մասնակցելու։ Բայց «Ռոթէ ֆանէ» կը խոստովանի թէ հանգանակութիւնը առժամեայ միջոց մըն է, եւ անհրաժեշտ է աւելցնել բաժանորդներու թիւը, այլապէս չի կրնար ապրիլ։

Երկրաշարժ Զաղրէպի մէջ

Պելկրատէն կը հեռագրեն թէ երկրաշարժի ցնցումներ պատահեցան Զաղրէպի մէջ, երեսուն երկվայրկեան տեւողութեամբ։

Զարհուրելի հանճաւարակը

Աթէնքէն կը հեռագրեն.— «Տանկ» ջերմին համաճարակը երկիւղալի համեմատութիւններ կ'առնէ Պիրէոնի մէջ, ուր տասը հոգի մեռած են արդէն։ 300 խանութներ եւ 72 գործարաններ փակուեցան։ Հիւանդներուն թիւը այնքան աւելցած է որ շատ մը դեղարաններ փակուեցան, իրենց մթերքը սպառած ըլլալով։ Կառավարութիւնը նոր միջոցներ ձեռք առաւ։

Ջերմը կը տեւէ երեք կամ եօթն օր։ Պատերուն վրայ փակցուած ազդեր կ'ըսեն թէ զգուշութեան գլխաւոր միջոցն է մաքրութիւնը։ Կը յանձարարուի գործածել միջատասպան փոշիներ, հեղուկներ եւլլն.։ Զրի բժիշկներ տրամադրուած են ժողովուրդին։

Ցոյն հանգանակարարները իրար կը բզմտեն

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ յոյն համայնավարները երկու հակառակորդ թեւերու բաժնուած են, ծայրայեղ մարքսիստներ եւ չափաւորներ, ինչպէս կ'ըսեն իրենք, կամ Տրոցկիականներ եւ Ստալինականներ։

Շաբաթ գիշեր մարքսիստներու խումբ մը կ'երթայ համայնավար օրկան «Ռիզոսբասթիս»ի տպարանը, մեքենաները կը խանգարէ ու մաս մը գործիքներ վերցնելով կը հեռանայ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈԼԻՍ պիտի այցելեն իտալացի ֆազար ֆաշիստ երիտասարդները, որոնք շոգենաւով մը զբօսապտոյտի ելած են։ Ֆաշիստները քանի մը օր Պոլիս մնալով, հետաքրքրական եւ գեղեցիկ վայրերը պիտի այցելեն։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐ հրատարակուող «Խալք Սէսի» անուն քաղաքական Թերթը, սկսած է Մարտինի մէջ հրատարակուիլ իբրեւ օրաթերթ։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին ֆաքէ 0 ֆլէտ տը Լիւնի վերնայարկը։ Օրակարգ։ Շրջ. ժողովի օրակարգի վիճաբանութիւն եւ ընտրութիւն պատգամաւորներու։ *Ներկայանալ անդամատետրով։*

ՍՊԱՌԱԾ Է

ՀԲԱՏ. Հ. Յ. Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Կ. Կ.Ի

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»Ը

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ

«ցառաջ»ի եւ «Navarre» տպարանի մօտ գտնուած գիրքերը սպառած ըլլալով, փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ ապսպանքներու համար դիմել՝ Hairenik Press, 13-15 Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.).

ԳԻՆ՝ 3 ՏՈԼԱՐ

Հ. Յ. Դ.

Լիոնի «Կայծակ» խումբի ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին վաղը երեկոյ, ժամը 8.30ին, Դրադարանի սրահը։

ԿՂ ՓՆՏՈՒԻ

— Կը փնտուի Պարսկաստանի Մարագա քաղաքէն Արամ Ղարիպեան որ 1925 — 1927 կը գտնուէր Փարիզկամ Մարսէյլ ուսկից մեկնած է Ամերիկա։ Մէկ ու կէս տարիէ ի վեր լուր ստացած չէ։ Խնդրել իր եղբօր՝ Arménag Garipian Str. Militar 5, Braila, Roumanie *կամ «Յառաջ»ի վարչութեան։*

— Կը փնտուի Վանի Ալիւր Գիւղացի Պետրոս Շահդատէեան որ մէկուկէս տարի առաջ կը բնակէր Վաթըրթաուն։ Կը կարծուի թէ այժմ փոխադրուած է Պոստոն։ Գրել՝ Akabi Chahzadéian, Ave. B. Palissy, *թիւ 6,* IX, Décines (Isère).

Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութիւնները (ֆրանկախտ, ջերմամիզուկին)։ Մասնաւոր լապօռաթուառ։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԻ Յ. ՊՈՒՐՆԱԶԵԱՆ կը ծանուցանէ թէ՝ Անգլիա մեկնած ըլլալով, իր յաճախորդները կ'ընդունի Սեպտ. 1էն սկսեալ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ երկու վարպետ կարողներ (couseur)։ Ցեւական գործ ամբողջ տարուան համար։ Եթէ կարողը ընտանիքի տէր է, եւ իր ընտանիքի անդամներուն մէջ կան տափատ եւ բաճկոն կարողներ, անոնց համար ալ կ'ապահովուի մշտական գործ։ Լաւ վճարում։ Անհրաժեշտութեան պարագային կրնանք կանխավճար ընել։

Դիմել՝ Ա. Շահեանի, 36 եւ 40 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var).

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

Վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն։

106 Ave. Kléber, Paris (16e)

Շեն. Passy 72.56

ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները։

կ'ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ Շաբաթէ) կէսօրէ վերջ ժամը 4—7.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր 9-1

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սիմոնէ եւ Մարի (6 հատոր, 1140 էջ) 50, Արաքսիա կամ վարժուհին 15, Մայտա 12,50, Սաթենիկ եւ Տրդատ 15, Անին ծախուեցաւ 15, Սիրանոյշ 20, Բերայի գիշերները 17.50, երբ այլեւս չեն սիրեր 12, Մանօն Լէսքօ 20, Կէս կոյսեր 20, Թէսթարա 10, Բասբուհին 9, Մատնիչը 9, Թապլվար 5, Աբու Լալա Մահարի 5, Հերոդիաս 5, Աղջկան մը յիշատակարանը 5, Խնդամոլիկ աղջիկը 5, Թապլաքեար փիլիկ 5, Սէրը բժիշկ է (կատակերգ.) 3, Թագաւորը կը ձանձրանայ (կատակերգ.) 3, Աշրգ Դարիպ 7, Աշրգ Քէրէմ 7, Շահ Իսմայիլ 5, Ալիքսիանոս 2, Եէնովէվա 6, Կիլիկեան կսկիծներ 20, Ընդարձակ երգեցողութ. առաւօտեան եւ պատարագի 5, Երգարաններ՝ 3, 5, 6, 10, 12.50, 15, 25 եւ 30, Երազահաններ 5, 10, եւ 12, Ֆրանս. խօսակց. 6, 8 եւ 10, ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ գիրքեր։ Պահանջեցէք մեր գրացուցակը։ Փոստի ծախք չառնուիր։ Միութիւններու եւ գրադարաններու մասնաւոր զեղչ։ Որէ գիրք կրնանք կազմել տալ ու ղրկել, 4—5 Ֆր. տարբերութեամբ, ըստ գրքի մեծութեան։

ՆՈՒԻՐ.— 25 Ֆր.է աւելի գիրք առնողին 5 Ֆր.ի գիրք նուէր կը տրուի, 50 Ֆր.է աւելիին 10 Ֆր.ի, 100 Ֆր.է աւելիին 15 Ֆր.ի։ Դիմեցէք՝ L. Mozian, 51 Bld. Auguste Blanqui, Paris (13e).

ՓԼԱՔՆԵՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ 18 ՖՐԱՆՔ ՅՈՒՆԱՐԷՆ

Ջուտ խաղողէ անարատ օղի (Պօրտօ պատրաստուած), արեւելեան նպարեղէններուն լաւագոյնը, ապուխտ, երշիկ, ադի ձուկեր, յունական ձէթ, ձիթապտուղ, էրմիս գօնսէրվներ, Թէյ եւավրու, անուշեղէններ եւն.։

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ ՔՈՎ

28, Rue Lesage, Paris (20e) Tél. Ménil. 61-85

Métro Belleville Tramway 5 եւ 26

Բաց է ամէն օր մինչեւ ժամը 9,30

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

9 rue Charlot, PARIS (3e), մէթրօ République,

Tél. Archives 05—86

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառում ամէն տեսակ կաշիներու, հրապարակի գինէն աժան։

Գուտփօն (կոնակի մասը) Ա. կարգի, քիլօն 38, 40, 42. Բ. կարգի՝քիլօն 34, 36. Գ. կարգի՝28, 30 և32ֆր.։

Այրերու եւ կանանց կօշիկներու համար ամբողջ եւ կէս նրբանցու.— *Քիլօն՝ Ա. կարգի 32, Բ. կարգի 29, Գ. կարգի 26 ֆրանք։*

5 քիլօ նմոյշ կը ղրկուի փոստով քօնթռը ռամպուրսման։

Մասնաւոր զեղչ հայ կօշկակարներու։ Կը խօսուի հայերէն եւ թուրքերէն։

TANNERIE DE LA DEULE

ԿԱՇԻԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

"ARAX,, PHOTOGRAPHIE D'ART

9 Rue Papillon, PARIS (9e), Métro Cadet կամ Poissonn

ՀԱՆՐԱԿԱՌՈՒԹԻՒ ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԳԻՇԵՐ

ԱՐԱՔՍ

ՁԿայ աւելի թանկագին նուէր մը ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃԱՇԱԿՈՒՅ ԲԱԴԻՐ ԲՈԼՈՐ ՅԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐՈՎ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ ՄԸ

"ԱՐԱՔՍ,,Ը ԿԸ ԼՐԱՑՆԷ ԱՅԴ ՊԱՀԱՆՋՆ

«ԱՐԱՔՍ»ի վերջին յաջողութիւնը եղաւ աշխարհի դուհիներէն «Միս Ֆրանս»ի գեղեցիկ նկարը։ Օտար ամբողջ յաճախորդներու շքեղ ալպոմ մը ունի «Արաքս» Թանկագին գնահատականներով։

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԵՒ ԱՄԲՈՂՋ ՕՐԸ ԳԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՏ

ՍԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՅԿ. ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏ

1bis Rue Hautefeuille, PARIS (6e). Սէն-Միշէլի մէթրօյին մօտ

MAISON TOSSOUNIAN

Մասնաճիւղն է Ազեքսանդրիոյ (Եգիպտոս) համանուն տունին։ Եան եւ եւրոպական լաւագոյն նպարեղէններ անմրցելի աժանութեամբ։ Եգիպտական եւ կեսարական ապուխտ, պուլկարական քաշկավալ, քայի ձերմակ պանիր, պոլսական չիրոզ, Յունաստանի ձիթապտուղ, ձէթ, Ամասիայի պամբա, Դամասկոսի փէստիլ եւ ընկոյզ, Հալէպի զուր եւ մանաւանդ անդրարեւելեան ֆիլտացու աննման բրինձ։ Մասնաւոր զարդն է այս տունին, եւ դեռ բազմաթիւ ուրիշ ղէններ, եւայլն, եւայլն, եւայլն։

Մտաւակարար մայրե՛ր, դուք որ բծախնդիր եք ձեր խոհանոցին ու կը գուրգուրաք ձեր ամուսիններուն քաղցին վրայ, եկէ՛ք։

ՄԷՋՕՆ ԹՕՍՈՒՆԵԱՆը ձեր փնտուածն է։

ՔԱՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵՒՆ

ՏԻՒԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ ԴԵՐՁԱԿԱՍՏՈՒՆ

23 Rue Gentrale, Le CANNET (A. M.)

Անգլիական եւ ֆրանսական կերպասներու ճոխ շորաձեւութեան եւ ճաշակի նրբութեամբ անմրցելի, ամէն դժուարահաճներուն անպակաս կատարեալ գոհացում։

ՄԻԿ ԱՆԳԱՄ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱՒԱԿԱՆ Է

Պէտք ունիմ պատուաւոր դերձակ աշկերտի մը լաւ րուժով։ Դիմել ուղղակի տեղ եւ կամ Մարսէյլ Դրան «Յառաջ» 13 Rue des Dominicaines, Marseille.

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՆՈՐ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ԼԵՒՈՆ ԹԱՆԹԻ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԳՐԱՒՈՐ ԴԱ

Ա. ԱՍՏԻՃԱՆ.— Շարադրութեան եւ ուղղագրութեան կան մշակումը դպրոցական առաջին եւ երկրորդ տա համար։

Բազմաթիւ ձեռագիր օրինակներ ու նկարներ նիւթին իսկ նիւթերը մանկան կեանքէն ու շրջապատէն առնուած, եւ ջական փոքրիկ պատմութիւններ են արտագրութեան, թեան եւ շարադրական նախապատրաստութեան համ ուղղագրական ղեկավարութիւն, ամփոփ ուղեցոյց մը համար։

Բ. ԱՍՏԻՃԱՆ.— Շարադրութեան եւ քերականութեան կան ըմբռնումները դպրոցական երրորդ եւ չորրորդ տա համար։

Բազմաթիւ շարադրական նիւթեր ու պատկերներ. աշխատանքի միջոցով իւրացումը քերականական սոյն օրի որոնք կը համապատասխանեն տղոս այդ տարիքին ու ամփոփ ուղեցոյց մը ուսուցչին համար։

Առաջին գրքի գինն է եօթը ֆրանք, երկրորդ գրքի ֆրանք։ Դպրոցներուն 20% զեղչ։ Ճամբու ծախքը նոր վրայ։ Ամէն պատուէր կանխավճար։ Դպրոցները կրնան պատ մէյ-մէկ օրինակ, իբրեւ նմուշ։

Նամակ ու դրամ պէտք է ղրկել հետեւեալ հասցէով։

Madame D. SEGBOSSIAN, Ave. Ed. Branly, 11 C (S. et O.), France.

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEV

ՑԷՐ ԵՒ ՏՕՀԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 90-

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Ա.ՅԱՆ գէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ կօրդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3։ Ա.ՏԱՄՆԱԲՈՑԻՆ ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

Թ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 737 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70 Ֆ.	140 Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	»
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	»
ԻՏԱԼԻԱ	250 Ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200 Ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration — Խմբագրութիւն — 208bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 29 ՕԳՈՍՏՈՍ 1928

29 AOUT 1928

ԲԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ԿԱՐՃ ԿԱՊԵՑԷՔ ՎԷՃԵՐԸ

Սեղանի վրայ ունինք շարք մը դիտողութիւններ, բողոքներ փոխադարձ պատասխաններ, Հայրենակցական Միութեանց մասին, կամ անոնց գանագան հատուածներուն կողմէ։

Նոր չէ որ պիտի բացատրենք թէ խմբակցական ոգին եւ հայրենասիրութիւնը, տեղասիրութիւնը վարակեր են մեր հայրենակցական Միութիւնները։

Ջենք ուրանար Հայրենակցական Միութեանց գործնական արժէքը, մանաւանդ մեր այս թափառական եւ ցիրուցան վիճակին մէջ։ Եւ եթէ յաճախ կը մատնանշենք թերութիւնները, պատճառը այն է որ կը հաւատանք այդ արժէքին։ Այլապէս, ընչո՞ւ պիտի գրաղէինք։

Անցեալ օր, սրտցաւ հայրենակից մը մատր վէրքին վրայ դնելով, կը տրտնջար թէ Մարսէյլի Միութիւնները իրենց յատուցած ազմուկին չափ գործ չեն արտադրեր։ Ու կը յիշէր տասնուչ պարագաներ։ Ուրիշներ ալ ուշադրութիւն հրաւիրած այդ կէտին վրայ։ Իսկ մենք թանձրացեալ ծրագիրներ դրած մէջտեղ, միշտ այն վստահութեամբ թէ աստիճանաբար դարմանուին թերիները։

Դժբախտաբար չունինք այդ մխիթարութիւնը։ Բարի լուրեր կարգին, միշտ ալ անպակաս են կազմալուծման եւ պակասումի պատմութիւնները։

Անցեալ տարի, Խարբերդ-Ծովքի (Մարսէյլ) Հայր. Միութիւնը բաժնուած էր երկու թեւերու, երկուքն ալ պաշտօնական, եւ մէկը միւսին որերիմ թշնամի։ Այս տարի, Բալուի Հայր. Միութեան (Մարսէյլ եւ Լիօն) մէջ որդ է ինկեր, եւ երկխմբակցութիւններ առէր կը կանգնին ժառանգութեան։ Բաւվճռը կարճ կապելու համար, առ այժմ կ'ընդհատենք նոր դողոք-պատասխաններու հրատարակութիւնը։ Մեր բաղձանքը կ'է որ ոչ մէկը ըսած ըլլայ վերջին խօսքը, եւ վէճը հարուածի փոխադարձ բարեացակամութեամբ։ Անշուշտ կան բաներ որ կ'ըմբռնեն թէ «մենք»ի եւ «դուք»ի փոխասացութիւնը կը բարիք չի ծնիր, այլ անհրաժեշտ է անկեղծ գործակցութիւն եւ սրտցաւ գործունէութիւն։ Ի՞նչ բան է, վերջապէս, որ կրնար բաժնել։ Եթէ երիտասարդներ կամ իսկապէս գործօն դերեր դժգոհ մնալով անշարժութենէն, կ'ուզեն աշխատանք փնտռել եւ արժեցնել Միութեան անունը, ինչո՞ւ սրտմտիլ եւ պահել։ Կեանքը շարժում եւ գործ կը պահանջէ։ Ձակատագրական է որ յոգնածը եւ ձանձրացածը քաշուին, եւ տեղի ընդունակներ յառաջ նետուին։

Այս խորհրդածութիւնները կ'ընենք, առանց ոեւէ միջամտութիւն փորձելու։ Եւ այն հաւատքով թէ՝ պաղ հով մը եկեր անցեր է ինչպէս Ծովքի, նոյնպէս Բալուի, Պոլուի կամ ուրիշ հայրենակիցներու միջեւ, եւ պառակտումի որդը պիտի խղդուի իր մէջ։

Այլապէս, ողբալի պիտի ըլլար մեր վիճակը, օրուան այս մունչ։ Եւ մեր թշնամիները իրաւունք պիտի ունենային պնդելու թէ Հայերը անընդունակ են ո՛ր եւ է հաւաքական գործի, իրենք իրենց վիճակին մնալով, իրարու գլուխ կը պատռեն։ Անցնելով բուն հարցին, աւելորդ անգամ մըն ալ կը շեշտենք, թէ Հայրենակց. Միութիւնները միշտ պիտի երերան ու կազմալուծուին, աւելի ճիշտ՝ չպիտի կրնան իրենց ուժին համապատասխան գործ արտադրել, որքանատեն որ շարունակեն գործել այսպէս պատն երեսին, առանց որոշ ծրագրի, եւ անց սերտ գործակցութեան։ Իրենց պատասխանատուութիւնը կը ծանրանայ մանաւանդ անոր համար որ, տակաւին չէ կանացած գաղութներու ընդհանուր կազմակերպութիւնը, ասոր բացեր, ստիպողական պահանջներ կան հրապարակի վրայ։

Ներկայ պարագաներուն մէջ, Հայրենակց. Միութիւնները պէտք է ստանձնել, օրինակ, չափահասներու կամ անչափահասներու հայկական դաստիարակութեան հոգատարութիւնը։ Միութիւններ կան որ լայն միջոցներ ունին. ուրիշներ աւելի հասարակ են. բայց բոլորը մէկ ձեռք - ձեռքի՝ հրաշքներ կրնան ընել։ Ոչ մէկ օրկան կրնայ այնքան ճշդրիտ գաղափար ունենալ փողոցը մացած, օտարացման դատապարտուած մանուկներու համրանքին եւ կացութեան մասին, որքան Հայրենակցական Միութիւնները։

Իսկ ասոր համար տարրական պայման է որ ոչ միայն ազգանչիւր Հայր. Միութիւն ինքն իր մէջ համերաշխ եւ ուր ըլլայ, այլ եւ ընդունի թէ ինք միայն իր գիւղին, աւանին կամ քաղաքին համար չէ, այլ ընդհանուր ղղթայի մը մէկ օղակը։ Հակառակ պարագային, ի՞նչ տարբերութիւն քրտական Իրէթ»ներէն, — պահելով ամէն համեմատութիւն։

Դործը ուղիղ ճամբու վրայ դնելու համար, Հայր. Միութիւնները պիտի ունենան մէկ նշանաբան.

— Թէեւ տարբեր անուններով, մենք ջարդուած եւ աւերուած հայրենիքին ժառանգորդներն ենք այս օտար ափերուն, եւ թոյլ չենք տար ոչ իրար խաչաձեւել կամ զրկել, ոչ ալ փողոցը մնացած տեղական, աշխարհագրական նախապաշարումներով։

Անգամ մը այս յստակ հասկացողութեան գալէ յետոյ, ինչ է գործունէութեան ընդհանուր ծրագիր մշակել։ Մանդ որ, բոլոր ծրագիրներն ալ իրար կը լրացնեն արդէն, ցիմնական կէտերուն մէջ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

«ՋՈՒՐԸ ՎԱՐԱԿՈՂ ՄԱՆՐԷՆԵՐ»

Մարսէյլէն հայրենակից մը հետեւեալ թղթակցութիւնը ղրկած է Հալէպի *Եփրատին* (15 օգոստոս), որ ծանօթ է իբրեւ թունդ հակադաշնակցական, եւ կը խրմէ խմբագրուի ռամկավարներու կողմէ։

— Տեղիս «Հօկը» գտնուած ըլլալով կարգ մը պորտաբոյծ, հատուածներու ազդեցութեան ներքեւ, (որոնց Ս. Հայաստանն ալ ցարդ ապաւինած ու խաբուած է, արտասահմանի մէջ որեւէ գործ կարենալ կատարելու համար, ինչ որ շատ ցաւալի է, քանի որ անոնք վարպետ են լոկ խառնակչութեան եւ քանդելու) չկարողացաւ իր կոչումը պահել, եւ շուտով ինկաւ ճահճախուտքի մը մէջ, ուրկէ ոչ միայն ազատուելու ճիգ չըներ, այլ և կ'երթայ՝ դէպի իր վերջնական անկումը...

Դրեթէ տարի մը առաջ, Փարիզի «Հօկ»ի կեդր. վարչութիւնը հոս կը պահէր ճիւէրեան անուն մէկը, իբր գործիչ, որ այսօր Երեւան թերթի խմբագրութիւնը կը վարէ։ Անոր կողքին կը գտնուէին Հայաստանցի ճիւէճեան մը եւ «Տարոնացի» մը որոնք, «Հօկ»ի համար տեսէք թէ ի՛նչ մեծ ծառայութիւններ մատուցին։

Այդ «ընկեր»վարակները, ի պաշտօնէ կարմիր էին, սեւ. տիպ, ստանալով անծանօթ դրամարկղներէ լեցունկեկ ամսականներ, համապատասխան գործի էին լծուած, եւ քանի որ իրը կարմիր գործելու հնարաւորութիւն չկար, իրենց օտարական ըլլալնուն համար, ուստի մտան «Հօկ»էն ներս ու քանդեցին գայն, քանի որ «Հօկ»ին անդամակցող 200—250ի չափ էզդքներ կամ ուրիշ տարրեր ղբժգոհ մնացին անոնց գործերէն, ու հեռացան։ Դրամ, պաշտօն, Հայաստանի մուտք, տեղական պաշտպանութիւն, եւայլն խոստանալով, շատերը խաբխբեցին, իրենց գործիք ըրին. բայց գաղտնիքը շուտով երեւան ելլելով գրեթէ բոլորը (ես ալ մէջը ըլլալով) պաղեցան եւ այդ «ընկեր»ներուն զգուանք յայտնելով, հեռացան «Հօկ»էն։ (Հնչակեաններու պարագան տարբեր պատմութիւն եւ իմաստ ունի, որը մասնաւոր յօդուածի մը նիւթ ընել կ'արժէ)։

Ատոնց ծանրախոհ ու շրջահայեաց չդտնուելուն պատճառաւ, Հայերու մասին տեղական կառավարութեան մօտ կասկած արթնցաւ. իբրեւ անբաղձալի տարրեր բաւական մը Հայեր հարցաքննուեցան. բանտ մտնողներ եւ աքսորուողներ ալ եղան, եւ այժմ պզտիկ նշան մը կամ թշնամական խօսք մը կըրնան շարժառիթ ծառայել, որպէսզի Հայեր յաճախ չափչփեն ոստիկանատուն։ Սակայն բարեբախտաբար, ֆրանսական ոստիկանութիւնը վերջապէս հասկցած ըլլալով ամէն գաղտնիք, լուրջ կասկածներ չի մնուցաներ Հայերուս վրայ, եւ բարեբախտաբար կը բաւականանայ չուրը վարակող մանրէները ժաքրադործել կամ խելքի բերելով։

Յիշեալ «ընկեր»ները այժմ, հոսէն կծիկը դրած են թէեւ, սակայն Փարիզէն հրահանգ հրահանգի վրայ կը տեղայ, նոր եռուզեռ արթնցնելու համար ներկայ «Հօկ»ին մէջ, որ 20—25 կարմրահաւատ տգէտներէ կը բաղկանայ իրականին մէջ։ Այդ հրահանգներու նշանաբանն է քանդել բարեգործականը, դատիարակել իրենք զիրենք «Հօկ»ի նորաբաց լսարանին մէջ, Մարքսիզմ-Լէնինիզմ եւ Ժէմինիզմ դասախօսելով։»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Վէնիզէլոս - Թեվֆիք Րիւշտի տեսակցութիւնը

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի պէյ մօտերս տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Վէնիզէլոսի հետ՝ Թուրքեւհելլէն առկախ խնդիրները լուծելու համար։

Վէնիզէլոս Թուրքեւհելլէն յարաբերութեանց մասին առջի օր տեսակցեցաւ երկրագործական Նախարար Ֆանավոսի հետ, որ միաժամանակ արտաքին փոխ-նախարարի պաշտօն կը վարէ։ Վէնիզէլոսի նպատակն է ամրացնել երկու երկիրներու յարաբերութիւնները։ Ա՛ն այս հրահանգներ տուաւ ձեռնհաս իշխանութեանց՝ առկախ խնդիրները կարելի եղածին չափ շուտ կարգադրելու համար։

Կ'ըսուի թէ Վէնիզէլոս անձամբ պիտի մասնակցի Ազգերու Դաշնակցութեան Ընդհ. ժողովին, որ կը բացուի սեպտեմբեր 3ին, ժընեւի մէջ։

Կարեւոր խորհրդաժողով մը Իզմիրի մէջ

Դատական գործավար Մահմուտ Էսատ պէյի հրաւէրով, Իզմիրի շրջանի ընդհ. դատախազները ժողով մը գումարեցին Իզմիրի մէջ եւ քննեցին շատ կարեւոր հարցեր։ Խորհրդակցութիւնները գլխաւորաբար տեղի ունեցան հետեւեալ կէտերուն շուրջ.—

1.— Օրինական ի՞նչ գործողութիւն կատարել անոնց հանդէպ, որոնք բաց ծովերու վրայ գտնուող օտար շոգենաւերու մէջ յանցանք մը կը գործեն Թուրքիոյ եւ Թուրք յեղափոխութեան դէմ, այդ անձերը օտար ըլլան թէ Թրքահպատակ։ 2.— Օտար երկիրներու մէջ, Թուրքիոյ, Թուրք յեղափոխութեան եւ Թուրք հայրենակիցներու դէմ գործուած յանցանքները։ 3.— Ընդհանրապէս յետադիմական արարքներու հանդէպ ընդհ. դատախազներուն ձեռք առնելիք միջոցները։ 4.— կրօնքը քաղաքականութեան խառնողներուն հան էպ կատարուելիք օրինական գործողութիւնը։ 5.— Շոգենաւերու մէջ գործուած հասարակ յանցանքները եւ ասոնց վերաբերեալ միջազգային իրաւունքի խնդիրներ։ 6.— Պաշտօնի բերումէն յառաջ եկած յանցանքներ։ 7.— Բռնամակնութեան ձեռնարկողներուն դէմ կատարուելիք հետապնդումը։ 9.— Ընդհ. դատախազներու հակոդութիւնը որբերու իրաւունքներու պաշտպանութեան մասին։

Ժողովէն յետոյ, դատական գործավարը յայտարարած է. «Շատ գոհ եմ այն շահագրգռութենէն եւ հմտութենէն, որով ընդհ. դատախազները քննեցին օրակարգի հարցերը։ Էնկիւրիի վերաղարձիս, Էնկիւրիի և Էսկի - Շէհիրի ընդհ. դատախազներն ալ նման ժողովներու պիտի կանչեմ։

Պուլկար գաղթականներու դիմումը

«Թայմս»ի Սոֆիայի թղթակիցը կը տեղեկանայ թէ Ցարիպրոտի եւ Պոսիլիկրատի պուլկար գաղթականները Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին ուղղուած կոչով մը, կը բացատրեն իրենց հայրենակիցներուն դժուարին վիճակը այդ շրջաններուն մէջ եւ կուտան մէկ ցանկը անոնց, որոնք ջարդուած են՝ դիւրացնելու համար եուկոսլաւ կառավարութեան, մասնաւորաբար Պելկրատի գինուորական իշխանութեանց ձեռնարկած մաքրագործման քաղաքականութիւնը։ (Վերոյիշեալ քաղաքները 1919ին Պուլկարիայէն անջատուելով, կցուած էին Եուկոսլավիոյ, այս վերջիններուն Պուլկարիոյ հանդէպ ռազմագիտական դիրքը զօրացնելու նպատակով)։

Խնդրարկուները Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին կ'առաջարկեն որ անկողմնակալ եւ ամբողջական քննութիւն մը կատարուի իրենց երկրին մէջ եւ կը խնդրեն որ ստիպեն Սերպերը ետ դարձնել այն դպրոցներն ու եկեղեցիները, որոնք Պուլկարներուն կը պատկանէին կցումէն առաջ։ Այդ հիմնարկութեանց ազգագրական նկարագիրը, կ'ըսեն, վեր է ամէն տարակոյսէ։

Տոպրուճայի գաղթականական կազմակերպութիւնը եւս նման խնդրագիր մը ներկայացուց ժընեւի արիսպագոսին, այդ շրջանի պուլկար գաղթականներու սիստեմատիկ կեղեքումին մասին։ Տոպրուճան ալ Զինադադարին անջատուեցաւ Պուլկարիայէն եւ տրուեցաւ Ռումանիոյ։

Համալսարաններու ցոյցը

Պատերազմը օրէնքէ դուրս հռչակող դաշնագրին ստորագրութեան առթիւ, Փարիզի համալսարանները ծրագրած էին մեծ ցոյցեր կազմակերպել, այդ դաշնագիրը նկատելով ուղղուած Խորհրդային Միութեան դէմ։

Ոստիկանական տեսուչը ամենախիստ միջոցներ ձեռք առած էր եւ ոստիկանական կարեւոր ուժեր դրուած էին բանուորական թաղերու եւ մեծ գործարաններու առջեւ։ Շնորհիւ այս խիստ միջոցներուն, ոեւէ խլրտում չծագեցաւ արտաքին նախարարութեան շէնքին մօտ։ Պզտիկ ցոյցեր կատարուեցան Սէն-Տրնիի մէջ՝ 500 հոգիի մասնակցութեամբ և Մէնիլմոնթանի կողմերը, «Անկցի՛ պատերազմը, անկցի՛ Քէլլոկի դաշնագիրը» աղաղակներով։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 180 համալսարներ, որոնք թուղթիկ կը ցրուէին կամ պատերը թուղթեր կը փակցնէին։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ՁԱՆՁԻՆ ՈՒԺԸ

«Յառաջ»ի մէկ քանի խմբագրականները՝ որ գաղութներու կազմակերպութեան պէտքը կը շեշտէին, անքնութեան մատնած են նորէն «Երեւան»ը։

Հայաստանի այս ծուռ բերանը, որմէ դեռ չէ եղած որ շիտակ խօսք մը ելլէ, չփոթութեան կակազուներ կ'ունենայ, ամէն ամէն անգամ որ նման հարցեր տրուին։

Իսկ այս անգամ, կը փութայ ռամկավարներու կողմէ հերքել «Աբեւ»ի հաժամտութիւնը, գաղութներու մէջ անհրաժեշտ գործակցութեան մասին։

Ու նորէն կը պարզուի թէ՝

Ա.— Ռամկավարը երբ պէտքն զգայ հերքելու ռամկավարը, կը դիմէ Շօկի միջնորդութեան։ Իր կուսակցին դէմ վիճելու չափ սիրտ ալ չունի։

Բ.— Ռամկավարը որ գործելու իր բնախօսական անկարողութիւնը կը ջանայ պարտկել՝ օդին նետուած խօսքերով, կամ դաշնակցութեան դէմ հայհոյչներով, կը մնանի լո՛կ Շօկի հրահանգներով։

Գ.— Երբ փորձէ իր իսկ գլխով մտածել, (*Աբեւի փորձը*) կը շշմի Շօկի պատրաստ սպառնալիքին տակ։

Ասոնք անշուշտ, դաշնակցականի վերագրութիւններ են. բայց 40 փաստերով հաստատուած։

Շօկի եւ ռամկավարի այս կապակցութիւնը, հայացումն է կարմիրներու եւ անգոյններու սիրալիր համաձայնութեան, որուն կեղտոտ օրինակը կուտան Մոսկուայի եւրոպացի գործակալները։

Եւ ահա թէ ինչպէս, գործակցութիւնը որ ռասկավարին համար անկարելի է դաշնակցութեան հետ, կը դառնայ անհրաժեշտ Շօկին հետ,

Շօկէն դուրս, գաղութի ամէն կազմակերպութիւն՝ դէմ է Շօկի։ Իսկ ով Շօկի հետ չէ, դէմ է Խորհրդային Հայաստանի։

Այս է գոնէ խոստովանութիւնը «Երեւան»ի. իսկ մեր բացատրութեամբ, որ այլեւս փաստի չի կարօտիր, հետեւեալն է։

Ա.ժէն կազմակերպութիւն որ գաղութի մէջ ծնունդ կ'առնէ Շօկէն դուրս, ուժերու ամփոփում է։

Ուժի ամէն ամփոփում նոր պատուար մըն է Շօկի դէմ, որ կը յաջողի միայն հոն, ուր ցըրւում ու պառակտում կայ։

Ու Խորհրդային Հայաստանի հանդէպ իր յանձնառութիւնը արժեցնելու համար, Շօկը պէտք ունի ո՛չ թէ պառակտելու եւ քայքայելու, քանի որ դեռ միացող ու կազմակերպուող չկայ, այլ սաղմին մէջ իսկ խեղդելու կազմակերպութեան ամէն ձիգ։

Եւ ահա թէ ինչո՞ւ, տեղին ու մարդուն համեմատ՝ քսութեամբ, բարոյական սպառնալիքով կամ գգացումներու շահագործումով, կը ջանայ իր կոտրած վականին տակ հաւաքել Թոյլերն ու անմիտները։

Կը յաջողի՞։

Թող ընթերցողը դատէ «Երեւան»ի ուրախութենէն, երբ ան հպարտութեամբ կը հարցնէ։

— Եթէ Շօկը ուժ մը չէ, ինչո՞ւ ուրեմն դաշնակցութեան տեսակէտը (կազմակերպութիւն) չի քալեր գաղութներու մէջ։

Պատասխանը Թրքական ուռած մըն է.

— *Ձանձը բան մը չէ, սիրտ կը պղտորէ։*

Մ. ԵՐԻՑԱՆ

Ս. ՋԱՀԱՆԳԻՐՅԱՆ

Ծօգեր, Լեռներ, Ալեր ու Ձորեր
(Ուղեգրություն)։ Ես ուղևորվում եմ Ղարաբաղ։ Ամառային արձակուրդ է։ Ուսանողական տոմսակով կարող եմ ազատորեն ճանապարհորդել։ Ուզում եմ տեսնել Ղարաբաղի լեռները, ձորերը, գետերը, ծովակները, հնությունները, ժողովրդական կյանքը։ Ուզում եմ տեսնել Ղարաբաղի ամառային արտերը, ծաղկած այգիները, ծանոթանալ ղարաբաղցիների հետ

ՄՈՒՐՀԱԿ

(Շարունակ. նախորդ տպ.-ից)

II

Ա. ՄԱՍՈՒ

Ցտեսութիւն, ծերունի մարդ։ Ցտեսութիւն, ոսկեայ մանկութիւն։ Ցտեսութիւն, Ռուսիոյ մէջ ծնած հայ տղայոց ոսկեայ երազ։ Ցտեսութիւն, ամենայն ինչ որ գեղեցիկ է եւ ազնիւ։ Ցտեսութիւն, ամենայն ինչ որ ինձ համար թանկագին էր եւ սիրելի։

Այս ամէնը պէտք էր թողուի, ամէնը պէտք էր մոռցուի եւ ես ինքս ինձ ձեռքս առնելով, ոտքերս ուղղելով դէպի Հայաստան, ճամբայ ելլէի։

Ցաւատանջ եմ այդ ամէնուն եւ ինչպէս ըսի, ոչ ոք կրնայ ինձ հասկնալ։ Ոչ ոք կրնայ գնահատել այն տառապանքը, զոր կը քաշեմ։ Ոչ ոք կրնայ գնահատել այն ներքին պայքարը, զոր կը մղեմ։ Ոչ ոք կրնայ գնահատել այն ներքին ալեկոծութիւնը, զոր կ՚ապրիմ։

Այս ամէնը պէտք էր ինքս ինձմով ապրէի եւ ինքս ինձմով մեռն

Ռաստիյի տունը կ'արհեւ

Զաղրէպէն կը հեռագրեն թէ առջի օր հրդեհ ծագած է Ռաստիյի ամառնային բնակարանէն։ Հրշէջները երեք ժամուան աշխատանքէ վերջ յաջողեցան մարել կրակը։ Կը կարծուի թէ հրդեհը դիտումնաւոր է, քանի որ ծագած է միաժամանակ երկու տեղէ՝ սրահէն եւ տանիքէն։ Քննութիւնը հաստատեց թէ առաջին բոցերու երեւումէն յետոյ տեսնուած են զինուորներ, որոնք հապճեպով կր մեկնէին տունէն՝ ինքնաշարժներ նստած։

Այս դէպքին վրայ ցոյցեր կատարուեցան Զաղրէպի մէջ եւ ոստմբ մը նետուեցաւ Ռաստիյի գերեզմանին վրայ։

Նոր եւ աւելի ծանր ցոյցերու կը սպասուի։

Զրահաւոր մր Սեւ Ծովուն տակ

Նովորոսիսկէն կը հեռագրեն 27 օգոստոս Թուականով.—

Տարիներով ի զուր փնտռելէ վերջ ռուսական «Ազատ Ռուսիա» տրէտնօթը, որ Սեւ Ծովուն մէջ ընկղմած էր 18 յունիս 1918ին, հետախուզիչ ընդծովեաներ օգոստոս 20ին գտան հսկայ զրահաւորը, որ ցոյուկը ծռին՝ պառկած է 42 մեդր խորութեան տակ։ «Ազատ Ռուսիա» 25,000 թոնօ տարողութիւն ունէր։ Ջեռնարկները կ'ըլլան ծովուն երեսը հանելու համար։

Նոր հիւանդութիւն մր Մարսիլիոյ մէջ

Մարսիլիոյ մէջ ծագած է նոր հիւանդութիւն մը, որ շատ կը նմանի բծաւոր ժանտատենդի (թիֆիւս)։ Հիւանդը նախ ջերմ կ'ունենայ, յետոյ ալ մորթի բորբոքում։

Գիտական Ակադեմիայի առջի օրուան նիստին մէջ տոքթ. Ռու ներկայացուց բժշկ. տեղեկագիր մը, զոր գրի առած էին Մարսիլիայէն եւ Թունուզէն երկու բժիշկներ։ Այդ տեղեկագրին համաձայն, Մարսիլիոյ բծաւոր ժանտատենդին ենթակայ հիւանդներուն արիւնը կապիկներուն ներարկելով, ստացուած է ջերմային հիւանդութիւն մը, որ փոխանցուած է կապիկէ կապիկ։

Մասնագէտներու կողմէ փորձերը կը շարունակուին՝ Մարսիլիոյ հիւանդութեան էութիւնը եւ բծաւոր ժանտատենդի հետ անոր կապը հաստատելու համար։

Վիլնան՝ լիթուանական թղթադրամին վրայ

Լիթուանիոյ կառավարութիւնը շուտով հրապարակ կը հանէ 50 լիթանոց (մօտ մէկ անգլ. ոսկի) նոր թղթադրամներ, որոնց մէկ կողմին վրայ տպուած է Վիլնայէն տեսարան մը, միւս կողմին վրայ կ'երեւայ պատկերը Լիթուանիոյ մեծ դուքս Կէդիմինի, որ իշխած է 1316էն 1341 եւ Վիլնան Լիթուանիոյ մայրաքաղաք ըրած։ Հակառակ անոր որ Վիլնան այժմ կը պատկանի Լեհաստանի, վերջերս Լիթուանիոյ նոր Սահմանադրութիւնը զայն մայրաքաղաք հռչակեց Լիթուանիոյ։ Լեհաստանի եւ Լիթուանիոյ ամբողջ վէճը կը դառնայ այդ քաղաքին շուրջ։

*** *Քովնոյէն կը հեռագրեն 27 օգոստ. թուականով.— Վարչապետ Վալտէմարաս խօսք առնելով խորհրդաժողովի մը մէջ, որուն կը մասնակցէին Լիթուանիոյ բոլոր կողմերէն եկած 3000 ագարակապաններ, յայտարարեց թէ Լիթուանիա երբեք չի հրաժարիր Վիլնայի վրայ իր իրաւունքներէն։ «Ինդիր չէ թէ Լիթուանիա այսօ՞ր պիտի տիրանայ Վիլնայի թէ վաղը. մ'իսկ պէտք է ապահով ըլլայ թէ օր մը չէ օր մը այդ քաղաքը իրենը պիտի ըլլայ»։*

Մահ մարաջախտ Ֆայոլի

Առջի օր կարճ հիւանդութենէ մը յետոյ մեռաւ մարաջախտ Ֆայոլ, Ֆրանսայի զինուորական կարեւոր դէմքերէն մէկը։ 76 տարեկան էր եւ ծնած էր Լը Փիւի։ Պատերազմէն ի վեր առաջին մարաջախտն է որ կը մեռնի։

Երբ ընդհանուր պատերազմը ծագեցաւ, Ֆայոլ հանգստեան կոչուած էր, տարիքին պատճառաւ. սակայն շուտով գործօն ծառայութիւն ստանձնեց եւ կարգ մը փայլուն յաջողութիւններէ վերջ, իր բանակը մեծ ճակատամարտներ մղեց Լորէնի, Շանփանեի եւ իտալական ճակատին վրայ։ Ամէն տեղ ռազմագիտական մեծ տաղանդ ցոյց տուաւ։ Կրկին Ֆրանսա կանչուեցաւ, կարեւոր դեր մը խաղաց պատերազմի վերջին վճռական օրերուն։

Մարաջախտ Ֆայոլ ուսուցիչ եղած է Փարիզի զինուորական վարժարանին մէջ, ուր իրեն աշակերտած են մարաջախտ Ժոզ, մարաջախտ Փէթէն եւ ուրիշ զինուորական կարեւոր դէմքեր։ Գրած է նաեւ մասնագիտական գիրքեր։

Մուսթաֆա Քէմալ Ռոտոսթոյի մէջ

Գրած էինք թէ Մուսթաֆա Քէմալ Ռոտոսթօ գացած է «Էրթօղրուլ» զրօսանաւով։ Իրեն կ'ընկերանային ներքին գործավար Շիւքրի Գայա պէյ եւ երեսփոխաններ Սալիհ, Ֆալիհ Րըֆքը, Րուշէն Էշրէֆ, Րէֆէպ Զիւհտի, Խալքի ընդհ. քարտուղար Սաֆվէթ, Մոսկուայի դեսպան Թէվֆիք պէյեր, գօրաբանակի հրամանատար Սալիհ փաշա և այլ զինուորականներ։ Մ. Քէմալ ցամաք ելլելով ուղղակի կառավարչատունը գնաց եւ հոն սկսաւ նոր գիրերը սորվեցնել պաշտօնեաներուն։

Գիշերը Մ. Քէմալ անթելով երաժշտական կտոր մը ուղեց Պոլսոյ կեդրոնէն. երկու վարկեան ետքը, ուզուած կտորը սկսաւ եւ զրօսանաւին մէջ անթելով ունկնդրուեցաւ։

Մուսթաֆա Քէմալ Պոլիս վերադարձած է արդէն։

Սուրիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ

Սուրիոյ մէջ կալուած ունեցող Թուրքերուն կողմէ պատուիրակութիւն մը ներկայացաւ արտաքին գործավարին, եւ գանգատեցաւ թէ իրենց իրաւունքները չեն յարգուիր, թէ ֆրանսական իշխանութիւնը ոչ թոյլ կուտայ ծախել իրենց կալուածները, ոչ ալ վարձքերը գանձել։ Թուրք կառավարութիւնը մեծ կարեւորութիւն կուտայ այս խնդրին, եւ մօտ օրէն բանակցութեան պիտի սկսի, երբ ֆրանսական դեսպանը Էնկիւրի երթայ։

*** *«Սօն Սաաթ» կը գրէ թէ Մէսթան աղա անուն պետ մը սպաննուած է Սուրիոյ սահմաններուն վրայ, Քիւրտ-Տաղիի շրջակայ Քիւրտերուն կողմէ։ Սպանեալը եղբայրն է Քիւրտ-Տաղիի երեւելիներէն եւ Սուրիոյ Սահմանադիր ժողովի անդամներէն Հաճի Րէշիտ աղայի։*

*** *Այնթապէն կը հաղորդեն թէ թուրք ոստիկան զինուորները յաջողած են սպաննել չորս չարագործներ, որոնք երկար ատենէ ի վեր շահատակութիւններ կ'ընէին հարաւային սահմանին վրայ, մարդ կողոպտելով եւ սպաննելով։ Սպաննուածներն են Այնթապցի Մուհսին, Մէհմէտ եւ երկու ընկերները։*

ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի Հ. Ց. Դ. պատանեկան միութեան բացման ցանդէսը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 3րդ թաղապետարանի սրահին մէջ։

Կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՉՈՒԼԵՐԵԱՆ

երգ, արտասանութիւն, նուագ։ Կը ներկայացուի՝

«ԱՍԻԱՑԻ ՄԱՓՐԻՉԸ»

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Թուանվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ժանտաճիւղին կողմէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9էն 20, Ատամվիլի գեղատեսիլ գետափը

ՊԱՐԻԻ ԵՒ ԼՈՂԱԼՈՒ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ ՃԱՉՊԱՆՏ

ՄՈՒՏՔ 3 ԾՐԱՆՔ

Հասցէ՝ L'Arche de Noé (Նոյեան տապան) dans le bas de la rue du Barrage. Créteil (Seine).

Անձրեւի պարագային պատսպարուելու տեղ։

Հ. Ց. Դ.

Լիոնի *«Կայծակ»* խումբի ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այս երեկոյ, ժամը 8.30ին, Գրադարանի սրահը։

Տեսնինի *«Կայծակ»* խումբի ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 7.30ին Café de la Paixի սրահին մէջ։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Մարսէյլի Պատեն. Մխիթեան ընդհ. ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.ին Գրադարանի ընթերցասրահին մէջ։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Մոնթաւժի, Գ. Պ.— 70։
Լը Ման, Ս. Մ.— 140։
Տրակինեան, Հ. Յ. Մ.— 100։
Փարիզ, Տիկ. Ա. Ս.— 50։
Փարիզ, Ս. Ո.— 20։

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

— Կը փնտռուի Պարսկաստանի Մարագա քաղաքէն Արամ Ղարիպեան որ 1925 — 1927 կը գտնուէր Փարիզ կամ Մարսէյլ ուսկից մեկնած էր Ամերիկա։ Մէկ ու կէս տարիէ ի վեր լուր ստացած չէ։ Իմացնել իր եղբօր՝ Arménag Garipian Str. Militar 5, Braila, Roumanie կամ *«Յառաջ»*ի վարչութեան։

— Կը փնտռուի Վանի Ալիւր Գիւղացի Պետրոս Շահզատէեան որ մէկուկէս տարի առաջ կը բնակէր Վաթըրթաուն։ Կը կարծուի թէ այժմ փոխադրուած է Պոստոն։ Գրել՝ Akabi Chahzadéian, Ave. B. Palissy, *թիւ 6*, IX, Décines (Isère).

Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԸ

Վաչկենական լուսանկարչութիւնը մէկ օրուան մէջ սորվելու եւ անոր վերաբերեալ ամբողջ ձեր հսկողութեան տակ շինել տալուհաժար, գնեցէք մի ընդարձակ եւ գնահատուած լուսանկարչական գիրք։

«Պատկերազարդ լուսանկարչութիւն ամէնուն համար»։

Գինն՝ 10 ֆր. Արտ. 75 սենթ

Դիմել՝ G. MOMDJIAN,
48 Boîte Postale, St. Chamond (Loire).

ԿԱՐԴԱՑԷՔ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻԻ «ՏԱՃԿԱՀԱՑԱՍՏԱՆԸ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ 1914—1918։»

Գինն՝ Ֆրանսա 15 Ֆր., ուրիշ երկիրներ 18 Ֆ.։ Դիմել՝ *Յառաջի*ի վարչութեան։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներական հիւանդութիւնները (ֆրանկախատ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լաբօրատորիա։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Թերմաներէն։

Կ'ուզուի բարեկեցիկ ընտանիք 14—18 տարեկան պարկեշտ պատանի մը նորագոյն մեթոտներով ժամագործութիւն սորվիլ փափաքող։

Օդաւէտ սենեակ մը կը տրամադրուի։ Գրել՝ Mr. A. Mianian, 83 Grand'Rue Les Mureaux, (S. et O.).

Կ'ուզուին երկու վարպետ կտրողներ (coupeur)։ Տեւական գործ ամբողջ տարուան համար։ Եթէ կտրողը ընտանիքի տէր է, եւ իր ընտանիքի անդամներուն մէջ կան տափատ եւ բաճկոն կարողներ, անոնց համար ալ կ'ապահովուի մշտական գործ։ Լաւ վճարում։ Անհրաժեշտութեան պարագային կրնանք կանխավճար ընել։

Դիմել՝ Ա. Շաճեանի, 36 եւ 40 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var).

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահի Ազեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ։ *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն։ Վկայեալ ադքատներուն ձրի։

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e),

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

Վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականագիտութեանց վարժարանէն։

106 Ave. Kléber, Paris (16e)
Հեռ. Passy 72.56

Կը կատարէ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան թուղթերու օրինական գործողութիւնները։

Կ'ընդունի ամէն օր (ի բացառեալ շաբաթէ) կէսօրէ վերջ ժամը 4—7.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր 9-1

ԲԺՇԿԱ-ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ

ՏՕՔԹ. ՍԷԹԵԱՆ

38, Ave. St. Ouen PARIS (18me) Tél. MARCADET 03-64

Ընդհանուր հիւանդութիւններ սեռամիզային, վիներական, թոքի, կանանց հիւանդութիւններ. վիրաբուժական գործողութիւն, էլեկտրադարմանում։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ Ակռայի դարմանում, քաշել 10 ֆր.ի, արուեստական ճերմակ ակռայ 20 ֆրանք, ոսկի քուրոն 80 ֆրանքէն սկսեալ։

ԱՄԷՆ ՕՐ ՈՒ ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՑ Է

24, RUE ST. LAZAR
PARIS (9
ԱՀԱ ԱՅՍ Է ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
ՎԱՀՐԱՄ ՃԷՆԱԶԵԱՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՔԱՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹ
ՏԻՒԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒ
23 Rue Gentrale, Le CANNET (A. M.)

Անգլիական եւ ֆրանսական կերպասներու ճոխ նորաձեւութեան եւ ճաշակի նրբութեամբ անմրցակից, դժուարահաճներուն անդամ կատարեալ գոհացում։

ՄԻԿ ԱՆԳԱՄ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱՒԱԿԱՆ Է

Պէտք ունիմ պատուաւոր դերձակ աշկերտի մը լաւ բուժով։ Դիմել ուղղակի մեզ եւ կամ Մարսէյլ, Գրասենեակը «Յառաջ» 13 Rue des Dominicaines, Marseille.

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48 Rue Montmartre (*Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջին*)

Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը հաստատած կը խնամէ ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԱՆԱՆՑ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ մաշկային հիւանդութիւնները։

Tél. Central 73-38 Métro: Sentier

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30—6 բակի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12։

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ ԵՒ ԳԱՄԷՐ ԲԵՆԻԱՄ
ԻՐԱՒԱԳԷՏՆԵՐ
ՊՈԼՍՈՅ ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՉԱՌՈՒԹ

8 Ave. Frémiet, Métro: Passy Tél. AUTEUIL

Կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական եւ ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս միջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն խնդիրներու հետապնդումը։

Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ՝ լաւ պայմաններով։ Կ'ընդունին՝ ամէն օր (բացի կիրակիէ) ժամը 9էն կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ։

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏ

Կը զբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքային եւ պատժական դատերով։ Կը ստանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի արիւնակցութեան վերաբերեալ դատական գործեր, ինչպէս ապահովագրական վէճեր։ Կը խմբագրէ ամէն տեսակ actes de vente et nantissement de fonds de commerce, constitution et dissolution de sociétés). Ֆրանսահպատակութիւն ուզողներու յանձնարարէ վարչական ձեւակերպութիւնները լաւագոյն պայմաններով։

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 9.30-12 և ժամադրութեամբ։
13 Rue Béranger, Métro République, Tél. Archives

Ուշադրութիւն

ՍԵԻՈՒՆԻ ԳՐԱՏԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՄԵՐ ՀԻՆ ՊԱՑԻՄԱՆՆԵՐՈՒ

ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ Կ'ԻՄԱՑՆԵՆՔ
50 ՖՐԱՆԿԻ ՎԵՐ ԱՊՍՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՐԻՒՐԻՆ 10

Հայրենիքին ուխտաւորները 7.50, Մանօն Լէսքօ 15, պարտեալը եւ երազի մը գինը (Ա. Արփիարեան) 7.50, Ժլիկ աղջիկը (Նոյն) 7.50, Աբբա Գօնսթանթէն 10, Ոսկեղնալի ֆր. լեզուի 12, Հայ. մեծ քարտէսը 20, Աւազակապետի դիակներուն մէջէն 2, վարդանանք 5, Մելիոա Նուրի 5, Բռնի սիրուբտուք 3, Հին Աստուածներ 15, Հօգնա Նանա 17.50, կէս-կոյսեր 20, Թէօտորա 10, Աղուղ Ղարիպ 5, գրոյցներ 30, Լուսանկարը 2, վէցուկէս պորտի ժառանգած մնտուկը 4, Ջարիքի նախարար կամ Ռասբուտին 3, Բամիտ վարձակալը 3, Եէնովիվա հիքայէսի 10, Աշքերդ 3, *Ինչպէս նաեւ ամէն ուզուած գիրք։ Պահանջեցէք էջենց նոր գրացուցակը որ լեցուն է ձեր ուզածներով դատելի գիներով։*

Դիմել՝ Madame SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՍՈՒՐՃԻ
26 Rue Trévise: մէթրօ՝ Cadet Tél. Provence

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ

42 Rue Tourtille, BELLEVILLE, մէթրօ՝ Pyrénées
Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ
ԹԱՐՄ ԼԱՒ Ա ժ ԱՆ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 90-

Բաց է ամէն օր, ուր շաբաթ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը բաղկանայ։ Ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ Աչքերը կը գէտը կ'ընդունի Գշ., Երբ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ Ականջի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

"HARATCH"

Տ. ՏԱՐԻ Թիւ 738

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
30
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928

30 AOUT 1928

ԱՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՌԱՆՑ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԵԱՆ

Մեր վերջին երկու թիւերով թարգմանեցինք Հայաստանի ամէնավար կուսակցութեան նորընտիր ընդհ. քարտուղար Հայկազ Կոստանեանի ջախջախիչ զեկուցումը, զանազան «Յառաջ» մասին։

Ընթերցողներուն յիշողութիւնը թարմացնելու համար, ամփոփենք ինչ որ կ'ըսէր կարմիր լիազօրը.—

1. Հանքային արդիւնաբերութիւն.— Զանազան մարմիններու ներկայացուցիչներ երկար ատենէ ի վեր կ'աղաղակեն թէ այնտեղ հայատառակութիւններ տեղի կ'ունենան»։

2. «Բանուորներ վարձելու եւ արձակելու խնդիրը կատարեալ հայատառակութիւն է դարձեր։ Բանուորները մարդու տեղ չեն դներ։»

3. «Գալով արդիւնաբերութեան, մենք ամէն ամիս խոշոր գումարներ կը կորսնցնենք։ Ալլահվէրտիի մեր ընկերները կ'ըսեն թէ ոճիրին թիւով աւելորդ պաշտօնեաներ կան, իրենց որակին անհամապատասխան թոշակներով... Դեռ կը պահուին տասնեակներով անարժէք մասնագէտներ, որոնք իրենք թէ բան պիտի սորվեցնեն բանուորներուն, մինչդեռ իրենք սորվելու պէտք ունին»։

4. «Աշխատավարձի վճարումը մինչեւ 20 օր կ'ուշանայ»։

5. «Ալլահվէրտի հանքերուն մէջ ոչ ծրագիր կայ, ոչ ալ տնտեսութիւն։ Այլ ուռուցիկ ծրագիր, կորզելու քաղաքականութիւն, ինքնագնահատութիւն, ամենատմարդի եւ անզգայ վերաբերում բանուորներու հանդէպ»։

6. «Մեր քննութիւնը երեւան բերաւ այնպիսի թերութիւններ որոնք յատուկ են ոչ միայն Ալլահվէրտիին, այլ եւ մեր տնտեսական շինարարական միւս ճիւղերուն»։

7. Կարճեւանի ջրանցքին համար յատկացուած էր 74,000 ռուբլի։ Ցետոյ ուզեցին 150,000, 360,000։ Ցետոյ 350,000 ևս, որէն 372,000։ Գումարը՝ մէկ միլիոն րուբլի։

8. «Իջեւանի ջրաելեկտրակայանին համար նախապէս ըսին թէ պէտք է 60,000 րուբլի։ Սակայն այդ գումարը ոչ թէ օրէ օր, այլ ժամէ ժամ աւելցաւ եւ հիմա ոչ մէկը կրնայ ըսել թէ մէկ միլիոնը պիտի բաւէ...։ Այս բոլորին մէջ հսկայական չափով «ոճնքիշոթութիւն» կայ եւ անիշխանութիւն»։

9. Ընտանեկան վարչութիւն.— «Բոլոր հիմնարկութիւնները ամ բաց ունին, կամ չեն աշխատիր։

10. «Վարիչները գումարներ կը վատնեն. պարզապէս ջուրը թափեն այդ գումարները»։

11. «Մեր մէջ որոշ թիւով կեղծ մանուգէտներ կան։ Կան արագաններ երբ կօշկակարը կը թխէ կարկանդակը, իսկ կարկանդակ թխողը կօշիկ կը շինէ...»։

12. «Խոշոր գումարներ են ծախսուած տուներու կառուցման համ. բայց բնաւ ուշադրութեան չեն առնուած յարմարութիւնները, առողջապահութիւնը եւլլն.։ Շինուած են այնպիսի տուներ ուր անկարելի է կահ կարասի մտցնել»։

13. «Ընկերներ, մենք հասած ենք այն աստիճանին, որ մեր միջներուն մէջ «կուլակներ (ունեւոր գիւղացի) նստած են»։

14. «Մեր համագործակցական շարժումը թոյլ է։ Գինիի արտադրութեան գործը տուժեց։ Պանիր-իւղ վարչութեան մէջ աւելի շատ է վիճակը։ Հազուագէպ չեն այնպիսի պարագաներ, երբ կաթը փութը 16 րուբլիէն պանիր կը գնէ ունեւորէն, որէն զի Պանիր-իւղ վարչութեան յանձնէ փութը 12 րուբլիէն փոխարէնը ալիւր ստանայ։

14. «Պէտք է պայքար մղենք ազգայնականութեան եւ ազգայնական հակումներուն դէմ։ Պէտք է անկեղծօրէն յայտարարենք թէ այս վայրկեանիս ալ, մեր կուսակցութեան որոշ անդամները ազգայնական հակումներ կ'արտայայտեն»։

Ցամոնանք որ այս յայտնութիւնները կը շօշափեն մեր ազատ եւ անկախ» հայրենիքին վարչական գործունէութեան մէկ մասը միայն,—արդիւնաբերական և տնտեսական ճակատը։ Բայց ալ շատ հարեւանցի։ Տակաւին պէտք է բանալ բուն պետական յօրինուածքին եւ գործունէութեան «բաց»երը։

Պէտք է լսել նոյնքան արտաքոյ զեկուցումներ ներքին եւ արտաքին գործավարութեան, առողջապահական վարչութեան, «տնտեսական» աշխատանքի, գաղթականներու տեղաւորման, բանուորներու եւ գիւղացիներու Տեսչութեան գործերու, հոչակաւոր Զեկ"յի քայքայումներու եւ խորհրդային գործունէութեան ուրիշ բազմաթիւ ճակատներու մասին, ամբողջական պատկեր կազմելու համար։

«Յառաջ»ի մէջ ամէն օր կ'երեւան կիսակատար տեղեկութիւններ, քաղուած՝ խորհրդային թերթերէ, որոնք տասն անգամ աւելի ճոխ պատկեր կը ներկայացնեն գոյնզգոյն «խայտառակութիւնից» (իրենց բառով)։

Քանի մը տարի առաջ, Պ. Ռիկոֆ Նախիջեւան այցելելով, պատիւ ունեցաւ որ այդ «ինքնավար» նահանգին ամբողջ քաղաքական մեքենան կը գտնուի նախկին աւազակներու եւ ոճրագործներու, խաներու եւ բէկերու ձեռքը, եւ փորձեց աւելի քան մէկ անգամ կուսակցութեան ծոցին մէջ...

Ինչ կ'ուզէիք որ աւելցնէինք չոր փաստերու այս դէպքին կից, իրրեւ խորհրդածութիւն։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԲԱԽՏԻՆ ԶԳՈՒԱՄ

Սուրիոյ որբուհիներուն «արտաճման» առթիւ գրուած խմբագրականի մը մէջ, *Հայրենիք* հետեւեալ հարցումները կ'ուղղէ (15 օգոստոս).

—«Պէյրութի մեր թղթակիցը խտացեալ գոյներով կը նկարագրէր հայ որբերու եւ որբուհիներու հանդէպ կազմակերպուած աւարառութիւնը, այսինքն այն բազմապիսի ձեւերը, որոնց շնորհիւ Սուրիա դանուած մեր որբերն ու որբուհիները կը տարուին օտար երկիրներ, պարզապէս նախ անոնց աշխատանքը շահագործելու եւ ապա զանոնք ձուլելու նպատակաւ։

Անշուշտ ասիկա դեռ մէկ մասն է այն ընդհանուր աւարառութեան, որուն ենթակայ են մեր գաղութները Սուրիոյ, Յունաստանի եւ ուրիշ զանազան երկիրներու մէջ։ Ինչպէս քանիցս տեսանք վերջին տարիներու ընթացքին, աշխարհի զանազան անկիւններէն մասնաւոր եւ վարձուած գործակալներ կը դրկուին մասնաւորաբար Սուրիա եւ Յունաստան, հայ գաղթականները փաղչուն խոստումներով շլացնելու եւ հեռաւոր ափեր գաղթեցնելու համար։ Այդ կազմակերպեալ գաղթեցման անմիջական դրդապատճառը աւենուրեք նոյնն է.—լեցնել կարգ մը երկիրներ նոր ու աշխատասէր տարրերով։

Սակայն հարց կը ծագի թէ երբ օտար երկիրներ կ'ուզեն օգտագործել մեր առողջ, երիտասարդ եւ կենսունակ տարրերը, մենք մեր կողմէ ի՞նչ միջոցներ ձեռք կ'առնենք, արգիլելու համար «արտագաղթը»։ Ի՞նչ կը մտածենք եւ մանաւանդ ի՞նչ կ'ընենք պաշտպանելու մեր չափահաս որբերը, իսկ հիմա նաեւ մեր որբուհիները, որոնց կը սպասէ ժուժ ու մռայլ ապագայ մը օտար եւ փորձութիւններով լի երկիրներու մէջ։ Դարձեալ ի՞նչ կ'ընենք մեր գաղափական կազմակերպութիւնները եւ յատկապէս անոնց ղեկավար մարմինները, որոնք ամէն օր կը խօսին ու կը վիճին մեր ժուռկան ամբողջութիւնը պահպանելու մասին։ Ի՞նչ կ'ընէ Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը, որուն գլխաւոր պարտականութիւններէն մին պիտի ըլլար հսկել որբերու եւ որբուհիներու պահպանման վրայ։ Ի՞նչ կ'ընեն արտասահմանի մեր եկեղեցական եւ ազգային մարմինները, որոնք իրրեւ թէ աշխատանքի բնական բաժանումով մը, աւելի կը հետաքրքրուին որբերու եւ գաղթականներու գործերով։ Ի՞նչ կ'ընեն այն մարմինները, որոնք, ազգային հարստութեանց իրրեւ կատակատար, այժմ կը բնակին Փարիզ ու կը ճառեն հայրենասիրութենէ։ Ի՞նչ կ'ընեն Սուրիոյ տեղական ազգային եւ ամէն տեսակի ու գոյնի մարմինները, որոնք իրականութեան աւելի մօտիկ կանգնած եւ «աւարառութեանց» փաստերուն շատ աւելի տեղեակ, կրնային գործնական թելադրութիւններ ընել եւ նպաստել այս նուաստացուցիչ եւ վնասակար երեւոյթին անհետացման։ Վերջապէս ի՞նչ կ'ընենք ամէնքս առանց բացառութեան, պահպանելու համար մեր գաղթային բեկորները, մանաւանդ սերը մեր որբերուն եւ որբուհիներուն։»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՑԵՐՈՒ ԻՐԱՒԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Քանի մը օրէն ժընեւի մէջ կը գումարուի Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդը ինչպէս նաեւ տարեկան Ընդհանուր ժողովը։

Այս առթիւ դարձեալ նկատի պիտի առնուի արտասահմանի հայ եւ ռուս գաղթականներուն իրաւական վիճակը։ Այս խնդրով զրաղող յանձնաժողովի նիստերուն մասնակցելու համար Հ. Հ. Պատուիրակութեան կողմէ ժընեւ մեկնեցաւ ընկ. Ա. Հանրմեան։

Հաւանաբար Ազգերու Դաշնակցութեան ներկայ նստաշրջանին մէջ կարելի ըլլայ նաեւ ստանալ կարգ մը պետութեանց պատասխանը՝ Տոքթ. Նանսէնի ծրագրին նիւթապէս օժանդակելու մասին։

Հրաւէր բոլոր պետութիւններուն

Փարիզի մէջ հակապատերազմեան դաշնագրին ստորագրութենէն յետոյ, 48 երկիրներու ամերիկեան դեսպաններն ու դիւանագիտական ներկայացուցիչները այդ երկիրներու արտաքին նախարարներուն ուղղուած ծանուցագիրներ յանձնեցին՝ լիակատար մանրամասնութիւններ տալով դաշնագրին մասին։

Մոսկուայի ֆրանս. դեսպան ժան Հէրպէթ ֆրանս. կառավարութեան կողմէ հրաւիրեց Լիտվինոֆը՝ մասնակցելու դաշնագրին։ Լիտվինոֆ խնդրեց դեսպանէն որ իրեն յանձնէ դաշնագրին մասին միւս պետութեանց հետ փոխանակուած բոլոր ծանուցագրերուն պատճէնը, ինչպէս նաեւ ցանկը այն պետութեանց, որոնք հրաւիրուած են մասնակցելու։

∴ Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարին ուղղուած հեռագրով մը, Լիտվինոֆ կը յայտնէ թէ Խորհրդային Միութիւնը կը մերժէ մասնակցիլ սպառազինութիւնը հակակշռող յանձնաժողովին։ Այս մերժումին պատճառն այն է՝ որ յիշեալ յանձնաժողովը չի կրնար ուժէ գործնական արդիւնքի յանգիլ, որվհետեւ Խորհրդ. Միութեան կողմէ ներկայացուած զինաթափութեան երկու ծրագիրները նկատի չառնուեցան զինաթափութեան նախապատրաստական յանձնաժողովին կողմէ։

Թուրքիա եւ նոր դաշնագիրը

«Թայմզ»ի Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ որ տակաւին յայտնի չէ թէ Թուրքիա պիտի ստորագրէ՞ հակապատերազմեան նոր դաշնագիրը։ Շաբթուս Թուրքիա եւս պիտի ընդունի մասնակցութեան հրաւէրը։ Պաշտօնական եւ անպաշտօն շրջանակներու մէջ դաշնագիրը ջերմապէս կ'ողջունուի, իրրեւ նոր քայլ մը դէպի խաղաղութիւն. սակայն միեւնոյն ժամանակ, Թուրքերը որ վերջին ծայր իրապաշտ են, չեն յուսար որ անիկա կարենայ արգիլել պատերազմները, ինչպէս չկրցան ընել նախկին դաշնագիրները։

Արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի պէյ դաշնագիրը ուսումնասիրելէ յետոյ պիտի խորհրդակցի կարգ մը ասիական պետութեանց, մասնաւորաբար Պարսկաստանի ու Աֆղանիստանի, ինչպէս նաեւ Խորհրդային Ռուսիոյ հետ, իր վերջնական որոշումը տալէ առաջ։ Այս խորհրդակցութենէն պէտք չէ եզրակացնել սակայն թէ Թուրքիա ո եւ է ձեւով կապուած է այդ պետութեանց հետ։

Եզրակացնելով, «Թայմզ»ի թղթակիցը կ'ըսէ որ Թուրքիա հաւանաբար պիտի յարի նոր դաշնագրին, եթէ երբեք անակնկալ ճնշում մը չբանեցուի իր վրայ արտաքին աղբիւրէ։

Յունաստանի հաւանձարակը կը ծաւալի

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ «տանկ» հիւանդութիւնը, որ քանի մը շաբաթէ ի վեր աւերներ կը գործէր, այժմ վրդովիչ համեմատութիւններ առած է Աթէնքի եւ Պիրէոնի մէջ։ Հիւանդներու ընդհանուր թիւը կը հաշուուի 160-200,000։ Միայն թէ՝ մինչ սկիզբները այդ հիւանդութենէն շատ մեռնողներ կային, այժմ հիւանդութիւնը աւելի թեթեւ է։ Ամէնէն շատ կը վարակուին անոնք որ սրտի կամ երիկամունքի հիւանդութիւն ունին։

Համաճարակին հետեւանքով, Աթէնքի մէջ գործերը բոլորովին դադրած են. շատ մը խանութներ, գործարաններ եւ գրասենեակներ փակած են իրենց դուռները, պաշտօնեաներու եւ գործաւորներու հիւանդութեան հետեւանքով։ Գլխաւոր դրամատուն մը, որ 180 պաշտօնեայ ունէր, այժմ միայն 20 պաշտօնեայ կ'աշխատցնէ. կառավարական պաշտօնատուները, երկաթուղիները, թրամուէյները, թղթատարական գրասենեակները բոլորովին կազմալուծուած են։

Մեծ քանակութեամբ սառոյց, լեմոն եւ զանազան դեղեր կը սպառին. գալով հացին, մինչ նախապէս Աթէնքի մէջ կը սպառէր օրը 225 թոնօ հաց, այժմ միայն 75 թոնօ կը ծախուի։ Մայրամուտէն յետոյ փողոցները ամայի են։ Ջերմը կը տեւէ 6—10 օր։ Այժմ հիւանդութիւնը կը տարածուի նաեւ Յունաստանի ուրիշ նահանգներուն մէջ, հաւանաբար Աթէնքէն փախչողներն են որ կը վարակեն այդ շրջանները։

∴ Ամերիկեան Նպաստամատոյցի Աթէնքի ճիւղէն հասած հեռագիր մը կը հաստատէ թէ «տանկ» հիւանդութենէն տառապողներուն թիւը 200,000 հոգիի հասած է։ Հեռագիրը կ'աւելցնէ թէ հիւանդ պառկած են նոյնիսկ Նպաստամատոյցի բժիշկները, հիւանդապահուհիներն ու պաշտօնեաները։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ՓԱՂԱՓԷ ՓԱՂԱՓ

Տոքթ. Պարոնիկեան, ներկայացուցիչը «Գերմանահայ Լուսաւորչական Աւաքելութեան», որու մասին Թղթակցութիւն մը եւ խմբագրական մը հրատարակեց *Յառաջ* (11 օգոստ.), կը շարունակէ մեզ գալ քաղաքէ քաղաք։

Պատուիրակը Գուքրէշ երթալով, խորհրդակցական ժողով մը կազմած եւ համաձայնութիւն գոյացուցած էր, հոգեւոր դպրոց մը բանալու համար։

Նպատակը —«յատկապէս հոգեւորականներ պատրաստել հայ եկեղեցիին համար», օգտուելով Տրէզդէն հաստատուած ընկերութենէ մը, որ մօտ 10,000 անդամ ունի եղեր։

Տրուած լուրին համաձայն, դպրոցը պիտի բացուէր Գուքրէշի մէջ, արտօնութեան հոգը ստանձնած ըլլալով Ռումանիոյ Թեմական Խորհուրդը։

Տոքթ. Պարոնիկեան Գուքրէշէն կ'անցնի Սոֆիա, միեւնոյն քարոզներով եւ խոստումներով։ Ցետոյ Ֆիլիպէ եւ վառնա։ Իսկ հիմա ձայնը կուգայ Պելանիկէն։

Հորիզոն օրը օրին նկարագրեց անոր քարոզներն ու աշխատանքները, որոնց տպաւորութիւնը այնքան ալ տաք չէր։

Միեւնոյն ատեն, փորձեց պաշտպանել ծանօթ ձեռնարկը, ըսելով որ «հիմնուելիքը ոչ թէ բաւին ամբողջական առումով կղերանոց մըն է, այլ միաժամանակ հոգեւորական եւ աշխարհական դաստիարակութիւն ջամբող հաստատութիւն մը»։ (23 օգոստ.).

Մինչդեռ, Քալիֆորնիոյ «Ասպարէզ»ը, «շնորհաւորելի» կը գտնէր Գերմանահայ Աւաքելութեան ձեռնարկը, որ կը ձգտի պատրաստել «կղերական կամ աշխարհական լուսաւորչական աստուածաբաններ», «Հայոց եկեղեցին մաքրել տգէտ քահանաներէ եւ վարդապետներէ»։ եւայլն։

—«Անհրաժեշտ առաջին քայլն է այս Հայոց Աւաքելական եկեղեցւոյ կենդանացման, եթէ անոր որդիքը կ'ուզեն ապրեցնել զայն» (10 օգոստ.)։

Ինչպէս կը տեսնէք, ոչ միայն Տոքթ. Պարոնիկեանն է որ կը պատի քաղաքէ քաղաք, ձեռնարկին խաղցնելով, այլ եւ ձեռնարկին գաղափարը ձեւ ու ժարմին կը փոխէ աշխարհէ աշխարհ...

Իսկ ամէնէն կարեւորը,—մեր քիթին տակն է Տրէզդէնը, բայց տակաւին տող մը գիր գրող չեղաւ, հաստատելու համար թէ ո՛րքան լուրջ է սա տասը հազար անդամնոց ընկերութիւնը. եւ իրականին մէջ ի՛նչ պաշտօն տուած է Տոքթ. Պարոնիկեանի, որ տեղին եւ մարդուն համեմատ լեզու կը գործածէ, իբրեւ վարպետ գործակալ։

ՎԱՀԷ

ԼԵՀԱՍՏԱՆ ԿԸ ՀԱՒԱՔԷ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ

Վարշաւայի ոստիկանութիւնը առջի օր 120 խուզարկութիւններ ըրաւ քաղաքին զանազան մասերուն մէջ եւ ձերբակալեց 62 համայնավարներ։ Ոստիկանութիւնը գրաւեց նաեւ 448 քիլօ պրոպագանդի գրքոյկներ եւ թուղթիկներ, ինչպէս նաեւ կարգ մը կեղծ անցագիրներ։

Այս վաւերաթուղթերու քննութենէն յայտնուեցաւ որ համայնավարները բուռն պրոպագանդ մը կազմակերպած էին Լեհ բանակի շարքերուն մէջ եւ ցոյցեր, պիտի կատարէին կիրակի օր։

ՊՈՒՇԿԻՆԻ ԵՐԿԻՐ ԵՒ «ՊՈՒՇԿԻՆ»

Ա. ԻՄԱՍԵԱՆ

Ա

Ռուսիոյ տիպարհոլովներուն մէջ Ջուլիոս Ցեզարի ներկայացուցիչը Պուշկինն է։ Ան ինքզինքը կը տեսնէ ռուս ժողովուրդին մէջ, ինչպէս Ցեզար՝ հռոմէական ժողովուրդին մէջ։ Ան կը զգայ ռուս ժողովուրդին ներքին կեանքը, անոր ամէն մէկ ազդակը, ամէն մէկ ցնծութիւնն ու ցաւը

ՊՈԼԻՍԸ
(ՀԵՆՐԻԽ ԻՐՈՒԶԵՄՈՒ ՏԻՊԱՍԱՆ)

III

Ա. ՍԱՍՆ

Շինականի ձեռքերը ոսկի էին, բայց նրանք ոչինչ չունեին, որովհետև ամեն ինչ պատկանում էր տերերին։ Նրանք ոչ միայն հողի, այլև իրենց աշխատանքի տերերը չէին։ Նրանք ստիպված էին աշխատել ուրիշների համար, որոնք նրանց ստրկացրել էին։ Նրանք ստրուկներ էին։

Ստրկությունը ծնունդ է առել այն ժամանակ, երբ մարդիկ սկսել են սեփականություն ունենալ։ Ստրկությունը գոյություն ունի տարբեր ձևերով։ Ստրկության ամենավատ ձևերից մեկը ճորտատիրությունն է։ Ճորտատիրությունը գոյություն ուներ Ռուսաստանում մինչև 1861 թվականը։ Ճորտերը ստրուկներ էին, որոնք պատկանում էին հողատերերին։ Հողատերերը կարող էին ճորտերին ծախել, գնել, նվիրել, ինչպես որ ծախում, գնում և նվիրում են անասուններին։ Ճորտերը ոչ միայն հողի, այլև իրենց աշխատանքի տերերը չէին։ Նրանք ստիպված էին աշխատել հողատերերի համար։ Ճորտերը ոչ միայն հողատերերի համար էին աշխատում, այլև պետության համար։ Նրանք ստիպված էին պետությանը հարկեր վճարել։ Ճորտերը ստրուկներ էին։

Ճորտերը ապրում էին խղճալի պայմաններում։ Նրանք ապրում էին խրճիթներում, որոնք ոչ միայն ամառը, այլև ձմռանը ցուրտ էին։ Նրանք սովամահ էին լինում։ Նրանք հագնում էին կտորե շորեր

Մերձաւոր Արեւելքի Ամերիկեան Նպաստամատոյցի կովկասի ճիւղին ընդհ. տնօրէն Մ. Պարքլի Էչիսըն Պոլիսէն Յունաստան մեկնեցաւ, իրեն հետ տանելով առողջապահական կազմածներ եւ դեղեր։ Հիւանդութիւնը մեծ աւերներ գործած է մանաւորաբար աղքատ թաղերուն մէջ։

Լիփազմայի հայկական թաղն ալ, գաղթականներու միւս թաղերուն նման, բազմաթիւ զոհեր տուած է այս հիւանդութեան։ Պետական կազմակերպութիւններու կարգին Հայ կարմիր Խաչն ալ կարելին կը փորձէ՝ պայքարելու համար համաճարակին դէմ։

Ամերիկեան Նպաստամատոյցը Պոլսէն Առողջապահական Մարմին մը եւ նոր դեղեր պիտի ղրկէ՝ անմիջապէս որ հրահանգ ստանայ Մ. Պարքլի Էչիսընէն։

*** Ժրնեւէն կը հեռագրեն թէ հելլէն կառավարութեան ստիպողական կոչին վրայ Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ անմիջապէս Աթէնք ղրկուեցաւ Տոքթ. Մաքէնզի, իր առողջապահական բաժնի տնօրէնը։ Այս դիմումը կատարուած է, որովհետեւ Տանկ հիւանդութիւնը կը շարունակէ իր աւերները։*

Երկրաշարժ Կիլիկիոյ եւ Պարսկաստանի մէջ

Երեքշաբթի օր սաստիկ երկրաշարժ պատահեցաւ Ատանայի շրջանին մէջ։ Մանրամասնութիւնները կը պակսին դեռ առաջ եկած վնասներու մասին։

*** Թէհրանէն ալ կը հեռագրեն թէ երկրաշարժի 33 անձատ ցնցումներ զգացուեցան Շուշթէրի մէջ, Գարուն գետի եզերքը, հարաւ արեւմտեան նաւթահորերուն մէջ։ Բնակիչները փախան քաղաքէն։ Կորուստի մասին մանրամասնութիւն չկայ դեռ։*

*** Թէհրանէն ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, վերջին օրերու տեղատարափ անձրեւներուն հետեւանքով յորդած են Պարսկաստանի գետերը, վնասներ պատճառելով Բիզա Շահի ծննդավայր Ֆիրուզքուհի։ Վնասուած է նաեւ Խորամպարէյի շրջանին մեծ մասը՝ էլպրուս լեռներու հովիտին մէջ։*

փճացած են բազմաթիւ կամուրջներ եւ մշակուած արտեր։ Մարդու կորուստ ալ կայ։ Բացի նիւթական մեծ վնասներէ, հեղեղէն քշուած են ընտանի անասունները։

Ուրիշ լեռնային շրջաններու մէջ եւս ադիտալի վնասներ պատճառեց անձրեւը։

Աֆղանիստանի յարեւնորոգումները

«Տէյլի Մէյլ»ի թղթակիցներէն մէկը, որ վերջերս Քապուլէն վերադարձաւ՝ կը գրէ թէ Աֆղանիստանի թագաւորն ու թագուհին Եւրոպայէն վերադառնալէ ի վեր կ'աշխատին «արեւմտականացնել» իրենց երկիրը։

Թագուհին այլեւս քող չի կրեր։ Թագաւորը հրամայած է մանաւոր խորհրդարանի անդամներուն — որոնք երեք տարին անգամ մը ժողովի կը հրաւիրուին — որ տափատով համազգեստ և գլխարկ կրեն։ Այս հագուստները պիտի կարուին Քապուլի մէջ։ Այլեւս պիտի վերնան երկար վերարկուները, խոշոր գօտին և փաթթոցը։

Ամանուլլահ թագաւորը նոյնպէս արգիլած է որ երեսփոխանները երկար մօրուք կրեն։ Ուստի եւ հրամայուած է Աֆղանիստանի սափրիչներուն՝ ածիլել յիշեալներուն մօրուքը, կամովին թէ բռնի։

Ընդհարումներ Զաղրէպի մէջ

Երէկ գրեցինք թէ կրակի տուած են Ռատիչի բնակարանը։ Պելկրատէն 28 օգոստոս թիւով հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդուին այս մասին.—

Երէկ կէսօրէն վերջ ժամը 1.30ին կրակ ծագեցաւ Զաղրէպի մէջ խրուաթ - գիւղացի կուսակցութեան կեդրոնին այն սրահէն, ուր ցուցադրուած էր Ստեփան Ռատիչի մարմինը մինչեւ թաղումը։ Սենեակին մէջ դեռ կային շատ մը ծաղկեպսակներ եւ փունջեր. բազմաթիւ մոմեր կը շարունակէին դեռ վառիլ հոն։

Ահազանգը տրուեցաւ գրեթէ անմիջապէս Ռատիչի բնակութենէն կողմէ, որ գիւղացի - խրուաթ կուսակցութեան կեդրոնին մէկ յարկաբաժնին մէջ կը բնակի։ Հրշէջները շուտով մարեցին հրդեհը։ Վկաներ հաստատեցին թէ զինուորական համազգեստ հագած երկու հոգի, որոնցմէ մէկը չիսնապետ, ինքնաշարժով կը փախչէին երբ հրդեհը սկսաւ։

Ամբողջ կէսօրէն յետոյ անվերջանալի թափօր մը անցաւ այրած շէնքին առջեւէն, եւ իրիկունը, ժամը 8.30էն սկսեալ, աւելի քան 50,000 հոգինոց հսկայ թափօր մը պտտեցաւ փողոցներուն մէջ։

Ընդհարում մը տեղի ունեցաւ ոստիկանութեան հետ եւ երկուստեք զէնք պարպուեցաւ։ Իրիկուան դէմ ոումբ մը նետուեցաւ Ստեփան Ռատիչի գերեզմանին վրայ։

Երուսաղէմի հացագործներուն գործադուլը

Երուսաղէմի արաբ եւ հրեայ հացագործները գործադուլ յայտարարեցին՝ պահանջելով օրական տասը ժամուան աշխատանք —շաբաթ օրերը եւ տօներու նախօրեակին 12 ժամ— փոխանակ ներկայ 14 եւ աւելի ժամերուն։ Բանթողները բռնի միջոցներու կը դիմեն գործադուլին չմասնակցող հացագործներուն դէմ եւ քարիւղ կը թափեն անոնց եփած հացին վրայ։

600 միլիոն ոսկի, 18 զրահապատ ինքնաշարժ

Նիւ - Եորքէն կը հեռագրեն.— *Զէյդ Նէշընըլ Պէնքը իր հին շէնքէն նոր շէնքը պիտի փոխադրէր 600,000,000 սդերլին արժէքով ոսկի եւ արժեթուղթեր։ Հակառակ անոր որ նոր դրամատունը հինէն հինգ վայրկեան միայն հեռու է, դարաւոր ջիկ աւազակներու յարձակումէ մը կը վախցուէր։ Ուստի շարժման մէջ դրուեցան 18 զրահապատ ինքնաշարժեր, իւրաքանչիւրը 5 զինեալ պահակներով։ Սակայն ինքնաշարժերէն միայն մէկուն մէջ դրուած էին դրամները։ Պահակները զինուած էին նաեւ արտասուաբեր ռումբերով։ Մասնաւոր ոստիկաններ կը պահէին փողոցը, հեծեալ ոստիկաններ ժողովուրդին կ'արգիլէին այդ փողոցը մտնել։ Ամէն զատ զինեալ ուժեր կը պահպանէին հին եւ նոր շէնքերու մուտքը։*

Փոխադրութիւնը տեւեց երեք շաբաթ։ Հեռաձայնի մասնաւոր գիծ մը կը միացնէր երկու շէնքերը՝ կարաւանին մեկնումն ու ժամանումը ծանուցանելու համար։

Ամէն օր տոլարներու վերջին միլիոնը ապահովութեամբ գետեղուեցաւ իր նոր նկուղներուն մէջ։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին սինեմա Պէն Լուի սրահին մէջ

կը խօսին՝ ընկերներ ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Յունի ընկերվարական երեսփոխան ԹԻԻԼՄՈՒԶ եւ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Հայկ. պարբեր, երգ, մեներգ, արտասանութիւն հայերէն և ֆրանսերէն։ կը ներկայացուի՝ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը։

ՃՈԽ ՊԻՒՃԷ

ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի Հ. Յ. Դ. Պատանեկան միութեան բացման հանդէսը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Յունիոր Թաղապետարանի սրահին մէջ։

կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՁՈՒԼԷՔԵԱՆ

երգ, արտասանութիւն, նուագ։ կը ներկայացուի՝

«ԱՍԻԱՑԻ ՍԱՓՐԻՉԸ»

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Թուանվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղին կողմէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9էն 20, Ատանվիլի գեղատեսիլ գետափը

ՊԱՐԻ ԵԻ ԼՈՂԱԼՈՒ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ ՁԱՋՊԱՆՑ

ՄՈՒՏՔ 3 ՖՐԱՆՔ

Հասցէ՝ L'Arche de Noé (Նոյեան տապան) dans le bas de la rue du Barrage. Créteil (Seine).

Անձրեւի պարագայի պատսպարուելու տեղ։

ՀԵԾԵԼԱՆԻԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի Վիէնի մասնաճիւղին կողմէ

Այս կիր. կէսօրէ վերջ մեկնում ժամը 2ին, 40 քիլոմեդր երթուդարձ

Ա.ը կը ստանայ 50 ֆրանք, Բ. Գ. Փ. եւ ե. հանդիսացողները կը ստանան գանագան գեղեցիկ նուէրներ։ Ապրանագրուելու համար դիմել մարտիկ փափագեանի, Etab. H. Pellet, Vienne-Isère.

Իւրաքանչիւր մասնակցող պարտի վճարել 5 ֆրանք։

Հ. Յ. Դ.

Տեսնելի *«Կալծակ» խումբի ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 7.30ին* Café de la Paix*ի սրահին մէջ։ Ներկայանալ անդամատետրով։*

Մարսէյլի *Պատեն. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.ին Գրադարանի ընթերցասրահին մէջ։ Ներկայանալ անդամատետրով։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Լիոնի Տ. Տ. ՀԱՅՐԵՆ. միութեան վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Լիոն եւ Տէսինի բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Հ. Յ. Դ. Գրադարանին մէջ։ Հայրենակից-ներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հայ Լեգէոնական միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին պատ տը լա փօսթի սրահին մէջ։ կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ սոյն խիստ կարեւոր ժողովին։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Լոնտոն, *ժ.— Ստացանք։*
Ռոման, *Ա. Վ.— 40։*
Լը ֆրէօզէ, *Յ. Դ.— 35։*
Մոնժէն, *Յ. Յ.— 100։*
Պազարճըք, *Գործ.— 151.50։*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Պարսկաստանի Մարաղա քաղաքէն Արամ Ղարիպեան որ 1925 — 1927 կը գտնուէր Փարիզ կամ Մարսէյլ ուսկից մեկնած է Ամերիկա։ Մէկու կէս տարիէ ի վեր լուր ստացուած չէ։ Իմացնել իր եղբօր՝ Arménag Garipian, Str. Militar 5, Braila, Roumanie *կամ «Յառաջ»ի վարչութեան։*

— կը փնտռուի Սեբաստացի Հրաչեայ Գաբիկեան, հօր անունը Թուբէն որ այժմ կը գտնուի Ֆրանսա։ Գրել՝ Զ. Գաբիկեանի, 745 E. 175th. st., Bronx N. Y. U. S.-A.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet Կը գարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներական հիւանդութիւնները (ֆրանկախտ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լսողաեռուսաւ։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

Լիոնի մէջ

«ՅԱՌԱՋ»ի ԳՈՐԾԱԿԱԼԸ Է

ՆՈՒՊԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

191 Cours Lafayette, Lyon.

ԾԱԽՈՒԻ Է

հասութաբեր կօշկակարի խանութ մը, երկու սենեակ, ճաշեղու տեղ, եւ խոհանոց, կազ, ջուր եւ ելեքտրական լոյս. խանութին մէջ կան կօշկակարի երեք մեքենաներ եւայլն։ Ունի 12 տարի վարձակալութեան պայմանաժամ։

Այս խիստ հասութաբեր գործէն օգտուելու համար դիմել՝ ՍԱՐԳԻՍ ՀԷՔԻՄԵԱՆի, 104, Grand' Rue, Sèvres։

Թիւ 1 Թրամուէյը առաւեւէն կ'անցնի դէպի վէրսայլ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

երկու վարպետ կտրողներ (coupeur)։ Ցեւական գործ ամբողջ տարուան համար։ Եթէ կտրողը ընտանիքի տէր է, եւ իր ընտանիքի անդամներուն մէջ կան տափատ եւ բաճկոն կարողներ, անոնց համար ալ կ'ապահովուի մշտական գործ։ Լաւ վճարում։ Անհրաժեշտութեան պարագային կրնանք կանխավճար ընել։

Դիմել՝ Ա. Շաճեանի, 36 եւ 40 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var).

ԿԱՐԴԱՑԷՔ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻԻ «ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ 1914—1918։»

Գինը՝ Ֆրանսա 15 Ֆր., ուրիշ երկիրներ 18 Ֆ.։ Դիմել՝ *Յառաջի*։

ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ Վ. ԵՐՋԸ
Ն. *ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ*
ԱՆՁՐՊԵՏԻ ՄԸ ԳՐԱՒՈՒՄԸ
Քերթուածներու գիրքը

BANQUE COMMERCIALE DU LEV
O. MAGARIAN
18 Rue Laffite, PARIS (9e) Tél. PROV.
Հայ առեւտրական տուներու գործառնութիւնները դիւրացնող գաղթական ազգայիններու մէջ խնայողութիւնը քաջալերելու տակով Հաստատուած դրամատունս, կը ստանձնէ դիւրաւոր պայմաններով առեւտրական մուրհակներ եւ բանալ ընթացիկ հաշիւներ նոյնիսկ ամենափոքր դումարներու համար։

ՄՈՒՇՏԱԿ H. KIRMIZIAN FOURR
280 Rue St. Honoré, PARIS (1er)
ՆԵՐԱՒՈՒՄ ԱՐՏԱՆ
Մասնաւոր atelier *ուր կը կարուին ըստ վերջին նորաձեւութեանց, մեծ խնամքով եւ նուրբ ճաշակով ամէն տեսակ մորթէ մանթոներ, էշառփներ, եւայլն։*
Բարեփոխումներ (transformation) *եւ նորոգումներ։*
Մէթրօ՝ Palais Royal, Tuileries, Pyramides

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSI

ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՏՈՒՆԸ
ԲԼԱՒՆԵՐՈՒ, ԳԻՆ 18 Ֆր.
Պելվիլի ծանօթ հայ նպաստաւ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ
28 Rue Lesage, PARIS
Métro Belleville Tél. Mé
Ձոխ մթերք Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին եղանակներու եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմերգ եւայլն։ Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր Թէ եւ Թէ խմերգ։ Տպուած ցուցակը ձրի է։
Ինչպէս նաեւ բօրդաճիի լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նուագոց ամենազեղչեալ գիներով։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սիմոնէ եւ Մարի *(6 հատոր, 1140 էջ)* 50, Աբրաքո վարժուհիին 15, Մայտա 12.50, Սաթենիկ եւ Տրդատ ճախուեցաւ 15, Սիրանոյշ 20, Բերայի գիշերները այլեւս չեն սիրեր 12, Մանօն Լէսքօ 20, Կէս կոյսեր տարա 10, Բասբուճին 9, Մատնիչը 9, Թապլվար 5, Մահարի 5, Շերլոդիաս 5, Աղջկան մը յիշատակարանը ժոլիկ աղջիկը 5, Թապլաքեար փիլիկ 5, Սէրը բժիշկ կերգ.) 3, Թագաւորը կը ծանձրանայ (կատակերգ.) 3, Բրիպ 7, Աշրգ Քէբէմ 7, Շահ Իսմայիլ 5, Ալիքսիանոս 2, 6, Կիլիկեան կսկիծներ 20, Ընդարձակ երգեցողուճ. առ եւ պատարագի 5, երգարաններ՝ 3, 5, 6, 10, 12.50, 15, երազահաններ 5, 10, եւ 12, ֆրանս. խօսակց. 6, 8 եւ 10, Նաեւ ամէն տեսակ գիրքեր։ Պահանջեցէք մեր գրացուցակը։ Փօսթի ծախք չառնուիր։ Միութիւններու եւ գրադարանները մասնաւոր զեղչ։ Ոեւէ գիրք կրնանք կազմել տալ 4—5 ֆր. տարբերութեամբ, ըստ գրքի մեծութեան։

ՆՈՒԻՐ.— 25 ֆր.է աւելի գիրք առնողին 5 ֆր.ի գին կը տրուի, 50 ֆր.է աւելիին 10 ֆր.ի, 100 ֆր.է աւելիին
Դիմեցէք՝ L. Mozian, 51 Bld. Auguste Blanqui, P

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEV
ՑԷՐ եւ ՅՈՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96
Բացի է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ կորգի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օր 1—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9—12

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԻՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 8
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30_7.30—կիրակի եւ տօն

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

123 Blb. Sebastopol, մէթրօ Réaumur եւ St. Denis։ Միզանցքային, մորթի եւ արիւնի հիւանդութիւններ։
Խորհրդակցութիւն՝ 9—12, 2—8 եւ կիրակի առաւօտներ։
ԶԱՔԱՒՈՐ ԳԻՆ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴՐԱՍԵՆԵԱԿ
E. STEFIKI
Վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն։
106 Ave. Kléber, Paris (16e)
Շեն. Passy 72_56
Կը կատարէ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT), ինչպէս նաեւ ինքնութեան Թուղթերու օրինական գործողութիւնները։
Կ'ընդունի ամէն օր (Ի բաց առեալ Շաբաթէ) կէսօրէ վերջ ժամը 4—7.

IMPRIMERIE - MASSIS
208bis, Rue Lafayette
Le Gérant: E. SOU

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՈՐ ՄԵՋԻ ՎՍՏԱՀԻՔ ՁԵՐ
ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ . . . . . ԵՒ . . . ՏՈՒՐՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ

Դ. ԹԱՔԻՐԵԱՆ
ՓՈՐՁԱՔՈՒ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀ
19 RUE HENRI MONNIER
PARIS (IXme)

Տոմարներու կազմակերպութիւն,
Հաշուեկշիռ եւ հաշուեքննութիւն,
Դիզուած հաշիւներու արձանագրութիւն.

ԱՄԻՍԸ 75 ՖՐԱՆՔ

Ամէն տեսակ տուրքերը ժամանակ յայտարարելնք, Թուղթերը կը փնտռենք տնական ւիմումները ժամանակին տակար կերպով կը կատարենք։

ԾԱՆՕԹ.— Բոլոր առեւտրականներուն կը յանձնարարենք մեր մասնաւոր սիստէմը, որ կը գիւրացնէ տուրքի բոլոր պահանջները։ Եւ առեւ կացութիւնը կը յայտնէ ուզուած վայրկեանին։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն { 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
31
ՕԳՈՍՏՈՍ
1928

31 AOUT 1928

Դ. ՏԱՐԻ Թիւ 739

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔԱՆԻ ՄԸ ԹՈՒԱՆՇԱՆՆԵՐ

Աչքի առջեւ ունինք Հալէպի Առաջնորդարանին մէկ վիճակագոյցը, որ կը ներկայացնէ Սուրիոյ հայկական դպրոցներուն թիւը, աշակերտներով, ուսուցիչներով եւ տարեկան ծախքով։

Այդ վիճակագոյցին համաձայն, Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ ունինք 36 ազգային դպրոցներ, տարեկան 6043 Թրքական հնչուն ոսկի ծախքով։ Աշակերտներու ընդհ. թիւն է՝ 5840, որոնց 2791ը մանչ, 2049ը աղջիկ։ Ուսուցիչներու թիւը՝ 168 (90 ուսուցչուհի, 78 ուսուցիչ)։

Հասկնալի է որ այս ցուցակէն դուրս կը մնան օտար դպրոցները, որոնք ունին բազմաթիւ հայ աշակերտներ։ Ուրեմն, դպրոցականներու թիւը շատ աւելի մեծ է, քան կը ներկայացնէ Հալէպի Առաջնորդարանին վիճակագոյցը։ Ամիսներ առաջ, մեր Թղթակիցը գաղափար տուած էր այդ մասին։

Դպրոցներու եւ աշակերտներու թիւով առաջին տեղը կը բռնէ Հալէպ, որ ունի ութ կրթարան եւ մօտ 3000 աշակերտ, 93 ուսուցիչ - ուսուցչուհիներով։ Տարեկան ծախք՝ 4200 Թրքական ոսկի։ Դպրոցներուն առաջինը՝ Հայկազեան, կը համրէ 740 աշակերտ. երկրորդը՝ վրանաքաղաքի Մեսրոպեան վարժարանը՝ 437։ Հաւասար թիւով աշակերտներ ունին Այնթապի կրթարաններ եւ Կիլիկիոյ Գաղթ. վարժարանները (550 եւ 552)։

Եօթը դպրոց ունի նաեւ Քէսապի շրջանը, 360 աշակերտով։ Իսկ Սուէյտիոյ շրջանը կը պահէ վեց դպրոց, 300 աշակերտով։

Տարեկան 6043 ոսկի ծախքին 4200ը յատկացուած բլլալով Հալէպի, դիւրին է հետեւցնել թէ ի՜նչ ողորմելի գումարներով կը կառավարուին միւս քաղաքներու եւ գիւղերու դպրոցները, մանաւանդ անոնք որ կայաններու մէջ հաստատուած են։

Յիշենք մէկ-երկու օրինակներ։ Հոմսի դպրոցը ունի 95 աշակերտ եւ երեք ուսուցիչ. տարեկան ծախք՝ 115 ոսկի։ Զրըքխանի դպրոցը՝ 200 աշակերտ և հինգ ուսուցիչ. ծախք՝ 120 ոսկի։ Երեք-չորս դպրոցներ, որոնք 20—30 աշակերտ ունին, տարեկան կը ծախսեն... տասնական ոսկի (մէկը՝ միայն երեց ոսկի, 22 աշակերտի և մէկ ուսուցչի համար)։ Եւ այսպէս դպրոցներ կան տարեկան 24, 30, 35, 42, 55 կամ 60 ոսկի ծախքով։

Այս Թուանշանները շարած ատեն, ակամայ կը յիշենք Հեռաւոր Պարսկաստանի մէկ բոյնը, Սուլթանապատը, որ ունի 140 հայ ընտանիք, և սեփական դպրոց, 147 աշակերտով եւ տարեկան չորս հազար տոլար ծախքով։ Այս գաղութը հիմնուած է 1908ին, երբ հազիւ 5-6 հայ ընտանիք կը համրուէր։ 1923ին արդէն հիմը դրեր են դպրոցական շէնքին, 3890 տոլար ծախքով։

Իսկ բոլորս ալ քիչ - շատ գիտենք թէ ի՜նչ կը ներկայացնեն մեր մօտաւոր գաղութներու կրթարանները, իրրեւ շէնք, մանաւանդ Սուրիոյ, Յունաստանի, Պուլկարիոյ եւ նման երկիրներու մէջ։ Միայն մեր տեսածը յիշելով, Յունաստանի գաղթականներուն մէջ կրթարաններ գիտենք որոնց քով պալատներ են Պոլսոյ կարգ մը բանտերը, իրենց առանձին «խօվուշ»ներով եւ յարմարութիւններով։ Հալէպի Առաջնորդարանի տեղեկագրէն կ'երեւայ որ հարիւրաւոր աշակերտներ կը կրթուին գաղթականներու մէջ. բայց թէ ի՜նչ պայմաններու տակ, — տեսնողը միայն կրնայ պատմել։

Ըսել կ'ուզենք թէ, Թուրքիոյ խորերէն ղէպի դուրս, ղէպի ծովեզերքներն ու պողոտաները նետուելէ վերջն ալ, տակաւին անխախտ կը պահենք Տէր - Թոդիկեան հոգեբանութիւնը, գոնէ շէնքի եւ ծախքի մասին։ (Մնացածը, բուն կրթական աշխատանքը, սերտ կապ ունի այս երկուքին հետ)։ Աբեւելքի մէջ, ամիրաներ ու աղաներ ժամու ղպրոց կը շինէին, յարակից կալուածներով, «ի փառս» ազգին եւ իրենց գերդաստանին։ Այսօր ունինք տասն անգամ տասը տեսակ բախտաւորներ, տասնապատիկ հարստութեամբ, բայց տակաւին ոչ մէկը խելք ըրաւ հինգ - տասը յարմար շէնք շինել կամ գնել, իբրեւ կրթարան։

Գալով ուսումնական ծախքին, մարդիկ աւելի շատ կը հետաքրքրուին տիրացուներուն շապիկով, պատարագի զգեստներով, եւ սուտ-իրաւ մասունքներու ճոխութեամբ, քան սա կալածական ժողովուրդին կենդանի մասունքներով եւ անոնց ճակատագրով։

Ապացոյց՝ ահա Սուրիոյ եւ Լիբանանի վիճակագոյցը, չոր Թուանշաններով։ Եթէ ունենայինք, այստեղ կամ այլուր, կրթական ընդհ. տեսչութիւն մը, որ քննութեան ձեռնարկէր, ապահովաբար պիտի սարսափէինք հետեւանքներէն։ Մենք վարժուե՛ր ենք ուրիշներուն խեղճութիւնը կամ ապիկարութիւնը պատմելով, բայց մոռացութեան կու տանք մեր սեփական անճարակութիւնը։

Քաղաքական հոգերէն դուրս, ի՜նչ աւելի կենսական խնդիր ունինք այսօր, քան փրկութիւնը նոր սերունդին։

Եւ սակայն, — որոճացէ՛ք Թուանշաններուն վրայ։

Անոնց լեզուն շատ աւելի պերճախօս է, քան բոլոր խրատներն ու Թելադրութիւնները։

Եւ մենք յիշեցինք պատահական Թիւեր, այն ալ մէկ շրջանի մասին։

Մեր Թղթակիցներուն կը մնայ լրացնել ամբողջ պատկերը։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆ ԿԱ՞Յ

Դ. եղիկեան, հնչակեան վաստակաւոր գործիչը, իրենց կուսակցութեան յառաջիկայ պատգամաւորական ժողովին առթիւ նոր յօդուածաշարք մը գրի առնելով Նոր Երկիրի մէջ, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ (26 օգոստոս).

— *« Ուժեղ կեդրոն պիտի ստեղծել, որպէս զի շրջաններն ու մասնաճիւղերը հաւաքուին այդ կեդրոնի շուրջը։*

Իսկ կեդրոնը միայն այն ժամանակ աշխատելու ընդունակ կը դառնայ, երբ կուսակցութեանս ամբողջութիւնն ու անկախութիւնը ապահոված են։

Դժբախտաբար, Աթէնքի պատգամ. ժողովը մեր կուսակցութեան անկախութիւնը վտանգի տակ դրաւ։ Ասել եմ այս քանիցս եւ կրկնում եմ այստեղ։

Որ եւ է կուսակցութիւն անկախ է, երբ նա իր սեփական սկզբունքները, գործելակերպը, նպատակներն ու ձգտումները ունի։ Հնչակեան կուսակցութիւնը այդ բոլորը ունեցել է, ունի եւ պիտի ունենայ։ Աթէնքի պատգ. ժողովը սակայն գտաւ որ Հնչակեան կուսակցութիւնը այլ եւս ոչինչ չունի, այլ նա մի մասնաճիւղ է Գ. Միջազգայինի, որին չի միանում, որովհետեւ Հնչակեան անունով աւելի օգտակար կը լինի նրան քան թէ [illegible] դա, այլ խօսքով Հնչակեան լինելուց դադարի։

Սա նշանակում է, որ մեր կուսակցութիւնը այլ եւս ո՛չ մի հարց ու խնդիր չունի անկախօրէն վճռելու, այլ նա պիտի ուրիշների վճռած խնդիրները դարձնի ժողովրդի սեփականութիւն։ Նա մի խողովակ է միայն ուրիշների մտքերը տարածելու, ուրիշների քաղաքականութիւնը վարելու։

Թէեւ այդպիսի որոշում տալուց յետոյ էլ մեր այդ ընկերները յայտարարել եւ յայտարում են, որ մեր կուսակցութիւնը անկախ պիտի մնայ։ Սա պարատօքս է։ Սա այլանդակութիւն է։

Եթէ մի կուսակցութիւն իր ամբողջութիւնն ու անկախութիւնը պահում է միմիայն նրա համար, որ ուրիշներին աւելի հաւատարիմ ծառայի, այդ ցոյց է տալիս, որ այդ կուսակցութիւնը կորցրել է իր սկզբունքներն ու նպատակները, հետեւաբար եւ իր անկախ գոյութեան հիմքը։»

ՉՄՈՌՆԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՐՏՔԸ

ՇԱՐԺԻ ՀԱՅ ՋՈՀԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

"ՅԱՌԱՋ,,Ի ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

67րդ Ցանկ

	Ֆր.
Ջարուճի Աբգար Քէշիշեան, *Կարասն*	20.—
66րդ ցանկին գումարը	91,092.85
Ընդհ. գումար	91,112.85

ՕՔՍՖՈՐԻ մէջ բացուեցաւ Ա. րեւելագէտներու համաժողովը։ Հայաստանի մասին եւս զեկոյց պիտի տրուի։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ արտաքին նախարար Քէլլոգ Իրլանտա մեկնեցաւ։

ԱԶԳԵՐՈՒ Դաշնակցութեան Խորհուրդի նոր նստաշրջանը բացուեցաւ երէկ ժընեւի մէջ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Համաշխարհայինը Թուրքիոյ մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն *Իզմանիթ*էի, 29 օգոստոս թուականով.—

Գ. Միջազգայինի վեցերորդ համագումարի 37րդ նիստին, Թուրքիոյ պատուիրակ ընկեր Ֆախրի յայտարարեց.

«Թուրքիոյ մէջ կրնանք նկատել ճարտարարուեստական որոշ զարգացում մը եւ համապատասխան դասակարգայինդասորոշում մը։ Ահա թէ ինչու ճիշտ չէ Թուրքիան դասել տնտեսապէս յետամնաց երկիրներու խումբին մէջ, ինչպէս եղած է Թէզերուն մէջ։ Վերջին տարիներս քէմալականութիւնը ամբողջովին զարձած է դէպի օտար աշխարհակալութիւնը։ Այս քաղաքականութեան փոփոխութեան պատճառն է քէմալական քաղքենիութեան անկարողութիւնը միջոցներ գտնելու՝ դրամատիրական զարգացման համար, ներքին համախմբումի շնորհիւ։ Ուստի կը մօտենայ աշխարհակալ պետութիւններուն։ Օրինակ՝ Իտալիոյ հետ կնքած դաշնագիրը, որ ուղղուած է Խորհրդային Միութեան դէմ։ Թուրքիոյ համայնավար կուսակցութեան գործն է՝ զանգուածներուն աչքը դիմակազերծ ընել դաւաճանութիւնը քէմալականներուն, որոնք հակայեղափոխական բանակի կողմն անցան, ուժեղ կերպով ամրապնդել անոնց կազմակերպութիւնը, կազմել բանուորներու եւ գիւղացիներու միացեալ ճակատ եւ ուժգնօրէն կռուիլ՝ պատերազմի պատրաստութեանց դէմ։

Յոյն համայնավար մը ձերբակալուած

Պոլսոյ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Լէֆթէր անուն յոյն համայնավար մը, որուն տունը խուզարկուելով, գտնուեցան համայնավարական կարգ մը գիրքեր եւ փաստաթուղթեր։ Ձերբակալուածը պիտի դատուի մօտերս։

Ամերիկայի հրաւէրը Թուրքիոյ

Պոլիսէն կը հեռագրեն օգոստոս 29 Թուականով.— *Թուրքիոյ ամերիկեան դեսպան Ճոզէֆ Քրիու պաշտօնապէս հաղորդեց Թուրք կառավարութեան՝ Քէլլոկի դաշնագրի ստորագրութիւնը։ Դաշնագրին բնագիրը յանձնելով, դեսպանը յոյս յայտնեց որ Թուրք կառավարութիւնը շուտով պիտի ստորագրէ զայն։*

Սիլիստրէի աղջկան մահուան առթիւ

Տիգրանակերտէն 25 օգոստ. Թիւով կը հեռագրեն *Ծիլիւեր*ը.— *Շէյխ Սայիտի եղբայր Ապտիւրրահման եւ Մէհտի էֆէնտիները որ գիշերում յայտնած ըլլալով Տիգրանակերտի մէջ կը սպասէին Արեւելեան Նահանգներու առաջին մարզպան Իպրահիմ Թալի պէյի վերադարձին, անոր հետ տեսակցելէ վերջ իրենց երկիրը մեկնեցան։*

Իպրահիմ Օղլուներէն Ապտիւրրահման ալ այսօր Մարտինէն գալով մարզպանին հետ տեսակցելէ վերջ, մեկնեցաւ իր երկիրը՝ Վիրանշէհիր։ Իպրահիմ Թալի պէյ երէկ Մարտին գնաց եւ նոյն գիշերը վերադարձաւ։ Ամէն կողմ հանդարտութիւնը կը շարունակուի։ Ամէն մարդ իր գործով կը զբաղի եւ կ'աղօթէ հանրապետական կառավարութեան եւ անոր հիմնադիր Մեծ կազիին համար։

Թրքական նոր տառերը ժողովուրդին սորվեցնելու համար ամէն կողմ դասընթացքներ հաստատուիլ սկսած են։ Մարզպանութեան պաշտօնատուները սկսած են նոր գրերով գրել։

Աբեւիի ժողովուրդին 100ին 80ը անգրագէտ

Աթէնքէն հասած վերջին հեռագիրներու համաձայն, Յունաստանի մայրաքաղաքին բնակչութեան 100ին 80ը բռնուած է «տանկ» հիւանդութենէն, որ հետզհետէ կը տարածուի ամբողջ նահանգին մէջ։ Ելմտական նախարարութիւնը 5,800,000 տրախմի բացառիկ վարկ մը յատկացուց Աթէնք եւ Պիրէոն քաղաքներուն՝ կոռւելու համար համաճարակին դէմ։

Աթէնքի քաղաքապետութիւնը նոյնպէս խնդրեց կառավարութենէն, որ արտօնէ ներքին փոխառութիւն մը, որուն արդիւնքը պիտի յատկացուի հիւանդութեան դէմ պայքարին։

Առողջապահական մարմիններ կը զրկուին քաղաքին գնացան թաղերը, առողջապահական խորհուրդներ կուտան ժողովուրդի եւ լեմոն, սառ ու կաթ կը բաժնեն աղքատներուն։

Չրամայուեցաւ հականեխել հանրային բոլոր պաշտօնատուները։ Վերջին օրերս օդը զովացած եւ առատ անձրեւ տեղացած ըլլալով, կը յուսացուի թէ համաճարակը պիտի նուազի շուտով։ Երեքշաբթի 208 նոր դէպքեր պատահեցան, որոնց 19ը մահացու։

Միւս կողմէ առողջապահական նախարարութիւնը կը հաղորդէ որ թոքախտ սկսած է տիրել Աթէնքի բնակչութեան մէջ։

«Տանկ» հիւանդութեան հետեւանքով առաջ եկած վնասը քանի մը միլիառ տրախմի կը հաշուուի։

Դաւթիկցի Տօլմա - Պաղչէի պալատին մէջ

Խալք կուսակցութեան Պոլսոյ ընդհ. քարտուղարութեան հրաւէրով շաբաթ օր Պոլիս գտնուող բոլոր երեսփոխանները Տօլմա - Պաղչէի պալատը գացին եւ տեղ գրաւեցին ընդունելութեան մեծ սրահին մէջ, ուր գրասեղաններ եւ նստարաններ շարուած էին։ Պատէն կախուած էր գրատախտակ մը։ Առաջին կարգին վրայ նստած էին Մ. Քէմալ, Ըսմէթ եւ Ֆեազիմ փաշաները։ Երեսփոխաններէն զատ, ներկայ էին Շիւքրի Նայիլի փաշա եւ պահակազօրքի սպաները։

Ուսուցչանոցի գրականութեան դասախօս Իպրահիմ Նէճմի պէյ ամբողջ երկու ժամ բացատրութիւն տուաւ նոր Թրքական

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԿԻՆԵՐՈՒ ԶՕՐԱՇԱՐԺԸ

Քէլլոկի ճանօթ դաշնագրին ստորագրութիւնը շարժման մէջ դրաւ բոլոր ծայրայեղ տարրերը, մասնաւորապէս ֆամպնավարներ, որոնք ամէն առիթ կը շահագործեն՝ ցուրը պղտորելու եւ ձուկ որսալու համար։

փարիզի փողոցները ողողուեցան տպագիր ու մեքենագիր գոյզգոյն թռուցիկներով, որոնք կը կրկնեն գոց եղած կարգախօսները։

փողոցային ցոյցի փորձեր ալ եղան։ Բայց խաղաղութեան դաշնագիրը ստորագրուեցաւ՝ կատարեալ խաղաղութեան մէջ։

Այս առիթիւ հետաքրքիր զօրաշարժ մը փորձեց իգական սեռն ալ, յանձին քուէպահանջ կիներու։

երեսփ. ժողովը ընդունած է քուէի իրաւունք տալ ֆրանսացի կիներուն, սակայն դերակոյտը կը ֆակաւակի։ Ու կիները պարբերական ցոյցեր կը կազմակերպեն դերակոյտին առջեւ։

Ջո՜ւր աշխատանք, որովհետեւ ծերակուտականները այլ եւս անցուցած են ֆրապուրելու եւ ֆրապուրուելու տարիքը։

Այս անգամուան իրենց ցոյցը դերակոյտին դէմ չէր, այլ՝ Քէլլոկի դաշնագրին եւ միջազգային բնոյթ ունէր։

Գլխաւորութեամբ ամերիկացի օրիորդ Տորիս Սթիվընսի, քանի մը ամերիկացի, գերման եւ ֆրանսացի կիներ՝ դրօշակներով եւ թռուցիկներով գինուած՝ երեքշաբթի օր ինքնաշարժով գացին Ռանպույեէի դղեակը, ուր Հանրապետութեան նախագահը հացկերոյթով մը կը պատուէր նագէտները։

Արշաւանքը կազմակերպուած էր այնքան արագ, որ ինքնաշարժին մէջ պատրաստեցին իրենց ռազմական յատակագիծը։

Չէին մոռցած գրի մեքենայ մը առնել իրենց հետ։ Շապիկով մեքենագրեցին պ. Ցուվէրկի ուղղուած խնդրագիր մը, որով տեսակցութիւն մը կը խնդրէին պատուիրակներէն։

Հասնելով դղեակին առջեւ, մեր աժդահաները՝ դրօշակները պարզած՝ սկսան յառաջանալ դէպի մուտքի դուռը։ Նախագահը բռնած էր ցուցանակ մը՝ որուն վրայ մեծատառ գրուած էր, *«Հաւասար իրաւունքներ կը պահանջենք»։*

Եքազգեստ ֆագած մանկլաւիկները թերեւս արտօնէին անոնց մուտքը, երբ յանկարծ գաղտնի ոստիկան մը ցցուեցաւ, մէկ վայրկեանի մէջ խլեց բոլոր դրօշակները, պատռեց խնդրագիրը եւ «երեք բարով» ըսաւ ֆերոսուհիներուն։

Սակայն կինը յուսահատիլ չի գիտեր. խնդրագրին ուրիշ մէկ օրինակը ֆանելով ուզեցին իրենց նպատակը իրագործել տարբեր ձամբաներով։

Գաղտնի ոստիկանը, ֆարահատ, երկուքի բաժնեց արշաւախումբը՝ «բաժանեա զի տիբեսցես»ի սկզբունքը գործադրելով։ ֆրանսուհիները զատեց օտարուհիներէն։ ֆետոյ ուղղակի բանտ դրկեց այս վերջիններուը։

Այս կերպով առաջքն առնուեցաւ միջազգային պատերազմի մը, որ ստորագրուած օրն իսկ ջուրը պիտի ձգէր Քէլլոկի դաշնագիրը։

ֆուէպահանջները վճռած են շարունակել պայքարը անվհատ, եւ կը ֆչան.

— *Թէեւ ֆրանսուհիները դեռ չեն քուէարկեր, սակայն ֆրանսայի պետական մարդիկը պէտք է յիշեն թէ 30 երկիրներու մէջ 140 միլիոն կիներ այրերու հաւասար քաղաքական իրաւունքներ կը վայելեն։*

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՍՈՒՐԲ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

“ՊԵՍԱԿՈՑԻՉ ՕՐԱՆՔ”

Ս. Ո Ք Ա Կ

Մեր ազգային կեանքի մէջ ամէն տարի մի օրուան համար յատկացուած է ուրախութեան կամ տխրութեան զգացումներ, որոնք ամէն տարի կրկնուելով՝ կազմում են մեր ազգային տօները։ Ամէն տարի Ապրիլ 24-ին մենք կատարում ենք մեր ազգային սգոյ տօնը, ամէն տարի Սեպտեմբեր 2-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային ուրախութեան տօնը։ Ամէն տարի Դեկտեմբեր 31-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային տարեմուտի տօնը։ Ամէն տարի Յունուար 13-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային նոր տարուայ տօնը։ Ամէն տարի Յունուար 19-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային Յայտնութեան տօնը։ Ամէն տարի Փետրուար 14-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային Տէրունական տօնը։ Ամէն տարի Մարտ 25-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային Աւետման տօնը։ Ամէն տարի Մայիս 9-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային յաղթութեան տօնը։ Ամէն տարի Մայիս 28-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային հանրապետութեան տօնը։ Ամէն տարի Յուլիս 28-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային Վարդավառի տօնը։ Ամէն տարի Սեպտեմբեր 21-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային անկախութեան տօնը։ Ամէն տարի Հոկտեմբեր 29-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային սահմանադրութեան տօնը։ Ամէն տարի Նոյեմբեր 16-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տօնը։ Ամէն տարի Դեկտեմբեր 6-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային Ս. Նիկողայոս Սքանչելագործի տօնը։ Ամէն տարի Դեկտեմբեր 25-ին մենք տօնում ենք մեր ազգային Ս. Ծնունդի տօնը։

Ամէն տարի մենք տօնում ենք մեր ազգային տօները, որովհետև մենք ունենք մեր ազգային տօները։

ՄԱՐԴԻԿԸ ՏՂԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

(Շարունակ. նախորդ տպագրության)

III

Ա. ՍԱՍՈՒՆԻ

— Ինչո՞ւ ինձ չես ասում, թե ինչ է պատահել, Ալիսա,— հարցրեց Դեյվիդը, երբ նրանք դուրս եկան գյուղից։

— Ես կասեմ, եթե դու ինձ խոստանաս, որ ոչ ոքի չես ասի,— պատասխանեց աղջիկը։

— Խոստանում եմ,— ասաց Դեյվիդը։

— Ես ինձ համար ամուսին եմ ընտրել,— ասաց Ալիսան։

— Ամուսի՞ն,— զարմացած կրկնեց Դեյվիդը։— Ինչպե՞ս կարող ես ամուսնանալ, երբ դեռ ոչ ոքի չես սիրում։

— Ես սիրում եմ Ջոն Ռոբերտսին,— ասաց Ալիսան։

— Ջոն Ռոբերտսի՞ն,— զարմացած կրկնեց Դեյվիդը։— Ինչպե՞ս կարող ես սիրել նրան, երբ նա ոչ մի անգամ քեզ չի ասել, որ սիրում է քեզ։

— Ես գիտեմ, որ նա ինձ սիրում է,— ասաց Ալիսան։— Նա ինձ ասել է, որ սիրում է ինձ։

— Ե՞րբ է նա ասել,— հարցրեց Դեյվիդը։

— Երեկ երեկոյան,— պատասխանեց Ալիսան։

— Ես չեմ հավատում,— ասաց Դեյվիդը։

— Ինչո՞ւ չես հավատում,— հարցրեց Ալիսան։

— Որովհետև նա ինձ ասել է, որ սիրում է քեզ,— պատասխանեց Դեյվիդը։

— Ես չգիտեի, որ նա քեզ էլ է ասել,— ասաց Ալիսան։

— Ես էլ չգիտեի,— ասաց Դեյվիդը։

— Ինչո՞ւ նա ասաց, որ սիրում է ինձ, եթե սիրում է քեզ,— հարցրեց Ալիսան։

— Ես չգիտեմ,— պատասխանեց Դեյվիդը։

— Ես կարծում եմ, որ նա ինձ ավելի շատ է սիրում, քան քեզ,— ասաց Ալիսան։

— Ես էլ կարծում եմ, որ նա ավելի շատ է սիրում ինձ, քան քեզ,— ասաց Դեյվիդը։

— Ինչո՞ւ նա ասաց, որ

տառերու եւ անոնց հնչումին ու կանոններուն մասին։ Ցետոյ դաղար տրուեցաւ։ Այդ միջոցին լիմոնատ, սուրճ եւ «կազի» սիկարներ հրամցուեցան երեսփոխան «աշակերտ»ներուն։ Միեւնոյն ատեն, նոր տառերը աւելի ըմբռնող երեսփոխանները լուսաբանութիւններ տուին իրենց «տկար» ընկերներուն։ Դադարէն յետոյ սկսաւ երկրորդ դասը եւ տեւեց մինչեւ իրիկուան ժամը 8.30։

Պետական Տպարանը աւարտեց նոր այբենարանին տպագրութիւնը։ Լոյս հանուած 200,000 օրինակէն 50,000ը ձրի օրէն պիտի բաժնուի պաշտօնեաներուն, իսկ մնացեալը պիտի ծախուի ժողովուրդին, հասը 7.30 դրուշէն։ Տպարանը ձեռնարկեց նաեւ նոր բառարանի տպագրութեան։ Բառարանը առ այժմ միայն 50,000 բառ կը պարունակէ, որովհետեւ Լեզուական Յանձնաժողովը միայն այդչափ բառ կրցած է ճշդել։ Ցետագային պիտի պատրաստուի աւելի ընդարձակ բառարան մը, մօտ կէս միլիոն (.°) բառով, կը գրէ Թուրքերէն Թերթ մը։

Իտալացիներու արտագաղթը արգիլուած

Իտալիոյ արտաքին նախարարութեան հրատարակած վերջին վիճակագրութեանց համաձայն, 1928ի առաջին վեցամսեայ իտալական արտագաղթը մեծապէս նուազած է՝ բաղդատմամբ 1927ի նոյն շրջանին։

Ֆաշիստ կառավարութիւնը արտագաղթը արգիլելու մասնաւոր քաղաքականութիւն կը հետապնդէ, որպէսզի Իտալիա աւելի զօրանայ։

Արտագաղթը, որ կ'աղքատացնէր երկիրը, այժմ արգիլուած է։ Միայն թէ ֆաշիստ կառավարութիւնը թոյլ կուտայ վերջնականապէս արտասահման հաստատուած իտալացիներուն իրենց մօտ կանչել՝ իրենց ընտանիքին անդամները՝ կին, հայր, մայր, անչափահաս ամուրի զաւակ, ամուրի կամ անզաւակ այրի քոյր, մեծ հայր եւ մեծ մայր։

Ասոնցմէ դուրս ո՛չ ոքի արտօնուած է տեւական կերպով գաղթել Իտալիայէն։ Այս ձեւով հետզհետէ այլեւս արտագաղթ չպիտի կատարուի։

Գալով աշխատելու համար կատարուած ժամանակաւոր արտագաղթին, ասիկա մէկ կողմէ շահաւոր կը նկատուի ազգային տնտեսութեան համար, միւս կողմէ ազգապահական ոևէ կորուստ չի կազմեր։

Այս կարգի արտագաղթերու ժամանակաւոր հանգամանքը ապահովուած է աշխատանքի պայմանագրութեամբ, որուն պայմանաժամը երեք տարիէն աւելի չի կրնար ըլլալ. ասկէ զատ գաղթողը չի կրնար իրեն հետ տանիլ իր ընտանիքին որեւէ մէկ անդամը եւ կամ զայն իր մօտ կանչել՝ արտասահման գտնուած միջոցին։

Գալով մտաւորականներուն, առեւտրականներուն, գործարանատէրերուն եւ ճարտարագէտներուն, որոնք կը կազմեն արտասահման մեկնող իտալացիներու երրորդ դասակարգը, անոնք կը նկատուին տարրեր, որ կրնան տնտեսական նոր հնարաւորութիւններ ստեղծել Իտալիոյ եւ իրենց հաստատուած երկրին միջեւ, բարձր կը պահեն Իտալիոյ հմայքը արտասահմանի մէջ եւ իտալական գաղափարներուն, մշակոյթին եւ ճարտարարուեստին համար պրոպագանդի ազդեցիկ գործիք մը կը կազմեն։

Կարմիրներն եւ ալգիացի նաւազներ

Լոնտոնէն *Շիքակօ Թրիպիւնի* կը հեռագրեն 29 օգոստոս Թուականով.—

Այսօր հաստատուեցաւ թէ համայնավարները պրոպագանդի Թուղթիկներ բաժնած են Սեւ ծովու ռուսական նաւահանգիստները մեկնող անգլիական շոգենաւերու նաւազներուն։ Այդ Թուղթիկներէն օրինակներ կը տրուէին անոնց՝ ռուս նաւազներու ակումբին մէջ։

Անգլիական շոգենաւերու նաւապետներու տեղեկագրին համաձայն, համայնավարները վճռական ջանքեր կ'ընեն անգլ. նաւազները շահելու համար կարմիրներու դատին եւ յաջողած են բաւական պղտորել անոնց միտքերը, ըմբոստութիւն հանելու համար։

Երբ շոգենաւերը կը հասնին Սեւ ծովու նաւահանգիստները, նաւազները կը հրաւիրուին այցելել ռուս նաւազներու ակումբները եւ հոն համայնավար քարոզութիւններ կ'ըլլան անոնց՝ շարժանկարի, գրքոյկներու եւ Թուղթիկներու միջոցաւ։ Ռուսերը իրենց ամբողջ ուժը կը Թափեն անգլիացի նաւազներու վրայ, քանի որ ուրիշ ո՛չ մէկ ազգի նաւազ ցամաք կ'ելլէ ռուսական նաւահանգիստները։

Մորմոնները Մեծ Ծովի մէջ

Մորմոնները ներկայիս համաժողով մը կը գումարեն փարիզի արուարձան Մէօտոնի մէջ, հեռու Սոլթ Լէյք Սիթիի իրենց միջնաբերդէն։ Համաժողովին նպատակն է միջոցներ խորհիլ՝ մորմոն հաւատքը տարածելու համար աշխարհի մէջ։

Մորմոնները ամէն տարի եւրոպական քաղաքի մը մէջ կը գումարեն իրենց համաժողովը։ Անցած տարի Տրէզտէնի մէջ գումարած էին։

Պատուիրակներու զեկոյցէն կը հասկցուի թէ ներկայիս 700,000 հետեւորդներ ունի Մորմոններու աղանդը ամբողջ աշխարհի մէջ։ Ֆրանսայի մէջ հիմը դրուած է միայն վեց ամիս առաջ, սակայն անդամներու թիւը այժմ 600ը կ'անցնի. իսկ Գերմանիոյ մէջ անոնց թիւն է 11,000։

Համաժողովի աշխատանքները կ'աւարտին՝ վաղը՝ սեպտ. 1։

Աղանդաւորները ունին 700 միսիոնարներ աշխարհի ամէն կողմը, որոնք աւետարանը կը քարոզեն. մեծ մասը Եւրոպայի մէջ են եւ ձրի կը գործեն։

Բողշեւիկի մը խոհարարուհի ուզեր

Փեքինէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Խարպինի մէջ յանկարծամահ եղած է չինական արեւելեան երկաթուղիի ընդհանուր տնօրէն Լաշեւիչ։ Մահուան պարագաները այնքան խորհրդաւոր կերպով քօղարկուած են որ, եթէ հաստատուի թէ Լաշեւիչ քաղաքական սպանութեան զոհ գացած է, ընդհարումները անխուսափելի կը նկատուին Մանչուրիոյ մէջ։

Կրնայ ըլլալ որ Լաշեւիչ —որ ամբաստանուած էր թէ գէնք ու ռազմանիւթ հայթայթած է Մոնկոլներուն, — անձնասպան եղած ըլլայ. միւս կողմէ կ'ըսուի թէ չինացի սպայ մը սպանած է զայն։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին սինեմա Սէն Լուի սրահին մէջ

կը խօսին՝ ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Տոմսի ընկերվարական

երեսփոխան ԹԻԻԼՄՈՒԶ եւ Մ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Հայկ. պարբեր, երգ, մեներգ, արտասանութիւն հայերէն և ֆրանսերէն։ Կը ներկայացուի՝ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը։

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ

ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի Հ. Յ. Դ. Պատանեկան միութեան բացման հանդէսը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 3րդ Թաղապետարանի սրահին մէջ։

կը խօսի՝ ԸՆԿ. ԶՈՒԼԻԷՐԵԱՆ

երգ, արտասանութիւն, նուագ։ կը ներկայացուի՝

«ԱՄԻԱՑԻ ՍԱՓՐԻՋԸ»

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՒ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

(ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1922ԻՆ) Հիմնադիր-ղեկավար Տ. ՆԵԱՆԵԱՆ

Է. ՇՐՋԱՆ 1928—1929 101րդ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄ Է. ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆԻՆ

14 Հոկտեմբեր 1928 կիրակի գիշեր ժամը ճիշտ 8.30ին Բովանդակ աշխարհի հայ բեմերուն վրայ առաջին անգամ ըլլալով եւ մասնաւոր արտօնութեամբ

Société des Auteurs et Compositeurs Dramatiques-ի

կը ներկայացուի յայտնի Թատերագիր ROMAIN COOLUS-ի

ՍԻՐՏ ՍՐՏԻ կամ ՍՐՏԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐ...

(COEUR à COEUR)

Աշխարհահռչակ սիրային եւ բարոյալից մեծ տուամ 3 արար

կը մասնակցին փարիզահայ բեմին ամենալաւ ուժերը

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԸՐԸ ՄՕՏ ՕՐԻՆ

Ցանօթ.— Կը խնդրուի Փարիզի հայ կազմակերպութիւններէն եւ միութիւններէն նկատի ունենալ այդ Թուականը։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած ժուանվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի վանահօրեղբին կողմէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9էն 20, Ատանվիլի գեղատեսիլ գետափը

ՊԱՐԻ ԵՒ ԼՈՂԱԼՈՒ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ ՁԱՋՊԱՆՆ

ՄՈՒՏՔ 3 ՖՐԱՆՔ

Հասցէ՝ L'Arche de Noé (Նոյեան տապան) dans le bas de la rue du Barrage. Créteil (Seine).

Անձրեւի պարագային պատսպարուելու տեղ։

ՑԵՏԱԶԳՈՒԱԾ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՎԻԵՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՀԵՅԵԼԱՆԻԻ ՄՐՑՈՒՄԸ ՑԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է

ՕՐ. ՓԵՐՈՒԶ ՏԻՐԱՑՈՒՐԵԱՆ

ԵՒ

ԹԱԳՒՈՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱՑԱԾ

Լիոն 26 Օգոստ. 1928

Հ. Ց. Դ.

Իսի-լէ-Մուլինոյի եւ Պիյեանքուրի «Վահանեան» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին ճանօթ հաւաքատեղին։ կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները ան. խտիր։

Պուա ֆոլոնպի Եռադոյն կոմիտէի ժողովը՝ վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 164 Rue des Bourguignons, Asnières.

Մարսէյլի Պատան. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.ին Դրադարանի ընթերցասրահին մէջ։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆԻ Տ. Տ. ՀԱՑՐԵՆ. միութեան վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի եւ Տէսլնի բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Հ. Ց. Դ. Դրադարանին մէջ։ Հայրենակիցներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հայ Էվգէոնական միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին պառտը լա փօսթի սրահին մէջ։ կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ սոյն խիստ կարեւոր ժողովին։

ՎԻԵՆ, Հ.Մ.Ը.Մ.— Օգոստ. 19ի ողիմպիականին նկարագրութիւնը ստացանք Օգոստ. 30ին։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը վնտռուի Սեբաստացի Հրաչեայ Գաբիկեան, իսր անուն Ռուբէն որ այժմ կը գտնուի Ֆրանսա։ Գրել՝ Ջ. Գաբիկեանի, 745 E. 175th. st., Bronx N. Y. U. S.-A.

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Յ. ՊՈՒՐԱՋԵԱՆ կը ծանուցանէ Թէ՝ Անգլիա մեկնած ըլլալով, իր յաճախորդները կ'ընդունի Սեպտ. 1էն սկսեալ։

ՀԱՆԴԷՍ

ՍԷՆ-ԺԻՒԼԻԷՆ (ՄԱՐՍԷՅԼ) ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին մեծ հանդիսաւորութեամբ տեղի պիտի ունենայ հիմնարկէքը Թաղիս մատուռմանկապարտէզի շէնքին՝ փոստագլը Շանթրիէլօրիի իր սեփական հողին վրայ։

Պիտի նախագահէ Մարսէյլի Առաջնորդ Գրիգորիս եպիսկոպոս։ Ներկայ պիտի բլլան քահանաները եւ Ազգ. կեդր. վարչութիւնը։ Ցափահաս երկսեռ որբերու նուագախումբը պիտի բերէ իր սիրայօժար մասնակցութիւնը։

Կը հրաւիրուին անխտիր բոլոր ազգակիցները։

(Կնիք)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 Rue de Rivoli, մէթրօ Chatelet կը դարմանեն արմատապէս եւ նոր մեթոտով այրերու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներական հիւանդութիւնները (ֆրանկախտ, ջերմամիզութիւն)։ Մասնաւոր լապօռաթուառ։ Արմատական դարմանում լայներակութեան (վարիս)։ Թղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, կիրակի օրերը 9—12, կը խօսուի նաեւ Գերմաներէն։

ԳՈՐԳԻ ՆՈՐ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑ

ՈՒՆԻՆՔ ֆրանսայի մէջ շինուած արեւելեան մեծ եւ փոքր յատակի, պատի եւ սեղանի գորգեր շատ աժան գիներով։ Ունինք նաեւ անկողնի եւ շրջմինէի ծածկոցներ եւ բարձի երեսներ։ Ցան կաճառումն, ցարաւանեկան նուէրներու եւ ուրիշ պարագաներու համար յարմարագոյն ապրանքներ։ Նմոյշները կը ներկայացուին վաճառողներուն բնակարանը։ Գրել՝ N. SILIDJIAN, 13 Rue d'Orsel, Paris (18e).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ երկու վարպետ կտրողներ (coupeur)։ Ցեւական գործ ամբողջ տարուան համար։ Եթէ կտրողը ընտանիքի տէր է, եւ իր ընտանիքի անդամներուն մէջ կան տափատ եւ բաճկոն կարողներ, անոնց համար ալ կ'ապահովուի մշտական գործ։ Լաւ վճարում։ Անհրաժեշտութեան պարագային կրնանք կանխավճար ընել։

Դիմել՝ Ա. Շաճեանի, 36 եւ 40 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var).

ԲԺՇԿԱ-ՎԻՐԱԲԱԽԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆՈՑ

ՏՕՔԹ. ՍԷԹԵԱՆ

38, Ave. St. Ouen PARIS (18me) Tél. MARCADET

Ընդհանուր հիւանդութիւններ սեռամիզային, մաքի, կանանց հիւանդութիւններ. վիրաբուժական դութիւն, էլեկտրաթարմանում։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ Ակոայի դարմանում, քաշ արուեստական ճերմակ ակոայ 20 ֆրանք, ոսկէ ֆրանքէն սկսեալ։

ԱՄԷՆ ՕՐ ՈՒ ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՑ Է

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE

ՏՀՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ Գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ 1—3։ ԱՏԱՄՆՈՒԺԱՐԱՆԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։ Կիրակի 9

Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԷՏ

Կը զբաղի ամէն տեսակ առեւտրական, քաղաքային եւ դատերով։ Կը ստանձնէ մասնաւորապէս ինքնաշարժի վարձակալութեան վերաբերեալ դատական գործեր, ապահովագրական վէճեր։ Կը խմբագրէ ամէն տեսակ vente et nantissement de fonds de commerce, constitution de sociétés). Ֆրանսահպատակութիւն ուզողներու համար վարչական ձեւակերպութիւնները լաւագոյն պայմաններով կ'ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 9.30-12 եւ ժամադրութեամբ։
13 Rue Béranger, Métro République. Tél. Archives

ՅԱԿՈԲ ՊԱՀՐԻ ԵՒ ԳԱՄԷՐ ԲԵՆԻ

ԻՐԱՒԱԳԷՏՆԵՐ

ՊՈՒԼՈՆ ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՃԱՐ

8 Ave. Frémiet, Métro: Passy Tél. AUTEUIL

Կը ստանձնեն վաճառականական, ժառանգական ամէն կարգի դատերու պաշտպանութիւնը, ինչպէս միջազգային հպատակութեան եւ վարչական ամէն խնդիրներու հետապնդումը։

Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ՝ լաւ պայմաններով կ'ընդունին՝ ամէն օր (բացի կիրակիէ) ժամը 9էն կէսօրէ վերջ ժամադրութեամբ։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒՆԴ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro: Gare de l'Est Téléphone: N-

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ

ՏՕՔԹ. Գ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48 Rue Montmartre (Բակի մէջ՝ աջ կողմի առաջ

Այս անգամ իր անձնական դարմանատունը հաստ կը խնամէ ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԱՆԱՑԻ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ հիւանդութիւնները։

Tél. Central 73-38 Métro: Sentier

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 10—12, 1.30 բակի եւ տօն օրեր՝ կէսօրէն առաջ 9—12։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺՇԿՈՒՀԻ

ՍՕՖԻ Ի. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ԾԱԽՈՒԻ Է հասուածաբեր կօշկակարի խանութ մը, երկու սենեակ, ճաշելու տեղ, եւ խոհանոց, կազ, ջուր եւ ելեքտրական լոյս. խանութին մէջ կան կօշկակարի երեք մեքենաներ եւայլն։ Ունի 12 տարի վարձակալութեան պայմանաժամ։

Այս խիստ հասուածաբեր գործէն օգտուելու համար դիմել՝ ՍԱՐԳԻՍ ՀԷՔԻՄԵԱՆի, 104, Grand' Rue, Sèvres։

Թիւ 1 Թրամուէյը առջեւէն կ'անցնի դէպի վէրսայ։

ՈՒՂԱՊՈՒՐԻԼ

ՍԵՒՈՒՆԻ ԴՐԱՑԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՄԵՐ ՀԻՆ ՊԱՅՄԱՆ

ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ Կ'ԻՄԱՑՆ

50 ՖՐԱՆԿԷ ՎԵՐ ԱՊՄՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՐԻԻՐԻՆ

Աշրք Վարիպ 7, ինքնուսուցիչ գրուցա 7, 10, երգարան 3. 5, 12.50, 25, 30, երազահան երկու խուլեր 2, շարիւրապետ Ֆօքիքօ 20, կարմիր Արշին մալ ալան 4, Լուսաբեր ընթերցարան Ա. Թ ներ 8, 10, 12, 14, Լեռան ոգին 15, վանականին սէրը 5, ոսկի եռանկիւնը (312 էջ) 25, Աղջկան մը յիշատ (տքթ. փաշայեան) 7.50, Արսէն Լիւպէն 9, Շէրլոք Հոլմ քանտը 3, ջերմամիզութիւն 3. Սիրոյ խորանին առջեւ սաբեր այբենարան 5, Նոր մանկապարտէզ 6։

Ինչպէս նաեւ ամէն ուզուած գիրք։ Պահանջեցէք ձեզնոց նոր գրացուցակը որ լեցուն է ձեր ուզածներով դատելի գիներով։

Դիմել՝ Madame SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ Գ

E. STEF

Վկայեալ իրաւագ դաքականգիտութ

Ժարանէն։

106 Ave. Kléber, P

Շեն. Passy

ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենն ջոցի մէջ Ֆրանսա (AFFIDAVIT), ինչ ինքնութեան օրինական գործ ները։

Կ'ընդունի ամէն առեալ շաբաթէ վերջ ժամը 4—7.

IMPRIMERIE - MASSIS
208bis, Rue Lafay

Le Gérant: E. SO

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼ Է

ՆՈՒՊԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

191 Cours Lafayette, Lyon.